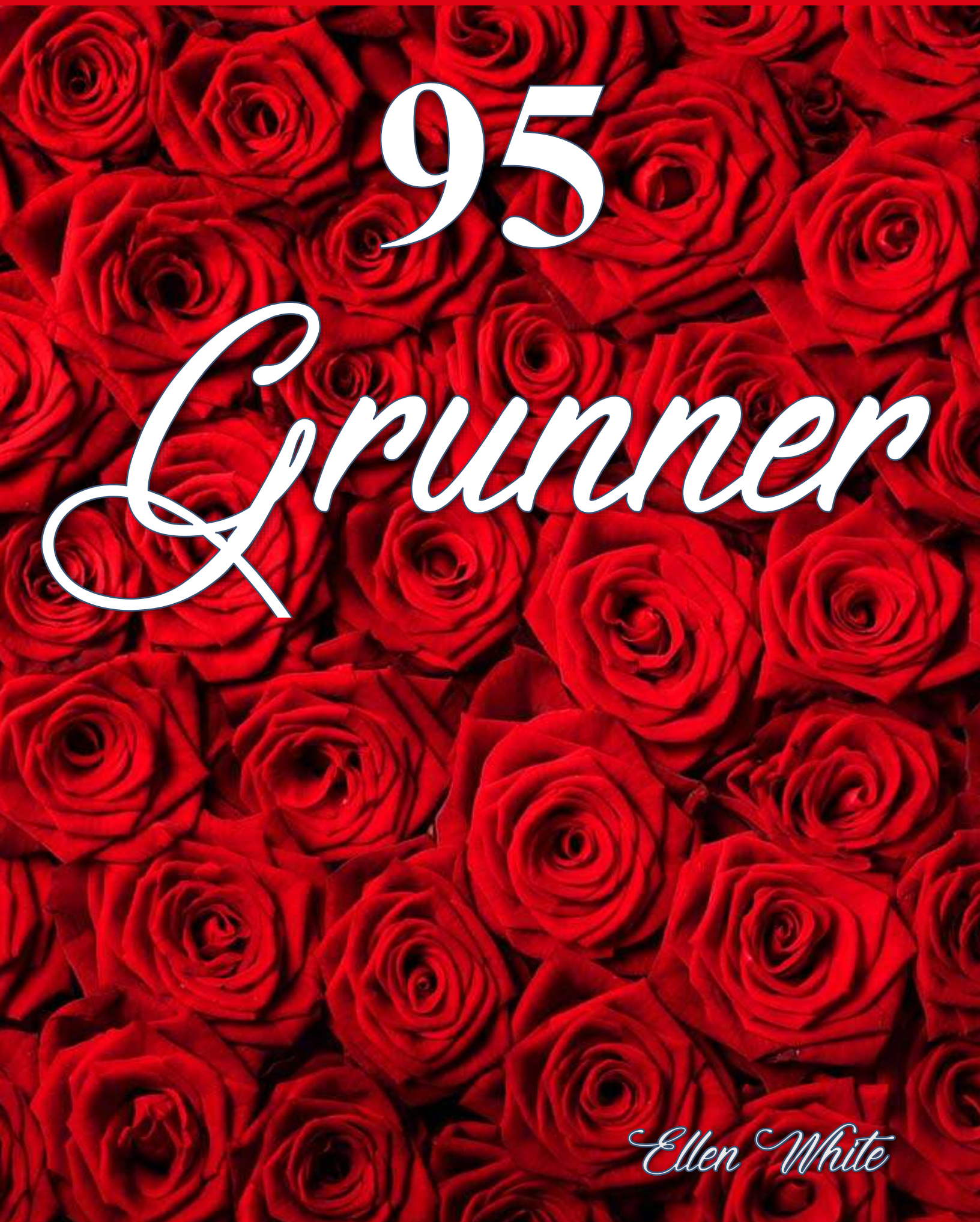
95
Grunner
Ellen White

New Covenant Publications International Ltd. Norwegian

Opphavsrett © 2020. Den Nye Pakt Internasjonale Publikasjoner

Alle rettigheter reservert. Ingen del av denne boken kan reproduseres eller overføres i noen form eller på noen måte uten uttrykkelig skriftlig tillatelse fra forfatteren, unntatt i tilfelle korte sitater nedfelt i kritiske artikler og anmeldelser. Vennligst referer alle relevant spørsmål til utgiveren.

Alle rettigheter reservert. Ingen deler av denne boken kan reproduseres eller overføres i noen form eller på noen måte, elektronisk eller mekanisk, inkludert fotokopiering, opptak eller av et informasjonslagrings- og gjenfinningssystem - unntatt av en anmelder som kan sitere korte passasjer i en gjennomgang som skal skrives ut i et magasin eller en avis - uten skriftlig tillatelse fra utgiveren.

ISBN: 359-2-85933-609-1

ISBN: 359-2-85933-609-1

Katalogisering i publikasjonsdata

Redigering og Design av: Den Nye Pakt Internasjonale Gruppe

Trykt i Storbritannia.

Første trykk 26. mai 2020

Publisert av: Den Nye Pakt Internasjonale Publikasjoner

New Covenant Publications International Ltd.,

Kemp House, 160 City Road, London, EC1V 2NX

Besøk nettstedet: www.newcovenant.co.uk

95 Grunner

Ellen White

De ondskapene som den gang rammet kristenheten, nemlig overtro, utroskap, uvitenhet, forgjeves spekulasjoner og korrupsjon av oppførsel – alle naturlige frukter av menneskehjertet – var ikke nye på jorden. Ofte hadde de figurert i statens historie ... Skal kristendommen oppleve samme skjebne? Vil hun bli ødelagt som disse eldgamle populære religionene? Vil slaget som ga dem døden være sterkt nok til å frata henne livet? Er det ingenting som kan redde henne? Vil de fiendtlige maktene som nå undertrykker henne, og som allerede har styrtet så mange andre former for tilbedelse, kunne sette seg uten motstand på ruinene av Jesu Kristi Kirke? ... Hvordan ble denne vekkelsen av Kirken og verden oppnådd? Observatøren kan da ha sett virkemåten til to lover som Gud styrer verden etter til enhver tid. For det første, ettersom han har tid til å handle i, begynner han sine forberedelser rolig, og lenge før hendelsen som han planlegger å gjennomføre. Så, når tiden er inne, produserer han de største resultatene med de minste midler. Det er slik han handler i naturen og i historien.

Kapittel 4

Reformasjonens Historie, Bind 1

Jean-Henri Merle D'Aubigne

Denne siden er blank med hensikt.

New Covenant Publications

International Inc.

Reformerte Bøker, Transformerte Sinn

Alt-Heerdt 104, 40549 Düsseldorf, Germany
Tel : +49 211 399 435 234

Email: newcovenantpublicationsintl@gmail.com

Anerkjennelser

Denne boken er dedikert til Herren Gud.

Forord

New Covenant Publications International kobler leseren igjen med den guddommelige plan som binder himmel og jord og forsterker evigheten til loven om kjærlighet. Logoen, paktens ark representerer intimiteten mellom Kristus Jesus og hans folk og sentraliteten i Guds lov. Som det er skrevet: “Dette skal være den pakt som jeg vil inngå med Israels hus, sier Herren. Jeg vil legge min lov i deres indre deler og skrive den i deres hjerter, og de skal være mitt folk, og jeg skal være deres Gud. ” (Jeremia 31: 31-33; Hebreerne 8: 8-10). Den nye pakt vitner faktisk om en innløsning, født av vedvarende krig og forseglet med blod.

I utallige århundrer har mange mennesker led ekstraordinær grusomhet, beregnet for å utslette sannheten. Spesielt i mørketiden hadde dette lyset blitt sterkt embattert og tilslørt av menneskelige tradisjoner og populær uvitenhet, fordi innbyggerne i verden hadde foraktet visdom og overtrådt pakten. Kompromissens svakhet med spredning av ondskap provoserte en slik svøpe av uhemmet degenerasjon og diabolsk umenneskelighet, at mange liv ble urettferdig ofret, og nektet å overgi samvittighetsfriheten. Likevel ble en tapt kunnskap gjenopplivet, spesielt i reformasjonens tid.

1600-tallets reformasjons-æra utløste et øyeblikk av sannhet, grunnleggende endring og følgelig turbulens, slik det gjenspeiles i motreformasjonen. Gjennom dette bindet oppdager man imidlertid den ubestridelige betydningen av denne viktige kraftige revolusjonen fra reformatorenes og andre modige pionerers perspektiver. Fra deres beretninger kan man forstå de rasende kampene, årsakene som ligger til grunn for slik fenomenal motstand og overnaturlige inngrep.

Mottoet vårt: “Reformerte Bøker, Transformerte Sinn”, fremhever en særegen litterær sjanger, komponert i en kritisk tid og dens innvirkning. Det gir også gjenlyd med pressen til personlig reformasjon, gjenfødelse og transformasjon. Gutenberg-trykkpressen, kombinert av oversettelsens kraft, formidlet verdiene om den reformerte troen, for rundt 500 år siden, ville den digitaliserte pressen og online medier kommunisere på alle språk sannhetens lys i disse siste tider.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1-Verdenshistorien 6
Kapittel 2-Forfølgelsesbrannene 19
Kapittel 3-Åndelig Mørketid 25
Kapittel 4-Trofaste Fakkelbærere 33
Kapittel 5-Reformasjonens Morgenstjerne 44
Kapittel 6-To Helter 55
Kapittel 7-Starten på en Revolusjon 70
Kapittel 8-For Retten 86
Kapittel 9-Lyset tent i Sveits 102
Kapittel 10-Reformasjonens Gjennombrudd i Tyskland 111
Kapittel 11-Fyrstene Protesterer 119
Kapittel 12-Reformasjonens i Frankrike 128
Kapittel 13-Det Lysner i Nord 145
Kapittel 14-Reformasjonen vinner Terreng Blant Britene 150
Kapittel 15-Den Franske Revolusjon 163
Kapittel 16-På Flukt til Frihet 177
Kapittel 17-Tegn i Tiden 183
Kapittel 18-En Mann for Sin Tid 194
Kapittel 19-Nytt Lys 211
Kapittel 20-En Verdensomfattende Religiøs Vekkelse 218
Kapittel 21-Varselsbudskapet som ble Forkastet 230
Kapittel 22-Oppfylte Profetier 240
Kapittel 23-Helligdommen i Himmelen 253
Kapittel 24-Hva Gjør Kristus i dag? 262
Kapittel 25-En Stormakt i Profetien 268
Kapittel 26-Viktig Reform 279
Kapittel 27-Vekkelsesbevegelser i Nyere Tid 286
Kapittel 28-Dommens Dag 297
Kapittel 29-Ondskapens Opprinnelse 305

Kapittel 30-Djevelens Strategi 313
Kapittel 31-Engler og Ånder 317
Kapittel 32-Grusom Fiendskap 322
Kapittel 33-Historiens Første Løgn 330
Kapittel 34-Kan de Levende Samtale med de Døde? 342
Kapittel 35-Samvittighetsfrihet 349
Kapittel 36-Krisetimen Nærmer Seg 361
Kapittel 37-Vårt Eneste Sikre Vern 368
Kapittel 38-Guds Siste Varselsbudskap 374
Kapittel 39-Harde Tider 380
Kapittel 40-Utfrielsen 394
Kapittel 41-Jorden Legges **Ø**de 405
Kapittel 42-Når Alt Blir Nytt 411

Kapittel 1 - Verdenshistorien

«Om også du på denne dagen hadde forstått hva som tjener til fred! Men nå er det skjult for dine øyne. Det skal komme dager da dine fiender kaster en voll opp omkring deg, omringer deg og trenger inn på deg fra alle kanter og slår deg og dine innbyggere til jorden. Det skal ikke bli stein tilbake på stein i deg, fordi du ikke forstod at tiden var kommet da Herren gjestet deg.»

Fra toppen av Oljeberget så Jesus ut over Jerusalem. Alt var så vakkert og fredfullt. Det var påske, og fra mange land hadde Jakobs ætlinger kommet for å feire den store nasjonalfesten. Omgitt av hager og vingårder og grønne skråninger der pilegrimene hadde slått opp teltene, raget de terrasseformede høydedrag og praktfulle palasser. Og der lå de ruvende festningsverkene rundt Israels hovedstad. Det var som om Sions datter stolt ville si: «Her troner jeg som dronning, ... og sorg skal jeg aldri vite av.» Byen var like vakker og i egne øyne like sikker på himmelens velvilje som da den kongelige trubadur århundrer i forveien sang: «Det reiser seg fagert, en fryd for hele jorden, Sion-fjellet lengst i nord, den store konges by.»De praktfulle tempelbygningene dominerte synsfeltet. Strålene fra solnedgangen lyste opp de snøhvite marmormurene og gav gjenskinn fra gylne porter, tårn og spir. Dette var «skjønnhetens krone» - jødefolkets stolthet. Ingen israelitt kunne se ut over denne byen uten å føle glede og beundring.

Men Jesus var opptatt av helt andre ting. «Da han kom nærmere og så byen, gråt han over den.»Midt under festgleden da Jesus drog inn i byen, mens folk viftet med palmegrener, og glade hosiannarop gav ekko fra fjellene, og mens tusentalls stemmer utropte verdens frelser til konge, ble han plutselig overveldet av en uforklarlig sorg. Guds Sønn, som Israel hadde fått løfte om, han som hadde seiret over døden og frigjort dens fanger, felte nå tårer. Det var ikke vanlig sorg, men en overveldende angst som han ikke kunne skjule.

Jesus gråt over Jerusalem.

Han gråt ikke for sin egen skyld, enda han godt visste hvor veien førte ham. Foran ham lå Getsemane der han skulle kjempe dødskampen. Han kunne se Saueporten som man i århundrer hadde ført offerdyrene inn gjennom, og som også ville bli åpnet for ham når han lik et lam skulle «føres bort for å slaktes».4 Golgata, der han skulle bli korsfestet, lå heller ikke langt borte. Et forferdelig mørke skulle snart dekke den stien Kristus måtte gå på når han ofret seg selv for synd. Men det var ikke tanken på dette som kastet skygge over ham i denne gledens stund. Det var ikke forutanelsen om den overmenneskelige lidelse han skulle møte, som formørket hans sinn. Men han gråt over de tusenvis av dødsdømte mennesker i Jerusalem, over at de han var kommet for å hjelpe og frelse, var så blinde og ubøyelige.

Et tidsrom på mer enn tusen år lå åpent for ham, da Gud på en spesiell måte hadde hjulpet og vernet sitt utvalgte folk. Der lå Moria-fjellet hvor løftets sønn var blitt bundet til alteret som et frivillig offer - et symbol på at Guds Sønn skulle ofres. Der var velsignelsens pakt, løftet om Messias, blitt stadfestet for de troendes far. Der hadde flammene fra offerbålet på Ornans treskeplass steget opp mot himmelen og holdt tilbake dødsengelens sverd - et symbol på Frelserens offer og midlertjeneste for syndige mennesker.

Gud hadde aktet Jerusalem høyere enn verden for øvrig. Han hadde «utvalgt Sion» som sin bolig. Der hadde profeter i uminnelige tider forkynt varsel og dom. Der hadde prestene svingt røkelseskaret, og røkelsen hadde steget opp til Gud sammen med folkets bønner. Der hadde de hver dag ofret blod av lam som var slaktet - symbolet på Guds lam. Der hadde Herren vist seg i herlighetsskyen over soningsstedet (nådestolen). Der stod den gåtefulle stigen som var bindeleddet mellom jorden og himmelen, der englene gikk opp og ned. Slik fikk menneskene adgang til Det aller helligste. Hadde Israel som et folk vært tro mot Herren, ville Jerusalem til evig tid ha vært Guds utvalgte by. Men historien om dette privilegerte folket vitnet om frafall og opprør. De hadde stått imot Guds nåde, misbrukt privilegiene og forspilt anledningene.5

Israel hadde «spottet Guds sendebud, foraktet hans ord og holdt hans profeter for narr». Likevel hadde han vært for dem «en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet». Til tross for at de gang på gang hadde forkastet ham, hadde han fortsatt prøvd å tale dem til rette. Gud hadde vist dem mer ømhet og kjærlighet enn en omsorgsfull far. Han «sendte dem advarsler sent og tidlig gjennom sine sendebud; for han ville skåne sitt folk og sin bolig».6 Da advarsler, formaninger og irettesettelser ikke hjalp, sendte han sin aller beste gave, ja, han gav dem hele himmelen i denne gaven.

Gud sendte sin Sønn for å tale den forstokkede byen til besinnelse. Kristus hadde selv ført Israel ut av Egypt. Han hadde drevet hedningefolkene ut foran dem. Han hadde plantet dem som et godt vintre «i en fruktbar bakke». Hans omsorg hadde vært som et gjerde omkring dem, og han hadde sendt sine tjenere for å gi dem næring. «Hva var det mer å gjøre med hagen som jeg ikke alt hadde gjort?» utbryter han. «Nå ventet han å høste gode druer, men besk var frukten den bar,»7 Likevel håpet han å finne frukt. Derfor kom han selv til vingården i håp om å redde den fra å bli ødelagt. Han gravde rundt vintreet, beskar det og stelte med det. Han arbeidet utrettelig på å redde vingården som han selv hadde plantet.

I tre år hadde lysets og herlighetens Herre gått inn og ut blant sitt folk. «Han gikk omkring overalt og gjorde godt og helbredet alle som var underkuet av djevelen.» Han trøstet dem som var nedbrutt, og frigjorde fanger. Han gav de blinde syn, fikk de halte til å gå og døve til å høre. Han helbredet spedalske, gav de døde liv og forkynte gledesbudskap for de fattige. Til alle lag av folket lød den vennlige innbydelsen: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile.»

Selv om de gjengjeldte godt med ondt og kjærlighet med hat, fortsatte han trofast å øve barmhjertighet. Aldri ble noen avvist. Som en hjemløs vandringsmann måtte han holde ut fattigdom og forakt. Han levde for å hjelpe menneskene, lindre nøden blant dem, og tryglet dem om å ta imot livets gave. Hver gang disse forherdede menneskene avviste Guds barmhjertighet, strømmet hans medlidenhet og ubeskrivelige kjærlighet igjen mot dem enda mer enn før. Men Israel hadde vendt seg bort fra sin beste venn og sin eneste hjelper. De foraktet hans kjærlighet, avviste hans råd og latterliggjorde advarslene.

Jesus forutser Jerusalems ødeleggelse

Håpets og nådens tid var snart forbi. Lenge hadde Gud holdt vreden tilbake, men nå var begeret nesten fullt. Stormskyene som gjennom århundrer i frafall og opprør hadde samlet seg over det skyldtyngede folket, skulle snart bryte løs. Han som alene kunne frelse dem fra skjebnen som truet, var blitt foraktet, hånet og forkastet og skulle snart bli korsfestet. Når Kristus ble hengt på korset, ville Israel ikke lenger være et velsignet og privilegert folk. Et eneste menneske som går fortapt, er en ulykke så stor at den ikke kan oppveies av all verdens rikdom og goder. Men da Kristus skuet ut over Jerusalem, så han den skjebnen som ville ramme en hel by og et helt folk - den byen og det folket som Gud en gang hadde valgt ut til å være hans særskilte eiendom.

Profeter hadde grått over Israels frafall og over de fryktelige ødeleggelser som rammet dem på grunn av synd. Jeremia ønsket at øynene hans var en tårekilde, slik at han kunne gråte dag og natt over de drepte blant hans landsmenn og over Herrens folk i fangenskap. Hvilken sorg måtte ikke Jesus føle da han med profetblikk ikke bare så frem gjennom år, men århundrer! Han så domsengelen med sverdet løftet mot den byen der Herren i så lang tid hadde hatt sin bolig.

Fra toppen av Oljeberget, der Titus og hæren hans senere stod, så han ut over dalen på tempelgården og søylegangene. Med tårer i øynene så han i et fryktelig syn hvordan murene var omringet av fremmede krigshærer. Han hørte trampingen av soldater som fylket seg til krig. Han hørte røsten av mødre og barn som ropte etter mat i den kringsatte byen. Han så at det praktfulle templet, palassene og tårnene ble et bytte for flammene, og der de hadde stått, var det bare rykende ruiner.

I sin fremtidsvisjon så Jesus at paktsfolket var spredt omkring i alle land lik vrakrester på en øde kyst. Ødeleggelsen som snart skulle ramme innbyggerne i byen, var bare den første sup av vredes begeret som de på dommens dag skulle tømme til siste dråpe. Guddommelig medfølelse og en inderlig kjærlighet kom til uttrykk i disse sorgens ord: «Jerusalem, Jerusalem, du som slår profetene i hjel og steiner dem som blir sendt til deg! Hvor ofte ville jeg ikke samle dine barn, som en høne samler kyllingene under sine vinger. Men dere ville ikke.» Hadde du bare vært klar over at Herren gjestet deg, og skjønt hva som tjente til fred, du som har nytt større gunst enn noen annen nasjon! Jeg har holdt rettferdighetens engel tilbake, og har bedt deg vende om, men forgjeves. Ikke bare tjenere, sendebud og profeter

har du avvist og forkastet, men Israels hellige, din forløser. Hvis du blir ødelagt, er det din egen skyld. «Men dere vil ikke komme til meg slik at dere kan ha liv.»

Jerusalems skjebne - et speilbilde av verden

Jesus betraktet Jerusalem - et symbol på verden som er forherdet i vantro og opprør og som haster mot den gjengjeldende straffedom. Ulykkene som rammer den syndige menneskeslekten, lå tungt på ham og tvang frem dette bitre ropet. Han visste at menneskenes nød, tårer og blod var syndens verk. Han hadde ubeskrivelig medlidenhet med alle som led, og han lengtet etter å kunne hjelpe dem. Men ikke engang han kunne demme opp flommen av menneskelig ulykke. Bare få søkte hjelp der den var å finne. Han var villig til å dø for å frelse dem. Men ikke mange ville komme til ham for å få liv.

Himmelens konge gråt! Den evige Guds Sønn var grepet av angst og tynget av sorg. Hele himmelen undret seg over det de så. Dette viser hvor forferdelig synden er, og hvor vanskelig det er endog for Den Allmektige å frelse de skyldige fra konsekvensen av å overtre hans lov. Jesus så fremover til den siste tid da verden skulle være involvert i et lignende bedrag som det som førte til Jerusalems ødeleggelse.

Jødefolkets store synd var at det forkastet Kristus. Kristenhetens store synd ville være at den forkastet Guds lov som er grunnlaget for hans styresett i himmelen og på jorden. Folk skulle forkaste og tilsidesette Guds bud. Millioner av mennesker som er lenket i synd og er Satans slaver, dømt til den annen død, nekter å lytte til Guds ord den dagen Herren gjester sitt folk. For en fryktelig blindhet! Hvilket vanvidd!

En dødsdømt by

To dager før påske, da Jesus for siste gang forlot templet etter å ha fordømt hykleriet blant folkets ledere, gikk han og disiplene igjen ut til Oljeberget. De satte seg på den grønne skråningen med utsikt over byen. Enda en gang så han ut over byen med murer, tårn og slott. Han så templet i dets strålende prakt, en vakker juvel på det hellige berget. Tusen år tidligere hadde salmisten lovprist Gud for hans godhet mot Israel, da han gjorde deres helligdom til sin bolig: «I Salem er hans hytte reist, på Sion står hans bolig.» «Men Juda-stammen valgte han ut og Sion-fjellet som han elsker. Han bygde sin helligdom himmelhøy.» Det første templet ble bygd under Israels storhetstid. Kong David hadde samlet enorme mengder av verdisaker til dette formål, og byggeplanene ble utarbeidet under guddommelig ledelse. Salomo, den viseste av Israels konger, hadde fullført arbeidet. Dette templet var det mest praktfulle byggverk som verden hadde sett. Gjennom profeten Haggai hadde Herren likevel sagt om det templet som senere ble bygd: «Dette nye hus skal bli herligere enn det første.» «Jeg ryster alle folkeslag, så deres skatter kommer hit. Og jeg fyller dette hus med herlighet, sier Herren, Allhærs Gud.»

Etter at Nebukadnesar hadde ødelagt templet (586 f.Kr.), ble det bygd opp igjen av et folk som hadde vært i livslangt fangenskap og hadde kommet tilbake til et øde og nesten

folketomt land. Det skjedde omkring fem hundre år før Kristus. Noen av dem var gamle mennesker som hadde sett Salomos vakre tempel. Da det nye gudshuset begynte å ta form, gråt de fordi det ikke kunne måle seg med det forrige. På en treffende måte forteller profeten hva de følte: «Er det ennå noen igjen av dere som har sett hvor herlig dette huset var før? Og hva synes dere om det nå? Ser det ikke smått ut?»13 Og nå fikk de løfte om at dette huset skulle bli enda herligere enn det forrige.

Dette nye templet kunne ikke på noen måte måle seg med det gamle. Heller ikke ble det vigslet ved slike synlige tegn på Guds nærvær som det første templet. Ingen overnaturlig makt markerte innvielsen. Ingen strålende sky fylte den nyoppførte helligdommen. Ingen ild fra himmelen brente opp offeret på alteret. Den hellige Shekina var ikke lenger synlig mellom kjerubene i Det aller helligste. Lovkisten, soningsstedet og paktstavlene fantes ikke lenger der inne. Ingen røst lød fra himmelen for å åpenbare Herrens vilje for prestene som bad.

I århundrer hadde jødene forgjeves prøvd å vise hvordan Gud hadde oppfylt løftet han hadde gitt gjennom profeten Haggai. Men de var så forblindet av stolthet og vantro at de ikke kunne se den virkelige betydningen av det profeten hadde sagt. Det nye templet ble ikke hedret med herlighetsskyen fra Herren, men ved at han som hadde hele Guddommens fylde i seg, var personlig til stede - han som var Gud åpenbart i menneskelig skikkelse. Alle slekters håp hadde kommet til sitt tempel da Jesus fra Nasaret underviste og helbredet i tempelgården. Det var fordi Kristus selv var til stede, og ikke av noen annen grunn, at dette templet var så mye herligere enn det første. Men Israel avviste gaven som himmelen tilbød. Da den ydmyke læreren gikk ut gjennom den gylne porten den dagen, forlot herligheten templet for alltid. Frelserens utsagn hadde alt gått i oppfyllelse: «Huset deres blir forlatt!»

Disiplene ble forskrekket da Jesus sa at templet skulle bli jevnet med jorden, og de ville gjerne vite hva han mente med det. I mer enn førti år var det blitt satset penger, arbeidskraft og arkitektonisk kunst for å forskjønne det. Herodes den store hadde ødslet både romersk og jødisk kapital på det. Verdensrikets keiser hadde endog selv bidratt med gaver. En del av byggverket bestod av hvite marmorblokker i nesten utrolig størrelse som var fraktet fra Rom. Disiplene hadde minnet Mesteren om dette, og sagt: «Se, for noen steiner og noen byggverk!»

Som svar på dette kom Jesus med denne alvorsfulle og overraskende uttalelsen: «Sannelig, jeg sier dere: Her skal ikke bli stein tilbake på stein; alt skal rives ned.» Disiplene satte Jerusalems ødeleggelse i forbindelse med Kristi personlige komme i jordisk herlighet for å herske over verden, straffe de halsstarrige jødene og frigjøre nasjonen for romeråket. Han hadde fortalt dem at han ville komme igjen. Da han snakket om straffedommer over Jerusalem, tenkte de på denne gjenkomsten. Og da de nå var sammen med ham på Oljeberget, spurte de: «Når skal dette skje, og hva er tegnet på ditt komme og verdens ende?»

Fremtiden ble holdt skjult for disiplene. Hadde de den gangen fullt ut forstått hva som skulle skje - at Jesus skulle lide og dø og at byen og templet skulle bli ødelagt - ville de blitt skrekkslagne. Kristus skildret de viktigste begivenhetene som skulle finne sted før tidens slutt. Den gangen forstod de ikke fullt ut betydningen av det han sa, men det skulle bli åpenbart for Guds folk etter hvert som det ble nødvendig. Forutsigelsen hadde en dobbelt betydning. Den varslet både ødeleggelsen av Jerusalem og redslene på den ytterste dag.

Mens disiplene satt og lyttet, fortalte Jesus om de straffedommer som skulle ramme det frafalne Israel, særlig gjengjeldelsen som skulle komme over dem fordi de forkastet og korsfestet Messias. Tegn som ikke var til å ta feil av, skulle skje før den redselsfulle avslutningen. Det de fryktet, ville komme brått og uventet. Slik advarte Jesus sine etterfølgere: «'Den ødeleggende styggedom', som profeten Daniel har talt om, skal da stå på det hellige sted - forstå det, den som leser! Når dere ser det, må de som er i Judea, flykte opp i fjellene.»

Når romernes avgudsfaner ble heist på hellig jord, som strakte seg et stykke utenfor bymurene, skulle Kristi etterfølgere redde seg ved å flykte. Når de så varselstegnet, skulle de som ville flykte, ikke nøle. Overalt i Judea og i selve Jerusalem måtte de legge nøye merke til tegnet og flykte øyeblikkelig. Den som tilfeldigvis var oppe på taket, måtte ikke engang gå ned i huset og ta med seg de mest verdifulle eiendelene. De som var ute på åkeren eller i vingården, måtte ikke ta tid til å hente ytterklærne som de hadde lagt fra seg mens de arbeidet i solsteiken. De måtte ikke nøle et øyeblikk, ellers ville de bli revet med i ødeleggelsen.

Frafallet når sitt klimaks

Mens Herodes regjerte, gjorde han mye for å forskjønne byen. Han bygde også tårn, murer og festningsverker i tillegg til den naturlige beskyttelsen byen hadde fordi den lå så gunstig til. Den ble regnet som nærmest uinntagelig. Hvis noen den gangen offentlig hadde spådd at byen skulle bli ødelagt, ville han i likhet med Noah på sin tid blitt kalt en forrykt ulykkesprofet. Men Kristus hadde sagt: «Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal aldri forgå.»Guds dom var blitt forkynt over Jerusalem på grunn av folkets synd, og deres ubøyelige vantro gjorde straffedommen uunngåelig.

Gjennom profeten Mika hadde Herren sagt: «Hør dette, høvdinger i Jakobs ætt, dere styresmenn i Israel, dere som avskyr rettferd og gjør det rette kroket, som bygger Sion med bloddåd og Jerusalem med urett! Der dømmer høvdingen for betaling, presten tar lønn for lære, og profeten spår for penger. Likevel støtter de seg til Herren og sier: 'Er ikke Herren midt iblant oss? Det hender ikke oss noe vondt.'»

Disse ordene gav et sant bilde av de demoraliserte og egenrettferdige innbyggerne i Jerusalem. De mente at de holdt Guds bud til punkt og prikke, men i virkeligheten overtrådte de dem alle. De hatet Kristus fordi hans renhet og hellighet avslørte deres egen

ugudelighet, og de gav ham skylden for alle ulykker som hadde rammet dem på grunn av deres synd. Enda de visste at han var uten synd, hadde de påstått at hans død var nødvendig av hensyn til nasjonens sikkerhet. «Lar vi ham holde på slik, vil snart alle tro på ham. Så kommer romerne og tar både det hellige sted og folket vårt,» sa jødenes ledere.19 Hvis de ofret Kristus, ville de kanskje enda en gang kunne bli et sterkt og samlet folk. Slik resonnerte de, og de var enige med øverstepresten da han erklærte at det var bedre at en mann døde for folket enn at hele folket omkom.

På den måten hadde jødenes ledere bygd «Sion med bloddåd og Jerusalem med urett», som profeten Mika uttrykte det. De drepte Kristus fordi han refset dem for deres synd. Likevel var selvrettferdigheten så stor at de betraktet seg som Guds utvalgte og ventet at Herren ville redde dem fra fienden. «Derfor skal Sion - for deres skyld - pløyes som en åker. Jerusalem skal bli en steinhaug og tempelberget en skogkledd ås.»

Herren ventet nesten førti år etter at Jesus hadde forkynt dommen over Jerusalem, før han sendte straffedommen over byen og folket. Han viste en nesten utrolig langmodighet mot dem som hadde forkastet hans evangelium og drept hans Sønn. Lignelsen om det ufruktbare treet viste Guds handlemåte med jødefolket. Befalingen lød: «Hogg det ned! Hvorfor skal det stå der og suge ut jorden?» Likevel sparte Herren det enda en liten stund. Fremdeles var det mange blant jødefolket som ikke kjente Kristus og hans misjon. Og barna hadde ikke hatt de samme muligheter eller fått det lyset som foreldrene deres hadde avvist. Ved apostlenes og deres medarbeideres forkynnelse ville Gud opplyse dem. De skulle få se hvordan forutsigelsene var blitt oppfylt. Dette gjaldt ikke bare Kristi fødsel og hans liv, men også hans død og oppstandelse. Barna skulle ikke lastes for foreldrenes synder. Men når de hadde fått kjennskap til alt det lys foreldrene hadde mottatt, og forkastet det de selv fikk i tillegg, var også de medskyldige.

Guds overbærenhet med Jerusalem bidrog bare til at jødene ble enda mer ubøyelige og ubotferdige. Hatet og grusomheten mot Jesu disipler gjorde at de forkastet det siste tilbudet om nåde. Nå trakk Gud sitt vern fra dem og holdt ikke lenger Satan og englene hans tilbake. Dermed ble folket overlatt til den lederen de selv hadde valgt. Innbyggerne i Jerusalem hadde avvist Kristi nåde som ville ha satt dem i stand til å overvinne de onde tendensene, men nå fikk disse overtaket.

Satan tente de voldsomste og mest primitive lidenskaper i folket så de ikke lenger tenkte klart, men mistet besinnelsen og ble behersket av innskytelser og blindt raseri, og de ble besatt av djevelsk grusomhet. I familielivet og i samfunnet ellers, blant høy og lav uten forskjell, florerte mistenksomhet, misunnelse, hat, splid, opprør og drap. Det var ikke trygt noe sted. Venner og slektninger forrådte hverandre. Foreldre drepte barna sine, og barna foreldrene. Folkets ledere hadde ingen selvkontroll. Ukontrollerte lidenskaper gjorde dem til tyranner.

Jødene hadde godtatt falske anklager for å kunne dømme Guds Sønn. Nå gjorde falske anklager livet usikkert for dem selv. I handling hadde de sagt: «La oss få være i fred for Israels Hellige!» Nå ble ønsket deres oppfylt. Frykten for Gud uroet dem ikke lenger. Satan ledet nasjonen, og de øverste borgerlige og kirkelige myndigheter var i hans vold. Lederne for de partiene som ellers lå i innbyrdes strid, gikk somme tider sammen om å plyndre og torturere sine ofre. Etterpå gikk de igjen løs på hverandres tilhengere og slo ned uten skånsel. Ikke engang respekten for templet fikk dem til å legge bånd på seg. De som var i templet for å tilbe, ble slått ned foran alteret, og likene ble liggende og forurense helligdommen. I blindt overmot uttalte opphavsmennene til dette djevelske ødeleggelsesverk at de ikke var det minste redd for at Jerusalem skulle bli ødelagt. Den var jo Guds egen by. Endog mens de romerske soldatene omringet templet, prøvde de ved bestikkelse å få falske profeter til å forkynne at folk bare skulle vente på at Gud kom og reddet dem.

Helt til det siste trodde man at Gud ville gripe inn og slå fienden. Men Israel hadde forkastet Guds beskyttelse og var nå uten forsvar. En fryktelig skjebne hadde rammet Jerusalem. Byen var i oppløsning på grunn av indre stridigheter. Gatene var røde av blod fra innbyggere som hadde drept hverandre, mens fremmede hærer brøt ned festningsverkene og drepte soldatene som forsvarte byen. Alt det Kristus hadde forutsagt om Jerusalems ødeleggelse, ble nøyaktig oppfylt. Jødene fikk erfare at Jesus snakket sant da han sa: «Det skal måles opp for dere i det målet dere selv bruker.»

Tegn og under skjedde, og varsler om ulykker og dom. Midt på natten skinte et unaturlig lys over templet og alteret. Ved solnedgang tok skyene form av stridsvogner og soldater som fylket seg til kamp. Prestene som hadde nattjeneste i templet, ble skremt av mystiske lyder. Jorden skalv, og fra alle kanter lød ropet: «La oss komme oss bort!» Østporten, som var så tung at tjue mann med nød og neppe kunne lukke den, og som var boltet til svære jernstolper som gikk langt ned i steinfundamentet, ble midt på natten åpnet av usynlige krefter. I sju år travet en mann frem og tilbake i gatene og forkynte at ulykke ville ramme byen. Dag og natt sang han den dystre klagesangen: «En røst fra øst! En røst fra vest! En røst fra de fire vinder! En røst mot Jerusalem og mot templet! En røst mot brudgommene og brudene! En røst mot hele folket!»

Denne merkelige mannen ble fengslet og pisket, men han klaget ikke. Når han ble hånet og plaget, svarte han bare: «Ve over Jerusalem! Ve over innbyggerne!» Varselsropene opphørte ikke før han ble drept under beleiringen han hadde forutsagt.

På flukt fra døden

Ikke en eneste kristen mistet livet da Jerusalem ble ødelagt. Kristus hadde advart disiplene, og alle som trodde, ventet ivrig på tegnet han hadde lovt. «Når dere ser Jerusalem kringsatt av hærer, da skal dere vite at byen snart skal bli ødelagt. Da må de som er i Judea, flykte opp i fjellene, de som er i byen, må komme seg ut.» Etter at romerne under ledelse av

Cestius hadde omringet byen, trakk de seg uventet tilbake da alt syntes å være klart for øyeblikkelig angrep. Byens forsvarere, som hadde oppgitt håpet om å kunne gjøre effektiv motstand, skulle nettopp til å overgi seg. Men uten noen som helst synlig grunn trakk den romerske hærføreren troppene tilbake. Slik ledet Gud begivenhetene til beste for sitt folk. De kristne som gav akt, oppfattet tegnet. Alle som ville, hadde nå anledning til å rette seg etter advarselen Jesus hadde gitt.

Alt utviklet seg slik at hverken jødene eller romerne kunne hindre de kristne i å flykte. Da Cestius trakk seg tilbake, rykket jødene ut fra Jerusalem og forfulgte hæren hans. Mens partene var opptatt med å sloss, kunne de kristne forlate byen. På denne tiden fantes det ingen andre fiender ut over i landet som kunne stanse dem. Under beleiringen var jødene samlet i Jerusalem for å feire løvhyttefesten, og de kristne overalt i landet kunne derfor flykte uten at noen hindret dem. De klarte å komme seg i sikkerhet i Pella - en by i Perea på den andre siden av Jordan-elven.

De jødiske styrkene som forfulgte Cestius og hæren hans, gikk til angrep med en slik kampglød at fienden stod i fare for å bli slått fullstendig. Med nød og neppe klarte romerne å trekke seg tilbake. Jødene kom seg unna nesten uten tap, og med sitt krigsbytte drog de i triumf tilbake til byen. Men denne tilsynelatende seieren ble bare til skade for dem selv. Den oppflammet dem til så bitter motstand mot romerne at det snart førte til ubeskrivelige tilstander i den dødsdømte byen.

Byen beleiret og jevnet med jorden

Redselsfulle ulykker rammet Jerusalem da Titus gjenopptok beleiringen. Det skjedde ved påsketid da millioner av jøder var samlet innenfor bymurene. Matlagrene, som kunne ha vart i årevis, var tidligere blitt ødelagt under indre stridigheter med mye misunnelse og hevntørst. Nå fikk innbyggerne oppleve alle de redslene som en hungersnød fører med seg. Et mål hvete ble solgt for en talent. Så fryktelig var hungersnøden at folk gnaget læret av beltene, sandalene og skjoldene. I nattemørket listet mange av innbyggerne seg ut for å samle ville planter som vokste utenfor murene, enda mange ble tatt til fange og pint til døde. De som kom tilbake med livet i behold, ble ofte plyndret for det de hadde risikert så mye for å få tak i.

Makthaverne brukte den mest umenneskelige tortur for å tvinge de stakkars menneskene til å gi fra seg det lille de ennå måtte ha. Ikke sjelden ble slike grusomheter utført av personer som selv hadde nok mat, men som bare var oppsatt på å hamstre. Tusenvis døde av sult og pest. Det var som om folk var fullstendig blottet for naturlige følelser. Menn plyndret sine egne koner, og konene sine menn. Barn rev maten ut av munnen på sine gamle foreldre. Spørsmålet fra profeten: «Kan en kvinne glemme sitt diende barn?» fant svar innenfor murene i denne skjebneramte byen. «Kvinner som før var milde og kjærlige, kokte sine egne barn. Barna ble til føde for dem da mitt folk ble knust.»

Nå ble den fjorten hundre år gamle spådommen oppfylt: «Selv den fineste og mest forvente kvinne, som aldri har prøvd å sette foten på jorden, så fin og forvent som hun var, vil se skjevt til sin mann som hun tar i favn, og til sin sønn og datter. Hun vil ikke dele med dem... barna hun har født. Fordi hun mangler alt, spiser hun dem i hemmelighet, i den trengsel og nød som fienden fører over deg i byene dine.»

De romerske offiserene prøvde å skremme jødene til å overgi seg. De som satte seg til motverge når de ble tatt tilfange, ble pisket, pint og korsfestet foran bymurene. Hver dag måtte hundrevis bøte med livet. Disse fryktelige skjenselsgjerninger fortsatte til det var reist så mange kors i Josjafats dal og på Golgata at det var nesten umulig å bevege seg mellom dem. Dette var den redselsfulle oppfyllelsen av den fryktelige dommen som de hadde uttalt over seg selv da de stod foran Pilatus: «La hans blod komme over oss og over våre barn.»

Titus ville ha gjort slutt på redslene og spart byen fra å bli fullstendig ødelagt. Da han så de døde som lå i hauger i dalskråningen, ble han skrekkslagen. På toppen av Oljeberget stod han som tryllebundet og stirret ned på det praktfulle templet, og han gav ordre om at ikke en eneste stein i det måtte røres. Før han prøvde å erobre denne festningen, kom han med en inntrengende oppfordring til jødenes ledere om ikke å tvinge ham til å besudle det hellige stedet med blod. Dersom de ville gå med på å møte ham i kamp på et annet sted, skulle ingen romer krenke det hellige templet.

Josefus rettet selv en glødende appell til jødene og bønnfalt dem om å kapitulere for å redde seg selv og byen og helligdommen. Men han ble møtt med bitre forbannelser. Mens han gjorde et siste forsøk på å mane dem til besinnelse, skjøt de piler etter ham. Jødene hadde avvist de inntrengende oppfordringer fra Guds Sønn. Ett hvert forsøk på å overtale dem, gjorde dem bare mer oppsatt på å stå imot til siste slutt. Alt Titus gjorde for å redde templet, var forgjeves. En som var større enn han, hadde sagt at det ikke skulle bli stein tilbake på stein.

Den blinde tross som jødenes ledere viste, og de avskyelige forbrytelser som ble begått inne i den beleirede byen, vakte avsky og harme hos romerne. Til slutt bestemte Titus seg for å storme templet, men om mulig skåne det fra å bli ødelagt. Men ordren ble ikke fulgt. Etter at han om kvelden hadde trukket seg tilbake til teltet, rykket jødene ut fra templet og angrep soldatene utenfor. I kampens hete kastet en av soldatene en brannfakkel inn gjennom en åpning i porten. Like etter stod de sederkledde tilbyggene i lys lue. Titus skyndte seg til åstedet, fulgt av offiserene og mange av soldatene. Han gav soldatene ordre om å slokke ilden. Men ingen lystret ordre. I vilt raseri kastet soldatene brannfakler inn i rommene i tempeltilbyggene og drepte mange som hadde gått i dekning der, og det rant blod nedover tempeltrappene. Tusenvis av jøder mistet livet. Over kampgnyet lød ropet: «Ikabod»! - herligheten er borte!

Det var umulig for Titus å holde soldatene i sjakk. Sammen med sine nærmeste offiserer gikk han for å inspisere den hellige bygningen innvendig. Det de så, fylte dem med undring.

Ilden hadde ennå ikke nådd frem til selve helligdommen, og han gjorde et siste forsøk på å redde den. Han løp frem og oppfordret enda en gang soldatene til å slokke ilden. Høvedsmannen Liberalis løftet kommandostaven og forsøkte å tvinge dem til å lystre ordre. Men til og med respekten for keiseren måtte vike for det voldsomme fiendskapet mot jødene, og for villskapen og grådigheten etter krigsbytte.

Soldatene så allting omkring seg som glinsende gull i det uhyggelige flammeskjæret. De trodde det fantes uhyre skatter i helligdommen. Uten at noen la merke til det, stakk en soldat en tent fakkel inn mellom dørhengslene, og øyeblikket etter stod hele bygningen i brann. Røken og flammene tvang offiserene til å trekke seg tilbake, og den praktfulle bygningen ble overlatt til sin skjebne. For romerne var det et fryktinngytende syn. Men hvordan må det ha vært for jødene? Hele fjelltoppen som hevet seg over byen, lyste som en vulkan. Med fryktelige brak styrtet den ene bygningen sammen etter den andre og forsvant i flammehavet. Takene av sedertre stod i lys lue. De gylne spirene skinte rødglødende mot himmelen, og fra porttårnene steg ild- og røksøyler til værs. Åsene i nærheten ble opplyst, og grupper av mennesker stod der og så på ødeleggelsen med skrekk og fortvilelse.

På murene og høydedragene i den øvre del av byen var det tett i tett med ansikter. Noen var bleke av fortvilelse, andre var preget av hevnlyst. Ropene fra de romerske soldatene som stormet frem og tilbake, og skrikene fra opprørerne som omkom i flammene, blandet seg med brølet fra ilden og braket fra de veldige trebjelkene som ramlet ned. Fra fjellene omkring hørtes ekkoet av skrikene fra folk på høydedragene omkring. Fra murene lød rop og jammer. Folk som holdt på å dø av sult, samlet de siste kreftene til et redselsfullt og fortvilet rop. Massakrene inne i byen var enda grusommere enn det som skjedde utenfor. Menn og kvinner, unge og gamle, opprørere og prester, de som sloss og de som tryglet om barmhjertighet, ble meid ned uten forskjell. Tallet på drepte var høyere enn tallet på dem som utførte drapene. De romerske soldatene måtte klatre over hauger av lik for å fullføre ødeleggelsen.

Etter at templet var ødelagt, falt hele byen snart i romernes hender. Jødenes ledere oppgav de uinntagelige festningene, og Titus fant dem øde og forlatt. I undring stirret han på dem og sa at Gud hadde gitt dem i hans hånd, for ingen krigsmaskin, hvor effektiv den enn måtte være, kunne ha utrettet noe mot de veldige festningsverkene. Både byen og templet ble jevnet med jorden, og grunnen der templet hadde stått, ble pløyd «som en åker». Under beleiringen og massakrene som fulgte, mistet over en million mennesker livet. De som overlevde, ble solgt som slaver eller slept til Rom for å kaste glans over erobrerens triumftog. Andre ble kastet for villdyr i amfiteatrene eller spredt rundt omkring i verden.

Jødene hadde smidd sine egne lenker. De hadde selv fylt hevnens beger. Den totale ødeleggelsen som rammet nasjonen, og de ulykkene som fulgte dem i atspredelsen, var bare frukten av det de selv hadde sådd. Profeten hadde uttalt: «Når ulykken kommer, Israel, hvem skal hjelpe deg da?» «Din synd har ført deg til fall.» Lidelsene de gjennomlevde, blir

ofte fremstilt som en straff Gud hadde bestemt. På den måten prøver den store bedrageren å skjule sitt eget verk. Ved å forkaste Guds nåde og kjærlighet var de selv skyld i at Guds beskyttelse ble fjernet, og at Satan fikk gjøre med dem slik han selv lystet. De grusomheter som fant sted da Jerusalem ble ødelagt, viser hvordan Satan lar sin hevntørst gå ut over dem som gir seg i hans vold.

Jerusalems skjebne og verdens fremtid

Vi fatter ikke vår gjeld til Kristus for den fred og beskyttelse vi opplever. Gud holder igjen så menneskeheten ikke skal komme fullstendig under djevelens herredømme. De ulydige og utakknemlige har all grunn til å glede seg fordi Gud holder ondskapens ødeleggende krefter i sjakk. Men når menneskene krysser grensen for hans overbærenhet, holder han ikke lenger igjen.

Gud står ikke parat lik en bøddel for å fullbyrde straffen for overtredelse. Men de som forkaster hans nåde, blir overlatt til sin egen skjebne. De må høste det de har sådd. Enhver lysstråle de forkaster, enhver advarsel de avviser eller ikke bryr seg om, enhver lidenskap de nærer, og enhver overtredelse av Guds lov, er såkorn som gir en uunngåelig høst. Når synderen stadig står imot Guds Ånd, vil den til sist forlate ham. Da er det ikke lenger noen som kan holde de onde lidenskapene i sjakk, og ingen beskyttelse mot Satans hat og fiendskap.

Ødeleggelsen av Jerusalem (70 e.Kr.) er en fryktelig og alvorlig advarsel til alle som er likegyldige overfor Guds nåde og står imot hans kall. Aldri har man sett et klarere uttrykk for Guds avsky for synden og den uunngåelige straffen som vil ramme den skyldige. Frelserens forutsigelse om dommen over Jerusalem vil bli oppfylt enda en gang. Ødeleggelsen av Jerusalem gir bare en svak anelse om det som da vil skje. Skjebnen som rammet den utvalgte byen, viser dommen over en verden som har forkastet Guds nåde og tråkket på hans lov. Det er en dyster historie om menneskelig lidelse og nød som verden har opplevd gjennom mange århundrer med ondskap og synd. Hjertet blir sykt og tanken lammes når man grubler over dette.

At menneskene har forkastet Herrens myndighet, har hatt fryktelige følger. Men fremtiden er enda mørkere. Hva er fortiden med de mange opprør, kriger og revolusjoner - «hver støvel som trampet i stridsgny, og hver kappe som er tilsølt med blod»33 - sammenlignet med redslenepå den dagen da Guds Ånd blir dratt bort fra de gudløse og ikke lenger avverger følgene av menneskelig lidenskap og djevelens ondskap. Som aldri før vil verden da oppleve konsekvensene av Satans herredømme.

Slik tilfellet var da Jerusalem ble ødelagt, vil Guds folk på den dagen bli utfridd, «alle som er skrevet opp til livet». Kristus har sagt at han vil komme igjen for å hente sine trofaste. «Da skal Menneskesønnens tegn vise seg på himmelen, og alle folk på jorden skal bryte ut i klagerop, og de skal se Menneskesønnen komme på himmelens skyer med stor

makt og herlighet. Når basunen lyder, skal han sende ut sine engler, og de skal samle hans utvalgte fra de fire verdenshjørner, fra himmelens ene ende til den andre.»

Når Herren kommer i sin herlighet, skal han «med pusten fra sin munn» utrydde dem som ikke er lydige mot hans evangelium.34 Som tilfellet var med det gamle Israel, vil de gudløse ødelegge seg selv. De omkommer på grunn av sin egen synd. Fordi de har levd i synd, er de kommet fullstendig ut av samspill med Gud, og deres natur er blitt så fordervet av det onde at hans herlighet er lik en ild som fortærer dem. Menneskene bør passe på så de ikke forsømmer den undervisning Kristi ord inneholder. Slik som han varslet disiplene om at Jerusalem snart skulle bli ødelagt, og gav dem et tegn så de kunne flykte i tide, har han varslet menneskene om den endelige ødeleggelsen. Og han har gitt dem tegn for at de kan vite når tiden nærmer seg, så alle som vil, kan flykte fra den vredesdom som kommer.

Jesus sier: «Det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner, og på jorden skal folkene bli grepet av angst og fortvilelse.» De som oppfatter varslene om hans gjenkomst, skal «vite at han er nær og står for døren». Våk da! lyder oppfordringen. De som gir akt på advarselen, skal ikke bli i mørke, slik at den dagen kommer uventet over dem. Men for dem som ikke våker, kommer Herrens dag «som en tyv om natten».

Verden er ikke mer beredt til å ta imot budskapet for vår tid enn jødene var til å ta imot Frelserens varsel om Jerusalem. Uansett når Guds dag inntreffer, vil den komme overraskende over de gudløse. Mens livet går sin vante gang, og menneskene er opptatt med fornøyelser, sitt daglige arbeid og med å tjene penger, mens religiøse ledere lovpriser fremgangen og opplysningen i verden, og folk blir lullet inn i en falsk trygghetsfølelse - da kommer undergangen plutselig over de likegyldige og gudløse, likesom tyven ved midnattstid lister seg inn i det ubevoktede huset, «og de skal ikke slippe unna».

Kapittel 2 - Forfølgelsesbrannene

Da Jesus fortalte disiplene om Jerusalems skjebne og om det som skulle skje i forbindelse med hans annet komme, forutsa han også hva hans folk skulle bli utsatt for i tiden fra han for opp til himmelen, til han kom igjen for å utfri dem. Fra Oljeberget så han den fryktelige motstand som apostelmenigheten snart skulle oppleve.

Men han så enda lenger inn i fremtiden, til de stormfulle tider som ville ramme hans tilhengere i århundrer med mørke og forfølgelse. I noen få betydningsfulle setninger forutsa han de lidelser som verdens makthavere ville påføre Guds menighet.1 Kristi etterfølgere skulle møte den samme ydmykelse, vanære og smerte som deres Herre. Det samme fiendskap som verdens frelser ble utsatt for, ville ramme alle som trodde på ham.

Forfølgelse under romermakten

Urmenighetens historie bekrefter Kristi ord. Verdens og ondskapens makter rustet seg til kamp mot Kristus ved å forfølge hans tilhengere. Hedenskapets talsmenn innså at deres egne templer og altere ville forsvinne dersom evangeliet skulle seire. Derfor satte de alle krefter inn på å utrydde kristendommen. Det ble satt i gang forfølgelse. De kristne ble fratatt det de eide og jaget bort fra sine hjem. De ble utsatt for store lidelser. De måtte «tåle spott og piskeslag, ja, tilmed lenker og fengsel».2 Mange av dem døde for sin tro. Adelsmenn og slaver, rike og fattige, lærde og ulærde ble drept uten skånsel.

Disse forfølgelsene, som begynte under keiser Nero (54-68 e.Kr.) omkring den tiden da Paulus led martyrdøden, fortsatte med vekslende intensitet i flere århundrer. De kristne ble anklaget for de verste forbrytelser og fikk skylden for fryktelige ulykker - hungersnød, epidemier og jordskjelv. Når de ble utsatt for hat og mistanke, stod angivere parat til å utlevere dem mot betaling. De ble stemplet som revolusjonære, fiender av religionen og en pest for samfunnet. Mange ble kastet for villdyr i amfiteatrene, eller brent levende. Noen ble korsfestet, andre ble kledd i rovdyrskinn og kastet inn på arenaen for å bli lemlestet av hunder. Dette var ofte høydepunktet under offentlige fester. Store menneskemasser overvar forestillingen, og ofrenes redselsskrik ble møtt med latter og applaus.

Overalt hvor de kristne søkte tilflukt, ble de jaget som ville dyr. De prøvde å gjemme seg på øde steder. «De led nød, hadde det vondt og fikk hard medfart. De var for gode for denne verden. De flakket omkring i øde trakter og på fjell og holdt til i huler og grotter.»Tusener søkte tilflukt i katakombene. Under høydedragene utenfor Rom var det gravd lange underjordiske ganger. De mørke labyrintene strakte seg kilometervis utenfor bymuren. I disse underjordiske skjulestedene gravla de sine døde. Her fant de også et hjem når de ble mistenkt og gjort fredløse. Når livgiveren engang vekker opp dem som har stridd den gode strid, vil mang en martyr som har gått i døden for Kristi skyld, komme frem fra disse dystre grottene. Men Jesu vitner holdt fast på troen midt under de frykteligste forfølgelser. De

manglet endog det aller nødvendigste. De måtte unnvære sollyset og holde til i mørke, men gjestmilde jordhuler.

Martyrenes blod var kristendommens såkorn

Likevel klaget de ikke. Ved å oppmuntre hverandre til å vise tro og tålmod og til ikke å miste motet, fikk de styrke til å tåle nød og savn. Selv om de mistet alle materielle goder, fornektet de ikke troen på Jesus. Påkjenninger og forfølgelse førte dem bare nærmere hvilen og lønnen.

Likesom Guds tjenere i tidligere tider, ble mange av dem «spent på pinebenken og avslo å bli frigitt, fordi de heller ville få del i den oppstandelse som er bedre». De husket hva Mesteren hadde sagt, at når de ble forfulgt for Kristi skyld, skulle de glede og fryde seg fordi de ville få stor lønn i himmelen. På samme måte var profetene blitt forfulgt før dem. De gledet seg over at de ble funnet verdige til å lide for Kristi skyld, og midt i de knitrende flammene lød seierssang. Med troens blikk så de Kristus og englene som med den største interesse fulgte med i det som skjedde, og som gledet seg over at de stod fast. Fra Guds trone hørte de en røst som sa: «Vær tro inntil døden, så skal jeg gi deg livets krone.»

Forgjeves forsøkte Satan å ødelegge Kristi menighet med vold. Den store konflikten der Jesu etterfølgere måtte bøte med livet, stanset ikke da disse trofaste fanebærere falt på sin post. De seiret i nederlag. Guds tjenere ble drept, men hans verk gikk hele tiden frem. Evangeliet vant stadig terreng og tallet på tilhengerne vokste. Det trengte inn på utilgjengelige steder der endog Roms maktmidler ikke slapp til. Da en kristen gikk i rette med de hedenske lederne som gikk hardt frem, sa han: «Dere kan drepe, torturere og fordømme oss. ... Deres urettvise fremferd er nettopp et bevis på at vi er uskyldige. ... Heller ikke vil deres grusomhet... gagne dere.» Den bidrog bare til at enda flere tok imot troen. «Jo oftere dere meier oss ned, desto flere blir vi. De kristnes blod er såkorn.»

Tusenvis ble fengslet og drept, men andre stod frem og tok deres plass. De som ble martyrer for sin tro, hørte Kristus til, og han regnet dem som seiervinnere. De hadde stridd den gode strid, og de ville få livets krone ved Kristi gjenkomst. Lidelsene som de kristne måtte tåle, førte dem nærmere hverandre og nærmere Frelseren. Deres eksempel i livet og deres bekjennelse i døden var et stadig vitnemål om sannheten. Der man minst ventet det, forlot Satans tilhengere hans tjeneste og stilte seg på Kristi side.

Hedenskapet infiltrerer kristendommen

For å føre en mer effektiv kamp mot Guds rike bestemte Satan seg for å reise sin fane i selve menigheten. Hvis han klarte å villede Kristi etterfølgere og få dem til å gjøre Gud imot, ville de miste kraften og frimodigheten og bli et lett bytte.

Med list prøvde Satan nå å oppnå det han ikke klarte med makt. Forfølgelsen stanset, og i stedet opplevde de kristne en fredelig tid med materiell fremgang og høy sosial status.

Avgudsdyrkere godtok en del av den kristne tro, mens de forkastet andre viktige lærepunkter. De gav uttrykk for at de trodde på Jesus som Guds Sønn og at han døde og oppstod. Men de hadde ingen syndserkjennelse og følte ikke trang til å angre og vende om. De gjorde enkelte innrømmelser, og foreslo at de kristne skulle gjøre det samme, slik at de kunne stå sammen i troen på Kristus.

Nå var menigheten i stor fare. Fengsel, tortur, bål og sverd var likevel å foretrekke fremfor dette. Noen av de kristne var ubøyelige og ville ikke gå med på noe kompromiss. Andre var stemt for å fire litt på visse punkter for å imøtekomme dem som hadde tatt imot en del av den kristne troslære. De hevdet at dette kanskje ville bidra til å vinne dem helt og fullt.

Dette var en vond tid for de trofaste kristne. Under kristendommens kappe var Satan i ferd med å snike seg inn i menigheten for å ødelegge de kristnes tro og føre dem bort fra sannheten. Til sist gikk majoriteten av de kristne med på å senke kravene, og det kom i stand forlik mellom kristendom og hedenskap. Selv om avgudsdyrkerne angivelig var blitt kristne og hadde sluttet seg til menigheten, fortsatte de med avgudsdyrkelsen. De erstattet bare avgudsbildene med bilder av Jesus, og endog av Maria og helgener. Avgudstilbedelsens farlige surdeig var nå kommet inn i menigheten der den fortsatte sitt ødeleggelsesverk. Falsk lære, overtro og avguds-seremonier ble blandet inn i kirkens tro og gudstjeneste.

Da Kristi etterfølgere sluttet seg sammen med avgudsdyrkere, ble kristendommen fordervet, og menigheten mistet sin renhet og kraft. Likevel var det noen som ikke lot seg rive med av disse villfarelsene. De fortsatte å være tro mot sannhetens opphavsmann og tilbad Gud alene. Det har alltid eksistert to typer kristendomsbekjennere. Den ene gruppen er interessert i Kristi liv, og prøver alvorlig å rette på sine mangler og leve etter det guddommelige ideal. Den andre gruppen skyr de klare sannhetene som avslører deres feil. Ikke engang da menigheten var på sitt beste, bestod den utelukkende av trofaste, rene og oppriktige mennesker. Jesus lærte at de som syndet med forsett, ikke burde tas opp i menigheten. Likevel knyttet han til seg personer med en mangelfull karakter, og lot dem nyte godt av hans undervisning og eksempel så de kunne innse sine feil og rette på dem.

Blant de tolv apostlene var det en forræder. Judas ble godtatt i disippelflokken på tross av sine karaktermangler. Det var for at han gjennom Kristi undervisning og eksempel skulle lære å forstå hva kristenlivet er, og på den måten lære å innse sine feil og vende om, og ved Guds nåde bli renset «ved å lyde sannheten». Men Judas fulgte ikke lyset. Ved ei gi etter for synd åpnet han for Satans fristelser. De dårlige egenskapene fikk dominere. Han gav etter for onde makter og ble sint når feilene hans ble påtalt. Slik ble han ledet til å begå den fryktelige forbrytelsen å forråde Mesteren.

Alle kristendomsbekjennere som gir etter for det onde, vil hate dem som forstyrrer deres fred ved å påtale deres syndige liv. Når anledningen byr seg, vil de likesom Judas forråde

dem som har prøvd å vise dem på rett vei. I menigheten møtte apostlene slike som regnet seg selv som gudfryktige, mens de i det skjulte lå under for synd. Ananias og Saffira opptrådte som bedragere da de lot som om de ofret alt, mens de i virkeligheten beholdt noe av det. Sannhetens Ånd åpenbarte for apostlene hvordan disse menneskene egentlig var, og Guds dom befridde menigheten for den skampletten. Dette synlige bevis på at Guds Ånd gjennomskuet menigheten, ble til skrekk og advarsel for hyklere og ugjerningsmenn. På lengre sikt kunne de ikke være sammen med dem som vitnet om Kristus i hele sin livsførsel.

Når Kristi tilhengere ble utsatt for prøver og forfølgelse, var det bare de som var villige til å ofre alt for sannhet og rett, som virkelig ønsket å være hans disipler. Så lenge forfølgelsen varte, fortsatte derfor menigheten å være forholdsvis ren. Men da forfølgelsen stanset, fikk man medlemmer som var mindre oppriktige og gudfryktige, og nå kunne Satan få fotfeste.

Lysets og mørkets fyrster har ikke noe til felles, og det kan heller ikke være noe fellesskap mellom deres tilhengere. Når de kristne gikk med på å slutte seg sammen med dem som bare var halvt omvendt fra hedenskapet, slo de inn på en vei som førte lenger og lenger bort fra sannheten. Satan triumferte over at det lyktes å villede så mange av Kristi etterfølgere, og han satte enda mer inn på å påvirke disse til å forfølge dem som fortsatt var tro mot Gud. Ingen hadde bedre muligheter til å motarbeide den sanne kristentro enn de som engang hadde forsvart den. Disse frafalne kristne og deres halvt hedenske meningsfeller angrep nå de sentrale punkter i Kristi lære.

De som ville være tro mot Gud, kjempet en innbitt kamp mot de villfarelser som i geistlig forkledning ble innført i kirken. Man anerkjente ikke lenger Bibelen som rettesnor for troen. Religionsfrihet ble stemplet som kjetteri, og de som gikk inn for den, ble utsatt for hat og fordømmelse. Etter en hard og langvarig kamp besluttet de få trofaste å bryte enhver forbindelse med den frafalne kirken dersom den ikke kvittet seg med løgn og avgudsdyrkelse. De innså at de måtte skille lag dersom de skulle være tro mot Guds ord. De våget ikke å tolerere skjebnesvangre villfarelser og vise et eksempel som ville være en fare for deres etterkommere. For å bevare fred og samhold var de villige til å gjøre enhver innrømmelse som var forenlig med deres troskap mot Gud. Men de innså at endog freden ville være for dyrt kjøpt dersom de måtte oppgi prinsipper. Hvis enighet kunne oppnås bare på bekostning av sannhet og rettferd, måtte det heller være ulike meninger, ja, endog krig.

Når kristne blir forfulgt

Det ville gagne både kirken og verden om de prinsipper som preget disse trofaste kristne, ble gjenopplivet i kristenheten. Det rår en urovekkende likegyldighet omkring de grunnleggende lærepunkter i den kristne tro. Det blir mer og mer vanlig å oppfatte disse prinsipper som uvesentlige. Dette forfall styrker Satans håndlangere, og mangfoldige kristendomsbekjennere godtar falske teorier og skjebnesvangre villfarelser som trofaste kristne i tidligere tider satte livet inn på å bekjempe og avsløre.

De første kristne var virkelig et folk med særpreg. Deres plettfrie liv og urokkelige tro var en stadig irettesettelse av syndere. Selv om de var få og hverken hadde rikdom, rang eller fine titler, var de en skrekk for ugjerningsmenn overalt hvor deres personlighet og tro ble kjent. Onde mennesker hatet dem, på samme måte som den ugudelige Kain hatet Abel. Guds folk ble drept av dem som prøvde å frigjøre seg fra Den Hellige Ånds innflytelse. De handlet ut fra samme motiver som Kain da han drepte sin bror. Det var også grunnen til at jødene korsfestet og forkastet Frelseren. Hans rene og hellige karakter var en stadig irettesettelse av deres selviskhet og umoral. Helt fra Kristi tid har hans trofaste etterfølgere tent hat og motstand hos dem som lever i synd.

Hvordan kan evangeliet da være et fredsbudskap? Da Jesaja forutsa Kristi fødsel, kalte han ham «Fredsfyrste». Da englene kunngjorde for hyrdene at Kristus var født, sang de: «Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag!» Tilsynelatende stemmer ikke dette med Kristi ord: «Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd.»Men i virkeligheten er det fullt samsvar mellom dem. Evangeliet er et fredsbudskap. Hvis den kristne tro fikk innpass og ble etterlevd, ville den skape fred, harmoni og lykke overalt på jorden. Den forener alle som tar imot den.

Det var Jesu oppgave å forsone menneskene med Gud og med hverandre. Men verden som et hele er under Satans herredømme, han som er Kristi bitreste motstander. Evangeliet inneholder livsprinsipper som er fullstendig i konflikt med folks vaner og ønsker, og derfor gjør de opprør mot det. De hater den renhet som avslører og fordømmer deres synder, og forfølger og prøver å ødelegge alle som konfronterer dem med evangeliets rettvise og hellige krav. Fordi de opphøyede sannheter i evangeliet fører til hat og strid, blir det kalt et sverd.

At de gudløse får lov til å forfølge de rettferdige, har skapt forvirring hos mange som er svake i troen. Noen blir endog fristet til å oppgi troen på Gud, fordi han tillater at det går godt for de mest ondsinnede, mens de beste og mest edelmodige blir pint og plaget av de gudløse. Hvordan kan en barmhjertig og rettvis Gud som også er allmektig, tolerere en slik urettferdighet og undertrykkelse, spør de.

Dette er noe vi ikke bør sette oss ned og gruble over. Gud har gitt oss tilstrekkelig med beviser på sin kjærlighet, og vi skal ikke tvile på hans godhet fordi vi ikke alltid forstår hans handlemåte. Jesus forutså at disiplene i prøvelsens mørke stunder ville bli plaget av tvil, og sa derfor til dem: «Husk at jeg sa: En tjener er ikke større enn sin herre. Har de forfulgt meg, vil de også forfølge dere.» Jesus led mer for oss enn noen av hans etterfølgere kan komme til å lide som følge av onde menneskers grusomhet. De som blir utsatt for tortur og må lide martyrdøden, følger bare i Jesu fotspor.

«Det er ikke slik at Herren er sen med å oppfylle sitt løfte.»Han glemmer ikke sine etterfølgere eller forsømmer dem. Han lar onde mennesker avsløre sin virkelige natur for at ingen som vil gjøre hans vilje, skal bli ført på villspor. De rettferdige kommer i lidelsens

ovn for å bli renset, så deres eksempel kan overbevise andre om at tro og gudsfrykt er ekte verdier. Deres rettferdige liv er en anklage mot de gudløse og vantro. Gud tillater at onde mennesker har fremgang og at de avslører sin fiendtlige holdning mot ham, for at alle skal se at han er rettvis og barmhjertig når han tilintetgjør dem etter at de har fylt sitt mål av synd. Gjengjeldelsens dag nærmer seg hurtig da alle som har hatt for vane å overtre Guds lov og har undertrykt hans folk, får en rettferdig straff. All grusomhet og urett mot Guds folk vil bli straffet som om det var gjort mot Kristus selv.

Det er et annet og viktigere spørsmål som burde engasjere kirkesamfunnene i vår tid. Apostelen Paulus sier at «alle som vil leve et gudfryktig liv i troen på Kristus Jesus, skal bli forfulgt».9 Hva er da grunnen til at forfølgelsen for en stor del synes å ha opphørt? Svaret er at kristenheten er blitt lik verden og derfor ikke lenger vekker motstand. Den gjengse kristendomsform i vår tid har ikke det rene og hellige preg som kjennetegnet kristentroen på Jesu og apostlenes tid.

Når kristendommen tilsynelatende er så populær i verden, er det fordi den har gått på akkord med synden og fordi Guds ord blir behandlet så likegyldig, og også fordi det finnes så lite levende gudsfrykt. Men skulle den tro og kraft som kjennetegnet apostelmenigheten bli vakt til live igjen, ville det på ny vekke hat og motstand, og forfølgelsen ville igjen blusse opp.

Kapittel 3-Åndelig Mørketid

I sitt annet brev til menigheten i Tessalonika forutsa apostelen Paulus det store frafallet som ville føre til at pavedømmet ble opprettet. Han skriver at før Jesu gjenkomst «må frafallet komme og Den Lovløse komme til syne, han som ender i fortapelse. Han er den som står imot og opphøyer seg mot alt som tilbes og kalles gud». Videre forteller han sine trosfeller at «lovløshetens hemmelighet er alt virksom».1Allerede på den tiden så han at villfarelser snek seg inn i menigheten, og at dette ville bane veien for pavedømmet.

Gradvis utførte «lovløshetens hemmelighet» sin bedragerske, blasfemiske virksomhet. I begynnelsen skjedde det stille og ubemerket, men etter hvert som den ble sterkere og fikk kontroll over menneskenes sinn, foregikk det mer åpenlyst. Nesten ubemerket trengte hedenske skikker inn i kristenheten. Tendensen til å inngå kompromisser og til å tilpasse seg ble en tid hemmet av de fryktelige forfølgelser som menigheten ble utsatt for under hedenskapet. Men etter hvert som forfølgelsene ble innstilt og kristendommen fikk innpass i fyrstelige hoff, måtte Kristi og apostlenes enkelhet og ydmykhet vike plassen for den stolthet og prakt som kjennetegnet hedenske prester og makthavere. Guds bud og befalinger ble erstattet med menneskelige teorier og overleveringer.

Da Konstantin den store (280-337) gikk over til kristendommen, vakte det stor glede. Verden tok på seg rettferdighetens antrekk og vandret inn i menigheten. Fra nå av ble menigheten mer og mer demoralisert. Hedenskapet, som man tilsynelatende hadde fått bukt med, ble den seirende part. Dets ånd hersket i kristenheten. Hedenskapets læresetninger, seremonier og overtro ble en del av kristenhetens tro og gudstjenesteform.

En suveren kirkefyrste

Kompromisset mellom hedenskap og kristendom førte til at «syndens menneske» stod frem, den makten som ifølge profetien skulle sette seg opp imot Gud og opphøye seg over ham. Dette gigantiske religionssystem er et Satans mesterstykke som viser hvordan han setter alt inn på å komme i lederposisjon og regjere verden etter sin egen vilje.

Satan prøvde en gang å få i stand et kompromiss med Kristus. Han oppsøkte Guds Sønn i ødemarken for å friste ham. Etter at han hadde vist ham alle verdens riker og deres herlighet, tilbød han å gi ham alt dette hvis han bare ville anerkjenne hans suverenitet. Kristus avviste den overmodige fristeren og tvang ham til å fjerne seg. Men Satan har større hell med seg når han bruker de samme fristelser overfor mennesker. For å sikre seg verdslig vinning og ære lot menigheten seg forlede til å søke gunst og støtte hos verdslige makthavere. Etter at den hadde forkastet Kristus, gikk den med på å vise lojalitet mot den ondes representant - biskopen i Rom.

En av romerkirkens viktigste læresetninger går ut på at paven er det synlige overhode for Kristi kirke, og at han er utrustet med suveren myndighet over biskoper og prester overalt i verden. Han har tilmed gitt seg selv guddommelige titler. Han er endog blitt omtalt som Gud og erklært ufeilbar, og han bever å bli hyllet av alle mennesker. Gjennom romerkirken krever Satan det samme som av Kristus i ødemarken, og mange er beredt til å etterkomme hans krav. Men de som frykter og ærer Gud, møter denne gudsbespottelige utfordring på samme måte som Kristus møtte den listige fienden: «Herren din Gud skal du tilbe, og bare ham skal du tjene.»

I sitt ord har Gud aldri antydet at han har utnevnt et menneske til å være overhode for menigheten. Læren om pavens overhøyhet er stikk i strid med Den hellige skrift. Paven har ingen annen makt over Kristi menighet enn den han selv har ranet til seg. Romerkirkens tilhengere har hele tiden anklaget protestantene for vranglære og for at de med vilje har skilt lag med den sanne kirke. Slike anklager passer bedre på dem selv. Det er de som har sviktet Kristus og forlatt «den tro som en gang for alle er overgitt til de hellige».

Satan var fullstendig klar over at Den hellige skrift ville sette menneskene i stand til å gjennomskue hans bedrag og motstå hans makt. Selv verdens frelser motstod hans angrep ved hjelp av Guds ord. Hver gang han ble angrepet, løftet han sannhetens skjold og sa: «Det står skrevet.» Med kraften og visdommen i Guds ord avviste han alle forslag fra fienden. For å opprettholde sitt herredømme over mennesker og stadfeste myndigheten hos den pavelige maktraneren, måtte Satan holde folk i uvitenhet om Den hellige skrift.

Bibelen opphøyer Gud og setter dødelige mennesker på deres rette plass. Derfor måtte sannheten skjules og undertrykkes. Slik resonnerte romerkirken. I århundrer var det forbudt å utbre Bibelen. Folk fikk ikke lov å lese den eller ha den i sine hjem, og samvittighetsløse prester og prelater tolket den til støtte for sine egne påstander. Det resulterte i at paven nesten overalt ble anerkjent som Guds stedfortreder på jorden, med myndighet over kirke og stat.

Da boken som avslørte villfarelse, var fjernet, kunne Satan gjøre som han selv ville. Ifølge profetien skulle pavemakten «tenke på å forandre hellige tider og lov»,4 og den var ikke sen med å gå til aksjon. For å gi de nyomvendte fra hedenskapet en erstatning for billedtilbedelse, og på den måten lette deres formelle overgang til kristendommen, ble tilbedelsen av bilder og relikvier gradvis innført i den kristne gudstjenesten. Et alminnelig kirkemøte godkjente til sist dette avguderiske system. Rom fullbyrdet sitt vanhellige verk ved å fjerne det annet bud fra Guds lov, det budet som forbyr billedtilbedelse, og dele det tiende bud for å beholde det opprinnelige tallet.

En ny hviledag

Denne ettergivenhet overfor hedenskapet banet veien for enda en tilsidesettelse av Guds autoritet. Satan, som arbeidet gjennom vanhellige ledere i kirken, tuklet også med

hviledagsbudet. Han prøvde å avskaffe den gamle sabbaten, den dagen som Gud hadde velsignet og helliget.5 I stedet prøvde han å opphøye den festdagen som hedningene feiret som «solens ærverdige dag». Men i begynnelsen skjedde det ikke åpenlyst.

I de første århundrer hadde alle kristne helligholdt den bibelske sabbaten. De ville gjerne ære Gud, og fordi de visste at hans lov var uforanderlig, våket de nøye over de hellige budene. Men Satan arbeidet med stor list gjennom sine håndlangere. For å få folk til å interessere seg mer for søndagen, ble den gjort til en festdag til minne om Kristi oppstandelse. Det ble holdt gudstjenester på denne dagen. Likevel ble den betraktet bare som en fridag. Sabbaten ble fremdeles holdt hellig.

I tiden før Kristus kom til denne verden, banet Satan veien for det han hadde satt seg fore å gjøre, ved å få jødene til å belemre sabbaten med alle slags strenge bestemmelser så den ble en byrde. Med utgangspunkt i den falske forestilling han hadde omgitt sabbaten med, fikk han nå folk til å forakte den som en jødisk ordning. Mens de kristne i alminnelighet fortsatte å feire søndagen som en gledesdag, fikk han dem til å gjøre sabbaten til en fastedag, en trist og dyster dag, for på den måten å skape motvilje mot jødedommen.

Keiser Konstantins søndagslov

I begynnelsen av det fjerde århundre iverksatte keiser Konstantin en lov som gjorde søndagen til offentlig festdag i hele riket. Hedningene hadde ærefrykt for solens dag, og de kristne respekterte den. Keiseren hadde satt seg som mål å forene de motstridende interesser mellom hedenskapet og kristendommen. Kirkens biskoper tilskyndet ham til dette. I sin ærgjerrighet og maktbrynde innså de at dersom både kristne og hedninger holdt den samme dagen, ville det bli lettere for hedningene å ta imot kristendommen, og kirkens makt og anseelse ville bli styrket.

Mange oppriktige kristne begynte litt etter hvert å tillegge søndagen en viss grad av hellighet, mens de fremdeles betraktet den bibelske sabbat som Herrens dag, og holdt den i samsvar med det fjerde bud. Men erkebedrageren hadde ennå ikke fullført sitt verk. Han var fast bestemt på å samle kristenheten under sin fane og utøve sin makt gjennom sin representant, den stolte paven som gav seg ut for å være Kristi stedfortreder. Ved hjelp av halvt omvendte hedninger, ærgjerrige prelater og verdsligsinnede geistlige gjennomførte han sin plan.

Fra tid til annen ble det holdt store kirkemøter der fremtredende geistlige fra hele verden var med. I nesten hvert eneste konsil ble sabbaten som Gud hadde innstiftet, redusert litt, mens søndagen ble opphøyet tilsvarende. Slik ble den hedenske festdagen til sist hedret som en guddommelig ordning, mens den bibelske sabbat ble erklært for å være en levning fra jødedommen, og de som holdt den, ble satt under tiltale.

Han som representerte frafallet, hadde lykkes i å opphøye seg «mot alt som tilbes og kalles gud». Han hadde våget å forandre det eneste bud i Guds lov som tydelig viser

menneskeheten hen til den sanne og levende Gud. I det fjerde bud blir Gud åpenbart som himmelens og jordens skaper, og dette skiller ham fra alle falske guder. Som et minne om skaperverket ble den sjuende dagen helliget til hviledag for menneskene. Den skulle alltid minne dem om den levende Gud som kilden til alt liv, han som de skulle ære og tilbe. Satan gjør alt for å få menneskene til å oppgi sin troskap mot Gud og til å vise ulydighet mot hans lov. Derfor angriper han særlig det budet som forteller at Gud er skaper.

Protestanter hevder nå at søndagen er de kristnes hviledag fordi Kristus stod opp den dagen. Men det finnes ikke noe belegg i Skriften for dette. Hverken Kristus eller apostlene tilla dagen en slik ære. Feiringen av søndag som en kristelig ordning stammer fra «lovløshetens hemmelighet» som allerede var virksom da Paulus levde. Hvor og når adopterte Herren dette avkom fra pavedømmet? Hvordan vil man forsvare en forandring som Den hellige skrift ikke godkjenner?

De mørke århundrer

I det sjette århundre var pavedømmet fast etablert. Keiserbyen ble hovedsetet, og romerbispen ble erklært for å være hele kirkens overhode. Hedenskapet hadde veket plassen for pavedømmet. Draken hadde gitt dyret «sin kraft og sin trone og stor makt». Nå begynte den pavelige undertrykkelsesperioden på 1260 år som er forutsagt i Daniels bok og Johannes' åpenbaring.6 De kristne ble tvunget til å velge enten å oppgi sin troskap og akseptere pavelige seremonier i sin gudsdyrkelse, eller å dø i fengsel, på pinebenken, på bålet eller skafottet.

Her gikk Jesu ord i oppfyllelse: «Dere skal bli angitt av foreldre og søsken, av slektninger og venner, og noen av dere skal bli drept. Og dere skal hates av alle for mitt navns skyld.» Forfølgelsen av de trofaste kristne ble nå voldsommere enn noen gang før, og verden ble en stor slagmark. I mange hundre år måtte menigheten søke tilflukt på ensomme og bortgjemte steder. Profeten sier: «Kvinnen rømte ut i ødemarken, til et sted som Gud hadde gjort i stand for henne, så hun der i 1260 dager kunne få mat og det hun trengte til»7

Da romerkirken kom til makten, begynte den mørke tidsalder. Mørket ble tettere etter hvert som kirkens makt vokste. Troen ble overført fra Kristus, den sanne grunnvoll, til paven i Rom. I stedet for å stole på Guds Sønn og søke syndsforlatelse og frelse hos ham, begynte folk å se opp til paven og de prester og prelater som han utstyrte med myndighet. Folk ble opplært til å tro at paven var deres mellommann, og at ingen kunne komme til Gud uten gjennom ham. Videre at han var Guds stedfortreder og derfor hadde krav på ubetinget lydighet. Hvis noen nektet å underordne seg, ble de hardt straffet både på kropp og sjel.

På den måten ble folks sinn vendt bort fra Gud til feilende, villfarne og grusomme mennesker, ja, til selve mørkets fyrste som utøvde sin makt gjennom dem. Synden opptrådte i hellighetens forkledning. Når Guds ord blir undertrykt, og mennesket betrakter seg selv som suverent, kan vi ikke vente annet enn svik, bedrag og utskeielser. Da menneskelige

lover og tradisjoner kom i høysetet, oppstod de fordervelige tilstander som alltid følger når Guds bud blir satt til side.

Dette var en farlig tid for Guds menighet. De trofaste fanebærere var i fåtall. Selv om det hele tiden fantes sannhetsvitner, var det tider da villfarelse og overtro så ut til å få fullstendig overhånd, og at sann kristentro skulle bli utryddet. Evangeliet ble tapt av syne mens religiøst formvesen bare økte, og folk ble tynget av harde krav. De ble ikke bare lært opp til å betrakte paven som sin mellommann, men også til å stole på egne gjerninger som et sonemiddel for synd. For å dempe Guds vrede og vinne hans gunst, ble det blant mye annet forlangt at de skulle foreta lange pilegrimsreiser, gjøre botsøvelser, tilbe relikvier, bygge kirker, altere og helgenskrin og gi store pengegaver til kirken. Som om Gud var lik et menneske og kunne bli sint for bagateller eller blidgjort ved gaver og botsøvelser!

Kirken øker sin makt

Til tross for at synd og last var utbredt endog blant kirkens ledere, fikk kirken stadig større innflytelse. På slutten av 700-tallet påstod geistligheten at i menighetens første tid hadde romerbispen hatt den samme åndelige makt. For å underbygge denne påstanden måtte man finne på noe som kunne gi den et skinn av troverdighet. Han som er løgnens far, manglet ikke forslag. Munker forfalsket eldgamle skrifter. Man «oppdaget» hittil ukjente konsilvedtak som slo fast pavens overhøyhet fra de eldste tider. Den kirken som hadde forkastet sannheten, aksepterte gladelig disse forfalskninger.

De få som trofast bygde på den sanne grunnvoll, ble rådville fordi falske læresetninger gjorde det hele så vanskelig. l likhet med dem som på Nehemjas tid bygde opp igjen murene omkring Jerusalem, var det noen som sa: «Kraften svikter hos bærerne; det er for mye som ligger i grus. Vi orker ikke lenger å bygge på muren.» Noen av de trofaste bygningsmennene ble motløse av den stadige kampen mot forfølgelse, svik, ugudelighet og alt som Satan fant på for å hindre arbeidet. For fredens skyld og for å sikre liv og eiendom, forlot de den sanne grunnvollen. Men det var andre som ikke lot seg kue av fiendens motstand, men sa fryktløst: «Vær ikke redde for dem! Tenk på Herren, han som er stor og fryktinngytende.» Og de fortsatte å arbeide, hver av dem med sverdet ved siden av seg. Guds fiender har til alle tider vært besatt av det samme hat og den samme motstand mot sannheten, og hans tjenere har alltid måttet vise den samme vaktsomhet og troskap. Kristi ord til de første disiplene gjelder hans etterfølgere til tidens slutt: «Det jeg sier til dere, sier jeg til alle: Våk!»9

Mørket syntes å øke. Billedtilbedelse ble mer utbredt. Levende lys ble plassert foran bildene, og man bad til dem. De urimeligste og mest overtroiske skikker fikk innpass. Overtroen hadde en slik makt over folk at fornuften syntes å være satt ut av spill. Når prester og biskoper selv var forlystelsessyke, sanselige og korrupte, var det ikke rart at de som så opp til dem som veiledere, også sank ned i uvitenhet og last.

Enda et pavelig overgrep ble foretatt da pave Gregor 7. på 1200-tallet proklamerte at romerkirken var fullkommen. Blant annet påstod han at ifølge Skriften hadde kirken aldri tatt feil, og at den heller aldri kunne ta feil. Men denne påstanden hadde ikke støtte i Guds ord. Den stolte paven påstod også at han hadde myndighet til å avsette keisere. Han erklærte at ingen kunne forandre noe han hadde bestemt, men at han hadde rett til å omgjøre hvilket som helst vedtak andre hadde fattet.

De tyranniske tendenser hos denne ufeilbarhetens forkjemper kommer klart til uttrykk i hans behandling av den tyske keiser Henrik 4. Keiseren ble lyst i bann og avsatt fordi han ikke ville anerkjenne pavens myndighet. Han ble skremt da hans egne fyrster sviktet og opptrådte truende, etter at paven hadde påvirket dem til å gjøre opprør. Han innså derfor at han var nødt til å slutte fred med Rom. Sammen med sin hustru og en trofast tjener drog han midtvinters over Alpene for å ydmyke seg for paven.

Da han kom til borgen der Gregor oppholdt seg, ble han uten sin egen livvakt ført inn i det ytre gårdsrommet. Der stod han i vinterkulden, barhodet og barføtt og med bare de aller nødvendigste klærne, og ventet på at paven skulle slippe ham inn. I tre dager måtte han faste og gjøre bot før paven nedlot seg til å tilgi ham. Det var bare på betingelse av at keiseren ventet på pavens samtykke før han igjen tok på seg sine verdighetstegn eller utøvde sin myndighet. Paven ble hovmodig av denne seieren og skrøt av at det var hans plikt å knekke kongers stolthet. Det er en slående motsetning mellom denne overmodige pavens hensynsløse stolthet og Kristi ydmykhet og mildhet, han som står og banker på hjertedøren for å komme inn med sin tilgivelse og fred, og som sa til disiplene: «Den som vil være stor blant dere, skal være de andres tjener.»

Hedensk filosofi får innpass i kirken

I århundrene som fulgte, innførte romerkirken stadig flere villfarelser. Endog før pavedømmet var blitt etablert, hadde hedenske filosofer vakt oppmerksomhet med sine teorier og øvd innflytelse i menigheten. Mange som angivelig var omvendt, holdt fremdeles fast på hedensk filosofi. Ikke alene fortsatte de selv å fordype seg i disse ideene, men prakket dem også inn på andre som et middel til å vinne større innflytelse blant hedningene. På den måten trengte farlige villfarelser inn i den kristne tro, først og fremst læren om menneskets medfødte udødelighet og bevisste tilstand i døden. På denne grunnvollen konstruerte romerkirken læren om bønn til helgener og tilbedelse av jomfru Maria. Dette er også kilden til den falske læren om evig pine for de ugudelige, som på et tidlig tidspunkt ble et av romerkirkens dogmer.

Nå var veien ryddet for enda et hedensk påfunn, nemlig det som kirken kalte skjærsilden, som ble brukt for å skremme de lettroende og overtroiske folkemasser. Denne villfarelsen bidrog til å styrke troen på et pinested der menneskesjeler som ikke har fortjent evig fortapelse, skal lide straff for sine synder, inntil de blir renset og får adgang til himmelen.

Enda et påfunn var nødvendig for at romerkirken kunne dra nytte av sine tilhengeres frykt og laster. Det skjedde gjennom avlatslæren. Alle som ville ta del i pavens kriger for å utvide hans verdslige maktområde, straffe hans fiender eller utrydde dem som våget å benekte hans åndelige overhøyhet, fikk løfte om full tilgivelse for både tidligere og fremtidige synder, og fritagelse for all straff de måtte pådra seg. Dessuten ble folk opplært til å tro at de ved å gi penger til kirken kunne fri seg fra synd og utfri sine avdøde venners sjeler fra skjærsilden. Med slike midler fylte romerkirken sine skattkammer så de geistlige fortsatt kunne leve i overflod, luksus og last. De gav seg ut for å representere ham som ikke engang hadde det han kunne hvile sitt hode på.

Herrens nattverd var blitt erstattet med det avguderiske messeoffer. Ved hjelp av tomme seremonier mente prestene å kunne forvandle alminnelig brød og vin til Kristi virkelige legeme og blod.11 På en arrogant og bespottelig måte påstod de åpenlyst at de endog kunne skape Gud, han som har skapt alle ting. Under trussel om dødsstraff ble de kristne pålagt å bekjenne sin tro på denne fryktelige, blasfemiske vranglære. Mange av dem som avslo, endte sine dager på bålet.

Forfølgelse og frafall

På 1200-tallet ble inkvisisjonen etablert, det frykteligste av alt det som pavedømmet satte i verk. Mørkets fyrste samarbeidet med lederne i det pavelige hierarki. Når de holdt sine hemmelige rådslagninger, hadde Satan og englene hans kontrollen over tankelivet deres. Men en usynlig engel fra Gud var til stede og merket seg de onde beslutningene de fattet, og handlinger som er for avskyelige til å bli nevnt. Om «Babylon den store» står det at hun «var beruset av blodet av de hellige og fra Jesu vitner».12 Millioner av lemlestede martyrer ropte til Gud om hevn over denne frafallsmakten.

Pavedømmet var blitt verdens voldshersker. Konger og keisere rettet seg etter pavens vedtak. Det var som om han rådde over menneskeskjebner både for tid og evighet. I århundrer hadde man på de fleste steder uten videre akseptert romerkirkens lære. Ritualene ble utført med ærbødighet, og de religiøse høytidene ble trofast feiret. Geistligheten ble æret og fikk store gaver. Aldri senere har romerkirken oppnådd en slik verdighet, praktutfoldelse og makt.

Men «pavedømmets middagstid var verdens midnatt». Den hellige skrift var nesten ukjent, ikke bare blant folk flest, men også blant prestene. Kirkens ledere hatet det lyset som avslørte deres synder, akkurat som fariseerne gjorde på sin tid. Fordi Guds lov, som er normen for all rettferdighet, var blitt fjernet, hadde de ubegrenset makt og kunne praktisere sine laster hemningsløst. Bedrag, begjær og usedelighet var helt vanlig.

Folk gikk ikke av veien for noen forbrytelse som kunne skaffe dem rikdom eller posisjon. I palassene der paver og prelater holdt til, foregikk de verste utskeielser. Enkelte av pavene gjorde seg skyldig i så opprørende forbrytelser at verdslige makthavere prøvde å

avsette dem, fordi deres skammelige atferd ikke lenger kunne tolereres. I århundrer gjorde Europa ingen fremskritt i opplysning, kunst eller sivilisasjon. Den kristne del av verden var lammet moralsk og intellektuelt.

Situasjonen i verden under romermakten var en fryktelig og slående oppfyllelse av det profeten Hosea hadde sagt: «Mitt folk skal gå til grunne fordi det ikke kjenner Gud. ... Du glemte din Guds lov, derfor glemmer også jeg dine sønner.» «Herren har sak med dem som bor i landet. For det er ingen sannhet og troskap og ingen gudskjennskap i folket. De sverger og lyver, myrder og stjeler, bryter ekteskapet og farer med vold; bloddåd følger på bloddåd.»Dette fordi de forkastet Guds ord.

Kapittel 4 - Trofaste Fakkelbærere

I det mørket som ruget over jorden i den lange perioden pavedømmet hadde suveren makt, kunne lyset likevel ikke helt slokkes. I enhver tidsalder har Gud hatt sine vitner - mennesker som satte sin lit til Kristus som den eneste mellommann mellom Gud og mennesket. De hadde Bibelen som den eneste rettesnor for liv og levnet og helligholdt den sanne hviledagen. Etterslekten vil aldri få vite hvor mye verden skylder disse menneskene. De ble brennemerket som kjettere, motivene deres ble dratt i tvil, de ble baktalt og skriftene deres motarbeidet, mistolket eller ødelagt. Men de stod fast på sitt. Århundre etter århundre bevarte de troen ren som en hellig arv til kommende slekter.

Guds folks historie i de mørke tider under Roms herredømme er skrevet i himmelen, men har fått liten plass i de menneskelige dokumenter. Bortsett fra forfølgernes anklager finnes det få spor etter disse menneskene. Det var romerkirkens taktikk å stanse ethvert læremessig avvik og enhver ulydighet. Alt som var kjettersk, enten det gjaldt personer eller skrifter, prøvde kirken å utrydde. De som våget å tvile på de pavelige dogmer, utsatte seg for livsfare, enten det gjaldt rik eller fattig, høy eller lav. Romerkirken prøvde også å ødelegge alt som kunne avsløre dens grusomhet mot dissenterne.

På kirkemøter ble det vedtatt at bøker og skrifter som inneholdt slik informasjon, skulle brennes. Før boktrykkerkunsten ble oppfunnet, fantes det bare få bøker, og de forelå i en form som ikke egnet seg særlig godt for oppbevaring. Kirkens folk hadde derfor ikke vanskelig for å gjennomføre sitt forsett. Ingen menighet innenfor romerkirkens maktområde fikk beholde samvittighetsfriheten i lengre tid. Så snart pavedømmet hadde fått makten, slo det ned på alle som nektet å anerkjenne dets herredømme, og den ene gruppen etter den andre underkastet seg.

Storbritannia under press fra Rom

I Storbritannia hadde den opprinnelige kristendomsform tidlig festet rot. Britene tok imot evangeliet i de første århundrer, før det ble påvirket av romerkirkens frafall. Forfølgelser som hedenske keisere satte i verk, og som strakte seg helt til disse fjerne kyster, var det eneste disse første menighetene i England mottok fra Rom. Mange kristne som ble forfulgt i England, fant et fristed i Skottland. Derfra ble evangeliet brakt videre til Irland. I alle disse landene ble det mottatt med glede.

Da sakserne invaderte England, fikk hedenskapet overtaket. Erobrerne nektet å ta imot undervisning fra slavene, og de kristne måtte derfor gå i dekning i fjellene og på de ville vidder. Lyset var nok skjult for en tid, men det eksisterte fortsatt. I Skottland hundre år senere brøt det frem med en klarhet som nådde til fjerne land. Fra Irland kom den fromme Columba og hans medarbeidere. De samlet de spredte troende omkring seg på den ensomme øya Jona som ble basis for misjonsvirksomheten. Blant predikantene deres var det en som

helligholdt den bibelske sabbat. Slik ble den kjent ute blant folk. På Jona ble det også opprettet en skole. Derfra ble det sendt misjonærer ikke bare til Skottland og England, men til Tyskland og Sveits, ja, endog til Italia.

Men romerkirken hadde kastet øynene på Storbritannia og bestemte seg for å bringe riket inn under sitt maktområde. På 500-tallet gikk misjonærer i gang med å omvende de hedenske sakserne. De ble velvillig mottatt av de stolte barbarene, og mange tusen ble overtalt til å ta imot den katolske troslære. Etter hvert som arbeidet gikk frem, kom de pavelige utsendinger og tilhengerne deres i kontakt med de opprinnelige kristne. Det var en slående kontrast mellom dem. Den lokale kristne befolkning var preget av enkelhet og ydmykhet, og deres lære og liv var i samsvar med Guds ord, mens pavens folk utfoldet pomp og prakt og var preget av overtro og hovmod.

Romerkirkens utsendinger forlangte at disse kristne menighetene skulle anerkjenne pavens suverenitet. Britene svarte ydmykt at de respekterte alle mennesker, men at paven ikke hadde noen rett til å dominere kirken. De ville bare vise ham den samme ærbødighet som de skyldte enhver Kristi etterfølger. Gjentatte forsøk ble gjort på å vinne dem for romerkirken. Men disse ydmyke kristne som var forbauset over den arrogante holdning som kirkens utsendinger la for dagen, svarte bestemt at de ikke kjente noen annen herre enn Kristus.

Nå viste pavedømmet sitt sanne ansikt. Den romerske representanten uttalte: «Om dere ikke vil ta imot brødre som kommer med fred, får dere fiender som bringer krig. Dersom dere ikke vil gå sammen med oss og vise sakserne veien til livet, kommer de til å gi dere banesåret.»Dette var ikke tomme trusler. Krig, intriger og svik ble brukt mot disse vitner for bibelsk kristendom, og til slutt ble menighetene i England utryddet eller tvunget til å akseptere pavens overhøyhet.

I land som lå utenfor romerkirkens maktområde fantes det grupper av kristne som i flere hundre år holdt seg nesten fri for pavelig korrupsjon. De var omgitt av hedenskap og ble i tidens løp påvirket av det. Men fortsatt betraktet de Bibelen som den eneste trosnorm og rettet seg etter mange av dens lærepunkter. Disse kristne trodde at Guds lov hadde evig gyldighet, og de holdt sabbaten i samsvar med det fjerde bud. I Sentral-Afrika og blant armenerne i Asia fantes det menigheter som trodde og praktiserte dette.

Valdenserne

Blant dem som motsatte seg pavemaktens overgrep, stod valdenserne i første rekke. Nettopp i det landet der pavedømmet hadde sitt hovedsete, møtte det den sterkeste motstand. I flere århundrer klarte menighetene i Piemont å bevare sin uavhengighet, men tiden kom da romerkirken krevde at de skulle underordne seg. Etter en forgjeves kamp gav lederne for disse menighetene til sist etter og underordnet seg motvillig den makten som hele verden så opp til. Men noen nektet å anerkjenne pavens og prelatenes myndighet. De var fast bestemt

på å være lojale mot Gud og holde fast på sin rene, enkle tro. Det resulterte i splittelse. De som holdt fast på sin gamle tro, trakk seg ut. Noen forlot sitt hjemland i Alpene og heiste troens fane i fremmede land. Andre gjemte seg i øde dalfører og oppe i fjellene, der de fritt kunne tilbe Gud.

Den tro som de valdensiske kristne i århundrer hadde holdt fast på og forkynt, stod i skarp kontrast til de falske læresetninger som romerkirken hevdet. Deres tro var basert på Guds ord, den eneste norm for sann kristendom. Disse enkle bøndene, som var opptatt med sin buskap og sine vingårder på isolerte steder langt borte fra den øvrige verden, hadde ikke selv funnet frem til disse sannhetene som stod i skarp kontrast til romerkirkens dogmer og vranglære. Det var ingen ny oppdagelse. Den var en arv fra forfedrene. De kjempet for apostelmenighetens tro - «den tro som en gang for alle er overgitt til de hellige».2 Det var «menigheten i ødemarken», ikke det arrogante presteveide som residerte i verdens hovedstad, som var Kristi sanne menighet som tok vare på de evangeliske sannheter Gud hadde betrodd sitt folk for at verden skulle få del i dem.

En av de viktigste årsaker til at Guds sanne menighet skilte lag med romerkirken, var kirkens motvilje mot den bibelske hviledag. Som forutsagt i profetien skulle pavemakten kaste sannheten til jorden. Guds lov ble forkastet mens menneskelige overleveringer og skikker ble satt i høysetet.

De menighetene som var under pavelig kontroll, ble ganske tidlig tvunget til å anerkjenne søndagen som helligdag. Midt i all villfarelse og overtro ble endog mange av Guds trofaste folk så rådville at selv om de helligholdt sabbaten, lot de være å arbeide på søndagen. Men kirkens ledere var likevel ikke tilfredse. De forlangte ikke bare at de skulle holde søndagen hellig, men at de også skulle vanære sabbaten. I harde ordelag fordømte de alle som våget å holde den i hevd. Bare når de flyktet bort fra romerkirkens innflytelse, kunne de praktisere Guds lov uforstyrret.

Valdenserne var blant de første i Europa som fikk Bibelen på sitt eget språk. Flere hundre år før reformasjonstiden hadde de en håndskrevet oversettelse. De hadde sannheten uforfalsket, og derfor ble de særlig hatet og forfulgt. De identifiserte romerkirken med det falne Babylon i Åpenbaringsboken, og med fare for sitt liv reiste de seg til motstand mot denne onde innflytelsen.

Under de langvarige forfølgelsene gjorde noen av dem innrømmelser, og etter hvert oppgav de det som særpreget deres tro. Men andre stod fast. I tider med mørke og frafall fantes det valdensere som avviste romerbispens overhøyhet, forkastet billedtilbedelsen og helligholdt den bibelske hviledagen. Under voldsom motstand holdt de fast på sin tro. Selv om de ble offer for savoienes spyd og romernes kjetterbål, fortsatte de djervt å forsvare Guds ord og hans ære. Valdenserne gjemte seg oppe i fjellene, som alltid har vært et tilfluktssted for dem som har vært forfulgt og undertrykt. Her ble sannhetens fakkel holdt brennende i middelalderens mørke. Her bevarte sannhetens vitner den gamle tro i århundrer.

I ly mellom fjellene

Gud hadde gitt sitt folk en storslagen helligdom, et verdig sted for de opphøyde sannheter han hadde betrodd dem. For disse trofaste flyktningene var fjellene et symbol på Herrens uforanderlige rettferdighet. De fortalte barna om de mektige fjellene som ruvet i uforanderlig majestet, og minnet dem om ham som ikke kjenner forandring eller veksling mellom lys og skygge, og at hans ord står fast som fjell.

Den Allmektige hadde grunnfestet fjellene og gjort dem sterke. Bare han kunne flytte dem. På samme måte hadde han innstiftet sin lov, grunnlaget for hans styresett i himmelen og på jorden. En person kan forgripe seg på medmennesker og ta deres liv. Men like lite som han kan rive fjellene opp fra grunnvollen og kaste dem i havet, kan han forandre et eneste bud i Herrens lov eller fjerne noen av løftene til dem som lever etter hans vilje. Guds folk skulle være like urokkelige i sin troskap mot Guds lov som selve grunnfjellet.

Fjellene omkring de vakre dalene var en stadig påminnelse om Guds skapermakt og en urokkelig forsikring om hans beskyttelse og omsorg. Disse pilegrimene lærte å sette pris på de tause symboler på Herrens nærhet. De klaget ikke over sin tunge skjebne og følte seg aldri alene mellom de øde fjellene. I stedet takket de Gud fordi han hadde gitt dem et fristed mot menneskers hat og grusomhet, og de gledet seg over at de fritt kunne tilbe ham. Ofte når de ble forfulgt av fiender, var fjellene et sikkert vern. Fra de høye toppene sang de til Guds ære, og soldatene kunne ikke stanse lovsangen.

En nøktern livsstil

Kristi etterfølgere var rene, enkle og ivrige i sin gudsfrykt. Sannheten betydde mer for dem enn jordeiendom, slekt og venner, ja, mer enn selve livet, og det var om å gjøre for dem å innprente dette i de unge. Fra sin tidligste barndom ble de undervist i Skriften og opplært til å ha aktelse for Guds lov. Det fantes bare få eksemplarer av Bibelen, og derfor sørget de for å lære mest mulig etter hukommelsen. Mange kunne store deler av Bibelen utenat. Den storslåtte naturen og de enkle velsignelsene i hverdagslivet fikk dem til å tenke på Gud. Små barn lærte å takke Gud for all trøst og alle gode gaver.

Fordi foreldrene elsket barna sine og tenkte på deres beste, passet de på ikke å forvenne dem. Et liv fullt av prøver og vanskeligheter ventet dem, kanskje endog martyrdøden. Fra barnsben av ble de oppdratt til å tåle motgang og til å være lydige, men samtidig til å tenke og handle selvstendig. Ganske tidlig måtte de lære å bære ansvar, være forsiktige med hva de sa, og forstå at det undertiden kan være klokt å tie. Hvis de sa et eneste ubetenksomt ord i fiendens påhør, kunne det være livsfarlig ikke bare for dem selv, men for mange av deres tros feller. For sannhetens fiender var som glupske ulver mot dem som våget å kreve trosfrihet.

Valdenserne hadde ofret materielle goder for sannhetens skyld, og iherdig og tålmodig arbeidet de for det daglige brød. De utnyttet hver liten flekk dyrkbar jord mellom fjellene.

Likeså ble dalene og de mer karrige fjellskråningene dyrket opp. Sparsomhet og streng nøysomhet var en del av den åndelige arven barna fikk med hjemmefra. De lærte at livet er en skole, og at det de trengte for å leve, skulle skaffes til veie ved eget arbeid, ved omtanke, påpasselighet og troskap. Selv om dette kan være hardt og slitsomt, er det likevel godt for mennesker med en syndig natur. Det er den skolen Gud har bestemt for deres oppdragelse og utvikling. Selv om de unge måtte arbeide hardt, skjedde det ikke på bekostning av deres intellektuelle utvikling. De lærte at alle evner og krefter tilhørte Gud, og at de skulle opp øves og utvikles for å bli brukt i tjenesten for ham.

De rene og enkle valdensermenighetene hadde mye til felles med apostelmenigheten. De avviste pavens og presteskapets myndighet og holdt Bibelen som den eneste avgjørende og ufeilbare autoritet. I motsetning til de fornemme geistlige fulgte deres egne predikanter Jesu eksempel, han som ikke kom «for å la seg tjene, men for selv å tjene». De sørget for Guds hjord og førte den til de grønne gressganger og de levende vannkilder i hans hellige ord. De holdt ikke sine gudstjenester i kirker og katedraler som minnet om menneskelig storhet og prakt, men kom sammen i skyggen av fjellene og i Alpedalene, eller de forskanset seg oppe i fjellene når det var fare på ferde, for å lytte til Guds ord fra hans tjenere.

Predikantene nøyde seg ikke med bare å forkynne evangeliet. De besøkte også de syke, underviste barna, hjalp dem som hadde kommet på villspor, og prøvde å bilegge tvister og fremme forståelse og brorskap. I fredstid ble de underholdt ved gaver fra folk. Men i likhet med teltmakeren Paulus lærte hver enkelt av dem et eller annet håndverk eller yrke som han kunne livnære seg ved, om det ble nødvendig.

Predikantene underviste de unge, som fikk grundig opplæring i allmenndannende fag, men hovedvekten ble lagt på bibelkunnskap. De lærte Matteus- og Johannes-evangeliene utenat og også flere av brevene i Det nye testamente. Elevene ble også satt til å skrive av bibeltekster. Noen manuskripter inneholdt hele Bibelen, mens andre var korte utdrag med enkle forklaringer av bibelkyndige folk. Guds ord, som så lenge hadde vært skjult av dem som prøvde å opphøye seg over Gud, kom dermed frem i lyset.

Da Bibelen var en forbudt bok

Ved tålmodig og utrettelig arbeid ble Den hellige skrift kopiert vers for vers og kapittel for kapittel. Det foregikk til tider fra fakkelskjær i mørke huler. Slik arbeidet de, og Guds åpenbarte vilje skinte som ekte gull. Bare de som var med i arbeidet, visste hvor mye sterkere og klarere det lyste på grunn av de prøver de måtte gjennomgå. Engler fra himmelen slo ring om disse Herrens trofaste tjenere.

Satan hadde påvirket geistligheten til å begrave Guds ord under vranglære og overtro. Men på en forunderlig måte ble det bevart uforfalsket gjennom de mørke århundrer. Det bar ikke menneskers stempel, men Guds. Mennesker har vært utrettelige i sine forsøk på å tilsløre Skriftens enkle, likefremme mening og få den til å motsi seg selv. Men Guds ord rir

stormene av lik arken på det opprørte havet. På samme måte som en gruve har rike gull- og sølvårer under overflaten, så man må arbeide seg ned i fjellet for å få tak i de verdifulle metallene, inneholder Bibelen sannhetsskatter som bare kommer frem i dagen når man søker oppriktig og ydmykt og under bønn.

Gud har gjort Bibelen til en lærebok for alle mennesker til alle tider, både barn, unge og voksne. Han gav sitt ord til menneskene som en åpenbaring av seg selv. Hver sannhet som blir avdekket, er en ny åpenbaring av dens opphav. Bibelstudium er Guds middel til å bringe mennesker i nærmere kontakt med Skaperen og gi dem en klarere forståelse av hans vilje. Det er bindeleddet mellom Gud og mennesker.

Valdenserne mente at gudsfrykt var opphavet til visdom. Likevel var de ikke blinde for betydningen av å komme i kontakt med omverdenen og lære om menneskene og deres daglige liv, og å utvikle åndsevnene og skjerpe forstanden. Noen av de unge ble sendt fra skolene oppe i fjellene til høyere læreanstalter i franske og italienske byer, hvor de fikk bedre anledning til å studere og forske enn hjemme i Alpene. De ble utsatt for fristelser, de ble vitne til umoral og kom i berøring med djevelens listige representanter som prøvde å påvirke dem med den mest lumske vranglære og de farligste villfarelser. Men oppdragelsen de hadde fått fra barnsben av, hadde forberedt dem på alt dette.

De måtte ikke betro seg til noen av studiekameratene. Klærne deres var sydd slik at de kunne gjemme det kosteligste de eide - de uvurderlige bibelmanuskriptene. De bar med seg resultatet av måneders og års slit. Når det lot seg gjøre uten å vekke mistanke, sørget de for at noen av skriftene kom i hendene på slike som så ut til å være åpne for sannheten. Helt fra de var ganske små, var de blitt opplært med tanke på dette. De visste hva de hadde å gjøre, og handlet i troskap. Noen i disse læreanstaltene ble vunnet for den sanne tro, og ikke sjelden ble skolene gjennomsyret av den. Men selv om kirkens ledere undersøkte aldri så nøye, klarte de ikke å oppspore kilden til det angivelige kjetteriet.

I hemmelig oppdrag

Kristi ånd er misjonsånd. En som vender om til Gud, vil først og fremst lede andre til Frelseren. Slik var også de valdensiske kristne. De innså at Gud krevde mer av dem enn bare å bevare sannheten ren i sine egne menigheter, og at de hadde et hellig ansvar for å bringe lyset til dem som var i mørke. Ved Ordets mektige kraft prøvde de å bryte det åket som romerkirken hadde lagt på folk.

Valdenserpredikantene hadde også misjonærutdanning, fordi alle som skulle ut som predikanter på hjemmefeltet, måtte først ha erfaring som misjonærer. I tre år måtte de gjøre tjeneste på et eller annet misjonsfelt før de fikk ansvar for en menighet på hjemmefeltet. Denne tjenesten, som fra første stund krevde selvfornektelse og offer, var en nødvendig innledning til predikantgjerningen i disse harde tider. De unge som ble ordinert til denne

hellige tjenesten, hadde ingen utsikt til ære og materiell velstand, men måtte være forberedt på et slitsomt, farefullt liv og kanskje endog martyrdøden.

De ble sendt ut to og to likesom disiplene. Nybegynnere ble som oftest sendt ut sammen med en som var eldre og hadde mer erfaring. Han skulle veilede og instruere den unge, som på sin side skulle rette seg etter den veiledning han fikk. De var ikke sammen hele tiden, men møttes ofte til bønn og rådslagning for å styrke hverandre i troen. Hvis de hadde fortalt alle og enhver hva de var ute etter, ville det uten tvil ha mislykkes. Derfor passet de nøye på ikke å røpe den virkelige hensikten. Hver av predikantene hadde kjennskap til et eller annet håndverk eller yrke, og de utførte sin gjerning under dekke av vanlige yrkesutøvere.

Som regel opptrådte de som handelsmenn. De hadde med seg silkevarer, smykker og andre ting som på den tiden ikke var så lett å oppdrive på det lokale marked. Som handelsmenn ble de godt mottatt der de ville blitt avvist om de hadde kommet som misjonærer.3 Hele tiden bad de Gud om visdom til å kunne tilby den skatten som var mer kostelig enn gull og edelstener. I hemmelighet bar de med seg avskrifter av Bibelen eller deler av den, og når anledningen bød seg, snakket de med kundene om disse skriftene. Slik lyktes det ofte å skape interesse for Guds ord, og de som ville, fikk overta deler av det.

Disse misjonærene begynte sin virksomhet på slettene og i dalene ikke langt fra fjelltraktene der de bodde, men den strakte seg mye lenger. Barføtt og med enkle hverdagsklær likesom deres mester, drog de gjennom de store byene og videre til andre land. Overalt sådde de Ordets frø. Menigheter vokste opp etter dem, og martyrenes blod vitnet om evangeliet. Den store oppgjørsdagen vil vise at det arbeid disse trofaste menneskene utførte, har båret rik frukt. Stille og ubemerket banet Guds ord seg vei gjennom kristenheten og ble mottatt med glede i menneskers hjem og hjerter.

Sannhetens budbærere

Valdenserne betraktet ikke Skriften bare som en bok om Guds handlemåte med menneskene i tidligere tider, og en kilde til informasjon om ansvar og plikter de selv hadde, men også som en åpenbaring av de farer og den herlighet som hører fremtiden til. De trodde at alle ting snart ville ta slutt. Jo mer de studerte Guds ord med bønn og tårer, desto sterkere inntrykk gjorde det, og desto klarere forstod de sin plikt til å undervise andre om frelsens budskap. De så frelsesplanen klart åpenbart i den hellige boken, og fant trøst, håp og fred i troen på Jesus. Etter hvert som Ordet opplyste deres forstand og gjorde dem glade, lengtet de etter å gi det videre til dem som levde i pavemaktens villfarelser.

De så hvordan mange som fulgte paven og presteskapet, forgjeves forsøkte å oppnå syndsforlatelse ved å pine og plage seg selv. Ettersom de var opplært til å tro at deres gode gjerninger skulle frelse dem, så de bare på seg selv og var opptatt av sin egen syndige tilstand. De trodde at de var under Guds vrede. Derfor plaget de sjel og kropp, men fant ingen . fred. Slik ble oppriktige mennesker bundet av romerkirkens læresetninger.

Mange forlot slekt og venner og tilbrakte sitt liv i klosterceller. Ofte fastet de og pinte og plaget seg selv for å få samvittighetsfred. De hadde våkenetter og lå timevis utstrakt på det kalde, fuktige steingulvet i de dystre cellene. De gjorde lange pilegrimsreiser og ydmykende botsøvelser, og pinte seg selv på det frykteligste. Tynget av syndeskyld og plaget av frykten for Guds vredeshevn, bar de på lidelsen til kreftene var uttømt, og de døde uten en eneste stråle av lys og håp.

Valdenserne lengtet etter å gi disse menneskene livets brød, forkynne Guds frelsesløfter og vise dem til Kristus som deres eneste frelseshåp. De avviste læren om gode gjerninger som soning for overtredelse av Guds lov. Tillit til menneskelig fortjeneste stenger veien for Kristi grenseløse kjærlighet. Jesus døde som et offer for menneskene, fordi den falne menneskeslekten selv ikke har noe å komme til Gud med. Den korsfestede og oppstandne frelsers fortjeneste er grunnlaget for den kristnes tro. Sjelen er like avhengig av Kristus som lemmene er av kroppen, eller grenene av stammen, og forbindelsen med ham må være like virkelig.

Det som paver og prester forkynte, hadde fått menneskene til å oppfatte Gud, ja, endog Kristus, som streng, dyster og utilnærmelig. Frelseren ble fremstilt så blottet for medfølelse med menneskene i deres syndige tilstand at de måtte be prester og helgener om å tale deres sak. De som var opplyst av Guds ord, lengtet etter å vise disse menneskene til Jesus som den medlidende, kjærlige frelser som med åpne armer innbyr alle til å komme til ham med syndebyrden og alt som tynger dem. De ønsket å fjerne alle hindringer som Satan la i veien for at folk ikke skulle få øye på løftene og gå direkte til Gud med sine synder og få tilgivelse og fred.

Valdensermisjonærene var ivrige etter å forklare evangeliet for søkende mennesker. Forsiktig tok de frem avskriftene av Bibelen. Deres største glede var å bringe håp til oppriktige, skyldtyngede mennesker som bare kunne se en hevnens Gud som ventet på å la rettferdigheten skje fyllest. Med skjelvende lepper og med tårer i øynene, ofte på kne, fortalte de om løftene som åpenbarer synderens eneste håp. Lyset trengte inn i mange mørke sinn og fjernet skyene. Så kunne «rettferds sol renne med legedom under sine vinger». Ofte måtte de lese samme bibeltekst om og om igjen, som om tilhøreren ville forvisse seg om at han hadde hørt riktig. Det gjaldt særlig disse ordene: «Jesu, hans Sønns blod renser oss for all synd.» «Likesom Moses løftet opp slangen i ørkenen, slik skal også Menneskesønnen løftes opp, for at hver den som tror på ham, skal ha evig liv.»

Det var mange som ikke lot seg villede av romerkirken. De innså hvor meningsløst det var at mennesker eller engler skulle tale synderes sak. Da lyset gikk opp for dem, utbrøt de gledestrålende: «Kristus er min prest. Hans blod er mitt offer. Hans alter er min skriftestol.» De satte hele sin lit til Jesu fortjeneste og gjentok ordene: «Uten tro er det umulig å behage Gud.» «I hele verden er det blant mennesker ikke gitt noe annet navn som vi kan bli frelst ved.»

Noen av disse menneskene som var så hardt prøvd, kunne likesom ikke fatte at Kristus virkelig brydde seg om dem. De følte en slik befrielse og var så overveldet av lyset som skinte på dem, at de følte det som om de var i himmelen. Tillitsfullt la de hendene sine i Kristi hånd og satte føttene på den evige klippen. Nå var de ikke lenger redde for å dø, men var villige til å tåle fengsel og kjetterbål hvis de bare kunne ære Kristus med det.

I hemmelighet ble Guds ord tatt frem og lest, somme tider for en enkelt person, andre ganger for en liten gruppe som lengtet etter lys og sannhet. Ikke sjelden tilbrakte de hele natten på denne måten. Ofte var folk så grepet at han som leste for dem, måtte vente før han fortsatte, så tilhørerne skulle få tid til å fatte frelsens budskap. Rett som det var utbrøt de: «Vil Gud ta imot mitt offer? Bryr han seg virkelig om meg? Vil han tilgi min synd?» Og svaret lød: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile.»

I tro grep de løftet, og så kom det glade svaret: «Ikke flere pilegrimsferder, ingen slitsomme reiser til hellige steder! Jeg kan komme til Jesus slik som jeg er, syndig og uverdig. Han vil ikke avvise den botferdiges bønn.» «Dine synder er tilgitt.» «Endog mine synder kan han tilgi!»

En hellig glede fylte sinnet, og Kristus ble opphøyet i takk og lovsang. Glade og lykkelige reiste de hjem for å spre lyset og fortelle andre om sin nye erfaring - at de hadde funnet ham som er sannheten og livet. Det var en forunderlig kraft i Skriftens ord som virket på dem som lengtet etter sannhet. Det var Guds røst, og de som lyttet, ble overbevist.

Sannhetens budbærer drog videre til et nytt sted, men folk snakket ofte om hans beskjedne opptreden, hans oppriktighet, hans alvor og dype fromhet. I mange tilfeller hadde tilhørerne ikke engang spurt hvor han kom fra eller hvor han skulle hen. De hadde vært så overveldet, først av forbauselse, senere av takknemlighet og glede, at det ikke falt dem inn å spørre. Når de hadde insistert på at han skulle bli med dem hjem, hadde han svart at han måtte oppsøke de fortapte sauene i hjorden. Kunne det være en engel fra himmelen?, undret de.

Korstog mot valdenserne

I mange tilfeller så de ham aldri igjen. Han hadde reist til andre land, eller han henslepte livet i et eller annet ukjent fengsel. Eller kanskje knoklene hans lå og ble bleket av sollyset der han hadde vitnet om sannheten. Men ordene han hadde talt, kunne ikke bli utslettet. De utførte sin gjerning i menneskers sinn, men resultatet vil først bli kjent på den store dag.

Valdensermisjonærene trengte inn i Satans rike, og mørkets makter ble mer vaktsomme. Ondskapens fyrste la merke til hvert forsøk på å fremme sannhetens sak, og han satte frykt i sine medhjelpere. Pavens representanter så en fare i den virksomhet disse omreisende predikantene drev. Hvis sannhetens lys fikk lov å skinne uhindret, ville det fordrive

villfarelsens mørke skyer som ruget over menneskene. Det ville lede deres sinn og tanker til Gud alene og gjøre endelig slutt på Roms overhøyhet.

At det virkelig var noen som holdt urmenighetens tro i hevd, var et stadig vitnesbyrd om romer kirkens frafall, og vakte derfor bitter motstand og forfølgelse. Når disse menneskene nektet å forkaste Den hellige skrift, var det en forbrytelse som romerkirken ikke ville tolerere, og det ble bestemt at de skulle utryddes. Nå begynte de frykteligste korstog mot Guds folk som holdt til i fjellene. Agenter for inkvisisjonen ble sendt for å oppspore dem, og det skjedde ofte at den uskyldige Abel falt som offer for Kains morderhånd.

Ikke sjelden ble de fruktbare markene deres ødelagt, og hjemmene og gudshusene jevnet med jorden. Der fredelige og arbeidsomme mennesker engang hadde hatt sitt hjem og sine frodige åkrer, var det nå bare en villmark. På samme vis som rovdyrenes villskap øker når de smaker blod, ble pavemaktens representanter enda mer rasende når de så hvordan ofrene led. Mange av disse sannhetsvitner ble forfulgt over fjellene og jaget ned i dalene der de fant ly i de veldige skogene og mellom fjellknauser. Ingen hadde noe å utsette på disse menneskenes moralske atferd. Endog deres fiender måtte medgi at de var fredelige, stillferdige og fromme. Den store forbrytelsen var at de ikke ville tilbe Gud slik paven ønsket det. Derfor ble de utsatt for enhver form for ydmykelse, hån og tortur som mennesker eller djevler kunne pønske ut.

Da romerkirken hadde bestemt seg for å utrydde denne forhatte sekten, sendte paven ut en bannbulle som stemplet dem som kjettere og dømte dem til døden. De ble ikke anklaget for løsgjengeri, bedrag eller for å lage bråk. Men det ble hevdet at deres fromme og forsiktige opptreden kunne villede «fårene i den sanne hjord». Derfor gav paven ordre om at «denne onde og avskyelige sekten av skamløse individer» skulle «knuses som giftslanger dersom de nektet å avsverge sin tro». Visste denne hovmodige herskeren at han engang skal høre disse ordene igjen? Var han klar over at de ble skrevet i himmelens bøker og at han vil bli konfrontert med dem på dommens dag? «Det dere gjorde mot en av disse mine minste brødre, gjorde dere mot meg.»

Denne bannbullen oppfordret alle kirkemedlemmer til å være med i kampen mot kjetterne. For å stimulere dem til å ta del i den grusomme aksjonen ble de «fritatt for alle kirkelige bøter og straffer, både de alminnelige og de mer spesielle. Den løste alle som sluttet seg til korstoget, fra enhver ed de måtte ha avlagt. Den gav deltagerne rett til å beholde alt de måtte ha tilegnet seg på ulovlig vis, og lovte fullstendig syndsforlatelse til enhver som utryddet en kjetter. Den annullerte alle kontrakter som valdenserne hadde fordel av, påla tjenerne deres å forlate dem, forbød å hjelpe dem på noen som helst måte, og gav alle og enhver lov til å ta fra dem det de eide»9 Dette dokumentet viser klart hvem som stod bak. Det var ikke Kristus som talte gjennom dette, men Satan.

Kirkens ledere ville ikke rette seg etter den høye standard i Guds lov. l stedet laget de en modell som passet dem selv, og bestemte at alle skulle rette seg etter den, fordi Rom ville

det slik. De frykteligste tragedier fant sted. Korrupte, blasfemiske prester og paver utførte det som Satan påla dem. De var blottet for barmhjertighet. De samme krefter som korsfestet Kristus og drepte apostlene, og som drev den blodtørstige Nero til krig mot de trofaste på hans tid, var nå i virksomhet for å utrydde Guds folk.

Forfølgelsene som i århundrer hjemsøkte disse gudfryktige menneskene, bar de med slik utholdenhet og tålmod at Kristus ble æret ved det. Til tross for utryddelseskrigen mot dem, og de umenneskelige massakrer de ble utsatt for, fortsatte de å sende misjonærer ut med evangeliet. De ble jaget til døde. Men deres blod gav vekst til frøet de hadde sådd, og det ble en rik høst. Slik vitnet valdenserne om Gud flere hundre år før Luther ble født. Spredt omkring i mange land sådde de spiren til den reformasjonen som begynte med Wiclif, som vokste seg dypere og sterkere på Luthers tid, og som skal føres videre til tidens slutt av dem som er villige til å lide «på grunn av Guds ord og vitnesbyrdet om Jesus».

Kapittel 5 - Reformasjonens Morgenstjerne

Før reformasjonen fantes det bare få eksemplarer av Bibelen. Men Gud tillot ikke at hans ord ble fullstendig utryddet. Hans ord skulle ikke være skjult for all fremtid. For ham var det like lett å frigjøre livets ord som det var å åpne fengselsdørene og jernportene da han satte apostlene fri. I forskjellige land i Europa var det personer som ble påvirket av Guds Ånd til å søke etter sannheten som etter en skjult skatt. Guds forsyn brakte dem i kontakt med Den hellige skrift som de gransket med stor interesse. De var villige til å følge lyset, uansett hva det måtte koste. Selv om de ikke forstod alt like klart, oppdaget de mange ting som lenge hadde vært skjult. Som himmelens budbærere drog de ut og brøt overtroens og villfarelsens lenker og oppfordret dem som så lenge hadde vært slavebundet, til å reise seg og hevde sin frihet.

Unntagen blant valdenserne hadde Guds ord i lange tider utelukkende eksistert i et språk som bare de lærde forstod. Men nå var tiden kommet da Bibelen skulle oversettes og bringes ut til folk i forskjellige land og på deres eget språk. Verdens midnattstime var forbi. Nattemørket holdt på å svinne, og i mange land så man tegn på en gryende dag.

På 1300-tallet begynte «reformasjonens morgenstjerne» å lyse i England. John Wiclif (ca. 1324-84) var forløper for reformasjonen, ikke bare i England, men i hele kristenheten. Den kraftige protesten som han rettet mot romerkirken, opphørte aldri, men ble begynnelsen til den kampen som førte til frihet for enkeltpersoner, menigheter og nasjoner. Wiclif fikk en god utdanning, og for ham var gudsfrykt opphavet til visdom. På universitetet var han kjent for å være flittig og gudfryktig, evnerik og dyktig. Vitebegjærlig som han var, skaffet han seg innsikt på mange ulike fagområder. Han ble utdannet i skolastisk filosofi, kirkerett og sivilrett, særlig den som gjaldt hans eget land. Den utdanning han fikk mens han var ung, satte tydelige spor i hans senere virksomhet.

Hans inngående kjennskap til sin tids filosofiske strømninger satte ham i stand til å avsløre uholdbare teorier, og hans innsikt i sivilrett og kirkerett gjorde ham vel skikket til å engasjere seg i kampen for borgerlig og religiøs frihet. Ikke alene kunne han bruke de våpen Guds ord forsynte ham med, men han hadde også tilegnet seg intellektuell dannelse, og han mestret skolastikkens taktikk. Både venner og fiender måtte respektere ham for hans fremragende evner og omfattende viten. Tilhengerne la med tilfredshet merke til at lederen deres stod forrest blant nasjonens åndselite, og motstanderne ble hindret i å vise forakt for reformasjonens sak ved å påstå at lederen var svak og uvitende.

Allerede i studietiden begynte Wiclif å granske Den hellige skrift. På den tiden da Bibelen utelukkende fantes på de klassiske språk, var det bare folk med høyere utdanning som kunne finne frem til sannhetens kilde, som var lukket for alle andre. Veien var dermed banet for Wiclifs fremtidige gjerning som reformator. Lærde personer hadde studert Den

hellige skrift og funnet den store sannhet om Guds frie nåde. Denne kunnskapen hadde de gjort bruk av i undervisningen og dermed fått andre til å studere Guds ord.

Da Wiclif ble oppmerksom på Den hellige skrift, gikk han like grundig til verks som da han tilegnet seg akademisk viten. Hittil hadde han følt et stort savn som hverken hans akademiske studier eller kirkens lære kunne tilfredsstille. I Guds ord fant han det som han tidligere forgjeves hadde vært på leting etter. Der så han frelsesplanen åpenbart og Kristus fremstilt som menneskenes eneste talsmann. Han stilte seg til tjeneste for Kristus og bestemte seg for å fremholde de evangeliske sannheter han hadde oppdaget.

Kirkens vranglære avslørt

I likhet med senere reformatorer kunne heller ikke Wiclif i begynnelsen forutse hvordan tingene skulle utvikle seg. Han hadde ikke til hensikt å sette seg opp mot Rom, men på grunn av sin lojalitet mot sannheten kunne han ikke unngå å komme i konflikt med villfarelsen. Jo klarere han så pavedømmets villfarelse, desto ivrigere fremholdt han Bibelens lære. Han ble klar over at romerkirken hadde forlatt Guds ord til fordel for menneskelige overleveringer.

Fryktløst anklaget han presteskapet for å ha fjernet Bibelen, og krevde at den igjen ble tilgjengelig for folk, og at kirken på ny anerkjente dens autoritet. Han var en dyktig og engasjert lærer og en veltalende predikant, og hans liv vitnet om det han forkynte. Han vant alminnelig aktelse og tillit for sin bibelkunnskap, sin logiske sans, sitt hellige liv, sin rettskaffenhet og sitt ukuelige mot. Mange var utilfredse med sin tidligere tro da de ble oppmerksomme på den synd og last som hersket i romerkirken, og de la ikke skjul på sin glede over de sannheter Wiclif fremholdt. Men kirkens ledere ble rasende da de fant ut at denne reformatoren var i ferd med å få større innflytelse enn de selv hadde.

Wiclif hadde en egen evne til å avsløre villfarelser, og uten frykt gikk han til angrep på mange av de misbruk som kirken hadde godkjent. Mens han var hoffkapellan, gikk han kraftig imot at den engelske kongen skulle betale skatt til paven, og påviste at det var både ulogisk og i strid med Guds ord at paven skulle ha myndighet over verdslige styresmakter. Pavens krav hadde vakt stor forargelse, og Wiclifs uttalelser påvirket holdningen hos dem som hadde makten i landet. Kongen og adelen ble enige om å avvise pavens krav på verdslig myndighet, og de nektet å betale skatten. Dette var et kraftig slag mot pavens maktposisjon i England.

Tiggermunkene var et annet onde som denne reformatoren kjempet kraftig og innbitt mot. Det myldret av slike munker over hele England, og de undergravde landets økonomi og utvikling. All foretagsomhet, utdanning og moral ble påvirket av denne ødeleggende innflytelsen.

Munkenes lediggang og tigging var ikke bare en sterk belastning på landets økonomi, men skapte forakt for nyttig arbeid. De unge ble demoralisert. Tiggermunkene påvirket

mange til å gå i kloster og vie seg til klosterlivets sysler. Ofte skjedde det uten foreldrenes samtykke, eller endog uten at de visste om det og på tross av deres vilje.

En av de tidlige kirkefedre hadde påstått at munkevesenets krav gikk foran barnets plikt til å elske og lyde foreldrene. Han uttalte: «Selv om din far lå og gråt utenfor din dør, og din mor viste deg det legeme som bar deg, og den barm som diet deg, skulle du bare trampe på dem og gå like til Kristus.» Ved denne «avskyelige umenneskelighet», som Luther senere kalte det, «som minner mer om en ulv og en tyrann enn en kristen og et menneske», ble barna satt opp mot foreldrene.1 Slik satte kirkens ledere Guds bud til side på grunn av sine tradisjoner, på samme måte som fariseerne i sin tid hadde gjort. Hjemmene ble ødelagt, og foreldrene fikk ikke være sammen med barna sine.

Endog universitetsstudentene ble ført bak lyset og overtalt til å slutte seg til munkeordenene. Siden var det mange som angret dette, da det gikk opp for dem at de hadde ødelagt sitt eget liv og brakt sorg over sine foreldre. Men når de først var kommet i fellen, var det umulig å bli fri. Av frykt for munkenes innflytelse unnlot mange foreldre å sende sønnene sine til universitetene. Dette førte til en markert nedgang i studenttallet. Universitetene forfalt og uvitenheten tok overhånd.

Paven hadde gitt disse munkene myndighet til å ta imot skrifte og meddele syndsforlatelse. Dette førte til mye vondt. Tiggermunkene var så oppsatt på å øke sine inntekter at de mer enn gjerne gav syndsforlatelse til alle slags lovbrytere, og antall grove forbrytelser økte raskt. De syke og fattige ble overlatt til seg selv, mens munkene fikk de gavene som skulle ha lindret deres nød. De truet folk til å betale penger til ordenen, og stemplet dem som ugudelige hvis de unnlot å gjøre det.

Til tross for at tiggermunkene gav seg ut for å være fattige, ble de stadig rikere, og deres praktfulle boliger og bugnende bord gjorde at fattigdommen ellers i landet ble enda mer åpenbar. Og mens de selv levde i luksus og overflod, sendte de ut andre uvitende personer som bare fortalte underlige fabler, legender og morsomheter for å underholde folk, som dermed ble enda lettere å lure. Likevel klarte tiggermunkene å beholde sin makt over de overtroiske folkemassene. De fikk dem til å tro at deres religiøse plikter bestod i å anerkjenne pavens suverenitet, tilbe helgener og gi munkene gaver, og at dette var alt som trengtes for å sikre seg en plass i himmelen.

Opplyste og fromme personer hadde forgjeves prøvd å reformere munkeordenen. Men den mer klarsynte Wiclif tok ondet ved roten og hevdet at selve systemet var falskt og burde avskaffes. Folk begynte å få øynene opp og stilte kritiske spørsmål. Når munkene drog omkring i landet og solgte avlatsbrev, var det mange som begynte å undre seg over om det virkelig gikk an å kjøpe syndsforlatelse for penger, og om de ikke heller burde søke tilgivelse hos Gud enn hos paven i Rom.

Stadig flere ble forskrekket over tiggermunkenes umettelige griskhet. «Roms munker og prester tærer på oss lik en kreftbyll,» sa de. «Gud fri oss, ellers kommer folket til å dø.» For å dekke over sin griskhet påstod tiggermunkene at de fulgte Jesu eksempel, og hevdet at han og disiplene levde av folks gavmildhet. Men denne påstanden skadet dem selv, for det gjorde at mange begynte å lese i Bibelen for å finne hva som var sant, og dette var romerkirken minst av alt interessert i. Folk ble oppmerksomme på kilden til all sannhet, som kirken prøvde å holde skjult.

Wiclif begynte å skrive og utgi traktater mot tiggermunkene, ikke først og fremst for å oppta diskusjon med dem, men for å gjøre folk oppmerksomme på Bibelen og dens opphav. Han hevdet at paven ikke hadde større makt til å tilgi synd eller utelukke folk fra kirken enn vanlige prester, og at ingen kunne lyses i bann uten å ha pådratt seg Guds dom. Wiclif kunne ikke på en mer effektiv måte ha gått til felts mot det åndelige og verdslige herredømme som paven hadde opprettet, og som slavebandt millioner av mennesker.

Talsmann for trosfrihet

På ny fikk Wiclif til oppgave å forsvare den engelske kronens rettigheter mot Roms overgrep. Han ble utnevnt til sendemann i Nederland, der han i to år forhandlet med pavens representanter. Her kom han i kontakt med geistlige fra Italia, Frankrike og Spania. Han fikk se bak kulissene og skaffet seg innsikt i mye som han ikke ville ha fått kjennskap til i England. Han ble klar over mange ting som han senere fikk stor nytte av. Gjennom disse pavelige representantene fikk han innblikk i pavedømmets sanne vesen og målsetting. Da han kom tilbake til England, fortsatte han sin tidligere virksomhet, men mer åpenlyst og med enda større iver enn før. Han fremholdt at griskhet, stolthet og bedrag var Roms guder.

I et skrift om paven og pengeoppkreverne sier han: «Det som fattige folk skal leve av, sender de ut av landet, og hvert år blir det brukt mange tusen mark av statens midler til sakramenter og kirkelige handlinger som egentlig er forkastelig misbruk, og de får hele kristenheten til å støtte og oppholde dette uvesenet. Ja, selv om det fantes et helt berg av gull her i landet, og ingen andre tok av det enn denne stolte, verdsligsinnede prestens pengesamlere, ville hele dette fjellet til sist forsvinne. Hele tiden tar han penger ut av landet, og det eneste vi får tilbake, er Guds forbannelse for denne skamløse trafikken.»

Ikke lenge etter at Wiclif var kommet tilbake til England, ble han utnevnt til prest i Lutterworth. Dette viste at kongen ikke hadde tatt det ille opp at Wiclif hadde sagt hva han mente. Han hadde stor innflytelse ved hoffet, og han preget i sterk grad folks tro.

Pavens hevnaksjon skaper splid

Snart begynte paven å tordne mot ham. Tre pavebuller ble sendt til England - til universitetet, til kongen og til geistligheten - med krav om at man øyeblikkelig sørget for å stoppe denne kjetterske læreren.4 Men før disse nådde frem, hadde de ivrige biskopene stevnet Wiclif til å møte opp og stå til rette. To av de mektigste fyrstene i riket var med ham

i retten, og da folk omringet bygningen og trengte seg inn, ble dommerne redde og utsatte saken, og han fikk gå sin vei uhindret. Ikke lenge etter døde Edward 3., som på sine gamle dager ble påvirket av geistligheten til å motarbeide reformatoren, og Wiclifs tidligere beskytter ble konge.

Men pavebullene inneholdt et bestemt pålegg om å pågripe og fengsle kjetteren. Disse tiltak var et varsel om kjetterbål. Alt tydet på at Wiclif snart skulle bli et offer for Roms hevnlyst. Men han som engang sa: «Frykt ikke, … jeg er ditt skjold,»5 grep også denne gangen inn for å beskytte sin tjener. Det var ikke reformatoren som måtte dø, men den paven som hadde gått inn for å utrydde ham, Gregor 11. døde, og geistlighetens representanter som skulle føre saken mot Wiclif, innstilte prosessen.

Gud ledet begivenhetene slik at reformasjonen gikk sin gang. Etter at Gregor var død, ble det valgt to rivaliserende paver. De stridende parter, som begge påstod at de var ufeilbare, krevde underkastelse. Begge oppfordret til angrep på motparten, og de understreket sine krav ved å nedkalle fryktelige forbannelser over motparten, og love lønn i himmelen for sine tilhengere. Dette svekket i sterk grad pavedømmets makt.

De rivaliserende parter hadde nok å gjøre med å angripe hverandre, og Wiclif fikk foreløpig være i fred. Pavene slynget fordømmelser mot hverandre, og støtten til de stridende parter kostet mye blod. Kirken ble oversvømt av forbrytelser og skandaler. Imens arbeidet reformatoren flittig i sitt fredelige sogn i Lutterworth for å lede folks oppmerksomhet bort fra de stridende paver, til Jesus, fredsfyrsten.

Splittelsen, med all kamp og korrupsjon som fulgte med, banet vei for reformasjonen. Folk fikk nemlig se hva pavedømmet virkelig stod for. I et skrift Wiclif gav ut om striden mellom pavene, oppfordret han folk til å tenke over om ikke de to prestene tross alt snakket sant når de anklaget hverandre for å være Antikrist. «Gud vil ikke lenger la fienden herske bare i en slik prest, men... har delt ham mellom to, så folk lettere kan overmanne dem begge i Kristi navn.»

Wiclif satte dype spor i britisk kirkeliv

I likhet med Jesus forkynte Wiclif evangeliet for de fattige. Han nøyde seg ikke med å spre lyset blant de fattige sognebarna i Lutterworth, men bestemte seg for at det skulle nå ut over hele England. Derfor sendte han ut en flokk predikanter. Det var enkle, fromme menn som elsket Guds ord og ikke hadde noe større ønske enn å forkynne det. De drog omkring overalt, underviste på torgene og gatene i de større byene og også ute på landsbygda. De oppsøkte de gamle, de syke og de fattige og forkynte det glade budskapet om Guds nåde.

Som teologiprofessor ved Oxford universitet fremholdt Wiclif Guds ord for studentene. Han gjorde det så grundig at de kalte ham «evangeliedoktoren». Men hans største innsats var oversettelsen av Bibelen til engelsk. I en bok han skrev om Bibelens sannhet og

betydning, gav han, uttrykk for at han gjerne ville oversette Bibelen så alle og enhver i England kunne lese på sitt eget morsmål om Guds store gjerninger.

Men plutselig ble han stanset i arbeidet. Selv om han enda ikke var seksti år, hadde utrettelig slit og studium og motstandernes angrep tært på kreftene og gjort ham gammel før tiden. Han ble dessuten angrepet av en alvorlig sykdom. Tiggermunkene gledet seg da de hørte dette. De tenkte at han nå ville angre det onde han hadde gjort mot kirken, og skyndte seg dit han var for å høre ham skrifte.

Representanter for de fire munkeordener sammen med fire embetsmenn samlet seg rundt sykesengen til denne mannen som de trodde lå for døden. «Du har døden på leppene,» sa de. «Innrøm nå dine feilgrep og kall tilbake alt du har sagt for å skade oss.» Wiclif hørte på dem i taushet. Så bad han om å bli løftet opp i sengen. Han så skarpt på dem mens de stod og ventet på tilbakekallelsen, og sa med den faste, myndige stemmen som så ofte hadde fått dem til å skjelve: «Jeg skal ikke dø, men leve og fortsatt avsløre munkenes onde gjerninger.»Overrasket og skamfulle forlot de rommet.

Wiclifs ord gikk i oppfyllelse. Han levde så lenge at han kunne gi sine landsmenn Bibelen, det mektigste av alle våpen mot Rom, Guds middel til å frigjøre og opplyse folk med evangeliet. Men mange og store hindringer måtte overvinnes før dette kunne bli til virkelighet. Han hadde svak helse og visste at han bare hadde noen få arbeidsår igjen. Han var klar over hvilken motstand han ville møte, men i tillit til Guds løfter tok han fatt på arbeidet.

Gud holdt sin hånd over ham og gav ham styrke til å fullføre sin store livsoppgave mens han enda var åndsfrisk og kunne gjøre bruk av sin rike erfaring. Mens hele kristenheten var i opprør, satt Wiclif i presteboligen i Lutterworth og arbeidet med denne oppgaven, uanfektet av stormen som raste omkring ham. Omsider ble arbeidet fullført, og den første engelske bibeloversettelsen var et faktum. Guds ord hadde fått innpass i England. Nå fryktet han hverken fengsel eller kjetterbål. Han hadde gitt det engelske folket et lys som aldri skulle slokkes. Da han gav sine landsmenn Bibelen, gjorde han mer for å bryte uvitenhetens og lastens lenker og frigjøre og høyne sitt fedreland enn man hadde oppnådd gjennom de største seirer på slagmarken.

Boktrykkerkunsten var enda ukjent, så det var et vanskelig og tidkrevende arbeid å mangfoldiggjøre Bibelen. Men etterspørselen var så stor at mange frivillig hjalp til med å skrive den av. Likevel var det vanskelig å dekke behovet. Noen av de rike kjøperne ville gjerne ha hele Bibelen, mens andre nøyde seg med en del av den. Ofte gikk flere familier sammen om å kjøpe et eksemplar. På den måten fant Wiclifs bibel snart vei ut til folket.

Folk ble oppfordret til å bruke sin fornuft, og det førte til at de ikke lenger blindt underkastet seg kirkens dogmer. Wiclif fremholdt nå de spesielle grunndragene i protestantismen - frelse ved tro på Kristus, og Skriftens pålitelighet. Predikantene som

Wiclif hadde sendt ut, spredte Bibelen sammen med skriftene hans, og det resulterte i at nesten halvdelen av det engelske folk tok imot den nye tro. Da Bibelen kom ut blant folk, ble de kirkelige myndigheter forskrekket. Nå hadde de en motstander som var enda sterkere enn Wiclif, en kraft som deres egne våpen ikke kunne hamle opp med. På denne tiden var Bibelen ikke forbudt i England, for den hadde aldri før vært utgitt på folkets språk. Senere kom det en slik lov, og den ble håndhevet strengt. Inntil videre var det likevel mulig å utbre Guds ord til tross for at prestene prøvde å hindre det.

Sannhetens forsvarer for britisk domstol

Pavens representanter satte i verk nye tiltak for å bringe reformatorens røst til taushet. Tre ganger i trekk ble han stevnet for forskjellige domstoler, men uten at det førte frem. En synode av biskoper erklærte først at skriftene hans var kjetterske. De fikk den unge kong Richard 2. på sin side, og det ble kunngjort at alle som holdt fast på forbudte læresetninger, skulle få fengselsstraff.

Wiclif anket synodens avgjørelse til parlamentet. Uten frykt anklaget han presteskapet og krevde en reform av de forskjellige misbruk som kirken godkjente. Så overbevisende skildret han pavestolens overgrep og korrupsjon at motstanderne ble forvirret. Hans venner og tilhengere var blitt tvunget til å gi etter, og nå ventet man at den gamle, ensomme og venneløse reformatoren ville bøye seg for kongens og biskopenes myndighet. I stedet var det pavens representanter som måtte gi opp. Wiclifs kraftige appell gjorde et sterkt inntrykk i parlamentet, bestemmelsen om straffeforfølgning ble opphevet, og han var igjen fri.

For tredje gang ble Wiclif stilt for retten, denne gangen for den høyeste geistlige domstol i landet. Her ville de ikke se gjennom fingrene med kjetteri. Nå skulle romerkirken endelig gå av med seieren og reformatorens verk bli stanset, trodde pavens menn. Kunne de bare få gjennomført sitt forsett, ville Wiclif bli tvunget til enten å tilbakekalle eller bli sendt på bålet.

Men han tilbakekalte ikke. Han ville ikke hykle. Uten å vakle holdt han fast på sin tro og avviste anklagen. Uten hensyn til seg selv, sin stilling og situasjonen han var i, stevnet han tilhørerne for Guds domstol og la deres list og bedrag på den evige sannhetens vektskål. Den Hellige Ånds kraft var merkbar i rettssalen. Forsamlingen var som tryllebundet og satt som fastnaglet til benkene. Wiclifs ord traff hjertene som piler fra Herrens kogger. Kjetteranklagen som de hadde rettet mot ham, sendte han med overbevisende kraft tilbake på dem selv. Hvordan våget de å spre slike villfarelser? For vinnings skyld gjorde de Guds nåde til en handelsvare.

«Hvem kjemper dere egentlig mot?» spurte han til slutt. «Mot en gammel mann på gravens rand? Nei, mot sannheten, den som er sterkere enn dere, og som skal felle dere.»Deretter forlot han rettssalen, og ikke en eneste av motstanderne prøvde å hindre ham. Wiclifs verk var nesten fullført. Sannhetens fane som han så lenge hadde båret, skulle snart

falle ut av hendene hans. Men enda en gang skulle han vitne om evangeliet. Sannheten skulle bli forkynt i selve villfarelsens høyborg. Wiclif ble stevnet for den pavelige domstol i Rom, som så ofte hadde utgytt de helliges blod. Han var ikke blind for faren som truet. Likevel ville han ha etterkommet innkallingsordren om ikke en lammelse hadde gjort det umulig for ham å reise. Men selv om røsten hans ikke skulle lyde i Rom, kunne han tale gjennom det skrevne ord, og det bestemte han seg for å gjøre. Han skrev til paven. Brevet var holdt i en ærbødig og kristelig tone, men inneholdt en skarp kritikk av pavestolens pomp og prakt.

«Det er en glede for meg å kunne vitne for enhver om den tro jeg har, især for biskopen av Rom som jeg går ut fra er oppriktig og har en sunn dømmekraft. Derfor vil han sikkert bekrefte denne min tro, eller korrigere den dersom den er feil. For det første tror jeg at Kristi evangelium er hele summen av Guds lov. ... Ettersom biskopen av Rom er Kristi stedfortreder på jorden, anser jeg ham fremfor alle andre mennesker å være bundet av evangeliets lov. For storheten hos Kristi disipler var ikke verdslig status og ære, men at de nøye fulgte Kristus i hans liv og ferd. ... Under sin vandring på jorden var Kristus en meget fattig mann som avslo all verdslig makt og ære. ...

Ingen ærlig person bør følge hverken paven eller andre hellige menn på andre områder enn der han følger Jesus Kristus. Peter og Sebedeussønnene vakte forargelse da de ønsket verdslig ære i strid med Kristi eksempel. Derfor bør man ikke følge dem i slike villfarelser. ... Paven burde overlate all verdslig makt til staten, og alvorlig formane geistligheten til dette, for slik gjorde Kristus, særlig gjennom apostlene. Dersom jeg har tatt feil i noe av dette, vil jeg ydmykt ta imot korreks, ja endog gå i døden om nødvendig. Hvis jeg kunne gjøre det jeg selv ønsket, ville jeg mer enn gjerne stille meg frem for biskopen av Rom. Men Herren har villet det annerledes, og han har lært meg å lyde Gud mer enn mennesker.» Til slutt skrev han: «La oss be Gud om å vekke opp pave Urban 6., slik han gjorde i begynnelsen, så han sammen med presteskapet må følge Jesus Kristus i liv og vandel, og at de må undervise folket grundig, så de også trofast kan gjøre det samme.»

Slik fremholdt Wiclif Kristi mildhet og ydmykhet for paven og kardinalene. Han viste dem og hele kristenheten hvilken forskjell det var mellom dem og den Herre de gav seg ut for å representere.

Et udødelig livsverk

Wiclif var forberedt på at hans troskap ville koste ham livet. Kongen, paven og biskopene gikk til felles aksjon for å få has på ham, og det syntes uunngåelig at han i løpet av de nærmeste månedene ville ende sitt liv på kjetterbålet. Likevel mistet han ikke motet. «Hvorfor snakker dere om å søke en martyrkrone langt borte? Forkynn Kristi evangelium for hovmodige prelater, så blir dere snart martyrer. Skulle jeg leve og være taus? ... Aldri! La slaget komme. Jeg er parat.»

Men Gud holdt sin hånd over ham. Den mannen som gjennom hele livet så tappert hadde forsvart sannheten med fare for sitt eget liv, skulle ikke falle i fiendens hender. Aldri hadde Wiclif tatt hensyn til sin egen sikkerhet, men Herren hadde beskyttet ham. Og nå, da fienden var sikker på sitt bytte, tok Gud ham bort. Idet han skulle forrette nattverd i sin menighet i Lutterworth, fikk han slag og døde kort etter.

Gud hadde gitt Wiclif et oppdrag. Han hadde lagt sannhetsordet i hans munn og beskyttet ham så hans ord kunne nå ut til folket. Hans liv ble spart, og verket fortsatte inntil grunnvollen for det store reformasjonsarbeidet var lagt. Wiclif kom fra den mørke middelalderen. Han hadde ingen forgjenger som hadde etterlatt noe han kunne bygge videre på. I likhet med døperen Johannes ble han kalt til å utføre et særskilt oppdrag, og han innvarslet en ny tid. Likevel fremholdt han Bibelens budskap så harmonisk og fullstendig at de reformatorene som kom etter ham, ikke kunne gjøre det bedre. Dette gjaldt også noen av dem som kom hundre år senere. Så bred og dyp var grunnvollen, og så solid og fast var reisverket at de som kom etter ham, ikke behøvde å gjøre det om igjen.

En lysende åndshøvding

Den bevegelsen Wiclif startet og som skulle føre til tros- og tankefrihet og løse folkegrupper fra Roms triumfvogn som de så lenge hadde vært lenket til, hadde sin basis i Guds ord. Her var kilden til den strøm av velsignelser som lik en elv med livets vann har flytt ned gjennom tidene helt siden 1300-tallet.

Wiclif trodde fullt og fast på Den hellige skrift som den inspirerte gudsåpenbaring, den pålitelige rettesnor for tro og liv. Han var oppdratt til å betrakte romerkirken som en guddommelig og ufeilbar autoritet, og til blindt å akseptere tusen år gamle dogmer og skikker. Men han forkastet alt dette og lyttet i stedet til Guds hellige ord, og oppfordret folk til å godta dets autoritet. I stedet for at kirken skulle tale gjennom paven, fremholdt han at den eneste sanne autoritet var Guds tale gjennom Ordet. Han lærte at Bibelen er en fullkommen åpenbaring av Guds vilje, og at Den Hellige Ånd er Bibelens eneste tolk. Hvert menneske må selv studere den og lære å kjenne sin plikt. På den måten vendte han folks oppmerksomhet bort fra paven og romerkirken til Guds ord.

Wiclif var en a v de største reformatorene. Bare få av hans etterfølgere kunne måle seg med ham i begavelse, i tankeklarhet, i ufravikelig troskap mot sannheten og i fryktløshet til å forsvare den. Renhet i liv, utrettelig flid i studium og arbeid, ubestikkelig rettskaffenhet, kristelig kjærlighet og troskap i tjenesten kjennetegnet denne første reformator. Dette til tross for det åndelige mørke og det moralske forfall på hans tid.

Wiclifs karakter vitner om hvordan Den hellige skrift er i stand til å utvikle og forandre mennesket. Bibelen gjorde ham til det han ble. De anstrengelser man gjør for å fatte sannheten i Guds ord, styrker sjelsevnene, utvikler forstanden, skjerper oppfatningsevnen og modner dømmekraften. Bibelstudium bidrar mer enn noe annet til å foredle enhver tanke,

følelse og ambisjon. Det gir mot, stabilitet, målbevissthet, tålmod og sjelsstyrke. Det foredler karakteren og renser sjelen. Intenst og andaktsfullt bibelstudium som bringer sinnet i direkte kontakt med Guds tanker, gir en person klarere åndsevner og edlere prinsipper enn den beste innføring i menneskelig filosofi er i stand til. «Dine ord gir lys når de åpner seg, de gir uerfarne innsikt.»

Wiclifs åndsfrender blir forfulgt

Det som Wiclif hadde forkynt, fortsatte å spre seg. Hans tilhengere, som også ble kalt lollarder, reiste ikke bare omkring i hele England, men også til andre land for å spre kunnskap om evangeliet. Nå da lederen var borte, arbeidet disse predikantene enda ivrigere enn før, og folk strømmet til for å lytte. Noen blant adelen, og endog dronningen selv, var blant tilhengerne. På mange steder kunne man tydelig merke en forandring i folks oppførsel, og romerkirkens avguderiske symboler ble fjernet fra kirkene.

Men snart brøt det løs en skånselsløs forfølgelse over dem som hadde våget å ta Bibelen som sin rettleder. De engelske kongene ville gjerne styrke sin makt ved å sikre seg støtte fra Rom, og nølte derfor ikke med å prisgi tilhengerne av reformasjonen. For første gang i Englands historie ble kjetterbål brukt mot tilhengere av evangeliet. Den ene etter den andre led martyrdøden. Sannhetens forsvarere ble bannlyst og pint og kunne bare rope til Herren i sin nød. Selv om de ble forfulgt som fiender av kirken og som landsforrædere, fortsatte de å forkynne på hemmelige steder. De gjemte seg i fattigfolks hjem og endog i huler og grotter.

Til tross for den intense forfølgelsen fortsatte de tålmodig i flere århundrer på en fredelig måte å fremføre sine alvorlige og inntrengende protester mot forvanskningen av den kristne tro. Datidens kristne kjente bare delvis til sannheten, men de hadde lært å elske og etterleve Guds ord og led tålmodig av den grunn. I likhet med disiplene var det mange som gav avkall på sine eiendeler for Kristi skyld. De som fikk lov å bo i sine hjem, tok gjerne imot sine forfulgte trosfeller. Når de selv ble jaget bort, fant de seg i sin skjebne.

Sant nok var det tusener som lot seg skremme av forfølgerne, og som valgte friheten ved å oppgi sin tro. Kledd i botsklær slapp de ut av fengslene for å vise at de hadde tilbakekalt. Men det var også mange - både rike og fattige - som uten frykt vitnet om evangeliet i fengselsceller, i «lollardtårn», i torturkamre og på bålet, og som gledet seg over at de var funnet verdige til å få del i Kristi lidelser.

Pavens representanter klarte ikke å få bukt med Wiclif mens han levde, og hatet mot ham ble ikke tilfredsstilt så lenge han hvilte fredelig i graven. Etter vedtak på kirkemøtet i Konstanz mer enn førti år etter hans død ble hans ben gravd opp og brent offentlig, og asken ble strødd på en elv i nærheten. Som en har skrevet: «Denne elven førte asken hans ut i Avon, fra Avon ut i Severn, fra Severn ut i Kanalen, og derfra ut i havet. Slik ble Wiclifs aske et symbol på hans troslære som nå er utbredt over hele verden.» Fiendene var ikke klar over den symbolske betydning av deres ondskapsfulle handling.

Det var ved å lese Wiclifs skrifter at Johan Hus i Bøhmen forkastet mange av romerkirkens villfarelser og begynte sitt reformasjonsverk. På den måten ble evangeliets frø sådd i disse to land som lå så langt fra hverandre. Fra Bøhmen ble arbeidet ført videre til andre land. Folk ble oppmerksomme på Guds ord som så lenge hadde vært glemt. Slik banet Gud veien for den store reformasjonen.

Kapittel 6 - To Hetter

Så tidlig som på 800-tallet hadde evangeliet festet rot i Bøhmen. Bibelen var blitt oversatt, og gudstjenesten foregikk på landets eget språk. Men etter hvert som paven fikk større makt, kom Guds ord mer og mer i bakgrunnen. Pave Gregor 7., som hadde påtatt seg å ydmyke hovmodige konger, var ikke mindre oppsatt på å slavebinde folket. Derfor sendte han ut en erklæring som forbød offentlig gudstjeneste på bøhmisk. Han kunngjorde at «Den Allmektige ønsket å bli tilbedt på et ukjent språk, og at mange onder og villfarelser kom av at man ikke praktiserte denne regelen».1

På den måten sørget romerkirken for at lyset fra Guds ord ble slokket og at folket ble holdt i mørke. Men Herren hadde sørget for andre midler til å bevare menigheten. Mange forfulgte valdensere og albigensere som var blitt drevet bort fra sine hjem i Frankrike og Italia, kom til Bøhmen. De våget ikke å forkynne åpenlyst, men arbeidet ivrig i det skjulte. På den måten ble den sanne tro bevart gjennom århundrer.

I tiden før Johan Hus (1370-1415) var det en rekke personer i Bøhmen som åpent påtalte korrupsjonen i kirken og den lave moral blant befolkningen. Overalt var folk interessert i deres virksomhet. Presteskapet ble skremt, og forfølgelsen brøt løs over tilhengerne av evangeliet. De var derfor nødt til å holde gudstjeneste i skogene og mellom fjellene. Der ble de jaget av soldater, og mange ble drept. Senere ble det bestemt at alle som vek av fra romerkirken, skulle dø på bålet.

Selv om de kristne måtte gi sitt liv, så de frem til at deres sak skulle seire. En av dem som forkynte at «man bare kan bli frelst ved å tro på den korsfestede», uttalte da han skulle dø: «Sannhetens fiender raser nå mot oss, og de har overtaket, men det skal ikke alltid være slik. Av det jevne folk skal det stå frem en person uten sverd og myndighet, men ham skal de ikke få makt over.» Det var enda lenge til Luthers tid, men allerede nå stod det frem en som skulle tale Roma midt imot.

En lys fremtid

Johan Hus korn fra et fattig hjem, og han ble tidlig farløs. Moren, som var meget from, betraktet utdanning og gudsfrykt som det mest verdifulle et menneske kunne eie, og hun prøvde å gi sønnen denne arven. Til å begynne med gikk han på en landsens skole, men ble senere opptatt ved universitetet i Praha, der han fikk friplass. Moren fulgte ham på reisen dit. Hun var en fattig enke og kunne ikke gi sønnen kostbare gaver. Men da de nærmet seg den store byen, knelte hun ved siden av den farløse gutten og bad Gud om å velsigne ham. Lite ante hun hvilket bønnesvar hun skulle få.

På universitetet utmerket Hus seg ved sin utrettelige flid og raske fremgang. Han ble også respektert på grunn av sitt uklanderlige liv og sitt vennlige, vinnende vesen. Han var en

oppriktig katolikk og søkte ivrig etter de åndelige velsignelser romerkirken mente å kunne gi. I anledning av en minnehøytid gikk han til skrifte, betalte de siste skillinger han eide, og sluttet seg til prosesjonen for å få del i syndsforlatelsen som var lovt. Da han hadde fullført studiene, ble han prest. På grunn av sin sterke posisjon ble han snart knyttet til kongens hoff. Han ble også utnevnt til professor og senere til rektor ved universitetet der han hadde fått sin utdanning. I løpet av noen få år var den beskjedne friplasstudenten blitt sitt lands stolthet, og navnet hans ble kjent over hele Europa.

Wiclif viste vei

Men det var på et annet felt Hus begynte reformasjonsarbeidet. Noen år etter at han var blitt ordinert, ble han kalt til å være prest ved Betlehems-kirken. Han som hadde grunnlagt denne kirken, hadde lagt stor vekt på at Guds ord skulle forkynnes på folkets eget språk. Tross motstand fra romerkirken mot denne praksis var den aldri helt blitt avskaffet i Bøhmen. Men det hersket stor uvitenhet om Bibelen, og de verste laster florerte i alle samfunnslag. Uten å legge fingrene imellom påtalte Hus disse onder og henviste til Guds ord for å innskjerpe sannhetens og renhetens prinsipper som han fremholdt.

Hieronymus (1370-1416), som var fra Praha, og senere ble nært knyttet til Hus, hadde tatt Wiclifs skrifter med seg hjem fra England. Den engelske dronningen, som var tilhenger av Wiclif, var bøhmisk prinsesse, og hennes innflytelse gjorde at de fikk stor utbredelse i hennes hjemland. Hus, leste disse skriftene med stor interesse. Han skjønte at forfatteren måtte være en oppriktig kristen, og han så med velvilje på de reformene han kjempet for. Uten egentlig å være klar over det, hadde Hus slått inn på en vei som skulle føre ham langt bort fra romerkirken.

Omtrent på denne tiden kom to fremmede menn fra England til Praha. Det var lærde personer som hadde tatt imot evangeliet og var kommet for å bringe det videre til dette fjerne landet. De begynte med å angripe pavens overhøyhet, men myndighetene stoppet dem. De var slett ikke villige til å oppgi sin plan, og tydde til andre midler. De var ikke bare predikanter, men også kunstnere, og nå begynte de å gjøre bruk av sitt talent. På en plass som var åpen for publikum, laget de to tegninger. Den ene forestilte Jesu inntog i Jerusalem, «ydmyk, ridende på et esel»,3og fulgt av disiplene i reiseslitte klær og barføtt. Den andre forestilte en pavelig prosesjon der paven red på en overdådig utstyrt hest og hadde på seg praktfulle klær og den tredobbelte kronen. Foran gikk trompetblåsere, og bak ham fulgte kardinaler og prelater i all sin prakt.

Dette var en preken som vakte oppmerksomhet i alle lag av folket, og mange kom for å se tegningene. Ingen kunne unngå å oppfatte meningen. Kontrasten mellom den ydmykhet og mildhet som preget Kristus, og den stolthet og arroganse som kjennetegnet paven, han som skulle være Kristi tjener, gjorde et sterkt inntrykk. Det ble stort oppstyr i Praha, og etter en tid fant de at det var tryggest å forlate byen. Men det de hadde undervist folk om, ble ikke glemt.

Tegningene gjorde et dypt inntrykk på Hus, og inspirerte ham til å studere Bibelen og Wiclifs skrifter enda grundigere. Selv om han enda ikke var ferdig til å godta alle reformene som Wiclif slo til lyd for, hadde han fått et klarere syn på pavedømmets sanne vesen. Med desto større iver fordømte han det hovmod og den maktsyke og korrupsjon som hersket blant presteskapet.

Fra Bøhmen spredte lyset seg til Tyskland, fordi urolighetene ved universitetet i Praha gjorde at mange av de tyske studentene reiste hjem. En stor del av dem hadde fått sitt første kjennskap til Bibelen fra Hus, og nå brakte de evangeliet med seg til hjemlandet.

Oppstyr i Praha

Etter hvert ble virksomheten i Praha kjent i Rom, og Hus fikk beskjed om å møte hos paven. Å etterkomme innkallingsordren ville bety døden. Kongen og dronningen av Bøhmen, universitetet, representanter for adelen og en del embetsfolk rettet en felles henstilling til paven om at Hus måtte få bli i Praha og heller sende en stedfortreder til Rom. I stedet for å imøtekomme dette, bestemte paven at Hus skulle straffeforfølges og dømmes. Samtidig ble Praha satt under interdikt - en form for kirketukt.

På den tiden skapte en slik dom alminnelig frykt i vide kretser. De forføyninger som dette innebar, var i høy grad egnet til å sette skrekk i folk som trodde at paven representerte Gud selv, og at han hadde nøklene til himmelen og helvete og makt til å nedkalle både timelige og åndelige straffedommer. De trodde at himmelens porter var stengt for folk i det området som ble satt under slik kirketukt, og at de døde var utestengt fra saligheten inntil det behaget paven å oppheve bannlysingen. Som tegn på denne fryktelige ulykken opphørte alle kirkelige handlinger. Kirkene ble stengt, vielser foregikk ute på kirkegården, og de døde ble ikke gravlagt i innvidd jord, men ble uten seremonier gravlagt i grøfter eller ute på et jorde. Ved slike handlinger, som satte fantasien i sving hos folk, prøvde romerkirken å kontrollere samvittigheten deres.

Det ble veldig røre i Praha. Mange av innbyggerne gav Hus skylden for alle ulykkene som hadde rammet dem, og krevde at han skulle utleveres til romerkirkens straffeforfølgning. For å dempe gemyttene reiste han midlertidig tilbake til sin fødeby. Til sine venner som ble igjen i Praha, skrev han: «Når jeg har trukket meg tilbake, følger jeg Jesu Kristi befaling og eksempel, så ondsinnede mennesker ikke skål få noen anledning til å pådra seg evig fordømmelse, og jeg bli årsak til at de fromme blir forfulgt. En annen grunn er frykten for at ugudelige prester i lengre tid kunne forby at Guds ord ble forkynt blant dere. Men jeg har ikke forlatt dere for å fornekte sannheten som jeg er villig til å dø for, om Gud så vil.»

Hus innstilte ikke virksomheten, men reiste omkring i landet og forkynte for interesserte grupper. De tiltak paven satte i verk for å bekjempe evangeliet, førte i stedet til at det ble enda mer utbredt. «For vi makter ikke noe mot sannheten, bare for sannheten.»

Bibelen står over kirken

«Det lot til at Hus på denne tiden hadde alvorlige indre kamper. Selv om kirken prøvde å overmanne ham med sine bannstråler, hadde han enda ikke forkastet dens autoritet. Fremdeles oppfattet han kirken som Kristi brud, og paven som Guds representant og stedfortreder.

Det som Hus kjempet mot, var misbruk av myndigheten, ikke selve prinsippet. Dette førte til en fryktelig konflikt mellom fornuften og samvittigheten. Dersom kirkens autoritet var rettferdig og ufeilbar, som han trodde den var, hvordan kunne det da være at han følte seg tvunget til å sette seg opp mot den? Han innså at det ville være synd å lyde den. Men hvordan kunne lydighet mot en ufeilbar kirke skape slike problemer? Dette var en gåte for ham. Denne tvilen pinte ham hver time på dagen.

Det beste svaret han kunne finne, var at situasjonen på Jesu tid hadde gjentatt seg, at prestene var blitt ugudelige og brukte sin lovlige myndighet til noe som var ulovlig. Dette førte til at han både for sin egen del og i sin forkynnelse hevdet prinsippet om at Skriften, slik vi oppfatter den med forstanden, skal veilede samvittigheten. Med andre ord, at den eneste ufeilbare veileder er Guds tale gjennom Bibelen, ikke kirkens tale gjennom presteskapet.»

Da uroen i Praha etter hvert stilnet av, vendte Hus tilbake til Betlehems-kirken, der han forkynte Guds ord med større mot og iver enn noen gang tidligere. Motstanderne var aktive og mektige, men dronningen og mange av adelsstanden var hans venner, og han hadde også en stor del av folket på sin side. De betraktet det som en ære å støtte ham når de sammenlignet hans rene, oppløftende forkynnelse og hellige liv med de demoraliserende dogmer som pavens representanter forkynte, og når de så deres griskhet og utskeielser.

Hus og Hieronymus i felles innsats

Hittil hadde Hus arbeidet på egen hånd, men nå sluttet Hieronymus seg til reformasjonsbevegelsen. Mens han var i England, hadde han tatt imot Wiclifs lære. Gjennom resten av livet stod disse to sammen, og heller ikke døden kunne skille dem. Hieronymus var meget begavet, veltalende og kunnskapsrik, noe som gjorde ham populær. Men Hus hadde større karakterstyrke. Hans sindighet og dømmekraft la en demper på den mer impulsive Hieronymus som var ydmyk nok til å anerkjenne hans menneskelige kvaliteter og rette seg etter hans råd. Deres felles innsats gjorde at reformarbeidet hadde rask fremgang.

Gud gav disse utvalgte menn et stort lys, og de oppdaget mange villfarelser i romerkirken. Likevel fikk de ikke alt det lyset som verden senere skulle få. Gud benyttet dem til å lede folk ut av romerkirkens mørke. De møtte mange og store hindringer, men Gud førte dem fremover steg for steg etter hvert som de kunne tåle det. De var ikke forberedt på å ta imot alt lys på en gang. Da ville de ha vendt seg bort, slik folk gjør når de kommer ut i

kraftig solskinn etter å ha vært lenge i mørke. Gud gav derfor lederne lys etter hvert som folk kunne ta imot det. Ned gjennom århundrene skulle det komme andre trofaste personer og lede menneskene enda lenger frem på reformasjonens sti.

Kirkemøtet i Konstanz

Splittelsen i kirken fortsatte. Tre paver kjempet nå om herredømmet, og striden førte til forbrytelser og opptøyer i kristenheten. Ikke nok med at de lyste hverandre i bann, men de grep også til våpen. Alle tre var opptatt av hvordan de skulle skaffe seg våpen og verve soldater. Til det trengte de penger, og for å skaffe dem til veie ble kirkens tjenester, embeter og velsignelser budt frem til salg. Også prestene, som fulgte sine foresattes eksempel, tydde til simoni og krig for å ydmyke rivalene og styrke sin egen makt. Med en stadig større dristighet tordnet Hus mot de avskyeligheter som ble tolerert i kristendommens navn. Folk anklaget åpenlyst kirkens ledere for å være årsak til vanskelighetene i kristenheten.

Igjen syntes det som om Praha var på randen av et blodig opprør. Som i gamle dager ble Guds tjener anklaget for å være den som «fører ulykke over Israel».7 Igjen ble byen satt under interdikt, og Hus trakk seg tilbake til sin fødeby. Det vitnesbyrdet som han trofast hadde båret frem fra Betlehems-kirken, hørtes ikke lenger. Nå skulle han tale fra en enda større plattform til hele kristenheten før han gav sitt liv som et vitne for sannheten.

For å bøte på de onder som Europa led under, ble det innkalt til et alminnelig kirkemøte i Konstanz i 1414. Det var etter oppfordring av keiser Sigismund at Johannes 23., en av de tre rivaliserende paver, sammenkalte dette kirkemøtet. Kravet om et nytt kirkemøte var alt annet enn velkomment for pave Johannes. Hans karakter og politiske disposisjoner ville neppe tåle å bli undersøkt selv av prelater med så slapp moral som tilfellet var blant geistligheten på den tiden. Men han torde ikke motsette seg Sigismunds vilje. Hensikten med dette kirkemøtet var å få slutt på splittelsen i kirken og utrydde kjetteriet. De to motpavene ble innkalt, og også Johan Hus som var den fremste talsmann for de nye ideer. De to pavene møtte ikke personlig av hensyn til sin sikkerhet, men sendte stedfortredere.

Selv om pave Johannes angivelig hadde sammenkalt kirkemøtet, var det med bange anelser han møtte. Han hadde nemlig mistanke om at keiseren i hemmelighet hadde planlagt å avsette ham. Han fryktet også for at han skulle bli krevd til regnskap for de utskeielser han hadde vanæret pavekronen med, og for de forbrytelser han hadde gjort seg skyldig i for å sikre seg den. Likevel var det med pomp og prakt han holdt sitt inntog i Konstanz, fulgt av de høyeste geistlige og en lang rekke hoffembetsmenn. Byens presteskap og myndigheter og en veldig folkemengde møtte opp for å by ham velkommen. Fire av de mest fremtredende embetsmenn holdt en gyllen tronhimmel over ham. Hostien ble båret foran ham, og kardinalenes og adelsmennenes praktfulle antrekk var et imponerende syn.

Hus drar til Konstanz

Imens var også en annen på vei til Konstanz. Hus var klar over farene som truet. Han tok avskjed med sine venner som om han aldri skulle møte dem igjen, og la ut på reisen med en følelse av at den førte ham mot kjetterbålet. Selv om kongen av Bøhmen hadde gitt ham fritt leide, og at han også hadde fått et leidebrev fra keiser Sigismund mens han var underveis, gjorde han alle forberedelser med tanke på at han trolig skulle dø.

I et brev til noen venner i Praha skrev han: «Mine venner, ... jeg reiser med fritt leide fra kongen for å møte mine tallrike dødsfiender. ... Jeg setter hele min lit til den allmektige Gud og min frelser. Jeg stoler på at han vil høre deres inderlige bønner og legge sin klokskap og visdom i min munn så jeg kan stå dem imot, og at han vil gi meg sin Hellige Ånd til å styrke meg i sin sannhet, slik at jeg modig kan møte fristelser, fengsel og en grusom død, om så skulle være.

Kristus led for sine kjære. Skulle det da undre oss at han har gitt oss sitt eksempel for at vi med tålmod skal kunne utholde alt for vår egen frelse? Han er Gud, vi er hans skapninger. Han er Herren, vi er hans tjenere. Han er verdens Herre, vi er bare usle, dødelige mennesker - og likevel led han! Hvorfor skulle så ikke vi lide, særlig når lidelsen renser oss?

Derfor, mine kjære, hvis min død skal bidra til å ære ham, så be om at den må komme snart, og at han må hjelpe meg til å tåle alle trengsler. Men om det er bedre at jeg kommer tilbake til dere, så la oss be Gud om at jeg ikke skal behøve å skamme meg - at jeg ikke må underslå en eneste tøddel av det sanne evangelium, men gi mine brødre et godt eksempel som de kan følge. Sannsynligvis vil dere aldri få se meg mer i Praha. Men om den allmektige Gud vil at jeg skal komme tilbake til dere, så la oss med freidig mot gå frem i kunnskap om hans lov og i kjærlighet til den.»

I et brev til en prest som hadde tatt imot evangeliet, skriver Hus med stor ydmykhet om sine egne feilgrep. Han bebreider seg selv at han har «likt å bruke kostbare klær og har kastet bort tid på verdiløse sysler». Og så føyer han til disse rørende formaningsord: «Måtte Guds ære og menneskers frelse oppta ditt sinn, og ikke tanker om prestekall og gods. Pass på at du ikke smykker ditt hus mer enn din sjel, og sørg fremfor alt for din åndelige oppbyggelse. Vær from og ydmyk overfor de fattige, og sløs ikke penger på selskapelighet. Dersom du ikke forbedrer deg og avstår fra alt som er unødvendig, er jeg redd for at du i likhet med meg blir hardt tuktet. ... Du vet hva jeg tror på, for jeg har undervist deg fra du var liten. Derfor behøver jeg ikke skrive mer til deg. Men jeg ber deg for Guds skyld om ikke å etterligne noe av den forfengelighet som du har sett hos meg.» På brevomslaget skrev han: «Jeg ber deg, min venn, at du ikke bryter dette segl før du har fått bekreftet at jeg er død.»

På reisen så Hus overalt tegn på hvordan hans lære var blitt utbredt, og at folk var velvillig stemt til det han stod for. Fra alle kanter strømmet de til for å treffe ham. I noen byer ble han fulgt av øvrighetspersoner gjennom gatene.

Fengslet og forhørt

Da han kom til Konstanz, fikk han bevege seg fritt omkring. Til keiserens leidebrev føyde paven en personlig garanti om beskyttelse. Men på tross av disse høytidelige og gjentatte erklæringer ble Hus kort etter arrestert etter ordre fra paven og kardinalene og satt i et ufyselig fengsel. Senere ble han overført til en borg på den andre siden av Rhinen og holdt som fange der. Paven fikk lite gagn av sin troløshet, for ikke lenge etter ble han selv satt i det samme fengsel.10

På kirkemøtet ble paven kjent skyldig i de groveste forbrytelser, ikke bare mord, simoni og hor, men også «synder som det ikke sømmer seg å nevne». Dette var kirkemøtets egen dom, og det endte med at han ble fratatt pavekronen og satt i fengsel. Motpavene ble også avsatt, og en ny pave ble valgt.

Enda selveste paven hadde gjort seg skyldig i større forbrytelser enn Hus noen gang hadde anklaget prestene for, og som var årsak til hans krav om reform, gikk det samme kirkemøtet som hadde avsatt paven, til verks for å knekke Hus. Fengslingen av ham vakte stor forargelse i Bøhmen. Innflytelsesrike adelsmenn protesterte kraftig mot dette overgrep. Keiseren, som nødig ville gå med på leidebrudd, tok avstand fra prosessen mot Hus. Men reformatorens fiender var både ondsinnede og besluttsomme. De appellerte til keiserens frykt og fordommer og hans iver for kirken, og de kom med langtekkelige argumenter for å bevise at «man ikke bør holde løfter til kjettere eller til personer som er mistenkt for kjetteri, selv om de har leidebrev fra keiser og konger».11 På den måten fikk de sin vilje.

Da Hus ble stilt frem for kirkemøtet, var han svekket av sykdom og av fengselsoppholdet. Den fuktige, dårlige luften i cellen hadde påført ham feber som nesten kostet ham livet. Lenkebundet stod han foran keiseren som med sitt æresord hadde garantert hans sikkerhet. Under de langtekkelige forhandlinger holdt han urokkelig fast på sannheten, og med de kirkelige og statlige myndigheter som tilhørere kom han med en kraftig protest mot korrupsjonen blant geistligheten. Da han fikk valget mellom å tilbakekalle eller dø, valgte han martyrdøden.

Gud holdt ham oppe. I de pinefulle ukene før den endelige dommen, var han preget av himmelsk fred. «Dette brevet skriver jeg i fengslet med lenket hånd, mens jeg venter at dødsdommen vil falle i morgen,» skrev han til en venn. «Når vi med Jesu Kristi hjelp skal møtes igjen i det fremtidige liv med dets herlige fred, skal du få vite hvor barmhjertig Gud har vært mot meg, og hvordan han har hjulpet meg i fristelser og prøver.»

Fra den mørke fengselscellen forutså Hus hvordan den sanne tro til sist skulle seire. I en drøm så han kirken i Praha der han hadde forkynt evangeliet, og paven og biskopene som

holdt på å stryke over de bildene av Kristus som han hadde malt på veggen. Dette pinte ham. Men neste dag så han at mange malere var travelt opptatt med å restaurere dem i enda klarere farger. Så snart arbeidet var ferdig, sa malerne til den veldige folkemengden som stod rundt dem: «Nå kan paven og biskopene komme. De vil aldri mer kunne ødelegge dem.»

Da Hus fortalte drømmen, sa han: «Jeg er sikker på at Kristi bilde aldri skal bli slettet. De har villet ødelegge det, men predikanter som er langt bedre enn jeg, vil male det på ny i alles hjerter.» For siste gang ble Hus nå innkalt til kirkemøtet. Det var en stor og imponerende forsamling. Her var keiseren, fyrstene, offisielle sendemenn, kardinaler, biskoper og prester, og en veldig folkemengde som gjerne ville overvære dagens store begivenhet. Fra alle deler av kristenheten var det kommet folk for å være vitne til dette første offer i den lange kampen som skulle føre til trosfrihet.

Da Hus ble oppfordret til å gi sitt endelige svar, gjentok han at han ikke kunne tilbakekalle. Idet han så skarpt på keiseren som på så skammelig vis hadde brutt sitt løfte, sa han: «Av egen fri vilje bestemte jeg meg for å møte for dette konsil, med løfte om offentlig beskyttelse og fritt leide fra keiseren som er til stede her.» Sigismund rødmet da alle i forsamlingen så på ham.

Hus blir martyr

Dommen ble nå avsagt, og de vanærende seremonier tok til. Hus ble kledd i prestedrakt, og da han fikk den på, sa han: «For å håne Herren Jesus Kristus hengte de på ham en hvit kappe da Herodes sendte ham over til Pilatus.» Da Hus på ny ble oppfordret til å tilbakekalle, snudde han seg mot forsamlingen og sa: «Hvordan skulle jeg da kunne se opp mot himmelen? Hvordan skulle jeg kunne se på de mange som jeg har forkynt det rene evangelium for? Nei, jeg setter deres frelse høyere enn dette usle legeme som nå er prisgitt døden.»

Så tok de prestedrakten av ham, plagg for plagg, mens hver av biskopene uttalte en forbannelse etter hvert som de utførte sin del av seremonien. Til slutt satte de en hette eller pyramideformet bispehatt av papir på hodet hans. Den var utstyrt med fryktelige bilder av demoner, og med innskriften: «Erkekjetter». Hus uttalte: «Med største glede skal jeg bære denne skammens krone for din skyld, Herre Jesus, du som for meg bar en tornekrone.» Da han var blitt kledd ut på denne måten, sa prelatene: «Nå overlater vi din sjel til djevelen.» Mens Hus så opp mot himmelen, sa han: «Jeg overgir min ånd i dine hender, Herre Jesus, for du har gjenløst meg.»

Så ble han overlevert til øvrigheten og ført til retterstedet, fulgt av et veldig opptog. Det var hundrevis av soldater, og det var prester og biskoper i sine staselige embetsdrakter, foruten innbyggerne i Konstanz. Da han var bundet til pælen, og alt var ferdig så bålet kunne tennes, ble han enda en gang oppfordret til å redde livet ved å tilbakekalle sine

villfarelser. «Hvilke villfarelser skal jeg tilbakekalle? Jeg vet ikke at jeg er skyldig i noen. Hensikten med alt jeg har skrevet og talt, har vært å redde mennesker fra synd og fortapelse. Det tar jeg Gud til vitne på. Derfor er jeg glad for at jeg med mitt blod kan bekrefte den sannhet som jeg i skrift og tale har forkynt.» Da flammene slo opp omkring ham, begynte han å synge og be: «Jesus, du Davids sønn, miskunn deg over meg!» Slik fortsatte han til stemmen tystnet for godt.

Hans heltemodige opptreden gjorde inntrykk endog på hans fiender. En av pavens tilhengere forteller hvordan Hus og litt senere Hieronymus led martyrdøden: «Begge var helt rolige da deres siste time nærmet seg. De forberedte seg til bålet som om det var en bryllupsfest. Det hørtes ikke noe smerteskrik. Da flammene slo opp, begynte de å synge salmer, og den intense ilden kunne ikke stanse deres sang.»

Da kroppen hans var helt fortært, ble asken og jorden den lå på, samlet opp og strødd på Rhinen, som førte den ut i havet. Forfølgerne tok feil når de trodde at de hadde utryddet de sannheter Hus forkynte. Lite ante de at asken som den dagen ble ført ut i havet, skulle bli som såkorn som ble spredt i alle verdens land, og at det ville gi en rik høst av sannhetsvitner på hittil ukjente steder. Stemmen fra rådssalen i Konstanz etterlot et ekko som skulle høres gjennom alle kommende tider.

Hus var ikke mer, men de sannheter han gav sitt liv for, kunne aldri dø. Hans eksempel på troskap og utholdenhet skulle oppmuntre mange til å holde fast på troen, tross tortur og død. Henrettelsen av Hus hadde avslørt romerkirkens samvittighetsløse grusomhet for hele verden. Uten å vite det hadde sannhetens fiender fremmet den saken de forgjeves prøvde å ødelegge.

Hieronymus blir fengslet

Enda et martyrbål skulle bli tent i Konstanz. Enda en martyr skulle vitne om sannheten. Da Hieronymus tok avskjed med Hus før han reiste til kirkemøtet, oppfordret han ham til å være modig og standhaftig, og forsikret ham om at han ville stå ham bi hvis han skulle komme i fare. Da den trofaste medarbeideren fikk vite at reformatoren var blitt fengslet, gjorde han seg straks klar til å innfri løftet. Uten leide og med bare en eneste følgesvenn drog han av sted til Konstanz. Da han kom dit, forstod han at han bare hadde utsatt seg selv for fare uten noen mulighet til å kunne hjelpe Hus. Han flyktet fra byen, men ble arrestert på hjemveien og ført tilbake lenkebundet av en flokk soldater.

Da Hieronymus første gang ble innkalt til kirkemøtet og forsøkte å svare på anklagene, ble han møtt med ropet: «På bålet med ham!»17Han ble fengslet og lenket på en slik måte at det medførte store lidelser, og han fikk bare brød og vann. Etter noen måneders grusomt fengselsopphold ble han dødssyk. Fiendene, som var redde for at han skulle dø, behandlet ham da mer humant, men lot ham likevel sitte et helt år i fengsel.

Henrettelsen av Hus fikk ikke den virkning som pavens tilhengere hadde håpet. Løftebruddet hadde vakt en storm av harme. Kirkemøtet slo derfor inn på en mer forsiktig kurs. I stedet for å gjøre Hieronymus til martyr ville de heller tvinge ham til å tilbakekalle hvis det var mulig. Han ble stilt frem for forsamlingen og fikk velge mellom å tilbakekalle eller dø på bålet.

I begynnelsen av fengselsoppholdet ville døden ha vært en befrielse med tanke på de fryktelige lidelser han måtte gjennomgå. Men nå var motet knekket på grunn av sykdom og den harde behandlingen. Han var skilt fra sine venner og levde i stadig angst og uvisshet. Dessuten var han motløs på grunn av den skjebne som hadde rammet Hus. Motet sviktet og han gikk med på å bøye seg for kirkemøtets krav. Han lovte å gå inn for den katolske tro og godtok kirkemøtets fordømmelse av den lære som Wiclif og Hus representerte, unntatt de «hellige sannheter» som de hadde forkynt.

Ved å velge denne nødutveien prøvde Hieronymus å dempe samvittigheten og unngå å bli dømt. Men i ensomheten i fengselscellen innså han klarere hva han hadde gjort. Han tenkte på det mot og den troskap Hus hadde vist, i motsetning til hans egen fornektelse av sannheten. Han tenkte på sin Herre som han hadde lovt å tjene, og som hadde lidd døden på korset for hans skyld. Midt i all lidelse før han tilbakekalte, hadde han funnet trøst i vissheten om at Gud var med ham. Men nå ble han pint av anger og tvil. Han visste at han måtte tilbakekalle enda flere ganger før Rom var tilfreds. Den veien han hadde slått inn på, kunne bare føre til fullstendig frafall. Nå tok han sin beslutning. Han ville ikke fornekte sin Herre for å slippe en kortvarig lidelse.

Modig forsvarstale

Kort etter ble han igjen kalt frem for sine anklagere. Dommerne var ikke tilfreds med hans tilbakekalling. Deres blodtørst var blitt skjerpet da Hus døde, og nå krevde de nye offer. Skulle Hieronymus redde livet, måtte han oppgi sannheten helt og fullt. Men han hadde bestemt seg for å stå fast på sin tro og følge sin martyrbror til bålet.

Han frafalt sin tidligere tilbakekalling, og forlangte å få anledning til å forsvare seg før han døde. Prelatene fryktet virkningen av det han kom til å si, og krevde at han bare skulle bekrefte eller benekte anklagene. Hieronymus protesterte mot en slik grusom og urettferdig behandling.

«I 340 dager har dere holdt meg innesperret i et skittent og stinkende fengsel der jeg har manglet alt. Så kaller dere meg inn, men nekter å høre på meg, mens dere lytter til mine dødsfiender. ... Om dere er fornuftige og virkelig er verdens lys, så pass på at dere ikke synder mot rettferdigheten. Jeg selv er bare et skrøpelig menneske, og mitt liv har liten betydning. Når jeg ber dere om ikke å avsi en urettferdig dom, er det mer for deres skyld enn for min egen.»

Til slutt ble hans ønske imøtekommet. Han knelte foran dommerne og bad om at Guds Ånd måtte lede hans tanker og ord så han ikke sa noe som ikke var sant eller som kunne vanære hans Herre. Den dagen erfarte han hvordan Guds løfter til de første disiplene ble oppfylt: «Dere skal føres fram for landshøvdinger og konger for min skyld. ... Men når de overgir dere til myndighetene, vær da ikke bekymret for hvordan dere skal tale eller hva dere skal si. Det skal bli gitt dere i samme stund hva dere skal si. For det er ikke dere som taler, men deres Fars Ånd taler gjennom dere.»

Det Hieronymus sa, vakte forbauselse og beundring endog hos hans fiender. I et helt år hadde han vært innesperret i et fengsel uten å kunne lese eller endog se, og med store fysiske lidelser og sjelelige kvaler. Likevel kunne han fremføre sine meninger med en klarhet og kraft som om han hadde hatt uforstyrret anledning til å studere. Han minnet tilhørerne om de mange Guds menn som var blitt dømt av urettferdige dommere. I nesten hvert eneste slektsledd var noen blitt utskjelt og utstøtt fordi de prøvde å opplyse folk i sin samtid, men hadde senere fått oppreisning. Kristus selv ble dømt som forbryter av en urettferdig domstol.

Da Hieronymus tilbakekalte, betydde det at han samtykket i dommen over Hus. Men nå angret han det han hadde sagt, og gav uttrykk for at martyren var en uskyldig Guds mann. «Jeg har kjent ham fra barnsben av,» sa han. «Han var på alle måter et fint menneske, rettvis og hellig. Han ble uskyldig dømt. ... Også jeg er beredt til å dø. Jeg vil ikke vike tilbake for de lidelser som fiender og falske vitner vil påføre meg. En dag skal de stå til rette for den store Gud som ingen kan føre bak lyset.»

Hieronymus bebreidet seg selv at han hadde fornektet sannheten, og fortsatte: «Ingen av de synder jeg har begått siden jeg var ung, tynger min samvittighet så mye og er årsak til så bitter anger som den jeg gjorde meg skyldig i på dette skjebnesvangre stedet, da jeg samtykket i den urettvise dommen over Wiclif og over den hellige martyren Johan Hus, min venn og lærer. Jeg bekjenner helt og fullt og med skam at jeg fornektet deres troslære fordi jeg var redd for å dø. Derfor bønnfaller jeg den allmektige Gud om å tilgi meg mine synder, særlig denne som er den mest avskyelige.»

Så pekte han på dommeren og sa med fast stemme: Dere dømte Wiclif og Hus, ikke fordi de hadde rokket ved kirkens lære, men simpelthen fordi de fordømte skandalene som geistligheten var skyld i - overdådigheten, stoltheten og prelatenes og prestenes lastefulle liv. Det som de hevdet, og som ingen kan tilbakevise, tror og hevder også jeg. Så ble han avbrutt. Rasende ropte prelatene: «Vi trenger ikke flere beviser, for der står den verste av alle kjettere!»

Uforstyrret av alt oppstusset fortsatte Hieronymus: «Tror dere jeg er redd for å dø? I et helt år har dere holdt meg innesperret i et ufyselig fengsel som er mer redselsfullt enn døden. Dere har behandlet meg mer grusomt enn en tyrk, en jøde eller en hedning, og kjøttet har bokstavelig talt råtnet av benene mine i levende live. Likevel vil jeg ikke klage, for det

passer seg ikke for en sterk og uredd mann. Men jeg må si at jeg er forbauset over en så barbarisk opptreden mot en kristen.»

Enda en martyr

Raseriet flammet opp på ny, og Hieronymus ble i all hast ført tilbake til fengslet. Men noen i forsamlingen var blitt sterkt grepet av det han hadde sagt, og de ville gjerne redde livet hans. Fremstående menn i kirken oppsøkte ham i fengslet og oppfordret ham til å bøye seg for kirkemøtets vedtak. En strålende fremtid ble stilt i utsikt dersom han ville innstille kampen mot romerkirken. Men Hieronymus var urokkelig slik som hans Herre da han ble tilbudt verdens herlighet. «Vis meg fra Den hellige skrift at jeg tar feil, så skal jeg avsverge villfarelsen,» var svaret han gav.

«Skal alt dømmes ut fra Den hellige skrift?» ropte en som la an på å friste ham. «Hvem kan forstå Skriften før kirken har tolket den?»

«Er menneskelige overleveringer mer troverdige enn Jesu evangelium?» spurte Hieronymus. Paulus oppfordret ikke folk til å høre på menneskelige overleveringer, men han sa: «Ransak Skriften.» «Din kjetter!» lød svaret, «jeg skulle ikke ha sløst så mye tid på deg. Jeg skjønner at du er besatt.» Straks etter falt dødsdommen. Han ble ført til det stedet der Hus mistet livet. Han sang underveis, og ansiktet strålte av glede og fred. Blikket var festet på Kristus, og han fryktet ikke lenger for døden. Bøddelen som skulle tenne bålet, stilte seg bak ham, men Hieronymus sa: «Kom bare frem og tenn ilden mens jeg ser på. Hadde jeg vært redd, ville jeg ikke stått her.»

De siste ordene han sa mens flammene blusset opp omkring ham, var en bønn. Han ropte: «Herre, allmektige Far, forbarm deg over meg og tilgi alle mine synder, for du vet at jeg alltid har elsket din sannhet!» Røsten tystnet mens leppene fortsatt beveget seg i bønn. Da ilden hadde gjort sitt, ble martyrens aske og jorden den lå på, samlet opp og kastet på Rhinen, slik de tidligere hadde gjort med Hus.

Krig i Bøhmen

Slik døde Guds trofaste lysbærere. Men sannhetens lys som de hadde forkynt, og det som skinte fra deres heltemodige eksempel, kunne ikke slokkes. Mennesker kunne like gjerne prøve å bevege solen tilbake på sin bane som å hindre det daggryet som holdt på å bryte frem over verden.

Henrettelsen av Hus hadde vakt stor forbitrelse i Bøhmen. Folk følte at han var blitt offer for prestenes ondskap og keiserens troløshet. Det ble sagt om ham at han bare hadde fremholdt sannheten, og deltagerne ved kirkemøtet som hadde dømt ham til døden, ble stemplet som mordere. Det han hadde fremholdt, vakte nå større oppmerksomhet enn noen gang før. Paven hadde bestemt at Wiclifs skrifter skulle brennes, men de som hadde unngått

ødeleggelsen, ble nå tatt frem fra gjemmestedene og lest sammen med Bibelen eller deler av den som folk kunne få fatt på, og mange tok imot evangeliet.

De som hadde tatt livet av Hus, stod ikke rolig og så på at hans sak seiret. Paven og keiseren gikk sammen om å knuse bevegelsen, og Sigismund sendte en hær inn i Bøhmen. Men nå stod det frem en befrier. Ziska ble leder for bøhmerne. Straks etter at krigen brøt ut, ble han blind, men han var en av samtidens dyktigste hærførere. I tillit til Guds hjelp og til sin rettferdige sak klarte dette folket å stå imot de kraftigste angrep. Gang på gang samlet keiseren nye styrker og trengte inn i Bøhmen, men bare for å lide ydmykende nederlag. Husittene kjente ikke dødsfrykt, og ingen kunne stå seg mot dem. Noen få år etter at krigen var begynt, døde den modige Ziska og ble etterfulgt av Prokopius. Han var ikke mindre djerv og dyktig og var på mange måter en enda bedre hærfører.

Bøhmernes fiender, som visste at den blinde krigeren var død, oppfattet dette som en gunstig anledning til å vinne tilbake det de hadde tapt. Paven kunngjorde nå et korstog mot husittene, og igjen ble en veldig hær sendt inn i Bøhmen. Men den led et fryktelig nederlag. Et nytt korstog ble kunngjort. Pavens allierte i Europa sendte soldater, penger og våpen. Mange samlet seg under pavens fane, sikre på at de endelig skulle ta knekken på de husittiske kjetterne.

Seierssikker marsjerte den veldige hæren inn i Bøhmen, men folket samlet seg for å slå angriperne tilbake. De to hærene nærmet seg hverandre, og til slutt var det bare en elv som skilte dem. Korshæren var langt den sterkeste, men i stedet for å sette over elven og angripe husittene som de hadde kommet langveis fra for å møte, ble de stående tause og stirre på motstanderne.24

Plutselig ble den veldige hæren grepet av en uforklarlig frykt. Uten et eneste sverdslag gikk den i oppløsning som om den ble splittet og spredt av en usynlig makt. Mange ble drept av husitthæren som forfulgte dem som flyktet. Et stort krigsbytte falt i hendene på seierherrene, slik at krigen gjorde bøhmerne rikere i stedet for fattigere. Noen få år senere ble det under en ny pave organisert enda et korstog. Som tidligere ble det samlet menn og midler fra alle pavevennlige land i Europa. Lokkemidler ble brukt for å få folk til å slutte opp om dette farlige foretagendet. Hver korsfarer fikk straffritak for selv de groveste forbrytelser. Alle som falt i krigen, skulle få stor lønn i himmelen. De som overlevde, skulle høste rikdom og heder på slagmarken.

Også denne gangen ble det samlet en stor hær som gikk over grensen til Bøhmen. Husittene trakk seg tilbake og lokket invasjonshæren lenger og lenger inn i landet, helt til den trodde at seieren var sikret. Men så stanset Prokopius tilbaketrekningen, og hæren gjorde front mot fienden, klar til å angripe.

Korshæren som lå og ventet på angrepet, ble nå klar over sitt feilgrep. Da de hørte lyden av husittene som rykket frem, og før disse ennå hadde vist seg, ble de grepet av panikk.

Fyrster, hærførere og menige soldater kastet våpnene fra seg og flyktet i alle retninger. Pavens utsending som ledet felttoget, prøvde forgjeves å samle de skrekkslagne styrkene. Alle anstrengelser var til ingen nytte, og han ble selv revet med i strømmen av soldater på flukt. Nederlaget var totalt, og også denne gangen fikk den seirende part et rikt bytte.

Dette var andre gang at en sterk og godt rustet hær av tapre soldater fra de mektigste land i Europa flyktet uten sverdslag for hæren fra en liten og svak nasjon. Det var en åpenbaring av guddommelig makt. Invasjonshæren ble grepet av overnaturlig panikk. Han som ødela faraos hær i Rødehavet, som drev midjanittene på flukt for Gideon og hans tre hundre menn, og som på en eneste natt gjorde det av med den stolte assyrerhæren, hadde enda en gang grepet inn og stanset en erobrer. «De skal rammes av redsel, de som ikke kjente til frykt. For Gud skal strø ut knoklene av dem som fylker seg mot deg. Du lar dem bli til skamme. Ja, Gud har forkastet dem.»

Pavelig diplomati

Til slutt oppgav pavens representanter håpet om å kunne seire ved makt, og tydde i stedet til diplomatiske virkemidler. Et forlik ble inngått. Tilsynelatende gav det bøhmerne trosfrihet, mens de i virkeligheten kom i romerkirkens vold. Bøhmerne hadde satt opp fire punkter som betingelse for forlik med romerkirken: Bibelen skulle forkynnes fritt. Legfolket skulle ha rett til å nyte brødet og vinen i nattverden. Morsmålet skulle benyttes ved gudstjenesten. Geistlige skulle ikke ha noen borgerlig stilling og myndighet, og de skulle være underlagt sivile domstoler på linje med vanlige borgere. Til slutt gikk de pavelige myndigheter med på «å godta husittenes fire artikler, men at kirkemøtet, altså paven og keiseren, skulle ha rett til å tolke dem - bestemme det nøyaktige innholdet».

På dette grunnlag ble det laget en overenskomst. Ved falskhet og svik oppnådde kirken det den ikke kunne oppnå ved krig. Når den selv skulle tolke innholdet i husittenes betingelser, som den gjorde med Bibelen, kunne den fordreie meningen slik den selv ønsket. En stor del av befolkningen i Bøhmen innså at avtalen var en fare for friheten, og kunne derfor ikke godta den. Det oppstod uenighet og splittelse som førte til innbyrdes kamp og blodsutgytelse. I denne striden falt den aktverdige Prokopius, og dermed var det slutt på bøhmernes frihet.

Sigismund, som hadde sviktet Hus og Hieronymus, ble nå konge av Bøhmen. Uten å bry seg om at han hadde forpliktet seg til å forsvare bøhmernes rettigheter, gikk han i gang med å innføre pavevelde. Men han fikk liten glede av sitt avhengighetsforhold til Rom. Tjue vanskelige og farefulle år hadde han opplevd. Hæren var skrumpet inn og økonomien ødelagt etter en lang og fruktesløs krig. Da han hadde vært konge i ett år, døde han og etterlot landet på randen av borgerkrig, og et navn som var brennemerket av vanære. Forvirring, strid og blodsutgytelse fortsatte. Igjen trengte fremmede hærer inn i Bøhmen, og landet ble herjet av indre strid. De som var tro mot evangeliet, ble utsatt for en blodig forfølgelse.

Det gryr av dag

De som hadde godtatt avtalen med Rom, ble offer for kirkens villfarelser. Men de som stod fast på troens grunn, dannet sitt eget samfunn under navnet «Brødremenigheten» (herrnhuterne). Dette gjorde at de ble fordømt fra alle hold. Likevel stod de fast. De ble tvunget til å gjemme seg i skoger og huler, men de fortsatte å komme sammen for å lese Guds ord og holde gudstjeneste.

Gjennom budbærere som de i hemmelighet sendte ut til forskjellige land, fikk de vite at det fantes «spredte tilhengere av sannheten, noen her og noen der. Også de ble forfulgt. De fikk også vite at det et sted i Alpene fantes en gammel menighet som bygde på Skriftens grunn og som protesterte mot romerkirkens avguderi og korrupsjon». Denne melding ble mottatt med stor glede, og de begynte å brevveksle med de valdensiske kristne. Folk i Bøhmen var tro mot evangeliet, og de holdt ut gjennom den lange natten med forfølgelse. Da det var aller mørkest, holdt de fortsatt blikket rettet mot horisonten, lik folk som venter på daggry. De levde i en ond tid, ... men de husket det som Hus og senere Hieronymus hadde sagt, at om hundre år ville dagen gry. For taborittene (de radikale husitter) betydde dette like mye som Josefs ord hadde betydd for israelittene under fangenskapet: «Jeg skal nå dø. Men Gud vil ta seg av dere og føre dere ut av dette landet.»

«I siste del av 1400-tallet vokste Brødremenigheten langsomt, men sikkert. Enda de slett ikke fikk være i fred, hadde de det forholdsvis rolig. I begynnelsen på 1500-tallet var det to hundre slike menigheter i Bøhmen og Mähren.» Så stor var den flokken som unngikk bål og sverd, og som fikk oppleve det daggry som Hus hadde forutsagt.

Kapittel 7 - Starten på en Revolusjon

Fremst blant dem som ble kalt til å lede menigheten ut av pavedømmets mørke og inn i troens klare lys, stod Martin Luther (1483-1546). Ivrig, nidkjær og gudfryktig som han var, kjente han ingen annen frykt enn gudsfrykt og anerkjente intet annet trosgrunnlag enn Den hellige skrift. Han var mannen for sin tid. Gud brukte ham som sitt redskap til å reformere kirken og opplyse verden.

Oppvekst og studieår

I likhet med de første som forkynte evangeliet, kom Luther fra fattige kår. Han vokste opp i et tysk bergmannshjem. Som bergmann prøvde faren å skaffe de nødvendige midler til sønnens utdanning. Han hadde tenkt seg at sønnen skulle bli jurist, men Gud hadde utsett ham til å være med å bygge det store tempel som langsomt reiste seg gjennom århundrene. Slit, savn og en streng oppdragelse var den forberedelsen Gud gav Luther for hans store livsoppgave.

Luthers far var viljesterk, handlekraftig og karakterfast. Han var hederlig, bestemt og likefrem. Han gjorde det han mente var rett, uansett hva følgene måtte bli. Hans sunne fornuft gjorde at han betraktet munkevesenet med mistro. Han var derfor svært misfornøyd med at sønnen uten hans samtykke gikk i kloster. Det gikk to år før han forsonte seg med sønnen, men han forandret ikke mening. Luthers foreldre la stor vekt på barnas oppdragelse og utdanning. De tok sikte på å lære dem opp i kunnskap om Gud og i å praktisere kristelige dyder. Ofte mens sønnen hørte på, bad faren om at gutten måtte tenke på Gud og en gang være med å fremme det som var sant og rett.

De fattige og strevsomme foreldrene gjorde alt som stod i deres makt for å høyne barnas moralske og intellektuelle utvikling. Med alvor og utholdenhet gikk de inn for oppgaven med å oppdra barna til å leve et fromt og nyttig liv. Bestemte og viljesterke som de var, hendte det nok at de av og til var for strenge. Men selv om Martin Luther var klar over at de noen ganger hadde handlet uriktig, fant han større grunn til å verdsette deres strenge oppdragelsesmetode enn til å ta avstand fra den.

Luther begynte tidlig på skolen. Der fikk han ofte hard medfart. Foreldrene var så fattige at da han drog hjemmefra for å gå på skole i en annen by, måtte han en tid synge ved dørene for å skaffe seg mat, og ofte sultet han. Datidens religiøse forestillinger som var preget av nifs overtro, gjorde ham redd. Om nettene kunne han ligge våken og skjelve av frykt når han tenkte på fremtiden og på Gud som en hard og ubarmhjertig dommer, en grusom tyrann og ikke en kjærlig far.

Men tross de mange store skuffelser kjempet han seg tålmodig frem mot det moralske og åndelige ideal som han lengtet etter. Han tørstet etter kunnskap, og hans alvor og

virkelighetssans fikk ham til å søke etter de virkelige verdier og det som var nyttig, i stedet for det overfladiske og det som bare tok seg ut. Da han som attenåring begynte på universitetet i Erfurt, var situasjonen gunstigere og fremtidsutsiktene lysere enn i tidligere år. Ved nøysomhet og flid hadde foreldrene skaffet seg bedre kår og kunne nå gi ham all nødvendig hjelp. Dessuten hadde innflytelsen fra forstandige venner i en viss grad mildnet de uheldige virkninger fra tidligere innflytelse. Han gav seg i kast med de mest fremtredende forfattere for å sette seg inn i deres livssyn og tilegne seg deres kunnskap.

Til tross for den jernharde disiplinen under hans tidligere lærere, hadde han utmerket seg, og da han kom under gunstigere innflytelse, utviklet han seg raskt. God hukommelse, livlig fantasi, logisk sans og utrettelig flid gjorde at han snart lå på topp blant kameratene. Ved å øve åndelig selvdisiplin modnet han forstandsevnene, stimulerte tankevirksomheten og skjerpet oppfatningsevnen og ble i stand til å ta opp den kampen han skulle føre. Gudsfrykten som preget Luther, gjorde ham målbevisst og ydmyk. Han følte at han hele tiden var avhengig av Guds hjelp, og forsømte aldri å begynne dagen med bønn, mens han stadig sukket til Gud om veiledning og hjelp. «Bønn er mer enn halve studiet,» sa han ofte.

En dag kom Luther over en latinsk bibel i universitetsbiblioteket. En slik bok hadde han aldri sett før. Han visste ikke engang at den eksisterte. Han hadde nok hørt deler av evangeliene og brevene bli lest under gudstjenesten, og han trodde at det var hele Bibelen. For første gang så han nå hele Guds ord. Med en blanding av undring og ærefrykt bladde han i Den hellige skrift, og med bankende hjerte leste han livets ord for første gang. Av og til stanset han og utbrøt: «Å, om Gud ville gi meg en slik bok!»1 Guds engler var hos ham, og lysstråler fra Guds trone åpenbarte sannhetens skatter for ham. Han hadde alltid vært redd for å gjøre Gud imot, men som aldri tidligere i sitt liv ble han nå for alvor klar over at han var en synder.

Munken blir professor

Luther ønsket oppriktig å bli fri for synd og få fred med Gud. Derfor gikk han i kloster og viet seg til munkelivet. Her ble han satt til det mest slitsomme arbeid og til å gå fra hus til hus og tigge. Han var i den alder da han hadde mest trang til å bli respektert og anerkjent, så disse usle gjøremål såret hans naturlige følelser dypt. Men han bar tålmodig ydmykelsen fordi han trodde den var nødvendig på grunn av hans synder.

Hvert øyeblikk han hadde til overs, brukte han til studium. Han tok natten til hjelp og unte seg knapt tid til å spise. Hans største glede var å lese Guds ord. Han hadde funnet en bibel som var lenket til klostermuren, og dit gikk han ofte. Etter hvert som han fikk en dypere syndserkjennelse, prøvde han å oppnå tilgivelse og fred ved egne gjerninger. Han var hard mot seg selv og prøvde ved faste, nattevåk og selvpinsler å undertvinge det onde i sin natur som klosterlivet ikke hadde fridd ham for. Ikke noe offer var for stort hvis han bare kunne få et rent hjerte, så Gud kunne godta ham.

«Jeg var virkelig en from munk,» skrev han senere, «og jeg overholdt ordensreglene strengere enn jeg kan gi uttrykk for. Hvis en munk kunne oppnå himmelen ved hjelp av munkegjerninger, ville jeg uten tvil ha vært kvalifisert. ... Hadde jeg fortsatt på denne måten stort lenger, ville jeg sikkert ha plaget livet av meg.»Disse selvpinslene tæret på kreftene, og han ble plaget av besvimelsesanfall, noe han aldri helt ble kvitt ettervirkningene av. Men tross alle anstrengelser fikk han ikke fred. Til slutt var han på randen av fortvilelse.

Da det så ut som om alt håp var ute, gav Gud ham en venn og hjelper. Den fromme Staupitz åpnet Guds ord for ham. Han bad ham se bort fra seg selv, slutte med å gruble over den evige straffen for overtredelse av Guds lov, og se på Jesus, han som kunne frelse ham fra synd. «Kast deg i Frelserens armer i stedet for å plage deg selv på grunn av din synd. Stol på ham, på hans rettferdige liv og soningsdød. ... Lytt til Guds Sønn! Han ble menneske for at du skulle få del i Guds nåde. Elsk ham som først elsket deg!» Slik talte denne barmhjertighetens budbærer, og det gjorde et dypt inntrykk på Luther. Etter mang en kamp med inngrodde feil forestillinger kunne han nå se sannheten, og han fikk fred i sinnet.

Luther ble ordinert til prest og utnevnt til professor ved universitetet i Wittenberg. Her gikk han inn for å studere Bibelen på originalspråkene og begynte å forelese om Bibelens bøker. Salmenes bok, evangeliene og brevene ble forklart for begeistrede tilhørere. Staupitz, hans venn og overordnede, rådet ham til å gå inn i aktiv prestetjeneste og forkynne Guds ord. Luther nølte, for han følte seg uverdig til å tale i Kristi sted. Først etter en langvarig kamp gav han etter for de sterke oppfordringer. Han var allerede blitt en autoritet på Den hellige skrift og en gudbenådet forkynner, og hans veltalenhet rev tilhørerne med. Den klarhet og kraft som preget forkynnelsen, overbeviste dem, og de ble grepet av hans iver og glød.

Luther var ennå en trofast sønn av pavekirken og hadde ingen tanke om å bli noe annet. Men Gud ordnet det slik at han fikk besøke Rom. Han gikk til fots og overnattet i klostrene underveis. I et kloster i Italia ble han forundret over den rikdom, pomp og prakt han så. Munkene hadde en fyrstelig inntekt og praktfulle boliger. De hadde fine, kostbare klær og spiste ved et overdådig bord. Med smerte sammenlignet han dette med sitt eget nøysomme og selvfornektende liv, og han begynte å føle seg usikker. Endelig skimtet han byen på de sju fjell i det fjerne. Dypt beveget kastet han seg på jorden og utbrøt: «Hellige Rom, jeg hilser deg!» Han gikk inn i byen, besøkte kirkene, lyttet til de forunderlige ting som prestene og munkene fortalte, og utførte alle behørige seremonier.

Overalt så han ting som fylte ham med forbauselse og gru. Han så den ugudelighet som hersket i alle sjikt innenfor geistligheten. Han hørte hvordan prelatene kom med uanstendige morsomheter, og ble forskrekket over deres blasfemiske fremferd selv under messen. Når han var sammen med munker og andre borgere, ble han vitne til last og utskeielser. Uansett hvor han snudde seg, så han ugudelighet i stedet for fromhet. «Ingen kan forestille seg hvilke synder og skammelige handlinger som blir begått i Rom,» skrev han. Man må se og

høre det for å tro det. Folk pleier å si: «Dersom det finnes et helvete, så er Rom bygd over det. Det er en avgrunn som all slags synd strømmer ut fra.»

I en kunngjøring som paven nylig hadde sendt ut, lovte han avlat til alle som krøp på knærne opp Pilatustrappen, som Jesus angivelig skulle ha gått ned etter at Pilatus hadde dømt ham. På en mirakuløs måte skulle den ha blitt overført fra Jerusalem til Rom. Andektig krøp Luther en dag opp disse trappetrinnene da han plutselig hørte en tordenrøst som sa til ham: «Den rettferdige skal leve ved tro.» Han reiste seg resolutt, og skamfull og redselsslagen skyndte han seg bort.

Denne bibelteksten mistet aldri senere grepet på ham. Nå så han klarere enn noen gang før hvor galt det er å stole på menneskelige gjerninger for å bli frelst, og hvor nødvendig det er alltid å sette sin lit til Kristi fortjeneste. Han hadde en gang for alle fått øynene åpnet for pavedømmets bedrag. Da han vendte Rom ryggen, gjorde han det også i sitt hjerte, og fra da av ble avstanden stadig større, inntil han brøt enhver forbindelse med romerkirken.

Oppstyr i Wittenberg

Da Luther kom tilbake fra Rom, fikk han doktorgraden i teologi ved universitetet i Wittenberg. Som aldri før kunne han nå granske Den hellige skrift som betydde så mye for ham. Han hadde gitt seg selv det løfte å studere Guds ord omhyggelig så lenge han levde, og trofast forkynne det i stedet for pavelige utsagn og læresetninger.

Han var ikke lenger bare munk eller lærer, men hadde nå myndighet til å forkynne Guds ord. Han var blitt kalt til å være hyrde for Guds hjord som hungret og tørstet etter sannhet. Han fremholdt klart og bestemt at de kristne ikke bør godta annen troslære enn den som grunner seg på Skriftens autoritet. Dette rammet selve grunnvollen for pavens overhøyhet. Men det var dette prinsippet som var livsnerven i reformasjonen. Luther så faren ved å sette menneskelige teorier over Guds ord. Han gikk kraftig til felts mot skolastikernes spekulative vantro og den filosofi og teologi som så lenge hadde hatt makten over folket. Han hevdet at slike studier ikke bare var verdiløse, men endog skadelige, og prøvde å lede folks oppmerksomhet bort fra filosofenes og teologenes tankespinn til de evige sannheter som profetene og apostlene hadde forkynt.

Det var et aktuelt budskap han forkynte, og som den ivrige folkemengden grep med begjærlighet. Aldri tidligere hadde de hørt noe slikt. Budskapet om Kristi kjærlighet og forsikringen om tilgivelse og fred ved hans soningsdød, gledet dem og gav dem håp. Et lys ble tent i Wittenberg, og strålene skulle nå ut til jordens fjerneste strøk og bli klarere inntil tidens slutt.

Men lys og mørke har ikke noe til felles. Sannhet og villfarelse er i stadig konflikt. Å støtte og forsvare den ene part, er det samme som å angripe og nedkjempe den andre. Frelseren har selv sagt: «Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd.» Noen år etter at reformasjonen hadde startet, uttalte Luther: «Gud leder meg ikke, han driver meg, han bærer

meg frem. Jeg er ikke min egen herre. Jeg vil gjerne leve i fred, men jeg blir kastet inn i uroligheter og opprør.»Snart skulle han for alvor bli tvunget ut i kampen.

Avlatshandel

Romerkirken hadde gjort Guds nåde til en handelsvare. Pengevekslernes bord ble stilt opp ved siden av altrene og luften gjenlød av rop fra kjøpere og selgere. Under påskudd av å skaffe kapital til bygging av Peterskirken i Rom gav paven fullmakt til at avlat for synd kunne bli frembudt offentlig for salg. For penger som var betalt for forbrytelser, skulle det bygges et tempel til gudstjeneste. Grunnsteinen ble lagt for ugudelighets lønn. Men nettopp det som skulle forherlige romerkirken, ble et dødelig slag mot dens storhet og makt. Det var dette som vekket de mest besluttsomme og iherdige fiender av pavedømmet, og førte til den strid som fikk pavetronen til å skake, og som rammet den tredobbelte kronen.

Johann Tetzel hette munken som ble utpekt til å lede avlatshandelen i Tyskland. Han var blitt dømt for de groveste forbrytelser mot samfunnet og mot Guds lov, men han slapp å ta straffen fordi han påtok seg å fremme pavens samvittighetsløse og selviske foretagender. Frekt og freidig forkynte han de mest skammelige usannheter og fortalte de utroligste ting for å narre de uvitende, godtroende og overtroiske menneskene. Hadde de hatt Guds ord, ville det ikke ha vært så lett å bedra dem. Men Bibelen ble holdt unna for at pavedømmet kunne ha dem under kontroll, og de ærgjerrige ledere kunne øke sin makt og rikdom.

Når Tetzel kom til en by, gikk en utsending i forveien og ropte: «Guds og den hellige fars nåde er ved deres porter!» Og folk bød denne blasfemiske hykler velkommen som om det var Gud selv som kom ned til dem fra himmelen. Den skammelige handelen foregikk inne i kirken, der Tetzel gikk opp på prekestolen og lovpriste avlaten som Guds kostelige gave. Han erklærte at han hadde fullmakt til å gi syndstilgivelse til alle som kjøpte avlatsbrev, endog for synder som de senere måtte ønske å begå, og at det ikke engang var nødvendig å angre. Han forsikret tilhørerne om at avlatsbrevene kunne frelse endog de døde. I samme øyeblikk pengene klirret mot kistebunnen, ville den sjelen man betalte for, slippe ut av skjærsilden og fare til himmelen.

Da trollmannen Simon prøvde å kjøpe apostlenes makt til å gjøre mirakler, svarte Peter: «Måtte både du og pengene dine forgå, du som tror at du kan kjøpe Guds gave for penger!» Men tusenvis av mennesker tok begjærlig imot tilbudet fra Tetzel. Pengekisten hans ble fylt med gull og sølv. Det var lettere å skaffe seg frelse for penger enn ved omvendelse, tro og alvorlige anstrengelser for å motstå synden og overvinne den.

Lærde og fromme menn i romerkirken var imot læren om avlat, og mange trodde ikke de ubeskjedne påstander som til de grader stred både mot fornuften og Skriften. Ingen prelat våget å protestere mot denne skjendige trafikken. Men folk begynte å bli urolige og tvilrådige, og undret seg over om ikke Gud på en eller annen måte ville gripe inn og fjerne dette fra kirken. Selv om Luther enda var streng katolikk, ble han dypt rystet over

avlatkremmernes blasfemiske fremferd. Mange av hans egne sognebarn hadde kjøpt avlatsbrev, og snart begynte de å oppsøke presten for å skrifte for bestemte synder, og ventet å få absolusjon, ikke fordi de angret og ønsket å vende om, men fordi de hadde kjøpt avlat.

Luther nektet dem syndsforlatelse og lot dem vite at dersom de ikke angret og vendte om, ville de gå fortapt. Folk ble rådville og henvendte seg til Tetzel og klaget over at deres skriftefar hadde avvist hans avlatsbrev. Noen dristet seg endog til å forlange pengene tilbake. Munken ble rasende. Han kom med de frykteligste forbannelser, tente bål på torgene og erklærte at han hadde fått pålegg fra paven om å brenne alle kjettere som våget å sette seg opp mot hans hellige avlat.8

Luther til kamp mot avlatshandelen

Luther gikk nå modig i gang med å fremholde sannheten. Fra prekestolen lød hans inntrengende, alvorlige advarsler. Han fremholdt syndens heslighet og hevdet at det var umulig for noe menneske ved egne gjerninger å minske sin skyld eller unngå straffen. Synderen kan bli frelst bare når han vender om og tror på Kristus. Kristi nåde er ikke til salgs. Den er en fri gave. Han rådet folk til ikke å kjøpe avlatsbrev, men å se i tro på den korsfestede frelser. Han fortalte om sine egne smertefulle forsøk på å oppnå frelse ved å ydmyke seg og gjøre botsøvelser, og han forsikret tilhørerne om at det var ved tro på Kristus og ved å se bort fra seg selv at han fant fred og glede.

Da Tetzel fortsatte med sin virksomhet og sine frekke påstander, bestemte Luther seg for å protestere mer effektivt mot disse skrikende misbruk. Snart bød det seg en anledning. I slottskirken i Wittenberg var det mange relikvier som på visse helligdager ble vist frem for offentligheten, og det ble gitt full syndsforlatelse til alle som da gikk i kirken og skriftet. Mange kom derfor til kirken på disse dagene. Allehelgensdag nærmet seg. Det var en av de viktigste av disse høytidene. Luther var en av de mange som allerede dagen i forveien drog til kirken. På kirkedøren satte han opp en plakat som inneholdt nittifem punkter mot avlatslæren. Han kunngjorde at han var beredt til å forsvare disse teser på universitetet neste dag overfor hvem som helst som ville angripe dem.

Tesene vakte stor oppmerksomhet. De ble lest om og om igjen og kunngjort til alle og enhver. Det ble stort røre på universitetet og i hele byen. I disse tesene påviste Luther at hverken paven eller noe annet menneske hadde fått myndighet til å gi syndsforlatelse og til å oppheve straff for synd. Hele opplegget var en farse, et kunstgrep for å presse penger av folk ved å appellere til deres overtro. Det var et Satans påfunn for å forderve alle som festet lit til de løgnaktige påstandene. Han påviste klart at Kristi evangelium er menighetens mest verdifulle aktivum, og at Guds nåde som det åpenbarer, blir gitt ufortjent til alle som gjennom omvendelse og tro søker den.

Rystelse i Tyskland

Luthers teser var en utfordring til debatt. Men ingen våget å ta imot utfordringen. Spørsmålene han hadde reist, ble i løpet av få dager kjent over hele Tyskland. Etter noen uker hadde de nådd ut til hele kristenheten. Mange fromme katolikker som beklaget den fryktelige ugudelighet som hersket i kirken, men som ikke visste hvordan de skulle få slutt på den, leste tesene med stor tilfredshet og oppfattet dem som Guds tale. De følte at Herren i sin nåde hadde grepet inn for å stanse fordervelsen som lik en flodbølge veltet frem fra den hellige stol i Rom. Fyrster og øvrighetspersoner gledet seg i hemmelighet over at det nå ble satt en stopper for den hovmodige makten som ikke ville tillate at dens avgjørelser ble anket.

Men de mange som levde i synd og overtro, ble skremt da falskneriet som de hadde døyvet sin frykt med, ble feid bort. De slu prestene som nå ble avbrutt i sin virksomhet med å sanksjonere forbrytelse, og som fryktet for å miste sine store inntekter, ble rasende og gikk hardt inn for å opprettholde sine dristige påstander.

Luther måtte imøtegå bitre anklager. Noen hevdet at han handlet overilet og impulsivt. Andre påstod at han opptrådte egenrådig, at det ikke var Gud som ledet ham, men at han var hovmodig og frekk. Til dette svarte han: «Det er en kjent sak at når en person kommer med nye tanker, blir det gjerne oppfattet som hovmod, og han blir beskyldt for å yppe strid. ... Hvorfor ble Kristus og alle martyrene drept? Fordi de ikke hadde respekt for samtidens visdom, og fordi de våget å hevde nye idéer uten først å rådføre seg med dem som forvaltet de gamle oppfatninger.»

Videre uttalte han: «Det jeg gjør, er ikke ut fra menneskelig klokskap, men etter Guds råd. Dersom verket er av Gud, hvem kan da stanse det? Hvis det ikke er, hvem kan da fremme det? Ikke min vilje, ikke deres eller vår, men din vilje, hellige Far, du som er i himmelen.»

Alene mot overmakten

Det var Den Hellige Ånd som beveget Luther til å ta fatt på oppgaven. Likevel møtte han bitter motstand. Hans fiender rakket ned på ham, fremstilte hans virksomhet i et falskt lys og angrep hans person og motiver på en urettvis og ondskapsfull måte. Det skyllet inn over ham som en flodbølge og var ikke uten virkning. Han hadde regnet med at lederne både innenfor kirke og undervisning ville støtte ham i hans arbeid. Oppmuntrende uttalelser fra innflytelsesrike personer hadde gjort ham håpefull og glad. Han hadde en følelse av at kirken gikk lysere tider i møte. Men oppmuntringene ble til klagemål og fordømmelse.

Mange fremstående personer både i kirke og stat var overbevist om at Luther hadde rett i sine teser. Men de skjønte at dersom disse skulle bli alminnelig godtatt, ville det medføre store forandringer. Å opplyse og reformere folket ville i virkeligheten være å undergrave romerkirkens autoritet, stanse mye av pengestrømmen som nå fløt inn i dens skattkammer,

og dermed i høy grad begrense prelatenes ødselhet og luksus. Hvis folk ble opplært til å tenke og handle på en ansvarlig måte, og søke frelse bare hos Kristus, ville det bryte ned pavens makt, og dermed prelatenes egen myndighet. Derfor avviste de den innsikt Gud tilbød dem, og vendte seg mot Kristus og sannheten ved å motarbeide den personen han hadde sendt for å opplyse dem.

Luther skalv når han så på seg selv - en enkelt person mot de sterkeste makter på jorden. Somme tider undret han seg over om Gud virkelig hadde ledet ham til å sette seg opp mot kirkens autoritet. «Hvordan kunne jeg sette meg opp mot pavens autoritet, ... som fikk kongene over hele jorden til å skjelve? ... Ingen aner hva jeg led de første to år, og hvilket mismot, for ikke å si hvilken fortvilelse jeg opplevde.» Men han mistet ikke motet helt. Når mennesker sviktet, søkte han hjelp hos Gud, og erfarte at han helt og fullt kunne stole på ham.

Til en av reformasjonens venner skrev Luther: «Vi kan ikke forstå Skriften ved studium eller med forstanden. Bønnen er din første plikt. Be Herren om at han i sin nåde vil hjelpe deg til å forstå hans ord rett. Ordets forfatter er den eneste som kan tolke det rett. Selv har han sagt: 'Alle skal være opplært av Gud.' Stol ikke på dine egne anstrengelser eller din egen forstand. Sett din lit til Gud og det hans Ånd viser deg. Dette kan du stole på, for jeg taler av erfaring.»

Dette er av livsviktig betydning for dem som føler at de er kalt til å forkynne de viktige sannheter for vår egen tid. Sannheten vil vekke motstand fra Satan og dem som godtar de fabler han har funnet på. I kampen mot ondskapens makter kreves det mer enn intelligens og klokskap. Når Luthers motstandere henviste til skikker og overleveringer eller til pavens autoritet og erklæringer, møtte han dem med Bibelen og Bibelen alene. Her var det argumenter som de ikke kunne tilbakevise. Disse formalismens og overtroens slaver krevde derfor hans blod slik som jødene hadde krevd Jesu blod. «Han er kjetter!» ropte fanatikerne. «Det er høyforræderi mot kirken å la en så farlig kjetter leve en eneste time lenger. Send ham øyeblikkelig til skafottet!»

Likevel klarte de ikke å få has på Luther. Gud hadde en gjerning for ham, og engler fra himmelen ble sendt for å beskytte ham. Men mange som hadde mottatt lyset gjennom Luther, ble utsatt for Satans raseri, og uten frykt led de tortur og død for sannhetens sak.

Det som Luther fremholdt, vakte oppmerksomhet blant tenkende mennesker over hele Tyskland. Hans prekener og skrifter var lysstråler som vekket og opplyste mange. En levende tro var i ferd med å erstatte død formalisme som så lenge hadde preget kristenheten. Dag for dag mistet folk tilliten til romerkirkens religiøse svermerier. Fordommens skranker begynte å gi etter. Guds ord, som var den norm Luther vurderte alle læresetninger og meninger ut fra, var som et tveegget sverd. Overalt ble interessen for åndelige fremskritt vakt til live. Det ble en hunger og tørst etter rettferdighet som man ikke hadde sett maken til

i uminnelige tider. Lenge hadde folk vært henvist til menneskelige ritualer og jordiske mellommenn. Nå vendte de seg i anger og tro til den korsfestede Kristus.

Til forhør i Augsburg

Denne utbredte interessen økte frykten hos de pavelige myndigheter. Luther ble innkalt til å møte i Rom for å stå til rette for anklagen om kjetteri. Dette gjorde at vennene hans ble redde. De var fullt klar over faren som truet ham i den korrupte byen som fra før hadde mange martyrers blod på samvittigheten. De protesterte mot at han skulle reise til Rom, og krevde at han i stedet skulle bli forhørt i Tyskland.

Slik gikk det også til slutt, og pavens representant fikk fullmakt til å lede forhøret. I instruksene fra paven het det at Luther allerede var blitt erklært som kjetter. Pavens representant fikk derfor pålegg om å gå til straffeforfølgning og tvinge frem en hurtig avgjørelse. Dersom Luther ikke ville bøye seg, og det ikke lyktes å sikre seg hans person, fikk han myndighet til å erklære ham fredløs overalt i Tyskland, og til å forvise, bannlyse og utelukke alle som hadde noe med ham å gjøre.

I den hensikt å utrydde hele dette smittsomme kjetteriet gav paven ordre om at alle, uansett rang i stat eller kirke, som unnlot å pågripe Luther og hans tilhengere og overgi dem til Roms videre forføyning, skulle bannlyses. Bare keiseren var unntatt. Dette viser pavedømmets sanne natur. Dokumentet er blottet for kristelig tenkemåte og vanlig rettsoppfatning. Luther oppholdt seg langt borte fra Rom og hadde ikke hatt noen anledning til å forklare seg eller forsvare sitt standpunkt. Men ennå før hans sak var blitt undersøkt, ble han kort og godt erklært som kjetter, og på en og samme dag forhørt, anklaget og domfelt. Alt dette ble satt i verk av den selvoppnevnte hellige far, den eneste suverene, ufeilbare autoritet i kirke og stat.

På dette tidspunkt, da Luther i så høy grad trengte råd og sympati fra en trofast venn, sørget Gud for at Melanchton kom til Wittenberg. Han var ung, blyg og beskjeden, men hans sunne dømmekraft, omfattende kunnskaper og vinnende veltalenhet, ved siden av at han var ren og rettlinjet, gjorde at han vant alminnelig aktelse og respekt. Hans vennlige sinnelag var like utpreget som hans fremragende evner. Han ble snart en oppriktig tilhenger og Luthers mest betrodde venn og verdifulle støtte. Hans vennlighet, hensynsfullhet og grundighet var et nyttig supplement til Luthers djervhet og pågangsmot. Deres samarbeid var en styrke for reformasjonen og betydde mye for Luther.

Det ble bestemt at saken skulle behandles i Augsburg, og Luther drog dit til fots. Folk var virkelig bekymret for ham. Det var kommet åpne trusler om at han ville bli tatt til fange og myrdet underveis, og vennene hans tryglet ham om ikke å ta risikoen. De bad ham endog å forlate Wittenberg en tid og bo hos noen av dem som mer enn gjerne ville beskytte ham. Men han ville ikke forlate den post Gud hadde satt ham på. Han måtte fortsette å hevde sannhetens sak på tross av all motstand. Som han selv sa: «Jeg er en kampens og stridens

mann likesom Jeremia, men jo mer de truer, desto gladere blir jeg. ... De har alt ødelagt min ære og mitt rykte. Bare en ting er igjen: mitt usle legeme. De kan ta det og, så de kan forkorte mitt liv med noen få timer. Men min sjel kan de ikke ta. Den som vil forkynne Kristi ord for verden, må være forberedt på å dø når som helst.»

Pavens utsending ble svært tilfreds da han hørte at Luther var kommet til Augsburg. Den brysomme vranglæreren som vakte oppmerksomhet i hele verden, syntes nå å være i Roms makt, og han måtte for all del ikke slippe unna. Luther hadde forsømt å skaffe seg leide. Vennene hans rådet ham til ikke å møte frem uten, og de påtok seg å sørge for å få keiseren til å gi ham leidebrev.

Pavens utsending ville prøve å tvinge Luther til å tilbakekalle. Dersom dette ikke lyktes, ville han overlevere ham til Rom så han kunne dele skjebne med Hus og Hieronymus. Gjennom sine forbindelser prøvde han derfor å få Luther til å møte uten leide og i tillit til hans barmhjertighet. Men Luther avslo dette bestemt. Først da han hadde mottatt det dokumentet som sikret ham keiserens beskyttelse, møtte han frem for den pavelige utsending.

Av taktiske grunner hadde kirkens menn bestemt seg for å prøve å vinne Luther ved å opptre på en tilsynelatende vennlig måte. I sine samtaler med ham virket pavens utsending derfor meget sympatisk. Men han forlangte at Luther uten forbehold skulle bøye seg for kirkens autoritet og uten videre føye seg på ethvert punkt. Imidlertid hadde han fullstendig feilbedømt den mannen han hadde med å gjøre. Luther svarte med å gi uttrykk for sin aktelse for kirken. Han ville holde seg til sannheten og være villig til å svare på alle innvendinger mot det han hadde fremholdt, og til å la visse fremtredende universiteter vurdere de forskjellige lærepunktene. Samtidig protesterte han mot kardinalens krav om tilbakekalling uten å påvise at han hadde tatt feil.

Det eneste svaret var: «Tilbakekall, tilbakekall!» Luther påviste at hans standpunkt hadde støtte i Skriften, og erklærte bestemt at han ikke kunne fornekte sannheten. Pavens representant kunne ikke motsi hans fremstilling. I stedet ble Luther bombardert med skjellsord, hån og skamros og med et og annet sitat fra tradisjonen og utsagn fra kirkefedrene, og uten at han selv fikk anledning til å uttale seg. Men han innså at det ikke ville føre til noe om det skulle fortsette slik. Til slutt fikk han aller nådigst lov til å svare skriftlig.

«Derved oppnår den anklagede to fordeler,» skrev Luther til en venn. «For det første må andre bedømme det som er skrevet. For det andre gir det større mulighet til å appellere til frykten, om ikke til samvittigheten, hos en overmodig og snakkesalig despot som ellers kom til å dominere med sin hovmodige tale.» Ved det neste møtet gav Luther en klar, kortfattet og overbevisende fremstilling av sitt syn, og med støtte i mange bibeltekster. Da han hadde holdt sitt foredrag, leverte han manuskriptet til kardinalen. Men han kastet det fra seg med forakt, og sa at det bare var en mengde tomme ord og ubrukelige sitater. Luther, som nå

hadde fått blod på tann, møtte den hovmodige prelaten på hans eget felt - kirkens tradisjoner og lære - og tilbakeviste fullstendig hans påstander.

Da kardinalen innså at han ikke kunne motsi Luther, mistet han besinnelsen og ropte i raseri: «Tilbakekall, ellers sender jeg deg til Rom så du kan bli fremstilt for dommere som har fått i oppdrag å ta seg av din sak. Jeg vil bannlyse både deg og dine tilhengere og alle som støtter deg, og jeg vil utelukke dere av kirken.» Til slutt sa han i en overlegen og truende tone: «Tilbakekall, eller vis deg aldri mer her.». Luther trakk seg øyeblikkelig tilbake sammen med sine tilhengere, og viste dermed at man ikke kunne vente noen tilbakekalling fra ham. Dette hadde kardinalen ikke regnet med. Han hadde innbilt seg at han kunne true Luther til å underkaste seg. Nå stod han alene tilbake sammen med sine tilhengere. Han så fra den ene til den andre i største ergrelse over nederlaget.

Luthers innsats i denne saken hadde en positiv virkning. Den store forsamlingen hadde anledning til å sammenligne de to mennene og gjøre seg opp en mening om deres holdning og det de stod for. Og hvilken kontrast! Luther, som var enkel, beskjeden og fast, stod frem i Guds kraft og representerte sannheten. Pavens representant, som var selvbevisst, nedlatende, hovmodig og urimelig, hadde ikke et eneste holdepunkt i Skriften. Likevel ropte han: «Tilbakekall, eller du blir sendt til Rom for å få din straff!»

Selv om Luther hadde sikret seg fritt leide, la kirkens menn planer om å arrestere ham. Vennene hans mente at det ikke hadde noen hensikt at han ble lenger i Augsburg, og at han øyeblikkelig burde dra tilbake til Wittenberg. Men dette måtte holdes strengt hemmelig. Ved daggry forlot han byen til hest sammen med en veiviser som en øvrighetsperson hadde stilt til rådighet. Med bange anelser red han gjennom de mørke, tomme gatene. Vaktsomme, nådeløse fiender planla å drepe ham. Ville han unngå fellene som var lagt for ham? Det var minutter i spenning og inderlig bønn.

Han nådde frem til en port i bymuren. Den ble åpnet, og sammen med veiviseren kom han uhindret igjennom. Da de var kommet i sikkerhet utenfor, satte de opp farten, og før pavens mann fikk nyss om at Luther hadde reist, var han utenfor hans rekkevidde. Satan og hans utsendinger hadde tapt slaget. Den mannen de trodde var i deres makt, hadde unnsluppet jegerens snare.

Da pavens representant fikk vite at Luther hadde flyktet, ble han både overrasket og rasende. Han hadde regnet med store æresbevisninger for den fasthet og kløkt han hadde vist overfor denne forstyrrer av kirkefreden, men han ble skuffet. I et brev til kurfyrst Fredrik av Sachsen gav han uttrykk for sin harme. Han uttalte en bitter fordømmelse av Luther og forlangte at kurfyrsten enten skulle sende ham til Rom eller utvise ham fra Sachsen.

Luther forsvarte seg med å utfordre paven eller hans utsending til å påvise fra Den hellige skrift hva han hadde tatt feil i, samtidig som han høytidelig forpliktet seg til å gi

avkall på sine synsmåter dersom de viste seg å være i strid med Guds ord. Han uttrykte sin takknemlighet til Gud fordi han var blitt aktet verdig til å lide for en så hellig sak.

Kurfyrsten forsvarer Luther

Kurfyrsten hadde ennå bare lite kjennskap til reformatorenes troslære, men han var dypt grepet av den klarhet og kraft som preget Luther. Han bestemte seg for å stå som hans beskytter inntil det kunne påvises at han hadde tatt feil. Slik svarte han på kravet fra pavens utsending: «All den stund dr. Martin møtte frem i Augsburg, bør De være tilfreds. Vi regnet ikke med at De ville prøve å få ham til å tilbakekalle uten å ha overbevist ham om hans feiltagelser. Ingen av de lærde menn i fyrstedømmet har fortalt meg at Martins lære er ugudelig, antikristelig eller kjettersk.» Videre avslo han å sende Luther til Rom eller utvise ham fra riket.

Kurfyrsten så at det skjedde et moralsk forfall i samfunnet. En reform var derfor påkrevd. Den kompliserte og kostbare prosedyren som var nødvendig for å begrense og straffe forbrytelser, ville være overflødig hvis folk bare ville anerkjenne og lyde Guds krav og en opplyst samvittighet. Han forstod at Luther tok sikte på dette, og han gledet seg i all hemmelighet over at en bedre innflytelse nå var merkbar i kirken. Han var også klar over at Luther gjorde en betydelig innsats som professor ved universitetet. Det var bare et år siden Luther slo opp tesene på døren til slottskirken, men alt nå var det langt færre pilegrimer som besøkte kirken allehelgensdag. Romerkirken hadde mistet både tilbedere og offergaver. Andre mennesker kom nå til Wittenberg, ikke pilegrimer som ville tilbe relikvier, men studenter som fylte forelesningssalene.

Overalt hadde Luthers skrifter skapt interesse for Bibelen. Fra alle deler av Tyskland og også fra andre land strømmet studenter til universitetet. Unge mennesker som så Wittenberg for første gang, «løftet hendene mot himmelen og takket Gud fordi han hadde latt sannhetens lys stråle ut fra denne byen, likesom fra Sion i gammel tid, og derfra ut til de fjerneste land»

Rom øker presset mot Luther

Ennå hadde Luther bare delvis fjernet seg fra romerkirkens villfarelse. Men når han sammenlignet Guds ord med de pavelige påbud og vedtekter, undret han seg. «Jeg leser pavens forordninger,» skrev han. «Jeg vet ikke om paven selv er Antikrist eller hans apostel, så ettertrykkelig blir Kristus misrepresentert og korsfestet der.» Men ennå støttet han romerkirken og hadde ingen planer om å forlate den.

Luthers skrifter og hans lærepunkter ble spredt i hele kristenheten. De ble kjent i Sveits og Nederland. Eksemplarer av hans skrifter fant vei til Frankrike og Spania. I England tok folk imot hans lære som livets ord. Lyset nådde også til Belgia og Italia. Mange våknet av sin dødlignende sløvhet til håpet og gleden i et liv i tro.

Romerkirken ble mer og mer forbitret over Luthers angrep. Noen av hans fanatiske motstandere, endog professorer ved katolske universiteter, erklærte at den som drepte denne opprørske munken, var uten synd. En fremmed mann med skytevåpen gjemt under kappen kom en dag bort til Luther og spurte hvorfor han gikk slik alene. «Jeg er i Herrens hender,» svarte Luther. «Han er min styrke og mitt skjold. Hva kan et menneske gjøre meg?» Da den fremmede mannen hørte det, ble han redd og skyndte seg bort som om det var engler han hadde møtt.

Rom var fast bestemt på å få has på Luther, men Gud beskyttet ham. Hans læresetninger kunne merkes overalt - i hytter og klostre, på godsene hos adelsfolk, i universiteter og kongeslott. Overalt var det edle personer som støttet ham. Det var på denne tiden at Luther kom over skrifter av Johan Hus. Han oppdaget at reformatoren fra Bøhmen hadde fremholdt den store sannhet om rettferdiggjørelse ved tro, som han selv forkynte. «Både Paulus, Augustin og jeg har vært husitter uten å vite det,» skrev han. «Gud vil sikkert hjemsøke verden fordi sannheten ble forkynt for hundre år siden og deretter brent.»

I et opprop til keiseren og adelen om å støtte reformasjonen, skrev Luther: «Det er forferdelig å se at den mannen som kaller seg Kristi stedfortreder, utfolder en prakt som ingen keiser kan vise maken til. Har dette noe til felles med den fattige Jesus eller den ydmyke Peter? Han går for å være verdens herre. Men Kristus, som han gir seg ut for å representere, har sagt: ’Mitt rike er ikke av denne verden. ’ Kan en stedfortreder regjere over et større område enn hans overordnede?»

Om universitetene skrev han: «Jeg er redd at universitetene vil vise seg å være de store portene til helvete, dersom de ikke alvorlig går inn for å forklare Den hellige skrift og innprente den i de unges sinn. Jeg vil ikke råde noen til å sende sine barn til et sted der Bibelen ikke har førsteplassen. Enhver slik institusjon, hvor man ikke til stadighet er opptatt med Guds ord, må bli demoralisert.» Dette oppropet ble hurtig spredt ut over Tyskland og øvde en sterk innflytelse på folk. Det vakte veldig røre, og mange sluttet opp om reformasjonen. Luthers motstandere ville ha hevn og oppfordret paven til å gripe inn. Det ble fattet vedtak om at hans læresetninger straks skulle fordømmes. Luther og tilhengerne hans fikk en frist på seksti dager, og hvis de ikke i løpet av den tiden tilbakekalte, ville de bli lyst i bann.

Definitivt brudd

Dette var en fryktelig krise for reformasjonen. I århundrer hadde bannstrålene fra Rom fått mektige monarker til å skjelve, og brakt død og ulykke over landene. De som ble rammet av fordømmelsen, ble overalt betraktet med redsel og gru. De ble avskåret fra samkvem med andre og behandlet som fredløse som hvem som helst kunne forfølge og utrydde.

Luther var ikke blind for stormen som holdt på å bryte løs over ham. Men han stod fast og stolte på at Kristus ville være hans skjold og vern. Med en tro og et mot som kjennetegner en martyr, skrev han: «Jeg vet ikke hva som nå kommer til å skje, og det er meg også likegyldig. ...La komme hva som vil. Jeg er ikke redd. Ikke et blad faller til jorden uten at vår Far vet om det. Hvor meget mer vil han da ikke sørge for oss! Det er enkelt nok å dø for Ordet, fordi Ordet som ble menneske, selv døde. Hvis vi dør med ham, skal vi leve med ham. Og når vi gjennomgår det som han har gjennomgått før oss, skal vi være der han er og bo hos ham for evig.»

Da Luther mottok pavens bannbulle, sa han: «Jeg forakter den og tilbakeviser den som falsk og ukristelig. ... Det er Kristus selv som fordømmes. ... Jeg gleder meg over å få tåle så meget ondt for den største sak. Jeg føler meg allerede mer fri, for nå er jeg endelig blitt klar over at paven er Antikrist, og at hans trone er Satans trone.»

Likevel gjorde påbudet fra Rom sin virkning. Fengsel, tortur og sverd ble brukt for å fremtvinge lydighet. De svake og overtroiske skalv for pavens påbud. Selv om folk stort sett hadde sympati for Luther, syntes mange at livet var for dyrebart til å bli ofret for reformasjonens sak. Alt syntes å tyde på at reformasjonen snart ville dø ut. Luther var likevel ikke redd. Romerkirken hadde sendt sine bannstråler mot ham, og folk flest tvilte ikke på at han enten ville miste livet eller bli tvunget til å gi etter. Men han slynget fordømmelsen tilbake med voldsom kraft og kunngjorde offentlig at han ville forlate kirken for godt.

I nærvær av en flokk studenter, universitetslærere og folk fra alle samfunnslag brente han pavens bannbulle sammen med kirkelovene, pavebrevene og en del skrifter som forsvarte pavemakten. «Når mine fiender har brent mine bøker, har de skadet sannhetens sak i godtfolks omdømme og ødelagt deres sjeler,» sa han. «Derfor har jeg til gjengjeld brent deres bøker. En alvorlig kamp har nettopp begynt. Hittil har jeg bare hatt forpostfektninger med paven. Jeg tok fatt på oppgaven i Guds navn, og i hans kraft vil verket bli avsluttet, men uten meg.»

Når fienden klandret og hånte Luther fordi hans sak stod så svakt, svarte han: «Hvem vet om ikke Gud har utvalgt og kalt meg, og om de ikke burde være redde for at det er Gud selv de forakter når de forakter meg? Moses var alene om å føre Israel ut av Egypt. Elia stod alene da Akab regjerte. Jesaja var alene i Jerusalem, og Esekiel var alene i Babylonia. ... Til å være profet valgte Gud hverken øverstepresten eller noen annen fremstående person. Som regel valgte han uanselige personer som andre så ned på og som var uten ytre verdighet, endog gjetergutten Amos. Til alle tider har Guds menn med fare for sitt liv måttet irettesette de store - konger, fyrster, prester og vismenn. ... Jeg sier ikke at jeg er profet, men jeg sier at de burde frykte nettopp fordi jeg står alene mens de er mange. Jeg er sikker på at Guds ord er på min side.»

Likevel måtte Luther kjempe en meget hard kamp med seg selv før han tok den endelige beslutningen om å bryte med kirken. Det var omtrent på denne tiden han skrev: «For hver dag som går, innser jeg mer og mer hvor vanskelig det er å kvitte seg med de forestillinger man har suget til seg i barndommen. Enda jeg hadde Skriften på min side, smertet det meg dypt å forsvare overfor meg selv at jeg alene skulle våge å sette meg opp mot paven og peke ham ut som Antikrist. Jeg har lidd meget. Hvor mange ganger har jeg ikke med bitterhet stilt meg selv det spørsmålet som kirkens menn så ofte har kommet med: 'Er du den eneste som har greie på tingene? ' Tar alle de andre feil? Tenk om det likevel skulle vise seg at det er du som er på villspor og som fører så mange inn i villfarelse, så de blir fordømt! Slik kjempet jeg med meg selv og med Satan inntil Kristus ved sitt eget ufeilbare ord styrket mitt sinn mot disse tvilstanker.»

Paven hadde truet med å lyse Luther i bann dersom han ikke tilbakekalte, og nå ble det gjort alvor av denne trusselen. En ny bannbulle slo fast at Luther nå var utelukket fra romerkirken og var under himmelens forbannelse. Den gjaldt også alle som tok imot hans lære. Nå var kampen i full gang.

Sannheten vekker motstand

De som er kalt til å fremholde ting som særlig gjelder deres egen tid, møter alltid motstand. Det var et aktuelt budskap som skulle forkynnes på Luthers tid, og som hadde spesiell betydning nettopp da. Slik er der også en spesiell sannhet for menigheten i vår tid. Han som gjennomfører alle ting etter sin plan og vilje, har plassert mennesker i forskjellige forhold og har pålagt dem plikter som passer for den tiden de lever i og de vilkår de lever under. Hvis de verdsatte det lyset de fikk, ville de få mer lys. Men majoriteten i dag har ikke mer til overs for sannheten enn pavens folk som i sin tid kjempet mot Luther. Det er den samme tendens til å følge menneskelige teorier og tradisjoner i stedet for Guds ord. De som forkynner sannheten for vår tid, må ikke vente mer velvilje enn reformatorene i tidligere tider. Den store strid mellom sannhet og villfarelse, mellom Kristus og Satan, vil bli mer og mer intens inntil slutten på verdens historie.

Jesus sa til disiplene: «Hadde dere vært av verden, hadde verden elsket sitt eget. Men dere er ikke av verden; jeg har jo utvalgt dere fra verden. Derfor hater verden dere. Husk at jeg sa: En tjener er ikke større enn sin herre. Har de forfulgt meg, vil de også forfølge dere. Har de holdt fast på mitt ord, vil de også holde fast på deres.» «Ve dere når alle taler vel om dere; for det samme gjorde fedrene med de falske profeter.»

Verden er ikke mer i samsvar med Kristus i dag enn i tidligere tider, og de som forkynner Guds ord rent, vil ikke møte mer velvilje nå enn den gang. Motstanden mot sannheten kan arte seg på forskjellig vis, og den fiendtlige holdning kan være mindre åpen fordi den er mer lumsk. Men den samme motsetning eksisterer fortsatt og vil være et faktum inntil tidens slutt.

Kapittel 8 - For Retten

En ny keiser, Karl 5., hadde kommet på tronen i Tyskland, og utsendinger fra Rom var snare til å lykkønske og forsøke å få ham til å bruke sin makt i kampen mot reformasjonen. Men kurfyrsten av Sachsen, som keiser Karl kunne takke for at han kom på tronen, bad ham derimot om ikke å foreta seg noe mot Luther før han hadde forhørt ham.

Dette var en vrien og vanskelig situasjon for keiseren. Pavens menn ville ikke nøye seg med noe mindre enn at keiseren sørget for at Luther ble dømt til døden. Kurfyrsten hadde gjort det helt klart at hverken keiseren eller noen annen hadde påvist at Luthers skrifter var blitt gjendrevet. Derfor bad han om at Luther måtte få fritt leide, så han kunne fremstilles for en domstol av kyndige, fromme og upartiske dommere.

Alles oppmerksomhet var nå rettet mot forsamlingen avrepresentanter fra de tyske delstater som kom sammen i Worms kort etter at keiser Karl hadde kommet på tronen. Viktige politiske saker skulle behandles, og for første gang skulle de tyske fyrstene møte den unge keiseren i riksdagen. Fra alle deler av landet kom det fremtredende representanter for kirke og stat. Det var de mektige menn i riket som var ivrige etter å forsvare sine nedarvede rettigheter, kirkefyrster beruset av sin overlegenhet i rang og makt, galante riddere med væpnet følge, sendemenn fra fremmede og fjerne land - alle strømmet til Worms. Men det som denne store forsamlingen var mest opptatt av, var rettergangen mot reformatoren fra Sachsen.

Keiser Karl hadde i forveien bedt kurfyrsten om å føre Luther frem for riksdagen og gi ham forsikring om beskyttelse, og løfte om en ny drøftelse av stridsspørsmålene med kompetente folk. Luther var ivrig etter å møte for keiseren. Helsen var dårlig, men han skrev til kurfyrsten:

«Om jeg ikke kan dra til Worms i frisk tilstand, vil jeg bli båret dit, syk som jeg er. For når keiseren ber meg komme, er jeg ikke i tvil om at det er Gud selv som kaller. Ønsker de å bruke vold mot meg, og det er meget sannsynlig (for det er ikke for å bli informert at de sender bud etter meg), så legger jeg saken i Herrens hender. Han som bevarte de tre unge mennene i den glødende ovnen, lever og styrer fremdeles. Om han vil redde mitt liv, betyr ikke så mye. Vi må bare forhindre at de gudløse håner evangeliet, og være villige til å ofre livet for at deres sak ikke skal seire. Jeg kan ikke avgjøre om mitt liv eller min død skal bidra mest til at folk blir frelst. ... Av meg kan du vente hva som helst, ... bare ikke flukt og tilbakekalling. Flykte kan jeg ikke, og enda mindre tilbakekalle.»

Forsøk på å hindre Luther i å møte

Nyheten om at Luther skulle bli fremstilt for riksdagen, vakte stort oppstyr i Worms. Aleander, den pavelige utsending som hadde fått i oppdrag å ta seg av denne saken, ble

forskrekket og forbitret. Han var klar over at utfallet ville skade kirken. Å ta opp en sak etter at paven hadde avsagt sin kjennelse, ville være å vise forakt for hans suverenitet. Dessuten var han redd for at denne veltalende mannens sterke argumenter kunne få mange av fyrstene til å ta avstand fra pavens sak. Derfor var han svært uenig med keiseren i at Luther skulle få komme til W orms. Det var omtrent på denne tiden at bannbullen mot Luther ble kjent. Dette i forbindelse med henvendelsen fra pavens utsending gjorde at keiseren gav etter. Han skrev derfor til kurfyrsten at dersom Luther ikke ville tilbakekalle, måtte han bli i Wittenberg.

Aleander var ikke tilfreds med denne seieren, men arbeidet med kraft og kløkt for å få Luther dømt. Med en iver som var en bedre sak verdig, appellerte han til fyrstene, prelatene og andre medlemmer av forsamlingen, og anklaget Luther for oppvigleri, opprør, ugudelighet og blasfemi. Den hardhet og fanatisme som pavens representant la for dagen, viste altfor tydelig hva som bodde i ham. «Det er hat og hevnlyst mer enn nidkjærhet og fromhet som driver ham,» sa folk.3 Mer enn noen gang før var majoriteten i riksdagen innstilt på å se med velvilje på Luthers sak.

Aleander gikk langt hardere inn for å overbevise keiseren om at det var hans plikt å håndheve det som paven hadde bestemt. Men ifølge tysk lov kunne dette bare gjøres med fyrstenes samtykke. Til slutt gav keiser Karl etter og bad pavens sendemann om å legge saken frem for riksdagen.

«Det var en stor dag for den pavelige utsending. Forsamlingen var stor, og saken enda større. Aleander skulle tale på vegne av Rom, ... alle kirkers mor og herskerinne. Han skulle forsvare Peters forrang overfor kristenhetens ledere. Han var meget veltalende og var helt på høyde med situasjonen. Det falt seg slik at den dyktigste taler skulle representere romerkirken overfor den høyeste myndighet før dommen falt.»

Det var med bange anelser at de som støttet reformatoren, avventet virkningen av Aleanders tale. Kurfyrsten av Sachsen var ikke selv til stede, men han hadde sørget for at noen av hans rådgivere var der for å notere det pavens utsending sa. Aleander satte hele sin kunnskap og veltalenhet inn på å utrydde sannheten. Han rettet den ene anklage etter den andre mot Luther, og beskyldte ham for å være en fiende av kirke og stat, levende og døde, geistlige og legfolk, kirkemøter og den enkelte kristne. «I Luthers villfarelser er det nok til å dømme hundre tusen kjettere til bålet,» erklærte han.

Til slutt prøvde han å fremstille reformasjonens tilhengere i et ufordelaktig lys. «Hvem er alle disse lutheranere?» sa han. «En flokk uforskammede skolemestere, korrupte prester, lastefulle munker, uvitende sakførere og utlevde adelsmenn, foruten vanlig folk som de har ført på villspor. De har lite å stille opp mot pavens tilhengere i antall, kyndighet og makt. En enstemmig kjennelse fra denne prominente forsamling vil opplyse de enfoldige, advare de uforsiktige, befeste de vaklende og styrke de svake.»

Til alle tider har man angrepet sannhetens forsvarere med slike våpen. Fremdeles benytter man de samme argumenter mot alle som våger å fremholde Guds ord klart og tydelig i motsetning til de etablerte villfarelser. «Hvem er disse som forkynner en ny lære?» spør de som gjerne vil ha en folkelig religion. «De er ulærde og i mindretall og tilhører den fattige del av befolkningen. Likevel påstår de at de har rett, og at de er Guds utvalgte folk. De er uvitende og villedet. Kirken teller langt flere og har større innflytelse. Vi har mange fremtredende og lærde menn. Makten er på vår side.» Slike argumenter vinner gjenklang. Men de veier ikke mer nå enn på Luthers tid.

Reformasjonen sluttet ikke med Luther, slik mange mener. Den skal fortsette til tidens slutt. Luther hadde den store oppgaven å spre det lyset Gud hadde gitt ham. Likevel fikk ikke han det hele og fulle lys. Siden den tid er det stadig kommet nytt lys fra Skriften, og nye sannheter har kommet for dagen.

Talen som pavens utsending holdt, gjorde et dypt inntrykk på riksdagen. Luther selv var ikke til stede og kunne imøtegå pavens talsmann med Guds klare ord. Ingen gjorde noe for å forsvare Luther. Forsamlingen syntes å være innstilt på å fordømme både ham og læresetningene han fremholdt, og om mulig å utrydde kjetteriet. Romerkirken hadde hatt den mest gunstige anledning til å forsvare sin sak. Alt som kunne sies til egen fordel, var blitt sagt. Men den tilsynelatende seieren var signalet til nederlag. Fra nå av skulle kontrasten mellom sannhet og villfarelse bli enda tydeligere når de møttes i åpen kamp. Aldri mer skulle romerkirken stå så trygt som før.

Selv om de fleste riksdagsmedlemmene ikke ville ha nølt med å overlate Luther til romerkirkens videre forføyning, var det mange som innså og beklaget det moralske forfall i kirken, og som gjerne ville få slutt på de misbruk som det tyske folk led under på grunn av den utbredte griskhet og korrupsjon blant presteskapet. Pavens utsending hadde fremstilt paveveldet i det mest gunstige lys. Nå påvirket Herren et av riksdagsmedlemmene til å gi en korrekt skildring av følgene av det pavelige tyranni. Fast og bestemt stod hertug Georg av Sachsen opp i denne fyrstelige forsamling, og med pinlig nøyaktighet regnet han opp pavedømmets bedrag og avskyeligheter og de fryktelige virkninger det hadde hatt. Til slutt sa han:

«Her er noen av de misligheter som er en anklage mot romerkirken: De eier ikke skam, og de har ikke tanke for annet enn... penger, penger, penger, ... slik at prestene som skulle forkynne sannhet, ikke taler annet enn løgn. Ikke alene blir de tolerert, men endog belønnet, for jo mer de lyver, desto mer får de. Det er fra denne skitne kilden slikt urent vann strømmer. Utskeielser og griskhet rekker hverandre hånden. ... Det er de skandaler som presteskapet får i stand, som driver så mange arme mennesker i evig fortapelse. Det må skje en fullstendig reform.»

Luther selv kunne ikke ha fremført en kraftigere og mer fremragende fordømmelse av de pavelige misbruk. Og det faktum at taleren var en avgjort motstander av reformasjonen, gav

hans ord enda større vekt. Hvis tilhørerne hadde fått øynene åpnet, ville de ha sett at Guds engler var til stede og sendte lysstråler gjennom villfarelsens mørke og åpnet sinn og hjerter for sannheten. Kraften fra sannhetens og visdommens Gud hadde kontroll endog over reformasjonens motstandere og banet på den måten vei for de store ting som snart skulle skje. Martin Luther var ikke til stede, men røsten av en som var større enn Luther, hadde lydt i forsamlingen.

Riksdagen oppnevnte straks et utvalg som skulle lage en liste over de pavelige undertrykkelser som tynget det tyske folk. Denne listen på 101 punkter ble overrakt keiseren med oppfordring til straks å sørge for at det ble rettet på disse misbruk. «Hvilket tap av kristne mennesker, hvilke plyndringer, hvilke utsuginger som følge av de skandaler som kristenhetens åndelige overhode er omgitt av!» het det i oppfordringen. «Det er vår plikt å forhindre at vårt folk blir ruinert og vanæret. Derfor ber vi aller underdanigst at det må bli satt i verk en omfattende reform, og at den blir gjennomført.»

Luther blir innkalt til riksdagen

Riksdagen forlangte at Luther skulle bli innkalt. Tross henstillinger, protester og trusler fra Aleander, samtykket keiseren til sist, og Luther ble innkalt til å møte for riksdagen. Sammen med innkallingsordren fikk han et leidebrev som sikret tilbakereisen til et trygt sted. Disse dokumentene ble brakt til Wittenberg av en kurer som hadde i oppdrag å føre Luther til Worms.

Luthers venner ble redde og fortvilet. På grunn av fordommen og fiendskapet mot ham fryktet de at ikke engang leidebrevet ville bli respektert, og de bad ham innstendig om ikke å sette livet på spill. Men han svarte: «Pavens folk ønsker meg ikke i Worms. De ønsker bare død og dom over meg. Men det betyr ikke noe. Be ikke for meg, men for Guds ord. ... Med sin Ånd vil Kristus gi meg seier over disse villfarelsens tjenere. Jeg forakter dem i mitt liv, og jeg skal seire over dem ved min død. I Worms har de det travelt med å tvinge meg til å tilbakekalle. Dette skal være min tilbakekallelse: Jeg har før sagt at paven var Kristi stedfortreder. Nå påstår jeg at han er vår Herres motstander og djevelens apostel.»

Luther skulle slippe å dra ut på denne farlige ferden alene. Foruten keiserens kurer var tre av hans mest betrodde venner med. Også Melanchton ville svært gjerne bli med. Han var nært knyttet til Luther og var ivrig etter å følge ham om det så skulle koste fengsel eller død. Men han fikk ikke lov. Om Luther skulle miste livet, ville reformasjonens fremtid avhenge av denne unge medarbeideren. Da Luther tok avskjed med ham, sa han: «Hvis jeg ikke kommer tilbake, og fienden tar mitt liv, må du fortsette å undervise og holde fast på sannheten. Arbeid i mitt sted. ... Dersom du overlever, betyr det lite om jeg skulle dø.»

Studenter og andre borgere som hadde møtt frem da Luther skulle reise, var dypt beveget. Mange som var blitt grepet av evangeliet, gråt da de tok farvel. Slik drog Luther og følget hans ut fra Wittenberg. Underveis merket de hvordan folk var trykket av bange

anelser. I enkelte byer fikk de ikke noen hjertelig velkomst. Et sted hvor de overnattet, gaven vennligsinnet prest uttrykk for sin frykt ved å vise Luther bildet av en italiensk reformator som hadde lidd martyrdøden. Neste dag fikk de vite at Luthers skrifter var blitt fordømt i Worms. Utsendinger kunngjorde hva keiseren hadde besluttet, og oppfordret folk til å levere de forbudte bøkene til myndighetene. Kureren som skulle bringe Luther til W orms, og som var bekymret for hans sikkerhet, tenkte at han kanskje var begynt å bli usikker. Han spurte om Luther var innstilt på å fortsette. Til dette svarte han: «Om jeg så blir bannlyst i hver eneste by, vil jeg likevel fortsette.»

I Erfurt ble Luther godt mottatt. Folk flokket seg omkring ham da han gikk gjennom de samme gatene der han ofte hadde gått med tiggerposen. Han besøkte også klostercellen der han hadde kjempet seg frem til det lyset som nå skinte over Tyskland. Han ble oppfordret til å preke. Egentlig hadde han taleforbud, men kureren gav tillatelse, og munken som engang hadde vært klosterets arbeidstrell, gikk nå opp på prekestolen.

Da han til en tettpakket forsamling talte over Kristi ord: «Fred være med dere,» sa han: «Filosofer, professorer og forfattere har prøvd å lære folk hvordan de kan oppnå evig liv, men det har ikke lykkes. Nå skal jeg fortelle dere det. ... Gud har oppreist et menneske fra de døde, Herren Jesus Kristus, for at han skulle overvinne døden, utrydde synden og stenge helvetes porter. Dette er frelsens verk. ... Kristus har seiret. Dette er det glade budskap. Vi blir frelst ved det han gjorde, ikke ved våre egne gjerninger. ... Kristus sa: Fred være med dere! Se på mine hender! Det betyr: Se, du menneske, det er jeg som har tatt bort din synd og gjenløst deg, og nå har du fred, sier Herren.»

Videre påviste han at sann tro vil vise seg i et hellig liv. «Fordi Gud har frelst oss, bør vi leve slik han ønsker. Om du er rik, skal du bruke din rikdom til hjelp for de fattige. Om du er fattig, skal du tjene de rike på en tilfredsstillende måte. Dersom ditt arbeid bare gagner deg selv, er den tjenesten du mener å gjøre for Gud, en løgn.» Folk var som trollbundet. Livets brød ble delt ut til disse sultne menneskene. Kristus ble opphøyet over paver og deres utsendinger og over keisere og konger. Luther nevnte ikke sin egen farefulle situasjon. Han prøvde ikke å trekke oppmerksomheten og sympatien mot sin egen person. Når han så på Kristus, tapte han seg selv av syne. Han skjulte seg bak sin forsoner og hadde ikke tanke for annet enn å fremstille Kristus som frelser for syndere.

Da Luther drog videre, ble han overalt møtt med stor interesse. En ivrig folkemengde flokket seg omkring ham, og vennlige røster advarte ham mot pavens folk. «De vil brenne deg og forvandle ditt legeme til aske, slik de gjorde med Johan Hus,» var det noen som sa. Men Luther svarte: «Om de så tente bål hele veien fra Worms til Wittenberg så flammene nådde opp til himmelen, ville jeg gå gjennom ilden i Herrens navn. Jeg ville likevel møte frem. Jeg ville gå inn i gapet til udyret, bryte i stykker tennene på det og bekjenne Herren Jesus Kristus.»

Nyheten om at Luther var på vei til Worms, vakte stort oppstyr. Vennene hans var urolige for hans sikkerhet, men fienden fryktet for utfallet av hans sak. De gjorde hva de kunne for å få ham fra å dra inn i byen. Pavens folk oppfordret ham innstendig til å ta opphold i en borg hos en vennligsinnet ridder, og påstod at alle vanskeligheter da ville bli ordnet på beste måte. Vennene hans utmalte farene som truet, og prøvde på den måten å få ham til å innse risikoen. Men alle forsøk var forgjeves. Luther var ikke til å rokke. «Om det var like mange djevler i Worms som det er takstein på husene, drar jeg likevel dit.»

Da Luther nådde fram til Worms, strømmet store menneskemengder til byporten for å hilse ham velkommen. Ikke engang keiseren fikk en slik velkomst. Det var stor spenning. Midt i folkemengden hørtes en gjennomtrengende, klagende røst som sang en gravsalme som advarsel til Luther om den skjebne som ventet ham. «Gud er mitt vern,» sa han da han steg ned fra vognen.

Pavens folk hadde ikke trodd at Luther virkelig ville våge å vise seg i Worms, og hans ankomst vakte stor forferdelse. Keiseren sammenkalte øyeblikkelig sine rådgivere for å finne ut hvordan de skulle gripe saken an. En av biskopene, en fanatisk papist, uttalte: «Vi har drøftet denne saken lenge nok. Deres Majestet bør straks rydde denne mannen av veien. Sørget ikke Sigismund for at Johan Hus ble brent? Vi er ikke forpliktet til å gi eller respektere et leidebrev til en kjetter.» Men keiseren var ikke enig. «Vi må holde vårt løfte,» sa han.14Det ble derfor bestemt at Luther skulle få tale.

Hele byen var ivrig etter å få se denne merkelige mannen, og snart var boligen hans full av folk som kom på besøk. Luther var enda ikke helt bra etter sykdommen han nylig hadde hatt, og han var trett etter reisen som hadde vart hele to uker. Dessuten måtte han forberede seg på morgendagens skjebnesvangre begivenheter og trengte derfor ro og fred. Men folk var så ivrige etter å få se ham at da han så vidt hadde hvilt seg bare noen få timer, stimlet adelsmenn, riddere, prester og byens borgere sammen omkring ham. Blant disse var det mange adelsmenn som hadde forlangt at keiseren skulle sørge for å gjøre slutt på geistlighetens misbruk, og som «er blitt frigjort ved min forkynnelse»,15 for å bruke Luthers egne ord.

Både venner og fiender kom for å se den ukuelige munken. Men han tok imot dem med uforstyrret sinnsro og svarte verdig og klokt på alle spørsmål. Han viste en fast og modig holdning. Det bleke, magre ansiktet som var merket av slit og sykdom, uttrykte vennlighet og endog glede. Hans verdige og alvorsfylte tale åpenbarte en kraft som ikke engang fienden kunne stå seg mot. Både venner og motstandere undret seg. Noen var overbevist om at han var under guddommelig innflytelse. Andre påstod likesom fariseerne om Kristus: «Han er besatt.»

Frem for keiser og fyrster

Neste dag skulle Luther møte for riksdagen. En embetsmann hadde fått i oppdrag å bringe ham dit. Men det var ikke lett å komme frem. Alle gatene var tettpakket med folk som var ivrige etter å få et glimt av denne munken som våget å sette seg opp mot selveste paven.

Like før han skulle stille seg frem for sine dommere, ble han tilsnakket av en gammel hærfører, en krigshelt fra mang en slagmark. «Arme munk, arme munk, du vil nå kjempe mer tappert enn jeg eller noen annen hærfører noen gang har gjort i våre blodigste slag. Men dersom din sak er rettferdig og du selv er overbevist, så gå fryktløst i Guds navn. Han vil ikke svikte.»

Endelig stod Luther foran forsamlingen. Keiseren satt på tronen, omgitt av de fornemste menn i riket. Aldri hadde noen stått foran en mer imponerende forsamling for å forsvare sin tro. Denne mønstring var i seg selv en klar seier over pavedømmet.

Paven hadde fordømt denne mannen, og nå stod han til rette for en domstol som dermed satte seg over paven. Paven hadde lyst ham i bann og satt ham utenfor alt menneskelig samkvem. Likevel ble han tiltalt i høflige ordelag og ble mottatt av den mest ærverdige forsamling i verden. Paven hadde gitt ham permanent taleforbud, og nå skulle han tale til tusenvis av oppmerksomme tilhørere fra hele kristenheten. En mektig revolusjon ble dermed iverksatt ved Luthers medvirkning. Romerkirken holdt allerede på å miste sin makt, og det var røsten fra en munk som hadde fremkalt denne ydmykelsen.

Luther, som var av lav herkomst, virket skremt og forsagt da han stod overfor denne innflytelsesrike og ærverdige forsamlingen. Noen av fyrstene som la merke til hans forvirring, gikk bort til ham, og en av dem hvisket: «Vær ikke redd for dem som dreper legemet, men ikke kan drepe sjelen.» En annen sa: «Når dere føres frem for landshøvdinger og konger for min skyld, skal det bli gitt dere ved deres Fars Ånd hva dere skal si.» Slik kom noen av verdens stormenn med Kristi ord for å styrke hans tjener i prøvens stund. Luther ble ført frem like foran keiseren. Det var dødsstille i den store forsamlingen. En embetsmann reiste seg, pekte på en samling av Luthers skrifter og bad ham svare på to spørsmål: om han innrømmet å ha skrevet dem, og om han ville tilbakekalle.

Da boktitlene ble lest opp, svarte Luther på det første spørsmålet at det var han som hadde skrevet bøkene. «Ettersom det andre spørsmålet angår troen og menneskers frelse, og også Guds ord som er det største og mest dyrebare i himmelen og på jorden, ville det være uklokt av meg å svare uten å tenke meg nærmere om. Jeg kunne da si mindre enn situasjonen krever, eller mer enn sannheten krever, og på den måten synde mot Kristi ord: ’Den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen. ’ Derfor ber jeg i all underdanighet Deres Majestet om å gi meg tid så jeg kan svare uten å komme i konflikt med Guds ord.»

Det var fornuftig av Luther å be om dette. Det gjorde at forsamlingen ble overbevist om at han hverken var irritert eller handlet impulsivt. En slik ro og selvbeherskelse, som de ikke hadde ventet av en som hadde vist seg så uredd og ubøyelig, gav hans ord større vekt. Det gjorde at han senere kunne svare på en forsiktig, bestemt, klok og verdig måte, så hans motstandere ble både overrasket og skuffet og følte seg irettesatt for sin uforskammethet og stolthet.

En nattlig bønnekamp

Neste dag skulle han gi sitt endelige svar. En stund holdt han på å miste motet når han tenkte på de kreftene som stod sannheten imot. Troen vaklet, han ble redd og usikker, og alt virket skremmende. Farene tårnet seg opp foran ham. Det så ut som om fienden skulle gå av med seieren og mørkets makter få overhånd. Skyer samlet seg rundt ham og syntes å skille ham fra Gud. Han lengtet etter en forsikring om at Allhærs Gud var med ham. I dyp sjelenød kastet han seg med ansiktet mot jorden og gav fra seg slike hjerteskjærende rop som bare Gud fullt ut kunne forstå.

«Allmektige og evige Gud,» bad han, «så ond verden er! Den åpner sin munn for å sluke meg, og min tro er så svak. Dersom jeg bare har denne verdens styrke å holde meg til, er det forbi med meg. Min siste time er kommet, dommen over meg er falt. Gud, hjelp meg mot all verdens visdom. Gjør dette, du alene, for dette er ikke mitt verk, men ditt. Jeg har ikke noe å gjøre her, ikke noe å kjempe for mot de store i denne verden. Men det er din sak, og det er en rettferdig sak. Herre, hjelp meg! Trofaste og uforanderlige Gud, jeg setter ikke min lit til noe menneske. Alt som kommer fra mennesker, slår feil. Du har utvalgt meg til denne oppgaven. Stå meg bi for Jesu Kristi skyld, han som er mitt vern, mitt skjold og min faste borg.»

I sitt allvise forsyn hadde Gud vist Luther hvilken fare som truet, for at han ikke skulle stole på seg selv og kaste seg ut i farene av bare overmot. Likevel var han ikke plaget av frykt for personlig lidelse eller redsel for tortur eller død. Han hadde kommet til et krisepunkt, og han følte at han ikke strakk til. Hans svakhet kunne skade sannhetens sak.

Når han kjempet med Gud, var det ikke for sin egen sikkerhet, men for evangeliets seier. Likesom Jakobs kamp ved bekken om natten var Luthers kamp og sjeleangst. Og likesom Jakob vant også han seier. Fullstendig hjelpeløs klamret han seg til Kristus i tro. Han ble styrket i forvissningen om at han ikke skulle stå alene foran forsamlingen. På ny fikk han fred i sinnet, og han gledet seg over at han fikk opphøye Guds ord overfor landets ledere.

Med sinnet forankret i Gud forberedte Luther seg til kampen. Han tenkte nøye over hva han skulle svare, undersøkte i sine egne skrifter og fant frem passende bibeltekster som han grunnet sitt syn på. Så la han venstre hånd på den hellige boken som lå oppslått foran ham, og løftet den høyre mot himmelen idet han lovte dyrt at han fortsatt ville være tro mot evangeliet og åpent bekjenne sin tro, selv om det skulle koste ham livet.

«Her står jeg»

Da han igjen ble ført frem for riksdagen, viste han ikke spor av frykt eller forlegenhet. Rolig og avslappet, men verdig og frimodig, stod han som Guds vitne blant de store og innflytelsesrike. Riksdagens talsmann spurte nå om Luther hadde bestemt seg for å tilbakekalle sine læresetninger. Han svarte på en rolig og ydmyk måte, og var hverken harm eller opphisset. Han opptrådte reservert og ærbødig, og la for dagen en tillit og glede som overrasket forsamlingen.

«Deres Majestet, ærede fyrster, nådige herrer,» begynte han. «Jeg står frem her i dag slik jeg fikk pålegg om i går, og for Guds barmhjertighets skyld ber jeg innstendig Hans Majestet og de høye herrer om nådigst å lytte til mitt forsvar av en sak som jeg er overbevist om er rettferdig og sann. Skulle jeg av vanvare forsynde meg mot det som er skikk og bruk i denne forsamling, ber jeg om unnskyldning, for jeg er ikke oppdratt i kongeslott, men i klosterets ensomhet.» Så gikk han over til selve saken og sa at han i sine skrifter hadde tatt opp ulike emner. Noen av dem handlet om tro og gode gjerninger, og selv hans fiender hadde uttalt at de ikke bare var ufarlige, men direkte gagnlige. Å tilbakekalle disse ville være å fornekte sannheter som alle parter var enige i.

Andre av bøkene handlet om pavedømmets korrupsjon og misbruk. Å tilbakekalle disse ville være å styrke romerkirkens tyranni og åpne døren for enda mer ugudelighet. I den tredje kategorien av skrifter hadde han angrepet en rekke personer som hadde forsvart de onder som eksisterte. Han innrømmet at han der hadde uttrykt seg krassere enn det som sømmet seg. Han gjorde ikke krav på å være feilfri, men heller ikke disse skriftene kunne han tilbakekalle, for da ville sannhetens fiender driste seg til å mishandle Guds folk på en enda grusommere måte.

«Jeg er bare et vanlig menneske og ikke Gud,» sa han videre. Derfor vil jeg forsvare meg med Kristi ord: «Har jeg sagt noe galt, så før bevis for det!» For Guds barmhjertighets skyld ber jeg Hans Majestet og de høye fyrster og alle av enhver rang å vise fra profetenes og apostlenes skrifter at jeg har tatt feil. Så snart jeg blir overbevist om det, vil jeg tilbakekalle enhver villfarelse og være den første til å inndra bøkene mine og kaste dem på bålet.

Det jeg her har sagt, viser at jeg nøye har tenkt over den fare jeg utsetter meg for. Men det har ikke skremt meg. Tvert imot er jeg glad for at evangeliet nå som i tidligere tider er årsak til uro og strid. Slik er Guds ord, og slik virker det. «Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd,» sa Kristus. Guds råd er underfulle og forferdelige.

Pass på at dere ikke under påskudd av å dempe uoverensstemmelser angriper Guds hellige ord og utsetter dere for en fryktelig syndflod av uoverkommelige farer i form av ulykker her i livet og evig utslettelse. ... Jeg kunne nevne mange eksempler fra Guds ord. Jeg kunne tale om faraoene i Egypt og om kongene i Babylonia og Israel som aldri gjorde

mer for å ødelegge seg selv enn når de prøvde å styrke sin egen makt gjennom vedtak som syntes å være meget kloke. «Han flytter fjell før de vet av det.»

Luther hadde talt på tysk og ble nå oppfordret til å gjenta foredraget på latin. Enda han var trett etter anstrengelsene, etterkom han oppfordringen og talte like klart og overbevisende som første gang. Gud ledet utviklingen. Mange av fyrstene var så forblindet av villfarelse og overtro at de ikke oppfattet styrken i Luthers fremstilling da han talte første gang. Men da han gjentok talen, forstod de klart det han hadde fremholdt.

De som hårdnakket lukket øynene for lyset og ikke ville la seg overbevise av sannheten, ble rasende over den myndige måten Luther talte på. Da han var ferdig, sa riksdagens talsmann i sinne: «Du har ikke svart på spørsmålet. ... Vi forlanger et klart og bestemt svar. ... Vil du tilbakekalle eller vil du ikke?»

Luther svarte: «Ettersom keiseren og de høye herrer krever et klart, enkelt og bestemt svar, skal dere få det, og det lyder slik: Jeg tror hverken på paven eller kirkemøtene, for det er klart at de ofte har tatt feil og motsagt seg selv. Hvis jeg ikke blir overbevist ved Guds ord eller andre klare og tydelige grunner, så hverken kan eller vil jeg tilbakekalle eller rette et eneste ord. For å handle mot sin samvittighet er utilrådelig, skadelig og farlig. Her står jeg. Jeg kan ikke annet. Gud hjelpe meg! Amen.» Slik stod denne rettferdige mannen på Guds ords faste grunnvoll. Himmelens lys strålte fra ansiktet hans. Hans storhet og rettskaffenhet, og freden og gleden han var fylt av, var tydelig for alle mens han vitnet mot de kraftige villfarelser og om styrken i den tro som overvinner verden. En stund var hele forsamlingen målløs av forbauselse. Da han gav sitt første svar, hadde han vært lavmælt og ærbødig, nesten forsagt. Pavens folk oppfattet dette som et tegn på at han holdt på å miste motet. Da han bad om utsettelse, trodde de at han var i ferd med å tilbakekalle.

Keiser Karl, som hadde lagt merke til det trette ansiktsuttrykket, det hverdagslige antrekket og den enkle talemåten, hadde bemerket i en halvt foraktelig tone: «Denne munken kan aldri få meg til å bli kjetter.» Men det mot og den fasthet han nå la for dagen, sammen med de klare og kraftige argumentene, overrasket alle parter. Keiseren utbrøt nesten begeistret: «Denne munken taler uforferdet og med et urokkelig mot.» Mange av de tyske fyrstene så med stolthet og beundring på denne representanten for nasjonen.

Roms tilhengere hadde lidd nederlag, og deres sak stod i et høyst ugunstig lys. De prøvde å beholde makten, ikke ved å vise til Skriften, men ved å ty til trusler, noe som var vanlig for romerkirken. Riksdagens talsmann erklærte: «Hvis du ikke tilbakekaller, vil keiseren og delstatene nok finne ut hva de skal gjøre med en slik uforbederlig kjetter.» Luthers venner, som med stor glede hadde lyttet til hans fremragende forsvar, skalv av redsel da de hørte dette. Men Luther selv sa rolig: «Gud hjelpe meg, jeg kan ikke tilbakekalle noe.»

Han fikk beskjed om å trekke seg tilbake mens fyrstene konfererte. Situasjonen var ytterst alvorlig. Luthers bestemte avslag kunne få konsekvenser for kirken i århundrer fremover. Derfor bestemte de seg for å gi ham en siste anledning til å tilbakekalle. Enda en gang ble han ført frem for riksdagen. Igjen ble han spurt om han ville tilbakekalle. «Jeg har ikke noe annet svar enn det jeg alt har gitt,» sa han. Det var klart at hverken løfter eller trusler kunne få ham til å bøye seg for kravene fra Rom.

Pavens folk ergret seg over at deres makt, som hadde fått konger og adelsmenn til å skjelve, på denne måten skulle bli trosset av en ubetydelig munk, og de ønsket bare at de kunne få torturere ham til døde. Men Luther, som innså faren, hadde talt til alle med kristelig verdighet og sinnsro. Han hadde ikke vært hovmodig eller ubalansert, men hadde gitt en nøktern fremstilling. Han tenkte ikke på seg selv og på den fornemme forsamlingen, men følte bare at han stod overfor en som var uendelig meget større enn paver, prelater, konger og keisere.

Det var Kristus som hadde talt gjennom Luther, og det med en kraft og verdighet som fylte både venner og fiender med ærefrykt og undring. Guds Ånd hadde påvirket landets ledende menn, og flere av fyrstene var modige nok til å innrømme at Luther hadde rett. Mange ble overbevist om sannheten, men hos noen varte ikke dette svært lenge. Det var andre som ikke gav uttrykk for sin overbevisning med det samme, men som senere studerte Skriften og gikk helt og fullt inn for reformasjonen.

Kurfyrst Fredrik hadde sett frem til Luthers møte med riksdagen, og sterkt grepet hadde han lyttet til hans foredrag. Han var både glad og stolt over Luthers mot, fasthet og selvbeherskelse, og han bestemte seg for å støtte ham enda mer. Kontrasten mellom de stridende parter gjorde det klart at visdommen til paver, konger og prelater ikke hadde noe å stille opp mot sannheten. Pavedømmet hadde lidd et nederlag som skulle prege nasjonene i all fremtid.

Luthers skjebne i vektskålen

Da pavens sendemann så virkningen av Luthers tale, ble han mer bekymret enn noen gang for romerkirkens maktstilling, og bestemte seg for å bruke ethvert middel for å få has på reformatoren. Med all den veltalenhet og diplomatiske kløkt som han var så kjent for, fremholdt han for den unge keiseren hvor uklokt og farlig det ville være å ofre vennskapet og støtten fra den mektige pavestolen for en ussel munk.

Det gjorde sin virkning. Dagen etter at Luther hadde gitt sitt svar, sendte keiseren et budskap til riksdagen, der han gjorde kjent at han ville føre videre sine forgjengeres politikk for å opprettholde og beskytte den katolske religion. Fordi Luther hadde nektet å oppgi sine villfarelser, måtte man ta de kraftigste forholdsregler mot ham og det kjetteri han stod for.

«En enslig munk, villedet av sin egen dårskap, har reist seg mot hele kristenheten. For å stanse en slik ugudelighet ofrer jeg gjerne mine riker, mine skatter, mine venner, min kropp,

mitt blod, min sjel og mitt liv. Jeg er nå ferdig med augustinermunken Luther, og jeg forbyr ham å forårsake den minste uro blant folk. Jeg vil behandle ham og tilhengerne hans som trassige kjettere med bannlysning, interdikt og et hvilket som helst middel for å uskadeliggjøre dem. Jeg oppfordrer representantene fra alle delstatene til å opptre som sanne kristne.»Likevel erklærte keiseren at Luthers leidebrev skulle respekteres, og at han måtte få reise trygt hjem igjen før det ble gjort forføyninger mot ham.

To motstridende syn kom nå til uttrykk blant medlemmene av riksdagen. Igjen krevde pavens utsendinger og representanter at leidebrevet ikke skulle gjelde. «Kast asken hans på Rhinen, slik som med asken til Johan Hus for hundre år siden,» sa de.25 Men noen av fyrstene, som selv var pavetilhengere og Luthers erklærte motstandere, protesterte mot et slikt brudd på offentlig tillit som ville være en skamplett på nasjonens ære. De minnet forsamlingen om de ulykker som hadde hendt etter at Johan Hus var død, og sa at de ikke ville risikere en gjentagelse av disse fryktelige plager over Tyskland og over den unge keiseren.

Som svar på det simple forslaget uttalte keiser Karl: «Selv om troskap og ære skulle bli bannlyst fra hele jorden, må det likevel ikke skje i hjertet hos fyrster.» Luthers bitreste fiender prøvde likevel å få keiseren til å gi reformatoren den samme behandling som Sigismund hadde gitt Hus - overgi ham i kirkens vold. Men keiseren tenkte på hvordan Hus midt i en folkemengde hadde pekt på lenkene sine og minnet keiseren om hans æresord. Derfor sa han: «Jeg vil helst ikke rødme slik som Sigismund.»

Likevel hadde keiser Karl med overlegg forkastet det som Luther fremholdt. «Jeg er fast bestemt på å følge eksemplet fra mine forgjengere,» skrev han.27 Han hadde bestemt seg for å følge skikk og bruk, endog på bekostning av sannhet og rett. I likhet med sine forgjengere ville han opprettholde pavedømmet med all dets grusomhet og korrupsjon. Slik tok han sitt standpunkt og nektet å ta imot noe lys som de ikke alt hadde, eller å forplikte seg til noe som de ikke tidligere hadde gjort.

Også i vår tid er det mange som på lignende vis klamrer seg til forfedrenes skikker og overleveringer. Når Herren sender mer lys, nekter de å ta imot det fordi forfedrene ikke så det og derfor ikke kunne ta imot det. Vi er ikke i samme situasjon som de, og derfor har vi heller ikke de samme plikter og det samme ansvar. Gud vil ikke at vi skal følge forfedrenes eksempel i stedet for selv å søke etter sannhet. Vi har et større ansvar enn våre forfedre. Vi er ansvarlige for det lyset de mottok og gav oss i arv. Dessuten er vi ansvarlige for det lyset som skinner på oss fra Guds ord.

Kristus sa om de vantro jøder: «Var jeg ikke kommet, og hadde jeg ikke talt til dem, da hadde de vært uten skyld.» Gjennom Luther hadde denne Guds tale lydt til Tysklands keiser og fyrster. Mens lyset skinte fra Guds ord, virket hans Ånd for siste gang på mange i forsamlingen. Mange århundrer tidligere hadde Pilatus på grunn av stolthet og hensynet til folkegunst lukket hjertet for verdens frelser. Den skjelvende Feliks hadde sagt til sannhetens

budbærer: «Gå, men når jeg får tid, skal jeg tilkalle deg igjen.» Og den stolte Agrippa hadde uttalt: «Det er like før du overtaler meg til å bli en kristen.» Men han vendte seg likevel bort fra det himmelske budskap. Slik gav Karl 5. etter for stolthet og politiske hensyn, og avviste sannheten.

Hardt press mot Luther

Ryktet om planene mot Luther spredte seg vidt og bredt og førte til stort oppstyr i byen. Luther hadde mange venner som kjente til pavedømmets hensynsløse fremferd mot alle som våget å avsløre de korrupte forhold, og de bestemte seg for at han ikke skulle komme i dets klør. Flere hundre adelsmenn forpliktet seg til å beskytte ham. Mange erklærte åpent at keiserens uttalelse var et tegn på svakhet og ettergivenhet overfor pavemakten.

På husdørene og på offentlige steder ble det satt opp plakater som enten fordømte Luther eller støttet ham. På en plakat stod bare disse ordene av vismannen: «Ve deg, du land som har et barn til konge.» Folks begeistring for Luther overalt i Tyskland gjorde at både keiseren og riksdagen ble overbevist om at enhver urett mot Luther ville true rikets sikkerhet og endog selve tronen.

Med hensikt holdt Fredrik av Sachsen seg i bakgrunnen og la omhyggelig skjul på sin virkelige innstilling til Luther, mens han holdt et vaktsomt øye med alt det Luther og hans motstandere foretok seg. Men mange prøvde ikke engang å skjule sin sympati for Luther. Han fikk besøk av fyrster, grever og baroner og andre fremtredende personer, både legfolk og geistlige. «Den lille stuen hans kunne ikke romme alle som kom,» skrev Spalatin.30 Folk stirret på ham som om han var mer enn et menneske. Endog de som ikke trodde på det han lærte, kunne ikke annet enn beundre hans hederlige holdning som fikk ham til å trosse døden fremfor å handle mot samvittigheten.

De satte mye inn på å få Luther til å gå med på et forlik med Rom. Adelsmenn og fyrster fremholdt for ham at dersom han fortsatt gikk imot kirken og kirkemøtene, ville han snart bli landsforvist og stå uten beskyttelse. Til dette svarte han: «Kristi evangelium vil alltid vekke forargelse. ... Hvorfor skulle da frykt eller fare skille meg fra Herren og fra hans ord som alene er sannhet? Nei, da vil jeg heller gi mitt legeme, mitt blod og mitt liv.»

Igjen ble han oppfordret til å gjøre som keiseren sa, og da ville han ikke ha grunn til å frykte. «Jeg er fullstendig enig i at keiseren og fyrstene og tilmed det mest uanselige kristne menneske bør undersøke og vurdere bøkene mine, men bare på betingelse av at de lar Guds ord være rettesnor. Et menneske har ikke noe annet å gjøre enn å lyde det. Gjør ikke vold på min samvittighet som er bundet og lenket til Den hellige skrift.»

På en annen oppfordring svarte han: «Jeg gir gjerne avkall på mitt leide. Jeg legger meg selv og mitt liv i keiserens hånd, men Guds ord - aldri!» Han erklærte seg villig til å godta avgjørelsen fra et kirkemøte, men bare hvis den ble fattet i samsvar med Den hellige skrift. «Når det gjelder Guds ord og troen, er enhver kristen like god dommer som paven, selv om

han blir støttet av en million kirkemøter.» Til slutt ble både venner og fiender klar over at alle videre forsøk på å få i stand et forlik ville være nytteløse.

Dersom Luther hadde gitt etter på et eneste punkt, ville Satan og hans hærskarer ha vunnet. Men hans ubøyelige fasthet førte til kirkens frigjøring og ble begynnelsen til en ny og bedre tid. Denne mannen, som våget å tenke og handle selvstendig i åndelige saker, kom til å øve en sterk innflytelse på kirken og på verden, ikke bare i sin egen samtid, men i all fremtid. Hans fasthet og troskap ville være en styrke for alle som kom i en lignende situasjon. Guds makt og storhet var hevet over menneskers planer og over Satans velde.

I sikkerhet på Wartburg

Ikke lenge etter fikk Luther pålegg fra keiseren om å reise hjem igjen, og han var klar over at bannlysning ville bli det neste. Truende skyer hang over stien der han skulle gå, men da han reiste fra Worms, var han likevel glad og takknemlig. «Djevelen selv voktet pavens borg,» sa han. «Men Kristus har slått en stor sprekk i den, og Satan ble nødt til å innrømme at Herren er mektigere enn han.»

Luther ville nødig at hans steile holdning skulle bli oppfattet som opprør. Etter avreisen skrev han derfor til keiseren: «Gud som ransaker hjerter, vet at jeg gjerne vil lyde Deres Majestet på godt og ondt, i liv og død, og uten noe annet forbehold enn Guds ord som mennesket lever av. I alle livets forhold skal min troskap være urokkelig, for det betyr ikke noe for frelsen om vi taper eller vinner her. Men når det gjelder de evige ting, vil Gud ikke at vi skal bøye oss for andre mennesker, for underkasteise i åndelige saker er i virkeligheten tilbedelse, som bare Skaperen har krav på.»

På reisen tilbake fra Worms ble Luther møtt med enda større hjertelighet enn da han reiste dit. Kirkeledere bød den bannlyste munken velkommen, og øvrighetspersoner hedret den mannen som keiseren hadde fordømt. Han ble oppfordret til å preke, og tross keiserens forbud gikk han igjen opp på prekestolen. «Jeg har aldri forpliktet meg til å lenkebinde Guds ord,» sa han, «og jeg vil heller aldri gjøre det.»

Han hadde ikke vært lenge borte fra Worms før pavens menn fikk keiseren til å sende ut en kunngjøring. Der ble Luther fordømt som «Satan selv i menneskeskikkeise og kledd i munkekappe». Ordren gikk ut på å stanse ham så snart leidet utløp. Ingen skulle ha lov til å huse ham, gi ham mat og drikke eller støtte ham i ord eller handling hverken offentlig eller privat. Folk kunne pågripe ham hvor som helst og overlevere ham til myndighetene, og skriftene hans skulle ødelegges. Også tilhengerne hans skulle fengsles og deres eiendom konfiskeres. Alle som våget å trosse dette påbud, skulle rammes av de samme bestemmelser.

Kurfyrsten av Sachsen og de fyrstene som stod på Luthers side, hadde forlatt Worms like etter Luther, og keiserens påbud ble vedtatt av riksdagen. Pavens menn triumferte. De mente at reformasjonens skjebne nå var beseglet. Gud hadde sørget for en utvei for sin tjener i denne farens stund. Et vaktsomt øye hadde fulgt ham, og en trofast og storsinnet person

hadde bestemt seg for å redde ham. Det var klart at Rom ikke ville nøye seg med noe mindre enn hans død. Bare ved å holde ham skjult kunne han unngå løvens gap.

Gud beveget Fredrik av Sachsen til å legge en plan for å beskytte reformatoren. Ved hjelp av trofaste venner ble planen satt ut i livet, og Luther ble forsvarlig skjult for både venner og fiender. På hjemreisen ble han overfalt, skilt fra resten av følget og i hast ført gjennom skogen til Wartburg, en øde fjellfestning. Både overfallet og bortføringen var holdt så hemmelig at ikke engang kurfyrst Fredrik selv visste hvor han var. Dette ble gjort med beregning. Så lenge kurfyrsten ikke visste hvor Luther oppholdt seg, kunne han ikke røpe noe. Han var tilfreds med å vite at han var i sikkerhet.

Våren, sommeren og høsten gikk, og det ble vinter. Og Luther var fremdeles innesperret. Aleander og tilhengerne hans frydet seg da det syntes som om evangeliets lys skulle slokne. Men reformatoren holdt tvert imot på å fylle lampen fra sannhetens kilde, og lyset skulle snart skinne enda klarere. På det gjestmilde og trygge Wartburg gledet Luther seg over at han for en tid kunne være borte fra stridens hete. Men i lengden var det vanskelig for ham å holde seg i ro. Han var vant til å være travelt opptatt og til å møte stadige utfordringer og kunne ikke holde ut å være uvirksom. I denne tiden fikk han et enda klarere syn på forholdene i kirken, og han ropte fortvilt: «Akk, det er ingen i denne verdens siste tid som vil stå som en mur for Herren og frelse Israel!»38

Når det gjaldt ham selv, var han redd for å bli beskyldt for feighet fordi han hadde trukket seg ut av kampen. Samtidig bebreidet han seg selv fordi han var uvirksom og selvopptatt. Likevel utrettet han mer enn noen skulle tro var mulig. Pennen hans var aldri i ro. Mens motstanderne gratulerte hverandre med at han var satt ut av spillet, ble de forbauset og forvirret da de fikk håndfaste beviser for at han fremdeles var i virksomhet.

En mengde skrifter som stammet fra hans penn, sirkulerte over hele landet. Han gjorde også en betydelig innsats da han oversatte Det nye testamente til tysk. Fra sitt Patmos oppe i fjellene fortsatte han nesten et helt år med å forkynne evangeliet og gå til felts mot tidens villfarelser og synder. Når Gud holdt sin tjener borte fra offentlighetens rampelys, var det ikke bare for å beskytte ham mot fiender, eller for at han skulle få fred til å fullføre dette nødvendige arbeid. Det gjaldt enda viktigere ting. På det stille, øde stedet i fjellene var Luther avskåret fra menneskelig støtte og hyllest. På den måten ble han spart for stolthet og selvgodhet som fremgang ofte fører til. Ved å lide og bli ydmyket skulle han bli beredt til på ny å kunne bevege seg trygt på de svimlende høyder som han så plutselig var blitt hevet opp til.

Når mennesker gleder seg over den frihet sannheten gir dem, er det lett å lovprise dem som Gud har benyttet til å bryte overtroens og villfarelsens lenker. Djevelen prøver å vende menneskers tanker og hengivenhet bort fra Gud og til menneskelige formidlere. Han får dem til å ære redskapet og til å overse ham som leder alt.

Åndelige ledere som blir rost og aktet, glemmer altfor ofte at de er avhengige av Gud, og stoler i stedet på seg selv. Det fører til at de prøver å dirigere sinnet og samvittigheten til mennesker som søker veiledning hos dem i stedet for i Guds ord. Ofte blir reformarbeidet hindret fordi dets talsmenn har denne innstilling. Gud ville verne reformasjonens sak mot denne faren. Han ville gi saken et guddommelig preg, ikke et menneskelig. Folk så på Luther som sannhetens tolk. Han ble fjernet for en tid så alle skulle få øye på ham som er sannhetens opphav.

Kapittel 9 - Lyset tent i Sveits

I valget av personer til å reformere kirken ser vi den samme guddommelige plan som i valget av dem som grunnla den første menigheten. Gud gikk forbi dem som var store i verdens øyne, de med titler og rikdom og som var vant til å bli hyllet og æret som folkets ledere. De var så stolte og selvgode og følte seg så ovenpå at det var utenkelig for dem å bry seg om sin neste eller være den ydmyke nasareerens medarbeidere. Derfor kalte Jesus de ulærde, strevsomme fiskerne fra Galilea, og sa til dem: «Følg meg, så vil jeg gjøre dere til menneskefiskere!»1 Disse disiplene var ydmyke og lærvillige. Jo mindre påvirket de var av samtidens falske lære, desto lettere kunne Kristus undervise og dyktiggjøre dem til tjenesten.

Slik var det også på reformasjonstiden. Lederne kom fra beskjedne kår. De var uten klassestolthet og var upåvirket av geistlighetens skinnhellighet og sluhet. Gud benytter enkle personer til å utføre store ting. Da er det ikke mennesker som får æren, men Gud, han som får dem til både å ville og handle etter hans gode vilje.

Zwinglis oppvekst og utdanning

Noen få uker etter at Luther kom til verden i en gruvearbeiders hytte i Sachsen, ble Ulrich Zwingli (1484-1531) født i en gjeterhytte i Alpene. Oppveksten og oppdragelsen han fikk, var en god forberedelse for hans fremtidige oppgave. Omgitt av en storslått natur fikk han tidlig inntrykk av Guds storhet og allmakt.

Når han hørte om de bragder som var utført mellom fjellene på hjemtraktene hans, drømte han om å utrette store ting. Han lyttet oppmerksomt til de få fortellingene fra Bibelen som den fromme bestemoren hans hadde funnet blant kirkens sagn og legender. Med stor interesse hørte han om patriarkenes og profetenes storverk, om gjeterne som passet saueflokkene langs fjellskråningene i Palestina, der engler talte til dem, og om barnet i Betlehem og det som hendte på Golgata.

På samme måte som Luthers far, ville også Zwinglis foreldre at sønnen skulle få en god utdanning, og han ble tidlig sendt bort fra sin barndoms dal. Han var meget begavet, og det ble snart vanskelig å finne lærere som kunne undervise ham. Da han var tretten år, drog han til Bern, som på den tiden hadde den mest kjente skolen i Sveits. Men her skjedde det noe som lett kunne ha forandret hele hans liv. Munkene gjorde sitt beste for å få ham til å gå i kloster. Dominikanerne og fransiskanerne konkurrerte om folkegunsten, og prøvde å overgå hverandre ved å sette i verk overdådige kirkeutsmykninger , praktfulle seremonier og ved å vise frem berømte relikvier og undergjørende helgenbilder.

Dominikanerne i Bern var klar over at dersom de kunne få tak i denne evnerike unge studenten, ville de oppnå både vinning og ære. Hans unge alder, hans tale- og

skriveferdighet og hans sans for musikk og poesi ville bidra mer til å trekke folk til gudstjenesten og øke inntektene for deres orden enn all den pomp og prakt de ellers kunne oppvise. Ved list og smiger prøvde de å få Zwingli til å bli medlem av klostersamfunnet.

Da Luther var student, hadde han stengt seg inne i en klostercelle, og han ville vært tapt for verden om Gud ikke hadde sørget for at han kom ut. Zwingli ble forskånet for denne faren. Tilfeldigvis fikk hans far vite om munkenes planer. Han ville slett ikke at sønnen skulle bli munk og leve et unyttig liv i lediggang. Han var klar over at det gjaldt sønnens fremtid og bad ham derfor om straks å komme hjem. Den unge Zwingli gjorde som faren sa, men kunne ikke i lengden slå seg til ro i dalen der han hadde vokst opp. Etter en tid reiste han til Basel og fortsatte studiene. Her fikk han for første gang høre evangeliet om Guds frie nåde.

En lærer som hette Wittembach, og som underviste i klassiske språk, hadde begynt å lese Bibelen da han studerte gresk og hebraisk, og gjennom ham fikk studentene del i guddommelig lys. Han hevdet at det fantes en sannhet som var mye eldre og langt mer verdifull enn de teorier som skolastikerne og filosofene doserte, nemlig at Kristi død er synderes eneste redning. For Zwingli var dette de første lysstråler før daggry.

En ivrig bibelgransker

Snart forlot han Basel for å ta fatt på sin livsoppgave. Hans første arbeidsfelt var et sogn oppe i Alpene, ikke langt fra hjemtraktene. Da han var blitt ordinert til prest, gikk han helt og fullt inn for å søke sannhet i Guds ord, for han var klar over at den som skulle ta seg av Kristi hjord, trengte mye kunnskap.

Jo mer han studerte Bibelen, desto klarere så han kontrasten mellom dens lære og romerkirkens. Han godtok Bibelen som Guds ord og den eneste fullkomne og ufeilbare trosregel, og han mente at den måtte være sin egen tolk. Derfor våget han ikke å bruke Skriften til støtte for en forutfattet teori eller læresetning, men så det som sin plikt å finne ut hva Bibelen selv lærte. Han søkte all mulig hjelp for å komme frem til en korrekt forståelse, og bad om veiledning fra Den Hellige Ånd, som han mente ville opplyse alle som søkte oppriktig og i bønn.

«Den hellige skrift kommer ikke fra mennesker, men fra Gud,» sa Zwingli. «Den Gud som opplyser, vil la deg forstå at det er han selv som taler. Guds ord ... kan ikke slå feil. Det er tydelig, det forklarer seg selv, det åpenbarer seg selv, det gir frelse og nåde og trøst fra Gud, og det ydmyker, slik at mennesket glemmer seg selv og bare stoler på Gud.» Zwingli hadde selv erfart at dette var sant. Senere skrev han om sin erfaring fra denne tiden: «Da... jeg for alvor begynte å studere Den hellige skrift, kom filosofien og teologien alltid med innvendinger. Til slutt tenkte jeg med meg selv: Du må la alt dette ligge og finne Guds mening i hans eget klare ord. Så begynte jeg å be Gud om lys, og det ble mye lettere å forstå Den hellige skrift.»

Det som Zwingli forkynte, hadde han ikke fra Luther. Det var Kristi lære. «Hvis Luther forkynner Kristus, gjør han det samme som jeg,» sa han. «Han har ført mange flere til Kristus enn jeg, og det har jeg ikke noe imot. Jeg vil ikke vite av noen annen enn Kristus, for jeg er hans stridsmann, og han alene er min Herre. Jeg har aldri skrevet et eneste ord til Luther, og han har heller ikke skrevet til meg. Hvorfor? ... For at alle skal se hvor entydig Guds Ånd vitner, siden vi uten noen hemmelig avtale likevel forkynner Kristi lære nøyaktig på samme måte.»

Forkynner evangeliet i Einsiedeln

I 1516 ble Zwingli kalt til å være prest i klosteret i Einsiedeln. Her fikk han nærmere kjennskap til korrupsjonen i romerkirken, og hans innflytelse som reformator nådde langt utenfor hjemtraktene i Alpene. En av de største attraksjoner i Einsiedeln var et madonnabilde som folk mente hadde undergjørende virkning. Over klosterporten stod denne innskriften: «Her tilbys fullstendig syndsforlatelse.»

Hele året valfartet pilegrimer til jomfru Marias helligdom. Men på den årlige innvielsesfesten strømmet folk til i mengdevis fra alle deler av Sveits og endog fra Frankrike og Tyskland. Zwingli følte seg ille til mote da han så dette, og han benyttet anledningen til å forkynne frihet gjennom evangeliet for disse overtroens slaver.

«Tro ikke at Gud bor i dette tempel fremfor andre steder,» sa han. «Uansett hvilket land dere bor i, så er han hos dere og lytter når dere ber. ...Kan unyttige gjerninger, slitsomme pilegrimsreiser , offergaver, helgenbilder og bønner til Maria eller helgenene sikre dere Guds nåde? ... Hvilken nytte har de mange ord dere ber? Hvilken kraft har en munkekutte, et glattraket hode, en lang, sid prestekjole eller gullbroderte sko? ... Gud ser på hjertet, og det er langt borte fra ham. ... Kristus, som ofret seg selv på korset, er det offerlam som en gang for alle har sonet de troendes synder.»

Ikke alle likte å høre dette. For mange var det en bitter skuffelse å høre at de lange og besværlige pilegrimsreisene hadde vært forgjeves. De kunne ikke fatte at det gikk an å få hel og full syndsforlatelse gjennom Kristus. De var tilfreds med den gamle veien til himmelen som romerkirken hadde anvist, og vek rådville tilbake for tanken på å søke etter noe bedre. Det var lettere å la prestene og paven sørge for deres frelse enn å få et rent hjerte.

Men det var andre som gledet seg over budskapet om frelsen i Kristus. De seremonier som kirken påbød, hadde ikke gitt dem sjelefred, og i tro tok de imot Frelserens blod som det eneste middel til forsoning. Da de drog hjem igjen, fortalte de om det de selv hadde hørt. På den måten ble evangeliet spredt fra sted til sted, fra by til by, og tallet på pilegrimer til Marias helligdom ble stadig mindre. Ofringene avtok, og dermed ble også Zwinglis lønn redusert. Men dette gjorde ham bare glad, for det viste at fanatismen og overtroen holdt på å miste grepet på folk.

Kirkens ledere var ikke blinde for det arbeid Zwingli utførte, men foreløpig lot de være å gripe inn. Fremdeles håpet de å få ham over på deres side, og la an på å smigre ham. Imens fikk evangeliet stadig større innflytelse over folk.

Til domkirken i Zürich

Zwinglis innsats i Einsiedeln hadde forberedt ham til en større oppgave, og det varte ikke lenge før anledningen kom. Etter å ha vært der i tre år ble han kalt til å være prest i domkirken i Zürich. Det var den viktigste byen i den sveitsiske forbundsstat, og derfra ville hans innflytelse nå vidt og bredt. Men de geistlige som hadde kalt ham, ønsket å hindre enhver forandring, og gav ham derfor retningslinjer som han skulle arbeide etter.

«Det er din plikt å sørge for at domkapitlet ikke går glipp av sine inntekter,» fikk han beskjed om. «Du må ikke overse selv det minste. Det er viktig at du formaner de troende både fra prekestolen og i skriftestolen til å betale tiende og alle avgifter, og til å vise sin hengiven het for kirken ved å bringe sine offergaver. Pass på at du øker inntektene fra de syke, fra messene og ellers fra alle kirkelige handlinger.»

De lot ham vite at «det også er prestens plikt å forvalte sakramentene, holde prekener og ha tilsyn med menigheten. Men dette - særlig prekenen - kan du gjerne overlate til en stedfortreder. Sakramentene må du bare dele ut til fremstående personer, og bare når du blir oppfordret til det. Det er forbudt å gjøre det for hvem som helst».

Zwingli lyttet oppmerksomt til instruksene og takket for tilliten de hadde vist ved å gi ham et så betydningsfullt sognekall. Så orienterte han om det han selv hadde tenkt å gjøre. «Jesu liv har altfor lenge vært skjult for folk,» sa han. «Jeg vil gjerne holde en prekenserie over hele Matteus' evangelium, ... og bare holde meg til Skriftens egne utsagn, gå i dybden, sammenligne tekstene, og hele tiden be Gud inderlig om hjelp til å forstå. I min prestegjerning ønsker jeg å ære Gud, prise hans enbårne Sønn, vise mennesker vei til frelse og oppbygge dem i den sanne tro.»

Selv om noen av de geistlige mislikte denne planen og prøvde å få ham fra den, stod han fast på sitt. Han forsikret at han ikke kom til å lansere noe nytt, men ville holde seg til den gamle metoden som kirken hadde benyttet i eldre tider da den var renere enn nå. Folk hadde allerede begynt å få interesse for det Zwingli forkynte, og de strømmet til for å høre. Mange av dem hadde for lengst sluttet å gå i kirke. Han begynte med å lese fra evangeliene og forklare beretningene om Kristi liv og lære og om hans død. Her som i Einsiedeln fremholdt han Guds ord som den eneste ufeilbare autoritet, og Jesu død som det eneste fullgode offer. «Jeg vil gjerne lede dere til Kristus,» sa han, «til den sanne frelseskilde.»

Folk fra alle samfunnslag flokket seg omkring ham, øvrighetspersoner og vitenskapsmenn, håndverkere og bønder, og de lyttet med den største interesse. Han fremholdt ikke bare frelsen som en fri gave, men gikk fryktløst i rette med tidens ondskap

og fordervelse. Mange priste Gud på veien hjem fra domkirken. «Denne mannen forkynner sannhet,» sa de. «Han skal være vår Moses og lede oss ut av dette egyptiske mørke.»

I begynnelsen vakte Zwinglis virksomhet stor begeistring, men det varte ikke lenge før han fikk motstand. Munkene gjorde sitt beste for å hindre arbeidet og fordømme hans forkynnelse. Mange kom med spydigheter og hånsord, andre med trusler og fornærmelser. Men han bar alt med tålmod og sa: «Hvis vi skal vinne de ugudelige for Kristus, må vi lukke øynene for mangt og meget.»

På denne tiden stod det frem et nytt redskap til fremme av reformasjonen. En av reformasjonens venner i Basel sørget for at en mann som hette Lucian, ble sendt til Zürich med noen av Luthers skrifter, fordi han mente at det ville være et effektivt middel til å spre lyset. Han skrev til Zwingli: «Finn ut om denne mannen er tilstrekkelig klok og dyktig. I så fall bør du la ham dra fra by til by, fra landsby til landsby, fra sted til sted, ja fra hus til hus og selge Luthers skrifter, særlig hans utleggelse av Herrens bønn, skrevet for legfolk. Jo mer de blir kjent, desto flere kjøpere vil det bli.» På den måten fikk lyset innpass.

Når Gud vil bryte uvitenhetens og overtroens lenker, setter Satan alt inn på å hylle menneskene inn i mørke og lenkebinde dem enda mer. Etter hvert som det i forskjellige land stod frem flere og flere som forkynte syndsforlatelse og rettferdiggjørelse ved Kristi blod, gikk romerkirken enda hardere inn for å tilby syndsforlatelse for penger.

Hver synd hadde sin pris, og selv forbrytere fikk frie hender når bare pengene strømmet rikelig inn. De to bevegelsene arbeidet på hver sin måte. Den ene tilbød syndsforlatelse for penger, den andre hevdet at dette bare kunne skje gjennom Kristus. Romerkirken tillot synd og gjorde den til en inntektskilde. Reformatorene fordømte synden og pekte på Kristus som frelser og forsoner.

Avlatshandel i Sveits

I Tyskland var avlatshandelen overlatt til dominikanerne under ledelse av den beryktede Johann Tetzel. I Sveits var det fransiskanerne under ledelse av den italienske munken Samson som drev denne trafikken. Han hadde allerede gjort kirken store tjenester ved å forsyne pavens skattkammer med veldige pengesummer fra Sveits og Tyskland. Nå reiste han omkring i Sveits og talte til store menneskemengder. Han plyndret de fattige bøndene for de få skillingene deres og presset store pengegaver fra de rike. Men innflytelsen fra reformasjonen var merkbar, og salget av avlatsbrev avtok, selv om det ikke stanset helt.

Zwingli var fremdeles i Einsiedeln da Samson kort etter sin ankomst til Sveits drog til en by i nærheten med det han hadde å tilby. Da Zwingli fikk vite hva munken drev på med, drog han dit for å stanse ham. De møtte ikke hverandre, men Zwingli avslørte ham så grundig at han ble nødt til å dra videre til et annet sted. I Zürich tordnet Zwingli mot avlatskremmerne, og da Samson var på vei dit, kom det et bud fra byens myndigheter som

lot ham vite at han ikke var velkommen. Likevel klarte han å snike seg inn i byen, men ble sendt bort uten å ha solgt et eneste avlatsbrev. Kort etter forlot han Sveits.

Svartedauen fremskynder reformasjonen

Svartedauen som herjet i Sveits i 1519, satte fart i reformasjonen. Mange som stod ansikt til ansikt med døden, innså at avlatsbrev ene som de nylig hadde kjøpt, var unyttige og verdiløse, og de lengtet etter et sikrere trosgrunnlag. Også Zwingli ble rammet av sykdommen, og det så ut som om alt håp var ute. Det gikk endog rykter om at han var død. Likevel holdt han håpet og motet oppe. Han satte sin lit til Kristi død på korset og stolte på ham som kan frelse fra all synd.

Da han igjen ble frisk, forkynte han evangeliet med enda større iver enn før, og det hadde stor virkning. Folk hilste sin kjære prest hjertelig velkommen tilbake fra dødens forgårder. De hadde selv pleiet syke og døende, og nå betydde evangeliet mer for dem enn noen gang før.

Også Zwingli hadde fått en klarere forståelse av evangeliet og hadde selvopplevd dets forvandlende kraft. Syndefallet og frelsesplanen var de emner han helst fremholdt. «I Adam er vi alle døde i fordervelse og fordømmelse,» sa han. «Kristus ... har skaffet oss evig frelse. ... Hans lidelse er ... et evig offer som alltid kan helbrede. Det oppfyller Guds rettferds krav for alle som i fast, urokkelig tro tar imot det.» Samtidig gjorde han det klart at Kristi nåde ikke gir mennesker rett til å fortsette i synd. «Gud bor hos dem som tror på ham. Der Gud bor, finnes det en tvingende trang til å gjøre det gode.»

Folk var så ivrige etter å høre Zwingli at domkirken var fylt til trengsel når han talte. Han fremholdt stadig mer av sannheten etter hvert som tilhørerne kunne ta imot den. I begynnelsen var han forsiktig med å fremholde ting som kunne skremme dem og vekke fordom. Det gjaldt å vinne dem for Kristus, få dem til å oppleve hans kjærlighet og ha ham som eksempel. Etter hvert som de ble klar over de grunnleggende sannheter i evangeliet, ville overtroen ikke lenger ha slik makt over dem.

I opposisjon

Litt etter hvert vant reformasjonen terreng i Zürich. Motstanderne ble urolige og satte i gang mottiltak. I Worms året før hadde munken fra Wittenberg sagt nei til paven og keiseren, og alt tydet på en lignende motstand i Zürich mot pavemaktens krav.

Gang på gang ble Zwingli angrepet. I de pavevennlige kantoner ble evangeliets tilhengere fra tid til annen brent på bålet. Men det var ikke nok. Den kjetterske læreren måtte bringes til taushet. Derfor sendte biskopen av Konstanz tre representanter til myndighetene i Zürich med en anklage mot Zwingli for å ha oppfordret folk til å overtre kirkens lover slik at ro og orden kom i fare. Han påstod at dersom kirkens myndighet ble satt til side, ville det resultere i anarki. Zwingli svarte at han i fire år hadde forkynt

evangeliet i Zürich, som han hevdet var mer rolig og fredelig enn noen annen by i forbundsstaten. «Viser ikke det at kristendommen er det beste vern om den offentlige sikkerhet?» spurte han.

Utsendingene oppfordret øvrighetens talsmenn til å bli stående i kirken, for utenfor den var det ingen frelse. Zwingli svarte: «Bry dere ikke om en slik påstand. Menighetens grunn er den samme klippen, den samme Kristus som gav Peter hans navn fordi han trofast bekjente ham for menneskene. Blant alle folk tar Gud imot enhver som tror på Kristus helt og fullt. Der er den sanne menighet, og utenfor den blir ingen frelst.». Møtet resulterte i at en av biskopens utsendinger gikk inn for reformasjonen.

Byens myndigheter nektet å foreta seg noe mot reformatoren, og Rom forberedte seg på nye tiltak. Da Zwingli fikk høre om deres planer, sa han: «La dem bare komme! Jeg bryr meg like lite som den ruvende klippen bryr seg om bølgene som slår mot den.» Kirkens menn fremmet bare den saken de prøvde å stanse, og sannhetens sak gikk stadig frem. Protestantene i Tyskland, som var blitt motløse da Luther forsvant, fikk nytt mot da de hørte hvordan evangeliet gikk frem i Sveits.

Etter hvert som reformasjonen fikk fotfeste i Zürich, ble resultatene mer og mer merkbare. Last og usedelighet gikk tilbake, og det ble ro og orden. «Freden har tatt bolig i byen vår,» skrev Zwingli. «Her eksisterer ikke krangel, hykleri, misunnelse eller strid. Hvor skulle en slik enhet komme fra, om ikke fra Herren og det vi forkynner, det som gir fred og gudsfrykt.»

Debatt om troens fundament

Reformasjonens fremgang gjorde at kirkens menn anstrengte seg enda mer for å stanse den. Da de så hvor lite de hadde oppnådd ved å motarbeide Luther i Tyskland, bestemte de seg for å bekjempe reformasjonen med dens egne våpen. De ville arrangere en disputt med Zwingli, og ettersom de selv skulle stå for opplegget, ville de sikre seg seieren ved selv å velge stedet og utpeke dommerne. Hvis de først fikk tak på Zwingli, skulle de nok sørge for at han ikke slapp unna. Og når lederen var brakt til taushet, ville det være en enkel sak å knuse selve bevegelsen. Men dette holdt de omhyggelig skjult.

Disputten skulle finne sted i Baden, men Zwingli møtte ikke opp. Myndighetene i Zürich hadde en mistanke om hva pavens folk hadde til hensikt. Kjetterbålene som var blitt tent i de pavevennlige kantoner for tilhengere av evangeliet, virket som en advarsel, og de ville ikke at han som var deres åndelige veileder, skulle bli utsatt for en slik fare.

I Zürich var han beredt til å møte alle de representanter Rom ville sende, men å reise til Baden hvor martyrers blod nylig hadde flytt, ville bety den visse død. Oecolampadius og Haller ble utpekt til å være talsmenn for reformatorene, mens den navngjetne dr. Eck, assistert av en mengde universitetsfolk og prelater, representerte romerkirken.

Selv om Zwingli ikke var til stede under seremonien, var hans innflytelse merkbar. Pavens folk hadde utpekt dem som skulle være referenter, og ingen andre fikk ta notater. Overtredelse ville medføre dødsstraff. Likevel fikk Zwingli hver dag nøyaktig rapport om hva som ble sagt i Baden. En student som var til stede, skrev hver kveld en rapport over det som var blitt sagt i løpet av dagen. To andre hadde som oppgave å bringe disse rapportene til Zürich sammen med et brev fra Oecolampadius. Zwingli sendte brev tilbake med forslag og instrukser. Disse skrev han om natten, og studentene tok dem med tilbake om morgenen. For at ikke vaktpostene ved byporten skulle få mistanke, bar de kurver med fjærkre på hodet, og fikk derfor passere uhindret.

Slik førte Zwingli kampen mot sine listige motstandere. «Han utrettet mer ved sin tankevirksomhet, sine søvnløse netter og de instrukser han sendte til Baden, enn han kunne ha gjort om han selv hadde stått overfor motstanderne.» Pavens menn, som følte seg sikre på seieren, hadde kommet til Baden i sine praktfulle embetsdrakter med kostbare smykker. De levde i luksus, og bordene var dekket med de fineste retter og den mest utsøkte vin. Byrden av deres geistlige ansvar ble lettet ved lystighet og løsslupne fester. Helt annerledes var det med reformatorene som nærmest så ut som en flokk tiggere. De behøvde ikke sitte lenge til bords for å fortære de enkle måltidene. Husverten til Oecolampadius, som hadde anledning til å følge med i alt som han foretok seg, la merke til at han alltid var fordypet i studium og bønn. Undrende fortalte han at kjetteren i det minste var «meget from».

Under disputten marsjerte den overmodige dr. Eek frem til talerstolen som var praktfullt smykket for anledningen, mens Oecolampadius i sine enkle klær ble anvist en vanlig taburett foran sin motstander. Eeks tordenrøst og grenseløse selvtillit fornektet seg aldri. Håpet om rikdom og ry drev ham, for troens forsvarer ville få en pen belønning. Når han manglet argumenter, grep han til fornærmelige uttalelser, ja endog til eder og forbannelser.

Oecolampadius, som var beskjeden og manglet selvtillit, hadde liten lyst til å ta del i striden. Men da han fikk ordet, innledet han med denne høytidelige erklæring: «Jeg anerkjenner ingen annen rettesnor enn Guds ord.» Selv om han opptrådte vennlig og høflig, viste han seg å være både skarpsindig og ubøyelig. Mens pavens folk baserte sin autoritet på kirkens skikker, henviste reformatoren hele tiden til Den hellige skrift. «Her i Sveits har sed og skikk ingen vekt dersom det ikke er i samsvar med grunnloven,» sa han. «I trosspørsmål er Bibelen vår grunnlov.»

Kontrasten mellom de to gjorde sin virkning. Reformatorens klare, sindige fremstilling og den fine, beskjedne måten han opptrådte på, gjorde inntrykk på mange som følte seg ille berørt av Eeks skrytende og buldrende opptreden. Disputten varte i atten dager. Da den var slutt, påstod pavens menn med stor selvsikkerhet at de hadde vunnet. Nesten alle tok parti for pavens folk, og dommerne erklærte at reformatorene hadde tapt, og at både de og Zwingli, lederen deres, skulle utelukkes fra kirken. Men resultatet av denne dysten viste hvem som hadde trukket det lengste strå. Protestantismen fikk nå for alvor vind i seilene, og

ikke lenge etter tok de to viktige byene Bern og Basel offentlig standpunkt for reformasjonen.

Kapittel 10-Reformasjonens Gjennombrudd i Tyskland

Det vakte alminnelig oppstyr over hele Tyskland da Luther på en så mystisk måte var forsvunnet. Overalt spurte man etter ham. Det gikk de villeste rykter, og mange trodde at han var tatt av dage. Ikke bare vennene hans sørget over ham, men tusener som enda ikke hadde tatt åpenlyst standpunkt for reformasjonen. Mange lovte dyrt og hellig at de ville ta hevn.

Luther savnet av mange

Med skrekk så de katolske lederne hvordan stemningen vendte seg mot dem. Til å begynne med gledet de seg over nyheten om Luthers angivelige død, men nå ønsket de at de kunne skjule seg for folks harme. Hans motstandere hadde ikke vært så urolige over hans dristige manøvrer mens han virket åpenlyst, som nå da han var borte. De som i raseri hadde prøvd å gjøre ende på den modige reformatoren, ble redde da han var blitt en hjelpeløs fange. «Vår eneste redning er å tenne fakler og lete etter Luther over hele verden for å gi ham tilbake til nasjonen som roper på ham.»Keiserens kunngjøring lot til å være uten virkning. Pavens utsendinger ble ergerlige da de så at folk var langt mindre opptatt av dem enn av Luthers skjebne.

Nyheten om at han var i sikkerhet, selv om han var fange, beroliget folk samtidig som de nå beundret ham enda mer. Bøkene hans vakte større interesse enn noen gang før. Stadig flere sluttet opp om denne heltemodige mannen som hadde forsvart Guds ord mot en så veldig overmakt. Reformasjonen ble stadig sterkere. Det som Luther hadde sådd, spirte frem overalt. Hans fravær utrettet mer enn hans nærvær hadde kunnet gjøre. Hans medarbeidere følte at de hadde fått et nytt ansvar nå da den store lederen var borte. Med fornyet tro og glød gikk de inn for at den gjerning som hadde kommet så godt i gang, ikke skulle stanse.

Fanatikere skader reformasjonens sak

Men heller ikke Satan var uvirksom. Han prøvde nå det som han hadde prøvd i enhver annen reformasjonsbevegelse — å bedra og ødelegge folk ved å prakke på dem en falsk etterligning av det ekte. I det første århundre av menighetens historie dukket det opp falske Kristus-skikkelser. Slik oppstod det også falske profeter på 1500-tallet.

Noen få personer som var sterkt påvirket av spenningen innenfor kristenheten, innbilte seg at de hadde fått særskilte åpenbaringer fra himmelen, og hevdet at de hadde fått guddommelig pålegg om å fullføre den reformasjonen som de påstod at Luther bare så vidt hadde begynt. I virkeligheten holdt de på å ødelegge det som han hadde bygd opp. De forkastet selve det prinsippet som var bærebjelken i reformasjonen — at Guds ord er den

fullkomne norm for tro og liv og erstattet denne ufeilbare veileder med noe så omskiftelig og usikkert som deres egne følelser og innskytelser. Ved å tilsidesette det eneste middel til å avsløre villfarelser og løgn, åpnet de veien for Satan til å kontrollere menneskesinnet slik han selv fant for godt.

En av disse profetene påsto at han var blitt undervist av engelen Gabriel. En student som sluttet seg til ham, avbrøt studiene og erklærte at Gud selv hadde utrustet ham med visdom til å tolke hans ord. Andre, som av naturen er disponert for fanatisme, slo seg sammen med dem. Disse svermere skapte betydelig røre. Luthers forkynnelse hadde overalt fått folk til å innse nødvendigheten av en reform, og nå ble en del virkelig oppriktige mennesker villedet av disse nye profetene.

Lederne for denne åndsretningen drog til Wittenberg og presset seg inn på Melanchton og hans medarbeidere med sine påstander. «Gud har sendt oss for å undervise folk,» sa de. «Vi har hatt fortrolige samtaler med Herren, og vi vet hva som vil skje. Vi er altså apostler og profeter, og vi appellerer til dr. Luther.» Reformatorene ble forbauset og forvirret. Dette var noe nytt, og de visste ikke riktig hvordan de skulle takle det. Så sa Melanchton: «Uten tvil er disse menneskene i besittelse av usedvanlige ånder. Men hva slags ånder? … For det ene må vi være varsomme så vi ikke utslokker Guds Ånd. For det andre at vi ikke blir villedet av Satans ånd.»

Frukten av denne nye åndsretning begynte snart å vise seg. Folk ble forledet til å forsømme Bibelen eller til helt å forkaste den. Det oppstod forvirring ved læreanstaltene. Studenter avviste all form for restriksjoner, avbrøt studiene og forlot universitetene. De som mente om seg selv at de var kompetente til å gjenopplive og lede reformasjonen, holdt på å ødelegge alt sammen. Pavens folk gjenvant selvtilliten og utbrøt begeistret: «Et siste krafttak, og seieren er vår.»

Luther urolig over utviklingen

I Wartburg fikk Luther høre hva som var skjedd. Han ble svært urolig og sa: «Jeg har hele tiden ventet at Satan ville sende denne plagen over oss.»Han gjennomskuet disse angivelige profetene og så den faren som truet sannhetens sak. Motstanden fra paven og keiseren hadde ikke bekymret og uroet ham slik som dette. Blant dem som gav seg ut for å være reformasjonens tilhengere, kom nå dens verste fiender. De samme sannheter som hadde gitt ham så mye glede og trøst, ble nå brukt til å vekke strid og skape forvirring.

I det reformarbeid som Guds Ånd drev Luther til å utføre, var han blitt ført lenger enn han selv hadde tenkt. Han hadde ikke ment å ta slike standpunkter som han gjorde eller å foreta så radikale forandringer. Han hadde bare vært et redskap for Allmakten. Likevel tenkte han ofte med gru på resultatet av sitt verk. En gang uttalte han: «Om jeg visste at min lære skadet noen, om bare et eneste menneske, uansett hvor ringe og ubetydelig, noe den

ikke kan fordi den er selve evangeliet, ville jeg heller dø ti ganger enn la være å tilbakekalle.»

Og nå var Wittenberg, selve reformasjonens høyborg, hurtig på vei inn i fanatisme og lovløshet. Dette skyldtes ikke Luthers lære, men at hans fiender rundt om i Tyskland la skylden på ham. I tunge stunder kunne han spørre seg selv: «Skal dette bli slutten på reformasjonen?» Men når han hadde kjempet med Gud i bønn, fikk han igjen ro i sinnet. «Dette er ikke min sak, men din,» sa han. «Du vil ikke at den skal ødelegges av overtro og fanatisme.» Tanken på å skulle holde seg utenfor striden i en slik krisesituasjon var ikke til å holde ut. Derfor bestemte han seg for å dra tilbake til Wittenberg.

Uten å nøle begav han seg ut på den farefulle reisen. Han var offentlig bannlyst. Hvem som helst kunne fritt ta livet av ham, og det var forbudt for vennene hans å hjelpe ham eller gi ham husly. Myndighetene tok de strengeste forholdsregler mot tilhengerne hans. Men han så at evangeliets sak var i fare, og i Herrens navn gikk han modig ut i kampen for sannheten.

Luther skrev til kurfyrsten og gjorde greie for hvorfor han ville forlate Wartburg, og så føyde han til: «Deres Høyhet skal vite at jeg drar til Wittenberg under en langt høyere beskyttelse enn konger og kurfyrster kan gi. Jeg har ikke til hensikt å be Dem om hjelp. Jeg vil mye heller beskytte Dem enn at De skal beskytte meg. Dersom jeg visste at De ville eller kunne beskytte meg, reiste jeg slett ikke til Wittenberg. Ikke noe sverd kan fremme denne sak. Gud alene må gjøre det, uten hjelp eller medvirkning fra mennesker. Den som har den sterkeste tro, er den beste beskytter.»

I et annet brev som han skrev underveis til Wittenberg, føyde han til: «Jeg er villig til å utsette meg for Deres mishag og hele verdens vrede. Er ikke vittenbergerne mine får? Har ikke Gud betrodd dem til meg? Og burde jeg ikke ofre livet for deres skyld, om så skulle være? Dessuten er jeg redd for at det vil bryte ut et fryktelig opprør i Tyskland, som en Guds straff over nasjonen.» På en ydmyk og forsiktig måte, men samtidig fast og bestemt, tok han fatt på oppgaven. «Med Ordet må vi bryte ned og ødelegge det som er kommet i stand med vold,» sa han. «Jeg vil ikke bruke makt mot de overtroiske og vantro. ... Ingen må tvinges. Frihet er troens egentlige innhold.»

Luther til felts mot fanatikerne

Snart ble det kjent i Wittenberg at Luther var kommet tilbake og at han skulle holde preken. Folk strømmet til fra alle kanter, og kirken ble fylt til trengsel. Fra prekestolen underviste, formante og irettesatte han med klokskap og mildhet. Om fremgangsmåten til dem som ville avskaffe messeofferet med tvang, sa han:

«Messeofferet er av det onde. Gud er imot det. Det bør avskaffes, og jeg skulle ønske at det over hele verden ble erstattet med den evangeliske nattverd. Likevel må vi ikke tvinge noen bort fra det, men overlate saken til Gud. Hans ord må virke, ikke vi. Hvorfor? Fordi jeg ikke holder menneskers hjerter i min hånd, slik som pottemakeren holder leiren. Vi har

rett til å tale, men ikke til å gripe inn. La oss derfor forkynne Ordet, og så overlate resten til Gud.

Hva kunne jeg oppnå ved tvang? Gode miner, formvesen, etteraping, menneskelige ordninger og hykleri. ... Men det ville være mangel på oppriktighet, tro og barmhjertighet. Hvor dette ikke finnes, mangler alt, og jeg ville ikke gi mye for et slikt resultat. ... Gud utretter mer ved sitt ord alene enn du og jeg og hele verden til sammen kan gjøre. Gud tar hjertet i besittelse, og da er alt vunnet. ...

Jeg vil forkynne, samtale og skrive, men jeg vil ikke bruke tvang, for troen er en frivillig sak. Se hva jeg har gjort! Jeg talte mot paven, mot avlat og mot pavens menn, men tydde ikke til vold eller opptøyer. Alt jeg gjorde, var å fremholde Guds ord, forkynne og skrive. Mens jeg sov, ... ble pavedømmet overvunnet av det jeg hadde forkynt, så hverken fyrster eller keisere har kunnet gjøre det særlig skade. Jeg gjorde ikke noe, Ordet gjorde alt. Hadde jeg tydd til makt, ville hele Tyskland kanskje vært oversvømt av blod. Men hva ville resultatet ha blitt? Ødeleggelse for både kropp og sjel. Derfor holdt jeg meg i ro og lot Ordet fare alene gjennom verden.»

Dag etter dag i en hel uke fortsatte Luther å tale til en oppmerksom folkemengde. Guds ord knekket fanatismens tryllemakt. Kraften i evangeliet førte dem som var villedet, tilbake til sannheten. Luther brydde seg ikke om å møte svermerne som hadde vært årsak til så mye vondt. Han visste at de var ubalanserte og uten sunn dømmekraft, at de ikke tålte den minste motbør eller at man irettesatte og rådet dem i all vennlighet, selv om de påstod at de hadde fått et særskilt lys fra Gud. De påberopte seg den høyeste myndighet og krevde at alle uten videre skulle holde med dem. Da de forlangte å få møte Luther, gikk han med på det, og han avslørte dem så grundig at de øyeblikkelig forlot Wittenberg.

Fanatismen blusser opp igjen

Foreløpig ble fanatismen holdt i sjakk, men noen år senere brøt den ut igjen enda voldsommere og med enda frykteligere følger. Luther sa om lederne i denne bevegelsen: «For dem var Den hellige skrift bare en død bokstav, og de begynte alle å rope: 'Ånden! Ånden!' Men jeg vil i hvert fall ikke følge den ånd som leder dem. Måtte Gud bevare meg for en kirke hvor det bare finnes helgener! Jeg vil heller være sammen med de små og svake og skrøpelige som vet at de er syndere, og som fra hjertedypet hele tiden sukker og roper til Gud om trøst og hjelp.»

Thomas Münzer, den mest aktive av fanatikerne, hadde betydelige evner og kunne ha utrettet mye godt hvis han hadde brukt dem rett. Men han kjente ikke kristendommens grunnsetninger. Han var opptatt av å reformere verden, men som alle andre svermere glemte han at han måtte begynne med seg selv. Han traktet etter status og innflytelse og ville ikke ha noen over seg, ikke engang Luther. Han påstod at når reformatorene satte Skriftens autoritet i stedet for pavens, etablerte de bare et annet slags pavedømme. Han hevdet at han

selv hadde fått guddommelig pålegg om å sette i gang den virkelige reformasjonen. «Den som har en slik innstilling, har den rette tro, selv om han aldri har fått se Skriften,» påstod han.

Disse fanatikerne lot seg lede av tilfeldige inntrykk og oppfattet enhver tanke og innskytelse som Guds stemme. Derfor ble de svært ekstreme i sin holdning. Noen brente til og med biblene sine mens de ropte: «Bokstaven slår i hjel, men Ånden gjør levende!» Münzer appellerte til folks sensasjonslyst og tilfredsstilte samtidig deres stolthet ved å sette menneskelige tanker og meninger over Guds ord. Han fikk tilhengere i tusenvis. Snart forkastet han all orden i den offentlige gudstjeneste og påstod at lydighet mot fyrster var et forsøk på å tjene både Gud og Beliar.

Folk som hadde begynt å frigjøre seg fra pavedømmets åk, viste nå uvilje også mot statsmakten. Münzers revolusjonære ideer, som angivelig var fra Gud, fikk dem til å frigjøre seg fra all myndighet, og de lot fordommer og lidenskaper få fritt løp. Det førte til de frykteligste utslag av oppvigleri og strid, og Tysklands jord ble gjennomtrukket av blod.

Den smerte og kval som Luther tidligere hadde opplevd i Erfurt, tynget ham nå med dobbel styrke da han så følgene av svermeriet som reformasjonen fikk skylden for. De katolske fyrstene kunngjorde at opprøret var et resultat av Luthers lære, og mange erklærte seg enig. Selv om denne anklagen var grunnløs, var det ikke til å unngå at han tok seg nær av det. At sannhetens sak skulle bli vanæret og likestilt med den mest primitive form for fanatisme, var nesten mer enn han kunne ta. Opprørslederne hatet Luther, ikke bare fordi han gikk imot deres læresetninger og ikke ville godta deres krav på guddommelig inspirasjon, men også fordi han hadde stemplet dem som opprørere mot staten. Til gjengjeld fordømte de ham som en ussel hykler. Det så ut som om han hadde pådratt seg både fyrstenes og folkets fiendskap.

Pavens folk frydet seg med tanke på at reformasjonen snart ville bryte sammen, og de anklaget Luther for de villfarelser han hadde gjort så mye for å rette på. Fanatikerne påstod at de var blitt behandlet på en urettferdig måte, og fikk sympati hos mange. Som det ofte skjer med dem som velger gal side, ble de betraktet som martyrer. De som satte alt inn på å motarbeide reformasjonen, fikk stor sympati og ble betraktet som ofre for grusomhet og undertrykkelse. Dette var Satans verk, drevet frem av den samme opprørsånd som han først la for dagen i himmelen.

Satan prøver hele tiden å bedra menneskene og få dem til å kalle synd for rettvishet og rettvishet for synd. Og han har virkelig lykkes. Hvor ofte blir ikke Guds tjenere kritisert og hånet fordi de modig står frem og forsvarer sannhet! Personer som i grunnen er Satans redskaper, blir rost og smigret, og blir endog betraktet som martyrer, mens de som burde bli respektert og støttet for sin troskap mot Gud, må stå alene, utsatt for mistanke og mistillit.

Falsk hellighet og uekte fromhet bedrar. I forskjellige former ser vi den samme holdning i dag som på Luthers tid. Den leder tanken bort fra Skriften og får folk til å følge sine egne følelser og innskytelser i stedet for å lyde Guds lov. Dette er et av Satans mest virkningsfulle påfunn for å bringe renhet og sannhet i vanry. Uten frykt forsvarte Luther evangeliet mot angrep fra alle kanter. Guds ord viste seg å være et effektivt våpen i enhver kamp. Med det kjempet han mot pavens urettmessige myndighet og mot skolastikernes rasjonalistiske filosofi, mens han stod fast som fjell mot fanatismen som prøvde å alliere seg med reformasjonen.

Hver på sin måte satte disse motstridende retninger Guds ord til side og opphøyet menneskelig kløkt som kilden til åndelig sannhet og kunnskap. Rasjonalismen tilber fornuften og gjør den til målestokk for kristentroen. Ifølge katolsk tro er paven utstyrt med en inspirasjon som uforandret og i ubrutt linje stammer fra apostlene. Dette gir rik anledning til all slags ødselhet og korrupsjon under dekke av en hellig apostolisk fullmakt. Den inspirasjon som Münzer og hans tilhengere påberopte seg, var bare et fantasiprodukt, og dens innflytelse brøt ned all autoritet, både menneskelig og guddommelig. Sann kristendom betrakter Guds ord som kilden til guddommelig sannhet og som prøvestein for all inspirasjon.

Luthers bibeloversettelse fremmer reformasjonen

Da Luther kom tilbake til Wartburg, fullførte han oversettelsen av Det nye testamente, og kort etter fikk det tyske folk evangeliet på sitt eget språk. Alle som søkte sannhet, var glade for denne oversettelsen, mens de som foretrakk menneskelige overleveringer og menneskebud, avviste den med forakt.

Prestene ble urolige over at allmuen nå kunne drøfte Guds ord med dem, og deres egen uvitenhet kunne bli avslørt. Deres menneskelige resonnementer var maktesløse våpen mot Åndens sverd. Romerkirken satte all sin myndighet inn på å hindre at folk fikk Den hellige skrift, men påbud, bannlysing og tortur var alt sammen forgjeves. Jo mer Bibelen ble fordømt og forbudt, desto ivrigere ble folk etter å vite hva den inneholdt. Alle som kunne lese, studerte Bibelen på egen hånd. De bar den med seg overalt, leste den om og om igjen og var ikke tilfreds før de kunne store deler av den utenat. Da Luther så hvor godt Det nye testamente ble mottatt, begynte han straks å oversette Det gamle, og utgav deler av det etter hvert som de forelå.

Luthers skrifter var velkomne både i by og bygd. Det som Luther og hans medarbeidere skrev, var det andre som spredte ut. Munker som var blitt overbevist om at klosterlivets vedtekter var urettferdige, ville gjerne bytte et liv i lediggang med et liv i aktiv virksomhet, men de var for uvitende til å forkynne Guds ord. I stedet reiste de omkring i distriktene og besøkte landsbyer og hytter og solgte bøker som Luther og hans tilhengere hadde skrevet. Snart vrimlet det av slike uredde bokselgere over hele Tyskland.

Både rik og fattig, leg og lærd, studerte disse bøkene med stor interesse. Om kveldene leste lærerne i landsbyskolene for små grupper som var samlet rundt om i hjemmene. Stadig ble en og annen overbevist om sannheten og tok imot Ordet med glede. Så var det deres tur til å fortelle de gode nyhetene til andre.

Slik ble disse Skriftens ord oppfylt: «Dine ord gir lys når de åpenbarer seg, de gir uerfarne innsikt.» Studiet av Den hellige skrift førte til stor forandring i folks holdning. Pavedømmet hadde lagt et jernåk på sine undersåtter og holdt dem i uvitenhet og fornedrelse. Overtroiske som de var, hadde de samvittighetsfullt overholdt en hel del ytre former, men hjertet og forstanden var ikke med. Luthers forkynnelse, som hadde åpenbart Guds ord så klart, og nå selve Bibelen som folk fikk adgang til, vekket de slumrende krefter i dem, renset og fornyet det åndelige liv og gav forstanden ny kraft og styrke.

Folk fra alle samfunnslag gikk omkring med Bibelen i hånden og underviste om den reformatoriske troslære. Pavens representanter, som hadde overlatt studiet av Skriften til prester og munker, oppfordret dem nå til å stå frem og tilbakevise den nye læren. Men prestene og munkene, som var like uvitende om Skriften og om Guds kraft, hadde ikke noe å stille opp mot dem som de hadde stemplet som uvitende vranglærere. En katolsk forfatter skrev: «Dessverre hadde Luther overtalt sine tilhengere til ikke å stole på noen annen visdomskilde enn Den hellige skrift.»

Store forsamlinger lyttet til Guds ord fra personer med liten utdanning og som til og med innlot seg i diskusjon med lærde og veltalende teologer. Den skammelige uvitenhet blant disse fremtredende menn ble avslørt når deres argumenter ble imøtegått med Guds eget ord. Vanlige arbeidsfolk, soldater, kvinner, ja selv barn visste mer om Bibelen enn prester og universitetsfolk.

Kontrasten mellom evangeliets tilhengere og dem som forsvarte pavekirkens overtro, var like tydelig blant de lærde som blant vanlig folk. Imot presteskapets ærverdige representanter som hadde forsømt studiet av språk og litteratur, stod talentfulle unge mennesker som gikk inn for forskning, som studerte Skriften og var vel bevandret i antikkens mesterverker. Disse evnerike, høysinnede og modige unge mennesker skaffet seg snart en slik viten at det i lang tid ikke var noen som kunne måle seg med dem. Når disse unge forkjempere for reformasjonen ble konfrontert med pavelige teologer for åpen scene, utfordret de dem så klart og overbevisende at de stod der brydd og forvirret, og ble fra alle hold utsatt for den forakt folk mente de fortjente.

Da de katolske geistlige så at menighetene skrumpet inn, brakte de saken inn for myndighetene og prøvde på alle mulige måter å få folk tilbake til kirkene. Men i den nye lære hadde de funnet noe som tilfredsstilte sjelens behov, og de snudde ryggen til dem som så lenge hadde matet dem med overtroens og menneskelige tradisjoners magre skolmer.

Da forfølgelsen brøt løs over dem som forkynte sannhet, fulgte de Kristi ord: «Når de forfølger dere i den ene byen, så flykt til den neste!» Lyset trengte inn overalt. Her og der fant flyktningene en åpen dør, og da forkynte de Kristus, somme tider i kirken, og ellers i private hus eller ute i det fri. På ethvert sted der de fikk en forsamling, var det som et hellig tempel. Evangeliet ble forkynt med styrke og overbevisning og spredte seg med uimotståelig kraft.

Forgjeves ble både geistlige og borgerlige myndigheter oppfordret til å undertrykke kjetteriet. Forgjeves tydde de til fengsel, tortur, bål og sverd. Troende i tusentall ofret livet for sin tro, men likevel gikk arbeidet frem. Forfølgelsen bidrog bare til å spre evangeliet, og fanatismen som Satan forsøkte å blande inn, resulterte bare i å klargjøre motsetningen mellom Satans virksomhet og Guds verk.

Kapittel 11 - Fyrstene Protesterer

Noe av det fineste som noen gang er sagt om reformasjonen, er den protesten de kristne fyrstene i Tyskland fremmet for riksdagen i Speyer i 1529. Det mot og den tro og fasthet som disse Guds menn viste, resulterte i tanke- og trosfrihet for kommende slekter. Det var denne protesten som gav navn til den nye kirkedannelsen, og prinsippene den ble bygd på, var selve kjernen i protestantismen.

Tysklands fiender sikrer reformasjonens utbredelse

Reformasjonen var inne i en mørk og truende tid. Til tross for erklæringen fra Worms som gjorde Luther fredløs og forbød hans troslære, hadde det inntil da vært religiøs toleranse i riket. Gud hadde sørget for at de krefter som motarbeidet sannheten, ble holdt i sjakk. Karl 5. var innstilt på å knuse reformasjonen, men hver gang han skulle slå til, ble slaget avverget.

Gang på gang lot det til å være ute med dem som våget å sette seg opp mot Rom. Men i det avgjørende øyeblikk marsjerte den tyrkiske hæren opp langs grensen mot øst, eller kongen av Frankrike eller endog paven selv erklærte keiseren krig fordi de var misunnelige over at hans makt stadig økte. Mens nasjonene var opptatt av uro og stridigheter, fikk reformasjonen anledning til å konsolidere seg og vinne terreng.

Endelig hadde de pavelige herskere fått bilagt sine innbyrdes feider så de kunne gjøre felles sak mot reformatorene. Riksdagen i Speyer i 1526 hadde gitt hvert land full religiøs frihet inntil det kunne holdes et alminnelig kirkemøte. Men så snart faren var over, sammenkalte keiseren en ny riksdag som skulle møte i Speyer i 1529 for å treffe tiltak som kunne gjøre ende på reformasjonen. Man skulle prøve å få fyrstene til å stå sammen mot reformasjonen, så vidt mulig med fredelige midler. Hvis dette slo feil, var keiseren innstilt på å bruke makt. Pavens tilhengere jublet. De kom til Speyer i flokk og følge, og de la ikke skjul på sitt fiendskap mot reformatorene og alle som støttet dem. Som Melanchton uttrykte det: «Vi er verdens utskudd og gjenstand for dens avsky, men Kristus vil se til sitt arme folk og beskytte det.»

Riksdagen drøfter religionsfrihet

De evangeliske fyrstene som deltok i riksdagen, måtte ikke engang la noen forkynne evangeliet der de selv bodde. Men innbyggerne i Speyer lengtet etter Guds ord, og tross forbudet var det tusener som strømmet til gudstjenestene som ble holdt i slottskapellet til kurfyrsten av Sachsen. Dette fremskyndte krisen. Keiseren sendte beskjed til riksdagen om at vedtaket om trosfrihet skulle oppheves, fordi det hadde skapt så mye uro. Denne egenmektige beslutningen vakte harme og forferdelse hos de evangeliske kristne. Som en av dem sa: «Kristus har igjen falt i hendene på Kaifas og Pilatus.»

Pavens folk begynte nå å gjøre bruk av mer vold. En fanatisk pavetilhenger uttalte: «Tyrkerne er bedre enn luthertilhengerne, for tyrkerne overholder festdager, men luthertilhengerne overtrer dem. Om vi skal velge mellom Den hellige skrift og kirkens gamle villfarelser, bør vi forkaste Skriften.» Og Melanchton hadde dette å si: «I åpen forsamling kaster Faber hver dag en ny stein på oss som forsvarer evangeliet.»

Religiøs toleranse var blitt lovfestet, og de protestantvennlige stater var derfor fast bestemt på å motsette seg at deres rettigheter ble krenket. Luther, som ifølge kunngjøringen fra Worms fremdeles var bannlyst, ble nektet å være til stede i Speyer. Men i hans sted møtte medarbeidere og fyrster som Gud hadde kalt til å forsvare hans sak i denne krisesituasjonen. Fredrik av Sachsen, Luthers tidligere beskytter, var død. Hertug Johan, hans bror og etterfølger, var meget velvillig stemt overfor reformasjonen. Selv om han var en fredens mann, gikk han aktivt og modig inn for alt som gjaldt troens sak.

Krisen i Speyer

Geistligheten forlangte at de land som hadde gått over til reformasjonen, blindt skulle underkaste seg romerkirken, mens reformatorene gjorde krav på å få beholde den frihet de tidligere hadde oppnådd. De kunne ikke gå med på at romerkirken på ny skulle få kontrollen over de land som med så stor glede hadde tatt imot Guds ord.

Til slutt ble det fremsatt et kompromissforslag som gikk ut på at i de områder der reformasjonen ikke var blitt innført, skulle dekretet fra Worms håndheves strengt. I områder der folk hadde fraveket det, og der man ikke kunne godkjenne det uten fare for oppstand, skulle de i hvert fall ikke innføre noen ny reform, ikke ta opp kontroversielle spørsmål, ikke motsette seg at messen ble feiret, og ikke tillate noen katolikk å gå over til lutherdommen.4 Til stor glede for de katolske prester og prelater ble dette forslaget vedtatt i riksdagen.

Dersom denne bestemmelsen ble gjennomført, kunne reformasjonen ikke bli utbredt der den var ukjent, eller bli trygget der den allerede eksisterte. Talefrihet ville ikke bli tålt. Ingen konvertering ville bli tillatt. Det ble krevd at reformasjonens venner straks skulle godta disse begrensninger. Alt håp syntes å være ute. Gjeninnføringen av det romerske presteveide ville uten tvil bringe nytt liv i de gamle misbruk, og man ville lett kunne finne en anledning til å gjøre fullstendig ende på et verk som alt var kraftig rystet av splid og fanatisme.

Mye står på spill

Da tilhengerne av evangeliet kom sammen til rådslagning, så de på hverandre, engstelige og usikre. Spørsmålet lød fra mann til mann: «Hva skal vi gjøre?» Det dreide seg om viktige saker som gjaldt hele verden. Skulle reformasjonens ledere gi etter og godta bestemmelsen? I denne avgjørende krisesituasjonen kunne reformatorene lett ha resonnert seg inn på en farlig kurs. De kunne ha funnet mange fornuftige påskudd og rimelige grunner til å gi etter. For de lutherske fyrstene var jo sikret fri religionsutøvelse.

Den samme gunst gjaldt også deres undersåtter som hadde gått inn for reformasjonens idé før dette vedtaket ble gjort. Burde de ikke være fornøyd med det? Hvor mange farer ville ikke kunne avverges hvis de gav etter! Hvilken ukjent risiko og strid ville det ikke føre dem ut i hvis de satte seg imot! Hvem visste hvilke muligheter fremtiden ville bringe? La oss for all del holde fred! La oss gripe den oljekvisten Rom rekker oss, og lege Tysklands sår! Ved å resonnere slik kunne reformatorene ha forsvart en fremgangsmåte som sikkert ville ha ødelagt deres sak i løpet av kort tid.

Heldigvis gjennomskuet de tankegangen bak dette, og de handlet i tro. Hva var det egentlig som lå bak? Det var romerkirkens rett til å tvinge samvittigheten og forby fri forskning. Men skulle ikke de selv og deres protestantiske undersåtter ha trosfrihet? Jo, som en spesiell gunst på grunnlag av denne ordningen, men ikke som en rett. Alle som stod utenfor, skulle være under romerkirkens myndighet. Samvittigheten var uten rettsbeskyttelse. Kirken var den ufeilbare dommer som alle skulle bøye seg for.

Hvis denne ordningen var blitt vedtatt, ville det i virkeligheten ha betydd at trosfrihet bare skulle gjelde i Sachsen der reformasjonen var innført. I hele den øvrige del av kristenheten ville fri forskning og reformatorisk trosbekjennelse vært forbrytelser som måtte straffes med fengsel og kjetterbål. Kunne de gå med på at trosfriheten bare skulle gjelde lokalt? Kunne de godta en erklæring om at reformasjonen nå hadde vunnet sin siste tilhenger, at grensen var satt for videre virksomhet, og at romerkirken fortsatt skulle herske overalt hvor den nå hadde makten? Kunne reformatorene da hevde at de var uskyldige i de tusenvis av menneskers blod som under en slik ordning ville bli ofret i katolske land? Det ville være å svikte evangeliets sak og de kristnes frihet i denne avgjørende skjebnetimen. Da ville fyrstene heller ofre alt, sitt fyrstedømme, sin makt og endog sitt liv.

«Vi må avvise denne ordningen,» sa de. «I samvittighetsspørsmål har majoriteten ingen makt.» Representantene uttalte: «Freden vi nå har, skyldes vedtaket av 1526. Blir det opphevet, vil Tyskland bli hjemsøkt av splid og uro. Riksdagen kan bare opprettholde trosfriheten inntil neste kirkemøte.» Staten har plikt til å beskytte trosfriheten, og der går grensen for dens myndighet i religiøse saker. Når staten prøver å regulere og tvinge igjennom religiøse påbud, oppgir man det prinsippet som de evangeliske kristne har kjempet så tappert for.

Pavens folk var fast bestemt på å slå ned det de kalte «provoserende tross». De forsøkte å skape splittelse blant reformasjonens tilhengere og å skremme alle som ikke åpent hadde støttet den. Representantene for fristatene ble til slutt innkalt for riksdagen og oppfordret til å si fra om de ville godta ordningen. De bad om utsettelse, men forgjeves. Nesten halvdelen tok parti for reformatorene. De som nektet å gi avkall på samvittighetsfriheten og retten til å ha en personlig mening, visste godt at de ville bli kritisert, fordømt og forfulgt. En av representantene sa det slik: «Enten må vi fornekte Guds ord eller bli brent på bålet.»

Kong Ferdinand, som representerte keiseren i riksdagen, forstod at ordningen ville føre til alvorlig splittelse dersom man ikke fikk fyrstene til å godta og støtte den. Han prøvde seg med overtalelses kunster, for han visste at maktbruk overfor slike menn bare ville gjøre dem enda mer ubøyelige. Han tryglet fyrstene om å godkjenne ordningen, og forsikret dem om at de da ville gjøre keiseren til lags. Men disse trofaste menn anerkjente en myndighet som stod over jordiske herskere, og svarte rolig: «Vi vil lyde keiseren i alt som kan bidra til å bevare freden og Guds ære.»

Under møtet i riksdagen gav kongen til slutt kurfyrsten og hans venner beskjed om at ordningen ville komme i stand som et keiserlig vedtak, og at de ikke hadde noe annet å gjøre enn å bøye seg for majoriteten. Da han hadde sagt dette, forlot han forsamlingen uten å gi reformatorene anledning til å tenke over saken og gi sitt svar. De sendte en delegasjon til kongen og bad ham komme tilbake. Han svarte bare: «Saken er avgjort. Alle må bøye seg.»

Keiserens tilhengere var overbevist om at de kristne fyrster ville sette Den hellige skrift over menneskelige læresetninger og krav. De visste at overalt hvor man fulgte dette prinsippet, ville pavedømmet til sist lide nederlag. Men i likhet med mange som siden den gang bare hadde «det synlige for øye», skrøt de av at keiserens og pavens sak stod sterkt, mens reformatorenes sak stod svakt. Hadde reformatorene vært avhengige av menneskelig hjelp, ville de stått like svakt som pavens folk mente de gjorde. Men om de var få og stod i opposisjon til Rom, var de likevel sterke. De anket saken «fra riksdagens avgjørelse til Guds ord, og fra keiser Karl til Jesus Kristus, kongenes konge og herrenes herre».

De reformasjonsvennlige fyrstene protesterer

Da Ferdinand hadde avslått å ta hensyn til at dette var en samvittighetssak for dem, bestemte fyrstene seg for straks å protestere overfor riksdagen, tross hans fravær. Denne høytidelige erklæring ble derfor skrevet og overrakt riksdagen: «Vi legger denne protesterklæringen frem for Gud, vår skaper, beskytter, gjenløser og frelser, som en gang skal være vår dommer, og for alle mennesker og alle skapninger, og uttaler at hverken vi eller vårt folk kan godta eller på noen måte slutte oss til den ordning som er foreslått, på de punkter der den er i strid med Gud, hans hellige ord, vår samvittighet og vår sjels frelse.

Hvordan kan man tenke seg at vi skulle godta en slik ordning! Skulle vi kunne hevde at når den allmektige Gud tilbyr en person kunnskap, så er han ikke i stand til å ta imot den? Det finnes ingen annen pålitelig troslære enn den som stemmer med Guds ord. ... Herren forbyr forkynnelsen av noen annen troslære. ... Vi må forklare Den hellige skrift med andre og tydeligere skriftsteder. ... I alt som er nødvendig for en kristen, er denne hellige boken lett å forstå, og den har som oppgave å spre mørket.

Ved Guds hjelp er vi bestemt på å bevare den rene og uforfalskede forkynnelse av hans ord, slik det finnes i de bibelske bøker i Det gamle og Det nye testamente, uten å føye noe til som kan være i strid med det. Guds ord inneholder bare sannhet. Det er den sikre rettesnor

for all lære og vandel og kan aldri svikte eller bedra oss. Den som bygger på denne grunnvoll, skal stå seg mot alle helvetes makter, men all menneskelig tomhet som blir stilt opp mot det, skal falle for Guds ansikt.

Av samme grunn avviser vi det åk som legges på oss. Samtidig venter vi at keiseren vil behandle oss som det sømmer seg en kristen fyrste som elsker Gud over alle ting, og vi erklærer at vi er beredt til å vise både ham og dere, nådige herrer, all den hengivenhet og lydighet som vi etter loven plikter.» Dette gjorde et dypt inntrykk på riksdagen. De fleste var forbauset og forskrekket over den dristighet protestantene la for dagen. Fremtiden syntes å være urolig og usikker. Splittelse, kamp og blodsutgytelse syntes uunngåelig. Men reformatorene, som satte sin lit til Gud fordi de var overbevist om at deres sak var rettferdig, var fulle av mot og besluttsomhet.

«Prinsippene i denne berømte protesten... utgjør selve kjernen i protestantismen. Den går imot to former for misbruk i trosspørsmål: myndighetenes ulovlige inngrep og kirkens egenmektige autoritet. Protestantismen setter samvittigheten over øvrigheten, og Guds ords autoritet over den synlige kirke. Den avviser borgerlig myndighet i åndelige spørsmål, og sier med profetene og apostlene: 'En skal lyde Gud mer enn mennesker.' Den opphøyer Jesu Kristi krone fremfor keiserens. Men den går enda lenger. Den hevder at all menneskelig lære må være underordnet Guds ord.» Dessuten hevdet protestantene retten til fritt å gi uttrykk for sin overbevisning om sannhet og rett. De ville ikke bare selv tro og etterleve Guds ord, men også forkynne det, og de hevdet at geistligheten eller øvrigheten ikke hadde noen rett til å gripe inn. Speyer-protesten var et alvorlig vitnesbyrd mot religiøs intoleranse. Den hevdet at alle mennesker har rett til å tilbe Gud i samsvar med sin egen samvittighet.

Protesterklæringen var nå lagt frem. Den ble prentet inn i erindringen hos tusener av mennesker og skrevet i himmelens bøker der ingen kunne slette den ut. Hele det evangeliske Tyskland godtok protesten som et uttrykk for sin tro. Mennesker overalt oppfattet den som et løfte om en ny og bedre tid. En av fyrstene sa til protestantene i Speyer: «Måtte den allmektige Gud som har hjulpet dere til fritt og fryktløst å bekjenne deres tro, også hjelpe dere til å holde fast inntil evigheten gryr!»

Dersom reformatorene etter denne fremgangen hadde jenket seg etter omstendighetene for å oppnå verdens gunst, ville de ha vært troløse mot Gud og mot seg selv, og det ville ha betydd slutten for dem. Erfaringene til disse oppriktige protestantene har noe å gi alle etterfølgende slekter. Fremgangsmåten Satan benytter i kampen mot Gud og hans ord, har ikke endret seg. Han er fremdeles like mye imot at Skriften skal være rettesnor for liv og levnet, som han var på 1500-tallet.

I vår tid er det store avvik fra Bibelens lære og retningslinjer, og det er nødvendig å vende tilbake til det viktige protestantiske grunnsyn: Bibelen og Bibelen alene som rettesnor for liv og lære. Satan arbeider fremdeles med alle midler for å fjerne trosfriheten. Den antikristelige makt som protestantene i Speyer avviste, prøver nå med fornyet kraft å vinne

tilbake sitt tapte herredømme. Den samme usvikelige troskap mot Guds ord som kom til syne i reformasjonens krisetime, er det eneste håp om en reform også i vår tid.

Reddet i siste øyeblikk

Protestantene var ikke blinde for faren som truet, men det var også tegn som tydet på at Gud ville beskytte dem som var tro. Det var omtrent på denne tiden at Melanchton i all hast førte sin venn Simon Grünæus gjennom gatene i Speyer ned mot Rhinen og nærmest tvang ham til å sette over elven. Grünæus undret seg over hvorfor han hadde slikt hastverk. Men Melanchton svarte: «En gammel mann som jeg ikke kjente, og som var preget av et dypt alvor, viste seg for meg og sa: Ferdinand står klar til å sende lovens håndhevere av sted for å arrestere Grünæus.»

Tidligere på dagen var Grünæus blitt ergerlig over en preken av en fremtredende katolsk teolog som hette Faber. Etterpå hadde han gått i rette med ham fordi han hadde forsvart «avskyelige villfarelsen». Faber skjulte sin harme, men gikk straks etter til kongen og fikk ham til å utstede en arrestordre på den plagsomme professoren fra Heidelberg. Melanchton tvilte ikke på at Gud hadde reddet vennen hans ved å sende en engel for å advare ham. Han ble stående urørlig på elvebredden og vente til Grünæus var i sikkerhet. «Endelig er han revet ut av gapet på dem som tørster etter uskyldig blod,» sa Melanchton da han så at vennen var kommet velberget over elven. Da han kom hjem, fikk han vite at de som lette etter Grünæus, hadde ransaket huset fra kjeller til loft. Reformasjonen skulle spille en enda større rolle blant dem som hadde makt og innflytelse. Kong Ferdinand hadde nektet de protestantiske fyrstene å forklare seg, men nå skulle de få anledning til å legge frem sin sak for keiseren og de høyeste embetsmenn. For å dempe stridighetene som forstyrret freden i riket, sammenkalte Karl 5. en riksdag i Augsburg i 1530, året etter protesten i Speyer, og kunngjorde at han selv ville lede den. Hit ble de protestantiske lederne innkalt.

Store farer truet, men reformasjonens tilhengere satte sin lit til Gud og lovte at de ville stå fast på evangeliets grunn. Medlemmene av riksdagen henstilte til kurfyrsten av Sachsen om ikke å møte i riksdagen. De sa at keiseren innkalte fyrstene bare for å lokke dem i en felle. «Er det ikke altfor risikabelt å la seg innesperre bak bymurene hos en mektig fiende?» var det noen som spurte. Andre erklærte fryktløst: «La fyrstene bare opptre modig, så er Guds sak reddet.» Luther selv sa: «Gud er trofast. Han svikter oss ikke.»

Kurfyrsten drog med sitt følge til Augsburg. Alle var klar over farene som truet, og mange var nedtrykte og urolige. Men Luther, som fulgte med så langt som til Koburg, oppmuntret dem ved å synge den salmen han hadde skrevet underveis: «Vår Gud han er så fast en borg.» Frykten forsvant, og mange følte seg lettet da de hørte denne inspirerende sangen.

Confessio Augustana

Fyrstene hadde bestemt seg for å legge frem for riksdagen en systematisk oversikt over sine synspunkter på grunnlag av Skriften. Luther, Melanchton og deres medarbeidere fikk i oppdrag å utarbeide dette viktige dokumentet. Protestantene godkjente dette som sin trosbekjennelse, og de kom sammen for å underskrive det. Situasjonen var vanskelig og alvorlig. Det var om å gjøre for reformatorene at deres sak ikke ble politisert. De ville ikke at reformasjonen skulle øve noen annen innflytelse enn den som baserer seg på Guds ord.

Da de kristne fyrstene kom frem for å underskrive trosbekjennelsen, grep Melanchton inn og uttalte: «Å fremme slike forslag er en sak for teologer og prester. Øvrighetspersoner bør utøve sin myndighet på helt andre saksområder.» Til dette svarte Johan av Sachsen: «Gud forby at dere skal utelukke meg. Jeg er fast bestemt på å gjøre det som rett er, uten hensyn til min krone. Jeg ønsker å bekjenne Herrens navn. Min kurfyrstehatt og min hermelinskåpe betyr ikke så mye for meg som Kristi kors.» Da han hadde sagt dette, skrev han under.

En annen av fyrstene uttalte da han tok pennen for å skrive sitt navn: «Om jeg kan ære Kristus ved det, ... er jeg villig til å gi avkall på mitt gods og mitt liv.» Og han fortsatte: «Jeg vil heller oppgi mine undersåtter og mine landområder, heller forlate mine fedres jord med stav i hånd enn godta noen annen lære enn den som finnes i denne trosbekjennelsen.»Så djerve og trofaste var disse Guds menn. Tiden kom da de protestantiske fyrstene skulle møte for keiseren. På tronen satt Karl 5. med kurfyrster og andre fyrster omkring seg. Troserklæringen ble lest opp. Evangeliet ble klart fremholdt i denne ærverdige forsamling, og pavekirkens villfarelser ble påvist. Ikke uten grunn er denne dagen blitt omtalt som reformasjonens største dag, en av de mest ærerike i kristendommens og menneskehetens historie. Bare noen få år var gått siden munken fra Wittenberg stod alene for riksdagen i Worms. I hans sted stod nå de fornemste og mektigste fyrster i keiserriket. Luther var blitt nektet å møte i Augsburg, men han var likevel til stede i sine ord og sine bønner. «Jeg er lykkelig over å ha opplevd denne dagen da Kristus offentlig er blitt opphøyet av så fornemme vitner og i en så strålende forsamling.» Slik ble Skriftens ord oppfylt: «Jeg vil tale for konger om dine lovbud.»

På Paulus' tid ble evangeliet, som han ble fengslet for, forkynt for fyrstene og adelen i keiserrikets hovedstad. Slik også nå. Det som keiseren ikke tillot å bli talt fra prekestolen, ble nå forkynt på slottet, og det som mange mente var upassende å lytte til endog for tjenestefolk, ble nå forkynt for en undrende forsamling av rikets fremste menn. Konger og rikets stormenn var tilhørere, fyrstene var predikanter, og det de forkynte, var Guds eget ord. «Siden aposteltiden har det aldri vært utført en større bragd eller avlagt en mer høyverdig bekjennelse.»

«Alt det Luthers tilhengere sier, er sant. Vi kan ikke benekte det,» uttalte en katolsk biskop. En annen stilte dr. Eck dette spørsmålet: «Kan du med klare argumenter motbevise

troserklæringen som kurfyrsten og hans likesinnede har lagt frem?» Og svaret lød: «Med apostlenes og profetenes skrifter - nei. Med kirkefedrenes og kirkemøtenes - ja!» Til dette repliserte spørgeren: «Du mener altså at det er Luthers tilhengere som står på Skriftens grunn, ikke vi!»

Noen av de tyske fyrstene ble vunnet for reformasjonen. Og keiseren selv uttalte at de protestantiske trosartikler ikke var annet enn den rene sannhet. Denne troserklæringen ble oversatt til mange språk og spredt over hele Europa, og millioner i etterfølgende slektsledd har godtatt den som et uttrykk for sin tro.

Styrke gjennom tro og bønn

Guds lojale tjenere arbeidet ikke alene. Mens makter og myndigheter og «ondskapens åndehær i himmelrommet» allierte seg mot dem, sviktet Herren ikke sitt folk. Hadde øynene deres vært åpnet, ville de ha sett like så klare beviser på Guds nærhet og hjelp som profeten i sin tid gjorde. Da Elisjas tjener gjorde sin herre oppmerksom på fiendehæren som omringet dem og avskar enhver mulighet for flukt, bad profeten: «Lukk opp guttens øyne, så han ser.»Og han så at fjellet var fullt av ildhester og ildvogner. Det var himmelens hær som stod klar til å beskytte Guds tjener. På samme måte holdt englene vakt over dem som arbeidet for å fremme reformasjonen.

Luther gikk sterkt inn for at man aldri skulle fremme reformasjonen ved hjelp av øvrigheten eller forsvare den med våpenmakt. Han gledet seg over at fyrstene i keiserriket bekjente seg til evangeliet. Men da de ville gå sammen i en forsvarsallianse, sa han: «Gud alene skal forsvare evangeliet. ... Jo mindre mennesker blander seg opp i det, desto tydeligere vil Guds inngrep bli. Han mente at alle politiske forholdsregler som ble foreslått, skyldtes uverdig frykt og syndig mistillit.» Da mektige fiender slo seg sammen for å knuse reformasjonen, og tusener av sverd var rettet mot den, skrev Luther: «Satan er rasende, ugudelige paver konspirerer, og krigstrusselen henger over oss. Forman folk til å kjempe tappert i tro og bønn, så Guds Ånd kan overvinne våre fiender og tvinge dem til fred. Vårt største behov og vår viktigste oppgave er å be. Folk må få vite at sverdet er rettet mot dem, og også Satans vrede. Derfor bør de be.»

Da Luther senere henviste til den alliansen som de reformasjonsvennlige fyrstene hadde tenkt å opprette, sa han at det eneste våpen som skulle benyttes i denne kampen, var «Åndens sverd». Til kurfyrsten av Sachsen skrev han: «Vi kan ikke med god samvittighet anerkjenne den alliansen som er foreslått. Heller ville vi dø ti ganger enn å se at evangeliet skulle bli årsak til blodsutgytelse. Vi er som slaktefår. Kristi kors må vi bære. Deres Høyhet behøver ikke å frykte. Med våre bønner skal vi utrette mer enn alle våre fiender med sitt skryt. La bare ikke hendene bli flekket med blodet av Deres brødre. Hvis keiseren forlanger at vi skal stilles for domstolen, er vi parat. Deres Høyhet kan ikke forsvare vår tro. Enhver må tro for egen regning og risiko.»

Fra bønnens lønnkammer kom den kraften som rystet verden under den store reformasjonen. Der stod Herrens tjenere i hellig tillit på løftenes klippegrunn. Under striden i Augsburg lot Luther ikke en eneste dag gå uten at han brukte minst tre timer til bønn, og det var av den tiden som passet best til studium. Det kunne høres hvordan han i lønnkammeret utøste sin sjel for Gud i ord fulle av tilbedelse, frykt og håp, som når man snakker med en venn. «Jeg vet at du er vår far og vår Gud,» sa han, «og at du vil uskadeliggjøre dem som forfølger dine barn, for faren rammer også deg. Denne saken er din, og det er bare på ditt ord vi har gitt oss i kast med den. Beskytt oss, vår Far.» Til Melanchton, som var nedtrykt av angst og frykt, skrev han: «Nåde og fred i Kristus - i Kristus, sier jeg, ikke i verden. Jeg har meget imot de overdrevne bekymringer som plager deg. Hvis saken ikke er rettferdig, så oppgi den. Men hvis det er en rettferdig sak, skal vi da fornekte hans løfter når han byr oss å sove uten frykt? ... Kristus er ikke fraværende i arbeidet for sannhet og rettferd. Han lever og regjerer. Har vi da noe å frykte?»

Gud hørte ropet fra sine tjenere. Han gav fyrster og predikanter kraft og frimodighet til å forsvare sannheten overfor «verdens herskere i dette mørke». Herren sier: «Se, jeg legger på Sion en hjørnestein, utvalgt og dyrebar; den som tror på ham, skal ikke bli til skamme.» De protestantiske reformatorene bygget på Kristus, og dødsrikets porter skulle ikke få makt over dem.

Kapittel 12 - Reformasjonens i Frankrike

Etter Speyer-protesten og trosbekjennelsen i Augsburg, som markerte reformasjonens seier i Tyskland, fulgte flere år i kamp og mørke. Det så ut som om protestantismen skulle bli fullstendig ødelagt av splittelser blant tilhengerne og angrep utefra. Tusener måtte bøte med livet. Det brøt ut borgerkrig, protestantismens sak ble forrådt av en av dens fremste ledere, og de edleste blant de reformerte fyrster falt i keiserens hender og ble slept som fanger fra by til by. Men keiseren led nederlag nettopp som seieren syntes sikker. Han så at byttet ble revet ut av hendene hans, og til sist ble han tvunget til å tolerere de læresetninger han hadde satt seg som mål å utrydde.

Han hadde satt keiserdømmet, sin store rikdom og endog livet inn på å utrydde kjetteriet. Nå ble hæren hans ødelagt i kamp, finansene skrumpet inn, og de mange lydrikene var truet av opprør, mens den tro han forgjeves hadde forsøkt å utrydde, spredte seg mer og mer. Karl 5. hadde kjempet mot Den Allmektige. Gud hadde sagt: «Det bli lys!» Men keiseren hadde holdt fast på mørket. Hans planer hadde slått feil. Den langvarige kampen hadde tært på kreftene, og han ble gammel før tiden. Derfor frasa han seg tronen og gikk i kloster.

Også i Sveits kom det mørke dager for reformasjonen. Mange kantoner tok imot den reformerte tro, mens andre holdt blindt og ubøyelig på romerkirkens lære. Forfølgelsen av dem som ville ta imot sannheten, resulterte i borgerkrig. Zwingli og mange som hadde sluttet seg til ham, falt på den blodige slagmarken ved Kapel. Disse store ulykkene gikk hardt inn på Oecolampadius, og han døde kort tid etter.

Rom triumferte, og på mange steder så det ut som om pavedømmet skulle vinne tilbake alt det tapte. Men han som fra evighet har gitt sine råd, hadde ikke sviktet sin sak eller sitt folk. Han skulle fri dem ut. I andre land hadde han personer som skulle føre reformasjonen videre.

Forløper for reformasjonen i Frankrike

I Frankrike hadde dagen allerede begynt å gry før folk hadde hørt om Luther som reformator. En av de første som tok imot lyset, var den gamle Lefévre, en lærd mann. Han var professor ved Paris universitet og var kjent som en oppriktig og nidkjær katolikk. Mens han studerte klassisk litteratur, ble han oppmerksom på Bibelen, og han innførte den som studiefag.

Lefévre var en ivrig helgentilbeder, og han hadde påtatt seg å skrive helgenenes og martyrenes historie med bakgrunn i kirkens tradisjon. Dette var et stort og krevende arbeid, og han hadde allerede kommet godt i gang da han kom til å tenke på at han kanskje kunne dra nytte av Bibelen. Han begynte derfor å studere den. Her fikk han virkelig lese om helgener, men ikke slike som var omtalt i kirkens opptegnelser. Himmelsk lys opplyste hans

forstand. I forbauselse og avsky oppgav han det arbeidet han hadde påtatt seg, og gikk i stedet inn for å studere Guds ord. Snart begynte han å forkynne Bibelens budskap.

I 1512, før Luther og Zwingli hadde begynt sitt reformasjonsverk, skrev Lefévre: «Ved troen gir Gud oss den rettferdighet som ved nåden alene gir rett til evig liv.»Idet han fordypet seg i frelsens under, utbrøt han: «Hvilket ufattelig bytte! Den syndfrie blir fordømt, og den skyldige går fri. Den velsignede bærer forbannelsen, og den som er forbannet, får velsignelsen. Livet dør, og den døde lever. Herligheten blir omgitt av mørke, og den som ikke visste av annet enn skam, blir kledd i herlighet.»

Lefévre lærte at bare Gud kan frelse, men at mennesket har plikt til å være lydig. «Dersom du er medlem av Kristi menighet, er du et lem på hans legeme,» sa han. «Tilhører du hans legeme, har du guddommelig natur. ... Om menneskene bare kunne fatte denne forrett! Da ville de leve et fromt og hellig liv. De ville forakte denne verdens herlighet når de sammenlignet den med herligheten som er i dem - den som det naturlige øye ikke kan se.»

Guillaume Farel

Noen av studentene hans lyttet ivrig til det han fremholdt, og lenge etter at han var blitt taus, fortsatte de å forkynne Guds ord. En av dem var Guillaume Farel. Han var sønn av gudfryktige foreldre og oppdratt til å tro ubetinget på kirkens lære. I likhet med apostelen Paulus kunne han ha sagt om seg selv «at jeg fra første stund har levd som fariseer og hørt til den strengeste retning i vår religion». Han var ivrig katolikk og gikk inn for å utrydde alle som våget å trosse kirken. «Jeg skar tenner som en rasende ulv hver gang jeg hørte at noen talte mot paven,» sa han siden om denne perioden av sitt liv.

Farel hadde vært en utrettelig helgentilbeder, og sammen med Lefévre hadde han besøkt alle kirker i Paris og tilbedt ved alterne og prydet relikvieskrinene med gaver. Men disse seremoniene gav ham ingen sjelefred. Han var plaget av syndeskyld, men ingen av de mange botsøvelser han foretok, kunne fjerne den. Han lyttet til reformatorens ord som til en røst fra himmelen: «Av nåde blir vi frelst.» «Den uskyldige er fordømt, den skyldige går fri.» «Det er Kristi kors alene som åpner porten til himmelen og lukker porten til helvete.»

Med glede tok Farel imot evangeliet. Han ble omvendt på samme måte som Paulus og vendte seg bort fra tradisjonenes trelldom til Guds barns frihet. «Jeg kom tilbake, ikke med en rasende ulvs blodtørst, men rolig som et saktmodig og harmløst lam og med hjertet vendt bort fra paven og overgitt til Jesus Kristus.»

Evangeliet får innpass

Mens Lefévre fortsatte å spre lyset blant studentene, gikk Farel ut for å forkynne evangeliet offentlig. Nå var han like ivrig for Kristi sak som han før hadde vært for pavens. Biskopen av Meaux, en av kirkens fremtredende menn, sluttet seg snart til dem. Andre

lærere som var høyt ansett for sin dyktighet og kunnskap, tok del i å forkynne evangeliet, og det vant tilhengere i alle samfunnslag, fra håndverkere og bønder til kongens hoff. Søsteren til Frans 1. var blant dem som gikk inn for reformasjonen. Kongen selv og enkedronningen så en tid ut til å være velvillig stemt, og reformatorene så frem til at Frankrike ville bli vunnet for evangeliet.

Men dette håpet ble aldri oppfylt. Prøver og forfølgelser ventet Kristi etterfølgere. Men det var de heldigvis ikke klar over. Først var det en fredelig periode da de kunne samle krefter til å møte stormen, og reformasjonen hadde god fremgang. Biskopen av Meaux arbeidet ivrig i sitt bispedømme med å undervise geistligheten og folket. Uvitende og umoralske prester ble fjernet, og så vidt mulig erstattet med lærde og fromme menn.

Biskopen var ivrig for at vanlig folk skulle få anledning til å lese Guds ord på sitt eget språk. Dette ønsket ble snart oppfylt. Lefévre oversatte selv Det nye testamente. Samtidig med at Luthers tyske bibel ble trykt i Wittenberg, ble det franske nytestamente utgitt i Meaux. Biskopen sparte hverken anstrengelse eller utgifter for å spre det i sitt bispedømme, og snart hadde bøndene i Meaux fri adgang til Den hellige skrift.

De tok imot budskapet fra himmelen med samme glede som når noen holder på å dø av tørst og finner en vannkilde. Bønder og håndverkere ble oppmuntret i sitt daglige slit når de samtalte om bibelske emner. I stedet for å tilbringe kveldene på vertshuset, kom de sammen i hjemmene hos hverandre for å lese Guds ord og be. Snart kunne det merkes en stor forandring blant folk. De uskolerte og strevsomme småbøndene ble preget av evangeliets forvandlende og fornyende kraft. De var ydmyke, vennlige og fromme vitner om hva evangeliet kan utrette for dem som i oppriktighet tar imot det.

Lyset som ble tent i Meaux, skinte vidt og bredt. Hver dag økte tallet på folk som ble omvendt. Geistligheten ble en tid holdt i sjakk av kongen som foraktet munkevesenet. Men til sist fikk pavens folk overtaket, og bålene ble tent. Biskopen av Meaux ble tvunget til å velge mellom å dø på bålet eller fornekte sin tro, og han valgte den letteste utvei. Men tross lederens fall stod tilhengerne urokkelig. Mange vitnet om sannheten midt i flammene. Med sitt mot og sin troskap talte disse enkle kristne for tusener som i fredstid aldri hadde hørt deres vitnesbyrd.

Det var ikke bare de uanselige og fattige som tross lidelse og forakt våget å vitne om Kristus. I slott og herskapsboliger var det mennesker som verdsatte evangeliet høyere enn rang og rikdom og endog livet. Ridderrustningen skjulte ofte mer storsinn og fasthet enn biskopens kåpe og verdighet. Louis de Berquin var adelsmann. Han var en modig og staut ridder som var belest og dannet og hadde høy moral. Han var ivrig katolikk og gikk ofte til messe og gudstjeneste. Men alle hans dyder ble overskygget av hans store avsky for den lutherske reformasjon. I likhet med mange andre som begynte å studere Bibelen, ble han overrasket over at han der fant Luthers lære, ikke romerkirkens.

Fra da av ofret Berquin seg helt og fullt for evangeliet. Han var den lærdeste blant den franske adel. Dertil var han høyt begavet og veltalende, med et ukuelig mot og en heltemodig iver, på samme tid som han hadde stor innflytelse ved hoffet, for han var en av dem som kongen favoriserte. Dette fikk mange til å mene at han ville bli sitt lands reformator. «Berquin ville ha vært en Luther dersom Frans 1. hadde vært som kurfyrsten,» ifølge Beza. «Han er verre enn Luther!» ropte pavens menn. I virkeligheten fryktet de ham mer enn Luther.

De fengslet ham fordi de mente han var kjetter. Men kongen sørget for at han ble løslatt. Striden fortsatte i årevis. Frans 1., som vaklet mellom romerkirken og reformasjonen, skiftet mellom å tolerere og motarbeide munkenes voldsomme iver. Tre ganger ble Berquin fengslet på initiativ av de pavelige myndigheter, men hver gang sørget kongen for å sette ham fri. Han beundret hans begavelse og rettskaffenhet og nektet å la ham bli offer for geistlighetens ondskap.

Gang på gang ble Berquin varslet om farene som truet ham i Frankrike, og han ble inntrengende bedt om å gå i frivillig landflyktighet som mange andre hadde gjort. Den redde og vinglete Erasmus, som tross sin store viten manglet den moralske storhet som setter sannheten over liv og ære, skrev til Berquin: «Be om å bli sendt som ambassadør til et fremmed land, eller dra til Tyskland. Du vet hvordan Beda er, et monster med tusen hoder som spyr gift i alle retninger. Dine fiender er talløse. Selv om din sak var større enn Jesu Kristi sak, ville de ikke la deg være i fred før de hadde knekket deg helt. Stol ikke for mye på at kongen vil beskytte deg. Fremfor alt må du ikke kompromittere meg for det teologiske fakultetet.»

Men etter hvert som faren økte, ble Berquin bare mer og mer ivrig. I stedet for å følge de taktiske og selviske råd fra Erasmus, bestemte han seg for å gå enda dristigere til verks. Han ville ikke bare forsvare sannhet, men angripe villfarelse. Kjetterstemplet som pavens folk prøvde å sette på ham, ville han sette på dem.

Hans ivrigste og bitreste motstandere var de lærde professorer og munker ved Paris-universitetets teologiske fakultet, en av de høyeste teologiske instanser i landet. Fra deres skrifter plukket han ut tolv lærepunkter som han offentlig erklærte var «ubibelske og kjetterske», og oppfordret kongen til å dømme i striden. Kongen hadde ikke noe imot en konfrontasjon mellom partene, og han var glad for anledningen til å ydmyke de hovmodige munkene. Derfor oppfordret han pavens folk til å forsvare sin sak på grunnlag av Bibelen. Men de visste godt at dette ikke ville gagne dem stort. Fengsel, tortur og bål var våpen de hadde bedre greie på. Nå hadde saken tatt en ny vending, og de innså at de stod i fare for å falle i den graven de hadde tiltenkt Berquin. I sin forlegenhet så de seg om etter en utvei.

Nettopp på den tiden ble det gjort hærverk på en statue av jomfru Maria som stod oppstilt på et gatehjørne. Det ble et stort røre i byen. Folk strømmet til i hopetall og gav uttrykk for sorg og forargelse. Det hadde også gjort et dypt inntrykk på kongen. Her hadde

munkene en gunstig anledning, og de var ikke sene med å utnytte den. «Dette er frukten av Berquins lære!» ropte de. «Alt holder på å bli revet ned av dette lutherske komplott, både religionen og lovene, ja, endog selve tronen.»

Til bålet

På ny ble Berquin fengslet. Kongen forlot Paris, og munkene fikk dermed fritt spill. Reformatoren ble stilt for retten og dømt til døden. For å hindre at kongen igjen grep inn og reddet ham, ble dommen fullbyrdet samme dag. Ved middagstider ble Berquin ført til retterstedet. En veldig menneskemengde var møtt frem for å overvære begivenheten. Mange var forbauset og skuffet over at offeret kom fra en av landets beste og tapreste adelsslekter. Forundring og harme, forakt og bittert hat stod preget i ansiktene til denne urolige menneskemengden. Men på ett ansikt var det ingen skygge. Martyrens tanker var fjernt fra opprørsscenen omkring ham. Det eneste som opptok ham, var vissheten om at han var i Herrens hender.

Han enste ikke den ufyselige gjødselkjerren han ble kjørt i, de truende blikk fra forfølgerne, den fryktelige død som ventet ham. Han som var død, men som lever i all evighet, og som har nøklene til døden og dødsriket, var med ham. Ansiktet strålte av himmelsk lys og fred. Han hadde tatt på seg herskapsklær som bestod av en fløyelskappe, en vest av atlask og damask, og gullinnvevde benklær. Snart skulle han vitne om sin tro for kongenes konge og for hele universet, og ikke noe tegn på sorg skulle skjule den gleden han følte.

Mens følget langsomt beveget seg gjennom de tettpakkede gatene, undret folk seg over den uforstyrrede fred og seierssikre glede som preget ansiktet hans. «Det er som om han sitter i en kirke og tenker på hellige ting,» sa folk.12

På retterstedet prøvde Berquin å si noen ord til folket. Men munkene som var redde for konsekvensene, begynte å rope, og soldatene slo på våpnene så larmen overdøvet røsten hans. De høyeste myndigheter for kirke og kultur i Paris i 1529 satte på den måten et slett eksempel for byens befolkning i 1793 ved å undertrykke den døendes siste ord på skafottet.13

Berquin ble kvalt og kroppen fortært av flammene. Nyheten om reformatorens død vakte sorg blant vennene hans i hele Frankrike. Men hans eksempel var ikke forgjeves. «Også vi er parat til å gå i døden med glede, for vi ser frem til det evige liv,» lød det fra andre sannhetsvitner.

Farel forfulgt

Under forfølgelsen i Meaux ble reformasjonens talsmenn nektet å forkynne, og de drog da til andre steder. Lefévre reiste til Tyskland, og Farel vendte tilbake til sitt fødested mellom Alpene i Øst-Frankrike for å spre lyset på hjemtraktene. Der hadde man allerede

hørt om hva som skjedde i Meaux, og folk lyttet med stor interesse til budskapet som han modig forkynte. Øvrigheten nektet ham snart å forkynne, og han ble forvist fra byen.

Da han ikke lenger kunne arbeide offentlig, drog han over slettene og gjennom landsbyene og forkynte i private hjem og på ødslige steder. Han gjemte seg i skogene og i fjellhulene som han kjente fra guttedagene. Gud forberedte ham på enda større prøver. «Kors, forfølgelse og Satans snarer som jeg ble varslet om, har ikke uteblitt,» sa han. «De er tilmed langt verre enn jeg ville kunne bære alene. Men Gud er min far som alltid har gitt meg og alltid vil gi meg den styrke jeg trenger.» På apostlenes tid var forfølgelsen blitt til fremgang for evangeliet. De som var spredt omkring, drog rundt og forkynte evangeliet. 16 Slik også med dem som ble fordrevet fra Paris og Meaux. På den måten fant lyset vei til mange fjerntliggende deler av Frankrike.

Calvin blir reformator

Gud fortsatte med å dyktiggjøre arbeidere til å føre hans sak videre. På en skole i Paris var det en stillferdig og alvorlig ung mann som allerede hadde vist at han var i besittelse av åndskraft og stor intelligens. Han utmerket seg like mye for sin uklanderlige livsførsel som for sin skarpsindighet og fromhet. På grunn av sine evner og sin flid ble Johan Calvin (1509-64) snart skolens stolthet, og man regnet med at han ville bli en av kirkens beste og mest aktede forkjempere. Men en guddommelig lysstråle trengte igjennom de murer av overtro og skolastikk som Calvin var omgitt av.

Med gru hørte han om den nye læren og tvilte ikke på at kjettere fortjente å bli brent på bålet. Men ganske uforvarende ble han konfrontert med dette «kjetteriet», og ble tvunget til å undersøke hvilken styrke den katolske teologi hadde til å stå seg mot protestantismen. En fetter av Calvin som hadde gitt seg i lag med reformatorene, bodde nå i Paris. De to møttes ofte og drøftet de forhold som brakte forstyrrelse inn i kristenheten. «Det finnes bare to religionssystemer i verden,» sa Olivétan, som var protestant. «Det ene omfatter de religioner som menneskene har funnet opp, der de frelser seg selv ved seremonier og gode gjerninger. Det andre er den religion som er åpenbart i Bibelen, og som lærer menneskene å søke frelse bare i Guds frie nåde.»

«Jeg er ikke interessert i din nye lære,» svarte Calvin. «Tror du jeg har levd i villfarelse all min tid?»17 Men det var vakt til live tanker i hans sinn som han ikke kunne bli kvitt. Da han ble alene, tenkte han på hva fetteren hadde sagt. Han ble mer og mer klar over at han var en synder, og han så seg selv foran en hellig og rettferdig dommer, uten noen til å tale hans sak. Helgenenes bønner, kirkens seremonier og hans egne gode gjerninger var ikke i stand til å sone for synd. Han kunne ikke se annet enn evig mørke og fortvilelse. Forgjeves prøvde kirkens menn å lindre hans sjelenød. Skriftemål og botsøvelser var til ingen nytte. Ikke noe av dette kunne forsone ham med Gud.

Mens Calvin kjempet denne håpløse kampen, gikk han en dag tilfeldigvis forbi et av byens torg der en kjetter skulle brennes på bålet. Han undret seg over det fredfulle uttrykket i ansiktet til martyren. Midt under de fryktelige pinsler og under kirkens enda frykteligere fordømmelse viste han en tro og et mot som stod i smertelig kontrast til det fortvilelsens mørke han selv var plaget av, enda han levde i nøye samsvar med kirkens påbud. Han visste at kjetterne bygde sin tro på Bibelen. Derfor bestemte han seg for å granske den for å prøve å finne hemmeligheten til deres glede.

I Bibelen fant han Kristus, og han utbrøt: «Å, Far, dette offer har slokket din vrede. Hans blod har renset meg for synd. Hans kors har båret min forbannelse. Hans død har gjort soning for meg. Vi har selv funnet på mange tåpeligheter, men du har stilt ditt ord foran meg lik en fakkel, og du har rørt ved mitt hjerte så jeg kan avsky all annen fortjeneste enn Jesu egen.» Calvin hadde tatt sikte på å bli prest. Bare tolv år gammel ble han utnevnt til kapellan i en liten menighet, og biskopen snauklippet ham slik kirkeloven krevde. Likevel ble han aldri ordinert eller utførte prestetjeneste, men han var medlem av geistligheten og hadde embetstittel og -lønn.

Ettersom han nå følte at han aldri kunne bli prest, begynte han å studere jus. Senere oppgav han dette og bestemte seg for å ofre seg helt for evangeliet. Men han følte seg ikke skikket til å stå frem som forkynner. Han var tilbakeholden av natur og var tynget av ansvaret ved å påta seg en slik oppgave. I stedet ønsket han å drive forskning. Men til sist gav han etter for de inntrengende oppfordringer fra venner. «Tenk at en person av så lav herkomst skulle bli opphøyd til så stor verdighet,» sa han.

Calvin tar fatt på sin livsoppgave

Stille og rolig tok Calvin fatt på sin oppgave, og hans ord var som dugg på tørr jord. Han hadde forlatt Paris og var nå i en provinsby under prinsesse Margretes beskyttelse. Hun var grepet av evangeliet og holdt sin hånd over dets tilhengere. Calvin var enda ganske ung, og han hadde en vennlig og beskjeden fremtreden. Arbeidet begynte i hjemmene. Omgitt av familiens medlemmer leste han Bibelen for dem og viste dem veien til frelse. De som hørte budskapet, brakte det videre til andre. Snart utvidet han virkefeltet til landsbyene og stedene omkring. Han fikk adgang til både slott og hytte og grunnla menigheter som fryktløst skulle vitne om sannheten.

Noen måneder senere var han igjen i Paris. Der var det stort oppstyr blant de lærde. Gjennom studiet av klassiske språk var de blitt kjent med Bibelen, og mange som hadde vært upåvirket av dens lære, var nå ivrig opptatt med å drøfte den, og tok endog opp kampen med romerkirkens talsmenn. Calvin var en fremragende teologisk debattant, men han hadde en større oppgave enn de høyrøstede skolastikerne. Mennesker var blitt påvirket, og nå var tiden inne til å vise dem sannheten. Mens universitetene gjenlød av teologisk ordstrid, gikk Calvin fra hus til hus, leste Bibelen for folk og talte til dem om den korsfestede Kristus.

Paris skulle få en ny innbydelse til å ta imot evangeliet. Kallet gjennom Lefévre og Farel var blitt avvist, men enda en gang skulle budskapet lyde for alle samfunnslag i hovedstaden. Av politiske hensyn hadde kongen enda ikke tatt parti for romerkirken og mot reformasjonen. Fremdeles klynget Margrete seg til håpet om at protestantismen skulle seire i Frankrike.

Hun besluttet at de reformertes tro skulle forkynnes i Paris. I kongens fravær ordnet hun det slik at en protestantisk prest skulle tale i byens kirker. Da de pavelige prelater forbød dette, åpnet hun slottsdørene, og en av salene ble innredet til kapell. Det ble kunngjort at på et bestemt klokkeslett hver dag ville det bli holdt en preken, og at folk av alle samfunnslag var velkomne. Og folk strømmet til. Ikke bare var kapellet tettpakket, men også siderom og ganger. I tusenvis kom de hver dag - adelsfolk, embetsmenn, advokater, forretningsfolk og håndverkere. I stedet for å forby disse sammenkomstene gav kongen beskjed om at to av kirkene i Paris skulle stilles til rådighet. Aldri før hadde Guds ord virket så sterkt i byen. Det var som om nytt liv fra himmelen strømmet ned over folk. Avhold, ærbarhet, orden og flid avløste drukkenskap, utsvevelse, bråk og lediggang.

Men geistligheten holdt seg ikke uvirksom. Da kongen fortsatt nektet å gripe inn for å stanse denne forkynnelsen, appellerte de til folket. De benyttet ethvert middel for å skape frykt, fordom og fanatisme hos de uvitende og overtroiske masser. Paris gav blindt etter for de falske lærere, og i likhet med det gamle Jerusalem kjente ikke byen sin besøkelsestid eller det som kunne tjene til fred. I to år ble Guds ord forkynt i hovedstaden, og mange tok imot evangeliet. Men de fleste avviste det. Frans l. hadde opptrådt tolerant bare for å tjene sine egne hensikter, og snart fikk pavens folk igjen overtaket. På ny ble kirkene stengt og martyrbålene tent.

Calvin var fremdeles i Paris, der han ved studium, meditasjon og bønn forberedte seg for sin fremtidige virksomhet, og han fortsatte å spre lyset. Men til sist ble mistanken rettet mot ham, og myndighetene besluttet å la ham dø på bålet. Han følte seg trygg i sin ensomhet og ante ingen fare da noen venner kom farende inn og fortalte at øvrighetens tjenere var på vei for å arrestere ham.

I samme øyeblikk ble det dundret på ytterdøren. Det var ingen tid å miste. Noen av vennene hans oppholdt lovens håndhevere ved døren mens andre hjalp ham med å komme seg ut gjennom et vindu. Etterpå skyndte han seg ut av byen og søkte tilflukt i en hytte hos en av reformasjonens venner. Her kledde han seg ut i vertens arbeidstøy, tok en hakke på skulderen og forsvant. Han drog sydover og fant igjen tilflukt i den delen av landet der Margrete regjerte.

I noen måneder oppholdt han seg der under beskyttelse av innflytelsesrike venner, og som før var han opptatt med studier. Men han hadde bestemt seg for at Frankrike skulle høre evangeliet, og han kunne ikke lenger være uvirksom. Så snart stormen hadde stilnet av, fant han en ny arbeidsmark i Poitiers, hvor det var et universitet og hvor de nye ideene allerede

hadde fått innpass. Folk av alle samfunnslag lyttet med glede til evangeliet. Calvin forkynte ikke offentlig, men hjemme hos borgermesteren, i sin egen leilighet og enkelte ganger i en offentlig park. Der talte han Guds ord for dem som ville høre på.

Etter hvert økte tallet på tilhørere, og de mente det var sikrere å samles utenfor byen. Til møtested valgte de en hule i en dyp kløft som var nesten skjult av trær og klippeavsatser. I små grupper forlot de byen gjennom forskjellige porter og gav seg av sted til møteplassen. På dette avsides stedet ble Bibelen lest og forklart, og her feiret protestantene i Frankrike for første gang Herrens nattverd. Fra denne lille menigheten ble det sendt ut atskillige evangelister.

Enda en gang vendte Calvin tilbake til Paris. Han kunne ikke oppgi håpet om at Frankrike ville stille seg åpen for reformasjonen. Men han fant nesten alle dører stengt. Å forkynne evangeliet var å ta snarveien til bålet. Til slutt bestemte han seg for å dra til Tyskland. Han hadde så vidt forlatt Frankrike før en storm brøt løs over protestantene. Hadde han ikke dratt sin vei, ville han ganske sikkert blitt et av ofrene.

Forfølgelse og terror

De franske reformatorer som gjerne ville at deres land skulle holde tritt med Tyskland og Sveits, bestemte seg for å rette et dristig slag mot romerkirkens overtro for å vekke hele nasjonen. Plakater med angrep på messeofferet ble i løpet av en natt slått opp over hele Frankrike. Dette dristige, men uoverveide initiativ gagnet ikke reformasjonen, men førte ødeleggelse ikke bare over initiativtagerne, men over reformasjonens tilhengere overalt i landet. Nå fikk kirkens folk den sjansen de lenge hadde ventet på, nemlig et påskudd til å kreve at kjetterne skulle utryddes fordi de var urostiftere som truet tronens sikkerhet og nasjonens fred.

En eller annen hadde festet en plakat på døren til kongens private gemakker. Om det var en ubetenksom venn eller en lumsk fiende som hadde gjort det, ble aldri kjent, men kongen ble redd. Plakaten var et hardt angrep på den overtro som i lange tider var blitt betraktet med ærefrykt. Kongen ble sint på grunn av den uvanlige frekkhet å plassere disse utvetydige og oppsiktsvekkende slagord like for øynene på ham. Forbløffet stod han en stund skjelvende og målløs. Så fikk raseriet utløp i disse fryktelige ordene: «Grip alle uten forskjell som mistenkes for å bekjenne seg til Luthers lære. Jeg vil utrydde dem alle.» Terningen var kastet. Kongen var fast bestemt på å stille seg helt og fullt på romerkirkens side.

Det ble straks tatt initiativ til å fengsle hver eneste lutheraner i Paris. En fattig håndverker som var tilhenger av den reformerte tro, og som pleide å kalle sammen de troende til de hemmelige møtene, ble pågrepet og truet med øyeblikkelig død på bålet hvis han ikke tok pavens representant med til hvert eneste protestantisk hjem i byen. Han vek forskrekket tilbake for dette kammelige kravet, men frykten for bålet fikk til sist overhånd, og han gikk med på å forråde sine tros feller. Med hostien foran seg og omgitt av et langt

følge av prester, røkelsesbærere, munker og soldater drog Morin, den kongelige etterforskeren, sammen med forræderen taust og langsomt gjennom gatene.

Prosesjonen var angivelig til ære for det «hellige sakrament», en slags soning for protestantenes fornærmelse av messeofferet, men den skjulte en morderisk hensikt. Når de kom til et hus der det bodde en lutheraner, gjorde forræderen et tegn, men det ble ikke sagt et ord. Prosesjonen stanset, noen trengte inn i huset, og familien ble slept ut og lenkebundet. Så drog opptoget videre for å få tak i andre ofre. Ikke noe hus ble spart, hverken stort eller lite, ikke engang Paris universitet. Morin fikk hele byen til å skjelve av frykt. Dette var et terrorregime.

Ofrene ble avlivet på en grusom måte. For å forlenge pinslene ble ilden redusert. Men de møtte døden som seiervinnere. De opptrådte urokkelig og uforstyrret. Forfølgerne klarte ikke å bevege dem til å gi etter, og følte seg som tapere. Skafotter ble reist overalt i Paris, og dag etter dag ble nye bål tent. Ved å foreta avrettingene på forskjellige steder mente de å spre frykten for kjetteri. Men i lengden var det evangeliet som hadde fordelene av det. Hele Paris fikk anledning til å se hva slags mennesker den nye læren kunne utvikle.

Martyrbålet var den beste prekestol. Gleden som lyste fra ansiktene til dem som ble ført til bålet, deres heltemot da de stod midt i flammene, og ydmykheten de viste ved å tilgi all urett, forvandlet i mange tilfeller folks sinne til medlidenhet, og hat til kjærlighet, og vitnet med uimotståelig kraft for evangeliet.

Forfølgelsen får fryktelige følger

Presteskapet var ivrig etter å holde mengdens raseri ved like, og kom med de frykteligste beskyldninger mot protestantene. De anklaget dem for å ha planlagt å drepe katolikkene, velte regjeringen og myrde kongen. Men de kunne ikke komme med et eneste snev av bevis for slike påstander. Likevel skulle disse onde antydninger vise seg å gå i oppfyllelse, men under ganske andre forhold og av helt motsatte årsaker. De grusomheter som pavens folk påførte protestantene, skulle flere århundrer senere resultere i en fryktelig gjengjeldelse, da det de hadde uttalt om kongen, regjeringen og folket, gikk i oppfyllelse. Men det var de gudløse og pavens tilhengere som satte det i verk. Det var ikke innføringen av protestantismen, men undertrykkelsen av den som tre århundrer senere førte disse ulykkene over Frankrike.

Alle samfunnslag var nå preget av mistanke, mistro og frykt. Midt i all uro ble det klart hvor grundig den lutherske læren hadde fått fotfeste hos dem med størst utdanning og innflytelse og dem som hadde de fineste karaktertrekk. Høyt betrodde stillinger ble plutselig ledige. Håndverkere, boktrykkere, lærere, universitetsprofessorer og forfattere forsvant, ja til og med tjenestemenn ved hoffet. Hundrevis av mennesker flyktet fra Paris og gikk i frivillig landflyktighet, og i mange tilfeller var dette den første antydning om at de bekjente seg til den reformerte tro.

Kirkens menn ble forbauset da de så hvor mange kjettere de hadde hatt iblant seg uten at de vakte mistanke. Til gjengjeld gikk deres raseri ut over de mindre innflytelsesrike ofre som var i deres makt. Fengslene ble fylt, og det var som om luften ble formørket av røken fra martyrbålene som ble tent for dem som bekjente seg til evangeliet.

Frans 1. følte seg stolt over sin innsats for å fremme opplysning, noe som kjennetegnet begynnelsen av 1500-tallet. Han hadde satt sin ære i å omgi seg med intellektuelle fra alle land. Hans velvillige innstilling til reformasjonen skyldtes til dels hans kjærlighet til vitenskapen og hans forakt for munkenes uvitenhet og overtro. Men i sin iver innførte han en lov som forbød boktrykking i Frankrike. Han er et av de mange eksempler på at intellektuell dannelse ikke er noe vern mot intoleranse og forfølgelse.

En grufull seremoni

Ved en offentlig seremoni forpliktet Frankrike seg til å utrydde protestantismen. Prestene forlangte at fornærmelsen mot de himmelske makter da messeofferet ble fordømt, skulle sones med blod, og at kongen på folkets vegne godkjente planen offentlig. Den fryktelige seremonien skulle finne sted den 21. januar 1535. Folkets fryktblandede overtro og blinde hat blusset opp. Gatene i Paris var tettpakket av folk fra distriktene omkring. Feiringen skulle innledes med et imponerende opptog. Husene langs ruten var drapert med sort, og altere var reist med visse mellomrom. Foran hver dør var det tent en fakkel til ære for «det hellige sakrament». Ennå før daggry tok man oppstilling utenfor slottet. Fremst i prosesjonen bar de kors og faner fra de forskjellige kirkesogn. Deretter kom byens borgere som gikk to og to og bar fakler. Etter dem fulgte munkene fra de fire ordener i sine spesielle drakter. Bak dem ble det båret en stor samling av berømte relikvier, og etter disse red de høyere geistlige i purpur- og skarlagenfargede kapper som var prydet med juveler. Det var et imponerende syn.

Biskopen av Paris bar hostien under en praktfull tronhimmel som ble holdt oppe av fire prinser. Bak hostien gikk kongen. Ved denne anledningen hadde Frans hverken krone eller skrud. Barhodet og med senket blikk og med et tent lys i hånden opptrådte kongen av Frankrike som en botferdig synder. Ved hvert alter bøyde han seg ydmykt, men ikke i sorg over egne laster eller over det uskyldige blodet som flekket til hendene hans. Men han gjorde bot for den dødssynden noen av undersåttene hadde begått da de avviste messeofferet. Etter ham kom dronningen og de høyeste embetsmenn. De gikk to og to og bar tente fakler.

En del av programmet bestod i at kongen talte til landets høyeste embetsmenn som var samlet i festsalen i bispepalasset. Med sorgfullt ansikt stod han foran dem, og med stor veltalenhet klaget han over den forbrytelse, gudsbespottelse, sorg og skam som landet måtte oppleve, og han oppfordret alle trofaste undersåtter til å hjelpe med å utrydde det forferdelige kjetteriet som truet med å ødelegge Frankrike. «Hvis jeg visste at et av lemmene mine var smittet med denne avskyelige råttenskap, ville jeg, så sant jeg er deres

konge, forlange at dere skulle hogge det av. ... Og hvis et av mine barn var smittet, ville jeg heller ikke skåne det. ... Jeg ville selv utlevere det og ofre det til Gud.» Det var sorg i stemmen hans, og hele forsamlingen gråt og ropte: «Vi vil leve og dø for den katolske tro!»

Forferdelig var mørket som senket seg over nasjonen fordi den forkastet sannheten. Folk kunne ha fått del i Guds frelsende nåde, men forsmådde gaven og valgte mørket fremfor lyset. De hadde sett dens kraft og hellighet, tusener var blitt grepet av dens guddommelige kraft, og byer og landsbyer var blitt opplyst. Likevel hadde nasjonen forkastet den himmelske gaven. Den hadde kalt det onde godt og det gode ondt, inntil den ble et offer for selvbedrag. Selv om mange trodde at de tjente Gud ved å forfølge hans folk, kunne denne oppriktigheten ikke fri dem for skyld. Med fullt overlegg hadde de forkastet lyset som kunne ha bevart dem fra blodskyld og fra å bli bedratt.

Utryddelsen av protestantene edfestet

Under høytidelig ed gikk de nå inn for å utrydde kjetteriet. Det skjedde i domkirken der «fornuftens gudinne» nesten tre hundre år senere ble satt på tronen av det folket som hadde glemt den levende Gud. På ny satte opptoget seg i bevegelse, og folkets representanter begynte å gjennomføre det oppdraget de hadde svoret å utføre. Med korte mellomrom var det reist skafotter. Der skulle de protestantiske kristne brennes levende. Det var ordnet slik at bålene skulle tennes når kongen nærmet seg, og opptoget skulle stanse for å overvære avrettingen.26

Torturen som Kristi vitner ble utsatt for, er for grusom til å bli omtalt i detalj. Men martyrene vaklet ikke. En av dem svarte da han ble oppfordret til å tilbakekalle: «Jeg tror bare på det som profetene og apostlene i sin tid forkynte, det som alle de hellige trodde på. Min tro er så rotfestet i Gud at den vil stå imot alle helvetes makter.»

Gang på gang stanset prosesjonen ved torturstedene. Da den kom tilbake til utgangspunktet foran slottet, spredte mengden seg. Kongen og prelatene trakk seg tilbake, vel tilfreds med dagens avrettinger, og de lovte hverandre at de skulle fortsette det arbeidet de hadde begynt, inntil kjetteriet var fullstendig utryddet.

Fredens evangelium som Frankrike hadde forkastet, ble bare altfor snart utryddet, og konsekvensen var fryktelig. Den 21. januar 1793, nøyaktig 258 år fra den dagen da Frankrike høytidelig forpliktet seg til å utrydde tilhengerne av reformasjonen, drog et annet opptog gjennom gatene i Paris, men i en helt annen hensikt. På ny var kongen midtpunktet. Igjen var det rop og oppstyr. På ny hørtes kravet om flere ofre, og enda en gang ble det reist sorte skafotter.

Også denne dagen endte med grufulle avrettinger. Ludvig 16., som satte seg kraftig til motverge mot fangevokterne og bødlene, ble slept til retterstedet og holdt med makt inntil bøddeløksen falt og hodet rullet ned fra skafottet. Kongen var ikke det eneste offer. Omtrent på samme sted ble 2800 mennesker halshogd i de blodige dagene under terrorregimet.

Reformasjonen hadde åpnet Bibelen for verden. Den opplyste menneskene om Guds lov og hvor nødvendig det er å etterleve den. I sin grenseløse kjærlighet hadde Gud vist menneskene sitt rikes lover og grunnsetninger. Herren hadde sagt: «Dere skal legge vinn på å leve etter dem; da vil andre folk holde dere for å være kloke og forstandige. Når de hører alle disse forskriftene, vil de si: 'Så klokt og forstandig det er, dette store folket! '»29 Da Frankrike forkastet Guds gave, banet det veien for anarki og ruin, og den uunngåelige følgen var revolusjonen og redselsregimet.

Farel i Sveits

Lenge før forfølgelsene satte inn, var den modige og ivrige Farel blitt tvunget til å forlate fedrelandet. Han drog til Sveits der han førte Zwinglis arbeid videre og bidrog til å påvirke opinionen i reformatorisk lei. Her var han resten av livet, men fortsatte å øve betydelig innflytelse også på reformasjonen i Frankrike. De første årene i landflyktighet arbeidet han særlig for å utbre evangeliet i sitt fedreland. Han brukte mye tid på å forkynne blant sine landsmenn i grensetraktene, der han med våken oppmerksomhet fulgte stridens gang og bidrog med oppmuntring og gode råd. Andre av de landsforviste hjalp ham med å oversette de tyske reformatorenes skrifter til fransk. Sammen med den franske Bibelen ble disse skriftene trykt i store opplag. Ved hjelp av bokselgere ble de spredt overalt i Frankrike. Bokselgerne fikk dem ganske rimelig, og fortjenesten gjorde det mulig for dem å kunne fortsette arbeidet.

Farel begynte sin tjeneste i Sveits som fattig skolelærer. Han drog til et avsidesliggende sogn og underviste barna. Foruten å undervise i vanlige skolefag, brakte han på en forsiktig måte inn bibelske emner, og håpet at han på den måten også kunne nå foreldrene. Noen av dem trodde, men prestene grep inn og stanset arbeidet, og de påvirket de overtroiske bøndene til å motarbeide ham. «Dette kan ikke være Kristi evangelium, ettersom forkynnelsen ikke bringer fred, men krig,» hevdet prestene.

Når Farel ble forfulgt i en by, flyttet han til en annen, slik de første disiplene gjorde. Han drog til fots fra by til by og fra landsby til landsby. Han sultet og frøs og var utmattet og hele tiden i livsfare. Han forkynte på torgene, i kirkene og til tider endog i katedralene. Noen ganger fant han kirken tom. Til tider ble prekenen avbrutt av skrål og hånsord. Flere ganger ble han med makt slept ned fra prekestolen. Mer enn en gang gikk pøbelen løs på ham og slo ham nesten i hjel. Men han gav ikke opp.

Enda han ofte ble drevet tilbake, gikk han på igjen med fornyet styrke. Han opplevde at byer og landsbyer der katolisismen hadde stått særlig sterkt, åpnet portene for evangeliet. Det lille sognet der han først hadde arbeidet, tok imot den reformerte tro. Også i byene Morat og Neuchâtel avskaffet man de katolske seremonier og fjernet avgudsbildene fra kirkene.

Lenge hadde Farel ønsket å plante protestantismens fane i Genève. Om han vant denne byen, ville den bli midtpunktet for reformasjonen i Frankrike, Sveits og Italia. Med dette i tanke fortsatte han arbeidet og vant etter hvert mange av byene og landsbyene i nærheten. Sammen med en venn drog han deretter til Genève, men han fikk bare holde to prekener der. Forgjeves hadde prestene forsøkt å få myndighetene til å forvise ham. Nå stevnet de ham for et geistlig råd, dit de kom med våpen under prestekjolen, fast bestemt på å ta ham av dage. Utenfor hadde det samlet seg en rasende folkemengde med køller og sverd, parat til å gripe ham om han skulle prøve å flykte. Men han ble reddet fordi øvrighetspersoner og væpnet politi var til stede. Tidlig neste morgen ble han og vennen hans ført over sjøen til et trygt sted. Slik endte hans første forsøk på å forkynne evangeliet i Genève.

Den neste som skulle prøve seg, var Antonie Froment, en stillfarende ung mann som virket så tilbakeholden at endog reformasjonens venner behandlet ham på en noe kjølig måte. Hva kunne en slik forsagt person utrette der Farel var blitt avvist? Hvordan kunne en mann som manglet både mot og erfaring, stå imot stormen som den sterkeste og modigste hadde måttet vike unna for? «Ikke ved makt og ikke ved kraft, men ved min Ånd, sier Herren, Allhærs Gud.» «Men det som går for å være uforstandig i verden, utvalgte Gud seg for å gjøre de vise til skamme.» «For Guds uforstand er forstandigere enn menneskers visdom, og Guds svakhet er sterkere enn menneskers styrke.»

Han begynte som skolelærer. Det han lærte barna, tok de med seg hjem, og så kom foreldrene for å høre mer. Snart var skolestua full av oppmerksomme tilhørere. Mange nytestamenter og traktater ble delt ut, og de ble lest av mange som ikke turde komme åpenlyst for å lytte til forkynnelsen av den nye læren. Etter en tid ble også denne reformatoren tvunget på flukt, men det han hadde forkynt, fant grobunn. Reformasjonen hadde fått innpass, og den fortsatte å øke i styrke og omfang. De protestantiske forkynnerne kom tilbake og gjenopptok sin virksomhet, og dette resulterte i at Genève ble protestantisk.

Calvin kommer til Genève

Byen hadde allerede tatt parti for reformasjonen da Calvin etter lange reiser og mange omskiftelser drog inn gjennom byporten. Han kom tilbake fra et besøk i sin fødeby og var på vei til Basel da han fant at veien var sperret av Karl 5. stropper, så han var nødt til å ta omveien gjennom Genève.

Farel så Guds ledelse i dette. Selv om innbyggerne i Genève hadde bekjent seg til den reformerte tro, var det ennå meget å gjøre der. Det er ikke som menigheter, men som enkeltpersoner at mennesker vender om. Gjenfødelsen må foregå i hjertet ved Den Hellige Ånds kraft, ikke ved konsilvedtak.

Innbyggerne i Genève hadde nok gjort seg fri fra romerkirkens myndighet, men de var ikke like villige til å utrydde de laster som hadde florert under dens regime. Derfor var det

ingen lett oppgave å innføre evangeliets rene prinsipper eller forberede folk til å kunne fylle den plassen som Gud åpenbart hadde kalt dem til.

Farel var sikker på at han i Calvin hadde funnet en mann han kunne samarbeide med i denne oppgaven. I Guds navn bad han den unge evangelisten om å bli der og arbeide. Calvin ble forskrekket. Som den beskjedne fredens mann han var, vek han tilbake for den djerve, egenrådige mentaliteten i Genève. Hans dårlige helse og ønsket om å bruke tiden til forskning, gjorde at han foretrakk å leve mer ubemerket. Han mente at han kunne tjene reformasjonens sak best med pennen, og ønsket derfor å finne et fredelig sted der han kunne studere og bygge opp menigheten gjennom det trykte ord. Men han oppfattet Farels alvorlige henstilling som et kall fra himmelen, og turde ikke avslå. Han sa at det var som om Gud hadde rakt sin hånd fra himmelen, og at den grep ham og satte ham definitivt på den plassen han var så ivrig etter å slippe unna.

Jesuitterordenen blir stiftet

Store farer truet protestantismen. Pavens bannbuller tordnet mot Genève, og mektige nasjoner truet med å ødelegge byen. Hvordan kunne denne lille byen stå seg mot det myndige hierarkiet som så ofte hadde tvunget konger og keisere i kne? Hvordan skulle den klare seg mot verdens største militærmakter?

Overalt i kristenheten var protestantismen truet av sterke fiender. Etter reformasjonens første seier hadde romerkirken samlet nye tropper og håpet nå å kunne knuse den. På denne tiden ble jesuitterordenen stiftet, den grusomste, mest hensynsløse og mektigste forsvarer av pavedømmet. Ordensmedlemmene var avskåret fra jordiske forbindelser og menneskelige interesser, de var døde for naturlige følelser, og deres fornuft og samvittighet var brakt til taushet. De kjente ikke andre lover og forpliktelser enn dem som gjaldt deres egen orden, og intet annet ansvar enn det å utvide dens makt.

De som hadde tatt imot Kristi evangelium, hadde fått kraft til å møte farer og lidelser. De tålte kulde, sult, slit og fattigdom, men holdt sannhetens fane opp til tross for fengsel, tortur og bål. For å bekjempe dem ble jesuittene innpodet med en fanatisme som satte dem i stand til å utholde lignende farer og motarbeide sannhetens makt med alle falske våpen. Ingen forbrytelse var for stor til at de kunne begå den, ikke noe bedrag for sjofelt til at de kunne utføre det, ingen rolle for vanskelig til at de kunne gå inn i den. De hadde gitt løfte om evig fattigdom, men deres bevisste mål var å skaffe seg rikdom og makt for å kunne knuse protestantismen og gjenopprette pavens suverenitet.

Som ordensmedlemmer spilte de fromhetens rolle. De besøkte fengsler og hospitaler og hjalp de syke og fattige. De hevdet at de hadde forsaket verden og bar Jesu hellige navn, han som gikk omkring og gjorde vel. Men under dette uklanderlige ytre skjulte det seg ofte kriminelle og morderiske hensikter. Et grunnprinsipp i ordenen var at hensikten helliger

midlet. Derfor var løgn, tyveri, mord og mened ikke bare tillatt, men også rosverdig når det tjente kirkens interesser.

Under forskjellige forkledninger fikk jesuittene adgang til statens embeter og oppnådde å bli kongens rådgivere som formet landets politikk. De ble tjenere for å spionere på sine herrer. De opprettet høyskoler for sønnene til fyrster og adelsmenn, og allmueskoler for vanlig folk. Også barn av protestantiske foreldre ble opplært i katolske seremonier. All den pomp og prakt som preget katolsk gudstjeneste, ble utfoldet for å forvirre sinnet og gripe fantasien. Slik forrådte sønnene den frihet som fedrene deres hadde slitt og blødd for. Jesuittene bredte seg raskt ut over hele Europa. Overalt hvor de kom, fikk katolisismen nytt liv.

For at de skulle få større makt, ble det bestemt at inkvisisjonen skulle gjenopprettes. Tross den alminnelige avsky for denne fryktelige domstolen, endog i katolske land, ble den igjen innført av de katolske herskere. Grusomheter som var altfor uhyggelige til å tåle dagens lys, ble begått i hemmelige fengsler. I mange land ble tusenvis av de beste borgere, de fineste og edleste, de mest begavede og skolerte, drept eller tvunget i landflyktighet. Det var fromme og gud hengivne prester, arbeidsomme og patriotiske borgere, fremragende vitenskapsmenn, talentfulle kunstnere og dyktige håndverkere.

Små nasjoner støtter reformasjonen

Slike midler brukte romerkirken for å utrydde reformasjonen, ta Bibelen fra menneskene og gjeninnføre middelalderens overtro og uvitenhet. Men ved Guds velsignelse og det arbeid som ble utført av trofaste personer som han kalte til å være Luthers etterfølgere, ble protestantismen reddet fra undergang. Dens styrke skyldtes ikke fyrstenes gunst eller våpen. De minste, fattigste og svakeste folkesamfunn og nasjoner ble dens høyborg. Blant de områder som kjempet for reformasjonen, var Genève, som var omgitt av mektige fiender; Nederland på sandbankene ved Nordsjøen, som sloss mot det spanske tyranni, datidens største og rikeste nasjon; og det kalde, karrige Sverige.

I nesten tretti år arbeidet Calvin i Genève, først for å opprette en menighet som holdt fast på Bibelens morallære, senere for å fremme reformasjonen i hele Europa. Hans lederskap var ikke uten feil, heller ikke var hans lære fri for villfarelser. Likevel bidrog han til å utbre læresetninger som på den tiden var av særlig stor betydning når det gjaldt å bevare protestantismen mot det økende presset fra katolisismen. De var også med til å fremme en enkel og ren livsstil i de reformerte menigheter, i stedet for den stolthet og korrupsjon som romerkirkens lære fostret.

Fra Genève kom det litteratur og lærere som formidlet den reformerte tro. Forfulgte personer i alle land fikk råd og oppmuntring fra Genève. Calvins by ble et tilfluktssted for fredløse reformatorer fra hele Vest-Europa. De som måtte flykte fra den fryktelige stormen som fortsatte å rase i århundrer, kom til Genève. Utsultet og syke og berøvet hjem og

familie, ble de tatt vel imot og hjulpet på alle måter. De slo seg ned der, og byen som hadde tatt imot dem, fikk nyte godt av deres dyktighet, kunnskap og fromhet. Mange av dem som der hadde funnet et fristed, vendte senere tilbake til sitt hjemland for å kjempe mot Roms tyranni. John Knox, den tapre skotske reformator, mange engelske puritanere, nederlandske og spanske protestanter og franske hugenotter brakte sannhetens fakkel fra Genève for å spre mørket i sine hjemland.

Kapittel 13-Det Lysner i Nord

I Nederland hadde det pavelige tyranni ganske tidlig vakt innbitt motstand. Sju hundre år før Luthers tid hadde to biskoper rettet fryktløse anklager mot paven. De hadde vært på tjenestereise i Rom, og hadde der fått lære å kjenne pavestolen som den virkelig var.

«Med en medgift som hverken forringes eller forgår, har Gud satt menigheten, sin dronning og ektefelle, til å ha stadig og ekte omsorg for sin familie, og gitt henne en krone og et septer, ... og alt dette tar du til inntekt for deg selv, lik en tyv. Du setter deg i Guds tempel og gjør deg selv til Gud. I stedet for å være hyrde er du blitt en ulv for sauene. ... Du vil ha oss til å tro at du er den høyeste biskop, men du opptrer snarere som en tyrann. ... Mens du burde være tjeneres tjener, som du kaller deg selv, prøver du å bli herrers herre. ... Du fører vanry over Guds bud. ... Den Hellige Ånd er alle menigheters byggmester i hele den vide verden. ... Vår Guds by, som vi alle er borgere av, strekker seg til alle himmelstrøk. Den er større enn den byen som de hellige profeter kalte Babylon og som gir seg ut for å være guddommelig, som hever seg til himmelen og skryter av at dens visdom er uforgjengelig. Og endelig påstår den, om enn uten grunn, at den aldri har tatt feil og heller ikke kan ta feil.»

I århundrene som fulgte, stod andre frem og gjentok denne protesten. Disse tidligere tiders predikanter reiste fra land til land og var kjent under forskjellige navn. I likhet med valdensermisjonærene forkynte de evangeliet overalt hvor de drog frem. De kom også til Nederland hvor deres lære fikk stor utbredelse. De oversatte den valdensiske bibel til nederlandsk og fortalte at «den var langt å foretrekke, for den inneholdt ingen vittigheter og fabler, ingen lettsindighet og ikke noe falskt, men bare sannhet. Hist og her fantes det nok et hardt skall, men det var lett å oppdage margen og sødmen i det som var hellig og godt».2 Slik skrev tilhengerne a v den gamle tro på 1100-tallet.

Nå begynte forfølgelsene. Men tross kjetterbål og tortur vokste tallet på troende. De fremholdt modig at Bibelen er den eneste ufeilbare autoritet i trosspørsmål, og at ingen må tvinges til å tro, men skal vinnes ved forkynnelse.

Menno Simons - nederlandsk reformator

Luthers lære fant grobunn i Nederland, der ivrige og trofaste personer stod frem og forkynte evangeliet. Menno Simons, som kom fra et landdistrikt, hadde fått katolsk utdanning og var ordinert prest, men hadde ikke noe kjennskap til Bibelen. Han ville heller ikke lese i den av frykt for å bli forledet til vranglære. Da han kom i tvil om transsubstansiasjonslæren, forvandlingen av brødet og vinen i nattverden, mente han det var en fristelse fra Satan og prøvde ved bønn og skriftemål å frigjøre seg fra den, men forgjeves. Gjennom forlystelser prøvde han å døyve samvittigheten, men det hjalp ikke.

Litt senere begynte han å lese Det nye testamente, og sammen med studiet av Luthers skrifter førte det til at han tok imot den reformerte tro. I en landsby i nærheten ble han kort tid etter vitne til at en mann ble halshogd fordi han var blitt gjendøpt. Dette gjorde at han prøvde å finne ut hva Bibelen sa om barnedåp. Han kunne ikke finne noen støtte for den i Skriften, men fant at omvendelse og tro overalt ble fremholdt som betingelse for dåp.

Menno Simons forlot romerkirken og gikk helt og fullt inn for å forkynne det han hadde funnet frem til. Både i Tyskland og Nederland hadde det stått frem grupper av fanatikere som fremholdt meningsløse og provoserende teorier som krenket orden og sømmelighet og førte til opprør og vold. Simons innså de fryktelige følger disse bevegelsene måtte få, og med alle krefter kjempet han mot disse fanatikernes falske lære og ville planer. Mange som var blitt villedet, forkastet senere deres fordervelige lære. Det fantes også mange etterkommere av tidligere kristne menigheter som var en frukt av valdensernes forkynnelse. Blant disse arbeidet Simons med stor iver og fremgang.

I tjuefem år reiste han omkring med sin familie under store påkjenninger og savn og ofte i direkte livsfare. Han arbeidet blant vanlig folk i Nederland og Nord-Tyskland og øvde en vidtrekkende innflytelse. Han hadde bare begrenset utdanning, men var veltalende. Han var usvikelig rettskaffen, ydmyk og vennlig, og han var oppriktig from. Hans liv var et eksempel på det han lærte, og han vant folks tillit. Hans tilhengere ble spredt og undertrykt. De led meget fordi de ble forvekslet med de fanatiske münzeritter. Likevel førte hans arbeid til at mange ble omvendt.

Forfølgelse i Nederland

Ingen andre steder vant den reformerte lære så stor tilslutning som i Nederland, og bare i få land ble tilhengerne utsatt for like harde forfølgelser. I Tyskland hadde Karl 5. fordømt reformasjonen, og han ville gladelig ha sendt alle dens tilhengere på bålet. Men fyrstene reiste seg mot hans tyranni. I Nederland hadde han større makt, og det ene vedtak etter det andre ble kunngjort for å ramme reformasjonens tilhengere. Å lese Bibelen, å forkynne den eller høre den forkynt, eller endog bare omtale den, skulle straffes med døden på bålet. Det var også dødsstraff for å be til Gud i lønnkammeret eller i familiekretsen, og å unnlate å knele for et helgenbilde eller synge en salme. Selv de som avsverget sine «villfarelser», fikk dødsdom. Mennene ble avrettet med sverd, mens kvinnene ble levende begravd. Tusener omkom mens Karl 5. og Filip 2. regjerte.

En gang ble en hel familie ført frem for inkvisisjonen og anklaget for å ha vært borte fra messe og for å ha holdt gudstjeneste hjemme. Da den yngste av sønnene ble spurt om hva de drev med i hemmelighet, svarte han: «Vi bøyer kne og ber om at Gud vil opplyse oss og tilgi våre synder. Vi ber for keiseren, at hans regjering må bli til gagn og at han må få et lykkelig liv. Og vi ber for våre øvrighetspersoner, at Gud må bevare dem.»Noen av dommerne ble dypt grepet, men faren og en av sønnene ble likevel dømt til å brennes.

Martyrenes tro var like sterk som forfølgernes villskap. Ikke bare menn, men også kvinner og unge piker viste et urokkelig mot. Hustruer stilte seg ved siden av ektefellene mens de led på bålet, og de hvisket trøstende ord eller sang salmer for å gi dem mot. Unge piker la seg ned i graven som om de gikk til sengs for natten. Eller de gikk frem til skafottet eller til bålet, kledd i sine beste klær, som om de var i sitt eget bryllup.

Som tilfellet var da hedenskapet forsøkte å utrydde evangeliet, var de kristnes blod også i denne tiden kristendommens såkorn. Forfølgelse bidrog til å øke tallet på sannhetsvitner. Keiseren ble nesten drevet til vanvidd av folks uovervinnelige besluttsomhet. År etter år drev han sitt grusomme verk, men forgjeves. Under den humane Wilhelm av Oranien førte revolusjonen endelig til at Nederland fikk religionsfrihet.

I Piemont-fjellene, på slettene i Frankrike og strendene i Nederland ble evangeliets fremgang markert ved tilhengernes blod. Men i de nordiske land skjedde det på fredeligere vis. Studenter som kom hjem fra Wittenberg, brakte reformasjonens ide til Skandinavia. Luthers skrifter bidrog også til å spre lyset. De jevne, hardføre folk i Norden tok avstand fra romerkirkens korrupsjon, prakt og overtro og tok imot Bibelens rene, enkle og livgivende budskap.

Danmarks reformator

Hans Tausen (1494-1561), «Danmarks reformator», var bondesønn. Tidlig viste han tegn på stor begavelse. Han lengtet etter å få en utdanning, men foreldrenes kår gjorde det umulig, og han gikk i kloster. Hans rene liv og hans troskap og flid gjorde at han ble godt likt av sine overordnede. Han hadde evner som tydet på at han i fremtiden kunne yte kirken verdifull tjeneste. Det ble bestemt at han skulle få utdanning ved et av de tyske eller nederlandske universiteter. Han fikk selv velge utdanningssted, bare med det ene forbehold at han måtte holde seg unna Wittenberg. Kirkens stipendiat skulle ikke bli utsatt for giftig vranglære, mente klosterbrødrene.

Tausen drog til Køln, som også den gangen var en høyborg for katolisismen. Her fikk han snart avsky for skolastikernes mystisisme. På denne tiden kom han i kontakt med Luthers skrifter. Han leste dem med forundring og glede og ønsket inderlig å kunne få følge hans forelesninger. Men da risikerte han å fornærme klosterprioren og miste støtten fra ham. Likevel brukte han ikke lang tid på å bestemme seg, og snart var han immatrikulert ved universitetet i Wittenberg.

Da Tausen kom tilbake til Danmark, oppsøkte han sitt gamle kloster. Ennå var det ingen som mistenkte ham for å være lutheraner. Han røpet ikke sin hemmelighet, men uten å vekke fordom hos sine klosterbrødre prøvde han å lede dem til en renere tro og et helligere liv. Han leste og forklarte Bibelen for dem, og til sist forkynte han Kristus som synderes rettferdighet og eneste frelseshåp. Prioren ble svært opprørt, for han hadde hatt store

forhåpninger om at Tausen skulle bli en ivrig forkjemper for romerkirken. Han ble straks flyttet fra sitt eget kloster til et annet og sperret inne i en celle under streng overvåkning.

Til stor forferdelse for hans nye foresatte erklærte snart flere av munkene at de hadde gått over til protestantismen. Gjennom gitteret i cellen hadde Tausen undervist sine klosterbrødre om evangeliet. Hvis disse danske kirkefedre hadde vært bedre orientert om hvordan kirken behandlet kjetteri, ville stemmen hans aldri mer blitt hørt. Men i stedet for å lukke ham inne i et underjordisk fangehull, sendte de ham bort fra klosteret. Nå stod de maktesløse. En kongelig resolusjon som nettopp var trådt i kraft, gav beskyttelse til dem som forkynte den nye læren. Tausen begynte nå å tale offentlig. Kirkene ble åpnet for ham, og folk strømmet til. Også andre forkynte Guds ord. Det nye testamente, som ble oversatt til dansk, fikk stor utbredelse. De anstrengelser som kirkens menn gjorde for å stanse arbeidet, bidrog bare til å fremskynde det. I løpet av kort tid tok Danmark offisielt standpunkt for reformasjonen.

Reformasjonen når Sverige

Også i Sverige var det unge menn som hadde drukket av kilden i Wittenberg, og som brakte livets vann til sine landsmenn. To av lederne i den svenske reformasjonen, Olaus og Laurentius Petri, sønnene av en smed i Ørebro, hadde studert under Luther og Melanchton, og med iver forkynte de det de hadde lært.

Olaus hadde mye til felles med Luther. Han vekket folk ved sin iver og veltalenhet, mens Laurentius, i likhet med Melanchton, var den lærde og sindige tenker. Begge var fremragende teologer som med et ukuelig mot forfektet sannheten, og de var preget av inderlig gudsfrykt. Det manglet ikke på motstand fra kirkelig hold. Prestene egget opp den uvitende og overtroiske befolkning. Olaus Petri ble ofte angrepet av pøbelen, og flere ganger var det bare så vidt han slapp fra det med livet. Men reformatorene nøt kongens gunst og beskyttelse.

Under romerkirkens styre opplevde folk undertrykkelse og fattigdom. Bibelen hadde de ikke, og religionen bestod utelukkende av korstegn og seremonier som de ikke lærte noe av. Veien tilbake til de hedenske forfedrenes skikker og overtro var derfor ikke lang. Folket var splittet og lå i innbyrdes strid, og dette økte bare elendigheten for alle. Kongen bestemte seg for å reformere både staten og kirken, og han var glad for den hjelpen disse dyktige medarbeiderne kunne gi ham i kampen mot romerkirken.

I nærvær av kongen og landets ledende menn forsvarte Olaus Petri med stor dyktighet den lutherske lære overfor romerkirkens representanter. Han erklærte at kirkefedrenes lære bare kunne aksepteres når den var i samsvar med Skriften, og at de viktigste trospunkter i Bibelen måtte bli fremholdt på en klar og enkel måte, så alle kunne forstå dem. Kristus sa: «Min lære er ikke min egen, den er fra ham som har sendt meg.» Og Paulus erklærte at hvis han forkynte noe annet evangelium enn det han hadde tatt imot, ville han være forbannet.6

«Hvordan kan da andre våge å innføre dogmer etter eget ønske og påby dem som nødvendig til frelse?» spurte Petri. Han påviste at kirkens bestemmelser er uten autoritet når de er i strid med Guds bud, og hevdet det protestantiske prinsipp at «Bibelen og Bibelen alene» er rettesnor for tro og liv.

Selv om denne striden ble ført innenfor en forholdsvis eksklusiv krets, viser den hva slags personer det var som utgjorde reformatorenes hær. De var ikke ulærde, sekteriske, høyrøstede og stridslystne. Langt fra. De hadde studert Guds ord og visste hvordan de skulle bruke de våpen som Bibelen gav dem. Når det gjaldt lærdom, var de forut for sin tid. Når man tenker på så fremtredende læresentra som Wittenberg og Zürich og på så berømte personer som Luther og Melanchton, Zwingli og Oecolampadius, vil man anta at disse var ledere for bevegelsen, og at de var dyktigere og hadde mer å fare med enn de andre. Men når vi tenker på det som skjedde i det bortgjemte Sverige, og på de mer beskjedne navn som Olaus og Laurentius Petri - når vi vender oppmerksomheten fra læremestrene til elevene - oppdager vi at de var kyndige teologer som hadde satt seg grundig inn i Bibelens budskap, og som vant en lett seier over de sofistiske lærere og pavens representanter.

Etter denne debatten tok svenskekongen imot den protestantiske tro, og ikke lenge etter gikk riksdagen også inn for den. Olaus Petri hadde oversatt Det nye testamente til svensk, og etter kongens ønske påtok de to brødrene seg å oversette hele Bibelen. Slik fikk det svenske folk for første gang Guds ord på sitt eget språk. Riksdagen bestemte at prestene over hele landet skulle forklare Skriften, og at skolebarna skulle lære å lese Bibelen.

Jevnt og sikkert måtte uvitenhet og overtro vike for evangeliet. Etter at landet var befridd for romerkirkens undertrykkelse, oppnådde det en storhet og styrke som aldri før. Sverige ble en av protestantismens bastioner. Hundre år senere, under den fryktelige trettiårskrigen, fikk Tyskland hjelp av denne lille, svake nasjonen. Det var det eneste landet i Europa som våget å rekke en hjelpende hånd i en uhyre farlig situasjon. Hele Nord-Europa var på nippen til på ny å komme under romerkirkens tyranni. Det var svenskehæren som gjorde det mulig for Tyskland å vende krigslykken og sette en stopper for pavemaktens fremgang og sikre toleranse for protestantene - både kalvinister og lutheranere - og å gjenopprette samvittighetsfrihet i de land som hadde gått inn for reformasjonen.

Kapittel 14 - Reformasjonen vinner Terreng Blant Britene

Mens Luther gav Bibelen til det tyske folk, ble William Tyndale (ca. 1490-1536) ledet av Guds Ånd til å gjøre det samme i England. Wiclifs bibel var blitt oversatt etter den latinske teksten som inneholdt mange feil. Den var aldri blitt trykt, og de håndskrevne manuskriptene var så kostbare at bare noen få rikmenn eller adelige kunne skaffe seg dem. Og da kirken på det strengeste hadde forbudt denne Bibelen, fantes den bare i ganske få eksemplarer.

I 1516, året før Luthers teser, hadde Erasmus utgitt Det nye testamente på gresk og latin. Nå var Guds ord for første gang trykt på originalspråket. I dette verket ble mange feil i tidligere utgaver rettet, og meningen ble klarere gjengitt. Mange blant de intellektuelle fikk dermed et bedre kjennskap til evangeliet, og det kom ny fart i reformasjonsarbeidet. Men det jevne folk var ennå stort sett avskåret fra Guds ord. Tyndale fullførte Wiclifs verk ved å gi sine landsmenn Bibelen.

Tyndale oversetter Det nye testamente

Tyndale, som var en ivrig forsker og en oppriktig sannhetssøker, hadde fått evangeliet ved å lese Erasmus' greske nytestamente. Modig forkynte han det han var blitt overbevist om, og hevdet at alle læresetninger måtte prøves med Bibelen.

Når det fra katolsk hold ble hevdet at kirken hadde gitt oss Bibelen, og at bare kirken kunne tolke den, svarte Tyndale: «Vet dere hvem som lærte ørnene å finne sitt bytte? Det var den samme Gud som lærer sine sultne barn å finne sin Far i hans ord. Dere har ikke gitt oss Skriften, men har tvert imot skjult den for oss. Dere brenner dem som forkynner den, og hvis dere kunne, ville dere brenne selve Bibelen.»

Tyndales forkynnelse vakte stor interesse, og mange tok imot budskapet. Men prestene var på vakt, og så snart han hadde reist videre fra et sted, prøvde de å ødelegge hans arbeid ved å komme med trusler og forvrenge fakta, og altfor ofte lyktes det. «Hva kan vi gjøre?» utbrøt han. Mens jeg sår på det ene stedet, driver fienden hærverk i den åkeren som jeg nettopp har forlatt. Jeg kan ikke være overalt. Dersom de kristne hadde Den hellige skrift på sitt eget språk, kunne de selv imøtegå disse sofistene. Uten Bibelen er det umulig å befeste legfolket i troen.

Han begynte å arbeide med nye ideer. «Salmene ble sunget på israelittenes språk i Herrens tempel,» sa han. «Skulle ikke evangeliet lyde for oss på det engelske språk? ... Skulle kirken ha mindre lys ved middag enn ved morgengry? ... De kristne må få lese Det nye testamente på sitt morsmål.» Kirkens menn var innbyrdes uenige. Bare ved hjelp av

Bibelen kunne menneskene finne sannheten. «Noen holder med en, andre med en annen. ... Men alle disse lærde menn motsier hverandre. Hvordan skal vi da kunne skjelne den som taler sannhet fra den som taler usannhet? ... Bare ved Guds ord.»

Kort tid etter uttalte en lærd katolikk under et ordskifte: «Vi kunne klare oss bedre uten Guds lov enn uten pavens.» Til dette svarte Tyndale: «Jeg trosser paven og alle hans lover. Og hvis Gud sparer mitt liv, skal jeg sørge for at det ikke går mange år før gutten bak plogen vet mer om Skriften enn dere.» Den tanken han hadde hatt om å gi ut Det nye testamente på folkets eget språk, tok nå form, og han tok straks fatt på oppgaven. Da han måtte forlate sitt hjem på grunn av forfølgelse, drog han til London, der han en tid kunne fortsette å arbeide uforstyrret. Men igjen tvang pavens folk ham på flukt.

Hele England syntes å være lukket for ham, og han bestemte seg for å søke beskyttelse i Tyskland. Her begynte han å trykke Det nye testamente på engelsk. To ganger ble det satt en stopper for arbeidet, men når han ikke fikk trykke i en by, reiste han til en annen. Til sist kom han til W orms, der Luther noen få år tidligere hadde forsvart evangeliet for riksdagen. I denne byen hadde reformasjonen mange venner, og Tyndale kunne fortsette å arbeide uten flere hindringer. Ikke lenge etter var de første tre tusen eksemplarer av Det nye testamente ferdige, og nytt opplag fulgte samme år.

Med alvor og iver fortsatte han arbeidet. Til tross for at de engelske myndigheter holdt strengt oppsyn i havnene, nådde Guds ord på forskjellige måter frem til London og ble derfra spredt ut over landet. Forgjeves prøvde pavens representanter å undertrykke sannheten. For å tilintetgjøre Guds ord kjøpte biskopen av Durham en gang hele restopplaget av bibler hos en bokhandler som var en venn av Tyndale. Han regnet med at dette i høy grad ville hindre arbeidet. Men det virket helt motsatt. For de pengene som på denne måten ble skaffet til veie, ble det kjøpt inn materialer til en ny og bedre utgave som ellers ikke ville ha blitt trykt. Da Tyndale senere ble fengslet, fikk han løfte om å bli satt på frifot, på betingelse av at han oppgav navnene på dem som hadde hjulpet ham med penger til å trykke biblene. Han svarte at biskopen av Durham hadde gjort mer enn noen annen. Ved å betale en god pris for restopplaget hadde han gjort det mulig for dem å fortsette med friskt mot.

Tyndale ble forrådt og falt i hendene på fienden. En gang måtte han sitte i fengsel i flere måneder. Til slutt vitnet han om sin tro ved å lide martyrdøden. Men de våpen som han hadde smidd, satte andre stridsmenn i stand til å kjempe gjennom alle århundrer helt ned til vår egen tid.

Andre reformatorer

Fra prekestolen forkynte Latimer at Bibelen burde være på folkets språk. Gud har selv forfattet Den hellige skrift, sa han, og den er mektig og evig som dens opphav. «Det finnes ingen konge, keiser, øvrighet og hersker... som ikke har plikt til å lyde hans hellige ord.»

«Vi må ikke gå omveier, men la Guds ord lede oss. Vi må ikke følge i forfedrenes spor, eller gjøre det de gjorde, men det de burde ha gjort.» Barnes og Frith, Tyndales trofaste venner, stod frem for å forsvare sannheten. Ridley og Cranmer fulgte etter. Disse lederskikkelser i den engelske reformasjon var lærde menn, og de fleste av dem hadde vært høyt aktet for sin iver og fromhet i den katolske kirke. De motarbeidet pavedømmet fordi de kjente til pavestolens villfarelser. Deres innsikt i Babylons mysterier gjorde at deres utsagn fikk større vekt.

«Nå kommer jeg med et merkelig spørsmål,» sa Latimer en gang. «Hvem er den flittigste biskop og prelat i England? ... Jeg ser dere spisser ører og venter på at jeg skal nevne navnet hans. Jeg skal fortelle det. Det er djevelen. … Han er aldri borte fra sitt bispedømme. ... Send bud på ham når dere finner for godt, for han er alltid hjemme, ... han har alltid hånden på plogen. ... Jeg garanterer at han aldri er ledig. ... Der hvor djevelen holder til, ... heter det: Vekk med bøkene og frem med lysestakene; bort med Bibelen og frem med rosenkransen; vekk med evangeliets lys og frem med talglysene, selv om det er høylys dag; ned med Kristi kors og opp med skjærsildens lommetyv. ... Ikke mer klær til de nakne, fattige og hjelpeløse, men billedpryd og prangende pynt til stokk og stein. Opp med menneskelige tradisjoner og vedtekter og ned med guddommelige tradisjoner og hans hellige ord. ... Gid våre prelater var like flittige til å så det gode frø som Satan er til å så klinte og ugress.»

Grunnprinsippet som disse reformatorene hevdet, og som ble fremholdt av valdenserne, av Wiclif, Johan Hus, Luther, Zwingli og de andre som sluttet seg til dem, var Den hellige skrifts ufeilbare autoritet som norm for tro og livsførsel. De ville ikke godta at paver, konsiler, kirkefedre og konger hadde rett til å herske over samvittigheten i religiøse spørsmål. Bibelen var deres autoritet, og med den prøvde de alle læresetninger og alle påstander. Troen på Gud og hans ord holdt dem oppe når de ofret sitt liv på bålet. «Fatt mot!» ropte Latimer til sin sidemann på bålet da flammene holdt på å bringe dem til taushet. «I dag skal vi ved Guds nåde tenne et lys i England som jeg er sikker på aldri skal kunne slokkes.»

Også i Skottland

Det som Columba og medarbeiderne hans hadde sådd i Skottland, ble aldri helt ødelagt. I århundrer etter at de engelske kirker hadde bøyd seg for Rom, bevarte de skotske kirkene sin frihet. Men på 1100-tallet fikk pavedømmet makt også i Skottland og hersket der like uinnskrenket som i noe annet land. Ingen andre steder var mørket tettere. Likevel brøt lysstråler igjennom og gav løfte om en gryende dag. Lollardene som kom fra England med Bibelen og Wiclifs lære, gjorde meget for å bevare kunnskapen om evangeliet. Hvert århundre hadde sine vitner og sine martyrer.

Reformasjonen førte med seg Luthers skrifter og deretter Tyndales engelske nytestamente. Uten at presteskapet oppdaget det, drog disse budbærere i stillhet over fjell og

dal og fikk sannhetens fakkel, som nesten hadde sloknet, til igjen å lyse opp i Skottland. Dette betydde slutten på undertrykkelsen som romerkirken hadde drevet i fire hundre år.

Martyrenes blod satte ny fart i bevegelsen. De katolske lederne, som plutselig ble klar over faren som truet deres sak, førte noen av Skottlands beste og mest aktede sønner til bålet. Men dermed opprettet de bare en prekestol, og derfra lød disse døende vitners ord gjennom landet og oppildnet folk, så de med ukuelig besluttsomhet gikk inn for å kaste av seg romerkirkens åk. Hamilton og Wishart, fyrstelige av sinn som av byrd, gav sitt liv på bålet sammen med en lang rekke mer ukjente etterfølgere. Men fra Wisharts bål stod det frem en som ilden ikke kunne bringe til taushet, en som under Guds ledelse skulle få dødsklokken til å ringe over pavedømmet i Skottland.

John Knox (ca. 1505-72) hadde vendt ryggen til kirkens overleveringer og mystikk for å søke åndelig næring i Guds ord, og Wisharts forkynnelse hadde styrket ham i beslutningen om å forlate romerkirken og gi seg i lag med de forfulgte reformatorer. Da vennene hans oppfordret ham til å begynne som forkynner, rygget han tilbake for dette ansvaret. Først etter mange dagers ensomhet og pinefull kamp med seg selv, gav han etter. Men da han endelig hadde påtatt seg oppgaven, gikk han på med ubøyelig besluttsomhet og ukuelig mot så lenge han levde.

Denne oppriktige reformatoren eide ikke menneskefrykt. Martyrbålene som flammet omkring ham, økte bare hans iver. Med tyrannens øks som en trussel over hodet stod han fast på sitt standpunkt og gjorde kraftige angrep til høyre og venstre for å bryte ned avgudsdyrkelsen.

Da Knox ble fremstilt for dronning Mary av Skottland, som hadde fått mang en protestantisk leder til å miste motet, gav han et usvikelig vitnesbyrd for sannheten. Han gav ikke etter for smiger og lot seg ikke skremme av trusler. Dronningen anklaget ham for kjetteri. Han hadde lært folk en religion som staten hadde forbudt, og hadde på den måten overtrådt Guds bud som pålegger borgerne å lyde sine fyrster.

Knox svarte bestemt: «Fordi sann religion ikke har sin opprinnelige kraft og autoritet fra jordiske herskere, men bare fra den evige Gud, er borgerne ikke forpliktet til å tilpasse sin gudsdyrkelse etter fyrstenes ønske. For ofte er det fyrstene som vet minst om Guds sanne religion....Dersom Abrahams etterkommere hadde tatt imot faraos religion fordi de så lenge hadde vært hans undersåtter, gad jeg nok vite hvilken religion verden da ville hatt! Eller hva slags religion ville vi hatt i dag dersom alle på apostlenes tid hadde godtatt keiserens religion? ... Dette viser at borgerne ikke er forpliktet på fyrstenes religion, selv om de er pålagt å vise dem lydighet.» Dronningen repliserte: «Dere tolker Skriften på en måte og de katolske lærere tolker den på en annen måte. Hvem skal jeg tro, og hvem skal avgjøre hva som er rett?»

«Tro på Gud, han som taler klart og tydelig i sitt ord,» svarte Knox. «Utover det Skriften lærer, bør man tro hverken den ene eller den andre. Guds ord er tydelig i seg selv, og hvis noe virker dunkelt, vil Den Hellige Ånd, som aldri er i strid med seg selv, forklare det på en tydeligere måte andre steder, så ikke noen behøver å tvile uten at de absolutt vil være uvitende.» Slik talte denne fryktløse reformator til kongelige personer, og det var med fare for sitt liv. Med det samme ukuelige mot fortsatte han i dette spor og bad og kjempet for Herrens sak inntil Skottland var befridd for paveveldet.

Statsreligion og religionstvang

Da protestantismen ble innført som statsreligion i England, gjorde det sitt til å svekke forfølgelsen, men gjorde ikke helt slutt på den. Selv om mange av romerkirkens læresetninger ble oppgitt, forble en hel del skikker uendret. Pavens suverenitet ble forkastet, men i stedet ble kongen innsatt som kirkens øverste leder.

I gudstjenesten var det fremdeles store avvikelser fra det rene og enkle evangelium. Man hadde enda ikke fått øynene opp for betydningen av religionsfrihet. Selv om de protestantiske fyrster sjelden foretok slike grusomheter som romerkirken gjorde bruk av overfor kjettere, anerkjente de likevel ikke den enkeltes rett til å dyrke Gud etter sin egen samvittighet. Alle skulle godta statskirkens læresetninger og gudstjenesteformer. Dissentere ble i mer eller mindre grad forfulgt i flere hundre år.

På 1600-tallet ble flere tusen prester avsatt. Under trussel om store bøter, fengsel og forvisning ble det forbudt å overvære andre religiøse sammenkomster enn dem kirken godkjente. De trofaste som ikke kunne la være å samles for å tilbe Gud, var nødt til å komme sammen i mørke smug og i bortgjemte loftsrom. På visse årstider møttes de i skogen midt på natten. I ly av en tett skog, et tempel som Gud selv hadde bygd, kom disse spredte og forfulgte troende sammen for å delta i bønn og lovsang. Men tross all forsiktighet måtte mange lide for sin tro. Fengslene var overfylte, familier splittet, og mange ble landsforvist. Men Gud var med. sitt folk, og forfølgelsen kunne ikke stanse deres vitnesbyrd. Mange ble drevet over havet til Amerika, der de la grunnvollen til den borgerlige og religiøse frihet som har vært landets heder og styrke.

Likesom på apostelens tid viste det seg at forfølgelsen bidrog til å fremme evangeliet. I et motbydelig fengsel som var fullt av forbrytere og lastefulle mennesker, levde John Bunyan (1628-88) i himmelens atmosfære, og der skrev han sin vidunderlige allegori om en pilegrims reise fra fordervelsens land til den himmelske by. I flere hundre år har røsten fra fengslet i Bedford talt med stor gjennomslagskraft. Bunyans «Pilegrims vandring» og andre av hans bøker har ført mange inn på livets vei.

Baxter, Flavel, Alleine og andre begavede og skolerte menn med dyp kristelig erfaring reiste seg til modig forsvar for den tro som en gang for alle er overgitt til de hellige. Det som disse bannlyste og fredløse menn utførte, kan aldri forgå. Flavels «Fountain of Life» og

«Method of Graee» har ført til at tusener har overgitt seg til Kristus. Baxters «Reformed Pastor» har vært til velsignelse for mange som ønsket en ny vekkelse, og boken «Saints' Everlasting Rest» har hjulpet mennesker inn til den hvile som er «i vente for Guds folk».

Metodismens grunnlegger

Hundre år senere, i en åndelig mørketid, stod Whitefield og brødrene Wesley frem som Guds fakkelbærere. Under den offisielle kirkens dominans var det engelske folk sunket ned i en tilstand av religiøst frafall som knapt kunne skjelnes fra hedenskap. Geistligheten var mest opptatt av naturfilosofi, som også preget deres teologi. De høyere samfunnslag gjorde narr av fromhet og skrøt av å være hevet over den slags fanatisme. De lavere lag av folket var svært uvitende og lastefulle, mens kirken ikke lenger hadde mot og tro til å støtte sannhetens sak.

Læren om rettferdiggjørelse ved tro, som Luther så klart hadde forkynt, var nesten helt tapt av syne og erstattet med det katolske prinsipp om å stole på gode gjerninger til frelse. Whitefield og brødrene Wesley, som tilhørte den engelske kirke, søkte oppriktig å vinne gunst hos Gud. De var opplært til å tro at dette kunne oppnås ved å leve rett og praktisere de religiøse seremonier.

Da Charles Wesley en gang ble syk og trodde at døden nærmet seg, ble han spurt om hva han grunnet sitt håp om evig liv på. Han svarte: «Jeg har tjent Gud etter beste evne.» Da han som hadde spurt, ikke syntes å være helt tilfreds med svaret, tenkte Wesley: «Er ikke mine anstrengelser et tilstrekkelig grunnlag for mitt håp? Vil han frakjenne meg min innsats? Jeg har ikke noe annet å holde meg til.» Så tett var mørket som ruget over kirken, at det skjulte forsoningen, berøvet Kristus hans herlighet og vendte menneskenes sinn bort fra deres eneste håp om frelse - den korsfestede frelsers blod.7

Det ble klart for John Wesley (1703-91), metodismens grunnlegger, og tilhengerne hans at sann kristendom har å gjøre med menneskets indre, og at Guds lov gjelder tankelivet så vel som våre ord og handlinger. Nå forstod de at hjertets renhet var like viktig som en korrekt livsførsel, og de bestemte seg for å endre livskurs. Ved mye bønn og store anstrengelser prøvde de å undertrykke sin onde natur. De levde i selvfornektelse, godgjørenhet og ydmykhet og overholdt nøye alt som de mente ville hjelpe dem til å oppnå det de fremfor alt ønsket - den hellighet som kunne sikre dem gunst hos Gud. Men de fant ikke det de søkte. Forgjeves var deres forsøk på å frigjøre seg fra syndens fordømmelse og bryte dens makt. Det var den samme kampen Luther hadde opplevd i klostercellen i Erfurt. Det var det samme spørsmålet som hadde plaget ham: Hvordan kan et menneske være rettferdig overfor Gud?

Sannhetens flamme som nesten var sloknet på protestantismens altere, skulle bli tent igjen med den gamle fakkel som bøhmiske kristne hadde bevart ned gjennom tidene. Etter

reformasjonen var protestantismen i Bøhmen blitt trampet ned av romerske horder. Alle som ikke ville fornekte sannheten, ble jaget bort. Noen fant tilflukt i Sachsen, der de bevarte den gamle tro. Fra etterkommere av disse kristne kom lyset til Wesley og tilhengerne hans.

Evangeliets grunnsannheter i fokus

Etter at John og Charles Wesley var blitt ordinert til prestetjenesten, ble de sendt til Amerika. Om bord på det samme skipet var en gruppe fra Mähren som tilhørte Brødremenigheten. De kom ut for en voldsom storm, og John Wesley følte at han stod ansikt til ansikt med døden, men han savnet forvissningen om fred med Gud. Gruppen fra Mähren viste derimot en ro og trygghet som var helt fremmed for ham.

«Lenge hadde jeg lagt merke til alvoret som preget dem,» sier han. «Hele tiden hadde de opptrådt på en ydmyk måte og hadde hjulpet medpassasjerene med ting som ingen av hans egne landsmenn ville påta seg. De avslo enhver form for vederlag, men sa at det var godt for deres stolthet, og at deres frelser hadde gjort mer for dem. Hver dag hadde de anledning til å vise en ydmykhet som ingen fornærmelser kunne endre. Dersom noen puffet til dem, slo dem eller dyttet dem overende, reiste de seg bare opp og gikk sin vei, men klaget aldri.

Nå fikk de anledning til å prøve om de var fri for frykt og stolthet, sinne og hevnlyst. Midt under salmesangen i begynnelsen av gudstjenesten, brøt en sjø inn, flerret storseilet og skyllet over dekket som om havet allerede hadde slukt oss. Mine landsmenn begynte å rope og skrike, men gruppen fra Mähren fullførte rolig sin sang. Etterpå spurte jeg en av dem: ’Var du ikke redd? ’

’Nei, og det takker jeg Gud for, ’ svarte han.

’Men var ikke kvinnene og barna redde? ’

’Nei, kvinnene og barna våre er ikke redde for å dø, ’ svarte han rolig.»

Da de kom til Savannah, bodde John Wesley en tid hos disse kristne vennene, og deres holdning gjorde et dypt inntrykk på ham. Om deres gudstjenester, som var en slående motsetning til den livløse formalisme i den engelske kirken, skrev han: «Alt var så enkelt og høytidelig at jeg nesten glemte de sytten hundre år som var gått, og følte det som jeg var til stede ved en av de sammenkomstene som var fri for prakt og formvesen, hvor teltmakeren Paulus eller fiskeren Peter ledet ut, men som var preget av Ånd og kraft.»

Da Wesley var kommet tilbake til England, hjalp en av Brødremenighetens predikanter ham til å få en klarere forståelse av bibelsk tro. Han ble overbevist om at hans egne gjerninger var nytteløse som frelsesmiddel, og at han helt og fullt måtte stole på «Guds lam som bærer verdens synd».

Ved et møte i Brødremenigheten i London ble det lest en uttalelse av Luther om den forandring som Guds Ånd virker hos en troende. Da Wesley hørte dette, ble troen vakt til live i ham. Om dette sier han: «Jeg følte hvordan jeg ble varm om hjertet, og at jeg virkelig kunne sette min lit til Kristus alene for frelse. Jeg ble sikker på at han hadde fjernet endog mine synder, og frelst meg fra syndens og dødens lov.»

Gjennom mange års trøstesløs kamp og forsakelse, anklage og ydmykelse hadde Wesley stått fast på sitt forsett om å søke Gud. Nå hadde han funnet ham, og han oppdaget at den nåde han hadde strevd for å oppnå ved bønn og faste, ved almisser og forsakelse, var en gave «uten penger, uten betaling».

Da han først var blitt befestet i troen på Kristus, fikk han en brennende trang til å utbre budskapet om Guds frie nåde. «Jeg betrakter hele verden som mitt sogn,» sa han. «Hvor jeg enn oppholder meg, ser jeg det som min ufravikelige rett og plikt å forkynne det glade frelsesbudskap til alle som vil høre.»

Han fortsatte å leve i streng forsakelse, ikke lenger som et grunnlag for tro, men som en følge av den, ikke som roten til hellighet, men som frukten av den. Guds nåde i Kristus er grunnlaget for den kristnes håp, og denne nåde vil komme til uttrykk i lydighet. Wesley gikk helt og fullt inn for å forkynne det han selv hadde mottatt: rettferdiggjørelse ved troen på Kristi soningsblod og Den Hellige Ånds fornyende kraft i et liv som er etter Kristi eksempel.

Wesley og Whitefield forkynner evangeliet i England

Whitefield og brødrene Wesley var blitt rustet til oppgaven ved langvarig og dyp personlig overbevisning om sin egen fortapte tilstand. Gjennom forakt og hån og forfølgelse både ved universitetet og i prestetjenesten var de blitt herdet til å lide ondt som Kristi gode stridsmenn. Sammen med noen få andre som gjorde felles sak med dem, ble de av sine verdslige studiekamerater hånlig kalt «metodister» - et navn som et av de største kirkesamfunn på De britiske øyene og i Amerika i dag betrakter som en ære.

Som medlemmer av Englands offisielle kirke var de sterkt knyttet til dens gudstjenesteform. Men i sitt ord hadde Herren vist dem noe bedre. Den Hellige Ånd tilskyndet dem til å forkynne Kristus og ham korsfestet, og de erfarte Guds kraft i arbeidet. Tusener ble overbevist og virkelig omvendt. Disse måtte beskyttes mot glupende ulver. Wesley hadde ikke tenkt å danne et nytt kirkesamfunn, men han organiserte dem i det som ble kalt Metodistsamfunnet.

Uforklarlig og hard var motstanden som disse forkynnerne møtte fra den offisielle kirken. Men i sin visdom styrte Gud begivenhetene slik at reformasjonen begynte innenfor selve kirken. Hvis den hadde kommet utefra, ville den ikke ha trengt inn der den var mest påkrevd. Men fordi vekkelsespredikantene tilhørte kirken og utfoldet sin virksomhet innenfor dens ramme når anledningen bød seg, fant sannheten innpass på steder der dørene ellers ville ha vært stengt. Noen av prestene ble vekket opp av sin moralske sløvhet og ble

ivrige forkynnere i sine egne sogn. Menigheter som hadde stivnet i formalisme, opplevde en fornyelse.

På Wesleys tid, som gjennom hele kirkehistorien, var det personer med forskjellige talenter som utførte sin bestemte oppgave. De var ikke enige om ethvert lærepunkt, men de var alle drevet av Guds Ånd og stod sammen i den ene store oppgaven å vinne mennesker for Kristus. Ulikt syn mellom Whitefield og brødrene Wesley truet en tid med å skape splittelse. Men da de lærte ydmykhet i Kristi skole, ble de forsont ved gjensidig overbærenhet og kjærlighet. De hadde ikke tid til uoverensstemmelser når det overalt vrimlet av villfarelse og ugudelighet, og syndere var i ferd med å gå fortapt.

Metodistene forfulgt

Det var en ulendt vei Guds tjenere måtte gå. Lærde og innflytelsesrike personer motarbeidet dem. Etter en tid viste mange prester en fiendtlig holdning, og kirkedørene ble stengt for den rene tro og for dem som forkynte den. Når prestene nektet dem adgang til prekestolen, kom mørkets, uvitenhetens og ugudelighetens krefter i virksomhet. Gang pågang unngikk John Wesley døden ved et Guds mirakel. Da pøbelen en gang ble egget opp mot ham, og det ikke syntes å være noen utvei, kom en engel i menneskeskikkeise bort til ham. Pøbelen vek unna, og Kristi tjener unnslapp til et sikkert sted.

Wesley fortalte hvordan han en gang ble befridd fra en flokk rasende mennesker: «Mange prøvde å dytte meg overende mens vi gikk på en glatt sti nedover mot byen. De regnet nok med at hvis jeg først lå på jorden, ville jeg neppe komme på bena igjen. Men jeg hverken snublet eller gled en eneste gang og var snart ute av hendene deres. ... Mange prøvde å gripe fatt i kraven eller klærne mine for å tvinge meg overende, men de fikk ikke ordentlig tak. En av dem fikk tak i den ene siden av frakken og rev den av. Den andre delen hvor det lå en pengeseddel i lommen, ble bare delvis revet av. ...

En kraftkar som gikk like bak meg, slo etter meg flere ganger med en eikestokk. Hadde han truffet meg i nakken, ville han ha sluppet å bekymre seg mer om meg. Men hver gang bommet han, uten at jeg vet hvordan det gikk til, for jeg kunne hverken flytte meg til høyre eller venstre.... En annen trengte seg gjennom mengden og løftet armen for å slå. Men plutselig senket han den og bare strøk meg over hodet mens han sa: ’For et mykt hår han har!’ ...

De første som vendte om, var byens helter, de som alltid var ledere for pøbelhopen. En av dem var proffbokser og opptrådte ved boksekonkurranser i fornøyelsesparker . ... Mildt og vennlig forbereder Gud oss til å gjøre hans vilje. For to år siden ble skulderen min streifet av en murstein. Året etter fikk jeg en stein mellom øynene. Forrige måned var det en som slo til meg. Det samme skjedde nå i kveld, både før vi kom inn i byen og etter at vi var dratt ut. Men det var ikke noe å bry seg om, for selv om det ene slaget var ganske hardt og traff

meg i brystet, og det andre traff meg på munnen så blodet rant, gjorde det ikke mer vondt enn om de hadde rørt meg med et strå.»

I begynnelsen måtte metodistene, både legfolk og predikanter, tåle hån og forfølgelse både fra statskirkens medlemmer og fra ikke-kristne som ble egget opp ved falsk informasjon. De ble stilt for retten, men det var bare proforma, for rettferd forekom sjelden ved domstolene på den tiden.

Ofte ble de utsatt for vold fra folk som var etter dem. Pøbelen gikk fra hus til hus, ødela eiendom og innbo, plyndret etter som de fant for godt og opptrådte brutalt mot folk av begge kjønn i alle aldrer. I noen tilfeller ble det slått opp plakater med oppfordring til dem som ønsket å være med på å knuse vinduer hos metodistene og plyndre hjemmene deres, om å møte frem på nærmere angitt sted. Disse åpenbare brudd både på Guds og menneskers lover fikk passere upåtalt. Det ble gjennomført en systematisk forfølgelse mot en gruppe mennesker som hadde den ene feilen at de prøvde å lede syndere fra fordervelse til hellighet.

John Wesley sa om det som han selv og trosfellene hans ble beskyldt for: «Noen påstår at disse menneskene har en falsk, feilaktig og svermerisk lære, at den er ny og tidligere ukjent, at det er kvekerisme, fanatisme og katolisisme. Alle disse påstander er allerede rykket opp med rot, for det er klart påvist at hvert eneste punkt er Skriftens tydelige lære, slik den tolkes av vår egen kirke. Derfor kan den hverken være falsk eller uriktig, forutsatt at Skriften er sann.

Andre sier at læren er for streng, at veien til himmelen blir for trang. Dette er i grunnen den virkelige innvending og var en gang nesten den eneste. Den ligger skjult bak tusen andre innvendinger som trer frem under forskjellige former. Men gjør de veien til himmelen trangere enn vår Herre og hans apostler gjorde? Er deres lære strengere enn Bibelens? Se bare på noen få tydelige skriftord: ’Du skal elske Herren din Gud av alt ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand og av all din makt. ’ ’Hvert unyttig ord menneskene sier, skal de svare for på dommens dag. ’ ’Enten dere nå spiser eller drikker, eller hva dere gjør, gjør alt til Guds ære! ’

Hvis deres lære er strengere enn dette, er det grunn til å irettesette dem. Men dere vet med dere selv at det ikke er slik. Hvem kan være mindre streng uten å forfalske Guds ord? Kan noen forvalte Guds hemmeligheter med troskap dersom de forandrer noe av det hellige som er betrodd dem? De kan ikke fjerne eller avsvekke noe. De er nødt til å si til alle mennesker: ’Vi kan ikke endre Bibelen etter deres smak. Dere må enten ta den som den er, eller gå evig fortapt. ’

Her er den virkelige årsaken til at folk klager over ’disse menneskenes manglende godgjørenhet ’. Mangler de godgjørenhet? På hvilken måte? Gir de ikke mat til de sultne og klær til de nakne? De svarer at dette ikke er problemet, at det ikke er noe å utsette på dem i

så måte, men de er så ubarmhjertige i sin dom. De mener at ingen andre enn deres likesinnede kan bli frelst.»

De fremholdt Guds lov

Den åndelige tilbakegang som hadde vært så merkbar i England kort før Wesleys tid, skyldtes i stor grad den antinomistiske (lovfiendtlige) forkynnelse. Mange hevdet at Kristus hadde opphevet moralloven og at de kristne derfor ikke var forpliktet til å holde den, at en troende er frigjort fra «trelldom under gode gjerninger». Andre innrømmet nok at loven hadde evig gyldighet, men hevdet at det var unødvendig for predikantene å formane folk til lydighet mot den, for de som Gud har utvalgt til frelse, vil «ved Guds nådes uimotståelige tilskyndelse bli ledet til å øve fromhet og dyd», mens de som var dømt til evig fortapelse, «ikke hadde kraft til å lyde Guds lov».

Andre, som også mente at «de utvalgte ikke kan falle fra nåden og heller ikke gå glipp av Guds velvilje», kom til den enda frykteligere slutning at «de onde handlinger som de begår, i virkeligheten ikke er syndige, og må ikke oppfattes som brudd på Guds lov. Følgelig behøver de ikke å bekjenne sine synder eller kvitte seg med dem ved å angre».14 De hevdet at endog en av de verste synder som «vanligvis oppfattes som et grovt brudd på Guds lov, ikke er synd i Guds øyne» når en av de utvalgte begår den, «fordi det er et av de vesentlige og særegne kjennetegn hos de utvalgte at de ikke kan gjøre noe som mishager Gud, eller som loven forbyr».

Disse uhyrlige læresetninger er i alt vesentlig de samme som populære pedagoger og teologer senere forfektet, at det ikke finnes noen uforanderlig, guddommelig lov som er norm for hva som er rett, men at samfunnet selv bestemmer moralnormene, og at de stadig er blitt endret. Disse ideene er preget av den samme mesterlige hjerne, av ham som endog blant himmelens syndfrie vesener prøvde å bryte ned Guds rettferdige lov.

Læren om at Gud har bestemt menneskenes karakter en gang for alle, har fått mange til å forkaste hans lov. Wesley kjempet innbitt mot de antinomistiske forkynneres villfarelser og påviste at deres lære var i strid med Skriften. «Guds nåde er blitt åpenbart for å gi frelse til alle mennesker.» «Dette er rett og godt for Gud, vår frelser, han som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne. For det er en Gud og en mellommann mellom Gud og mennesker: mennesket Kristus Jesus, som gav seg selv som løsepenge for alle.» Guds Ånd gis fritt til alle mennesker for at de skal bli frelst. Kristus er «det sanne lys, som lyser for hvert menneske». Mennesker går glipp av frelsen når de med vilje avviser livets gave.

Som svar på påstanden om at de ti bud sammen med seremoniloven var blitt opphevet ved Kristi død, uttalte Wesley: «Kristus opphevet ikke moralloven som finnes i de ti bud, og som profetene håndhevet. Han kom ikke til denne verden for å avskaffe noen del av den. Det er en lov som aldri kan brytes, men står som et trofast vitne i himmelen. ... Den var til fra verdens begynnelse, og var skrevet, ikke på steintavler, men i menneskets hjerte ved

skapelsen. Og selv om det som Gud skrev med sin egen finger, for en stor del er utvisket av synden, kan det likevel ikke helt slettes ut så lenge vi har noen ide om godt og ondt.

Alt i denne loven må gjelde for hele menneskeheten og til alle tider. Guds bud er ikke avhengige av tid eller sted eller av noe annet forhold som kan forandres, for de hviler på Guds natur og på menneskets natur, og på deres uforanderlige forhold til hverandre.

'Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. '... Utvilsomt mener Kristus her (i samsvar med det som står foran, og det som følger etter): Jeg er kommet for å stadfeste den helt og fullt, tross alle menneskelige bortforklaringer. Jeg er kommet for å kaste lys over alt det som måtte være dunkelt. Jeg er kommet for å forklare den virkelige og fullstendige mening med alt, for å vise lengden og bredden, høyden og dybden, ja hele utstrekningen av hvert bud, og hele lovens ufattelige renhet og åndelighet.»

Wesley fremholdt at loven og evangeliet stemte nøye overens. «Loven og evangeliet henger meget nøye sammen. På den ene siden baner loven hele tiden vei for evangeliet og leder oss dit. På den andre siden fører evangeliet til en mer nøyaktig oppfyllelse av loven. Den byr oss for eksempel å elske Gud og vår neste, å være ydmyke, tålsomme og hellige. Vi vet med oss selv at vi ikke makter dette, at 'for mennesker er dette umulig'. Men vi ser et løfte om at Gud vil gi oss denne kjærlighet og gjøre oss ydmyke, tålsomme og hellige. Vi setter vår lit til dette evangelium, dette gledesbudskapet. Det virker i samsvar med vår tro. Slik skal lovens krav bli oppfylt i oss ved troen på Jesus Kristus. ...

Fremst blant motstanderne av Kristi evangelium er de som klart og åpenlyst dømmer loven og taler ondt om loven, og som lærer menneskene å bryte (oppløse, svekke, oppheve gyldigheten av) ikke bare ett av budene, det minste eller det største, men alle under ett. Det mest forbausende ved dette store bedrag er at de som er fanget inn av det, virkelig tror at de ærer Kristus ved å forkaste hans lov, og at de opphøyer hans tjeneste, mens de tilintetgjør hans lære. Ja, de ærer ham slik Judas gjorde da han sa: Vær hilset, rabbi! og kysset ham.

Med samme rett kunne han si til hver enkelt av dem: Forråder du Menneskesønnen med et kyss? Å tale om hans blod, men fjerne hans krone, eller ta lett på enkelte deler av hans lov for å fremme hans evangelium, er å forråde ham med et kyss. Heller ikke kan noen unngå denne anklagen dersom de forkynner troen slik at den på noen måte tilsidesetter lydigheten direkte eller indirekte, eller dersom de forkynner Kristus på en måte som opphever eller på annen måte svekker det minste av hans bud.»

Til dem som hevdet at forkynnelsen av evangeliet helt og fullt oppfyller loven, svarte Wesley: «Dette benekter vi helt og holdent. Det oppfyller ikke lovens viktigste hensikt: å overbevise mennesker om synd og å vekke dem som ennå sover på randen av helvete.»

Apostelen Paulus sier at «ved loven lærer vi synden å kjenne». Først når en person er blitt overbevist om synd, vil han virkelig føle behov for Kristi soningsblod. ... Herren selv sier: «Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke.» Derfor er det nytteløst å sende

bud på lege til mennesker som er friske, eller som i det minste tror at de er det. Først må de bli overbevist om at de er syke, ellers vil de ikke sette pris på det du gjør. Like nytteløst er det å forkynne Kristus for dem som har et hjerte som aldri er blitt knust. Når Wesley forkynte Guds nåde, la han an på, likesom sin mester, å «gjøre loven stor og herlig». Med troskap utførte han den gjerningen Gud hadde gitt ham, og store var resultatene han fikk se.

Over et halvt århundre tilbrakte han som reisende predikant, og ved slutten av sitt mer enn åtti år gamle liv utgjorde hans erklærte tilhengere mer enn en halv million. Men tallet på de mange som ved hans innsats ble løftet opp fra synds fordervelse og fornedrelse til et bedre og renere liv, og alle som ved hans forkynnelse fikk en dypere og rikere erfaring, vil ikke bli kjent før hele den frelste skaren samles i Guds rike. Hans liv er en uvurderlig undervisning for enhver kristen. Det ville være ønskelig om den tro og ydmykhet som preget denne Kristi tjener, og hans utrettelige iver, selvoppofrelse og gudsfrykt, kunne gjenspeiles i menighetene i vår tid!

Kapittel 15 - Den Franske Revolusjon

Reformasjonen, som hadde åpnet Bibelen for folk, prøvde på 1500-tallet å få innpass i alle land i Europa. I noen land ble den hilst velkommen som et budskap fra himmelen. I andre land klarte pavedømmet for en stor del å holde den ute, så den høynende innflytelsen som bibelkunnskap fører med seg, ble nesten helt utestengt.

I et av landene hvor lyset fikk innpass, ble det uten virkning i det tette mørket. I århundrer kjempet sannhet og villfarelse om overtaket, inntil det onde til sist seiret, og sannheten ble fortrengt. «Dette er dommen, at lyset er kommet til verden, og menneskene elsket mørket høyere enn lyset.»Denne nasjonen måtte ta konsekvensene av sitt valg. Innflytelsen fra Guds Ånd ble fjernet fra et folk som hadde avvist hans nådegave. Det onde fikk lov å utfolde seg, og hele verden fikk se følgene av å forkaste lyset med fullt overlegg.

Kampen mot Bibelen, som raste i så mange århundrer i Frankrike, nådde klimaks under revolusjonen. Det fryktelige opprøret var bare en naturlig konsekvens av at romerkirken undertrykket Bibelen. Det var det mest slående eksempel på følgene av romerkirkens politikk som verden noen gang hadde sett - en kurs som kirken hadde fulgt i over tusen år. Undertrykkelsen av Den hellige skrift i den tiden da pavedømmet dominerte, var forutsagt av profetene. Åpenbaringsboken peker på de fryktelige følger som særlig skulle ramme Frankrike på grunn av maktutfoldelsen fra «syndens menneske».

Bibelen undertrykt

Engelen sa: «De skal tråkke den hellige by under fot i 42 måneder. Men jeg vil sette mine to vitner, kledd i sørgetøy av sekk, til å profetere i 1260 dager. ... Men når de har fullført sitt vitnesbyrd, da skal dyret som stiger opp fra avgrunnen, føre krig mot dem, seire over dem og drepe dem. Likene deres skal bli liggende på gaten i den store byen som åndelig talt kalles Sodoma og Egypt, der hvor deres Herre ble korsfestet. ... Og de som bor på jorden, skal glede og fryde seg over deres skjebne og sende hverandre gaver. For disse to profetene hadde vært en stor plage for dem som bor på jorden. Men etter tre og en halv dag kom det livsånde fra Gud i dem; de reiste seg opp og stod på sine føtter, og de som så dem, ble grepet av stor frykt.»

Tidsperiodene som er nevnt her - de «42 måneder» og de «1260 dager» - er identiske og svarer til den tiden Kristi menighet skulle undertrykkes av romerkirken. De 1260 år med pavelig overhøyhet begynte år 538 e.Kr. og måtte derfor ende i 1798. Da trengte en fransk hær inn i Rom og tok paven til fange, og han døde i landflyktighet. Riktignok ble en ny pave valgt kort tid etter, men pavedømmet har aldri siden hatt den makt det hadde før. Forfølgelsen av menigheten varte ikke hele perioden på 1260 år. I medlidenhet med sitt folk forkortet Gud den harde trengselstiden. Slik forutsa Jesus den store trengselen som skulle ramme menigheten: «Om den tiden ikke ble forkortet, ville ikke noe menneske bli frelst.

Men for de utvalgtes skyld skal den tiden forkortes.»Reformasjonen førte til at forfølgelsen opphørte før 1798.

Om de to vitner skriver profeten videre: «Dette er de to oliventrær og de to lysestaker som står foran jordens herre.» Og salmisten utbryter: «Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti.»De to vitner er Det gamle og Det nye testamente. Begge taler om Guds lovs opphav og dens evige gyldighet. De vitner begge om frelsesplanen. Forbildene, ofringene og profetiene i Det gamle testamente peker frem til en frelser som skulle komme. Evangeliene og brevene i Det nye testamente forteller om en frelser som kom nøyaktig på den måten som symbolene og profetiene forutsa.

«Jeg vil sette mine to vitner, kledd i sørgetøy av sekk, til å profetere i 1260 dager.» I det meste av denne tiden var Guds vitner lite kjent. Romerkirken la an på å skjule sannheten for folk, og fikk falske vitner til å motsi deres innhold. Bibelen ble fordømt av kirkelige og borgerlige myndigheter. Dens utsagn ble forvansket, og alle mulige forsøk som mennesker og demoner kunne pønske ut, ble gjort for å lede folks oppmerksomhet bort fra den. De som våget å forkynne dens budskap, ble forfulgt, forrådt, torturert og fengslet. De ble martyrer for sin tro, eller de ble tvunget til å flykte opp i fjellene eller søke ly i huler og grotter. Da profeterte disse trofaste vitner, kledd i sørgetøy. Likevel fortsatte de å vitne i alle de 1260 år. Selv i de mørkeste tider fantes det trofaste personer som elsket Guds ord og forsvarte hans ære. Disse tro tjenere fikk visdom, kraft og myndighet til å forkynne evangeliet i hele denne tiden.

«Og er det noen som vil skade dem, går det ild ut av munnen på dem og gjør ende på deres fiender. Ja, om noen vil skade dem, slik skal han dø!» Folk kan ikke ustraffet trampe på Guds ord. Betydningen av denne fryktelige dom blir fremholdt i Åpenbaringsbokens siste kapittel: «Jeg sier til enhver som hører ordene i denne profetiske bok: Om noen legger noe til, skal Gud legge på ham de plager som det er skrevet om i denne bok; og om noen tar bort noe av ordene i denne profetiske bok, da skal Gud ta fra ham hans del i livets tre og i den hellige by, som det er skrevet om i denne bok.»

Slike advarsler har Gud gitt for å hindre at mennesker på noen måte forandrer det han har åpenbart eller pålagt. Det gjelder alle som påvirker folk til ikke å ha aktelse for Guds lov. De som respektløst hevder at det ikke betyr noe om man lyder Guds lov eller ikke, burde derfor skjelve av frykt. Alle som setter sine egne meninger høyere enn Guds åpenbaring, som vil endre Skriftens klare mening for å avpasse den etter smak og behag eller for å kunne følge verden, pådrar seg et fryktelig ansvar. Skriftens ord, Guds lov, vurderer hvert menneskes karakter og dømmer alle som ikke består denne ufeilbare prøven.

Krig mot Guds ord

«Men når de har fullført sitt vitnesbyrd. ...» I 1798 endte perioden da de to vitner skulle profetere, kledd i sørgetøy. Da de holdt på å avslutte sin virksomhet, skulle den makt som

omtales som «dyret som stiger opp fra avgrunnen», føre krig mot dem. I mange land i Europa hadde de maktene som kontrollerte kirke og stat, i århundrer vært dominert av den onde ved hjelp av pavedømmet. Her ser vi en ny åpenbaring av Satans makt.

Under påskudd av å akte Bibelen høyt hadde romerkirken holdt den skjult i et ukjent språk og dermed gjort den utilgjengelig for folk. Mens pavedømmet regjerte, profeterte de to vitner «kledd i sørgetøy». Men en annen makt - dyret fra avgrunnen - skulle stå frem og føre en åpenlys krig mot Guds ord.

«Den store byen», der disse vitnene ble drept på gatene, og der likene ligger, er «åndelig talt» Egypt. Av alle nasjoner som omtales i bibelhistorien, gikk Egypt lengst i å benekte Guds eksistens og sette seg opp mot ham. Aldri har noen hersker dristet seg til et mer åpent og egenmektig opprør mot himmelens myndighet enn kongen av Egypt. Da Moses kom med budskapet fra Herren, svarte farao stolt: «Hvem er Herren... siden jeg skal lyde ham og la folket fare? Jeg kjenner ikke Herren og vil ikke la Israel fare.»Dette er ateisme. Den nasjonen som Egypt var et symbol på, skulle på lignende måte avvise Guds krav og vise den samme vantro og tross.

«Den store byen» blir også åndelig talt sammenlignet med Sodoma. Fordervelsen i Sodoma, som var et resultat av brudd på Guds lov, viste seg særlig i form av usedelighet. Denne synden skulle også være et fremherskende trekk hos den nasjonen som svarer til beskrivelsen i bibelteksten.

En slående oppfyllelse

Ifølge profetordet skulle det like før 1798 stå frem en demonisk makt som førte krig mot Bibelen. Landet der de to vitner på den måten skulle bli brakt til taushet, skulle bære preg av faraos ateisme og Sodomas umoral.

Frankrikes historie er den nøyaktigste og mest slående oppfyllelse av denne profetien. Under revolusjonen i 1793 hørte verden for første gang en forsamling av personer som var født og oppvokst i et sivilisert land, og som hadde påtatt seg å styre en av Europas mest fremtredende stater, avvise den mest opphøyede sannhet som mennesker kan få del i, idet de samstemmig fornektet troen på og tilbedelsen av en guddom.

Frankrike var den eneste nasjon i verden som kunne dokumentere å ha gått til åpent opprør mot universets skaper. Det har vært og vil fortsatt være mange gudsbespottere og ateister både i England, Tyskland, Spania og andre steder. Men Frankrike inntar en særstilling i verdenshistorien, som det første landet der nasjonalforsamlingen har erklært at det ikke finnes noen Gud, og der hele befolkningen i hovedstaden og et stort flertall utenfor danset og sang av glede da de mottok kunngjøringen. Frankrike hadde også de kjennetegn som særpreget Sodoma. Revolusjonstiden kunne oppvise en moralsk fordervelse lik den som førte til undergang for Sodoma og Gomorra. Den franske nasjonens ateisme blir fremstilt sammen med tøylesløsheten, slik profetien påviser.

«I nøye sammenheng med lovene om religionen, var loven om ekteskapet - den helligste forening som mennesker kan inngå, og som så sterkt bidrar til stabilitet i samfunnet. Den ble her redusert til bare en borgerlig kontrakt av midlertidig art som to personer kunne inngå og oppløse etter behag. ... Dersom demoner hadde satt seg fore å finne den mest effektive metoden for å tilintetgjøre alt som er høyverdig, vakkert eller varig i familielivet, så de kunne være sikre på at virkningen av denne skaden skulle fortsette fra slektledd til slektledd, kunne de ikke ha funnet en mer effektiv plan enn å bryte ned ekteskapet. ... Den kvinnelige skuespilleren Sophie Arnoult, som var kjent for sitt vidd, karakteriserte republikkens ekteskapslovgivning som 'tøylesløshetens sakramente'.»

«Der hvor deres Herre ble korsfestet.» Også denne del av profetien ble oppfylt i Frankrike. Ikke i noe annet land hadde fiendskapet mot Kristus kommet klarere til uttrykk. Ikke i noe annet land hadde sannheten møtt en mer bitter og grusom motstand. I den forfølgelsen som Frankrike satte i verk mot evangeliets tilhengere, ble Kristus korsfestet gjennom sine etterfølgere.

I århundrer hadde de troendes blod flytt. Mens valdenserne ofret livet i Piemont-fjellene for «Guds ord og Jesu Kristi vitnesbyrd», hadde albigenserne i Frankrike båret frem et lignende vitnesbyrd om sannheten. Under reformasjonen ble tilhengerne drept etter grusom tortur. Konger og adelsmenn, kvinner av høy byrd og unge piker, nasjonens stolthet, hadde frydet seg over martyrenes lidelser. I kampen for menneskenes helligste rettigheter hadde de tapre hugenottene blødd på mange slagmarker. Protestantene ble regnet som fredløse. Det ble utlovt belønning for å gripe dem, og de ble jaget som ville dyr.

«Menigheten i ødemarken», de få etterkommerne av de første kristne som enda på 1700-tallet eksisterte i Frankrike, skjult i fjellene i sør, holdt fremdeles fast på sine fedres tro. Når de om natten dristet seg til å komme sammen oppe i fjellene eller på øde vidder, ble de jaget av ryttere og slept i fangenskap som galeislaver på livstid. De fineste, beste og mest begavede franskmenn ble lagt i lenker og torturert sammen med tyver og drapsmenn.

Andre, som fikk en mer human behandling, ble uten videre skutt mens de ubevæpnet og hjelpeløse falt på kne i bønn. Hundrevis av gamle menn, forsvarsløse kvinner og uskyldige barn lå døde igjen på jorden der de hadde holdt møte. Folk som streifet langs fjellsidene eller gjennom skogene der disse menneskene hadde pleid å samles, kunne ofte «for hvert fjerde skritt de tok, oppdage lik som lå i gresset eller hang i trærne». Landet deres, som var ødelagt av sverd, øks og bål, «var blitt omgjort til en eneste stor, dyster ørken».

«Disse grusomhetene foregikk ikke i en mørk tidsalder, men i Ludvig 14.s glansfulle æra. Vitenskap og litteratur blomstret, og hoffets og hovedstadens geistlighet var lærde og veltalende menn som gav seg ut for å være ydmyke og menneskevennlige.»Men aller mørkest i den lange rekken av forbrytelser, frykteligst blant de djevelske handlinger i alle de redselsfulle århundrer, var Bartolomeus-natten.

Ennå blir man fylt med gru når man tenker på dette feige og fryktelige overfallet. Tilskyndet av prester og prelater gav kongen av Frankrike sitt samtykke til denne redselsfulle udåd. En klokke som kimet i nattestillheten, var signalet til massakren. Tusenvis av protestanter som sov rolig i sine hjem fordi de stolte på kongens æresord, ble uten varsel grepet og myrdet med kaldt blod.

Likesom Kristus var den usynlige leder for sitt folk da de drog ut fra slaveriet i Egypt, var Satan den usynlige leder for sine undersåtter i denne udåd som mangfoldiggjorde tallet på martyrer. I sju dager varte massakren i Paris, de første tre dagene var preget av ubeskrivelig villskap. Den var ikke begrenset til selve byen, men etter ordre fra kongen fortsatte den i alle provinser og byer der det fantes protestanter. Det ble ikke tatt hensyn til kjønn eller alder. Hverken spedbarn eller oldinger ble spart. Adelsmann og bonde, gammel og ung, mor og barn ble sablet ned. I to måneder varte massakren i Frankrike. Sytti tusen av nasjonens beste borgere ble ofret.

«Da nyheten om massakren nådde Rom, var geistlighetens jubel grenseløs. Kardinalen av Lorraine belønnet budbæreren med tusen dukater, og kanonen på St. Angelo tordnet en gledessalutt. Klokkene kimte fra hvert eneste kirketårn, og festbål forvandlet natt til dag. I spissen for kardinaler og andre høye kirkemenn gikk Gregor 13. i et langt opptog til St. Louis-kirken, der kardinalen av Lorraine holdt takkemesse. En medalje ble preget til minne om massakren. I Vatikanet kan man ennå se tre freskomalerier av Vasari, som fremstiller angrepet på admiralen, videre kongen som sammen med sine rådgivere planla blodbadet, og endelig selve massakren. Fra paven fikk Karl tilsendt Den gylne rose, og fire måneder etter massakren... hørte han med tilfredshet en preken av en fransk prest... som talte om 'den dagen, så full av glede og lykke, da den hellige far mottok kunngjøringen og under høytidelig seremoniell gikk for å takke Gud og St. Louis'.»

Ateismen i høysetet

Den samme onde åndsmakt som fikk i stand Bartolomeus-massakren, iscenesatte også revolusjonen. Jesus Kristus ble erklært for å være bedrager, og de franske gudsfornekteres kamprop var: «Knus uslingen!» Med dette mente de Kristus. Himmelropende gudsbespottelse gikk hånd i hånd med avskyelig ugudelighet. De mest nederdrektige personer, de grusomste og mest lastefulle uhyrer ble opphøyet over alle andre. I alt dette fikk Satan den største hyllest, mens Kristus som er sannhet, renhet og uselvisk kjærlighet, ble korsfestet.

«Da skal dyret som stiger opp av avgrunnen, føre krig mot dem, seire over dem og drepe dem.» De ateistiske krefter som hersket i Frankrike under revolusjonen og under terrorregimet, førte en slik krig mot Gud og hans ord som verden aldri hadde sett maken til. Nasjonalforsamlingen forbød all gudsdyrkelse. Bibler ble samlet sammen og brent offentlig med alle mulige tegn på forakt. Guds lov ble tråkket ned. Bibelske ordninger ble opphevet. Den ukentlige hviledagen ble avskaffet, og i stedet ble hver tiende dag benyttet til svir og

gudsbespottelse. Dåp og nattverd ble forbudt, og på kirkegårdene ble det satt opp iøynefallende plakater som kunngjorde at døden var en evig søvn.

Gudsfrykt er på ingen måte begynnelsen til visdom, ble det sagt, men begynnelsen til dårskap. All religiøs feiring ble forbudt, unntatt den som gjaldt friheten og fedrelandet. «Biskopen av Paris ble ført frem for å spille hovedrollen i det mest skamløse og skandalepregede skuespill som noen gang har forekommet i en nasjonalforsamling. ... Omgitt av fullt seremoniell måtte han erklære at den kristne tro som han hadde forkynt i så mange år, helt og holdent var et prestebedrag som ikke hadde noe som helst grunnlag i historien eller i noen hellig sannhet. I høytidelige og klare ordelag benektet han eksistensen av den guddom han var blitt ordinert til å tjene, og gikk inn for å hylle frihet, likhet, dyd og moral. Så la han sine biskopelige ordenstegn på bordet og ble broderlig omfavnet av forsamlingens president. En hel del frafalne prester fulgte denne prelatens eksempel.»

«Og de som bor på jorden, skal glede og fryde seg over deres skjebne og sende hverandre gaver. For disse to profetene hadde vært en stor plage for dem som bor på jorden.» Det vantro Frankrike hadde brakt Guds to vitners refsende røst til taushet. Sannhetens ord lå dødt på gatene, og de som var imot restriksjonene og kravene i Guds lov, frydet seg. Mennesker trosset himmelens konge offentlig. På samme måte som synderne i gammel tid, ropte de: «Hvordan vet Gud om det? Har Den Høyeste kjennskap til noe?»

Med en guds bespottelig dristighet som er nesten utrolig, uttalte en av prestene for den nye orden: «Gud, hvis du er til, da hevn ditt skadelidte navn. Jeg utfordrer deg! Du holder deg taus, du tør ikke slippe tordenen løs. Hvem vil heretter tro at du er til?» Det lyder som et ekko av faraos ord: «Hvem er Herren som jeg skal lyde?» «Jeg kjenner ikke Herren.» «Dåren sier i sitt hjerte: ’Det finnes ingen Gud. ’» Og Herren sier om dem som forvrenger hans ord: «Det skal bli klart for alle hvor vettløse de er.»

Fornuftens gudinne

Da Frankrike hadde forlatt tilbedelsen av den levende Gud, «som er høyt opphøyet, som troner evig», varte det ikke lenge før nasjonen sank ned i fornedrende avguderi. Man tilbad «fornuftens gudinne», personifisert av en lastefull kvinne. Og dette skjedde i den lovgivende forsamling, landets øverste myndighet.

I denne forrykte situasjonen er en av seremoniene uten sidestykke når det gjelder dårskap og ugudelighet. Nasjonalforsamlingens dører ble åpnet, og i spissen for et orkester kom bystyret i høytidelig prosesjon, mens de sang en hymne til ære for friheten. Mellom seg hadde de en tilslørt kvinne som de kalte «fornuftens gudinne». For fremtiden skulle hun tilbes. Etter at hun var ført frem foran forsamlingen, ble sløret fjernet under utfoldelse av stort seremoniell, og hun fikk deretter plass til høyre for presidenten. De kjente henne igjen som dansepike ved operaen. Frankrikes nasjonalforsamling hyllet denne personen som den beste representant for den fornuften de tilbad.

Denne ugudelige og latterlige komedie ble noe av en motesak, og innsettelsen av «fornuftens gudinne» ble gjentatt ut over landet der folk gjerne ville vise at de var på høyde med revolusjonen. Taleren som innledet fornuftstilbedelsen, erklærte: «Lovgivere! Fanatismen har måttet vike for fornuften. Dens matte øyne kunne ikke tåle det klare lyset. En veldig folkemengde er i dag til stede under disse gotiske hvelvinger som for første gang gjenlyder av sannheten. Her har det franske folk nå feiret den eneste sanne tilbedelse - tilbedelsen av friheten og fornuften. Her har vi uttalt ønsket om fremgang for republikkens våpen. Her har vi oppgitt livløse guder til fordel for fornuften, den levende statue, naturens mesterverk.»

Da gudinnen ble ført inn i nasjonalforsamlingen, tok taleren henne i hånden og uttalte, idet han henvendte seg til forsamlingen: «Dødelige! skjelv ikke lenger for den maktesløse torden fra en Gud som frykten deres har skapt. Heretter skal dere ikke anerkjenne noen annen guddom enn fornuften! Her ser dere dens reneste og edleste bilde. Hvis dere må ha noen å tilbe, bør dere bare tilbe slike som denne. ... Knel for frihetens høye senat, fornuftens slør!»

Etter at presidenten hadde omfavnet guddinnen, ble hun plassert i en praktfull vogn og ført forbi en uhyre menneskemengde til Notre Damekatedralen for å innta guddommens plass. Der ble hun plassert på høyalteret og hyllet av hele forsamlingen. Ikke lenge etter ble Bibelen offentlig brent. En dag gjorde representanter for det offentlige museumsselskapet sin entre i rådhuset og ropte: «Leve fornuften!» mens de på en stake bar med seg forkullede rester av forskjellige bøker, deriblant bønnebøker, messebøker og Bibelen. Presidenten uttalte: «I et stort bål har de sonet for alle tåpeligheter som de har fått menneskeslekten til å begå.»

Frankrike motarbeider reformasjonen

Pavedømmet hadde begynt det verket som ateismen nå fullførte. Romerkirkens politikk hadde ført til de sosiale, politiske og religiøse tilstander som drev Frankrike mot ruin. Historiske skildringer går ut på at kongen og kirken hadde skylden for utskeielsene under revolusjonen. Når rett skal være rett, var det kirken som hadde ansvaret. Pavedømmet hadde påvirket kongene til å motarbeide reformasjonen. De hadde fremstilt den som en fiende av kronen og et uroelement som ville bli en fare for nasjonens fred og harmoni. Det var ånden fra Rom som fremkalte grusomhetene og den harde undertrykkelsen som kongen satte i verk.

Frihetstanken fulgte Bibelen. Overalt hvor evangeliet fikk innpass, våknet folk. De begynte å kaste av seg lenkene som hadde gjort dem til slaver under uvitenhet, last og overtro, og de begynte å tenke og handle som mennesker. Fyrstene la merke til dette og skalv av frykt for å miste sin enevoldsmakt.

Romerkirken nølte ikke med å egge dem til mistenksomhet og frykt. I 1525 sa paven til kongen av Frankrike: «Denne galskap (protestantismen) vil ikke bare forvirre og ødelegge religionen, men også myndighetene, adelen, all lov og orden og enhver rangorden.» Noen få år senere kom en pavelig nuntius med denne advarselen til kongen: «Unngå å bli bedratt. Protestantene vil ødelegge både det borgerlige og religiøse system. ... Tronen er i like stor fare som alteret. ... En ny religion vil nødvendigvis føre til en ny styreform.»

Teologene appellerte til folks fordom ved å erklære at protestantismen «lokker menneskene bort i noe nytt og tåpelig. Den fjerner borgernes hengivenhet for kongen og ødelegger både kirke og stat». På den måten klarte romerkirken å sette Frankrike opp mot reformasjonen. Det var for å bevare kongemakten, beskytte adelen og opprettholde lovene at forfølgelsens sverd ble trukket.21

Lite ante landets herskere om følgene av denne skjebnesvangre politikken. Bibelens budskap ville ha lært folk rettferd, avhold, sannhet, likhet og nestekjærlighet, de prinsipper som er grunnlaget for en nasjons trivsel og vekst. «Rettferd løfter et folk.» «Tronen trygges ved rettferd.» «Rettferdigheten skal bringe fred, dens frukt blir evig ro og trygghet.»

Den som lyder Guds lov, vil også akte og lyde landets lover. Den som frykter Gud, vil ære styresmaktene når de utøver rettvis og lovlig myndighet. Men det ulykkelige Frankrike forbød Bibelen og lyste dens tilhengere i bann. I århundrer måtte hederlige og prinsippfaste personer være galeislaver, dø på bålet eller råtne opp i fengsler. Det var folk med skarp forstand og moralsk styrke. De hadde mot nok til å stå fast på sin overbevisning, og tro nok til å lide for sannheten. Tusener og atter tusener reddet seg ved å flykte. Dette fortsatte i 250 år etter at reformasjonen hadde begynt.

I denne lange tiden var det i Frankrike neppe et slektledd som ikke var vitne til at evangeliets tilhengere måtte flykte for de forrykte forfølgerne. De land der de fant et fristed, ble beriket med den skarpsindighet, dyktighet, flid og orden som så ofte utmerket disse menneskene. I samme grad som andre land ble tilført disse goder, ble deres eget fattigere. Hvis alle som nå ble fordrevet, hadde fått bli i Frankrike, og hvis de dyktige utvandrerne hadde dyrket landet i disse tre hundre år, ville mye vært annerledes.

Hva ville ha skjedd hvis deres evner og oppfinnsomhet hadde vært brukt til å utvikle franske varer, og dersom de med sine skapende evner og sin forskertrang i disse tre hundre år hadde beriket litteraturen og fremmet vitenskapen? Og hva ville det ikke ha betydd for Frankrike i dag om deres klokskap hadde fått prege landets politikk, og deres tapperhet hadde fått utfolde seg i dets kriger, eller om deres rettssans hadde fått utforme landets lover, og Bibelens kristendom hadde fått påvirke folkets forstand og prege dets samvittighet! Det ville ha vært et stort, rikt og lykkelig land - et mønster for andre nasjoner.

De som forkynte kristne dyder, som kjempet for orden og system og som forsvarte monarkiet, ble med ubønnhørlig fanatisme jaget i landflyktighet. De som kunne gjort landet

kjent og beundret, ble stilt på valg mellom bål og eksil. Til slutt var nasjonen fullstendig ruinert. «Det var ikke lenger noen samvittighet å forby, ingen tro å føre på bålet, ingen fedrelandskjærlighet å landsforvise.» Og revolusjonen med alle dens redsler var det sørgelige resultatet.23

Etter at hugenottene hadde flyktet, fulgte en alminnelig nedgangstid i Frankrike. Blomstrende industribyer forfalt, fruktbare områder ble ødemark, åndelig sløvhet og moralsk nedgang fulgte en tid med uvanlig fremgang. Paris ble et eneste stort fattighus, og da revolusjonen brøt ut, regner man med at det var to hundre tusen fattige som trengte hjelp fra det offentlige. Det var bare jesuitterordenen som blomstret i denne syke nasjonen. Den hersket med et fryktelig tyranni over kirker og skoler, fengsler og galeier.

Sosiale onder

Evangeliet kunne ha løst Frankrikes politiske og sosiale problemer som hverken kongen, geistligheten eller nasjonalforsamlingen kunne hanskes med, og som til sist førte nasjonen ut i anarki og ruin. Men under romerkirkens herrevelde hadde folk glemt Jesu undervisning om selvoppofrelse og uegennyttig kjærlighet. De hadde mistet sansen til å vise offervilje til gagn for andre. De rike ble ikke kritisert fordi de undertrykte de fattige, og de fattige fikk ingen hjelp mot undertrykkelsen og nedverdigelsen. Selviskheten hos de rike og mektige ble stadig mer fremtredende og tyrannisk. I århundrer hadde adelens griskhet og utskeielser ført til at bøndene ble nådeløst utsugd. De rike gjorde urett mot de fattige, og de fattige hatet de rike.

På mange steder var det adelen som eide jorden, mens bøndene bare var leilendinger. De var fullstendig i hendene på godseierne og måtte finne seg i deres urimelige krav. Middelklassen og de lavere lag av befolkningen måtte bære byrdene med å underholde både kirke og stat som la tunge skatter på dem.

Adelens ønsker var høyeste lov, og bøndene og leiefolket kunne gjerne sulte uten at undertrykkerne brydde seg om det. Hele tiden var folk nødt til å ta hensyn til godseiernes interesser. Bøndene levde i uavlatelig slit og fattigdom. Hvis de våget å klage, ble de behandlet med nedlatende forakt. Domstolene tok alltid parti for en adelsmann. Dommerne tok ofte imot bestikkelser, og hvert innfall fra aristokratiet hadde lovs gyldighet på grunn av den alminnelige korrupsjon.

Ikke engang halvdelen av skattene som rikfolk og geistligheten presset ut av folk, nådde frem til det kongelige eller biskopelige skattkammer. Resten ble satt over styr i tøylesløse utskeielser. De som på den måten utsuget sine medborgere, var selv fri for å betale skatt. Etter lov eller sedvane var de selvskrevne til alle offentlige embeter. De priviligerte utgjorde halvannet hundre tusen, og for at de skulle få det som de ville, var millioner av mennesker dømt til et håpløst og nedverdigende liv.

Last og luksus

Hoffet var preget av luksus og last. Folket og herskerne stolte ikke på hverandre. Alt som myndighetene foretok seg, ble sett på med mistro som utslag av selvisk beregning. I mer enn et halvt hundre år før revolusjonen satt Ludvig 16. på tronen. Til og med i de onde dagene utmerket han seg som en dorsk, forlystelsessyk og sanselig hersker. Aristokratiet var fordervet og tyrannisk, de underpriviligerte var fattige og uvitende, staten var i økonomiske vanskeligheter og folk var forbitret.

Man behøvde derfor ikke være profet for å forutse en fryktelig reaksjon. Som svar på rådgivernes advarsler pleide kongen svare: «Prøv å holde det gående så lenge jeg lever. Etter min død får det gå som det vil.» Man forsøkte å få i stand en reform, men forgjeves. Kongen var nok klar over manglene, men han hadde hverken mot eller styrke til å bøte på dem. Katastrofen som Frankrike gikk i møte, kom tydelig til uttrykk i det likeglade, egoistiske svaret han gav: «Etter meg kommer syndfloden!»

Ved å spille på kongens og over klassens mistenksomhet hadde romerkirken fått dem til å holde folket nede. Dette ville svekke staten slik at kirken fikk makt både over den og folket. Kirkens menn var fremsynte nok til å innse at for å få menneskene fullstendig i sin makt, måtte den lenkebinde deres åndsliv. Den sikreste måten å holde dem nede på, var å gjøre dem ute av stand til å bruke friheten. Tusen ganger verre enn de fysiske lidelser som kirkens politikk førte til, var den moralske nedverdigelsen. Uten kjennskap til Bibelen, og prisgitt hykleriets og selviskhetens læremestre, sank folk ned i uvitenhet, overtro og last, helt ute av stand til å være herre i eget hus.

Men det utviklet seg helt annerledes enn romerkirken hadde regnet med. I stedet for å holde massene i blind underkastelse under kirkens dogmer, førte det til opprør og gudsfornekteri. Folk foraktet pavemakten og oppfattet den som prestepolitikk, og mente at prestene var med på å holde dem nede. De kjente ingen annen Gud enn romerkirkens, og dens lære var deres eneste religion. De mente at kirkens griskhet og grusomhet stammet fra Bibelen, og derfor ville de ikke ha noe med den å gjøre.

Romerkirken hadde gitt en falsk fremstilling av Guds karakter og hans krav, og nå forkastet menneskene både Bibelen og dens opphavsmann. Kirken hadde krevd blind tro på sine dogmer under påskudd av at de var i samsvar med Bibelen. Voltaire og hans meningsfeller reagerte med å sette Guds ord fullstendig til side og spredte vantroens gift overalt. Romerkirken hadde trådt folket ned under sin jernhæl, og nå slet de nedverdigede, brutaliserte massene seg løs fra tyranniet og frigjorde seg fra dets grep. I raseri over falskhetens glitter som de så lenge hadde vist ærbødighet for, forkastet de både sannhet og løgn under ett. Og lastens slaver, som forvekslet frihet med tøylesløshet, jublet over sin innbilte frihet.

Da revolusjonen brøt ut, sørget kongen for at folket fikk større representasjon enn adelen og geistligheten til sammen. Dermed hadde de makten, men de var ikke beredt til å bruke den med klokskap og selvdisiplin. Ivrige som de var etter å gjøre slutt på all urett de hadde lidd under, bestemte de seg for å omdanne hele samfunnssystemet. Et rasende folk som var fylt av bitre minner om urett, bestemte seg for å gjøre ende på elendigheten som nå var blitt utålelig. De ville hevne seg på dem som de mente var skyld i deres lidelser. De som var blitt tyrannisert, tok i bruk de metoder som tyrannene hadde brukt. Nå undertrykket de sine tidligere undertrykkere.

Det ulykkelige Frankrike fikk en blodig høst av det som var sådd. Nasjonen måtte betale dyrt for at den hadde gitt seg inn under romerkirkens herskermakt. På det stedet som Frankrike under romerkirkens innflytelse hadde tent det første martyrbål da reformasjonen begynte, reiste revolusjonen den første giljotinen. Der hvor de første protestantiske martyrene ble brent på 1500-tallet, ble de første ofrene halshogd på 1700-tallet. Da Frankrike avviste evangeliet, som ville ha vært helsebot for nasjonen, ble døren åpnet for gudsfornekteri og ruin. Da Guds lov ble satt til side, var menneskelige lover ikke i stand til å holde lidenskapenes mektige flodbølge i sjakk, og landet ble herjet av opprør og anarki. Kampen mot Bibelen innvarslet det som i verdenshistorien blir kalt «terrorregimet». Fred og lykke forsvant fra hjem og sinn. Ingen var trygge. Den som triumferte den ene dagen, ble mistenkt og dømt den neste. Vold og begjær hersket uinnskrenket.

Konge, geistlighet og adel måtte finne seg i grusomhetene fra et opprørt og forbitret folk. Da kongen ble henrettet, økte dette bare hevntørsten, og de som hadde dømt ham til døden, skulle snart følge ham til skafottet. Det ble bestemt at alle som kunne mistenkes for å være imot revolusjonen, skulle henrettes. Fengslene var overfylt. En gang satt det mer enn to hundre tusen fanger der. Byene var fulle av redselsscener. En fraksjon av revolusjonære kjempet mot en annen, og Frankrike ble en eneste uhyre slagmark for stridende folkemasser som var besatt av utemmet villskap.

I Paris ble den ene oppstand avløst av den andre. Innbyggerne var splittet i et virvar av fraksjoner som tilsynelatende bare var opptatt av å utrydde hverandre. Og for å gjøre vondt verre ble landet involvert i langvarig og ødeleggende krig med stormaktene i Europa. Landet var nesten bankerott, soldatene krevde å få utbetalt det de hadde til gode, folk i Paris sultet, og røverbander plyndret landdistriktene. Sivilisasjonen gikk nesten under i lovløshet og last.

Bare så altfor effektivt hadde folk tatt etter det som romerkirken hadde lært dem om vold og tortur. Gjengjeldelsens dag var endelig kommet. Denne gangen var det ikke Jesu etterfølgere som ble fengslet og slept til bålet. De var for lengst omkommet eller landsforvist. Det skånselsløse paveveldet fikk merke at den dødbringende makt nå tilhørte dem som de selv hadde lært opp i voldsbruk. Det eksempel på forfølgelse som den franske geistligheten så lenge hadde vist, falt nå med stor styrke tilbake på dem selv. Skafottene ble farget røde av prestenes blod. Galeiene og fengslene der hugenottene tidligere hadde holdt

til, var nå fylt av forfølgerne. De katolske geistlige som nå satt lenket til toften mens de slet med årene, opplevde all den lidelse som kirken hadde vært så ivrig etter å påføre de fromme kjetterne.

«Så kom de dagene da de mest barbariske av alle lover ble håndhevet av de mest umenneskelige av alle domstoler - da ingen kunne hilse på sine naboer eller be sine bønner... uten fare for å begå en forbrytelse som medførte dødsstraff. Spioner lurte i hver krok. Giljotinen arbeidet hardt og lenge hver formiddag. Fengslene var like fullpakket som lasterommet i et slaveskip. Rennesteinene skummet av blod som rant ut i Seinen. ...

Mens vognlass med ofre daglig ble kjørt gjennom gatene i Paris bort til retterstedene, satte prokonsulene, som velferdskomitéen hadde sendt ut i provinsene, i gang orgier av en slik grusomhet som var ukjent endog i hovedstaden. Falløksen i mordmaskinen steg og falt i et altfor langsomt tempo. Fanger i lange rekker ble meiet ned med kardesker (kanonprosjektiler fylt med blykuler). Overfylte prammer ble boret i senk. Lyon ble forvandlet til en ørken. I Arras ble fangene endog nektet den grusomme barmhjertighet å få dø hurtig. Langs Loire-elven, fra Saumur like til Atlanterhavet, fråtset glenter og kråker i nakne lik som lå om hverandre. Det ble ikke tatt hensyn til kjønn eller alder. Hundrevis av gutter og jenter i syttenårsalderen ble myrdet av dette avskyelige regime. Småbarn ble revet bort fra morens bryst og kastet med spydspissen fra mann til mann langs rekken av jakobinere.» I løpet av en kort periode på ti år omkom mennesker i tusentall.

Forkledd villfarelse

Alt dette var nettopp slik Satan ville ha det. I uminnelige tider hadde han arbeidet på å få dette i stand. Hans taktikk er bedrag fra først til sist. Hans ufravikelige plan er å føre ulykke og elendighet over menneskene, skjemme og forgifte Guds skaperverk, forstyrre hans gode planer og på den måten vekke sorg i himmelen. Ved sine bedrageriske kunster forblinder han menneskene så de gir Gud skylden for det onde han selv gjør, som om all elendighet var et resultat av Skaperens plan. Og når de som han har nedverdiget og brutalisert, oppnår frihet, egger han dem til utskeielser og grusomheter. Tyranner og undertrykkere bruker dette som eksempel på hva frihet fører til.

Når forkledd løgn blir avslørt, gir Satan den bare en annen forkledning, og masser av mennesker blir narret på ny. Da folk ble klar over at katolisismen var et bedrag, og Satan ikke lenger kunne bruke dette middel for å få dem til å overtre Guds lov, fikk han dem til å betrakte all religion som svindel, og Bibelen som en myte. Når de forkastet Guds lov, gav de seg over til uhemmet gudløshet.

Det skjebnesvangre feilgrep som førte slike ulykker over det franske folk, var at de overså det faktum at sann frihet finnes i Guds lov. «Å, ville du høre på mine bud! Da skulle din fred bli som elven, din rettferd som havets bølger.» «De gudløse har ingen fred, sier Herren.» «Den som hører på meg, skal bo trygt og leve i fred uten frykt for noe vondt.»

Gudsfornektere, fritenkere og frafalne avviser Guds lov og motarbeider den. Men resultatene av deres innflytelse viser at velferd avhenger av lydighet mot hans lov. De som ikke vil lære leksen fra Guds bok, må lære den av verdenshistorien.

Da Satan arbeidet gjennom romerkirken for å forlede menneskene til ulydighet, skjedde det på en så fordekt måte at den nedverdigelse og elendighet som fulgte, ikke ble oppfattet som et resultat av overtredelse. Men Guds Ånd motarbeidet hans planer så han ikke fullt ut fikk virkeliggjøre sine forsett. Folk sporet ikke virkningen tilbake til årsaken og oppdaget ikke kilden til ulykkene. Men under revolusjonen ble Guds lov åpent satt til side av nasjonalforsamlingen. Og under terrorregimet som fulgte, kunne alle se sammenhengen mellom årsak og virkning.

Da Frankrike offentlig forkastet Gud og satte Bibelen til side, triumferte onde mennesker og mørkets makter over at de endelig hadde oppnådd det de så lenge hadde ønsket - et samfunn uten begrensningene i Guds lov. «Om dommen over den onde gjerning ikke straks blir satt i verk, får menneskene mot til å gjøre det onde.» 25 Men overtredelsen av en rettferdig lov fører uunngåelig til elendighet og ødeleggelse.

Selv om menneskene ikke straks ble hjemsøkt av straffedommen, kunne de ikke unngå den. Århundrers forbrytelser og frafall hadde samlet opp vrede til gjengjeldelsens dag. Da de som foraktet Gud, hadde fylt syndens mål, ble de klar over hvor skjebnesvangert det var å ha brukt opp Guds tålmod. Men det var for sent. Guds Ånd, som holder Satans grusomme makt i sjakk, ble for en stor del trukket tilbake, og han som bare gleder seg over menneskenes ulykke, fikk lov til å arbeide som han selv ville. De som hadde valgt å ta del i opprøret, høstet frukten av det inntil landet ble fylt med forbrytelser så redselsfulle at ingen penn kan skildre dem. Fra raserte provinser og ødelagte byer lød et fryktelig rop - et angstfylt og bittert rop.

Frankrike ble rystet som av jordskjelv. Religion, lov, samfunnsorden, familie, stat og kirke - alt ble knust av den hensynsløse hånden som hadde vært løftet mot Guds lov. Det var riktig som vismannen hadde skrevet: «Den gudløse faller for sin egen ondskap.» «En synder kan hundre ganger gjøre ondt og enda få leve lenge. Likevel vet jeg jo at det går de gudfryktige godt, de som har age for Gud. Men den ugudelige har ingen medgang.» «Fordi de hatet kunnskap og ikke valgte å frykte Herren, ... skal de få smake frukten av sin atferd og mettes med det de selv har planlagt.»

Bibelen igjen til heder og verdighet

Guds trofaste vitner som ble drept av den gudsbespottelige makten som «stiger opp fra avgrunnen», skulle ikke fortsette å være tause. «Men etter tre og en halv dag kom det livsånde fra Gud i dem; de reiste seg opp og stod på sine føtter, og de som så dem, ble grepet av stor frykt.» I 1793 fattet den franske nasjonalforsamlingen det vedtak som

avskaffet den kristne religion og forkastet Bibelen. Tre og et halvt år senere vedtok den samme forsamlingen å oppheve disse lovene og på ny tolerere Den hellige skrift.

Verden var forskrekket over de fryktelige synder som var følgen av å forkaste Bibelen, og folk innså nødvendigheten av å tro på Gud og hans ord som basis for dyd og moral. Herren sier: «Hvem er det du krenker og vanærer? Hvem tar du til orde imot? Du løfter dine øyne høyt mot Israels hellige.» «Se, derfor lar jeg dem kjenne, ja, denne gang skal de få kjenne min makt og min velde, og de skal sanne at mitt navn er Herren.»

Om de to vitner sier profeten videre: «Da hørte de en høy røst fra himmelen som sa til dem: 'Stig opp hit!' Og de steg opp til himmelen i en sky, midt for øynene på sine fiender.» Etter at Frankrike førte krig mot Guds to vitner, er disse blitt hedret som aldri før. I1804 ble Det britiske og utenlandske bibelselskap stiftet. Senere ble det opprettet lignende organisasjoner med tallrike avdelinger på andre steder i Europa. Det amerikanske bibelselskap ble stiftet i 1816. Da Det britiske bibelselskap ble dannet, var Bibelen trykt og utgitt på femti språk. Senere er den blitt oversatt til mange hundre språk og dialekter.

I de siste femti år før 1792 var det bare liten interesse for å drive misjon. Det ble ikke dannet nye selskaper, og få kirkesamfunn engasjerte seg i å bringe evangeliet til land utenfor den kristne verden. Men mot slutten av 1700-tallet skjedde det en stor forandring. Folk begynte å bli utilfredse med følgene av rasjonalismen og forstod hvor nødvendig det var med en kristendom som grunnet seg på åpenbaring og erfaring. Fra den tiden vokste fremmedmisjonen som aldri før.

Utviklingen av boktrykkerkunsten satte ny fart i bibelspredningen. Økt samferdsel mellom landene, nedbrytingen av skranker som gamle fordommer og nasjonal isolasjon hadde skapt, sammen med pavens tap av verdslig makt, banet veien for utbredelsen av Guds ord. I mange år har det vært fritt salg av bibler hos bokhandlerne i Rom, og nå er den spredt til alle deler av verden.

Voltaire uttalte en gang i overmot: «Jeg er lei av å høre folk si at tolv menn grunnla den kristne religion. Jeg skal vise at en mann er nok til å utrydde den.» Slekt har fulgt slekt siden han døde. Millioner har tatt del i kampen mot Bibelen, men den er langt fra å være utryddet. Der det på Voltaires tid fantes hundre eksemplarer, finnes det nå titusen, ja hundretusen. En av de første reformatorene uttalte: Bibelen er en ambolt som har slitt ut mange hamrer. Herren sier: «De våpen som blir smidd mot deg, skal mislykkes, alle sammen. Hvert klagemål som blir reist mot deg, skal du kunne gjendrive.»

«Ordet fra vår Gud står fast for evig.» «Pålitelige er alle hans påbud. De står ved lag for evig og alltid, de er gitt i troskap og rettvishet.» Alt som er bygd på menneskelig myndighet, skal falle. Men det som grunner seg på den klippen som er Guds uforanderlige ord, skal bestå til evig tid.

Kapittel 16 - På Flukt til Frihet

De engelske reformatorene forkastet romerkirkens læresystem, men holdt fast ved mange av seremoniene. Selv om den engelske kirke ikke anerkjente Roms myndighet og troslære, beholdt den en hel del av dens skikker og former i sin gudstjeneste. De mente at dette ikke var noen samvittighetssak. Ettersom det ikke var påbudt i Bibelen, var det uvesentlig. Men det var heller ikke direkte forbudt, og derfor ikke ondt i seg selv. Når de likevel holdt fast på disse ytre formene, mente de at det bidrog til å minske kløften mellom de reformerte kirkesamfunn og romerkirken, og at det da ville bli lettere for katolikkene å akseptere den protestantiske tro.

For de konservative som var villige til innrømmelser, var disse argumentene avgjørende. Men andre så annerledes på det. Det faktum at disse skikkene kunne «danne bro over kløften mellom Rom og reformasjonen»,1 så de som et avgjørende argument for å avskaffe dem. De betraktet dem som et tegn på det slaveriet de var løst fra, og som de ikke hadde lyst til å oppleve på ny. De sa at Gud i sitt ord har fastlagt reglene for gudstjenesten, og at mennesker ikke har rett til å ta noe fra eller legge noe til. Det store frafallet begynte nettopp med at man ville sette kirkens myndighet i stedet for Guds. I begynnelsen påbød Rom det som Gud ikke direkte hadde forbudt, og endte med å forby det som Gud uttrykkelig hadde påbudt.

Mange ønsket oppriktig å vende tilbake til den renhet og enkelhet som preget de første kristne. De betraktet mange av skikkene i den engelske kirke som rester fra avgudsdyrkelsen, og hadde ikke samvittighet til å ta del i dem. Men kirken ble støttet av de verdslige myndigheter og tillot ingen avvik. Loven krevde at alle skulle ta del i gudstjenesten, og det var forbudt å holde private oppbyggelser. Slikt ble straffet med fengsel, forvisning eller død.

Fra forfølgelse til frihet

I begynnelsen på 1600-tallet erklærte kongen, som nettopp hadde kommet på tronen i England, at han var fast bestemt på å tvinge puritanerne til å føye seg, ellers ville han gjøre tilværelsen så sur for dem at de forlot landet, eller det som verre var. De ble jaget, forfulgt og fengslet og så ikke noe håp om en bedre fremtid. Mange var klar over at for dem som ville tjene Gud etter sin egen samvittighet, var England ikke lenger det rette stedet. Noen bestemte seg for å dra til Nederland. De opplevde motgang, fengsling og tap av eiendom. Planene deres ble ødelagt, og de ble angitt til myndighetene. Men deres utholdenhet ble belønnet, og til slutt kom de seg over til den vennlige kysten av Nederland.

De flyktet fra hus, eiendom og levebrød og ble fremmede i et ukjent land, blant et folk med et annet språk og andre skikker. De var nødt til å ta arbeid som de var ukjent med, for å tjene til det daglige brød. Middelaldrende menn som hele sitt liv hadde dyrket jorden, måtte

nå gå over i annet yrke. Men de fant seg i det uten å klage, og kastet ikke bort tiden i ørkesløs gremmelse. Enda de fleste var fattige, takket de Gud for hans velgjerninger og gledet seg over et uforstyrret åndelig fellesskap. «De visste at de var pilegrimer, og la ikke så stor vekt på det materielle. I stedet så de opp mot himmelen, deres kjæreste fedreland, og følte seg oppmuntret og styrket.»

Med kurs for «den nye verden»

Midt under prøvelser og landflyktighet ble kjærligheten og troen styrket. De stolte på Herrens løfter, og han sviktet dem ikke i nødens stund. Hans engler var til stede for å oppmuntre og støtte dem. Og da Guds hånd syntes å peke ut over havet til et landområde der de selv kunne grunnlegge en stat og gi sine barn trosfrihetens dyrebare arv, drog de av gårde uten å nøle.

Gud tillot at hans folk møtte motgang for å forberede dem til å oppfylle hans hensikt. Menigheten var blitt fornedret for at den kunne bli opphøyet. Nå ville Gud åpenbare sin makt for dens skyld, så verden enda en gang skulle få se at han ikke svikter dem som stoler på ham. Han hadde ledet begivenhetene slik at både Satans vrede og onde menneskers utspill bare tjente til å fremme hans ære og føre hans folk til et trygt sted. Forfølgelse og landflyktighet åpnet veien til frihet.

Da puritanerne var blitt tvunget ut av den engelske kirken, sluttet de seg sammen som Herrens frie folk og lovte hverandre at de «sammen ville gå på de veier han hadde vist dem, eller som han senere ville vise dem».4 Denne holdningen vitnet om ekte reformasjon og var det bærende prinsipp i protestantismen. Derfor reiste de første pilegrimene fra Nederland for å finne et hjem i den nye verden. John Robinson, presten deres, som ble forhindret i å følge med dem, sa i sin avskjedstale: «Brødre, vi skal snart skille lag, og Herren alene vet om jeg noen gang skal få se dere igjen. Men enten Herren vil det slik eller ikke, pålegger jeg dere innfor Gud og hans engler at dere ikke følger meg lenger enn jeg har fulgt Kristus. Hvis Gud skulle åpenbare noe mer gjennom et annet av sine redskaper, så vær like villig til å ta imot det som dere har vært til å ta imot det jeg har forkynt. For jeg er overbevist om at Herren villa mer lys stråle frem fra sitt hellige ord.»

«Jeg kan ikke nok beklage tilstanden i de reformerte kirker. De har stanset i sin åndelige utvikling og vil ikke gå lenger enn reformasjonens ledere gikk. Luthers etterfølgere nekter å gå lenger enn det Luther så, … og kalvinistene sitter fast der deres store leder forlot dem, selv om han ikke så alt. Dette er virkelig til å gråte av. Selv om de var brennende og strålende lys på sin tid, trengte de likevel ikke til bunns i Guds råd. Dersom de hadde levd nå, ville de vært like så villige til å ta imot mer lys som da de tok imot det første lyset.»6

«Husk løftet dere har gitt, at dere vil gå på alle Herrens veier som han har vist dere eller vil vise dere. Husk at dere har lovt Gud og hverandre at dere vil ta imot lyset som hans hellige ord åpenbarer. Men vær endelig klar over hva dere tar imot som sannhet. Studer det

nøye og sammenlign det med andre skriftord før dere godtar det. For det er utenkelig at kristenheten, som nylig har kommet ut av et tykt antikristelig mørke, straks kan tilegne seg all kunnskap»

Misforstått religionsfrihet

Ønsket om trosfrihet fikk pilegrimene til å trosse den farlige sjøreisen og til å holde ut alle strabaser og farer i et ubebodd land, og med Guds hjelp grunnlegge en mektig nasjon på kysten av Amerika. Men om disse pilegrimene var aldri så ærlige og gudfryktige, forstod de enda ikke hva religiøs frihet egentlig var. Den frihet de ofret så meget for å oppnå for seg selv, var de ikke like villige til å la andre få del i. Svært få, selv blant 1600-tallets mest fremtredende tenkere og moralister, hadde noen klar oppfatning av dette viktige prinsippet som er et produkt av Det nye testamente - at Gud alene kan dømme i menneskers trosforhold.

Læren om at Gud har gitt kirken rett til å kontrollere samvittigheten og til å definere og straffe kjetteri, er en av romerkirkens villfarelser som har dypest røtter. Selv om reformatorene forkastet den katolske troslære, var det ikke fritt for at de selv var preget av den samme intoleranse. Det tette mørket som pavemakten under sin lange herskertid hadde omgitt hele kristenheten med, var enda ikke helt fjernet. En av de mest fremtredende predikanter i kolonien ved Massachusettsbukten uttalte: «Det var toleranse som gjorde verden kristendomsfiendtlig, og kirken tok aldri skade av å straffe kjettere.»

Kolonistene holdt fast på at bare kirkemedlemmer skulle ha stemmerett. Det ble opprettet en slags statskirke. Alle måtte betale kirkeskatt, og øvrigheten skulle ta seg av kjettere. Den borgerlige makt lå dermed i kirkens hender. Det varte ikke lenge før disse tiltak førte til det uunngåelige resultatet - forfølgelse.

Elleve år etter at den første kolonien var grunnlagt, kom Roger Williams til den nye verden. I likhet med de første pilegrimene kom også han for å finne trosfrihet. Men i motsetning til dem forstod han det som få på hans tid enda hadde innsett, at denne friheten er en selvsagt rett for alle mennesker, uansett tro. Han var en ivrig sannhetssøker, og i likhet med Robinson mente han det var utenkelig at de allerede hadde mottatt alt lys fra Guds ord. Williams var den første i moderne tid som gjennomførte en statsdannelse på grunnlag av ideen om samvittighetsfrihet og likhet for loven.

Han erklærte at det var øvrighetens plikt å hindre forbrytelser, men aldri å kontrollere samvittigheten. «Folket eller øvrigheten kan bestemme menneskenes innbyrdes forhold. Men hvis de blander seg opp i deres plikter mot Gud, overskrider de sin kompetanse, og ingen kan føle seg trygg. For det sier seg selv at dersom øvrigheten har makt til det, kan den foreskrive en troslære i dag og en annen i morgen, slik som enkelte konger og dronninger i England har gjort, og flere paver og kirkeråd. Troen vil da bare skape forvirring.»

Det ble krevd at alle skulle være til stede ved de offentlige gudstjenester. Straffen for å overtre denne loven var bøter eller fengsel. Williams avviste denne bestemmelsen. Den verste paragrafen i den engelske loven var den som tvang folk til å gå til gudstjeneste i sognekirken. Å tvinge folk til gudstjenestefellesskap med dem som hadde en annen tro, var å krenke deres naturlige rettigheter, mente han. Å tvinge ikke religiøse og, uvillige mennesker til den offentlige gudstjenesten var likefrem å skape hyklere. «Ingen skal være tvunget til å delta i gudstjeneste eller til å være med å opprettholde en gudstjeneste,» sa han. «Men er ikke arbeideren sin lønn verd?» spurte de forbausede motstanderne. «Jo,» svarte han, «fra dem som leier ham.»

Roger Williams var aktet og avholdt som en tro predikant. Han var begavet, ubøyelig rettskaffen og menneskevennlig. Men det kunne ikke tolereres at han avviste øvrighetens makt over kirken og krevde religiøs frihet. Man hevdet at hvis disse synspunktene ble ført ut i livet, ville det undergrave landets styre og stell. For å unngå å bli arrestert måtte han trosse vinterstorm og kulde og flykte inn i de store skogene. «I fjorten uker måtte jeg flakke omkring i vinterkulden og hadde hverken brød eller seng.» Men «ravnene kom med mat til meg». Og ofte fant han ly i et hult tre. Han fortsatte den strabasiøse flukten gjennom snø og veiløs skog inntil han fant ly hos en indianerstamme som han tidligere hadde forsøkt å undervise om evangeliet, og som han hadde vunnet tillit og aktelse hos.

Etter flere måneders strabaser og omflakkende liv nådde han endelig frem til Narragansett-bukten. Der grunnla han den første staten i nyere tid som fullt ut anerkjente retten til religiøs frihet. Hovedprinsippet var at hvert menneske skulle ha rett til å tilbe Gud etter sin egen samvittighet. Denne lille staten, Rhode Island, ble et tilfluktssted for de undertrykte. Den vokste og blomstret slik at dens grunnleggende prinsipper, borgerlig og religiøs frihet, ble hjørnesteinen i den amerikanske republikk.

I uavhengighetserklæringen, det ærverdige, gamle dokumentet som var fedrenes frihetsbrev, står det: «Vi anser det for innlysende at alle mennesker er skapt like, og at deres skaper har gitt dem visse uavhendelige rettigheter. Blant disse er liv, frihet og søking etter lykke.» Forfatningen garanterer klart samvittighetens ukrenkelighet: «Ingen religiøse kvalifikasjoner skal kreves for å inneha et offentlig tillitsverv i De forente stater.» «Kongressen skal ikke vedta noen lov om innføring av statsreligion eller som forbyr fri religionsutøvelse.»

«De som laget forfatningen, anerkjente det tidløse prinsippet at menneskets forhold til Gud er hevet over all menneskelig lovgivning, og at samvittighets friheten er ukrenkelig. Det er ikke nødvendig med noen argumentering for å stadfeste dette prinsippet, for vi bærer det med oss i vårt eget bryst. Det var bevisstheten om dette som hjalp de mange martyrene gjennom pinsler og bål i tross mot menneskelige lover. De følte at plikten mot Gud gikk foran lydigheten mot menneskelige lover, og at ikke noe menneske hadde rett til å herske over samvittigheten. Dette er et medfødt prinsipp som ingen kan fjerne.»

Folkeøkning og idealsenkning

Etter hvert som det ble kjent ut over Europa at det fantes et land der enhver kunne nyte frukten av sitt arbeid og følge sin egen samvittighet, drog tusenvis av mennesker til den nye verden. Det oppstod mange nye kolonier. Massachusetts vedtok en lov om offentlig støtte til kristne av alle nasjonaliteter som måtte flykte over Atlanterhavet «for å unngå krig, hungersnød eller undertrykkelse». Slik ble flyktninger og undertrykte ved lov budt velkommen som nasjonens gjester.15 I løpet av tjue år etter at de første pilegrimene hadde landet ved Plymouth, hadde like mange tusen slått seg ned i Ny-England.

For å oppnå det de søkte, var de tilfreds med å tjene bare det nødvendige til livets opphold ved slit og sparsomhet. De forlangte ikke mer av jorden enn et rimelig utbytte av sitt arbeid. Ingen gylne drømmer kastet falsk glans over deres sti. «De var tilfreds med den langsomme, men stadige fremgang i det samfunnet de hadde stiftet. Tålmodig holdt de ut villmarkens mange savn. Med tårer og svette vannet de frihetens tre, inntil det slo dype røtter i landet.»

Bibelen var troens grunnvoll, visdommens kilde og frihetens dokument. Dens prinsipper ble flittig innskjerpet i hjemmet, i skolen og i kirken, og fruktene viste seg i nøysomhet, opplysning, renhet og avhold. Det kunne gå årevis uten at noen så en dranker eller hørte en ed eller møtte en tigger. Dette viste klart at Bibelens prinsipper var det sikreste vern om et folks storhet. De svake og isolerte koloniene vokste til et forbund av sterke stater, og verden la med undring merke til den fred og fremgang som preget «en kirke uten pave og en stat uten konge».

Stadig flere drog over til Amerika, men mange hadde helt andre motiver enn dem som drev de første pilegrimene. Den opprinnelige tro og renhet hadde fremdeles en sterk karakterdannende innflytelse, men den ble mindre etter hvert som det kom flere som bare søkte materielle fordeler.

Ordningen som de første kolonistene gjennomførte, at bare kirkemedlemmer hadde stemmerett og kunne ha offentlige embeter, hadde svært skadelige følger. Hensikten var å bevare staten ren, men det førte til korrupsjon i kirken. All den stund en trosbekjennelse var en betingelse for å oppnå stemmerett og adgang til offentlige embeter, var det mange som sluttet seg til den offisielle kirke ut fra taktiske motiver og uten å være omvendt. Kirken kom derfor hovedsakelig til å bestå av verdslige mennesker. Det var tilmed prester som forkynte falske læresetninger, og som var fremmede overfor Den Hellige Ånds fornyende kraft.

Enda en gang var man vitne til det som historien forteller om helt fra Konstantins tid, at det fører galt av sted når man forsøker å fremme kirkens interesser ved hjelp av staten, og ber de verdslige myndigheter om støtte på vegne av ham som sa: «Mitt rike er ikke av denne

verden.» En forening mellom kirke og stat, uansett hvor løs den måtte være, kan synes å føre verden nærmere kirken. Men i virkeligheten fører den kirken nærmere verden.

Økt sekularisering

Det viktigste prinsippet som Robinson og Roger Williams så kraftig slo til lyd for, at sannhet åpenbares gradvis, og at de kristne alltid skulle være beredt til å ta imot alt lys som måtte stråle ut fra Guds hellige ord, ble tapt av syne av deres etterkommere. De protestantiske kirker både i Amerika og Europa som i så stor grad hadde nytt godt av reformasjonen, fortsatte ikke på reformasjonens vei.

Fra tid til annen fremstod enkelte trofaste menn som forkynte nytt lys og avslørte gamle villfarelser. Men som jødene på Kristi tid, eller pavedømmets forkjempere på Luthers tid, var flertallet tilfreds med å tro det deres fedre hadde trodd, og leve som de hadde levd. Derfor ble kristentroen enda en gang redusert til ren formalisme. De holdt fast på villfarelser og overtro som de ville ha forkastet dersom de hadde holdt seg til lyset fra Guds ord.

Den innstilling som reformasjonen hadde vakt til live, døde gradvis. Snart var behovet for en reformasjon i de protestantiske kirker like stort som i romerkirken på Luthers tid. Det hersket den samme verdslighet og åndelige sløvhet. Menneskelige meninger og teorier ble opphøyet på bekostning av Guds ord.

Den store bibelspredning som fant sted i begynnelsen på 1800-tallet, og det klare lys som dermed skinte over verden, ble ikke fulgt opp med tilsvarende økning i kunnskap om åpenbart sannhet eller erfaringsmessig kristentro. Satan kunne ikke lenger holde Guds ord borte fra folk, for alle hadde nå adgang til å lese det. Men for å oppnå sin hensikt fikk han mange til å vurdere det på en overfladisk måte. Folk forsømte å studere Skriften. Resultatet ble at de holdt fast på falske tolkninger og ubibelske læresetninger.

Da Satan innså at han ikke kunne utrydde sannheten ved forfølgelse, benyttet han den samme kompromissplan som hadde ført til det store frafallet og dannelsen av romerkirken. Denne gangen gjaldt det ikke først og fremst å få de kristne til å alliere seg med hedninger, men med slike som var så opptatt av det som hørte verden til, at de i virkeligheten var like mye avgudsdyrkere som de som tilbad utskårne bilder.

Denne alliansen var ikke mindre ødeleggende da enn i tidligere tider. Hovmod og ødselhet vokste frem under religionens kappe, og kirken ble fordervet. Satan fortsatte med å forfalske Bibelens lære, og tradisjoner som med tiden skulle ødelegge millioner av mennesker, slo dype røtter. Kirken støttet og forsvarte disse tradisjonene i stedet for å kjempe for den tro «som en gang for alle er overgitt til de hellige». På den måten nedvurderte man det som reformatorene hadde kjempet og lidd så meget for.

Kapittel 17 - Tegn i Tiden

Noe av det vakreste og mest gripende som Bibelen åpenbarer, er løftet om Kristi gjenkomst for å fullføre frelsesverket. Guds pilegrimsskare, som så lenge har vandret omkring i «dødens land og skygge», får her et kostelig og gledelig løfte om at han som er «oppstandelsen og livet», vil komme igjen for å hente de forviste hjem.

Læren om Kristi gjenkomst er selve grunntonen i Den hellige skrift. Fra den dagen da det første menneskepar med sorg måtte forlate Edens hage, har de troende ventet på at han som de hadde fått løfte om, skulle komme for å knuse ødeleggerens makt og føre dem tilbake til det tapte Paradis. Fortidens hellige menn så frem til at Messias skulle komme i herlighet og oppfylle deres håp.

Enok, den sjuende i rekken fra dem som bodde i Edens hage, og som i tre hundre år vandret med Gud her på jorden, fikk se befrieren i det fjerne. «Se, Herren kommer med sine hellige engler i tusentall for å holde dom over alle,» uttalte han. Midt under lidelsen utbrøt Job med usvekket tillit: «Jeg vet at min gjenløser lever; og som den siste skal han stå fram på jorden. Når det ikke er noe igjen av min hud, og mitt kjøtt er tæret bort, da skal jeg skue Gud. Jeg skal se ham med egne øyne, jeg selv og ikke en fremmed.»

Løftene om Jesu gjenkomst tatt på alvor

Løftet om at Kristus skal komme igjen for å regjere i rettferd, har inspirert Bibelens forfattere til å komme med de mest opphøyde og gripende utsagn. Poeter og profeter har skildret det med ord som gløder av himmelsk ild. Om Israels Gud og hans makt og storhet sier sangeren: «Gud stråler fram fra Sion, skjønnhetens krone. Vår Gud kommer, han tier ikke. ... Han kaller på himmelen der oppe og på jorden; for han vil dømme.» «Himmelen skal glede seg, jorden skal juble. ... De skal rope for Herren, han som kommer; han kommer for å dømme jorden. Han skal dømme verden med rettferd og styre folkene med troskap.»

Profeten Jesaja skrev: «Våkn opp og rop av fryd, dere som bor i støvet! For din dugg er en lysende dugg, og jorden gir døde tilbake til livet.» «Han skaloppsluke døden for evig. Herren vår Gud skal tørke tårene bort fra hvert ansikt. Fra hele jorden skal han ta bort den skjensel hans folk lider. For Herren har talt. Den dagen skal de si: ’Se, dette er vår Gud! Vi ventet på ham, og han frelste oss; dette er Herren som vi satte vårt håp til. La oss juble og glede oss over hans frelse! ’»3

I et syn fikk Habakkuk se Jesu gjenkomst. «Gud kommer fra Teman, Den Hellige fra Paran-fjellet. Hans herlighet dekker himmelen, jorden er full av hans pris. Glansen fra ham er som lyset, stråler går ut fra hans hånd.» «Han skrider fram, og jorden rister, folkeslag skjelver for hans blikk. Gamle fjell slår sprekker, eldgamle åser synker sammen. Han går fram som i gammel tid.» «Fjellene ser deg og skjelver, styrtregnet fosser ned, havdypet

buldrer og bruser. Det løfter sin hånd mot det høye. Sol og måne blir i sin bolig; de flykter for dine blinkende piler, for glansen av ditt lynende spyd.» «Du drar ut for å frelse ditt folk, for å frelse din salvede.»

Da Jesus skulle forlate disiplene, trøstet han dem med forsikringen om at han ville komme igjen. «La ikke hjertet bli grepet av angst. Tro på Gud og tro på meg! I min Fars hus er det mange rom. ... For jeg går for å gjøre i stand et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for dere, vil jeg komme tilbake og ta dere til meg.» «Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin trone i herlighet, og alle folkeslag skal samles foran ham»

Englene som ble tilbake på Oljeberget etter Jesu himmelfart, gjentok løftet om hans gjenkomst: «Denne Jesus som ble tatt opp til himmelen fra dere, han skal komme igjen på samme måte som dere har sett ham fare opp til himmelen.» Apostelen Paulus ble inspirert til å uttale: «For når befalingen lyder, og det høres et rop fra overengelen og støt i Guds basun, da skal Herren selv stige ned fra himmelen.» Og profeten fra Patmos vitner: «Se, han kommer i skyene! Hvert øye skal se ham.»

Jesu gjenkomst innleder tiden «da alt det gjenopprettes som Gud har talt om fra eldgamle dager gjennom sine hellige profeter». Da skal ondskapens langvarige herredømme ta slutt. «Herredømmet over verden er tilfalt vår Herre og hans Salvede, og han skal være konge i all evighet.» «Herrens herlighet skal åpenbares, alle mennesker skal se det.» Herren vår Gud skal «la rettferdighet spire fram og lovsang lyde for alle folkeslag». «Den dagen skal Herren, Allhærs Gud, bli en fager krans og en strålende krone for resten av sitt folk.»

Da skal Messias opprette fredsriket som lenge har vært ventet. «Herren skal trøste Sion, trøste alle øde steder i landet. Han gjør ørkenen der lik Eden og ødemarken lik Herrens hage.» «Libanons herlighet får den i gave, Karmels og Sarons prakt.» Du skal ikke lenger kalles «Den forlatte», og ditt land skal ikke mer hete «Ørken». Men du skal kalles «Min kjæreste», og ditt land skal hete «Hustru». «Som en brudgom gleder seg over sin brud, skal din Gud ha sin glede i deg.»

De kristnes håp og forventning

Gjennom alle tider har Herrens gjenkomst vært hans sanne etterkommeres håp. Frelserens avskjedsløfte på Oljeberget om at han ville komme igjen, gjorde fremtiden lysere for disiplene og fylte dem med glede og håp som ingen sorg kunne slokke og ingen motgang svekke. Under lidelse og forfølgelse var tanken på «at vår store Gud og frelser Kristus Jesus skal komme til syne i herligheten», det «salige håp» for dem. De kristne i Tessalonika sørget når de måtte begrave sine kjære som hadde håpet å oppleve Herrens komme. Men Paulus, læreren deres, minnet dem om oppstandelsen ved Jesu gjenkomst. Da skulle de døde i Kristus oppstå, og sammen med de levende rykkes opp for å møte Herren. «Og så skal vi være sammen med Herren for alltid. Trøst da hverandre med disse ord!»

På klippeøya Patmos hører Johannes dette løfte: «Ja, jeg kommer snart.» Og det lengselsfulle svaret han gir, er uttrykk for menighetens bønn under hele pilegrimsvandringen: «Amen. Kom, Herre Jesus!» Fra fengsel, bål og skafott, der martyrene vitnet om sannheten, lyder deres vitnesbyrd om tro og håp ned gjennom århundrene. Fordi de var «overbevist om Kristi oppstandelse og derfor også om sin egen, foraktet de døden og hevet seg over den», som en av de kristne i samtiden uttrykte det. De var villige til å gå i døden for å «kunne oppstå frie». De ventet at «Herren skulle komme fra himmelen i Faderens herlighet» «for å gi riket til de rettferdige». Valdenserne hadde den samme tro. Wiclif så frem til Jesu gjenkomst som menighetens håp.

Luther uttalte: «Jeg føler meg overbevist om at det ikke er så mye som tre hundre år til dommedag. Gud vil ikke og kan ikke bære over med denne onde verden stort lenger.» «Den store dagen nærmer seg da styggedommens herrevelde skal bli styrtet.»

«Den gamle verden skal snart forgå,» sa Melanchton. Calvin påla de kristne «ikke å være tvilrådige, men inderlig lengte etter dagen for Kristi komme som den lykkeligste av alle begivenheter». Han uttalte at «hele familien av troende ser frem til den dagen». «Vi må lengte etter Kristus, vi må søke og meditere inntil dagen gryr da vår Herre fullt ut vil åpenbare sitt rikes herlighet.»

«Har ikke vår Herre Jesus faret legemlig til himmelen?» uttalte John Knox, den skotske reformatoren. «Skal han ikke komme igjen? Vi vet at han skal komme, og det snart.» Ridley og Latimer, som gav sitt liv for sannhet og rett, ventet i tro på Herrens komme. Ridley skrev: «Uten tvil nærmer det seg slutten for denne verden. Det tror jeg, og jeg sier det rett ut. Derfor bør vi, som Guds tjener Johannes, av hjertet rope til Kristus, vår frelser: 'Kom, Herre Jesus!'»

«Tanken på Herrens komme er overmåte stor og gledelig for meg,» sa Baxter. «Det er troens verk og et kjennetegn på Guds folk at de gleder seg til Herrens gjenkomst og venter på det salige håp.» «Når døden er den siste fiende som skal tilintetgjøres i oppstandelsen, kan vi lære å forstå hvor intenst de troende burde lengte etter og be om at Kristus må komme, så den endelige og fullstendige seier må bli til virkelighet.» «Dette er dagen som alle troende bør lengte etter og håpe og vente på, for den betyr fullendelsen av deres frelse og oppfyllelsen av deres ønsker og mål.» «Herre, fremskynd denne store dagen!» Det var dette håpet som preget apostelmenigheten, «menigheten i ødemarken» og reformatorene.

Jordskjelvet i Lisboa

Det profetiske ord forteller ikke bare hvordan og hvorfor Jesus kommer, men peker også på tegn som viser når tiden nærmer seg. Jesus sa: «Det skal vise seg tegn i sol og måne og stjerner.» Da «skal solen bli formørket og månen miste sitt lys. Stjernene skal falle ned fra himmelen, og himmelrommets krefter skal rokkes. Og de skal se Menneskesønnen komme i skyene med stor makt og herlighet».

Slik skildrer Åpenbaringsboken de første tegnene som skal varsle Kristi gjenkomst: «Da kom det et stort jordskjelv. Solen ble svart som en sørgedrakt, hele månen ble som blod.» Disse tegnene fant sted før slutten på 1700-tallet. Profetien ble oppfylt da det mest omfattende jordskjelv som noen vet om, inntraff i året 1755. Selv om det i alminnelighet er kjent som jordskjelvet i Lisboa, forplantet det seg til størstedelen av Europa, Afrika og Amerika. Det kunne merkes på Grønland, De vestindiske øyer og Madeira, I Norge og Sverige og på De britiske øyer. Det strakte seg over et område på ikke mindre enn ti millioner kvadratkilometer. I Afrika var skjelvene nesten like kraftige som i Europa. En stor del av Alger ble ødelagt, og ikke langt fra Marokko ble en by med nærmere 10 000 innbyggere begravd. En voldsom flodbølge veltet inn over kysten av Spania og Afrika, skylte over byer og ødela mye.

Ødeleggelsene var størst i Spania og Portugal. I Cadiz skal flodbølgen ha vært nesten tjue meter høy. «Noen av de høyeste fjellene i Portugal ble likesom revet løs fra selve grunnen. Noen av dem åpnet seg i toppen og ble flerret i stykker på en merkelig måte, så svære fjellmasser ble kastet ned i dalene omkring. Det heter at flammene slo ut fra disse fjellene.»

I Lisboa kunne man høre en underjordisk torden, og skjelvet som fulgte, la det meste av byen i ruiner. I løpet av omkring seks minutter omkom seksti tusen mennesker. Havet trakk seg først utover så bunnen lå bar. Så veltet det innover igjen og steg femten meter over normal vannstand. Av andre uvanlige begivenheter som skal ha inntruffet i Lisboa under katastrofen, var at et nytt, storslått kaianlegg av marmor forsvant i havet. En stor menneskemengde hadde samlet seg der for å unngå murbygningene som styrtet sammen. Men plutselig forsvant kaien med hele folkemengden. Ikke en eneste kom noen gang opp til overflaten.

Jordskjelvet førte til at alle kirkene og klostrene raste sammen. Det samme skjedde med alle de store offentlige bygninger og over en fjerdedel av husene. Et par timer etter jordskjelvet brøt det ut brann i forskjellige bydeler, og i nesten tre dager herjet den så voldsomt at byen ble totalt ødelagt. Jordskjelvet fant sted på en helligdag da kirkene og klostrene var fulle av folk, og bare få av dem reddet livet. Redselen var ubeskrivelig. Ingen gråt. De kunne simpelthen ikke. De bare løp frem og tilbake sanseløse av redsel og fortvilelse, mens de slo seg i ansiktet og på brystet og ropte: «Barmhjertighet! Verden går under!» Mødre glemte barna sine og løp omkring med krusifikser. Uheldigvis søkte mange ly i kirkene, men krusifiksene kunne ikke hjelpe dem. Forgjeves klynget de arme menneskene seg til alterene. Helgenbilder, prester og vanlig folk ble begravd i de samme ruinene. Det blir anslått at nitti tusen mennesker mistet livet denne skjebnesvangre dagen.

Uforklarlige naturfenomener

Et kvart århundre senere kom det neste tegnet som det profetiske ord hadde varslet: sol- og måneformørkelsen. Dette var enda mer påfallende, for tidspunktet da det skulle skje, var

nøyaktig forutsagt. I sin samtale med disiplene på Oljeberget hadde Jesus skildret den langvarige trengselstiden for menigheten - de 1260 år med pavelig forfølgelse - som han lovte skulle bli forkortet. Han hadde nevnt bestemte begivenheter som skulle skje før hans gjenkomst, og angitt tiden da den første skulle finne sted: «Men i de dager, etter denne trengselstid, skal solen bli formørket og månen miste sitt lys.» De 1260 dager, eller år, endte i 1798. Et kvart århundre tidligere hadde forfølgelsen nesten opphørt. Så skulle solen bli formørket. Den 19. mai 1780 ble dette oppfylt.

Et av de merkeligste og hittil uoppklarte fenomener er den mørke dagen, den 19. mai 1780, da det fant sted en uforklarlig formørkelse over store deler av Ny-England.

Et øyenvitne som bodde i staten Massachusetts, beskriver hendelsen slik: «Morgenen var klar og fin, men snart skyet det over. Fra de mørke, truende skyene begynte det å lyne og tordne, og det regnet litt. Ved nitiden letnet det, og skyene fikk et messing- eller kobberfarget skjær, mens jord, fjell, trær, hus, vann og mennesker så helt annerledes ut i dette merkelige, unaturlige lyset. Litt senere bredte en tung, svart sky seg over hele himmelhvelvingen, unntatt en smal rand i horisonten, og det ble like så mørkt som det pleier å være klokken ni en sommerkveld. ...

Folk ble engstelige og urolige og grepet av ærefrykt. Kvinner stod i dørene og speidet ut over det mørke landskapet. Mennene kom hjem fra arbeidet ute på åkeren, snekkeren la fra seg verktøyet, smeden forlot smien og kjøpmannen disken. Skolene sluttet, og skjelvende løp barna hjem. Folk som var på reise, tok inn på nærmeste gård. 'Hva vil nå skje?' var spørsmålet alle var opptatt av. Det var som om en orkan var i ferd med å feie inn over landet, eller som om det var verdens ende.

Lys ble tent, og peisilden skinte like klart som på en høstkveld uten måne. Hønsene satte seg til å sove på vaglet, og kyrne samlet seg ved grindene og rautet. Froskene kvekket, fuglene kvitret for kvelden og flaggermusene fløy omkring. Men menneskene visste at det ennå ikke var natt. ...

Nathanael Whittaker, som var prest i Tabernakelmenigheten i Salem, hevdet i sin preken at mørket var overnaturlig. Også mange andre steder ble det kalt sammen til gudstjeneste. Teksten for de improviserte prekener viste at mørket var forutsagt i Skriften. ... Mørket var tettest like etter klokken elleve.» «De fleste steder var det så mørkt at folk ikke kunne se hva klokken var. De kunne heller ikke spise eller gjøre husarbeid uten å tenne lys. ...

Mørket dekket et forbausende stort område. Det kunne observeres så langt øst som til Falmouth, og i vest til de fjerneste deler av Connecticut og Albany. Mot syd strakte det seg helt til kysten, og så langt nord som det fantes amerikanske bosettinger.»

Et par timer før kveldstid ble det tette mørket avløst av en delvis klar himmel, og solen ble synlig, selv om den ennå var dekket av en tung, tett tåke. Etter solnedgang ble himmelen igjen overskyet, og det ble ganske snart mørkt. Mørket om natten var ikke mindre uvanlig

og skrekkinngytende enn det hadde vært om dagen. Til tross for at det var nesten fullmåne, var det umulig å se uten kunstig lys. Fra nabohusene eller på litt avstand kunne lyset så vidt skimtes som gjennom et slags egyptisk mørke.

Et øyenvitne uttalte: «Jeg kunne ikke la være å tenke på at dersom hvert eneste lysende legeme i universet var dekket av ugjennomtrengelige skygger eller helt fjernet, kunne mørket ikke ha vært tettere.»Selv om det var fullmåne ved nitiden, klarte den ikke på noen måte å fortrenge det dødlignende mørke. Etter midnatt forsvant mørket, og da månen endelig kom til syne, var den rød som blod.

Den 19. mai 1780 blir i historien omtalt som «den mørke dagen». Helt siden Moses' tid kjenner man ikke til et mørke så ugjennomtrengelig og utbredt og av så lang varighet. Skildringen som øyenvitner gav, er bare et ekko av Herrens ord som profeten Joel skrev ned to og et halvt tusen år tidligere: «Solen forvandles, den formørkes, og månen blir som blod før Herrens dag kommer, den store og skremmende.»

Passiv holdning til tidenes tegn

Kristus hadde pålagt sitt folk å legge merke til tegnene og glede seg over varslene om hans gjenkomst: «Når dette begynner å skje, da rett dere opp og løft hodet, for da er deres forløsning nær.» Han bad dem også legge merke til trærne som skyter knopp om våren, og sa: «Når dere ser at de springer ut, forstår dere at sommeren er nær. Slik skal dere også, når dere ser at dette skjer, vite at Guds rike er nær.»

Men etter hvert som hovmod og formalisme fortrengte ydmykhet og hengivenhet i menigheten, kjølnet kjærligheten til Kristus og troen på hans gjenkomst. De som bekjente seg til å være Guds folk, ble opptatt av verdslighet og forlystelse, og glemte det Jesus hadde sagt om tegnene på sitt komme. De rett og slett ignorerte læren om Kristi gjenkomst. De bibeltekstene som handler om dette, ble feiltolket, slik at den for en stor del ble oversett og glemt. Dette var særlig tilfelle i kirkesamfunnene i Amerika. Alle folkegrupper hadde frihet og en høy levestandard. Jakten på rikdom og luksus, som førte til en altoppslukende lyst til å tjene penger, det hissige kappløp etter å oppnå popularitet og makt, som syntes å være oppnåelig for alle, fikk folk til å konsentrere sine interesser og forhåpninger om de materielle ting. Den alvorlige begivenheten da denne verden skal forgå, skjøv de inn i en fjern fremtid.

Da Jesus fortalte disiplene om tegnene på sin gjenkomst, forutsa han frafallet som ville skje like før. Som på Noahs tid ville folk være travelt opptatt med fornøyelser og verdslige sysler. De skulle kjøpe og selge, plante og bygge, gifte seg og gifte bort uten tanke på Gud og det evige liv. Til dem som lever i denne tiden, lyder Kristi formaning: «Vær på vakt, og la dere ikke sløve av svir og drikk eller av livets bekymringer, så den dagen plutselig kommer over dere som en snare.» «Våk hver tid og stund, og be om å få kraft til å komme velberget fra alt dette som skal hende, og bli stående for Menneskesønnen.»

Tilstanden i menigheten på den tiden er klart skildret i Jesu utsagn i Åpenbaringsboken: «I navnet er du levende, men du er død.» Og til dem som ikke vil våkne opp av sin likegyldige trygghet, lyder denne advarsel: «Men hvis du ikke våker, skal jeg komme som en tyv, og du skal ikke vite timen når jeg kommer over deg.»

Budskapet om Jesu gjenkomst

Menneskene måtte våkne og innse faren som truet, så de kunne berede seg for de alvorsfulle begivenheter i forbindelse med nådetidens avslutning. Guds profet sier: «Stor og skremmende er Herrens dag, hvem kan holde den ut?» Hvem kan bestå når Frelseren kommer, for hans «blikk er for rent til å se på det onde». For dem som roper: «Min Gud! Vi kjenner deg,» men som likevel har brutt hans pakt og jager etter andre guder, mens de skjuler ugudelighet og går på urettferdighets stier, er «Herrens dag» mørk, «ikke lys, stummende mørk og uten lysskjær». På den tid skal det skje at jeg gjennomsøker Jerusalem med lys og lykt og krever mennene der til regnskap, de som sitter stive over bermen av sin vin og sier med seg selv: «Herren gjør verken godt eller ondt.» «Jeg vil straffe jorden for dens ondskap, de gudløse for deres misgjerning. Jeg gjør ende på de frekkes stolthet og lar voldsmenns hovmod bøyes.» «Deres sølv og gull kan ikke berge dem.» «Deres eiendom skal plyndres, deres hus bli ødelagt.»

Profeten Jeremia så frem til denne fryktelige tiden, og utbrøt: «Jeg vrir meg i smerte. Å, mitt hjertes vegger! Mitt hjerte stønner, jeg kan ikke tie. Jeg hører lyden av horn og hærrop. Sammenbrudd på sammenbrudd blir meldt.» «Den dagen er en vredens dag, en dag med nød og trengsel, en dag med storm og herjing, en dag med mulm og mørke, en dag med skyer og skodde, en dag med hornlåt og hærrop.» «Se, full av gru kommer Herrens dag, ... den skal legge jorden øde og utrydde synderne der.»

Med tanke på denne store dagen er det at Guds ord på den alvorligste og mest inntrengende måten oppfordrer Herrens folk til å våkne opp av sin åndelige sløvhet og søke ham i ydmykhet og anger: «Blås i horn på Sion, løft hærrop på mitt hellige fjell, så alle i landet skjelver av redsel! For Herrens dag er nær.» «Lys ut en faste og kunngjør høytidssamling! Kall folket sammen og innvi forsamlingen, la de gamle komme, ta småbarn og spedbarn med. La brudgommen gå ut av sitt rom og bruden ut av sitt kammer! Mellom forhallen og alteret skal prestene, Herrens tjenere, gråte.» «Vend om til meg av et helt hjerte, med faste og gråt og klage! Riv ikke klærne sund, men la angeren rive i hjertet! Vend om til Herren deres Gud! For han er nådig og barmhjertig, langmodig og rik på miskunn.»

For å berede et folk til å bestå på Herrens dag, skulle et stort reformverk bli utført. Gud så at mange blant dem som bekjente seg til å være hans folk, ikke bygde for evigheten. Derfor ville han sende et varselsbudskap for å vekke dem av sløvheten og berede dem for Jesu gjenkomst. Varselsbudskapet er gjengitt i Åp 14. Her forkynner himmelske vesener et trefoldig budskap, og like etter kommer Menneskesønnen for å høste jorden. Den første advarselen kunngjør den kommende dom. Profeten så en engel, som fløy høyt oppe under

himmelhvelvet. Han hadde et evig evangelium å forkynne for dem som bor på jorden, for alle nasjoner og stammer, tungemål og folk. Han ropte med høy røst: «Frykt Gud og gi ham æren! For nå er timen kommet da han skal holde dom. Tilbe ham som skapte himmel og jord, hav og kilder!»

Dette budskapet sies å være en del av «et evig evangelium». Oppgaven å forkynne evangeliet er ikke overlatt til engler, men til mennesker. Hellige engler har vært opptatt med å lede dette arbeidet og har drevet de store bevegelser som har hatt som oppgave å virke for menneskers frelse. Men selve forkynnelsen av evangeliet er overlatt til Kristi tjenere på jorden.

Gudfryktige personer som var lydige mot Guds Ånd og hans ord, skulle forkynne advarselen til verden. Det var de som gav akt på «profetordet», lampen «som lyser på et mørkt sted, inntil dagen gryr og morgenstjernen går opp». De hadde søkt etter kunnskap om Gud mer enn etter skatter, fordi de mente at det var «bedre å skaffe seg visdom enn sølv, den vinning den gir, er større enn gull». Og Herren åpenbarte guds rikets storhet for dem. «Herren har fortrolig samfunn med dem som frykter ham, i pakten med ham får de rettledning.»

Som på Kristi tid

Det var ikke de lærde teologer som forstod dette og som forkynte det. Hadde de vært trofaste vektere som med iver og bønn hadde gransket Skriften, ville de ha forstått hvor langt det var på natten. Profetiene ville ha åpenbart de begivenhetene som snart skulle finne sted. Men de var ikke innstilt slik, og budskapet ble forkynt av vanlige mennesker.

Jesus sa: «Dere må vandre mens dere ennå har lyset, så ikke mørket faller over dere.» De som vender seg bort fra lyset Gud har gitt, eller som forsømmer det mens de har adgang til det, blir i mørke. Men Jesus har sagt: «Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.» Enhver som er fast bestemt på å gjøre Guds vilje, og som oppriktig følger det lyset som allerede er gitt, vil få mer lys. En stjerne med himmelsk lys vil bli sendt til en slik person for å veilede ham til hele sannheten.

Da Kristus ble født, kunne prestene og de skriftlærde i Jerusalem, de som skulle forvalte Guds ord, ha forstått tidenes tegn, og forkynt at han som var lovt, skulle komme. Mika hadde forutsagt hans fødested, og Daniel hadde oppgitt tiden. Gud hadde kunngjort disse profetiene for jødenes ledere. De hadde ingen unnskyldning for å være uvitende om at Messias snart skulle komme, og unnlate å forkynne det. Deres uvitenhet skyldtes syndig forsømmelse. Jødene bygde minnesmerker over Guds profeter som var blitt drept, mens de i ærbødighet for verdens stormenn hyllet Satans tjenere. De var så opptatt av sin ærgjerrige kamp for status og makt i verden at de overså den anerkjennelse som himmelens konge ville gi dem.

Med alvor og interesse burde Israels åndelige ledere ha prøvd å finne ut hvor, når og på hvilken måte den største begivenhet i verdens historie skulle inntreffe - Guds Sønns komme for å frelse menneskene. Hele folket burde ha våket og ventet for å kunne være blant de første som bød verdens frelser velkommen. Men i Betlehem måtte to trette vandrere fra Nasaret gå gjennom den trange gaten helt til utkanten av byen i et forgjeves forsøk på å få tak i et sted der de kunne finne hvile og ly for natten. Men ingen dører var åpne for dem. Til slutt måtte de ta til takke med en ussel stall, og der ble verdens frelser født.

Engler hadde vært vitne til den herlighet som Guds Sønn hadde sammen med Faderen før verden ble til. Med den dypeste interesse hadde de sett frem til hans komme til jorden som en gledelig begivenhet for alle mennesker. Engler skulle bringe det glade budskap til dem som var beredt til å ta imot det, og med glede ville de kunngjøre det ut over jorden.

Kristus hadde fornedret seg for å ta på seg menneskelig natur. Han skulle bære en ubeskrivelig byrde av smerte når han gav seg selv som offer for synd. Men englene ønsket at Guds egen Sønn endog i sin fornedrelse skulle opptre blant menneskene med en verdighet og en herlighet som svarte til hans karakter. Ville verdens ledende menn samles i Israels hovedstad for å hylle ham? Skulle hærskarer av engler fremstille ham for en forventningsfull forsamling? En engel besøker jorden for å se hvem som er beredt til å by Jesus velkommen. Men han finner ikke noe tegn på forventning. Han hører ingen takk og lovsang fordi Messias skal komme. Engelen venter en stund over den utvalgte byen og over templet der Gud i århundrer hadde åpenbart seg. Men også her møter han den samme likegyldighet.

I sin prakt og stolthet bærer prestene frem vanhellige ofre i templet. Høyrøstet stiller fariseerne seg frem for folket eller sier frem hovmodige bønner på gatehjørnene. I palassene, blant tidens filosofer og i rabbinernes skoler er folk like uvitende om det vidunderlige som har fylt hele himmelen med fryd og lovsang - at menneskenes frelser snart skal komme til verden. Ikke noe tyder på at de venter Kristus. Ingen forberedelser blir gjort for livets fyrste. Full av undring er det himmelske sendebud i ferd med å vende tilbake til himmelen med den sørgelige kunngjøring.

Men så oppdager han en flokk gjetere som holder vakt over saueflokken om natten. Mens de stirrer opp mot stjernehimmelen, tenker de på forutsigelsen om en Messias som skal komme til jorden, og de lengter etter at det skal skje. Her er noen som er parat til å ta imot det himmelske budskap. Og plutselig viser Herrens engel seg og kunngjør den store gleden. En overjordisk herlighet stråler over hele sletten, og en talløs englehær kommer til syne. Og som om gleden er for stor til å formidles av et enkelt sendebud, bryter en mangfoldighet av røster ut i den sangen som alle de frelste en gang skal synge: «Ære være Gud i det høyeste og fred på jorden blant mennesker som har Guds velbehag!»

I årvåkenhet og forventning

Denne vidunderlige fortellingen fra Betlehem rommer en viktig undervisning. Den irettesetter vår vantro, vår stolthet, vår selvtilfredshet. Den gir oss varsel om å være på vakt så vi ikke med vår syndige likegyldighet overser tidens tegn og er uvitende om vår besøkelsestid.

Det var ikke bare på fjellene i Judea, ikke bare blant de fattige gjeterne at englene fant noen som ventet på Messias. Også blant fremmede folkeslag var det noen som ventet. Det var vismenn, rike og høybårne filosofer fra Østen. Gjennom naturstudium hadde de lært Gud å kjenne i hans skaperverk. I de hebraiske skriftene hadde de lest om stjernen som skulle stige opp fra Jakob. Med iver ventet de på ham som ikke bare skulle være en «trøst for Israel», men «et lys som blir til åpenbaring for hedningene» og til «frelse helt til jordens ende». De søkte etter lys, og lys fra Gud opplyste veien foran dem. Mens prestene og rabbinerne i Jerusalem, som var satt til å være sannhetens voktere og tolkere, var i mørke, førte den himmelske stjernen disse fremmede til den nyfødte kongens fødested.

Det er for «dem som venter på ham», at Kristus annen gang «skal komme til syne, ikke for syndens skyld, men for å frelse». Som tilfellet var med kunngjøringen om Frelserens fødsel, ble heller ikke budskapet om hans annet komme overlatt til folkets åndelige ledere. De hadde ikke opprettholdt kontakten med Gud, men hadde avvist lyset fra himmelen. Derfor var de ikke blant dem som apostelen Paulus omtaler på denne måten: «Men dere, brødre, er ikke i mørket, så dagen skulle overrumple dere som en tyv. For dere er alle lysets barn og dagens barn; vi hører ikke natten eller mørket til»

Vekterne på Sions murer burde ha vært de første til å ta imot kunngjøringen om Frelserens komme, de første til å heve røsten for å forkynne at hans komme var nær, de første til å oppfordre folk til å berede seg for å ta imot ham. Men de var likegyldige og drømte om fred og ingen fare mens folket sov i sine synder.

Jesus så sin menighet som et ufruktbart fikentre fullt av vakre blad, men uten frukt. Med stolthet overholdt de religionens ytre former, men de manglet sann ydmykhet, anger og tro - det eneste som gjør gudsdyrkelsen akseptabel for Gud. I stedet for å bære preg av Åndens dyder, var de hovmodige, formalistiske, forfengelige, selviske og herskesyke. En frafallen menighet lukket øynene for tidens tegn. Men Gud sviktet ikke, og hans trofasthet tok ikke slutt. Men de forlot ham og vendte seg bort fra hans kjærlighet. Løftene ble ikke oppfylt på dem, for de nektet å etterkomme betingelsene.

Dette er den uunngåelige følgen av å unnlate å verdsette og gjøre bruk av det lys og de fortrinn Gud gir. Dersom menigheten ikke vil gå der han viser vei, hvis den ikke tar imot hver lysstråle og utfører hver plikt han viser den, vil troslivet uunngåelig bli redusert til formalisme, og sann gudsfrykt vil forsvinne. Gang på gang kan dette påvises i kirkehistorien. Gud krever tro og lydighet som svarer til de goder og privilegier han har gitt.

Lydighet krever offer og innbefatter et kors. Derfor avslo så mange av Kristi bekjennende tilhengere å ta imot lyset fra himmelen. Som jødene i gammel tid, kjente de ikke sin besøkelsestid.34 Fordi de var stolte og vantro, gikk Herren forbi dem og åpenbarte sannheten for slike som, i likhet med gjeterne utenfor Betlehem og vismennene fra Østen, fulgte alt det lyset de fikk.

Kapittel 18 - En Mann for Sin Tid

Den mannen Gud valgte som banebryter til å forkynne Kristi gjenkomst, var en hederlig og rettskaffen bonde som hadde begynt å tvile på Skriftens guddommelige autoritet, men som likevel hadde et ærlig ønske om å kjenne sannheten. I likhet med mange andre reformatorer hadde William Miller (1782-1849) i sine yngre dager stridd med fattigdom. Av det lærte han flid og nøysomhet. Slekten hans var kjent for sin uavhengige, frihetselskende holdning, sin utholdenhet og glødende patriotisme, noe som også preget ham. Hans far var med som offiser i den amerikanske borgerkrigen, og de trange kår under Millers oppvekst kan ha sammenheng med farens oppofrende innsats i denne stormfulle tiden med kamp og lidelser.

Miller var sunn og kraftig, og alt i barndommen viste han tegn til å være mer enn vanlig begavet. Dette ble enda tydeligere etter hvert som han vokste opp. Han hadde et våkent sinn og en utpreget kunnskapstørst. Han hadde ikke anledning til å få høyere utdanning, men selvstudium, sunn fornuft og kritisk sans utviklet ham til en mann med vidsyn og god dømmekraft. Hans fremferd var uklanderlig, og hans omdømme misunnelsesverdig. Han ble respektert for sin rettvishet, nøysomhet og godgjørenhet. Ved flid og praktisk sans skaffet han seg snart gode kvalifikasjoner. Likevel søkte han stadig mer kunnskap. Han hadde forskjellige sivile og militære verv som skaffet ham anerkjennelse, og veien til velstand og ære syntes å ligge åpen.

Fra tvil til tro

Moren var meget from, og i barndommen fikk han sterke religiøse inntrykk. I ungdomstiden kom han sammen med deister som øvde en sterk innflytelse over ham. Mange av dem var nemlig gode samfunnsborgere som viste en vennlig og hjelpsom holdning. De var til en viss grad påvirket av det kristelige miljø de levde i. De positive egenskapene som de var kjent for, skyldtes for en stor del Bibelens innflytelse. Men disse verdifulle gavene ble brukt på en måte som var i strid med Guds ord. Samværet med disse personene resulterte i at Miller godtok deres synsmåter.

Den vanlige tolkning av Skriften bød på så store vanskeligheter at de syntes uoverkommelige. I hans nye oppfatning var det ikke rom for Bibelen, men han hadde ikke noe å sette i stedet. Derfor var han ikke på noen måte tilfreds. Likevel holdt han fast på disse synspunktene i omkring tolv år. Men da han var trettifire år, merket han at Guds Ånd virket på ham, og han følte at han var en synder. Det han hadde trodd på, gav ham ikke noen forsikring om lykke etter døden. Fremtiden var mørk og dyster. Senere skrev han om det han opplevde på denne tiden:

«Ideen om tilintetgjørelse var kald og frastøtende, og sluttresultatet var undergang for alle. Himmelen over meg var som kobber, og jorden under meg var som jern. Hva var

evigheten, og hvorfor eksisterte døden? Jo mer jeg spekulerte, desto større uklarhet! Jo mer jeg tenkte, desto mer forvirret ble jeg. Jeg prøvde å la være å tenke, men jeg kunne ikke kontrollere tankene. Jeg var virkelig i en elendig forfatning, men jeg skjønte ikke årsaken. Jeg klaget og bar meg, men visste ikke hva som var i veien. Jeg var klar over at noe var galt, men ikke hvor og hvordan jeg skulle finne det rette. Jeg sørget, men uten håp.»

Dette varte i flere måneder. «Plutselig stod Frelserens skikkelse klart for meg,» skrev han. «Det gikk opp for meg at det kanskje fantes en som var så god og medfølende at han ville sone vår synd og dermed frelse oss fra å lide dens straff. Jeg følte straks hvor god og kjærlig han måtte være, og forestilte meg at jeg kunne kaste meg i armene hans og stole på hans barmhjertighet. Men så kom spørsmålet: Hvordan kan man vite at han eksisterer? Jeg ble klar over at utenom Bibelen finnes det ikke noe bevis for at det eksisterer en frelser eller et liv etter dette. ...

I Bibelen fant jeg nettopp en slik frelser som jeg behøvde. Og det forvirret meg at en uinspirert bok kunne inneholde prinsipper som til de grader svarte til en syndig verdens behov. Jeg var nødt til å innrømme at Bibelen måtte være en åpenbaring fra Gud. Den ble min lykke, og Jesus ble min venn. For meg ble Jesus den beste blant titusener. Bibelen, som før hadde vært dunkel og selvmotsigende, ble nå en lykt for min fot og et lys på min sti. Jeg fikk fred og ro i sinnet, og jeg oppdaget at Herren vår Gud var som en klippe i livets hav.

Bibelen ble nå mitt viktigste studium, og jeg kan i oppriktighet si at jeg leste den med stor glede. Jeg oppdaget at jeg ikke engang kjente til halvdelen av det som stod der. Jeg undret meg over at jeg ikke tidligere hadde sett skjønnheten og herligheten i den, og at jeg noen gang hadde kunnet forkaste den. Den inneholdt alt det jeg ønsket meg, og den gav helsebot for en syk sjel. Jeg mistet lysten til all annen lesning og gikk helt og fullt inn for å få visdom fra Gud.»

Miller bekjente nå offentlig den tro han tidligere hadde avvist. Men hans vantro venner var ikke sene med å fremføre alle de argumenter som han selv ofte hadde brukt mot Bibelens guddommelige autoritet. Foreløpig kunne han ikke svare dem, men han tenkte som så at hvis Bibelen var en åpenbaring fra Gud, måtte den være i harmoni med seg selv. All den stund den var gitt for å opplyse folk, måtte den også være slik at de kunne forstå den. Han bestemte seg for å studere den for seg selv for å finne ut om det fantes en forklaring på tilsynelatende motsigelser.

Nytt syn på Bibelen

Han prøvde å legge bort alle forutfattede meninger og unnlot å bruke noen bibelkommentar. Så sammenlignet han skriftsted med skriftsted ved hjelp av henvisningene og en bibelordbok. Han fulgte en bestemt plan, idet han begynte med Første Mosebok og leste vers for vers. Han fortsatte ikke før betydningen av hvert avsnitt var helt klar. Fant han noe uklart, sammenlignet han det med andre tekster som syntes å ha en viss forbindelse med

det han studerte. Han lot hvert ord i sammenhengen belyse emnet som skriftstedet handlet om. Dersom hans oppfatning stemte med alle tilsvarende skriftsteder, vår problemet løst. Når han støtte på en vanskelig tekst, fant han forklaringen i et annet bibelsted.

Han gransket med et inderlig ønske om guddommelig veiledning, og det som før hadde vært dunkelt, ble nå klart. Han erfarte sannheten i Salmenes bok: «Dine ord gir lys når de åpner seg, de gir uerfarne innsikt.» Med dyp interesse studerte han Daniels bok og Åpenbaringsboken og anvendte den samme fortolkningsmodell her som ellers i Bibelen. Til sin store glede fant han at det var mulig å forstå de profetiske symboler, og han oppdaget at profetiene hittil var blitt oppfylt bokstavelig. De forskjellige tall, bilder, symboler og lignelser var enten forklart i den direkte tekstsammenhengen, eller uttrykkene var definert i andre skriftsteder, og måtte da oppfattes bokstavelig.

«På den måten ble jeg overbevist om at Bibelen var en samling åpenbarte sannheter som var fremstilt så klart og enkelt at endog en enfoldig vandringsmann ikke behøvde å gå feil.»Ledd etter ledd i sannhetens kjede ble føyd sammen, og litt etter litt ble han klar over de store trekk i profetien. Himmelens engler ledet tankene hans og åpnet Guds ord så han forstod det.

Jesu gjenkomst - en realitet

Måten profetiene var blitt oppfylt på i tidligere tider, brukte han som modell for å kunne forstå hvordan fremtidig oppfyllelse ville skje. Slik ble han overbevist om at den vanlige oppfatning av Kristi åndelige herredømme - et jordisk tusenårsrike før verdens ende - ikke hadde støtte i Guds ord.

Denne læren om tusen år med rettferd og fred før Kristi gjenkomst, skjøv Herrens store og forferdelige dag inn i en fjern fremtid. Men selv om dette lød aldri så tiltalende, stemte det ikke med Kristi og apostlenes lære om at ugresset og hveten skulle vokse sammen til høsten som var verdens ende, at «onde mennesker og svindlere vil gå fra vondt til verre», «at i de siste dager skal det komme vanskelige tider», at mørkets rike fortsatt skal herske til Herren kommer, og skal bli utryddet ved pusten av hans munn når han åpenbarer seg.

Apostelmenigheten fremholdt ikke læren om verdens omvendelse og Kristi åndelige herredømme. Denne læren ble ikke alminnelig akseptert før omkring 1700-tallet. Som enhver annen villfarelse hadde den onde følger. Den gjorde at folk mente Herrens komme ville finne sted i en fjern fremtid, og hindret dem i å gi akt på tegnene som viste at han var nær. Den fremkalte en falsk trygghetsfølelse og fikk mange til å forsømme den nødvendige beredelse til å møte Herren.

Miller fant at Bibelen tydelig fremholdt Kristi virkelige, personlige komme. Paulus sier: «For når befalingen lyder, og det høres et rop fra overengelen og støt i Guds basun, da skal Herren selv stige ned fra himmelen.» Og Jesus selv sier: «De skal se Menneskesønnen komme på himmelens skyer med stor makt og herlighet.» «For som lynet begynner i øst og

lyser like til vest, slik skal det være når Menneskesønnen kommer.» Alle himmelens hærskarer skal følge ham. «Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham.» «Når basunen lyder, skal han sende ut sine engler, og de skal samle hans utvalgte.»

Når Jesus kommer, skal de rettferdige døde bli vekket opp, og de rettferdige som lever, skal bli forvandlet. «Vi skal ikke alle dø, men vi skal alle forvandles, i ett nu, på et øyeblikk, når det lyder støt i den siste basun. For basunen skal lyde, de døde skal stå opp i uforgjengelighet, og vi skal bli forvandlet. For dette forgjengelige må bli kledd i uforgjengelighet, og dette dødelige må bli kledd i udødelighet.» Til menigheten i Tessalonika skrev han etter at han hadde skildret Herrens komme: «De som døde i troen på Kristus, skal først stå opp. Deretter skal vi som er blitt tilbake og fremdeles lever, sammen med dem bli rykket opp i skyene, i luften, for å møte Herren. Og så skal vi være sammen med Herren for alltid.»

Først når Kristus kommer igjen personlig, kan hans folk motta riket. Frelseren sa: «Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin trone i herlighet, og alle folkeslag skal samles foran ham. Han skal skille dem fra hverandre, som en gjeter skiller sauene fra geitene, og stille sauene til høyre for seg, og geitene til venstre. Så skal kongen si til dem på sin høyre side: ’Kom hit, dere som er velsignet av min Far, og ta det rike i eie som er gjort i stand til dere fra verdens grunnvoll ble lagt. ’»7

Disse bibeltekstene viser at de rettferdige døde skal stå opp uforgjengelige når Menneskesønnen kommer, og at de hellige som lever, da skal bli forvandlet. Forvandlingen setter dem i stand til å motta riket, for Paulus sier: «Kjøtt og blod kan ikke arve Guds rike, og det forgjengelige skal ikke arve uforgjengelighet.» I sin nåværende tilstand er mennesket dødelig og forgjengelig, men Guds rike blir uforgjengelig og evig. Derfor kan mennesket i sin nåværende tilstand ikke komme inn i Guds rike. Men når Jesus kommer, gir han sitt folk udødelighet. Da ber han dem overta det rike som de til nå bare har vært arvinger til.

Disse og andre bibeltekster gjorde det klart for Miller at de begivenheter man vanligvis ventet skulle finne sted før Kristi annet komme, så som et verdensomfattende fredens herredømme og opprettelsen av Guds rike på jorden, først skulle skje etter Kristi gjenkomst. Dessuten svarer tidenes tegn og tilstanden i verden til profetens skildring av den siste tid. Ved å studere Bibelen ble Miller overbevist om at verden i sin nåværende tilstand nærmet seg slutten.

Bibelens profetier får ny aktualitet

«En annen type bevismateriale som i høy grad påvirket meg, var den bibelske kronologi,» skriver Miller. «Jeg oppdaget at forutsagte begivenheter som var oppfylt i fortiden, ofte fant sted innenfor en fastsatt tidsramme, for eksempel de hundre og tjue år før storflommen, de sju dagene som skulle gå forut, og de førti dagene det skulle regne, de fire hundre års utlendighet for Abrahams etterkommere, de tre dagene som munnskjenken og

bakeren drømte om, de sju årene i faraos drøm, de førti årene i ørkenen, de tre og et halvt års hungersnød, de sytti års fangenskap, de sju tider for Nebukadnesar og de sju uker og sekstito uker og en uke, i alt sytti uker, som var bestemt til jødene. Disse tidsbestemte begivenheter var alle engang bare profeti. Men de ble oppfylt slik som de var forutsagt.»

Da han studerte Bibelen og fant tidsperioder som etter hans oppfatning nådde ned til Kristi gjenkomst, mente han det var fastsatte tider som Gud hadde vist sine tjenere. Moses sier: «Det som er skjult, hører Herren vår Gud til; men det som er åpenbart, gjelder for oss og våre barn til evig tid.» Og Herren forkynner gjennom profeten Amos: «Herren Gud gjør ikke noe uten at han har åpenbart sitt råd for sine tjenere profetene.»De som studerer Guds ord, kan derfor regne med at de mest overveldende begivenheter som skal skje i menneskehetens historie, tydelig er fremholdt der.

Miller forteller videre: «Jeg ble helt og fullt overbevist om at alle hellige skrifter, inngitt av Gud, også er nyttige, at de ikke er båret frem fordi et menneske ville det. Men drevet av Den Hellige Ånd talte mennesker ord fra Gud, og at de var skrevet for at vi skal ha håp gjennom det tålmod og den trøst som skriftene gir. Derfor kunne jeg ikke annet enn å betrakte tidsangivelsene som en likeverdig del av Guds ord, som hadde like mye krav på vår alvorlige oppmerksomhet som en hvilken som helst annen bibeltekst. Jeg følte at jeg ikke hadde rett til å ignorere de profetiske tidsangivelser når jeg skulle prøve å forstå det som Gud ønsker å åpenbare for oss.»

Bibelens lengste tidsprofeti

Den profetien som tydeligst syntes å åpenbare tiden for Kristi gjenkomst, var Dan 8,14: Inntil det er gått to tusen tre hundre kvelder og morgener. Da skal helligdommen igjen få sin rett (eng. bibel: renses). Ved å følge prinsippet om å la Skriften tolke seg selv, fant Miller ut at en dag i profetisk symbolspråk betyr ett år.12 Han ble klar over at de to tusen tre hundre profetiske dager, eller virkelige år, ville nå langt ut over tidsrammen for jødenes spesielle religiøse paktsforhold. Derfor kunne det ikke være tale om helligdommen i den gamle pakt.

Miller delte den alminnelige oppfatning at helligdommen i den kristne tidsalder var jorden. Derfor mente han at rensingen av helligdommen, som er forutsagt i Dan 8,14, måtte bety at jorden skulle renses med ild ved Kristi gjenkomst. Han fant ut at dersom man kom frem til det rette utgangspunktet for de to tusen tre hundre dagene, var det lett å finne tidspunktet for Kristi gjenkomst. Tiden for den endelige tilintetgjørelse ville da være gitt, da forholdene slik vi kjenner dem, med «stolthet og maktbrynde, hovmod og forfengelighet, ugudelighet og undertrykkelse skal ta slutt», da forbannelsen vil bli «fjernet fra jorden, døden bli utslettet, lønnen bli gitt til Guds tjenere profetene og de hellige og dem som frykter hans navn, og da han skal ødelegge dem som ødelegger jorden».

Med ny og enda større iver fortsatte Miller å studere profetiene. Han brukte hele netter og dager til å granske det som syntes å være viktigere og mer interessant enn alt annet. I

Dan 8 fant han ikke noen nøkkel til utgangspunktet for de to tusen tre hundre dager. Selv om engelen Gabriel fikk pålegg om å forklare synet for Daniel, gjorde han det bare delvis. Da profeten så den fryktelige forfølgelsen som skulle komme over menigheten, følte han seg helt avkreftet. Han klarte ikke mer, og engelen forlot ham for en tid. «Jeg, Daniel, var syk i flere dager. ... Jeg var lamslått av synet og forstod det ikke.»

Men Gud hadde pålagt sitt sendebud: «Forklar synet for denne mannen!» Oppdraget måtte utføres. Derfor kom engelen senere tilbake til Daniel og sa: «Nå er jeg kommet hit for å gi deg full innsikt. ... Så merk deg ordet og gi akt på synet!» Engelen hadde unnlatt å gi nærmere forklaring på et viktig punkt i synet som er omtalt i kap. 8, det som gjaldt tiden - de to tusen tre hundre kvelder og morgener. Idet engelen fortsetter forklaringen, konsentrerer han seg derfor særlig om tidsfaktoren:

«Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din hellige by. ... Du skal vite og forstå: Fra den tid det ordet gikk ut at folket fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, og til det kommer en som er salvet, en fyrste, skal det gå sju uker. I 62 uker skal byen være gjenreist og bygd opp igjen med gater og vollgraver. Men tidene skal være harde. Etter disse 62 ukene skal den salvede ryddes av veien og ikke mer være til. ... En uke gjør han pakten tung for mange, midt i uken gjør han ende på slaktoffer og grødeoffer.»

Engelen var blitt sendt til Daniel i den bestemte hensikt å forklare det punktet som han ikke forstod i synet i kap. 8 - kunngjøringen om tiden: «To tusen tre hundre kvelder og morgener. Da skal helligdommen igjen få sin rett.» Etter at engelen hadde pålagt Daniel å merke seg ordet og gi akt på synet, begynte han med å si: «Sytti uker er fastsatt for ditt folk og din hellige by.» Ordet «fastsatt» i vår bibel betyr egentlig «skåret av». Engelen forklarte at sytti uker, eller 490 år, er skåret av fordi de særlig gjaldt jødene. Hva er denne tidsperioden skåret av fra? Ettersom de to tusen tre hundre dagene er den eneste tidsperioden som er omtalt i kap. 8, må det være fra denne perioden de sytti ukene ble skåret av. De sytti ukene må derfor være en del av de to tusen tre hundre dagene, og disse to tidsperiodene må ha det samme utgangspunktet. Engelen slo fast at de sytti ukene begynte da befalingen gikk ut om å gjenreise Jerusalem. Hvis man kunne finne ut når denne befalingen ble gitt, hadde man også utgangspunktet for den store tidsperioden - de to tusen tre hundre dagene.

Denne befalingen står gjengitt i Esra 7. I sin mest utførlige form ble den gitt av Artaxerxes, konge av Persia, i 457 f.Kr. Men i foregående kapittel heter det at templet i Jerusalem ble bygd «etter påbud av perserkongene Kyros, Dareios og Artaxerxes». Ettersom disse tre kongene utferdiget, bekreftet og iverksatte befalingen, ble profetien nøyaktig oppfylt. Dermed ble begynnelsen på de to tusen tre hundre år markert. Tar man utgangspunkt i år 457 f.Kr., da befalingen ble satt i verk, viser det seg at hver enkelt del av profetien om de sytti ukene var blitt oppfylt. Fra den tid da befalingen gikk ut om at folk fra Jerusalem skulle føres tilbake og byen bygges opp igjen, til det kom en som er salvet, en fyrste, skulle det gå sju uker og sekstito uker. Det er sekstini uker, eller 483 år. Befalingen

fra Artaxerxes ble satt i verk høsten 457 f.Kr. Fra dette årstallet ville perioden på 483 år utløpe om høsten år 27 e.Kr. Da gikk profetien i oppfyllelse.

PROFEKETEN AV 2300 DAGER - ÅR

En profetisk dag = Ett litterært år

34 Likesom I utspeidet landet i firti dager, således skal I lide for eders misgjerninger i firti år, et år for hver dag; og I skal kjenne at jeg har vendt mig bort fra eder [4 Mosebok 14:34]. 6 Og når du er kommet til ende med dem, så skal du annen gang legge dig på din høire side og bære Juda-folkets misgjerning; i firti dager, en dag for hvert år, vil jeg la dig bære den. [Esekiel 4:6]

457 F.Kr. – 1844 e.Kr. = 2300 Dager / År. 14 Og han sa til mig: To tusen og tre hundre aftener og morgener; så skal helligdommen komme til sin rett igjen [Daniel 8:14] 24 Sytti uker er tilmålt ditt folk og din hellige stad til å innelukke frafallet og til å forsegle synder og til å dekke over misgjerning og til å føre frem en evig rettferdighet og til å besegle syn og profet[c] og til å salve et Aller-helligste [Daniel 9:24]

457 F.Kr. – Dekret av Artaxerxes om å gjenoppbygge Jerusalem

408 F.Kr. – Ombyggingen av Jerusalem

27 e.Kr. – Kristi dåp og salvelse (Messias). 27 Og én uke skal gjøre pakten[i] fast for de mange; og i midten av uken skal slaktoffer og matoffer ophøre[j], og på vederstyggelighetenes vinger skal ødeleggeren komme, og det inntil tilintetgjørelse og fast besluttet straffedom strømmer ned over den som ødelegges [Daniel 9:27]

31 e.Kr. – Kristi død ved korsfestelse [Og i midten av uken skal slaktoffer og matoffer ophøre] [Daniel 9:27]

34 e.Kr. – Steningen av Stephen og Endelig prøvetid for Jødene. Evangeliet er gitt til verden] 14 Og dette evangelium om riket skal forkynnes over hele jorderike til et vidnesbyrd for alle folkeslag, og da skal enden komme. (Matteus 24:14) 46 Da tok Paulus og Barnabas til orde og sa dem rent ut: Det var nødvendig at Guds ord blev talt først til eder; men siden I støter det fra eder og ikke akter eder verdige til det evige liv, så vender vi oss nu til hedningene [Apostlenes-gjerninge 13:46]

70 e.Kr. – Ødeleggelsen av Jerusalem 1Og Jesus gikk ut av templet og drog derfra, og hans disipler kom til ham for å vise ham templets bygninger. 2 Men han svarte og sa til dem: Ser I ikke alt dette? Sannelig sier jeg eder: Her skal ikke levnes sten på sten som ikke skal brytes ned. [Matteus 24:1,2] 15 Når I da ser ødeleggelsens vederstyggelighet, som profeten Daniel har talt om, stå på hellig grunn(-)den som leser det, han se til å skjønne det! [Matteus 24:15, 21]

1810 Dager/ År. - Jesu Kristi arbeid som vår yppersteprest 14 Eftersom vi da har en stor yppersteprest, som er gått gjennem himlene, Jesus, Guds Sønn, så la oss holde fast ved bekjennelsen. 15 For vi har ikke en yppersteprest som ikke kan ha medynk med våre skrøpeligheter, men en sådan som er blitt prøvd i alt i likhet med oss, dog uten synd. 16 La oss derfor trede frem med frimodighet for nådens trone, forat vi kan få miskunn og finne nåde til hjelp i rette tid [Hebreerne 4:14-16]

1844 e.Kr – Rensingen av det himmelske helligdom & Begynnelsen av himmelsk dom. «Messias» betyr «en som er salvet». Om høsten år 27 ble Jesus døpt av Johannes og ble salvet med Den Hellige Ånd. Apostelen Peter vitner at «Jesus fra Nasaret ble salvet av Gud med Hellig Ånd og kraft». Og Jesus selv kunngjør: «Herrens Ånd er over meg, for han har salvet meg til å forkynne et gledesbudskap for fattige.» Etter at Jesus var døpt, drog han til Galilea «og forkynte Guds evangelium og sa: 'Tiden er kommet, Guds rike er nær'».

«En uke gjør han pakten tung for mange.» Uken som her er nevnt, er den siste av sytti, de siste sju år av den tiden som vår tildelt jødene. I denne tiden, fra år 27 til 34, ble evangeliet forkynt spesielt for jødene, først av Jesus selv og deretter av disiplene. Da apostlene ble sendt ut med det glade budskap, sa Jesus til dem: «Ta ikke veien til hedningers land og dra ikke inn i samaritanernes byer! Gå i stedet til de bortkomne sauene i Israels folk.»

«Midt i uken gjør han ende på slaktoffer og grødeoffer.» I år 31, tre og et halvt år etter sin dåp, ble Kristus korsfestet. Det store offer på Golgata gjorde ende på det offersystem som i fire tusen år hadde pekt frem til Guds lam. Symbolet hadde møtt virkeligheten, og det seremonielle systemet med ofringer og påbud opphørte.

De sytti ukene, eller 490 år, som var bestemt for jødene, endte altså i år 34 e.Kr. Gjennom vedtaket i det jødiske råd, som førte til at Stefanus måtte lide martyrdøden, beseglet den jødiske nasjon sin forkastelse av Messias, og forfølgelsen ble satt i gang mot de kristne. Frelserens budskap, som ikke lenger var begrenset til det utvalgte folket, ble nå forkynt til hele verden. På grunn av forfølgelsen ble disiplene tvunget til å flykte fra Jerusalem, men de «drog rundt og forkynte evangeliet. Filip kom ned til hovedstaden i Samaria, og der forkynte han Kristus». Peter ble ledet av Gud til å forkynne evangeliet for Kornelius, den gudfryktige offiseren i Cæsarea. Og den nidkjære Paulus, som var blitt vunnet for Kristus, fikk pålegg om å bringe evangeliet til hedningefolkene.

Så langt er hvert enkelt ledd i profetien nøyaktig oppfylt. Det er hevet over tvil at de sytti ukene begynte i år 457 f.Kr. og sluttet i år 34 e.Kr. Fra det årstallet er det ikke vanskelig å finne slutten på de to tusen tre hundre dagene. Når de sytti uker - 490 dager - ble «skåret av» fra de to tusen tre hundre dagene, blir det 1810 dager igjen. Etter de 490 dager var det altså fremdeles 1810 dager igjen av profetien. Med utgangspunkt i år 34 e.Kr. måtte de ende i 1844. De to tusen tre hundre dagene i Dan 8,14 førte altså ned til 1844.

Engelen kunngjorde at ved slutten av denne lange profetiske tidsperioden skulle «helligdommen igjen få sin rett» - bli renset. Tiden da helligdommen skulle bli renset, som de fleste mente ville skje ved Kristi gjenkomst, var dermed slått fast.

Miller og hans tilhengere mente først at de to tusen tre hundre dagene endte om våren 1844, mens profetien peker til høsten samme år. De som mente at det første tidspunktet gjaldt Jesu gjenkomst, ble skuffet og forvirret på grunn av denne misforståelsen. Men dette svekker ikke begrunnelsen for at de to tusen tre hundre dagene endte i året 1844, og at den store begivenheten - rensingen av helligdommen - skulle inntreffe da.

En viktig oppdagelse

Da Miller i sin tid begynte å studere Bibelen for å bevise at den var en åpenbaring fra Gud, drømte han ikke om at han skulle komme til en slik konklusjon, og han fant den nærmest utrolig. Men de bibelske bevisene var altfor klare og sterke til at han kunne overse dem. I to år hadde han studert Bibelen da han i 1818 ble overbevist om at Kristus ville komme igjen om ca. tjuefem år og hente sitt folk. Om dette skriver han:

«Jeg behøver ikke fortelle om den gleden jeg opplevde over slike herlige fremtidsutsikter, eller om den sterke lengsel jeg følte etter å få del i de frelstes gleder. Bibelen ble som en ny bok for meg. Den skapte høytid i mitt sinn. Alt som var dunkelt, mystisk og uklart, forsvant i det klare lyset som nå strålte ut fra de hellige sidene. Alt ble tydelig og klart for meg. Alle selvmotsigelser og urimeligheter som jeg før hadde funnet, var borte. Selv om det enda var mange ting jeg ikke forstod, gav Bibelen så mye lys til mitt formørkede sinn at det var en dyptfølt glede å studere den, noe jeg aldri hadde trodd var mulig. Da jeg ble klar over at slike overveldende begivenheter var forutsagt i Bibelen, og at de skulle gå i oppfyllelse om kort tid, ble det et ytterst alvorlig spørsmål for meg hva jeg pliktet å gjøre for verden når jeg selv var blitt så sterkt berørt av disse kjensgjerningene.»

Miller kunne ikke fri seg fra tanken om at det var hans plikt å la andre få del i det lyset han selv hadde fått. Han ventet motstand fra de gudløse, men han var sikker på at alle kristne ville glede seg i håpet om snart å få møte Frelseren som de sa at de ventet på. Det eneste han fryktet, var at mange i sin store glede over utfrielsen de snart skulle oppleve, ville ta imot budskapet uten å undersøke i Bibelen om det var sant.

Av frykt for at han kanskje hadde tatt feil, og derfor kunne villede andre, nølte han med å forkynne det. Dette gjorde at han på ny tok for seg det materiale som lå til grunn for de

konklusjonene han hadde kommet til, og han vurderte nøye ethvert problem som dukket opp. Men i lyset av Guds ord forsvant alle innvendinger som dugg for solen. Etter fem års intense studier var han overbevist om at slutningene var korrekte.

Gå og fortell!

Ansvaret med å fortelle andre det han selv hadde funnet i Bibelen, trengte seg nå på med full styrke. «Under dagens arbeid ringte det hele tiden for ørene mine: 'Gå og fortell verden om faren som truer!'

Stadig ble jeg minnet om denne teksten: 'Hvis jeg sier til en ugudelig mann: Du skal sannelig dø, og du ikke advarer ham mot det livet han fører, da skal han dø fordi han har syndet. Men deg vil jeg kreve til ansvar for hans død. Men advarer du ham mot hans gudløse liv for at han skal vende om, og han likevel ikke vender om, da skal han dø på grunn av sin synd. Men du har berget livet.' Jeg følte at dersom de ugudelige virkelig ble advart, ville mange av dem vende om, og dersom de ikke ble advart, ville deres blod bli krevd av min hånd.»

Miller begynte å legge frem sine synsmåter privat når anledningen bød seg, og bad om at en eller annen predikant måtte oppfatte alvoret og gå inn for å forkynne dette budskapet. Men han kunne ikke fri seg fra overbevisningen om at han selv hadde plikt til å forkynne advarselen.

Disse ordene kom stadig for ham: «Gå og forkynn det for verden, for jeg vil kreve deres blod av din hånd.» I ni år ventet han, og byrden ble stadig tyngre, inntil han i 1831 for første gang fremførte sine synsmåter offentlig. Likesom Elisja ble bedt om å forlate oksene for å ta imot den innvidde profetkappen, ble William Miller bedt om å forlate plogen og utlegge Guds ord for menneskene. Skjelvende gikk han til oppgaven, og steg for steg førte han tilhørerne gjennom de profetiske tidsavsnitt til Kristi gjenkomst. Hvert nytt forsøk gav ham mer kraft og mot, ikke minst da han så hvilken stor interesse budskapet vakte.

Det var bare etter overtalelse fra sine meningsfeller som Miller følte at Gud talte gjennom, at han gikk med på å fremholde sine synsmåter offentlig. Han var nå femti år og uvant med å tale offentlig. Dessuten følte han seg uskikket til oppgaven, og den tynget ham. Men helt fra begynnelsen ble arbeidet velsignet på en merkbar måte, og mange vendte om.

Etter hans første preken fulgte en religiøs vekkelse der tretten familier med unntak av to personer vendte om. Straks ble han oppfordret til å tale på andre steder, og nesten overalt førte det til vekkelse der syndere overgav seg til Gud. De kristne ble vakt til større fromhet, og gudløse og vantro mennesker måtte innrømme at Bibelen og kristendommen representerte sannheten. Folk sa om Miller: «Han når mennesker som ingen andre får i

tale.»Hans forkynnelse tok sikte på å gjøre folk oppmerksomme på det viktigste i den kristne tro og demme opp for den voksende verdslighet og umoral.

I nesten hver by var det mange, noen steder flere hundre, som vendte om ved hans forkynnelse. På mange steder stod nesten alle protestantiske kirker åpne for ham, og innbydelsen til å preke kom vanligvis fra prestene i de forskjellige menigheter. Han gjorde det til en fast regel ikke å preke noe sted hvor han ikke var innbudt. Men han fant snart ut at han ikke engang var i stand til å etterkomme halvdelen av innbydelsene.

Mange som ikke godtok hans syn på den bestemte tiden for Kristi gjenkomst, ble likevel overbevist om at han ville komme snart, og at de måtte forbedre seg. I noen av storbyene gjorde hans arbeid et dypt inntrykk. Brennevinshandlerne stanset salget og gjorde butikkene om til møtelokaler, og spillebuler ble nedlagt. Vantro og gudløse, universalister og noen av de mest lastefulle mennesker vendte om. En del av disse hadde ikke satt sine ben i et gudshus på mange år.

Nesten hver time på dagen ble det holdt bønne- og vitnemøter som de ulike kirkesamfunn arrangerte på et eller annet sted i byen. Det forekom ikke noen form for ekstase, men alle var preget av dypt alvor. I likhet med de tidligere reformatorene tok Millers forkynnelse mer sikte på å opplyse forstanden og vekke samvittigheten enn å påvirke følelsene. I 1833 fikk Miller predikantbevilgning fra baptistmenigheten som han var medlem av. Mange av predikantkollegaene var velvillig innstilt til hans virksomhet, og det var etter samråd med dem at han fortsatte arbeidet. Stadig reiste han omkring og forkynte, selv om hans personlige innsats hovedsakelig begrenset seg til Ny-England og Midt-Vesten.

I flere år måtte han selv betale omkostningene, og senere hendte det aldri at han fikk dekket alle utgiftene i forbindelse med sine reiser. Hans offentlige virksomhet gav ham derfor ingen økonomiske fordeler, men tvert imot en tung belastning som en tid tærte sterkt på hans egne ressurser. Han hadde stor familie, men ettersom alle var flittige og nøysomme, klarte de å leve av gårdsdriften.

«Stjernene skal falle»

I 1833, to år etter at Miller begynte å forkynne Kristi snare gjenkomst, kom det siste av tegnene som Jesus hadde lovt som varsel om sitt annet komme. Jesus hadde selv sagt: «Stjernene skal falle ned fra himmelen.» Og da Johannes i et syn så de begivenheter som skulle innvarsle Herrens dag, sa han: «Himmelens stjerner falt ned på jorden som når umodne frukter drysser av et fikentre i storm.»

Denne profetien fikk en slående og imponerende oppfyllelse i det store meteorregn den 13. november 1833. Det var det mest omfattende og praktfulle fall av meteorer som er omtalt i historien. «Hele himmelen over De forente stater var som et eneste fyrverkeri i flere timer. Helt siden de første nybyggerne slo seg ned i dette landet, har det aldri forekommet et

slikt atmosfærisk fenomen som er blitt iakttatt med så stor beundring av noen og med slik skrekk av andre.»

«Mange husker ennå det storslåtte og skremmende skuespillet. ... Aldri har reGudråpene falt stort tettere enn disse stjerneskuddene falt mot jorden. Mot øst og vest, nord og syd var det likedan. Det var som om hele himmelen var i bevegelse. ... I sin dagbok forteller professor Silliman at det kunne observeres over hele Nord-Amerika. ... Fra klokken to om natten til høylys dag da himmelen var fullstendig klar og skyfri, ble den opplyst av et uavbrutt strålende fyrverkeri.»

«Ord kan ikke beskrive dette praktfulle skuespill. ... Den som ikke selv var vitne til det, er ute av stand til å forestille seg hvor vakkert det var. Det var som om alle stjernene hadde samlet seg midt på himmelen og plutselig skjøt frem med lynets fart mot hele horisonten. Men ikke nok med det. Tusener på tusener av stjerner fulgte etter i rask rekkefølge som om de var skapt nettopp for dette.» «Det er ikke mulig å tenke seg et mer slående bilde av umodne fikener som drysser av et tre i storm.»

I en lengre avisartikkel stod det blant annet om dette oppsiktsvekkende fenomen: «Jeg går ut fra at ingen filosof eller vitenskapsmann noen gang har fortalt eller skrevet om en begivenhet som kan sammenlignes med den som inntraff i går morges. Men for atten hundre år siden var det en profet som nøyaktig forutsa den, dersom man finner det rimelig å oppfatte stjernefall som stjerneskudd, ... slik at man kan forstå det bokstavelig.»Slik inntraff det siste av tegnene på Jesu gjenkomst, som han hadde i tanke da han sa til disiplene: «Slik skal dere også, når dere ser alt dette skje, vite at han er nær og står for døren.»

Som den neste store begivenheten etter disse tegnene så Johannes at himmelen rullet seg sammen som en bokrull, mens jorden skalv, fjell og øyer flyttet seg, og de ugudelige i panikk prøvde å flykte bort fra Menneskesønnen.

Et varsel

Mange av dem som så stjernefallet, oppfattet det som et varsel om den kommende dom - «et skremmende symbol, et sikkert varsel, et barmhjertighetens tegn på den store og forferdelige dagen».26 Slik ble folk gjort oppmerksomme på oppfyllelsen av profetiene, og det førte til at mange gav akt på budskapet om Kristi gjenkomst. I 1840 samlet det seg en stor interesse om oppfyllelsen av en annen profeti. To år i forveien hadde Josiah Litch, en av de mest fremtredende forkynnere av Jesu gjenkomst, utgitt en fortolkning av Åp 9, som forutsa Tyrkias fall. Etter hans beregning skulle denne makten falle «i 1840, en gang i august måned». Bare noen få dager før dette skjedde, skrev han:

«Dersom vi går ut fra at den første perioden, de 150 år, gikk nøyaktig i oppfyllelse før Deacozes kom på tronen med tyrkernes tillatelse, og at de 391 år og 15 dager begynte da, vil denne perioden ende den 11. august 1840. Da kan vi vente at tyrkernes makt i Konstantinopel blir brutt. Jeg er fullstendig overbevist om at det vil skje.»

Nøyaktig på den tiden fikk Tyrkia gjennom sine ambassadører tilbud om beskyttelse fra de allierte i Europa, og kom dermed under kontroll av kristne nasjoner. Denne begivenheten skjedde nøyaktig som forutsagt. Dette førte til at mange ble overbevist om riktigheten av Millers og hans meningsfellers profetiske tolkningsmetode, og adventbevegelsen fikk kraftig vind i seilene. Lærde og innflytelsesrike personer sluttet seg til Millers bevegelse og utbredte hans ideer både i skrift og tale. I årene 1840-1844 vokste arbeidet raskt.

Hån og motstand

William Miller var en begavet person, og han utviklet sine evner gjennom studium og andre intellektuelle sysler. Dessuten fikk han himmelsk visdom, for han stod i kontakt med visdommens kilde. Han var en tvers igjennom hederlig mann som måtte bli aktet og respektert hvor som helst rettskaffenhet og moralske kvaliteter ble verdsatt. Han var preget av kristelig ydmykhet og selvkontroll og var oppmerksom og vennlig mot alle. Villig lyttet han til andres meninger og vurderte deres argumenter. Sindig og rolig prøvde han alle teorier og lærepunkter med Guds ord, og hans sunne dømmekraft og grundige bibelkunnskap satte ham i stand til å gjendrive villfarelser og avsløre falskhet.

Likevel møtte Miller bitter motstand. Det gikk med ham som med tidligere reformatorer. Samtidens religiøse ledere var slett ikke velvillig stemt mot det han forkynte. Fordi de ikke kunne forsvare sitt standpunkt med Skriften, måtte de ty til menneskelige utsagn og læresetninger og til overleveringer fra kirkefedrene.

Men adventforkynnerne kunne ikke akseptere noe annet enn Guds ord. Når så motstanderne manglet bibelske holdepunkter, forsøkte de i stedet å latterliggjøre dem. Tid, penger og krefter ble brukt for å skade dem som ikke hadde gjort seg skyldig i noen annen forseelse enn å glede seg til Herrens gjenkomst, gå helhjertet inn for å leve et hellig liv og påvirke andre til å berede seg for hans komme. Kraftige anstrengelser ble gjort for å få folk bort fra tanken om Jesu gjenkomst. Å studere profetiene om Herrens komme og verdens ende var bent frem syndig, noe man burde skamme seg over. Slik undergravde samtidens predikanter tilliten til Guds ord. Deres forkynnelse skapte vantro, og mange følte seg fri til å følge sin egen syndige lyst. Etterpå la opphavsmennene skylden på de adventtroende.

Selv om Miller samlet fulle hus av interesserte og oppmerksomme tilhørere, ble han sjelden nevnt i den religiøse presse, unntatt i form av anklage og latterliggjøring. De likegyldige og gudløse ble dristige da de merket innstillingen hos de religiøse lederne, og brukte nedsettende økenavn og blasfemiske vittigheter for å spre forakt for Miller og hans arbeid. Den gråhårede mannen som hadde forlatt sitt hyggelige hjem for å reise på egen regning fra delstat til delstat og fra by til by, og som ustanselig arbeidet med å forkynne det alvorlige budskapet om at dommens dag var nær, ble latterliggjort og stemplet som fanatiker, løgner og utspekulert kjeltring.

Hån, bakvaskelse og fornærmelse som Miller ble utsatt for, førte til sinte protester selv i dagspressen. Ikke-troende personer gav uttrykk for at å behandle en sak av en så alvorlig karakter og med slike konsekvenser på en flåsete og lettsindig måte, var ikke bare å drive ap med følelsene hos dem som forkynte dette, men «å skjemte med dommedag, ja, gjøre narr av Vårherre selv og av dommens gru».

Opphavsmannen til alt ondt la ikke bare an på å ødelegge virkningen av adventbudskapet, men budbæreren selv. Millers forkynnelse var direkte og jordnær. Han irettesatte tilhørerne for deres synd og forstyrret deres selvtillit, og hans likefremme og skarpe ord gjorde dem fiendtlig innstilt.

Kristenfolkets motstand mot hans forkynnelse gjorde pøbelen enda dristigere, og noen planla endog å drepe ham da han en gang var på vei ut fra møtelokalet. Men det var også engler til stede i forsamlingen, og i skikkelse av en mannsperson tok en av dem Herrens tjener i armen og førte ham bort fra den rasende folkemengden. Ennå hadde han ikke fullført sin gjerning, og Satan og hans utsendinger mislyktes i sine planer.

Tross all motstand vokste interessen stadig. Fra noen hundre vokste tilhørertallet til like mange tusen, og de forskjellige kirkesamfunn fikk stor tilvekst. Etter en tid vendte imidlertid motviljen seg også mot disse nyomvendte, og det ble øvet menighetstukt mot dem som hadde godtatt Millers syn. Miller skrev så en artikkel med adresse til samtlige kristne i alle trossamfunn om å påvise fra Bibelen hva som var feil i hans forkynnelse.

«Hva er det i vår tro som Guds ord ikke har pålagt oss, det som dere selv mener er den eneste pålitelige rettesnor for tro og liv?» spurte han. «Hva har vi gjort som kan fremkalle så bitre anklager mot oss fra prekestol og presse og gi dere rett til å utelukke oss fra menighetene og fellesskapet?» «Dersom vi tar feil, ber vi dere påvise hva feilen består i. Vis oss fra Guds ord at vi farer vill. Vi er blitt hånet nok, men det kan aldri overbevise oss om at vi tar feil. Bare Guds ord kan endre vårt syn. Etter sindig overveielse og bønn er vi blitt overbevist ut fra selve Skriften.»

Som i Noahs dager

De advarsler som Gud fra tid til annen har sendt verden gjennom sine tjenere, er alltid blitt møtt med den samme skepsis og mistro. Da ondskapen blant menneskene på Noahs tid gjorde at Gud måtte la vannflommen komme over jorden, åpenbarte han først sin hensikt så de fikk anledning til å vende om.

I hundre og tjue år lød varselsbudskapet om omvendelse for at ikke Guds vrede skulle utløses og ødelegge dem. Men de betraktet budskapet som tomt snakk, og trodde ikke. De ble dristigere i sin ondskap så de spottet Guds sendebud og det han forkynte, og beskyldte Noah for å opptre formastelig. Hvordan kunne en enkelt person driste seg til å gå imot alle fremtredende menn i verden? Hvis Noahs budskap var sant, hvorfor skjønte da ikke folk det

og tok imot det? Her var en manns påstand mot tuseners klokskap! De trodde ikke advarselen og ville ikke gå inn i arken.

Spotterne henviste til naturens orden, årstidenes uforanderlige rytme, den blå himmelen som enda ikke hadde gitt regn, de grønne markene som ble forfrisket av nattens dugg, og de ropte: «Snakker han ikke i gåter?» Med forakt beskyldte de rettferdighetens talsmann for å være en avsporet fanatiker, og enda mer hemningsløst fortsatte de sin onde livsførsel og jakten etter forlystelser. Men vantroen avverget ikke begivenheten som var forutsagt. Lenge bar Gud over med deres ondskap og gav dem rik anledning til å vende om. Men da tiden kom, falt dommen over dem som hadde forkastet hans nåde.

Kristus gjør det klart at det vil herske like stor vantro i forbindelse med hans gjenkomst. Om menneskene på Noahs tid sier han at de «skjønte ingenting før flommen kom og tok dem alle. Slik skal det også være når Menneskesønnen kommer». Når de som kaller seg Guds folk, lever på verdens vis og tar del med den i dens syndige fornøyelser, når verdslig luksus får innpass i menigheten, når bryllupsklokkene kimer og alle ser frem til mange år med materiell velstand - da er det slutt på deres lyse fremtidsvisjoner og falske håp, like brått som et lynglimt.

Likesom Gud sendte sin tjener for å varsle verden om storflommen, sendte han budbærere for å kunngjøre at den endelige dommen er nær. Og likesom Noahs samtidige lo foraktelig av det som rettferdighetens talsmann forutsa, var det mange på Millers tid, endog blant bekjennende kristne, som gjorde narr av advarselen.

Et gledens budskap

Hvorfor var kristenheten så lite velvillig stemt overfor forkynnelsen av Kristi gjenkomst? Fordi Herrens komme betyr sorg og fortvilelse for de ugudelige, men glede og håp for de trofaste. Dette budskapet har vært til trøst for Guds folk gjennom alle tider. Hvorfor har det da, i likhet med dets opphavsmann, vært en «snublestein og en klippe til fall» for dem som gav seg ut for å være hans folk? Herren selv sa jo til disiplene: «Jeg går for å gjøre i stand et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for dere, vil jeg komme tilbake og ta dere til meg, så dere skal være der jeg er.»

Jesus forutså sorgen og ensomheten hos disiplene og sendte engler for å trøste dem med forsikringen om at han selv ville komme igjen på samme måte som han for opp til himmelen. Da disiplene stod og stirret opp for å få et siste glimt av ham, fikk de høre disse ordene: «Galileere, hvorfor står dere og ser opp mot himmelen? Denne Jesus som ble tatt opp til himmelen fra dere, han skal komme igjen på samme måte som dere har sett ham fare opp til himmelen.» Engelens ord vakte nytt håp. Disiplene «vendte så tilbake til Jerusalem i stor glede. Siden var de stadig i templet og lovpriste Gud». De gledet seg ikke fordi Jesus hadde forlatt dem, og de var blitt alene tilbake for å kjempe mot prøver og fristelser, men fordi englene hadde forsikret dem om at han skulle komme tilbake.

På samme måte som da englene kunngjorde budskapet om Kristi komme for gjeterne ved Betlehem, burde det også nå være et gledens budskap. De som virkelig elsker Frelseren, kan ikke annet enn glede seg over Bibelens budskap om at han som er grunnlaget for deres håp om evig liv, skal komme igjen, ikke for å bli hånet, foraktet og forkastet som da han kom første gang, men i kraft og herlighet for å frelse sitt - folk. De som ikke elsker ham, vil gjerne at han skal holde seg borte. Det finnes ikke noe tydeligere bevis på at kristenheten har vendt seg bort fra Gud enn den irritasjon og uvilje som dette himmelsendte budskapet vekker.

De som tok imot budskapet om Kristi gjenkomst, ble klar over nødvendigheten av å vende om og ydmyke seg for Gud. Mange hadde lenge vaklet mellom Kristus og verden. Nå følte de at det var på tide å ta et standpunkt. Det som tilhørte evigheten, ble noe nytt for dem. Himmelen kom så nær, og de følte seg skyldige for Gud.

Hos mange ble det åndelige liv fornyet. De ble klar over at tiden var kort, og at det de skulle gjøre for sine medmennesker, måtte gjøres snart. Det jordiske bleknet, og evigheten åpnet seg for dem. Alt som angikk deres evige ve og vel, fortrengte det som hørte verden til. Guds Ånd hvilte over dem og gav dem kraft til å appellere alvorlig til trosfeller og andre om å berede seg for Herrens dag. Deres hverdagskristendom var et taust vitnesbyrd og en stadig irettesettelse til nominelle og uengasjerte kirkemedlemmer. De ville helst ikke bli forstyrret i sitt fornøyelsesliv, sitt pengejag og sine verdslige ambisjoner. Derfor var de fiendtlig stemt til adventtroen og dem som forkynte den.

Da det viste seg at begrunnelsen for den profetiske tidsregningen ikke kunne gjendrives, forsøkte motstanderne å hindre at folk undersøkte saken, og de sa at profetiene var forseglet. Slik fulgte protestantene i katolikkenes spor. Mens romerkirken holdt Bibelen tilbake fra folk, hevdet de protestantiske kirker at en viktig del av Den hellige skrift nettopp den som inneholder spesiell undervisning for vår tid - ikke var til å forstå. Predikanter og andre erklærte at profetiene i Daniels bok og Johannes' åpenbaring var ubegripelige mysterier. Men Kristus henviste disiplene til profeten Daniels ord om ting som skulle skje på deres tid, og sa: «Forstå det, den som leser!»

De som søker sannhet

Påstanden om at Åpenbaringsboken er et mysterium, blir motsagt i selve innledningen til boken: «Dette er Jesu Kristi åpenbaring, som Gud gav ham for at han skulle vise sine tjenere det som snart skal skje. Han sendte sin engel og gjorde det kjent for sin tjener Johannes. Han er det som her vitner og bærer fram Guds ord og Jesu Kristi vitnesbyrd, alt det han har sett. Salig er den som leser ordene i denne profeti, og de som hører dem og tar vare på det som der står skrevet. For tiden er nær.»

Profeten sier: «Salig er den som leser.» Det er noen som ikke vil lese. De får ikke del i velsignelsen. «Og de som hører.» Det finnes også folk som nekter å høre om det som gjelder

profetiene. Velsignelsen er heller ikke for dem. «Og tar vare på det som der står skrevet.» Mange bryr seg ikke om de advarsler og den undervisning som finnes i Åpenbaringsboken. Ingen av disse kan gjøre krav på velsignelsen som er lovt. De som latterliggjør det profetiske ord og driver gjøn med de symbolene som er fremstilt der, går glipp av velsignelsen. Likeså de som ikke vil vende om og leve et nytt liv, og som unnlater å berede seg for Menneskesønnens komme.

Hvordan kan noen få seg til å hevde, stikk i strid med det inspirerte ords eget utsagn, at Åpenbaringsboken er et mysterium som ingen kan forstå? Den er en hemmelighet som er åpenbart, en åpnet bok. Studiet av Åpenbaringsboken bringer tanken til Daniels profetier. Begge bøker inneholder særdeles viktig undervisning som Gud har gitt om det som skal skje ved slutten av denne verdens historie.

Johannes fikk se ting av den aller største betydning for menigheten. Han så Guds folks situasjon, de farer og konflikter som truet, og den endelige befrielse. Han forteller om de avsluttende varselsbudskaper som skal modne jordens høst, enten til nek for den himmelske låve eller til halm for ilden som skal fortære. Han fikk se ting av umåtelig betydning, særlig menighetens erfaring i den siste tid, for at de som vil vende seg fra villfarelse til sannhet, kan bli informert om de farer og konflikter som venter dem. Ingen behøver å være uvitende om det som kommer over jorden. Hvorfor er det da en så utbredt uvitenhet om denne viktige del av Den hellige skrift? Hvorfor så mye motvilje mot å undersøke hva den inneholder? Det skyldes et nøye planlagt tiltak fra mørkets fyrste for å skjule det som avslører hans bedrag. Kristus som gav synene, og som forutså kampen mot studiet av Åpenbaringsboken, uttalte derfor en velsignelse over alle som ville lese, høre og ta vare på det profetiske ord.

Kapittel 19 - Nytt Lys

De store reformasjoner eller religiøse bevegelser ned gjennom tidene har mye til felles. Guds handlemåte med menneskene følger alltid de samme prinsipper. De betydningsfulle bevegelser i vår tid har sine paralleller i fortiden, og menighetens erfaring i tidligere tider inneholder verdifull undervisning for vår egen tid.

Bibelen gir klart til kjenne at Gud ved sin Hellige Ånd på en særlig måte rettleder sine tjenere i de store bevegelser som fremmer frelsesverket. Han bruker mennesker som sine redskaper for å gjennomføre sine planer. Enhver har fått en bestemt gjerning å utføre, og så mye lys som tiden krever og som er nødvendig for å kunne utføre den gjerning Gud har tildelt. Ingen, uansett hvor mye de har opplevd av himmelsk gunst, har noen gang fullt ut forstått frelsesplanen eller Guds hensikt med hans virksomhet i deres egen samtid. De skjønner ikke helt hans mening med den oppgaven han gir dem, og fatter ikke den fullstendige betydning av budskapet de forkynner i hans navn.

Mennesketanken er begrenset

«Kan du lodde dybdene i Gud eller finne noen grense for Den Allmektiges storhet?» «For mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, lyder ordet fra Herren. Som himmelen er høyere enn jorden, er mine veier høyere enn deres veier og mine tanker høyere enn deres tanker.» «For jeg er Gud, og ingen annen; jeg er Gud, det er ingen som jeg. Jeg kunngjør fra først av de siste ting, forutsier det som ikke har hendt.» Ikke engang profetene som på en særlig måte ble ledet av Ånden, forstod fullt ut betydningen av synene de fikk. Det skulle bli åpenbart etter hvert som tiden gikk, og etter som Guds folk behøvde den undervisning de inneholdt.

Om frelsen som var kommet frem i lyset ved evangeliet, skriver Peter: «Denne frelse var det profetene grunnet på og utforsket, da de profeterte om den nåde dere skulle få. De prøvde å finne ut hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til, og hvordan den tiden ville bli. Ånden vitnet om hvordan Kristus skulle lide og deretter opphøyes i herlighet. Det ble da åpenbaret for dem at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere.»

Selv om profetene ikke fullt ut forstod det de fikk se, var de likevel ivrige etter å få alt det lys som Gud fant å kunne gi. De gransket og prøvde å finne ut «hvilken tid Kristi Ånd, som var i dem, siktet til». Det var viktig undervisning for Guds folk i den kristne tidsalder, for det var for deres skyld disse profetiene ble gitt til hans tjenere. «Det ble da åpenbaret for dem at det ikke var seg selv de tjente med sitt budskap, men dere.» De «grunnet på og utforsket» budskaper som gjaldt slekter som enda ikke var født.

Legg merke til kontrasten mellom deres hellige iver og den sløve likegyldighet som de privilegerte i senere tider behandlet denne himmelske gaven med. Dette er en kraftig

irettesettelse av den makelighet og verdslige likegyldighet som slår seg til ro med påstanden om at vi ikke kan forstå profetiene.

Disiplenes skuffelse da Jesus døde

Med sin begrensede forstand er mennesker ikke i stand til å forstå Den Eviges råd eller fullt ut fatte hans planer. Likevel er det ofte en eller annen feil eller forsømmelse fra deres side som gjør at de bare delvis fatter budskapet Herren sender. Ofte er folk, endog Guds tjenere, så forblindet av menneskelige meninger, tradisjoner og falsk lære at de bare delvis fatter det han har åpenbart i sitt ord. Slik var det med disiplene, selv da Jesus var personlig iblant dem. De var smittet av den vanlige oppfatning om Messias som en jordisk fyrste som skulle gjøre Israel til et verdensrike, og de skjønte ikke hva han mente når han forutsa at han måtte lide og dø.

Kristus hadde sendt dem ut for å forkynne dette budskapet: «Tiden er kommet, Guds rike er nær. Vend om og tro på evangeliet!»3Dette grunnet seg på profetien i Dan 9. Engelen hadde forklart at de sekstini ukene skulle strekke seg frem til «en som er salvet, en fyrste» stod frem. Med håp og forventning så disiplene frem til at Messias-riket skulle bli opprettet i Jerusalem for å regjere over hele jorden.

De forkynte budskapet som Kristus hadde gitt dem, enda de selv misforstod det. Kunngjøringen var basert på Dan 9,25, men de overså neste vers som fortalte at Messias skulle utryddes. Helt fra barnsben av hadde de drømt om et jordisk rike, og dette forkludret deres forståelse så de hverken forstod profetien eller det Kristus hadde sagt.

De gjorde sin plikt da de formidlet budskapet om Guds nåde til jødefolket. Men nettopp da de ventet at deres Herre skulle sette seg på Davids trone, opplevde de at han ble grepet som en forbryter, pisket, hånet og fordømt, og hengt på korset. Disiplene var tynget av smerte og fortvilelse da deres Herre lå i graven.

Kristus kom på den bestemte tiden og på den måten som var forutsagt. Skriften var blitt oppfylt i hver eneste detalj av hans tjeneste. Han forkynte budskapet om frelse, og han talte «med myndighet». Tilhørerne var overbevist om at det var fra himmelen. Guds ord og Ånd vitnet om Sønnens guddommelige oppgave. I inderlig kjærlighet klynget disiplene seg fortsatt til Jesus. Likevel var de plaget av uvisshet og tvil. Fortvilelsen gjorde at de ikke husket Jesu ord om at han måtte lide og dø. Skulle de virkelig bli så sorgfulle og skuffet dersom Jesus fra Nasaret var den sanne Messias? Det var tanken på dette som pinte dem i de trøstesløse timene den sabbaten mens Jesus lå i graven.

Men selv om sorgen gjorde det mørkt for disiplene, var de ikke alene. Profeten sier: «Sitter jeg i mørke, er Herren mitt lys. ... Han skal føre meg ut i lyset, og jeg skal se hans rettferd.» «Så er ikke mørket mørkt for deg, og natten er lys som dagen, ja, mørket er som lyset.» Gud har sagt: «Lys bryter fram i mørket for de oppriktige.» «Jeg vil føre de blinde på en vei de ikke kjenner, lede dem på ukjente stier. Mørket foran dem gjør jeg til lys og ulendt

mark til en slette. Dette er det jeg vil gjøre, og ingen ting skal være ugjort.»Det som disiplene forkynte i Herrens navn, var på alle måter riktig. De begivenhetene det viste frem til, ble oppfylt allerede på deres tid. «Tiden er kommet, Guds rike er nær,» var budskapet de forkynte.

Ved slutten av «tiden» - de sekstini ukene i Dan 9 som skulle nå ned til Messias, «en som er salvet» - ble Kristus salvet av Ånden etter at Johannes hadde døpt ham. «Guds rike» som de hadde sagt var nær, ble opprettet ved Kristi død. Det var ikke et jordisk rike, slik de hadde ment. Det var heller ikke det riket som skal opprettes når «kongedømmet og veldet og makten i rikene under himmelen skal bli gitt til det folk som er Den Høyestes hellige», det evige rike som «alle makter skal tjene og lyde».

I Bibelen forekommer uttrykket «Guds rike» både om nådens og herlighetens rike. Nådens rike er omtalt i Hebreerbrevet. Etter omtalen av Kristus, den medfølende øverstеprest «som har medlidenhet med oss i vår svakhet», sies det: «La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone, så vi kan få miskunn og finne nåde som gir hjelp i rette tid.»Nådens trone svarer til nådens rike, for en trone forutsetter et rike. I mange av lignelsene bruker Kristus betegnelsen «himmelriket» som uttrykk for nådens verk i menneskene.

På samme vis er herlighetens trone et uttrykk for herlighetens rike som Jesus henviser til på denne måten: «Men når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin trone i herlighet, og alle folkeslag skal samles foran ham.»7Dette rike hører ennå fremtiden til. Det blir ikke opprettet før Kristi gjenkomst.

Nådens rike ble opprettet straks etter syndefallet da frelsesplanen ble iverksatt. Det eksisterte allerede i Guds plan og kom til uttrykk i hans løfte, og ved tro fikk mennesket borgerrett der. Likevel ble det ikke til virkelighet før ved Kristi død. Selv etter at han hadde begynt sin gjerning på jorden, kunne han på grunn av menneskenes trass og utakknemlighet ha unndratt seg Golgata.

I Getsemane rystet smertens beger i hånden hans. Selv da kunne han ha tørket den blodige svetten av pannen og latt den falne slekten omkomme i sin synd. Hvis han hadde gjort det, ville det ikke vært noen frelse for syndige mennesker. Men Frelseren gav sitt liv på korset og ropte med sitt siste åndedrag: «Det er fullbrakt!» Da ble frelses planen oppfylt. Løftet om frelse til det falne menneskeparet i Edens hage ble stadfestet. Nådens rike, som før bare hadde eksistert i form av Guds løfter, ble nå opprettet. Kristi død, som hadde knust disiplenes håp, ble den begivenheten som for evig stadfestet håpet. Selv om den førte til bitter skuffelse, var den det beste beviset for at det de hadde trodd på, var sant. Begivenheten som hadde gjort dem sorgfulle og fortvilt, åpnet håpets dør for alle Adams etterkommere. Den er grunnlaget for håpet om evig liv og salighet for alle trofaste gjennom alle tider.

Gud virkeliggjorde sin gode hensikt endog gjennom skuffelsen disiplene opplevde. Han hadde vunnet dem ved den guddommelige kraften i sin undervisning, for «aldri har noe menneske talt slik som denne mannen». Likevel var kjærlighetens edle metall blandet med stolthetens, selviskhetens og ærgjerrighetens slagg. Selv da de var samlet for å feire påsken, da Jesus alt var på vei inn i skyggen av Getsemane, var det strid blant dem om hvem som skulle være den største. De drømte om tronen, kronen og herligheten, mens skam og dødsangst ventet dem i Getsemane, under rettergangen og på Golgata.

Det var stolthet og lyst til verdslig ære som fikk dem til å holde så krampaktig fast på tidens falske oppfatning, i stedet for å gi akt på det som Jesus hadde sagt om rikets sanne natur og om sin lidelse og død. Villfarelsen førte til en hard, men nødvendig prøve som Gud tillot for å rettlede dem. Disiplene hadde misforstått meningen med budskapet og var ikke klar over hva som ventet dem. Likevel hadde de forkynt varselsbudskapet som Gud hadde gitt, og Herren lønnet dem for deres troskap og lydighet. De ble betrodd å forkynne budskapet om den oppstandne Herre for alle folkeslag. For å bli beredt for denne oppgaven måtte de ha den erfaringen som syntes så bitter.

Etter oppstandelsen forstod de

Etter oppstandelsen viste Jesus seg for disiplene på veien til Emmaus. «Deretter begynte han å utlegge for dem det som står om ham i alle skriftene, helt fra Moses av og hos alle profetene.»Disiplene ble grepet, og troen ble vakt. De ble gjenfødt «til et levende håp» endog før Jesus viste seg for dem. Hensikten var å opplyse dem og lære dem å bygge sin tro på det profetiske ord. Han ville at sannheten skulle slå dype røtter i deres sinn, ikke bare fordi den ble stadfestet ved det han selv sa, men på grunn av de sikre bevis som fantes i seremonilovens symboler og skygger og i de gammeltestamentlige profetier.

Kristi etterfølgere måtte ha en fornuftig tro, ikke bare for sin egen skyld, men for å kunne bringe kunnskapen om Kristus til verden. Som første steg til å formidle denne kunnskapen henviste han til «Moses og profetene». Slik vitnet den oppstand ne frelser om verdien og betydningen av Det gamle testamente. Det skjedde en stor forandring med disiplene da de igjen fikk se inn i Jesu ansikt. På en ny måte oppdaget de «ham som Moses hadde skrevet om i loven, og som også profetene hadde skrevet om». Uvisshet, angst og fortvilelse vek plassen for visshet og en sterk tro. Ikke å undres over at etter hans himmelfart «var de stadig i templet og lovpriste Gud». Folk flest som bare visste at Jesus hadde lidd en vanærende død, ventet at disiplene ville være sorgtunge, forvirret og nedslått. I stedet var de preget av glede og seiersvisshet.

Disiplene var godt forberedt for oppgaven som lå foran dem. De hadde gått igjennom den hardeste prøven som tenkes kan, og hadde sett hvordan Guds ord hadde seiret og var blitt oppfylt når alt syntes å være tapt. Hva kunne vel nå kue troen hos dem eller kjølne kjærligheten? I sin dypeste sorg eide de «en mektig trøst», et håp som var «et trygt og fast anker». De hadde sett Guds visdom og makt, og de var overbevist om at «verken død eller

liv, verken engler eller krefter, verken det som nå er eller det som kommer, eller noen makt, verken det som er i det høye eller idet dype, eller noen annen skapning skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre». «Men i alt dette vinner vi full seier ved ham som har elsket oss.» «Herrens ord varer til evig tid.» «Hvem kan da fordømme? Kristus Jesus døde, ja, mer enn det, han stod opp og sitter ved Guds høyre hånd, og han går i forbønn for oss.»

Herren sa: «Mitt folk skal aldri bli til skamme.» «Om kvelden kommer gråt som gjest, om morgenen blir det frydesang.» Da disiplene møtte Jesus på oppstandelsesdagen, brant hjertene deres mens de lyttet til det han sa. De så på hodet, hendene og føttene som var blitt lemlestet for deres skyld. Før sin himmelfart tok han dem med ut til Betania, og mens han løftet hendene og velsignet dem, påla han dem å gå ut i all verden og forkynne evangeliet. Og så sa han: «Jeg er med dere alle dager.»

Trøsteren som de hadde fått løfte om, kom på pinsedagen. Da fikk de kraft fra Gud, og de gledet seg over at deres himmelfarne Herre var hos dem. Tjenesten med evangeliet førte til offer og martyrdød, men også til rettferds krans som de skal få når han kommer. Mon de ville bytte dette med den jordiske herlighet som de først håpet på da de ble hans disipler? Han som «kan gjøre uendelig mye mer enn alt det vi ber om og forstår», hadde gjort dem delaktige i hans lidelse, og dermed også i hans glede, nemlig å føre de «mange barn til herlighet», en ubeskrivelig glede, «en evig rikdom av herlighet». «De trengsler vi nå må bære, er lette» når vi ser dem i denne sammenheng.

Parallell til disiplenes erfaring

Det som disiplene opplevde da de forkynte «evangeliet om riket» ved Jesu første komme, hadde mye til felles med erfaringen til dem som forkynte hans annet komme. På samme måte som disiplene gikk ut og forkynte at «tiden er kommet, Guds rike er nær», forkynte Miller og hans meningsfeller at den lengste og siste av de profetiske tidsperioder som er omtalt i Bibelen, var nesten slutt, at dommen var nær og at det evige riket snart skulle opprettes. Disiplenes forkynnelse vedrørende tiden var basert på de sytti ukene i Dan 9. Budskapet som Miller og hans medarbeidere forkynte, satte punktum for de to tusen tre hundre dagene i Dan 8,14, som de sytti ukene var en del av. I begge tilfeller var forkynnelsen basert på oppfyllelsen av hver sin del av den samme store profetiske tidsperioden.

Som tilfellet var med de første disiplene, forstod heller ikke Miller og hans trosfeller fullt ut betydningen av budskapet de forkynte. Villfarelser som lenge hadde rådet i kristenheten, hindret dem i å forstå et viktig punkt i profetien. Selv om de forkynte budskapet Gud hadde pålagt dem å bringe, opplevde de skuffelse på grunn av feilaktig forståelse.

Da Miller tolket denne teksten i Dan 8,14: «To tusen tre hundre kvelder og morgener. Da skal helligdommen igjen få sin rett,» eller renses, var dette uttrykk for samtidens vanlige oppfatning at helligdommen var jorden, og han trodde at rensingen av helligdommen betydde at jorden skulle bli renset med ild ved Jesu gjenkomst. Da han oppdaget at tidspunktet for slutten på de to tusen tre hundre dagene var så tydelig forutsagt, kom han derfor til den konklusjon at dette også var tidspunktet for Jesu gjenkomst. Han tok feil fordi han hadde den vanlige oppfatning om helligdommen.

I den gammeltestamentlige offertjenesten, som var en skygge av Kristi offer og prestegjerning, var rensingen av helligdommen den siste handling som øverstepresten utførte i sin årlige tjeneste. Det var siste del av soningstjenesten da all synd i Israel ble fjernet eller utslettet. Det var et symbol på den siste del av den tjeneste vår store øverstepresten utfører i himmelen, der han fjerner eller sletter ut sitt folks synder som finnes oppskrevet i de himmelske bøkene.

Tjenesten innbefatter en rettergang og en dom, og den foregår like før Kristus kommer igjen med stor kraft og herlighet. For når han kommer, er enhver sak avgjort. Jesus sier: «Se, jeg kommer snart og har min lønn med meg, for å gjengjelde enhver etter hans gjerning.»Denne gransking som foregår like før Jesu gjenkomst, er kunngjort i den første engels budskap i Åp 14,7: «Frykt Gud og gi ham æren! For nå er timen kommet da han skal holde dom.»

De som forkynte denne advarselen, kom med det rette budskap i rett tid. De første disiplene vitnet om at «tiden er kommet, Guds rike er nær». De baserte dette på profetien i Dan 9, men uten å legge merke til at Jesu død var forutsagt i samme kapittel. Slik forkynte Miller og hans medarbeidere budskapet som var basert på Dan 8,14 og Åp 14,7, men de overså at Åp 14 også inneholdt andre budskaper som skulle bli forkynt før Kristus kom igjen.

Likesom disiplene tok feil når det gjaldt riket som skulle opprettes ved slutten av de sytti ukene, tok de adventtroende feil når det gjaldt den begivenheten som skulle finne sted ved slutten av de to tusen tre hundre dagene. I begge tilfeller godtok de, eller rettere holdt fast på, vanlig anerkjente villfarelser som tilslørte sannheten. Begge parter oppfylte Guds vilje ved at de forkynte budskapet som skulle lyde, og begge ble skuffet fordi de misforstod det.

Men Gud gjennomførte sin egen gagnlige hensikt ved å tillate at advarselen ble gitt nettopp slik. Den store dagen var nær, og han styrte det slik at folk ble satt på prøve ved å vente Jesus til en bestemt tid, for at de kunne bli klar over sin egen stilling. Budskapet hadde til hensikt å prøve og å rense de kristne. De skulle komme til klarhet om de elsket denne verden eller Kristus og himmelen. De mente selv at de elsket Jesus. Nå skulle de bevise sin kjærlighet. Var de villige til å oppgi sine verdslige håp og ambisjoner og glede seg over Herrens komme? Budskapet skulle hjelpe dem til å bli klar over sin egen åndelige tilstand. Det ble sendt for å vekke dem til å søke Herren med anger og ydmykhet.

Selv om skuffelsen skyldtes en feiloppfatning av budskapet de forkynte, var den til gagn for dem. Den skulle være en prøve for dem som mente at de trodde varselsbudskapet. Ville skuffelsen føre til at de i ubetenksomhet gav avkall på sin erfaring og oppgav sin tillit til Guds ord? Eller ville de ydmykt be Gud om hjelp til å forstå hva de hadde misoppfattet av profetien? Hvor mange hadde latt seg lede av frykt eller av spenning og øyeblikkets innskytelse? Hvor mange var lunkne og vantro?

Svært mange hevdet at de gledet seg til Herrens komme. Ville de fornekte troen når de møtte spott og forakt i verden og opplevde skuffelse ved at tiden ble utsatt? Ville de oppgi sannheter som var blitt stadfestet ved de klareste vitnesbyrd i Herrens ord, fordi de ikke straks forstod Guds handlemåte med dem? Denne prøven ville åpenbare styrken hos dem som i oppriktig tro hadde fulgt det de mente at Ordet og Ånden lærte. Bare en slik erfaring kunne vise dem hvor farlig det er å godta menneskelige teorier og forklaringer i stedet for å la Bibelen tolke seg selv.

Rådvillheten og sorgen på grunn av feiltagelsen ble et nødvendig korrektiv for de troende. De innså at de måtte studere det profetiske ord mer nøye. På en enda mer omhyggelig måte måtte de undersøke grunnlaget for sin tro og forkaste alt som ikke var basert på Skriftens ord, om det var aldri så mye akseptert i kristenheten ellers.

For disse troende, som for de første disiplene, skulle det som i prøvens stund var uforståelig, senere bli klart. Når de så Herrens virkelige hensikt, ville de vite at hans plan med dem hele tiden var blitt oppfylt, tross de prøvene de opplevde fordi de hadde tatt feil. Denne gagnlige erfaringen lærte dem at «Herren er rik på miskunn», og at «alle Herrens stier er miskunn og trofasthet mot dem som holder hans pakt og hans bud».

Kapittel 20 - En Verdensomfattende Religiøs Vekkelse

I budskapet som den første engelen i Åp 14 forkynner, blir det forutsagt en stor religiøs vekkelse i forbindelse med kunngjøringen av Kristi snare gjenkomst. Profeten så en engel som fløy under himmelhvelvet. «Han hadde et evig evangelium å forkynne for dem som bor på jorden, for alle nasjoner og stammer, tungemål og folk. Han ropte med høy røst: 'Frykt Gud og gi ham æren! For nå er timen kommet da han skal holde dom. Tilbe ham som skapte himmel og jord, hav og kilder! '»1

At en engel står nevnt som budbærer, er et viktig moment. Den allvise Gud har villet fremstille herligheten og kraften i den betydningsfulle gjerningen med den renhet, storhet og kraft som kjennetegner det himmelske sendebud. Engelen som flyr «under himmelhvelvet» og forkynner advarselen «med høy røst» til «alle nasjoner og stammer, tungemål og folk», viser at varselsbudskapet hurtig blir spredt over hele verden.

Et budskap om dommens time

Selve budskapet forteller om tiden da dette skal skje. Det blir fremstilt som en del av «et evig evangelium» som bærer bud om at dommen er begynt. Evangeliet har lydt til alle tider, men denne delen kunne ikke bli forkynt før i de siste dager, for først da «er timen kommet».

Profetiene fremstiller en rekke begivenheter som i tur og orden fører ned til tiden da dommen begynner. Dette gjelder særlig Daniels bok. Men Daniel fikk beskjed om at den del av profetien som gjaldt de siste dager, skulle være lukket og forseglet «inntil endetiden». Budskapet om dommen, som grunnet seg på oppfyllelsen av disse profetiene, kunne ikke bli forkynt før denne tiden. Men i «endetiden» skal mange granske den, «og kunnskapen skal bli stor».

Apostelen Paulus advarte menigheten mot å vente Kristi gjenkomst i hans levetid. «For først må frafallet komme og Den Lovløse komme til syne, han som ender i fortapelse.» Vi kan ikke vente Herrens komme før etter det store frafallet og den lange tidsperioden da «Den Lovløse» skulle regjere. «Lovløshetens hemmelighet», «han som ender i fortapelse», er en fremstilling av pavemakten som skulle herske i 1260 år. Denne tidsperioden sluttet i 1798. Kristi gjenkomst kunne ikke skje før den tiden. Advarselen fra Paulus dekker hele den kristne tidsalder frem til 1798. Først etter den tiden skulle budskapet om Kristi gjenkomst bli forkynt.

Et slikt budskap har aldri tidligere lydt. Paulus forkynte det ikke, som vi alt har sett. Til sine trosfeller sa han at de kunne vente Herrens komme i en fjern fremtid. Heller ikke reformatorene forkynte det. Martin Luther mente at dommen ville inntreffe omkring tre

hundre år etter hans tid. Men etter 1798 er seglet fjernet fra Daniels bok, kunnskapen om profetiene har økt, og mange har forkynt det alvorlige budskapet at dommens dag er nær.

Verdensmisjonæren Joseph Wolff

I likhet med den store reformasjonen på 1500-tallet fremstod også adventbevegelsen samtidig i forskjellige kristne land. Både i Europa og Amerika begynte gudfryktige personer å studere profetiene, og ved å fordype seg i det inspirerte ord fant de overbevisende vitnesbyrd om at tiden var i ferd med å ebbe ut. I forskjellige land var det isolerte kristelige grupper som bare ved å granske Den hellige skrift ble overbevist om at Jesu gjenkomst var nær.

I 1821, tre år etter at Miller var blitt klar over profetien om dommens dag, begynte verdensmisjonæren Joseph Wolff å forkynne at Herrens komme var nær. Han var født i Tyskland av jødiske foreldre, og faren var rabbiner. Som ganske ung var han blitt overbevist om sannheten i den kristne tro. Oppvakt og vitebegjærlig som han var, lyttet han interessert til samtalene hjemme, der fromme jøder daglig møttes for å samtale om sitt folks håp og forventninger, om den kommende Messias og gjenopprettelsen av Israel. En gang hørte han at de nevnte Jesus fra Nasaret, og spurte hvem han var. «En meget begavet jøde,» ble det svart. «Men da han gav seg ut for å være Messias, ble han dømt til døden av det jødiske råd.»

«Hvorfor ble Jerusalem ødelagt?» spurte han videre. «Og hvorfor er vi i landflyktighet?»

«Akk, akk,» svarte faren, «fordi jødene tok livet av profetene.» øyeblikkelig slo denne tanken ned i gutten: «Kanskje Jesus også var en profet som jødene drepte, enda han var uskyldig.»Denne tanken grep ham så sterkt at han ofte stod utenfor en kirke og lyttet til forkynnelsen. Han hadde ikke lov å gå inn.

Joseph var ikke mer enn sju år da han en gang overfor en eldre kristen nabo skrøt av at Israel ville oppleve en strålende fremtid når Messias kom. Til dette svarte den gamle mannen vennlig: «Jeg skal fortelle deg om den virkelige Messias, gutten min. Det var Jesus fra Nasaret... som dine forfedre korsfestet, slik de også gjorde med profetene i gamle dager. Gå hjem og les Jes 53, så blir du nok overbevist om at Jesus Kristus er Guds Sønn.»

Dette gjorde et sterkt inntrykk på gutten. Da han gikk hjem og leste Bibelen, undret han seg over hvor nøyaktig profetien ble oppfylt på Jesus fra Nasaret. Var det virkelig sant alt det den kristne mannen hadde sagt? Gutten bad faren forklare denne profetien, men han møtte en slik avvisende taushet at han aldri mer våget å snakke om dette. Men det økte bare ønsket om å lære mer om kristendommen.

Hjemme holdt de omhyggelig skjult for ham det han gjerne ville vite. Bare elleve år gammel forlot han hjemmet og drog ut i verden for å skaffe seg utdanning, så han selv

kunne velge religion og livsgjerning. En tid fikk han bo hos noen slektninger, men han ble snart jaget bort som en frafallen. Alene og uten penger måtte han klare seg selv som best han kunne. Han drog fra sted til sted, leste flittig, og levde av å undervise i hebraisk. En katolsk lærer fikk ham til å gå over til katolisismen, og han bestemte seg for å bli misjonær blant sitt eget folk. Med dette i tanke drog han noen få år senere til et universitet i Rom for å studere. Her ble han beskyldt for kjetteri fordi han hadde for vane å tenke selvstendig og si det han mente. Han angrep kirkens misbruk offentlig og etterlyste reformer.

Til å begynne med behandlet de pavelige prelatene ham på en elskverdig måte, men etter en tid ble han sendt bort fra Rom. Under kirkens oppsyn drog han fra sted til sted, inntil det var helt klart at han ikke ville bøye seg under romerkirkens åk. Han ble stemplet som uforbederlig og fikk dra hvor han selv ville. Det endte med at han reiste til England, der han gikk over til protestantismen og sluttet seg til den engelske kirke. Etter to års studier drog han i 1821 ut på sin misjon.

Wolff tok imot budskapet om Kristus som kom første gang som «en smertenes mann, vel kjent med sykdom». Men han var også klar over at profetiene like klart talte om hans annet komme i kraft og herlighet. Han prøvde å overbevise sitt eget folk om at Jesus fra Nasaret var den lovede Messias, og gjøre dem kjent med hans første komme i ydmykhet som et offer for menneskenes synd. Samtidig underviste han dem om hans gjenkomst som konge og befrier.

«Jesus fra Nasaret, den virkelige Messias, som fikk hendene og føttene gjennomboret, og som lik et lam ble ført til slakterbenken, var en smertenes mann, vel kjent med sykdom. Han kom første gang etter at kongespiret hadde veket fra Juda og herskerstaven fra hans føtter. Han skal komme annen gang i himmelens skyer med rop fra overengelen og støt i Guds basun.»

«Han skal stå på Oljeberget, og herredømmet over skapningen som Adam en gang fikk, og som han mistet, skal Kristus få. Han skal være konge over hele jorden. Skapningens sukk og klage skal ta slutt, og lovprisning skal lyde. ...Når Jesus kommer i sin Fars herlighet med alle de hellige englene, ... skal de troende som er døde, oppstå først. Det er dette vi kristne kaller den første oppstandelse. Da skal dyrene endre natur og bli underlagt Kristus. Det skal være fred overalt. Igjen skal Herren se ned på jorden og si: Det er overmåte godt.»

Wolff trodde at Herren ville komme meget snart. Slik han tolket de profetiske tidsperioder, ville verdens ende skje på et tidspunkt som lå nær opp til det Miller hadde kommet frem til. Når folk henviste til at «dag og time kjenner ingen», og at mennesker ikke visste noe om hvor nært Herrens komme var, svarte Wolff: «Har Herren sagt at dagen og timen aldri skal bli kjent? Har han ikke gitt oss tidenes tegn så vi i det minste skal vite når hans komme nærmer seg, på samme måte som vi vet at sommeren er i anmarsj når fikentreet skyter blad? Skal vi aldri få vite noe om tiden, når han selv oppfordrer oss til ikke bare å lese Daniels bok, men også å forstå den?

Nettopp i Daniels bok sies det at boken skal være lukket og forseglet inntil endens tid. Videre at mange skal granske den og at 'kunnskapen skal øke' (i endens tid). Dessuten har Herren ikke ment å si at vi skal være uvitende om endens nærhet, men at ingen kjenner dag og time. Han sier at vi skal vite så meget om tidenes tegn at det kan få oss til å berede oss for hans komme, likesom da Noah bygde arken.»

Om den gjengse tolkning av Skriften, eller rettere mistolkning, skrev Wolff: «Størstedelen av kristenheten har veket av fra Bibelens klare mening, og følger buddhistenes fantasifulle plan som går ut på at menneskenes fremtidige lykke består i å bevege seg omkring i luften. Når de leser ordet jøde, betyr det hedning; med navnet Jerusalem menes kirken; når det står jorden, betyr det himmelen; Herrens komme betyr fremgang for misjonsselskapene; og når det tales om å gå opp til Herrens tempelberg, betyr det en stor metodistsamling.»

I tjuefire år, fra 1821 til 1845, reiste Wolff vidt omkring. Han var i Afrika og besøkte Egypt og Etiopia. I Asia reiste han gjennom Palestina, Syria, Iran, Bukhara og India. Han var også i De forente stater, og på reisen dit talte han på øya St. Helena. I august 1837 kom han til New York. Etter å ha talt der, gjorde han det samme i Philadelphia og Baltimore og drog derfra til Washington, D.C.

Om besøket der sier han: «Etter forslag fra tidligere president John Quincy Adams vedtok kongressen enstemmig at jeg skulle få holde foredrag i kongresshallen. Foredraget ble holdt på en lørdag, og alle kongressmedlemmene var til stede sammen med biskopen av Virginia, geistligheten i Washington og mange av byens borgere. Den samme ære ble vist meg av myndighetene i New Jersey og Pennsylvania, som overvar en rekke foredrag jeg holdt om mine studier i Asia, og om Kristi herredømme.»

Wolff reiste omkring i de mest usiviliserte land uten beskyttelse fra noen myndighet i Europa. Påkjenningen var stor og farene mange. Han fikk stokkepryl og han sultet. Han ble endog solgt som slave og tre ganger dømt til døden. Han ble overfalt og holdt på å omkomme av tørst. En gang mistet han alt han eide og måtte gå flere hundre kilometer til fots i fjellene, mens snøen pisket ham i ansiktet, og de bare føttene ble valne av den frosne jorden.

Når noen advarte ham mot å ferdes blant ville, fiendtlige stammer, svarte han at han var «godt væpnet». Våpnene var «bønn, iver for Kristus og tillit til hans hjelp». «Jeg er også utstyrt med kjærlighet til Gud og til nesten, og jeg har Bibelen i hånden.» Alltid hadde han Bibelen på hebraisk og engelsk med seg. Om en av sine siste reiser sier han: «I hånden holdt jeg en åpen bibel. Jeg følte at min kraft lå i denne boken, og at den ville holde meg oppe.» Slik holdt han på helt til budskapet om dommen hadde nådd ut til en stor del av verden. Han formidlet Guds ord til jøder, tyrkere, iranere, hinduer og mange andre folkeslag og stammer på deres eget språk. Overalt forkynte han at Messias snart skulle regjere.

Mens han var på reise i Bukhara, fant han et isolert folk som trodde på Herrens snare komme. Han forteller at araberne i Yemen har en bok som de kaller Seera, som nevner Kristi gjenkomst og at han skal regjere i herlighet. De venter at store begivenheter skal inntreffe i 1840. «Jeg tilbrakte seks dager i Yemen sammen med rechabittene. De drikker ikke vin, planter ikke vingårder, sår ikke. De bor i telt og minnes gode, gamle Jonadab, sønnen til Rechab. Blant dem fantes etterkommere etter israelittene, av Danstammen, ... som sammen med Rechabs etterkommere venter at Messias snart skal komme i himmelens skyer.»

En annen misjonær fant noe lignende i Tataria. En av prestene der spurte misjonæren når Kristus skulle komme igjen. Da han svarte at han ikke visste det, ble presten svært forbauset over en slik uvitenhet hos en som underviste andre om Bibelen, og sa at han selv oppfattet profetiene slik at Kristus ville komme omkring 1844.

En global vekkelse

Så tidlig som i 1826 begynte noen i England å forkynne Kristi gjenkomst. Men bevegelsen tok ikke en så fast form der som i Amerika. Det nøyaktige tidspunktet ble ikke presisert på samme måte, men budskapet om gjenkomsten ble forkynt vidt og bredt, ikke bare blant dissentere.

Mourant Brock, en engelsk forfatter, sier at omkring sju hundre statskirkeprester var med og forkynte «evangeliet om riket». Budskapet som varslet Herrens gjenkomst i 1844, ble også forkynt på De britiske øyer. Skrifter fra Amerika som handlet om Jesu gjenkomst, ble spredt vidt omkring, og bøker og blad derfra ble også trykt og utgitt.

Den engelsk fødte Robert Winter, som hadde tatt imot adventtroen i Amerika, reiste i 1842 tilbake til fedrelandet for å forkynne Herrens gjenkomst. Mange tok del i arbeidet, og budskapet om dommen ble forkynt i forskjellige deler av De britiske øyer.

Jesuitt og lutheraner forkynner Jesu gjenkomst

I Sør-Amerika, som var preget av barbari og presteveide, fikk den spanske jesuitten Lacunza innsikt i Den hellige skrift og fant sannheten om Jesu snare gjenkomst. Han følte at han måtte gå ut med advarselen, men for å unngå kirkens påtale, skrev han en bok under forfatternavnet Rabbi Ben-Israel, en jøde som var blitt omvendt. Lacunza levde på 1700-tallet, men det var først i 1825 at boken hans ble kjent i London og oversatt til engelsk. Den bidrog til å stimulere interessen for Kristi annet komme, som allerede var vakt i England.

På 1700-tallet forkynte Bengel denne læren i Tyskland. Han var luthersk prest og også en anerkjent forsker og bibelkritiker. Etter fullført utdanning gav han seg i kast med teologiske studier. Dette passet godt til hans alvorlige, religiøse legning som var blitt styrket gjennom oppdragelsen og skolegangen i hans yngre år. Som andre unge, tenksomme personer både før og siden måtte han kjempe med tvil og anfektelser. Med dyp følelse

hentyder han til de «mange piler som gjennomboret hans arme hjerte og gjorde ungdomstiden til en tung byrde».

Da Bengel ble medlem av kirkerådet i Würtemberg, gjorde han seg til talsmann for religionsfrihet. Selv om han forsvarte kirkens rettigheter og privilegier, gikk han inn for en rimelig grad av religiøs frihet for alle som av samvittighetsgrunner følte at de måtte forlate kirken.13 Senere har man der i distriktet kunnet merke den positive virkningen av dette.

Det var mens han forberedte en preken over Åp 21, som han skulle holde på første søndag i advent, at lyset om Kristi gjenkomst plutselig brøt igjennom. Profetiene i Åpenbaringsboken ble klarere for ham enn noensinne tidligere. Betydningen av de herlige begivenhetene som profetien åpenbarte, overveldet ham slik at han en stund måtte holde opp med å fordype seg i dette. Da han stod på prekestolen, kom det på ny for ham i all sin klarhet og kraft. Fra da av gikk han helt og fullt inn for å studere profetiene, særlig Åpenbaringsboken, og han ble snart overbevist om at de vitnet om Kristi snare gjenkomst. Tidspunktet han kom frem til, avvek bare med noen få år fra det som Miller senere fremholdt.

Bengels skrifter ble kjent og lest overalt i kristenheten. Hans syn på profetiene ble stort sett akseptert i fyrstedømmet Würtemberg der han hørte hjemme, og delvis også i andre deler av Tyskland. Bevegelsen han satte i gang, levde videre etter hans død, og budskapet om Jesu gjenkomst ble forkynt i Tyskland samtidig med at det vakte oppmerksomhet også i andre land. Tidlig drog noen av tilhengerne til Russland, og troen på Kristi snare komme har senere vært levende på visse steder der.

Adventforkynnere i Frankrike og Sveits

Lyset skinte også i Frankrike og Sveits. I Genève, der Farel og Calvin hadde startet reformasjonen, forkynte Gaussen budskapet om Kristi gjenkomst. I studietiden ble han påvirket av rasjonalismen som gjennomsyret Europa på slutten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet. Da han ble prest, var han ikke bare fremmed for sann tro, men var nærmest skeptiker. I sine yngre dager hadde han interessert seg for profetiene. Etter å ha lest Rollins oldtidshistorie ble han oppmerksom på profetien i Dan 2, og det slo ham hvor nøyaktig historien oppfylte profetien. Dette vitnesbyrdet om Skriftens inspirasjon ble som et anker for ham i de vanskelighetene han senere møtte. Rasjonalismen tilfredsstilte ham ikke lenger, og når han studerte Bibelen og søkte etter klarere lys, fikk han etter hvert en positiv tro.

Mens han studerte profetiene, ble han overbevist om at Kristi gjenkomst var meget nær. Han var klar over at dette var en alvorlig og viktig sak, og det var maktpåliggende for ham å gjøre den kjent. Men den vanlige oppfatning at Daniels bok var et mysterium, var en alvorlig hindring. Til sist bestemte han seg for å begynne med barna. Det hadde også Farel

gjort da han forkynte evangeliet i Genève. Gjennom dem håpet han etter hvert å kunne nå foreldrene.

Da han senere forklarte hensikten med denne fremgangsmåten, sa han: «Jeg vil gjerne at folk skal vite at når jeg gjorde det på den måten, var det ikke fordi saken var uvesentlig, men nettopp fordi den var så betydningsfull at jeg gjerne ville legge den frem slik at alle kunne forstå. Derfor henvendte jeg meg til barna. Jeg ville gjerne nå folk, men var redd at jeg ikke ville lykkes hvis jeg henvendte meg direkte til de voksne.» «Derfor begynner jeg med de yngste. Jeg samler en flokk barn omkring meg. Hvis gruppen øker og de hører etter og er interessert, så de etterpå kan forklare det de har hørt, er jeg sikker på at jeg snart får en ny forsamling. I neste omgang vil også de voksne finne ut at det er bryet verd å sette seg ned og studere. Og da er hensikten oppnådd.»

Når han talte til barna, kom også voksne for å høre, og kirken ble full av oppmerksomme tilhørere. Blant dem var fremtredende og lærde menn, og også utlendinger som var på besøk i Genève. Disse brakte budskapet med seg til andre land. Oppmuntret av fremgangen utgav Gaussen sine foredrag på trykk og håpet at de ville stimulere interessen for studiet av de profetiske bøker i de fransktalende menigheter. Han forklarte sin fremgang slik: Å utgi dette stoffet for barna er det samme som å si til de voksne, som ofte unnskylder seg med at de ikke leser slikt fordi det er for vanskelig: «Hvordan kan det være for vanskelig når selv barna skjønner det?» Og han tilføyde: «Jeg vil gjerne forsøke å gjøre menigheten interessert i å studere profetiene.» «Jeg vet ikke om noe studium som gir bedre svar på tidens utfordring.» «Det forbereder oss for trengselen vi snart skal møte, og for Jesu gjenkomst.»

Selv om Gaussen var en av de mest fremtredende og avholdte fransktalende predikanter, ble han etter en tid avsatt fra presteembetet. Hovedanklagen mot ham var at han brukte Bibelen som lærebok for ungdommen i stedet for kirkens katekisme, som var tørr og rasjonalistisk og nesten ikke inneholdt noe om positiv tro. Senere ble han lærer i kristendomskunnskap, mens han om søndagen fortsatte å undervise barna i Den hellige skrift. Det han skrev om profetiene, vakte stor interesse. Fra kateteret, gjennom det trykte ord og ved sin yndlingsvirksomhet som lærer for barna fortsatte han i mange år å øve betydelig innflytelse. Det førte til at mange begynte å studere de profetiene som viste at Jesu gjenkomst var nær.

Barnepredikanter i Skandinavia

Også i Skandinavia ble Kristi gjenkomst forkynt, og det vakte interesse vidt og bredt. Mange ble revet ut av sin sorgløse trygghet. De bekjente sin synd, vendte om og bad om tilgivelse i Kristi navn. Men statskirkens prester satte seg imot bevegelsen og sørget for at noen av dem som forkynte budskapet, ble fengslet. Når de på den måten ble brakt til taushet, lot Gud mindreårige barn på en mirakuløs måte forkynne budskapet om Kristi gjenkomst. Fordi de var umyndige, kunne lovens arm ikke nå dem, og de fikk tale uhindret.

Bevegelsen omfattet hovedsakelig den jevne befolkning, og de kom sammen til husmøter for å høre budskapet. Barnepredikantene var for det meste fattige husmannsbarn. Noen av dem var ikke mer enn fra seks til åtte år. Deres liv vitnet om at de elsket Jesus, og de prøvde å leve i samsvar med Guds vilje. Ellers var de som barn flest på deres alder. Men når de talte, var det tydelig at de var under en innflytelse utenfor dem selv. De snakket og oppførte seg annerledes, og med alvor og kraft forkynte de domsbudskapet med Skriftens egne ord: «Frykt Gud og gi ham æren! For nå er timen kommet da han skal holde dom.» De irettesatte folk for deres synder og refset umoral og last. Dessuten gikk de til felts mot verdslighet og frafall og formante tilhørerne til å flykte fra den kommende dom.

Folk lyttet spent, og Guds Ånd talte inntrengende til dem. Mange studerte Bibelen med ny og større interesse. Drankere og lastefulle mennesker ble omvendt. Andre sluttet med å være uhederlige. Det som skjedde, var så påfallende at til og med prestene var nødt til å innrømme at Gud var med i vekkelsen. Herren ville at budskapet om Jesu gjenkomst skulle bli forkynt i de skandinaviske land. Men da hans tjenere ble brakt til taushet, sendte han sin Ånd over barna så arbeidet kunne bli utført.

Da Jesus drog opp til Jerusalem, ble han fulgt av en jublende folkeskare. Med viftende palmegrener og med seiersrop hyllet de ham som Davids sønn. Men de misunnelige fariseerne bad ham om å få dem til å tie. Jesus sa at alt dette var en oppfyllelse av profetien, og dersom folket tidde, skulle steinene rope. Folk ble skremt av truslene fra prestene og rådsherrene, og jubelen stilnet da de drog inn gjennom portene i Jerusalem. Men barna i tempelgården gjentok omkvedet og ropte mens de viftet med palmegrenene: «Hosianna, Davids sønn!» Da ble fariseerne ergelige og sa til ham: «Hører du hva de sier?» Jesus svarte: «Ja, men har dere aldri lest: Du har latt småbarn og spedbarn synge din pris!»15 Likesom Gud virket gjennom barna ved Kristi første komme, benyttet han også barn da budskapet lød om hans annet komme. Budskapet om Jesu gjenkomst skulle forkynnes for alle stammer og tungemål og folk, og dette måtte oppfylles.

Adventvekkelsen stod sterkt i Amerika

William Miller og hans medarbeidere skulle forkynne varselsbudskapet i Amerika. Dette landet ble midtpunktet for den store adventbevegelsen. Der ble profetien om den første engels budskap oppfylt på den mest direkte måten. Skrifter som Miller og hans medarbeidere hadde forfattet, ble spredt til fjerne land. Der hvor misjonærene trengte frem, ble budskapet om Kristi snare gjenkomst forkynt. Overalt lød det evige evangelium: «Frykt Gud og gi ham æren! For nå er timen kommet da han skal holde dom.»

Budskapet om de profetier som syntes å peke frem mot Kristi komme våren 1844, gjorde et dypt inntrykk på folk. Etter hvert som budskapet ble forkynt fra delstat til delstat, ble det møtt med levende interesse. Mange ble overbevist om at de profetiske tidsberegninger var korrekte. Med glede tok de imot budskapet og oppgav sine tidligere standpunkter. Noen predikanter forlot sin menighet og dens troslære. De gav avkall på sin lønn og sluttet seg til

dem som forkynte Jesu gjenkomst. Men jevnt over var det forholdsvis få predikanter som tok imot budskapet. Derfor ble det for en stor del betrodd legfolk.

Bønder forlot åkrene, håndverkere la verktøyet til side, kjøpmenn forlot butikkene og funksjonærer sine stillinger. Likevel var det få misjonsarbeidere i forhold til den store gjerningen som skulle utføres. Ugudeligheten blant kristenheten og ondskapen i verden lå som en byrde på disse sanne vektere. Villig tålte de slit, savn og lidelse, bare de fikk lede mennesker til omvendelse og frelse. Satan prøvde å hindre arbeidet, men det gikk stadig frem, og mange tusen tok imot budskapet om Kristi annet komme.

Overalt lød det inntrengende budskapet som oppfordret syndere, både verdslige og menighets medlemmer, til å fly fra den kommende vredesdom. Likesom døperen Johannes, Kristi forløper, la disse predikantene øksen ved roten av treet og formante alle til å bære omvendelsens frukter. Deres gripende appell var en sterk kontrast til forsikringen om fred og trygghet som lød fra prekestolene ellers.

Overalt ble folk grepet av budskapet. Skriftens enkle, direkte vitnesbyrd som ble båret frem i Den Hellige Ånds kraft, hadde en over bevisningens tyngde som bare få klarte å stå imot. Navnkristne ble vekket opp av sin falske trygghet. De så sitt frafall, sin verdslighet og mangel på tro, sin stolthet og selviskhet. Mange søkte Herren i anger og ydmykhet. I stedet for å trakte etter jordiske ting, ble de nå himmelvendte. Guds Ånd hvilte over dem, og bløtgjorte og nedbrutte ropte også de: «Frykt Gud og gi ham æren! For nå er timen kommet da han skal holde dom.»

Gråtende spurte de: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» De som hadde vært uærlige, ønsket å gjøre opp. Alle som fant fred i Kristus, lengtet etter at andre skulle få oppleve det samme. Foreldrenes hjerter ble vendt til barna, og barnas hjerter til foreldrene. Stolthet og forlegenhet forsvant. Oppriktige bekjennelser ble avlagt, og i hjemmene arbeidet man for å frelse de nærmeste og kjæreste. Ofte hørte man inderlig forbønn, og mange steder var det mennesker i dyp sjelenød som ropte til Gud. Mange kjempet natten igjennom i bønn om visshet for at deres synd var tilgitt, eller om at slektninger og naboer måtte bli frelst.

Folk fra alle samfunnslag kom til møtene. Høy og lav, rik og fattig var av forskjellige grunner ivrige etter å høre budskapet om Kristi gjenkomst. Herren holdt motstanderne i sjakk mens hans tjenere fremholdt det de trodde på. Somme tider var redskapene svake, men Guds Ånd gav budskapet kraft. Man merket at Guds engler var til stede, og hver dag ble mange omvendt. Det var tyst i de store forsamlingene når Bibelens vitnesbyrd om Kristi snare gjenkomst ble fremholdt. Det var som om himmel og jord nærmet seg hverandre. Folk i alle aldersgrupper merket Guds kraft. Glade til sinns drog de hjem, og gledesutbrudd lød i nattestillheten. Ingen som overvar disse møtene, kunne noen gang glemme den gripende opplevelsen.

At det ble kunngjort et bestemt tidspunkt for Kristi gjenkomst, vakte sterk motstand fra folk av alle samfunnslag, fra presten på prekestolen til, den mest likeglade, trassige synder. Følgende profeti ble oppfylt: «Først og fremst må dere vite at det i de siste dager skal komme folk som farer med spott og følger sine egne lyster. Hånlig sier de: 'Hva med løftet om hans gjenkomst? Våre fedre er døde, men alt er som det har vært fra skapelsen av. '»

Mange bekjennende kristne gav uttrykk for at de ikke hadde noe imot læren om Kristi gjenkomst, men mot å fastsette et bestemt tidspunkt. Men Gud leste deres tanker. De ville ikke høre tale om at Kristus skulle komme og dømme verden med rettvishet. De hadde vært utro tjenere, og deres gjerninger kunne ikke stå for Guds ransakende blikk. De var redde for å møte sin Herre. På samme måte som jødene da Kristus kom første gang, var heller ikke de beredt til å ta imot ham. Ikke nok med at de nektet å lytte til Bibelens klare tale, men de gjorde narr av dem som ventet på Herrens komme. Satan og englene hans frydet seg. De hånet Kristus og de hellige englene fordi de bekjennende kristne hadde så liten kjærlighet at de ikke ønsket han skulle komme.

Kallet om å våke og vente

«Ingen kjenner dagen og timen,» var den vanlige innvending fra dem som forkastet adventtroen. Teksten lyder slik: «Men den dag og time kjenner ingen, ikke englene i himmelen og heller ikke Sønnen, men bare Faderen.» De som ventet på Herren, forklarte denne teksten på en tydelig og logisk måte og påviste at motstanderne misbrukte den. Kristus uttalte dette i den minneverdige samtalen med disiplene på Oljeberget etter at han hadde vært i templet for siste gang. De hadde spurt: «Hva er tegnet på ditt komme og verdens ende?» Jesus gav dem tegnene og sa: «Slik skal dere også, når dere ser alt dette skje, vite at han er nær og står for døren.»

En uttalelse av Jesus må ikke brukes for å tilbakevise en annen. Selv om ikke noe menneske vet dagen og timen for hans komme, har han fortalt oss når tiden er nær, og det venter han at vi skal være klar over. Vi får også vite at det vil være like skjebnesvangert for oss å overse advarselen og forsømme å vite når hans komme er nær, som det var for folk på Noahs tid som ikke visste at storflommen var i anmarsj.

Lignelsen om den tro og den utro tjener viser hvordan det vil gå med den tjeneren som sier til seg selv: «Det varer lenge før min Herre kommer.» Lignelsen viser hvordan Kristus ved sin gjenkomst vil vurdere og lønne dem som våket, og som forkynte hans komme, og dem som ikke gjorde det. «Så våk da!» sier han. «Det er den tjeneren som herren finner i ferd med dette når han kommer tilbake. Lykkelig er han!» «Men hvis du ikke våker, skal jeg komme som en tyv, og du skal ikke vite timen når jeg kommer over deg.»

Paulus skriver om en kategori mennesker som Herren kommer uventet over. «Herrens dag kommer som en tyv om natten. Når de sier: 'Fred og ingen fare', da kommer plutselig undergangen over dem. ...

Og de skal ikke slippe unna.» Men om dem som har gitt akt på Jesu advarsel, føyer han til: «Men dere, brødre, er ikke i mørket, så dagen skulle overrumple dere som en tyv. For dere er alle lysets barn og dagens barn; vi hører ikke natten eller mørket til.»

Det viser seg altså at Skriften ikke gir mennesker noen hjemmel for å være uvitende om når Kristi komme er nær. Men de som bare ville ha en unnskyldning for å forkaste sannheten, lukket øynene for denne forklaringen. Dristige spottere og endog Ordets forkynnere gjentok stadig omkvedet: «Ingen kjenner dagen og timen.» Når folk ble vakt og begynte å spørre etter veien til frelse, la disse predikantene seg imellom og prøvde å berolige dem ved en falsk fortolkning av Guds ord. Utro vektere tok del i den store bedragerens virksomhet og ropte: Fred, fred! selv om Gud ikke hadde forkynt fred. Likesom fariseerne på Kristi tid, var det mange som nektet å gå inn i himmelriket, og hindret dem som var på vei dit. Disse menneskers blod vil bli krevd av deres hånd.

Hard påkjenning for de adventtroende

Det var som regel de frommeste og mest gudhengitte i de ulike kirkesamfunn som først tok imot budskapet. De som studerte Bibelen selv, kunne ikke unngå å se at det gjengse syn på profetiene var ubibelsk. I de tilfeller der folk ikke var dominert av presteskapet, men studerte Skriften selv, var det tilstrekkelig å sammenligne adventforkynnelsen med Guds ord for å konstatere at den hadde guddommelig autoritet.

Mange ble forfulgt av sine vantro medkristne. Noen samtykket i å tie med sitt håp for å beholde sin status i den menigheten de tilhørte. Andre følte at hvis de skulle være tro mot Gud, kunne de ikke skjule det han hadde betrodd dem. Mange ble utelukket fra menighetsfellesskapet bare fordi de vitnet om sin tro på Kristi komme. De som ble prøvd på denne måten, fant trøst i disse ord av profeten: «Deres brødre som hater dere og støter dere bort for mitt navns skyld, de sier: 'La Herren vise seg herlig, så vi kan se hvor glade dere blir!' Men de skal bli til skamme.»

Guds engler fulgte nøye med i hvordan budskapet ble mottatt. Når menighetene forkastet det, snudde englene seg bedrøvet bort. Men mange var enda ikke blitt prøvd når det gjaldt budskapet om Kristi komme. Andre ble ført vill av sine ektefeller, foreldre eller barn som fikk dem til å tro at det endog var synd å lytte til denne «vranglæren». Engler fikk pålegg om å ta seg spesielt av disse menneskene, for enda mer lys skulle skinne for dem fra Guds trone.

Forventning og skuffelse

De som hadde tatt imot budskapet, ventet med ubeskrivelig lengsel på Jesu gjenkomst. Tiden var nær da de ventet å møte ham. Rolig og med dypt alvor innstilte de seg på det som skulle skje. De hadde fred i et inderlig samfunn med Gud, en forsmak på den hvile de skulle få i den kommende herlighet. Ingen av dem som opplevde dette håpet og denne fortrøstningen, kunne siden glemme den dyrebare ventetiden.

Noen uker i forveien opphørte nesten all verdslig virksomhet. De oppriktig troende ransaket nøye hver tanke og følelse hos seg selv, som om de lå på dødsleiet og om få timer skulle lukke øynene for godt. At de skulle ha skaffet seg en spesiell «himmelfartsdrakt», er ikke i samsvar med virkeligheten, men alle følte at de trengte en indre overbevisning om at de var beredt til å møte Jesus. De hvite klærne var sjelens renhet, en karakter som var renset for synd ved Kristi forsoning.

Det ville være godt om Guds folk i dag var like villig til selvprøving og hadde den samme oppriktige og faste tro. Dersom de hadde fortsatt å ydmyke seg for Herren og å trenge frem for nådens trone i bønn, ville de hatt en langt rikere åndelig erfaring enn de har nå. Det er altfor lite bønn, for lite syndserkjennelse. Mangelen på levende tro gjør at mange er uten den nåde som Kristus tilbyr i så rikt mål.

Gud ville prøve sitt folk. Han dekket over en feil i beregningen av de profetiske tidsperioder. De adventtroende oppdaget ikke feilen, heller ikke de lærdeste blant motstanderne. De sa: «Beregningen av de profetiske tidsperioder er riktig. En eller annen stor begivenhet vil inntreffe, men ikke den som Miller forutsier. Det er verdens omvendelse og ikke Kristi gjenkomst.»

Ventetiden gikk, og Kristus kom ikke for å utfri sitt folk. De som i oppriktig tro og kjærlighet hadde ventet ham, opplevde en bitter skuffelse. Likevel oppnådde Gud sin hensikt. De som hevdet at de ventet på Kristus, ble satt på en alvorlig prøve. Mange av dem var bare drevet av frykt. Deres trosbekjennelse hadde ikke hatt noen virkning på deres sinn og atferd. Da begivenheten uteble, gav de uttrykk for at de slett ikke var skuffet, for de hadde i grunnen aldri trodd at Kristus skulle komme. De var blant de første som gjorde narr av de sanne troende som sørget.

Men Jesus og himmelens englehær så med kjærlighet og medlidenhet på dem som var blitt prøvd og hadde vist troskap, men var blitt skuffet. Dersom sløret som skiller den synlige verden fra den usynlige, var blitt fjernet, ville de ha sett at engler holdt seg nær disse standhaftige menneskene for å verne dem mot Satans piler.

Kapittel 21 - Varselsbudskapet som ble Forkastet

Da William Miller og hans medarbeidere forkynte Kristi annet komme, var hensikten utelukkende å vekke menneskene til å berede seg for dommen. De forsøkte å få de kristne til å bli klar over menighetens virkelige håp og til å innse at de trengte en dypere åndelig erfaring. De anstrengte seg også for å vekke de uomvendte til anger og omvendelse. De forsøkte ikke å vinne mennesker for en religiøs sekt eller gruppe, men arbeidet blant dem alle uten å blande seg inn i deres troslære eller indre forhold.

Miller sa det slik: «I hele min virksomhet har jeg aldri ønsket eller hatt noen tanke om å danne noe nytt trossamfunn eller favorisere en menighet på bekostning av en annen. Jeg forsøkte å gjøre noe for alle. Jeg gikk ut fra at samtlige kristne ville glede seg ved tanken på Kristi gjenkomst, og at de som ikke delte min oppfatning, likevel ville respektere dem som gjorde det. Derfor falt det meg ikke inn at det skulle bli nødvendig med separate møter. Min eneste hensikt var å hjelpe mennesker til å vende om, varsle verden om den kommende dom og hjelpe medmennesker til å berede seg for å møte Gud med fred. De fleste som vendte om under min virksomhet, sluttet seg til de forskjellige kirkesamfunn som alt eksisterte.»

Fordi Millers arbeid bidrog til å oppbygge menighetene, ble det i begynnelsen betraktet med velvilje. Men snart tok predikanter og andre religiøse ledere avstand fra læren om Kristi gjenkomst og prøvde å hindre at den ble forkynt. De talte imot den fra prekestolen og forbød medlemmene å høre slik forkynnelse. De til og med forbød dem å gi uttrykk for sitt håp i menighetssammenheng.

De troende kom dermed i en vond og vanskelig situasjon. De følte seg knyttet til sine menigheter og ville nødig bli utestengt fra fellesskapet. Men da de så at Guds ord ble fortrengt, og de ble fratatt retten til å studere profetiene, følte de at troskapen mot Gud forbød dem å føye seg. De kunne ikke akseptere at de som motarbeidet Guds ord, kunne være hans menighet, «sannhetens støtte og grunnvoll». Derfor følte de at det var riktig av dem å skille lag med sine tidligere venner. Sommeren 1844 var det omkring femti tusen som forlot de forskjellige kirkesamfunn.

Åndelig stagnasjon

På denne tiden foregikk det en stor forandring i de fleste trossamfunn i De forente stater. I mange år hadde det skjedd en gradvis tilnærming til verdslige seder og skikker, og en tilsvarende åndelig tilbakegang. Men det året merket man et sterkt åndelig forfall i nesten alle landets kirkesamfunn. Ingen kunne riktig forklare årsaken, men situasjonen var merkbar overalt og ble kommentert både i pressen og fra prekestolene.

Ved et møte i presbyterianernes kirkeråd i Philadelphia uttalte pastor Barnes, forfatter av en kjent bibelkommentar og prest i en av byens største menigheter, at han hadde vært prest i

tjue år, men det var først ved den siste nattverdgudstjenesten han forrettet, at det ikke samtidig ble opptatt nye medlemmer i menigheten. Men nå var det ingen vekkelser, ingen omvendelser, tilsynelatende ingen åndelig vekst blant de kristne, og ingen kom til ham for å snakke om hvordan de kunne bli frelst. Økonomisk vekst og de lyse utsikter for handel og industri hadde bidratt til mer verdslighet. Slik var det innenfor alle kirkesamfunn.

I februar samme år uttalte professor Finney ved Oberlin College: «Vi har vært klar over at de protestantiske kirkesamfunn i vårt land stort sett enten er likegyldige eller direkte fiendtlig stemt mot de aller fleste av de moralske reformer i vår tid. Det finnes noen unntak, men ikke nok til å kunne endre helhetsbildet. En annen faktor er den nesten totale mangel på vekkelse i menighetene. Den åndelige sløvheten har trengt igjennom nesten overalt, og den stikker faretruende dypt. Dette bekreftes av den religiøse presse over hele landet. ...

I stadig sterkere grad tar menighetsmedlemmer etter verdens seder og skikker. De tar del i verdslig selskaps- og fornøyelsesliv med dans og andre forlystelser. ... Men vi behøver ikke gå nærmere inn på dette triste tema. Vi må bare konstatere at problemet stadig blir mer påtrengende, noe som viser at kristenheten er i sørgelig forfall. De har kommet langt bort fra Herren, og han har trukket seg bort fra dem.»

I en artikkel i «Religious Telescope» stod følgende: «Aldri har vi vært vitne til et så omfattende religiøst forfall som nå. Kristenheten burde virkelig våkne opp og prøve å finne årsaken til denne ulykken, for slik må alle som elsker Sion, oppfatte situasjonen. Når vi tenker på hvor få det er som virkelig vender om, og legger merke til syndernes skamløse fremferd, må vi uvilkårlig spørre: Har Gud glemt å være nådig? Er nådens dør lukket?»

Resultatet av å forkaste lyset

En slik tilstand kan ikke eksistere uten at kristenheten selv har skylden. Det åndelige mørke som kommer over nasjoner, menigheter og enkeltpersoner, skyldes ikke at Gud vilkårlig stenger av for nådens kilder, men at mennesker selv overser eller forkaster guddommelig lys. Et slående eksempel på dette er jødefolkets historie på Kristi tid. Fordi de var blitt verdslige og hadde glemt Gud og hans ord, ble deres forstand formørket og deres sinn syndig og sanselig. Derfor visste de heller ikke noe om Messias' komme, og i sin vantro og stolthet forkastet de Frelseren. Likevel ble ikke jødefolket utestengt fra kunnskapen om frelsens goder eller fra å få del i dem. Men de som forkastet sannheten, mistet all interesse for Guds gave. De hadde gjort «mørke til lys og lys til mørke», inntil lyset som var i dem, var blitt mørke. Hvor stort var ikke dette mørket!

Det er i samsvar med Satans taktikk at mennesker beholder en ytre form for religiøsitet, når bare den levende gudsfrykt mangler. Etter at jødene hadde forkastet evangeliet, holdt de fortsatt fast på de gamle seremoniene. De opprettholdt strengt sin nasjonale isolering, selv om de måtte innrømme at Gud ikke lenger åpenbarte seg blant dem. Profetiene i Daniels bok pekte så klart på tiden for Messias' komme og forutsa hans død så tydelig at jødene frarådet

hverandre å studere dem. Til sist uttalte rabbinerne en forbannelse over dem som prøvde å beregne tiden. I de følgende århundrer har Israels folk i sin blindhet og ubotferdighet stått som en alvorlig og fryktelig advarsel om hvor farlig det er å forkaste lyset fra himmelen. De har stilt seg likegyldige til Guds frelsestilbud og har ikke brydd seg om evangeliet.

Overalt hvor den samme holdning finnes, blir resultatene likedan. Den som med overlegg handler mot sin overbevisning på grunn av egne ønsker og tilbøyeligheter, vil til sist miste evnen til å skjelne mellom rett og galt. Dømmekraften blir svekket, samvittigheten blir sløvet, sinnet blir forherdet og sjelen blir skilt fra Gud. Når guddommelig sannhet blir avvist eller oversett, blir menigheten mørklagt. Troen og kjærligheten blir kald, og uenighet og splittelse får innpass. Menighetens medlemmer blir opptatt med verdslige sysler, og syndere blir forherdet og ubotferdige.

Den første engels budskap i Åp 14, som kunngjør tiden for Guds dom og oppfordrer menneskene til å frykte Gud og tilbe ham, hadde til hensikt å skille hans folk fra den onde innflytelsen i verden og vekke dem til å innse at de selv var verdslige og frafalne. Dette budskapet var en advarsel til menigheten, og hvis det var blitt påaktet, ville det ha fjernet det onde som skilte menigheten fra Gud. Hvis Guds folk hadde tatt imot budskapet fra himmelen, ydmyket seg for Herren og i oppriktighet innstilt seg på å møte ham, ville hans Ånd og kraft ha virket blant dem. Menigheten ville igjen ha opplevd den enighet, tro og kjærlighet som hersket på apostlenes tid, da de troende var «ett i hjerte og sinn» og «talte Guds ord med frimodighet». «Hver dag ble nye mennesker frelst, og Herren la dem til menigheten.»

Dersom Guds folk tok imot lyset fra hans ord, ville de erfare den enhet som Kristus bad om og som apostelen kaller «Åndens enhet, i den fred som binder sammen: Ett legeme, en Ånd, likesom dere fikk ett håp da dere ble kalt, en Herre, en tro, en dåp». Dette opplevde de som tok imot adventbudskapet. De kom fra forskjellige kirkesamfunn, og de trosmessige skranker som skilte dem, ble brutt ned. Religiøse stridspørsmål ble feid bort. Den ubibelske lære om et jordisk tusenårsrike ble oppgitt, feilaktige meninger om Kristi annet komme ble korrigert, og stolthet og verdslighet ble fjernet. Feilgrep ble rettet på. Mennesker ble knyttet sammen i inderlig fellesskap, og kjærlighet og glede fikk råde. Når et slikt budskap betydde så mye for de få som rettet seg etter det, ville det ha betydd like mye for alle andre, om de hadde tatt imot det.

Men de fleste menigheter ignorerte advarselen. Prestene, som skulle være vaktmenn for Israels ætt, burde vært de første til å tyde tegnene på Jesu komme. Men de hadde forsømt å dra lærdom av profetiene og av tidenes tegn. Mens de var opptatt av verdslige ambisjoner, kjølnet kjærligheten til Gud, og troen på hans ord forsvant.

Da de hørte om Kristi gjenkomst, skapte det bare motvilje og vantro. At legfolk forkynte budskapet, ble brukt som en innvending mot det. Som i gammel tid ble den klare forkynnelsen møtt med spørsmålet: «Har kanskje noen av rådsherrene trodd på ham? Eller

noen av fariseerne?» Og da det ikke gikk an å motbevise det som gjaldt de profetiske tidsperiodene, var det mange som frarådet folk å studere profetiene. De påstod at de profetiske bøkene var forseglet og uforståelige.

Folk flest stolte blindt på sine åndelige ledere og nektet derfor å ta hensyn til varselsbudskapet. Andre var nok overbevist om sannheten, men torde ikke innrømme det fordi de var redde for å «utstøtes av synagogen». Budskapet Gud sendte for å prøve menigheten og rense den, åpenbarte med all tydelighet hvor mange det var som elsket verden mer enn Kristus. Båndene som bandt dem til verden, var sterkere enn de som drog dem mot himmelen. De valgte å lytte til verdslig visdom, og ignorerte sannhetens hjerteransakende budskap. Da de forkastet den første engels advarsel, avviste de det middel Gud hadde gitt for å frelse dem. De vraket nådens budbærer som ville ha fjernet de onder som skilte dem fra Gud, og enda ivrigere enn før søkte de vennskap med verden. Dette var årsaken til den forferdelige verdslighet, det frafall og den åndelige død som preget menighetene i 1844.

«Babylon den store» i Johannes' åpenbaring

I Åp 14 følger en annen engel etter den første, og han kunngjør: «Falt, falt er Babylon den store, hun som med sitt horeliv har skjenket vin til alle folkeslag, en vredens vin.» Ordet «Babylon» kommer fra «Babel» og betyr forvirring. I Skriften blir dette ordet brukt til å betegne forskjellige former for falsk eller fordervet religion. I Åp 17 blir Babylon fremstilt som en kvinne, et bibelsk symbol på en menighet. En trofast kvinne fremstiller en ren menighet, en troløs kvinne en frafallen menighet.

I Bibelen er den hellige og varige forbindelsen mellom Kristus og hans menighet fremstilt som et ekteskap. Herren har knyttet sitt folk til seg ved en høytidelig pakt der han lover å være deres Gud, og de forplikter seg til å tilhøre bare ham. Han sier: «Jeg vil trolove meg med deg for alltid. Jeg vil trolove meg med deg i rettferd og rett, i miskunn og barmhjertighet.» I Det nye testamente bruker Paulus det samme bilde når han sier: «Jeg har forlovet dere med Kristus, og bare med ham, for å føre dere til ham som en ren jomfru.»

Menighetens utroskap mot Kristus da den ikke lenger viste ham tillit og hengivenhet, men ble opptatt med verdslige interesser, sammenlignes med ekteskapsbrudd. Dette symbolet er brukt om israelittenes synd da de vendte seg bort fra Herren. Guds store kjærlighet som de foraktet, er skildret på denne gripende måten:

«Jeg sverget deg troskap og sluttet pakt med deg, og du ble min.» «Du ble strålende vakker og skikket til å være dronning. Blant folkene gikk det ord om din skjønnhet; for den ble fullendt ved all den stas jeg hadde på deg, lyder ordet fra Herren Gud. Men du kjente deg trygg på din skjønnhet og drev hor, fordi du hadde slikt ry.» «Som en kvinne er troløs mot sin venn, var du troløs mot meg, du Israels ætt, lyder ordet fra Herren.» «Du horkvinne, istedenfor å holde deg til mannen din tar du fremmede menn.» I Det nye testamente er

lignende talemåter brukt om de kristne som søker vennskap med verden fremfor å søke gunst hos Gud. Apostelen Jakob sier: «Dere troløse! Vet dere ikke at vennskap med verden er fiendskap mot Gud? Den som vil være verdens venn, blir Guds fiende.»

Kvinnen (Babylon) i Åp 17 «var kledd i purpur og skarlagen og lyste av gull og edelstener og perler. I hånden holdt hun et gullbeger fylt av hedensk styggedom og all slags urenhet fra hennes utukt. På hennes panne stod skrevet et navn med skjult mening: 'Babylon den store, mor til skjøgene og all styggedom på jorden'». Videre sier profeten: «Jeg så at kvinnen var beruset av blodet fra de hellige og fra Jesu vitner.» Babylon fremstilles videre som «den store byen som har kongemakt over jordens konger».8

Den makten som i så mange århundrer hadde despotisk herredømme over kongene i den kristne del av verden, var romerkirken. Purpur og skarlagen, gull, edelstener og perler gir levende uttrykk for den fyrstelige pomp og prakt som pavestolen omgav seg med. Ikke noen annen makt kunne med så stor rett sies å være «beruset av blodet fra de hellige og fra Jesu vitner» som den kirken som på en så grusom måte forfulgte Kristi etterfølgere. Babylon ble også beskyldt for å ha utilbørlig forbindelse med «jordens konger». Da den jødiske menighet forlot Herren og slo seg sammen med hedningene, ble den troløs. Samme dom rammer romerkirken fordi den ble korrupt da den søkte støtte hos verdslige makter.

Babylons fall

Det sies at Babylon er «mor til skjøgene». Døtrene må da være slike menigheter som holder fast på hennes lære og tradisjoner. De følger hennes eksempel og ofrer sannhet og Guds anerkjennelse for å inngå et utilbørlig forhold til verden. Budskapet i Åp 14, som kunngjør Babylons fall, må gjelde menigheter som en gang var rene, men senere er blitt korrupte. Dette budskapet følger advarselen om dommen, og må derfor lyde i den siste tid. Det kan altså ikke angå romerkirken alene, siden den har vært i en fallen tilstand i mange århundrer. Dessuten inneholder Åp 18 et kall til Guds folk om å gå ut fra Babylon. Følgelig må mange av Guds folk ennå være i Babylon.

Hvor finner vi i dag de fleste Kristi etterfølgere? Utvilsomt i de forskjellige protestantiske trossamfunn. Da disse menighetene oppstod, tok de standpunkt for Gud og sannheten, og han velsignet dem. Til og med den vantro verden var nødt til å erkjenne de gagnlige resultater av å følge evangeliets grunnprinsipper. Eller som profeten sa til Israel: «Blant folkene gikk det ord om din skjønnhet; for den ble fullendt ved all den stas jeg hadde på deg, lyder ordet fra Herren Gud.» Men de falt på grunn av den samme tilbøyelighet som ble til forbannelse og ruin for Israel: ønsket om å etterligne verden og vinne dens vennskap. «Men du kjente deg trygg på din skjønnhet og drev hor, fordi du hadde slikt ry.»

Mange protestantiske trossamfunn følger romerkirkens eksempel når det gjelder vanhellig forbindelse med «jordens konge». Statskirken har knyttet seg til de verdslige myndigheter, og andre samfunn søker verdens gunst. Uttrykket «Babylon» - forvirring - kan

med rette anvendes om disse samfunn, for alle påstår at de baserer sin troslære på Bibelen, og likevel utgjør de nesten utallige sekter med motstridende teorier og trosbekjennelser.

De trossamfunn som skilte lag med romerkirken, har ikke bare et syndig forhold til verden, men ligner romerkirken også på andre måter. Fra katolsk hold blir det hevdet at «hvis den katolske kirkes helgendyrkelse, er avguderi, så er dens datter, den anglikanske kirken, skyldig i samme synd, fordi den har ti kirker som er vigslet til Maria for hver kirke som er vigslet til Kristus». I en avhandling om «tusenårsriket» skrev den kalvinistiske teologen dr. Samuel Hopkins: «Det er ikke noen grunn til å tro at Antikristens ånd og verk gjelder utelukkende Den romersk-katolske kirke. De protestantiske samfunn har mye av Antikrist i seg, og er langt fra å være fullstendig befridd for... fordervelse og ugudelighet.»

Og om den presbyterianske kirkes atskillelse fra Rom: «For tre hundre år siden marsjerte vår kirke ut av Roms porter med en åpen bibel i fanen og med dette valgspråk i våpenskjoldet: Ransak Skriften!» Så spør forfatteren: «Kom den ren ut av Babylon?» Spurgeon karakteriserer situasjonen slik: «Den anglikanske kirke later til å være fullstendig gjennomsyret av formvesen, mens de frikirkelige synes å være nesten like mye påvirket av gudløs filosofi. Folk som vi ikke hadde ventet det av, vender seg bort fra troens grunnvoll. Det er som om hele England er gjennomsyret av en vantro som endog våger å gå på prekestolen og kalle seg kristen.»

Frafallet brer seg

Hva var årsaken til det store frafallet? Hvordan var det at kirken begynte å vike av fra det enkle evangelium? Ved å etterligne hedenske skikker for at det skulle bli lettere for hedningene å akseptere kristendommen. Allerede på sin tid uttalte Paulus: «Lovløshetens hemmelighet er alt virksom.» Så lenge apostlene levde, var menigheten forholdsvis ren. Men mot slutten av det annet århundre skjedde det store endringer. Den opprinnelige enkelhet forsvant, og etter hvert som de gamle disiplene døde, begynte deres etterkommere, sammen med de nyomvendte, ganske ubemerket å omforme bevegelsen.

For å sikre seg flere tilhengere senket de kristendommens høye standard. Resultatet var at hedenskapets flodbølge strømmet inn i kirken og førte sine egne skikker, vaner og avguder med seg. Etter hvert som kristendommen sikret seg støtte og anerkjennelse fra de verdslige makthavere, ble den i navnet godtatt av de fleste. Mange som gav seg ut for å være kristne, fortsatte likevel å være hedninger og tilbad sine avguder i hemmelighet.

Er ikke det samme skjedd i nesten hvert kirkesamfunn som kaller seg protestantisk? Etter hvert som grunnleggerne dør, de som hadde den virkelige reformasjonsholdning, begynner deres etterkommere å omforme bevegelsen. Mens reformatorenes etterkommere blindt holder fast på fedrenes trosbekjennelse og avviser enhver sannhet som de ikke så, følger de ikke fedrenes eksempel når det gjelder ydmykhet, selvfornektelse og forsakelse. På den måten forsvinner den opprinnelige enkelhet. En verdslighetens flodbølge strømmer inn

og bringer med seg sine skikker, seremonier og avguder. De som gir seg ut for å følge Kristus, dyrker i utpreget grad vennskap med verden som er «fiendskap mot Gud». De mest alminnelige kirkesamfunn er kommet langt bort fra Bibelens norm for ydmykhet, selvfornektelse, enkelhet og gudsfrykt.

Da John Wesley en gang talte om riktig bruk av penger, sa han: «Sløs ikke med en så dyrebar talent bare for å tilfredsstille øynenes lyst med kostbare klær og unødvendige smykker. Bruk ikke noe av det til overdreven utsmykking i hjemmet, til unødvendige og dyre møbler, kostbare malerier og annen overflødig dekorasjon. … Bruk ikke penger for å tilfredsstille forfengeligheten og for å vekke ros og beundring. … Så lenge du gjør godt mot deg selv, vil folk snakke pent om deg. Når du er kledd 'i purpur og fineste lin', og lever i fest og glede dag etter dag, vil mange sikkert beundre deg for din fine smak, din gavmildhet og gjestfrihet. Men kjøp ikke deres ros så dyrt. Vær heller tilfreds med den ros som kommer fra Gud.»Mange menigheter i vår tid forkaster en slik lære.

På mange steder er det populært å bære kristennavnet. Statsmenn, politikere, jurister, leger og forretningsfolk er blitt medlemmer av et eller annet kirkesamfunn for å sikre seg tillit og aktelse og for å fremme sine egne private interesser. Slik prøver de å skjule sine urettferdige handlinger bak en kristen bekjennelse. Rikdommen og innflytelsen som disse verdsligsinnede medlemmer har, føles som en styrke for de respektive trossamfunn, og de strekker seg enda lenger for å vinne popularitet og støtte. De bygger praktfulle kirker i de fineste strøk og utstyrer dem på den mest overdådige måten. Medlemmene kler seg kostbart og etter siste mote. Talentfulle predikanter som kan samle mange tilhørere og underholde forsamlingen, får høy lønn. De bør helst ikke refse mennesker for deres syndige liv, men tale vennlige og behagelig til fornemt folk. Aktverdige syndere får sine navn i kirkebøkene, og fornemme synder skjuler seg under gudfryktighetens kappe.

Et innflytelsesrikt tidsskrift hadde dette å si om de kristnes holdning til verdslighet: «Uten å merke det har kristenheten gitt etter for tidsånden og har avpasset gudstjenesten etter tidens krav.» «Kirkesamfunnene benytter ethvert middel for å gjøre religionen tiltrekkende.» I «New York Independent» kunne man lese dette om situasjonen: «Skillelinjen mellom dem som bekjenner seg som kristne og dem som ikke gjør det, blir stadig mer uklar, og energiske personer på begge sider arbeider iherdig for å fjerne all forskjell på deres levesett og fornøyelser.» «Når kristendommen er populær, bidrar det i høy grad til å øke tallet på dem som gjerne vil ha del i dens goder uten å møte dens krav.»

Den presbyterianske teologen Howard Crosby uttalte: «Det er ytterst foruroligende at Kristi menighet i så liten grad oppfyller sin Herres hensikt. Likesom jødene i gammel tid lot det fortrolige samkvem med avgudsdyrkere forstyrre deres forhold til Gud, ... oppgir Kristi menighet i dag de guddommelige retningslinjer fordi den har et utilbørlig forhold til en vantro verden. Den følger den gudløse verdens nedbrytende, men ofte besnærende seder og

skikker, ved å resonnere på en måte som er helt fremmed for Guds ord, og som står i skarp kontrast til all åndelig vekst.»

I denne malstrøm av verdslighet og nytelsessyke forsvinner nesten all selvfornektelse og oppofrelse for Kristi skyld. «Noen av dem som nå tar aktivt del i menighetslivet, ble som barn oppdratt til å ofre for å kunne gi eller utføre noe for Kristus. Men dersom det i dag er behov for midler, ... må det endelig ikke komme noen oppfordring om å gi. Slikt må ikke forekomme. Lag heller en basar, en underholdning, en festlig tilstelning - hva som helst som folk liker.»

I sin nyttårstale i 1873 uttalte guvernør Washburn fra Wisconsin: «Det er behov for en lov som kan forby hasardspill. Det finnes overalt. Uten å ville det går selv menigheter av og til djevelens ærend. Velgjørenhetskonserter, kirkebasarer og lotteri, ofte til støtte for religiøse eller veldedige formål som ikke alltid er like ideelle, er bare tiltak for å skaffe penger uten å yte noe til gjengjeld. Ikke noe er så demoraliserende og berusende, særlig for de unge, som det å skaffe seg penger og andre verdier uten arbeid. Når aktverdige personer tar del i den slags lykkespill og beroliger samvittigheten med at pengene går til et godt formål, er det ikke merkelig at de unge legger seg til vaner som nesten sikkert kan føres tilbake til slikt hasardspill.»

Lysten til å ligne verden trenger seg inn overalt i kristenheten. I en preken holdt i London, ble det tegnet et mørkt bilde av det åndelige forfall i England: Det blir stadig færre rettferdige på jorden, og ingen bryr seg om det. Bekjennende kristne i alle menigheter elsker verden, følger dens skikker, liker å ha det makelig og trakter etter ære. De er kalt til å lide med Kristus, men tåler ikke engang å bli irettesatt. Frafall, frafall, frafall står det skrevet over kirkedørene. Dersom de visste det eller følte det, var det håp, men akk! de roper: «Vi er rike, vi har overflod og mangler ingen ting.»

Den store synden som Babylon blir anklaget for, består i at «hennes horeliv har vært som en berusende vin for dem som bor på jorden». Den berusende drikk som hun byr verden, er de falske læresetninger hun har godtatt som følge av sitt utilbørlige forhold til de verdslige makter. Vennskapet med verden ødelegger hennes tro, og hun øver en nedbrytende innflytelse på verden ved at hun forkynner læresetninger som går på tvers av de klare utsagn i Den hellige skrift. Romerkirken sørget for at folk ikke fikk lese Bibelen, og krevde at alle i stedet skulle godta kirkens lære. Det var reformasjonen som åpnet Guds ord for menneskene. Men det er også et faktum at kristenheten i vår tid lærer å bygge sin tro på kirkens bekjennelse og undervisning i stedet for på Skriften.

Den presbyterianske presten Charles Beecher sier om de protestantiske kirkesamfunn: «De er like ømtålige for ethvert angrep på trosbekjennelsen som kirkefedrene var for kritikk mot den økende ærbødighet de selv fremelsket overfor helgener og martyrer. ... De evangeliske samfunn innenfor protestantismen har til de grader bundet sine egne og hverandres hender at ingen kan bli prest uten at han anerkjenner en eller annen bok i tillegg

til Bibelen. ... Det er ingen overdrivelse å hevde at innflytelsen fra trosbekjennelsene er så sterk at den er i ferd med å forby Bibelen like virkelig som romerkirken gjorde, selv om det skjer på en mer raffinert måte.»

Når sannhetstro forkynnere forklarer Guds ord, står lærde personer frem, lærere i teologi som gir seg ut for å forstå Skriften. De stempler sanne lærepunkter som kjetteri, og avfeier dermed sannhetssøkende mennesker. Hvis verden ikke var så beruset av Babylons vin, ville mennesker i hopetall bli overbevist og omvendt ved de klare og konsise sannheter i Guds ord. Men troslæren virker så forvirrende og uharmonisk at folk ikke vet hva de skal tro. Kirken har selv en stor del av skylden for at verden ikke tar imot evangeliet.

Åndelig mørketid

Den annen engels budskap i Åp 14 ble først forkynt sommeren 1844 og hadde klar adresse til kirkesamfunnene i De forente stater. Der var budskapet om dommen tydelig blitt forkynt, men var også stort sett blitt forkastet, og der hadde frafallet vært mest markert. Men den annen engels budskap ble ikke fullstendig oppfylt i 1844. Kirkesamfunnene opplevde da et moralsk forfall fordi de forkastet budskapet om Kristi gjenkomst. Men frafallet var ikke totalt.

Fordi de fortsatt har forkastet de spesielle sannhetsemner som gjelder vår tid, er de sunket dypere og dypere. Likevel kan det ikke ennå sies at «falt er Babylon den store, hun som med sitt horeliv har skjenket vin til alle folkeslag, en vredens vin». Ennå har hun ikke fått alle folk til å gjøre det. Verdsliggjøring og likegyldighet overfor de sannheter som skal prøve menneskene i vår tid, øker stadig i hele den protestantiske del av kristenheten. Disse kirkesamfunn er innbefattet i den annen engels alvorlige og fryktelige dom. Men frafallet har ennå ikke kulminert. Bibelen forteller at før Herren kommer, skal Satan opptre med «stor makt og med under og falske tegn. Med all slags urett forfører han dem som går fortapt».19 Først når denne situasjonen inntreffer og kirkenes tilknytning til verden er blitt virkelighet i hele kristenheten, er Babylons fall en kjensgjerning. Forandringen skjer gradvis, og den totale oppfyllelse av Åp 14,8 er ennå i fremtiden.

Tross det åndelige mørke og fremmedgjøringen overfor Gud som preger de kirkesamfunn som utgjør Babylon, finnes de aller fleste av Kristi sanne etterfølgere fremdeles i de kretsene. Mange av dem har ennå ikke fått øynene opp for de spesielle sannheter som gjelder vår tid. Ikke få er misfornøyde og lengter etter klarere lys. Forgjeves leter de etter Kristi speilbilde i de kirkesamfunn de er knyttet til. Etter hvert som disse kirkesamfunn fjerner seg mer og mer fra sannheten og knytter seg fastere til verden, øker forskjellen mellom de to gruppene. Til sist vil det bli fullstendig brudd. Tiden kommer da de som elsker Gud over alt annet, ikke lenger kan opprettholde forbindelsen med dem som «elsker lystene høyere enn Gud. I det ytre har de gudsfrykt, men de fornekter dens kraft».

Åp 18 viser til den tiden da kirkesamfunnene har forkastet det trefoldige varselsbudskapet i Åp 14,6-12, og derfor opplever den situasjonen som den annen engel forutsa, og da Guds folk som ennå er i Babylon, blir oppfordret til å dra ut. Dette budskapet er det siste som verden vil få, og det vil gjøre sin gjerning. Når «de som ikke trodde på sannheten, men hadde sin glede i uretten», skal bli prisgitt en villfarelse som virker i dem så de tror løgnen, vil sannhetens lys skinne på alle som er åpne for å ta imot det, og de av Herrens folk som ennå er i Babylon, vil lyde kallet: «Dra bort fra henne, mitt folk.»

Kapittel 22 - Oppfylte Profetier

De som ventet Jesu gjenkomst våren 1844, ble en tid plaget av tvil og uvisshet da tiden gikk uten at han kom. Folk flest mente om dem at de hadde lidd fullstendig nederlag og at det nå var klart at de hadde vært offer for et bedrag. Men fremdeles fant de trøst i Guds ord, og mange fortsatte å studere Bibelen.

På ny undersøkte de grunnlaget for sin tro og gransket nøye profetiene for å få mer lys. Bibelens utsagn som de hadde grunnet sin tro på, virket klare og overbevisende. Tegn som de ikke kunne ta feil av, viste at Kristi komme var nær. At syndere vendte om og at de kristne opplevde en åndelig fornyelse, viste at budskapet var fra Gud. Selv om de troende ikke fant noen forklaring på sin skuffelse, var de sikre på at Gud hadde ledet dem.

Klare bibeltekster

Profetiene som de mente gjaldt tiden for Kristi gjenkomst, inneholdt også spesiell undervisning for dem i den usikre og spente situasjonen de opplevde, og oppmuntret dem til å være tålmodige og vente i tro på at det som de ikke forstod, i sin tid skulle bli klarlagt.

En av disse profetiene lyder slik: «Nå vil jeg stå på vakt, stille meg på min post og speide for å se hva han vil tale til meg, hva han vil svare på min klage. Da gav Herren meg dette svar: Skriv synet opp, riss det inn på tavler, så folk kan lese det lett! For synet venter på sin tid, det jager mot enden og slår ikke feil. Om det dryger, så bare vent! Det kommer sikkert og uteblir ikke. Se, frekk og uærlig er han. Men den rettferdige skal leve ved sin tro.»

Så tidlig som i 1842 hadde oppfordringen til profeten: «Skriv synet opp, riss det inn på tavler, så folk kan lese det lett!» gitt Charles Fitch idéen til et skjematisk kart over de profetiske synene i Daniels bok og Åpenbaringsboken. Dette mente de var i samsvar med oppfordringen i profetien. Men ingen la merke til at den samme forutsigelsen også nevnte en ventetid - at oppfyllelsen ville trekke ut. Etter skuffelsen fikk følgende utsagn stor betydning: «For synet venter på sin tid, det jager mot enden og slår ikke feil. Om det dryger, så bare vent! Det kommer sikkert og uteblir ikke. ... Men den rettferdige skal leve ved sin tro.»

De troende fant også trøst og styrke i denne profetien hos Esekiel: «Herrens ord kom til meg, og det lød så: Menneske! Hva er det for et ordtak dere har i Israels land? Dere sier: ’Dagene går, og alle syner slår feil’ Nå skal du si til dem: Så sier Herren Gud: Jeg vil gjøre slutt på dette ordtaket, så de ikke skal bruke det mer i Israel. Ja, du skal si til dem at tiden nærmer seg da alt som er åpenbart i syner, skal bli oppfylt. ...Det er jeg, Herren, som taler; og det ord jeg taler, skal settes i verk.»

De som ventet, gledet seg i vissheten om at han som kjenner enden fra begynnelsen og hadde sett ned gjennom tidene, også hadde forutsett skuffelsen de skulle møte, og hadde derfor gitt dem oppmuntring og håp. Hadde det ikke vært for slike bibeltekster som oppmuntret dem til å vente tålmodig og til fortsatt å ha tillit til Guds ord, ville troen ha sviktet i prøvens stund.

Lignelsen om de ti brudepikene

Også lignelsen i Matt 25 om de ti brudepikene kaster lys over erfaringen til dem som ventet Jesu gjenkomst. I Matt 24 svarte Jesus på disiplenes spørsmål om tegnet på hans komme og verdens ende. Han nevnte noen av de viktigste begivenhetene i verdenshistorien og kirkehistorien like fra hans første til hans annet komme, nemlig ødeleggelsen av Jerusalem, forfølgelsen av menigheten under hedenskapet og pavedømmet, sol- og måneformørkelsen og stjernefallet. Deretter talte han om sin gjenkomst og fortalte lignelsen om de to slags tjenere som venter på hans komme.

Matt 25 begynner med ordene: «Da skal himmelriket være likt ti brudepiker.» Dette viser menigheten i den siste tid, den samme som er omtalt i slutten av kap. 24. I lignelsen er deres erfaring fremstilt i form av et østerlandsk bryllup. «Da skal himmelriket være likt ti brudepiker som tok lampene sine og gikk ut for å møte brudgommen. Fem av dem var uforstandige, og fem var kloke. For de uforstandige tok med seg lamper, men ikke olje. De kloke tok med olje på kanner sammen med lampene. Da det trakk ut før brudgommen kom, ble de søvnige og sovnet alle sammen. Men ved midnatt lød et rop: Brudgommen kommer! Gå og møt ham!»

Man mente at brudgommens komme fremstilte Kristi gjenkomst slik som kunngjort i den første engels budskap. Den omfattende vekkelsen som fant sted i forbindelse med kunngjøringen av Jesu snare gjenkomst, svarte til brudepikene som gikk for å møte brudgommen. Både i denne lignelsen og i Matt 24 er to slags mennesker fremstilt. Alle hadde med seg hver sin lampe - Bibelen - og i lyset fra den gikk de ut for å møte brudgommen.

«De uforstandige tok med seg lampene sine, men ikke olje. De kloke tok med olje på kannene sine sammen med lampene.» De hadde fått del i Guds nåde, Den Hellige Ånds fornyende, opplysende kraft som gjør hans ord til en lykt for vår fot og et lys på vår sti. Gudfryktige som de var, hadde de studert Skriften for å forstå sannheten, og hadde i oppriktighet søkt å oppnå renhet i sinn og atferd. De hadde en personlig opplevelse, en tro på Gud og hans ord som skuffelse eller utsettelse ikke kunne rokke.

De andre «tok med seg lampene sine, men ikke olje». De handlet impulsivt. Det alvorlige budskapet hadde skremt dem. Men de hadde stolt på de andres tro. De var tilfredse med de gode følelsers blafrende lys, og hadde ikke den riktige forståelse av sannheten eller av virkelig omvendelse. De hadde gått ut for å møte Herren, fulle av håp om å få lønn

straks, men de var ikke forberedt på skuffelse og utsettelse. Da prøvene kom, sviktet troen, og lyset holdt på å slokne.

«Da det trakk ut før brudgommen kom, ble de søvnige og sovnet alle sammen.» Denne forsinkelsen svarer til ventetiden før Jesu gjenkomst, skuffelsen og den tilsynelatende forhaling. Uvissheten gjorde at de som var overfladiske og lunkne, begynte å miste interessen og pågangsmotet. Men de som hadde basert sin tro på et personlig kjennskap til Bibelen, stod på klippegrunn og ble ikke revet med av skuffelsen. Men de sovnet alle sammen. Den ene gruppen var likegyldig og oppgav sin tro. Den andre ventet tålmodig på klarere lys. Men den natten da de ble satt på prøve, var det som om også de holdt på å miste noe av sin iver og hengivenhet. De lunkne og overfladiske kunne ikke lenger støtte seg til de andres tro. Enhver måtte klare seg selv.

Fanatismen markerer seg

På denne tiden begynte fanatikere å gjøre seg bemerket. Noen som hadde gitt seg ut for å tro budskapet helt og fullt, forkastet Guds ord som den eneste pålitelige rettesnor. De påstod at Ånden ledet dem, men det var sine egne følelser, inntrykk og innskytelser de fulgte. Andre viste en blind, tilsynelatende iver og fordømte alle som ikke var enige med dem. Deres fanatiske ideer og fremferd vant ingen gjenklang hos dem som ventet på Kristus, men de gjorde likevel sitt til at sannhetens sak kom i vanry.

Slik prøvde Satan å motarbeide og ødelegge Guds verk. Adventforkynnelsen hadde gjort et sterkt inntrykk på folk. Tusenvis av mennesker var blitt omvendt, og gudhengitte personer brukte hele sin tid på å forkynne budskapet også i ventetiden. Ondskapens fyrste mistet tilhengere, og for å bringe Guds sak i vanry prøvde han å bedra noen som bekjente seg til å tro, og drev dem til ekstremisme. Og hans hjelpere stod klar til å gripe fatt i hver villfarelse, hvert feilgrep, hver upassende handling og utbroderte det etter beste evne for å skape motvilje mot de adventtroende og det de stod for. Jo flere som bekjente seg til å tro på Jesu snare gjenkomst, samtidig som Satan hadde dem i sin makt, desto mer ville den onde vinne på å fremstille dem som typiske representanter for hele flokken av troende.

Satan er «våre brødres anklager». Det er han som får mennesker til å se etter feil og mangler hos Guds folk og gjøre andre oppmerksomme på dem, mens det gode hos dem blir forbigått i taushet. Han er alltid aktiv når Gud arbeider for å frelse mennesker. Da Guds sønner fremstilte seg for Herren, kom også Satan. I hver eneste vekkelse bringer han inn uomvendte personer som ikke har sinnslikevekt. Når disse har tatt imot deler av sannheten og har sluttet seg til de troende, arbeider han gjennom dem for å innføre teorier som vil bedra de uaktsomme. At en person er sammen med Guds folk i hans hus eller ved Herrens bord, beviser ikke at han er en kristen. Satan er ofte til stede ved de høytideligste anledninger i skikkelse av dem han kan bruke som sine redskaper.

Satan motarbeider Guds folk ved hvert eneste steg de tar på veien mot himmelen. Gjennom hele menighetens historie har enhver reformasjon møtt betydelig motstand. Slik var det da Paulus levde. Hver gang apostelen opprettet en menighet, var det noen som gav seg ut for å være troende, men som innførte vranglære. Hvis den ble akseptert, ville den fortrenge kjærligheten til det som var sant og rett.

Luther var ofte rådvill og bekymret på grunn av fanatikere som påstod at Gud hadde talt direkte gjennom dem, og som derfor satte sine egne ideer og meninger over Skriften. Mange som manglet tro og erfaring, men som hadde stor selvtillit og som gjerne ville høre og fortelle nye ting, ble revet med av disse forkynnerne. De slo seg sammen med Satans hjelpere for å bryte ned det som Gud hadde inspirert Luther til å bygge opp. Også brødrene Wesley og andre som hadde betydd mye for verden gjennom sin innflytelse og sin tro, måtte stadig kjempe mot Satans list når han drev overspente, ubalanserte og uomvendte mennesker til fanatisme.

William Miller hadde lite til overs for svermeri. I likhet med Luther hevdet han at enhver lære måtte prøves med Guds ord. «Djevelen har stor makt over mange i vår tid,» sa Miller. «Hvordan kan vi så vite hva slags ånd som driver dem? Bibelen svarer: 'På fruktene skal dere kjenne dem.' ...

Mange falske profeter er gått ut i verden, og vi har fått pålegg om å prøve dem. De krefter som ikke får oss til å leve dydig, gudfryktig og rettferdig, er ikke fra Kristus. Jeg blir mer og mer overbevist om at Satan har mye å gjøre med disse svermeriske bevegelser. ... Mange blant oss som mener at de er fullkommen helliggjort, følger menneskelige tradisjoner og later til å være like uvitende om sannheten som de som ikke gir seg ut for noe slikt.» «Villfarelsens ånd leder oss bort fra sannheten, men Guds Ånd leder oss til sannheten. Hva så med en person som tar feil og likevel tror at han har sannheten? Svaret må bli at Ånden og Ordet stemmer overens. Dersom en person prøver seg selv på Guds ord og finner en fullkommen harmoni gjennom hele Skriften, må han ha lov å tro at han har sannheten. Men dersom han finner ut at den ånd som leder ham, ikke er i samsvar med Guds lov og hans ord, bør han tre varsomt så han ikke blir fanget i djevelens snare.» «Ofte har et vennlig blikk, et tårevått kinn og en gråtkvalt stemme vært bedre bevis på sann fromhet enn all den støy og ståk som finnes i kristenheten.»

De som på reformasjonstiden arbeidet ivrigst mot svermeriet, ble beskyldt for alt det onde som det førte med seg. Motstanderne av Kristus-forventningen brukte en lignende fremgangsmåte. De nøyde seg ikke med å fordreie og overdrive villfarelsene hos svermerne. De spredte også falske rykter om dem. Disse menneskene var drevet av hat og fordom. Budskapet om Jesu snare gjenkomst gjorde dem urolige. De var redde for at det kunne være sant, men håpet det motsatte. Dette var den egentlige årsaken til at de motarbeidet de adventtroende.

At enkelte svermere gav seg i lag med de adventtroende, var en like uholdbar grunn til å mene at bevegelsen ikke var fra Gud, som å fordømme den innsats Paulus og Luther gjorde fordi det fantes svermere og bedragere i menigheten på deres tid. Guds folk må våkne opp til sann omvendelse og reformasjon. De bør studere Skriften og lære å kjenne sannheten som den er i Jesus. Når de overgir seg helt og fullt til Gud, vil de merke at Satan fremdeles er våken og virksom. Han vil gjøre bruk av enhver form for bedrag, med støtte av hele den falne engleskaren.

Det var ikke forkynnelsen av Kristi gjenkomst som skapte splid og fanatisme. Dette var en situasjon som utviklet seg sommeren 1844 da de adventtroende var i villrede om hvor de virkelig stod. Den første engels budskap og «midnattsropet» tjente nettopp til å motvirke splid og fanatisme. De som var med i dette betydningsfulle verket, holdt sammen. De hadde kjærlighet til hverandre og til Jesus som de ventet snart å få møte. Den samme tro og det samme salige håp løftet dem opp over hver menneskelig innflytelse og var et skjold mot Satans angrep.

Et nærmere blikk på profetien

«Da det trakk ut før brudgommen kom, ble de søvnige og sovnet alle sammen. Men ved midnatt lød et rop: 'Brudgommen kommer! Gå og møt ham!' Da våknet alle brudepikene og gjorde lampene sine i stand.» I løpet av sommeren 1844, midtveis mellom den tiden da de først hadde ment at de to tusen tre hundre dager ville ende, og høsten samme år, det tidspunktet de senere kom frem til, forkynte de budskapet med Skriftens egne ord: «Brudgommen kommer!» Bakgrunnen for dette var at de oppdaget at vedtaket om Jerusalems gjenoppbygging som kong Artaxerxes hadde utferdiget og som var utgangspunktet for de to tusen tre hundre dagene, ble satt i verk høsten 457 f.Kr., ikke i begynnelsen av året som de først hadde trodd. Tidsperioden måtte altså ende om høsten 1844.

Også den forbilledlige tempeltjenesten i Det gamle testamente angir høsten som tidspunktet da «rensingen av helligdommen» skulle finne sted. Dette ble helt klart da man oppdaget hvordan det som pekte frem til Kristi første komme, var blitt oppfylt.

PROFEKETEN AV 2300 DAGER – ÅR

En profetisk dag = Ett litterært år

34 Likesom I utspeidet landet i firti dager, således skal I lide for eders misgjerninger i firti år, et år for hver dag; og I skal kjenne at jeg har vendt mig bort fra eder [4 Mosebok 14:34]. 6 Og når du er kommet til ende med dem, så skal du annen gang legge dig på din høire side og bære Juda-folkets misgjerning; i firti dager, en dag for hvert år, vil jeg la dig bære den. [Esekiel 4:6]

457 F.Kr. – 1844 e.Kr. = 2300 Dager / År. 14 Og han sa til mig: To tusen og tre hundre aftener og morgener; så skal helligdommen komme til sin rett igjen [Daniel 8:14] 24 Sytti uker er tilmålt ditt folk og din hellige stad til å innelukke frafallet og til å forsegle synder og til å dekke over misgjerning og til å føre frem en evig rettferdighet og til å besegle syn og profet[c] og til å salve et Aller-helligste [Daniel 9:24]

457 F.Kr. – Dekret av Artaxerxes om å gjenoppbygge Jerusalem

408 F.Kr. – Ombyggingen av Jerusalem

27 e.Kr. – Kristi dåp og salvelse (Messias). 27 Og én uke skal gjøre pakten[i] fast for de mange; og i midten av uken skal slaktoffer og matoffer ophøre[j], og på vederstyggelighetenes vinger skal ødeleggeren komme, og det inntil tilintetgjørelse og fast besluttet straffedom strømmer ned over den som ødelegges [Daniel 9:27]

31 e.Kr. – Kristi død ved korsfestelse [Og i midten av uken skal slaktoffer og matoffer ophøre] [Daniel 9:27]

34 e.Kr. – Steningen av Stephen og Endelig prøvetid for Jødene. Evangeliet er gitt til verden] 14 Og dette evangelium om riket skal forkynnes over hele jorderike til et vidnesbyrd for alle folkeslag, og da skal enden komme. (Matteus 24:14) 46 Da tok Paulus og Barnabas til orde og sa dem rent ut: Det var nødvendig at Guds ord blev talt først til eder; men siden I støter det fra eder og ikke akter eder verdige til det evige liv, så vender vi oss nu til hedningene [Apostlenes-gjerninge 13:46]

70 e.Kr. – Ødeleggelsen av Jerusalem 1Og Jesus gikk ut av templet og drog derfra, og hans disipler kom til ham for å vise ham templets bygninger. 2 Men han svarte og sa til dem: Ser I ikke alt dette? Sannelig sier jeg eder: Her skal ikke levnes sten på sten som ikke skal brytes ned. [Matteus 24:1,2] 15 Når I da ser ødeleggelsens vederstyggelighet, som profeten Daniel har talt om, stå på hellig grunn(-)den som leser det, han se til å skjønne det! [Matteus 24:15, 21]

1810 Dager/ År. - Jesu Kristi arbeid som vår yppersteprest 14 Eftersom vi da har en stor yppersteprest, som er gått gjennem himlene, Jesus, Guds Sønn, så la oss holde fast ved bekjennelsen. 15 For vi har ikke en yppersteprest som ikke kan ha medynk med våre skrøpeligheter, men en sådan som er blitt prøvd i alt i likhet med oss, dog uten synd. 16 La oss derfor trede frem med frimodighet for nådens trone, forat vi kan få miskunn og finne nåde til hjelp i rette tid [Hebreerne 4:14-16]

Påskelammet var et symbol på Kristi død. Paulus sier: «Vårt påskelam er slaktet, Kristus.» Det første kornbandet under innhøstingen, som de skulle svinge for Herren under påskefeiringen, var et forbilde på Jesu oppstandelse. Paulus sier om Jesu oppstandelse og om hele hans folks oppstandelse: «Kristus er den første, deretter følger de som hører Kristus til, når han kommer.»Likesom svingekornbandet var det første modne kornet som ble sanket før innhøstingen, er Kristus førstegrøden av den udødelige høst av mennesker som i oppstandelsen skal samles inn.

Disse forbilledlige symbolene ble oppfylt, ikke bare når det gjaldt selve begivenheten, men også tidspunktet. I femten hundre år var påskelammet blitt slaktet på den fjortende dagen i den første jødiske måned. På samme dato spiste Kristus påskelammet med disiplene. Samtidig innstiftet han den høytiden som skulle minne om hans egen død som «Guds lam, som bærer verdens synd». Samme natt ble han grepet av ugudelige mennesker for å bli korsfestet. Som den virkelighet svingekornbandet pekte frem mot, stod Kristus opp fra graven den tredje dagen. Han ble «førstegrøden av dem som er sovnet inn», et forbilde på alle de rettferdige som skal oppstå og få sitt «forgjengelige legeme» forvandlet til å bli «likt det legeme han har i herligheten».

På samme måte skulle de symbolene som peker frem til Kristi gjenkomst, bli oppfylt på den tiden som den forbilledlige offertjenesten angir. Under Moselovens gudstjenesteordning ble helligdommen renset på den store soningsdagen, den tiende dag i den sjuende måned.7 Da gjorde øverstepresten soning for hele Israel og fjernet deres synder fra helligdommen. Deretter kom han ut fra Det aller helligste og velsignet folket.

Slik trodde de at Kristus, vår store øverstepresten, ville komme for å rense jorden ved å utslette synd og syndere, og gi sitt folk udødelighet. De mente at dette skulle inntreffe på den tiende dag i den sjuende måned, den store soningsdagen, dagen da helligdommen skulle renses, som i 1844 var den 22. oktober. Dette var i samsvar med det faktum at de to tusen tre hundre dagene ville ende om høsten det året. Denne konklusjonen syntes helt uangripelig.

Midnattsropet

I lignelsen i Matt 25 blir ventetiden da alle brudepikene sov, etterfulgt av brudgommens komme. Dette stemte med kjensgjerningene både fra profetien og forbildene. Alt dette virket svært overbevisende, og «midnattsropet» ble forkynt av tusener av troende.

Som en flodbølge feiet denne bevegelsen over landet, fra by til by, fra landsby til landsby og til de fjerneste steder, inntil Guds folk ble vekket opp. De ytterliggående strømninger forsvant som rimfrost for solen der budskapet lød. De troende merket at tvil og forvirring forsvant, og håp og mot livet dem opp. Bevegelsen var blitt kvitt de ekstreme tendenser som alltid opptrer når den menneskelige begeistring ikke er under kontroll av Guds ord og Ånd. I stedet var den preget av den samme ydmykhet og gudsfrykt som kjennetegnet det gamle Israel etter at Herrens tjenere hadde irettesatt dem. Den hadde det samme særpreg som Guds verk har hatt gjennom alle tider. Man merket ikke noen ekstatisk stemning, men en dyp selvprøving med syndserkjennelse og forsaking av alt verdslig. De troende hadde en intens trang til å berede seg for å møte Herren. De bad mye og overgav seg til Gud uten forbehold.

Slik beskriver Miller situasjonen: «Ingen gledesrop høres. Det er som om dette blir holdt tilbake til en senere anledning da hele himmelen og jorden skal fryde seg sammen i ubeskrivelig glede. Det forekommer ingen høye rop. Det vil først skje når ropet lyder fra himmelen. Sangerne er tause. De venter til de kan slutte seg til engleskaren, himmel koret. ... Det er ingen innbyrdes strid. Alle er ett i hjerte og sinn.»

En annen som var med i bevegelsen, uttalte: «Overalt førte den til dyp selvprøving og ydmykhet overfor Gud. Kjærligheten til verden ble mindre. Stridigheter og fiendskap ble fjernet. Folk bekjente sine feilgrep, de ydmyket seg for Gud og kom frem for ham i dyp anger og bønn om tilgivelse og nåde. En slik ydmykhet og selvfornektelse har vi aldri før vært vitne til.

Gjennom profeten Joel hadde Herren kunngjort at når den store dag var nær, skulle vekkelsen føre til at angeren rev i hjertet, ikke at klærne ble revet sund, og de omvendte seg til Gud med faste, gråt og klage. Gjennom profeten Sakarja hadde han sagt at han skulle sende nådens og bønnens ånd over sitt folk. De tenkte på ham som de hadde gjennomboret, og det var stor sorg i landet. ... De som ventet på Herren, ydmyket seg for ham.» Av alle større religiøse vekkelser siden aposteltiden har ingen vært mer fri for menneskelige ufullkommenheter og djevelsk bedrag enn den som fant sted høsten 1844. Selv nå, mange år etter, føler de som var med og som fremdeles står fast på sannhetens grunn, en hellig innflytelse fra det som skjedde den gangen, og de vil kunne bekrefte at det var fra Gud.

Ivrig forventning

Da ropet lød: «Brudgommen kommer! Gå og møt ham!» våknet de og «gjorde lampene sine i stand». De studerte Guds ord med større interesse enn noen gang. Engler ble sendt fra

himmelen for å vekke dem som var blitt motløse, og forberede dem til å ta imot budskapet. Arbeidet var ikke basert på menneskelig visdom og kunnskap, men på Guds kraft. Ikke de mest begavede, men de mest ydmyke og gudfryktige var de første til å høre og lyde kallet. Bønder lot være å høste inn avlingen. Håndverkere la fra seg verktøyet, og med gledestårer gikk de ut for å forkynne varselsbudskapet. De som tidligere hadde stått i spissen, var de siste til å slutte seg til bevegelsen.

De fleste kirker lukket dørene for dette budskapet, og mange som tok imot det, brøt forbindelsen med kirken de tilhørte. Gud sørget for at dette budskapet ble forkynt sammen med den annen engels budskap og gav det kraft. «Brudgommen kommer!» var ikke i første rekke et budskap bygd på argumenter, selv om Skriftens utsagn var klare og overbevisende. Det var ledsaget av en tvingende kraft som grep sinnet. Det var ingen tvil, ingen innvendinger. Da Kristus drog inn i Jerusalem, var folk kommet fra alle deler av landet for å feire påsken, og de strømmet alle til Oljeberget. Idet de sluttet seg til dem som var sammen med Jesus, ble de revet med av øyeblikkets inspirasjon og tok del i hyllingsropet: «Velsignet være han som kommer, i Herrens navn!»10 Noe lignende opplevde mange vantro mennesker som strømmet til møtene der adventbudskapet ble forkynt, noen av nysgjerrighet, andre bare for å drive gjøn. De merket den overbevisende kraften i budskapet: «Brudgommen kommer!»

Guds folk på den tiden hadde en tro som utløste bønnesvar - en tro som så frem til lønnen. Guds Ånd strømmet ned over de oppriktige som regn på tørr jord. De som ventet at de snart skulle stå ansikt til ansikt med Kristus, følte en høytidsfull glede som var ubeskrivelig. Den Hellige Ånds milde, betvingende kraft bløtgjorde sinnet idet de trofaste fikk del i Herrens rike velsignelser.

De som tok imot budskapet, var preget av alvor og aktsomhet idet dagen nærmet seg da de håpet å møte Herren. Hver morgen følte de det som sin første plikt å få visshet om at Gud hadde godtatt dem. De var knyttet inderlig sammen, og de bad ofte i fellesskap og for hverandre. De møttes gjerne på ensomme steder for å be sammen, og bønnene steg opp fra marker og skogholdt. Vissheten om Frelserens velbehag var viktigere for dem enn det daglige brød. Hvis det hendte at en sky formørket deres sinn, slo de seg ikke til ro før den var fjernet. Samtidig som de fikk visshet om Guds tilgivelse, lengtet de etter å møte ham som betydde så mye for dem.

Men enda en gang skulle de oppleve en skuffelse. Ventetiden gikk, men Jesus kom ikke. Med usvikelig tro hadde de sett frem til hans komme. Nå opplevde de det samme som Maria da hun kom til Jesu grav og fant den tom. Gråtende utbrøt hun: «De har tatt min Herre bort, og jeg vet ikke hvor de har lagt ham.»

En skremmende følelse av at budskapet kanskje likevel var sant, hadde en tid lagt en demper på de vantro. Selv da tiden var forbi, holdt denne frykten seg en stund, og folk våget

foreløpig ikke å harselere over dem som hadde opplevd skuffelsen. Men da de ikke så noe tegn på Guds vrede, forsvant frykten, og de begynte på ny å gjøre narr av dem.

Mange som hadde gitt seg ut for å tro på Herrens snare gjenkomst, gav opp troen. Noen av dem som hadde vært svært tillitsfulle, ble så dypt såret i sin stolthet at de helst ville forsvinne fra verden. I likhet med Jona gikk de i rette med Gud og ønsket å få dø. De som hadde basert sin tro på andres meninger og ikke på Guds ord, var nå parat til igjen å endre standpunkt. Spotterne vant de svake og feige over på sin side, og alle gikk sammen om å slå fast at det ikke lenger var noe å engste seg for eller vente på. Tiden var ute, Kristus hadde ikke kommet, og verden kunne fortsette på samme måte i tusenvis av år.

De oppriktig troende hadde forlatt alt for Kristus og hadde opplevd hans nærhet som aldri før. De mente at de hadde gitt verden den siste advarsel. Fordi de ventet at de snart skulle bli mottatt av Herren og hans engler, hadde de for en stor del isolert seg fra den vantro verden. Med inderlig lengsel hadde de bedt: «Kom, Herre Jesus, kom snart!» Men han kom ikke. Å ta opp igjen livets tunge byrder og bekymringer og holde ut forakt og hån fra verden omkring dem, var en hard påkjenning for deres tro og tålmod.

Likevel var denne skuffelsen ikke så stor som den disiplene opplevde ved Kristi første komme. Da Jesus i triumf red inn i Jerusalem, trodde disiplene at han skulle sette seg på Davids trone og frelse Israel fra undertrykkerne. Fulle av håp og forventning prøvde de å overgå hverandre i å ære ham som konge. Mange la klærne sine som et teppe på veien og strødde palmegrener foran ham. Fulle av begeistring ropte de: «Hosianna, Davids Sønn!» Fariseerne ble utålmodige og sinte over denne hyllest og forlangte at Jesus skulle irettesette disiplene. Men han svarte: «Dersom de tier, skal steinene rope.»

Profetiene måtte oppfylles. Disiplene virkeliggjorde Guds plan. Likevel måtte de oppleve en slik bitter skuffelse. Bare noen få dager senere skulle de bli vitne til Jesu smertefulle død og at han ble lagt i graven. Forventningene var ikke blitt oppfylt, og deres håp døde med ham. Først da han var kommet seirende ut av graven, gikk det opp for dem at alt var forutsagt, og at «Messias måtte lide og stå opp fra de døde».

Fem hundre år tidligere hadde Herren uttalt gjennom profeten Sakarja: «Rop høyt av glede, Sions datter, bryt ut i jubel, Jerusalem! Se, din konge kommer til deg. Rettferdig er han, og seier er gitt ham; ydmyk er han og rir på et esel, på den unge eselfolen.»Om disiplene hadde visst at Jesus var på vei til dom og død, kunne de ikke ha oppfylt denne profetien.

På lignende vis oppfylte Miller og hans medarbeidere profetordet og forkynte et budskap som Skriften hadde forutsagt. Men de kunne ikke ha forkynt dette dersom de fullt ut hadde forstått profetiene som forutsa skuffelsen og varslet enda et budskap som skulle lyde for alle folkeslag før Herrens gjenkomst. Den første og den annen engels budskap ble forkynt til fastsatt tid og utrettet det Gud hadde bestemt.

Noen holdt ut

Folk hadde fulgt nøye med, og de ventet at de adventtroende ville oppgi hele sitt læresystem dersom Kristus ikke kom på den tiden de ventet ham. Selv om mange gav opp under den harde påkjenningen, var det noen som ikke vaklet. Adventbevegelsens frukter - den ydmyke holdning, selvprøvingen og ønsket om å fornekte verdslighet og leve et nytt liv - viste at den var fra Gud. De våget ikke å nekte for at Den Hellige Ånd hadde vært med i forkynnelsen av budskapet om Kristi gjenkomst, og de kunne ikke finne noen feil i utregningen av de profetiske tidsperiodene. Selv de dyktigste motstanderne hadde ikke kunnet påvise at deres profetiske tolkningsmetode var feil.

Uten klare utsagn fra Bibelen kunne de ikke samtykke i å oppgi den overbevisning de hadde fått ved grundig bibelstudium under bønn, mens sinnet deres var opplyst av Guds Ånd som varmet hjertene deres med sin livgivende kraft. Standpunktene deres hadde tålt den mest utfordrende kritikk og den bitreste motstand fra fremtredende teologilærere og andre lærde personer. Lærdom og veltalenhet, hån og forakt både fra høy og lav kunne ikke få bukt med dem.

Riktignok hadde de tatt feil av begivenheten som skulle inntreffe, men ikke engang dette kunne rokke deres tro på Guds ord. Da Jona drog gjennom gatene i Ninive og forkynte at byen skulle bli ødelagt om førti dager, godtok Herren at innbyggerne angret, og han forlenget nådetiden for dem. Likevel var budskapet fra Gud, og Ninive ble prøvd i samsvar med hans vilje.

De adventtroende mente at Gud på lignende vis hadde pålagt dem å forkynne budskapet om dommen. «Det har satt tilhørerne på prøve,» sa de. «Hos noen har det skapt gjenkomstforventning, hos andre en mer eller mindre merkbar motvilje mot hans komme, men som Gud vet om. Det har skapt et skille slik at de som vil gå i seg selv, kan vite på hvilken side de ville ha vært dersom Kristus hadde kommet på den tiden, og om de hadde kunnet si: ’Se, der er vår Gud! Vi ventet på ham, og han frelste oss!’ Eller ville de ha ropt til fjellene og berghamrene: Fall over oss og skjul oss for hans åsyn som sitter på tronen, og for Lammets vrede! Vi tror at Gud på denne måten har satt sitt folk på prøve. Han har testet deres tro og sett om de i prøvens stund ville stå på sin post der Gud hadde satt dem, og om de ville gi slipp på det verdslige og stole helt og fullt på hans ord.»

Slik gav William Miller uttrykk for holdningen hos dem som trodde at Gud tross alt hadde ledet dem: «Om jeg skulle leve om igjen og oppdage de samme ting i Den hellige skrift som den gangen, måtte jeg gjøre nøyaktig som jeg har gjort, om jeg skulle være ærlig overfor Gud og mennesker.»

«Jeg håper at jeg ikke har vært årsak til andre menneskers ulykke. Jeg har gjort alt jeg har kunnet for at andre ikke skulle gå fortapt.»

«Enda jeg to ganger er blitt skuffet, er jeg ikke nedtrykt eller motløs.»

«Håpet om Kristi gjenkomst er sterkere enn noen gang. Jeg har bare gjort det jeg etter flere års alvorlig overveielse følte jeg måtte gjøre. Hvis jeg har tatt feil, har det skjedd av barmhjertighet, av kjærlighet til mine medmennesker og av plikt overfor Gud.»

«Jeg vet med meg selv at jeg har forkynt bare det jeg selv har vært overbevist om, og Gud har vært med meg. Hans kraft har vært virksom, og mye godt er utrettet.»

«Så langt vi mennesker kan bedømme det, har forkynnelsen av den bestemte tiden ført til at tusener av mennesker har begynt å studere Bibelen og har kommet til troen, og ved Jesu blod er de blitt forsont med Gud.»

«Aldri har jeg traktet etter ros fra de gjæve eller vaklet når verden truet. Heller ikke skal jeg nå kjøpe deres gunst eller forlate pliktens vei for å unngå deres hat. Aldri skal jeg be dem skåne mitt liv, og jeg håper at jeg heller aldri skal vegre meg for å miste det, om Gud så vil.»

Gud sviktet ikke sitt folk. Hans Ånd var fremdeles med dem som ikke straks forkastet lyset de hadde fått, og brøt med adventbevegelsen. Hebreerbrevet inneholder oppmuntring og advarsel til dem som ventet og led i denne krisesituasjonen: «Kast ikke fra dere frimodigheten! For den gir stor lønn. Dere trenger utholdenhet, så dere kan gjøre Guds vilje og vinne det som er lovt. For ennå er det bare en kort stund, så kommer han som komme skal, og han skal ikke dryge. Min rettferdige skal leve ved tro; men trekker han seg tilbake, har jeg ikke behag i ham. Men vi er ikke av dem som trekker seg tilbake og går fortapt; vi er av dem som tror og berger vår sjel.»15

At dette gjelder menigheten i den siste tid, ser vi tydelig av de ordene som viser til at Herrens komme er nær: «Ennå er det bare en kort stund, så kommer han som komme skal, og han skal ikke dryge.» Her blir det antydet en tilsynelatende utsettelse, som om Herren skulle dryge med å komme. Dette passer spesielt på det som de adventtroende opplevde i denne tiden. De stod i fare for å miste troen. De hadde gjort Guds vilje da de fulgte hans ord og Ånd, men de forstod ikke hvilken hensikt han hadde med deres tidligere erfaring. Heller ikke kunne de skjelne veien videre, og de ble fristet til å tvile på om Gud virkelig hadde ledet dem.

Her kommer disse ordene til sin rett: «Den rettferdige skal leve ved tro.» Da det klare lyset fra «midnattsropet» hadde vist vei, og de hadde sett hvordan profetiene var blitt klarlagt og at tegnene på Kristi gjenkomst var blitt oppfylt, var det som om de hadde sett veien fremover. Men nå da de var nedbøyd av knuste forhåpninger, var det bare troen på Gud og hans ord som kunne holde dem oppe.

Verden spottet og sa: «Dere er blitt narret. Forkast det dere har trodd på, og innrøm at det var Satans verk.» Men Gud hadde sagt i sitt ord: «Trekker han seg tilbake, har jeg ikke behag i ham.» Å gi opp troen nå og fornekte Den Hellige Ånds kraft som hadde vært med i budskapet, ville være å trekke seg unna til fortapelse.

De ble oppmuntret av apostelens ord: «Kast ikke fra dere frimodigheten. ... Dere trenger utholdenhet. ... For ennå er det bare en kort stund, så kommer han som komme skal, og han skal ikke dryge.» Det eneste sikre for dem var å ta vare på lyset som Gud alt hadde gitt, holde fast på løftene, fortsette med å lese Bibelen og tålmodig vente på mer lys.

Kapittel 23-Helligdommen i Himmelen

Bibelteksten som fremfor alle andre hadde vært basis og det faste holdepunktet i adventforkynnelsen, var Dan 8,14: «Inntil det er gått to tusen tre hundre kvelder og morgener. Da skal helligdommen igjen få sin rett,» eller renses. Dette var velkjente ord for alle som trodde på Jesu snare gjenkomst. Fra tusener av lepper hadde denne profetien lydt som et troens feltrop. Alle forstod at deres lyseste forventninger og største forhåpninger hang sammen med de begivenhetene som var forutsagt der.

Det var slått fast at disse profetiske dagene måtte ende utpå høsten 1844. I likhet med kristenheten for øvrig mente de adventtroende at jorden eller en del av den måtte være helligdommen. De trodde at rensingen av helligdommen betydde at jorden skulle bli renset med ild på den ytterste dag, og at det skulle skje samtidig med Jesu gjenkomst. Derfor gikk de ut fra at Kristus ville komme tilbake i 1844.

Men tiden gikk uten at Herren kom. De troende visste at Guds ord ikke kunne slå feil. Altså måtte de ha mistolket profetien. Men hvor lå feilen? Mange godtok uten videre den lettvinte løsning at de to tusen tre hundre dagene ikke endte i 1844. Den eneste grunnen de kunne gi for et slikt standpunkt, var at Kristus ikke kom på den tiden de hadde ventet. De hevdet at dersom de profetiske dagene hadde endt i 1844, ville Kristus ha kommet for å rense helligdommen ved å rense jorden med ild. Når han ikke kom, kunne tidsperioden ikke ha utløpt.

Alle ledd i profetien stemte

Å godta dette var det samme som å forkaste den tidligere beregning av de profetiske tidsperiodene. Det var blitt påvist at de to tusen tre hundre dagene begynte da Artaxerxes' vedtak om å gjenoppbygge Jerusalem trådte i kraft høsten 457 f.Kr. Ut fra dette var det nøyaktig samsvar mellom alle de begivenhetene som er forutsagt i Dan 9,25-27. Sekstini uker, eller de første 483 av de 2 300 årene, skulle føre ned til Messias, «en som er salvet». Da Kristus i år 27 ble døpt og salvet med Den Hellige Ånd, gikk denne forutsigelsen nøyaktig i oppfyllelse. I midten av den syttiende uken skulle Messias ryddes av veien. Våren år 31, tre og et halvt år etter sin dåp, ble Kristus korsfestet.

De sytti uker, eller 490 år, skulle gjelde jødefolket spesielt. Da denne tidsperioden utløp, stadfestet nasjonen sin forkastelse av Kristus ved å forfølge hans tilhengere, og i år 34 vendte apostlene seg til hedningene. Dermed var de første 490 av de 2 300 årene gått, og det stod 1810 år igjen, som fra året 34 e.Kr. bringer oss ned til år 1844. «Da skal helligdommen igjen få sin rett» (renses). Alle enkeltheter som er nevnt i profetien, var gått nøyaktig i oppfyllelse på den bestemte tiden.

Det var klart at denne beregningen stemte på alle punkter, bortsett fra at det i 1844 ikke skjedde noe som svarte til rensingen av helligdommen. Å nekte for at dagene utløp på det tidspunktet, var det samme som å tåkelegge hele spørsmålet og forkaste standpunkter som var slått fast ved klare oppfyllelser av profetien.

Helligdomssymbolikken klarlagt

Gud hadde ledet sitt folk i den store adventvekkelsen, og hans makt og storhet hadde preget arbeidet. Han ville ikke at bevegelsen skulle ende opp i mørke og skuffelse og bli stemplet som falskt svermeri. Hans ord skulle ikke bli gjenstand for tvil og uvisshet.

Mange oppgav de konklusjonene de hadde kommet frem til når det gjaldt de profetiske tidsperiodene, og tok avstand fra den bevegelsen som hadde sitt utgangspunkt i disse. Andre ville ikke oppgi trospunkter og erfaringer som hadde støtte i Bibelen og Guds Ånds utsagn. De mente at de hadde fulgt sunne tolkningsprinsipper når de studerte profetiene, og at de pliktet å holde fast på de sannheter de alt hadde funnet. De fortsatte å følge samme fremgangsmåte i sin bibelgransking. Under alvorlig bønn overveide de på nytt det standpunkt de hadde kommet frem til, og studerte Skriften for å finne hvor feilen lå. Da de ikke kunne oppdage noen feil i utregningen av de profetiske tidsperiodene, gav de seg til å undersøke spørsmålet om helligdommen enda mer inngående.

De fant at det i Bibelen ikke var støtte for den gjengse oppfatning at helligdommen var identisk med jorden. Derimot fikk de en fullstendig forklaring på helligdommen, dens egenart, hvor den fantes og hva som foregikk der. I Hebreerbrevet sies det: «Også den første pakt hadde sine forskrifter om gudstjeneste, og den hadde sin jordiske helligdom. Det var reist et telt, og i dette forreste teltet, som kalles Det hellige, var lysestaken og bordet og skuebrødene. Bak det innerste forhenget var det et annet telt som kalles Det aller helligste. Det hadde et røkelsesalter av gull og paktkisten som var kledd med gull over det hele. I kisten var en gullkrukke med manna, Arons stav som skjøt friske skudd, og paktstavlene. Over kisten var herlighetens kjeruber; de skygget over soningsstedet.»

Den gamle pakts helligdom

Den helligdommen som apostelen henviser til, var det møteteltet som Moses fikk beskjed om å oppføre som en jordisk bolig for Gud. «La dem så reise en helligdom for meg, og jeg vil bo midt iblant dem.»Dette var pålegget Moses fikk da han var på fjellet hos Gud. Israelittene var på vandring gjennom ørkenen, og møteteltet var konstruert slik at det kunne flyttes fra sted til sted. Likevel var det praktfullt. Veggene bestod av oppreiste bord som hadde tykt gullbelegg og fotstykker av sølv. Taket bestod av flere lag tepper, det ytterste av skinn, det innerste av fint lin som var innvevd med vakre kjeruber. Foruten forgården der brennofferalteret stod, hadde møteteltet to rom som ble kalt Det hellige og Det aller helligste, og som var skilt fra hverandre med et praktfullt teppe eller forheng. Et lignende forheng dekket inngangen til det første rommet, Det hellige.

Mot den søndre veggen i Det hellige stod lysestaken med de sju lampene som lyste opp helligdommen både dag og natt. Ved nordre vegg stod skuebrødsbordet. Foran teppet som skilte mellom Det hellige og Det aller helligste, stod det gullbelagte røkofferalteret der det hver dag steg opp en duftende røkelsessky sammen med folkets bønner. I Det aller helligste stod lovkisten - oppbevaringsstedet for de to steintavlene som Gud hadde skrevet tibudsloven på. Den var laget av kostbart tre og var beslått med gull. Lokket på kisten, som blir kalt soningsstedet eller nådestolen, var et praktfullt kunstverk. Der stod to kjeruber av massivt gull, en på hver ende. Her åpenbarte Gud seg i herlighetsskyen mellom kjerubene.

Da hebreerne hadde bosatt seg i Kanaan, ble møteteltet erstattet med Salomos tempel. Det ble bygd i samme proporsjonelle forhold og innrettet på lignende måte, selv om det var en permanent bygning og meget større enn møteteltet. Bortsett fra de årene templet lå i ruiner på Daniels tid, eksisterte helligdommen i denne form helt til den ble ødelagt av romerne i år 70 e.Kr. Dette er den eneste jordiske helligdommen som er omtalt i Bibelen. Apostelen omtalte den som den første pakts helligdom. Men er det ingen helligdom i den nye pakt?

Den nye pakts helligdom

Da de som var opptatt med å søke etter sannhet, studerte Hebreerbrevet om igjen, fant de formuleringer som antydet at det virkelig var en helligdom i den nye pakt: «Også den første pakt hadde sine forskrifter om gudstjeneste, og den hadde sin jordiske helligdom.» Ordet «også» viser at apostelen tidligere hadde nevnt denne helligdommen. I begynnelsen av foregående kapittel leste de: «Hovedsaken i det vi taler om her, er dette: En slik øverstepresten er det vi har, og han har satt seg på høyre side av Majestetens trone i himmelen. Der gjør han prestetjeneste i helligdommen, i det sanne møtetelt, som ikke er reist av mennesker, men av Herren.»

Her skildres helligdommen i den nye pakt. Helligdommen i den gamle pakt ble reist av et menneske, av Moses. Men denne er reist av Herren selv. I den første utførte jordiske prester sin tjeneste. I den andre gjør Kristus, vår store øverstepresten, tjeneste ved Guds høyre hånd. Den ene helligdommen var på jorden, den andre er i himmelen.

Møteteltet som Moses oppførte, ble laget etter en modell. Herren sa til ham: «Denne boligen og alt det som hører til i den, skal dere lage nøyaktig etter det forbildet jeg vil vise deg.» Og videre: «Se til at du gjør arbeidet etter det forbildet som ble vist deg på fjellet!» Apostelen sier at den første helligdommen var «et bilde på den nåværende tid». Videre at de hellige rommene var «jordiske bilder av de himmelske ting», og at prestene som ofret gaver etter loven, gjorde tjeneste «ved et telt som bare er en etterligning og en skygge av det himmelske». «For Kristus gikk ikke inn i en helligdom som er gjort av menneskehånd og bare er et bilde av den sanne helligdom. Han gikk inn i selve himmelen; nå skulle han for vår skyld tre fram for Guds ansikt.»

Helligdommen i himmelen der Jesus gjør tjeneste for oss, er den store modellen som Moses bygde helligdommen etter. Gud gav sin Ånd til dem som bygde den jordiske helligdom. Den kunstneriske ferdighet som ble lagt for dagen da den ble laget, var en åpenbaring av guddommelig visdom. Veggene så ut som rent gull og gjorde at lyset fra den sjuarmede lysestaken ble reflektert i alle retninger. Skuebrødsbordet og røkelsesalteret skinte som blankpolert gull. Det praktfulle teppet som dannet det innvendige taket, og som hadde innvevde englefigurer i fiolett, purpurrødt og karmosinrødt, bidrog til å forsterke skjønnhetsinntrykket. Bak det andre forhenget var den hellige sjekina, den synlige markering av Guds herlighet. Bare øverstepresten kunne gå inn der uten å miste livet.

Den uforlignelige prakten i helligdommen gav mennesker en oppfatning av herligheten i det himmelske tempel der Kristus har gått inn i forveien og utfører tjeneste for oss ved Guds trone. Det mest praktfulle byggverk som mennesker noen gang har oppført, er bare en svak refleks av storheten og prakten i det tempel der kongenes konge bor. Det er fylt med herlighet fra Den Eviges trone, der tusen på tusen tjener ham, og ti tusen, ja, titusener står for ham. Serafer, de skinnende vokterne, skjuler ansiktet i tilbedelse. Men helligdommen på jorden og tjenesten der har åpenbart viktige ting om helligdommen i himmelen og det som blir utført der til frelse for menneskene.

De to rommene i helligdommen på jorden svarer til helligdommen i himmelen. Da Johannes fikk se Guds tempel i himmelen, så han «sju fakler» som flammet foran tronen. Han så en engel «som hadde et røkelseskar av gull. ... Det ble gitt ham en stor mengde røkelse, som han skulle legge til alle de helliges bønner på gullalteret foran tronen». Profeten fikk se det første rommet i helligdommen i himmelen, og han så de «sju fakler» og «gullalteret», som i telthelligdommen ble fremstilt i form av gull-lysestaken og røkelsesalteret. Videre så han «Guds tempel i himmelen åpnet», og han fikk se innenfor forhenget, inn i Det aller helligste, «og kisten som er tegnet på hans pakt, ble synlig der inne».5 Det var modellen til den kisten Moses laget til å oppbevare Guds lov i.

De som var opptatt med å studere dette, fant her ugjendrivelige beviser for at det finnes en helligdom i himmelen. Moses laget telthelligdommen etter en modell. Apostelen sier at denne modellen er den virkelige helligdommen som er i himmelen, og Johannes forteller at han så den der. I templet i himmelen der Gud bor, er hans trone grunnfestet på rettferd og rett. I Det aller helligste finnes hans lov, grunnloven som hele menneskeheten skal dømmes etter. Over kisten som inneholder lovtavlene, er soningsstedet der Kristus påberoper seg sitt blod i synderens sted. Slik blir foreningen mellom rettferd og nåde fremstilt i frelsesplanen. Ingen andre enn den allvise Gud kunne få i stand en slik forening, og bare Den Allmektige kunne virkeliggjøre den. Den fyller hele himmelen med undring og tilbedelse.

Kjerubene i telthelligdommen, som med ærefrykt så ned på soningsstedet, viser hvor interessert de himmelske hærskarer er i forsoningen. Dette er det nådens mysterium som engler gjerne vil se inn i - at Gud kan være rettferdig når han rettferdiggjør den angrende

synder og gjenoppretter forbindelsen med slekten som falt. Videre at Kristus kunne komme for å redde utallige skarer fra fordervelsens avgrunn og kle dem i sin egen flekkfrie rettferdighet. Dermed kan de være sammen med engler som aldri falt, og bo i Guds nærhet gjennom hele evigheten.

Mellommannen i den nye pakt

Kristi gjerning som menneskenes talsmann er skildret i den vakre profetien hos Sakarja, der han omtaler ham som kalles «Spire»: «Han skal bygge Herrens tempel. Han skal vinne ære og makt. På sin trone skal han sitte og herske; ved hans trone skal det være en prest, og mellom dem skal det råde fred.»

«Han skal bygge Herrens tempel.» Ved sitt offer og sin midlertjeneste er Kristus både menighetens grunnvoll og byggmester. Paulus omtaler ham som «hjørnesteinen»: «Han holder hele bygningen sammen, så den i Herren vokser til et hellig tempel, og gjennom ham blir også dere bygd opp til en bolig for Gud i Ånden.»

«Han skal vinne ære og makt.» Kristus har æren for at den falne menneskehet er blitt gjenløst. Gjennom alle evigheter skal de frelste synge: «Han som elsker oss og har fridd oss fra våre synder med sitt blod, ... ham tilhører æren og makten i all evighet.»

«På sin trone skal han sitte og herske; ved hans trone skal det være en prest.» Ikke «på sin trone i herlighet», for herlighetens rike er ennå ikke opprettet. Først når hans gjerning som mellommann er slutt, vil Gud «gi ham hans far Davids trone», og «det skal ikke være ende på hans kongedømme».

Som prest har Kristus satt seg hos sin Far på hans trone. Sammen med den evige Gud som har livet i seg selv, sitter han som tok våre sykdommer på seg og bar våre smerter, og som er prøvd på samme måte som vi, men uten synd, for å kunne hjelpe dem som blir fristet. «Om noen synder, har vi en som taler vår sak hos Faderen.»Hans forbønn skjer i kraft av et gjennomboret legeme og et plettfritt liv. De lemlestede hendene, siden som ble gjennomboret, og de maltrakterte føttene, går i forbønn for falne mennesker som ble løskjøpt for en så umåtelig pris.

«Og mellom dem skal det råde fred.» Faderens kjærlighet er ikke i mindre grad grunnlaget til frelse for den fortapte menneskeslekten enn Sønnens. Før Jesus forlot disiplene, sa han: «Jeg sier ikke at jeg skal be Faderen for dere; for han selv elsker dere.» «Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv.» I tjenesten i helligdommen i himmelen «skal det råde fred» mellom dem begge. «Så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne, for at hver den som tror på ham, ikke skal gå fortapt, men ha evig liv.»

Helligdomsmysteriet løst

Hva er egentlig helligdommen? Svaret finnes i Bibelen. Ordet «helligdom», slik det forekommer i Bibelen, gjelder for det første det møteteltet Moses laget etter mønster av det som finnes i himmelen. For det annet er det et uttrykk for «det sanne møteteltet» i himmelen, det som helligdommen på jorden skulle minne om. Ved Kristi død opphørte den symbolske tjenesten. Det «sanne møteteltet» i himmelen er helligdommen i den nye pakt. Og ettersom forutsigelsen i Dan 8,14 oppfylles i den kristne tidsalder, må helligdommen som omtales der, være den nye pakts helligdom.

Da de to tusen tre hundre dagene endte i 1844, hadde det i mange hundre år ikke eksistert noen helligdom på jorden. Profetien som sier at det skulle gå to tusen tre hundre kvelder og morgener, så skulle helligdommen igjen få sin rett, eller bli renset, må derfor utvilsomt gjelde helligdommen i himmelen. Men det viktigste spørsmålet står ennå ubesvart: Hva betyr det at helligdommen skulle bli renset? Det gamle testamente viser at det foregikk en slik handling i forbindelse med helligdommen på jorden. Men kan det være noe i himmelen som skal renses?

Hebreerbrevet gir klart uttrykk for en rensing både av helligdommen på jorden og den i himmelen: «Etter loven blir jo nesten alle ting renset med blod, og synd blir ikke tilgitt uten at blod blir utøst. De jordiske bilder av de himmelske ting må altså renses på denne måten. Men selve den himmelske helligdom må renses ved offer som er bedre enn disse,» nemlig ved Kristi blod. I den symbolske helligdomstjenesten på jorden måtte rensingen skje med blod. Det samme gjelder i den virkelige helligdomstjenesten i himmelen - i den første med blodet av dyr, i den andre med Kristi blod. Apostelen sier at dette må gjøres med blod, fordi synd ikke blir tilgitt uten at blod blir utøst. Rensingen består altså i at synden blir fjernet.

Men hvordan kan det forekomme synd i forbindelse med helligdommen, enten det er i himmelen eller på jorden? Svaret finner vi i den symbolske prestetjenesten, for den foregikk i en helligdom som var «en etterligning og en skygge av det himmelske». Tjenesten i helligdommen på jorden skjedde i to faser. Prestene utførte en daglig tjeneste i Det hellige, mens øverstepresten en gang om året utførte en særskilt soningshandling i Det aller helligste for å rense helligdommen.

Dag etter dag kom den angrende synderen med offeret til møteteltet. Han la hånden på hodet tilofferdyret og bekjente sin synd. Dette var en symbolsk overføring av synden fra ham selv til det uskyldige offerdyret som så ble slaktet. Uten at blod blir utøst, skjer det ingen forlatelse, sier apostelen. «En skapnings liv er i blodet.» Guds lov som var blitt overtrådt, krevde synderens liv. Blodet var et symbol på synderens forspilte liv. Offerdyret bar hans skyld. Presten gikk inn i Det hellige med blodet og stenket det foran forhenget. Bak dette forhenget stod paktkisten som inneholdt den loven synderen hadde overtrådt. I denne seremonien ble synden ved blodet symbolsk overført til helligdommen.

I noen tilfeller ble blodet ikke brakt inn i Det hellige, men presten skulle i stedet spise av kjøttet, slik som Moses hadde påbudt Arons sønner: «Herren har gitt dere det for at dere skal

ta bort menighetens skyld.»Begge disse seremoniene representerte en symbolsk overføring av synden fra den angrende synderen til helligdommen. Dette foregikk dag etter dag gjennom hele året. Folkets synd ble på denne måten overført til helligdommen, og noe spesielt måtte gjøres for å få den fjernet. Gud gav pålegg om at det måtte gjøres soning både for Det hellige og Det aller helligste.

«Slik skal han gjøre soning for helligdommen og rense den for urenheten som israelittene har ført over den med alle sine overtredelser og synder. Det samme skal han gjøre med møteteltet, som er reist hos dem midt i deres urenhet.» Han skulle også gjøre soning for alteret «og rense det for israelittenes urenhet og vigsle det».

En gang om året, på den store soningsdagen, gikk øverstepresten inn i Det aller helligste for å rense helligdommen. Dette var siste del av den årlige helligdomstjenesten. På denne store soningsdagen ble to geitebukker ført frem foran inngangen til møteteltet, og det ble kastet lodd om dem, «ett lodd for Herren og ett for Asasel».15 Den bukken som tilfalt Herren, skulle slaktes som et syndoffer for folket. Så skulle presten ta noe av blodet med seg innenfor forhenget og stenke det på soningsstedet og foran det. Blodet skulle også stenkes på røkofferalteret foran forhenget.

«Han skal legge begge hendene på bukkens hode og bekjenne over den alle israelittenes misgjerninger, overtredelser og synder og legge dem på bukkens hode. Så skal han sende den ut i ødemarken med en mann som står ferdig.»Denne bukken kom aldri mer inn i leiren, og han som førte den bort, måtte vaske seg selv og klærne sine før han gikk tilbake til leiren.

Denne seremonien skulle gi Israels folk et inntrykk av Guds hellighet og hans avsky for synd. Likeså at de ikke kunne komme i berøring med synd uten å bli smittet av den. Hver enkelt måtte ydmyke seg mens denne soningshandlingen pågikk. Alt arbeid opphørte, og hele folket skulle tilbringe dagen i bønn, faste og dyp selvprøving.

«Rensingen» av helligdommen

Det som foregikk i helligdommen i det gamle Israel, lærer oss viktige ting om forsoningen. En stedfortreder ble godtatt, men blodet fra offerdyret kunne ikke fjerne synden. Et middel til å overføre den til helligdommen ble derfor skaffet til veie. Når synderen ofret blod, anerkjente han lovens autoritet. Han kjente seg også skyldig i overtredelse og gav uttrykk for ønsket om å få tilgivelse ved tro på Frelseren som skulle komme. Men han var enda ikke helt fritatt for lovens fordømmelse.

På den store soningsdagen tok øverstepresten imot et offerdyr fra folket og gikk deretter inn i Det aller helligste med blodet fra dette dyret og stenket det på soningsstedet like over loven, for å oppfylle lovens krav. Som mellommann tok han deretter syndene på seg selv og bar dem ut av helligdommen. Mens han la hendene på hodet til den levende bukken, bekjente han alle disse syndene over den og overførte dem symbolsk til denne bukken, som deretter bar dem bort, og de ble ansett som fjernet for alltid.

Slik foregikk tjenesten i den helligdommen som var «en etterligning og en skygge av det himmelske». Det som var symbolske handlinger i helligdommen på jorden, foregår i virkeligheten i den himmelske helligdom. Etter himmelfarten begynte Kristus sin gjerning som vår øversteprest. Apostelen sier: «For Kristus gikk ikke inn i en helligdom som er gjort av menneskehånd og bare er et bilde av den sanne helligdom. Han gikk inn i selve himmelen; nå skulle han for vår skyld tre fram for Guds ansikt.»

Den tjenesten presten utførte gjennom året i Det hellige «innenfor forhenget» som var inngangsdøren og skilte Det hellige fra forgården, viser den tjenesten Kristus begynte ved sin himmelfart. I den daglige tjenesten skulle presten komme frem for Gud med blodet av syndofferet og med røkelsen som steg opp sammen med folkets bønner. På samme måte brakte Kristus sitt blods fortjeneste frem for Faderen sammen med sin egen rettferdighet og de botferdige troendes bønner. Slik har tjenesten foregått i Det hellige i den himmelske helligdom.

Dit fulgte disiplene Kristus i tro da han for opp og forsvant av syne. Der hadde håpet deres funnet feste. «Dette håpet er et trygt og fast anker for vår sjel. Det når gjennom forhenget inn i helligdommen, dit Jesus gikk inn og åpnet veien for oss, han som er blitt øversteprest til evig tid.» «Ikke med blod av bukker og kalver, men med sitt eget blod gikk han inn i helligdommen en gang for alle, og således vant han en evig forløsning.» I atten hundre år fortsatte denne tjenesten i Det hellige i himmelen. Kristi blod som ble brakt frem på vegne av botferdige syndere, sikret dem Faderens tilgivelse og anerkjennelse, selv om syndene fremdeles stod i himmelens bøker.

Likesom den symbolske helligdomstjenesten hvert år ble avsluttet med en spesiell soningsdag, finner det sted en soningstjeneste for å fjerne all synd fra den himmelske helligdom før Kristus avslutter sin frelsergjerning. Det er den tjenesten som begynte da de to tusen tre hundre år utløp. Som profeten Daniel hadde forutsagt, gikk vår store øversteprest da inn i Det aller helligste for å utføre den siste del av sin viktige gjerning - å «rense» helligdommen.

I gammel tid ble folkets synd i tro lagt på syndofferet, og ved offerblodet ble den symbolsk overført til den synlige helligdommen. Slik blir de botferdiges synder i den nye pakt i tro lagt på Kristus og i virkeligheten overført til helligdommen i himmelen. På samme måte som den symbolske rensingen av helligdommen på jorden skjedde ved at synden som hadde tilsmusset den, ble fjernet, skal den virkelige rensingen av helligdommen i himmelen skje ved at syndene som er nedskrevet der, blir fjernet eller slettet. Men før det kan skje, må bøkene granskes for å gjøre det klart hvem som har angret sin synd og tatt imot Kristus i tro og derfor har del i hans soningsverk. Rensingen av helligdommen forutsetter derfor en undersøking og en rettergang. Dette må skje før Kristus kommer for å utfri sitt folk. For når han kommer, har han lønnen med «for å gjengjelde enhver etter hans gjerning».

De som fulgte profetordets lys, ble nå klar over at Kristus ikke skulle komme tilbake i 1844, ved slutten av de to tusen tre hundre dagene, men at han da gikk inn i Det aller helligste i den himmelske helligdom for å utføre den siste delen av soningstjenesten som en forberedelse for sin gjenkomst. De ble også klar over at syndofferet pekte frem til Kristus som skulle ofres, og at øverstepresten representerte Kristus som mellommann. Likeså at syndebukken symboliserte Satan, syndens opphavsmann, som til sist må ta straffen for den synd han har påført de botferdige.

Når øverstepresten med blodet av syndofferet fjernet syndene fra helligdommen, la han dem på syndebukken. Når Kristus med sitt eget blod fjerner sitt folks synder fra den himmelske helligdom ved slutten av sin midlertjeneste, lar han Satan få den endelige straffen idet dommen blir fullbyrdet. Syndebukken ble sendt ut i ødemarken og kom aldri mer tilbake. På samme måte vil Satan for all fremtid bli forvist fra Gud og hans folk. Han blir tilintetgjort når synd og syndere til sist skal utslettes.

Kapittel 24 - Hva Gjør Kristus i dag?

Emnet om helligdommen ble den nøkkelen som løste problemet omkring skuffelsen i 1844. Det åpenbarte et fullstendig, sammenhengende og harmonisk system av bibelske sannheter som viste at Gud hadde ledet den store adventbevegelsen, og hans folk ble klar over sin situasjon og sin oppgave. Likesom disiplene etter den forferdelige natten i angst og skuffelse «ble glade da de så Herren», kunne de som i tro hadde ventet på hans gjenkomst, nå glede seg.

De hadde ventet at han skulle komme i herlighet for å lønne sine tjenere. Da håpet ble til skuffelse, mistet de Jesus av syne. Likesom Maria ved graven, ropte de: «De har tatt min Herre bort, og jeg vet ikke hvor de har lagt ham.» Nå fikk de igjen øye på ham. Han var i Det aller helligste som deres medlidende øverstеprest, og han skulle snart åpenbare seg som konge og befrier.

Lyset fra helligdommen klargjorde fortiden, nåtiden og fremtiden. De visste at Gud hadde ledet dem ved sitt ufeilbare forsyn. I likhet med de første disiplene hadde de ikke selv forstått budskapet de forkynte. Likevel var det riktig på alle punkter. Gud ville at de skulle forkynne det, og arbeidet hadde ikke vært forgjeves. De var født på ny til et «levende håp», og eide derfor «en glede så herlig at den ikke kan rommes i ord».

En nødvendig gransking

Profetien i Dan 8,14 om at det skulle gå to tusen tre hundre kvelder og morgener før helligdommen igjen skulle få sin rett eller bli renset, og den første engels budskap om å frykte Gud og gi ham æren, for timen var kommet da han skulle holde dom, gjaldt Kristi tjeneste i Det aller helligste og den gransking som finner sted der, ikke hans gjenkomst for å utfri sitt folk og utslette de gudløse.

Det var ikke beregningen av de profetiske tidsperiodene som var feil, men oppfatningen av den begivenheten som skulle inntreffe ved slutten a v de to tusen tre hundre dagene. Dette var årsaken til at de troende opplevde skuffelse. Men alt som var forutsagt, og det de hadde bibelsk grunnlag til å forvente, hadde skjedd. Nettopp da de klaget over at forventningen ikke var blitt innfridd, skjedde det som budskapet handlet om, og som måtte skje før Herren kunne komme for å lønne sine tjenere.

Kristus hadde ikke kommet tilbake til jorden, som de hadde ventet, men til Det aller helligste i Guds tempel i himmelen, slik som det var fremstilt i den gammeltestamentlige helligdomstjenesten. Profeten Daniel forteller at Kristus på den tiden kom frem for «den gamle av dager». «Videre så jeg i mine nattsyner: Se, med himmelens skyer kom det en som var lik en menneskesønn. Han nærmet seg den gamle av dager og ble ført fram for ham.»

Også profeten Malaki har forutsagt dette: «Herren som dere søker, kommer brått til sitt tempel. Se, han kommer, paktens engel, som dere stunder etter, sier Herren, Allhærs Gud.» Da Herren kom til sitt tempel, skjedde det plutselig og uten at hans folk ventet det. De så ikke etter ham der. De ventet at han skulle komme til jorden, «med flammende ild» til «straff over dem som ikke kjenner Gud og som ikke er lydige mot vår Herre Jesu evangelium».2

Men folk var ikke klar til å møte Herren. En nødvendig forberedelse måtte finne sted. De skulle bli opplyst om Guds tempel i himmelen, og når de i tro fulgte øverstepresten i hans tjeneste der, ville de bli klar over nye plikter. Menigheten skulle få enda et budskap med advarsel og undervisning. Profeten sier videre: «Hvem kan tåle den dagen han kommer, hvem kan stå seg når han kommer til syne? For han er lik ilden som smelteren bruker, lik luten som vaskerne renser med. Han skal sitte og smelte og rense sølvet. Han skal rense levittene, lutre dem som gull og sølv, så de kan bære fram for Herren offergaver på rett vis.»

De som lever på jorden når Kristi midlergjerning i den himmelske helligdom tar slutt, må stå for den hellige Gud uten en mellommann. De må være flekkfrie, og karakteren må være renset i Kristi blod. Ved Guds nåde og energisk innsats må de vinne seier i kampen mot det onde. Mens undersøkingen pågår i himmelen, og de botferdige troendes synder blir fjernet fra helligdommen, må det skje en særskilt rensing blant Guds folk på jorden, en fjerning av synd. Dette kommer enda tydeligere frem i budskapene i Åp 14.

Når dette har funnet sted, vil Kristi etterfølgere være beredt for hans komme. «Da skal Herren glede seg over Judas og Jerusalems offergaver som i eldgamle dager.» Da skal menigheten som Herren vil ta til seg når han kommer, være «uten flekk eller rynke eller noe slikt». Men den skal stråle «lik morgenrøden, fager som fullmånen, klar som solen og skremmende som en hær under banner».

Malaki forutsier ikke bare Herrens komme til sitt tempel, men også hans gjenkomst for å fullbyrde straffedommen: «Jeg kommer til dere og holder dom. Jeg vil være rask til å vitne mot dem som driver med trolldom, mot dem som bryter ekteskapet, mot dem som sverger falskt, og mot dem som holder tilbake dagarbeiderens lønn og undertrykker enker og farløse og fordreier innflytterens rett, men ikke frykter meg, sier Herren, Allhærs Gud.» Judas refererer til den samme begivenheten når han skriver: «Det var også om dem at Enok, Adams etterkommer i sjuende ledd, profeterte da han sa: ’Se, Herren kommer med sine hellige engler i tusentall for å holde dom over alle og kreve alle gudløse til regnskap for alle ugudelige gjerninger de har gjort.’»6 Herrens gjenkomst som er nevnt her, og hans komme til sitt tempel er to forskjellige begivenheter.

Kristi komme som vår øverstepresti til Det aller helligste for å rense helligdommen, og Menneskesønnens komme til «den gamle av dager» som Daniel omtaler, og også Herrens komme til sitt tempel som Malaki forutsier, handler om den samme begivenheten. Den er

også fremstilt ved brudgommens komme til bryllupsfesten, slik som Kristus skildrer det i lignelsen om de ti brudepikene.

«Brudgommen kommer!»

Sommeren og høsten 1844 lød kunngjøringen: «Brudgommen kommer!» På den tiden oppstod de to gruppene som de kloke og de uforstandige brudepikene er et bilde på. Den ene gruppen ventet med glede på at Herren skulle komme, og gjorde energiske forberedelser for å møte ham. Den andre var grepet av frykt og handlet impulsivt. Disse hadde nøyd seg med sannhetens teori, men manglet Guds nåde. «De som var ferdige» da brudgommen kom, «gikk sammen med ham inn til bryllupet».

Brudgommens komme, som er omtalt her, finner sted før bryllupet. Selve bryllupet forestiller Kristi overtagelse av riket. Den hellige byen, det nye Jerusalem, som også er hovedstaden, kalles «bruden, Lammets hustru». Engelen sa til Johannes: «Kom, jeg vil vise deg bruden, Lammets hustru. I Ånden førte han meg opp på et stort og høyt fjell og viste meg den hellige by Jerusalem. Den kom ned fra himmelen, fra Gud.»

Det er derfor klart at bruden er et symbol på den hellige byen, og at brudepikene som går ut for å møte brudgommen, er et symbol på menigheten. I Åpenbaringsboken omtales Guds folk som gjester ved bryllupsmåltidet.8 Når de er gjester, kan de ikke samtidig være bruden. Ifølge profeten Daniel vil Kristus motta «herredømme, ære og rike» av den gamle av dager i himmelen. Han skal ta imot det nye Jerusalem, hovedstaden i hans rike, som er «gjort i stand og pyntet som en brud for sin brudgom». Når han har tatt imot riket, kommer han i herlighet som kongers konge og herrers herre for å utfri sitt folk. De skal «sitte til bords med Abraham og Isak og Jakob i himmelriket» for å ta del i Lammets bryllupsmåltid.

Sommeren 1844 da ropet lød: «Brudgommen kommer! Gå og møt ham!» var det tusener som ventet Herrens umiddelbare komme. Brudgommen kom til den fastsatte tiden, ikke til jorden slik folk ventet, men til «den gamle av dager» i himmelen, til bryllupet, for å motta riket. «De som var ferdige, gikk sammen med ham inn til bryllupet; og døren ble stengt.» De skulle ikke selv være til stede ved bryllupet, for det holdes i himmelen, mens de er på jorden. Kristi etterfølgere «venter sin herre hjem fra gjestebud».10 Men de skal forstå hans gjerning og i tro følge ham når han stiller seg frem for Gud. Det er dette som menes med at de går inn til bryllupet.10

I lignelsen var det de som hadde olje i lampene og i kannene, som gikk inn til bryllupet. De som foruten bibelkunnskap også hadde Guds Ånd og nåde, og som i den bitre prøven hadde ventet tålmodig og søkt etter klarere lys i Bibelen, så sannheten om helligdommen i himmelen og den forandring som var skjedd i Kristi tjeneste der. I troen fulgte de ham i hans gjerning. Alle som tar imot disse samme bibelske sannheter, og i tro følger Kristus der han trer frem for Gud for å avslutte midlertjenesten og deretter tar imot riket, er fremstilt som bryllupsgjester.

I lignelsen i Matt 22 er bryllupet igjen brukt som et symbol, og den nødvendige undersøkelsen finner tydeligvis sted først. Før bryllupet går kongen inn for å møte gjestene, og for å se om alle har bryllups klær en flekkfri karakter som er renset og gjort hvit i Lammets blod.11Den som ikke har bryllups klær, blir utvist. Men Gud godtar alle som har bryllupsklær på, og akter dem verdige til å få del i hans rike og sitte på hans trone. Denne karakterbedømmelsen viser hvem som er beredt for Guds rike. Den er den rettslige forundersøkelse som utgjør den siste del av Kristi tjeneste i den himmelske helligdom.

Først når denne undersøkelsen er avsluttet, når alle de som ned gjennom tidene har bekjent seg til å være Kristi etterfølgere, har fått sin sak undersøkt og avgjort, vil prøvetiden være slutt og nådens dør bli stengt. Denne korte kunngjøringen: «De som var ferdige, gikk sammen med ham inn til bryllupet; og døren ble stengt,» fører oss ned til avslutningen av Kristi/tjeneste, til den tiden da frelsesverket er fullført.

Den åpne og den lukkede døren

Tjenesten i helligdommen på jorden var et uttrykk for tjenesten i helligdommen i himmelen. Når øverstepresten på soningsdagen gikk inn i Det aller helligste, var det slutt på tjenesten i Det hellige. Gud hadde sagt: «Det må ikke være noe menneske i møteteltet fra Aron går inn og gjør soning i helligdommen, og til han kommer ut igjen.»

Da Kristus gikk inn i Det aller helligste for å avslutte soningsverket, opphørte tjenesten i Det hellige. Da begynte tjenesten i Det aller helligste. Da øverstepresten i den symbolske tjenesten forlot Det hellige på soningsdagen, stilte han seg frem for Gud med syndofferblodet på vegne av alle botferdige i Israel. Slik hadde Kristus fullført en del av sin gjerning som vår talsmann for å begynne på en ny. Med sitt blod taler han ennå synderens sak hos Faderen.

Dette skjønte ikke de adventtroende i 1844. Da tiden for den forventede gjenkomst var forbi, trodde de fortsatt at han skulle komme snart. De mente at de hadde nådd til et viktig vendepunkt, og at Kristi verk som menneskenes talsmann hos Gud var avsluttet. De trodde også at Bibelen lærte at prøvetiden ville opphøre en kort tid før Jesu gjenkomst. Dette gikk klart frem av de bibeltekstene som peker mot en tid da menneskene skal stå ved nådens dør og trygle, banke og rope, men uten at den blir åpnet.

Nå meldte spørsmålet seg om ikke tidspunktet da de hadde ventet Kristi gjenkomst, snarere markerte begynnelsen til perioden like før hans komme. Etter at de hadde forkynt advarselen om dommen som forestod, mente de at de hadde fullført oppgaven, og de hadde ikke lenger noen byrde for synderes frelse. De ugudeliges skamløse og blasfemiske fremferd syntes å være enda et bevis på at Guds Ånd hadde forlatt dem som forkastet hans nåde. Alt dette styrket dem i troen på at prøvetiden var slutt, eller som de den gang uttrykte det, at «nådedøren var lukket».

Men de fikk større lys da de undersøkte spørsmålet om helligdommen nærmere. Nå forstod de at det var korrekt at utløpet av de to tusen tre hundre dagene i 1844 markerte et viktig vendepunkt. Men selv om håpets og nådens dør, som menneskene i atten hundre år hadde hatt adgang til Gud gjennom, nå var lukket, ble en annen dør åpnet, og syndenes forlatelse ble tilbudt ved Kristi forbønn i Det aller helligste. En del av hans tjeneste var slutt, og en ny begynte. Enda var det en «åpen dør» til den himmelske helligdom der Kristus gjorde tjeneste for syndere.

Nå forstod de betydningen av Kristi ord til menigheten nettopp i denne tiden, slik det kommer til uttrykk i Åpenbaringsboken: «Dette sier Den Hellige og Sannferdige, han som har Davids nøkkel, han som åpner, så ingen kan stenge, og stenger, så ingen kan åpne: Jeg vet om dine gjerninger. Se, jeg har satt foran deg en åpnet dør, som ingen kan stenge.» De som i tro følger Jesus i det store soningsverket, nyter godt av hans midlertjeneste, men de som avviser lyset, får ikke gagn av den. De jødene som forkastet lyset som ble gitt ved Kristi første komme, og nektet å tro på ham som verdens frelser, kunne ikke få syndsforlatelse ved ham.

Da Jesus i kraft av sitt eget blod gikk inn i den himmelske helligdommen ved sin himmelfart for at hans etterfølgere skulle ha gagn av hans midlertjeneste, forble storparten av jødene i fullstendig mørke, og de fortsatte med å bære frem sine nytteløse ofringer. Tjenesten som bestod av symboler og skygger, var slutt. Døren som menneskene før hadde gått igjennom for å komme til Gud, var ikke lenger åpen.

Jødene nektet å søke ham der han var - i helligdommen i himmelen. Derfor kom de ikke i forbindelse med ham. Døren var lukket for dem. De kjente ikke Kristus som det sanne offer og den eneste mellommann hos Gud. Derfor fikk de ikke del i hans midlertjeneste.

Situasjonen for de vantro jødene illustrerer tilstanden for bekjennende kristne som er likegyldige og vantro, og som lever i bevisst uvitenhet om den gjerning vår barmhjertige øversteprest utfører. Når øverstepresten i den symbolske tjenesten gikk inn i Det aller helligste, skulle hele Israel komme sammen omkring møteteltet. Med dypt alvor måtte de ydmyke seg for Gud så de kunne få syndstilgivelse og ikke bli fjernet fra fellesskapet. Langt viktigere er det for oss på den virkelige soningsdagen å forstå den gjerning vår store øversteprest utfører, og kjenne de plikter som hviler på oss.

Mennesker kan ikke ustraffet avvise advarslene fra Gud. På Noahs tid fikk de et budskap fra himmelen, og deres frelse var avhengig av om de tok imot det. Fordi de forkastet advarselen, ble Guds Ånd trukket tilbake, og de omkom i vannflommen. På Abrahams tid var det ikke lenger nåde for de ugudelige innbyggerne i Sodoma, og alle med unntak av Lot og hans kone og to døtre omkom i ilden fra himmelen. Slik var det også på Kristi tid. Guds Sønn uttalte til de vantro jødene på den tiden: «Huset deres blir forlatt!»

Med tanke på den siste tid sier den samme allmektige Gud om dem som «ikke tok imot og elsket sannheten, så de kunne bli frelst»: «Derfor sender Gud over dem en villfarelse som virker i dem så de tror løgnen. Og slik skal de få sin dom, alle de som ikke trodde på sannheten, men hadde sin glede i uretten.»Når de forkaster undervisningen i Guds ord, trekker han sin Ånd tilbake og overlater dem til de villfarelsene de foretrekker.

Men ennå går Kristus i forbønn for menneskene, og de som søker etter lyset, vil få det. Selv om de adventtroende i begynnelsen ikke forstod dette, ble det klart for dem senere da Bibelens ord om deres virkelige situasjon gikk opp for dem.

Da forventningen i 1844 ikke ble innfridd, kom det en tid med harde prøver for dem som enda holdt fast på adventtroen. Det eneste de hadde å holde seg til når det gjaldt å komme til klarhet i hvor de stod, var det lyset som ledet tankene deres til helligdommen i himmelen. Noen forkastet den beregningsmåten de hadde benyttet på de profetiske tidsperiodene, og hevdet at den mektige innflytelsen fra Den Hellige Ånd som hadde preget adventbevegelsen, stammet fra menneskelige eller demoniske krefter. Andre hevdet bestemt at Herren hadde ledet dem i tiden som var gått. Idet de ventet og våket og bad for å forstå Guds vilje, ble de klar over at deres store øversteprest hadde begynt en ny tjeneste. Ved å følge ham i tro ble de også klar over den siste del av menighetens oppgave. Og de fikk en klarere forståelse av den første og den annen engels budskap, og ble forberedt på å ta imot den alvorlige advarselen fra den tredje engel i Åp 14, og kunngjøre den for verden.

Kapittel 25 - En Stormakt i Profetien

«Da ble Guds tempel i himmelen åpnet, og kisten som er tegnet på hans pakt, ble synlig der inne.»Paktkisten finnes i Det aller helligste i himmelen. I møteteltet på jorden, som bare var «en etterligning og en skygge av det himmelske», ble denne delen åpnet bare på den store soningsdagen da helligdommen skulle renses. Kunngjøringen om at Guds tempel ble åpnet i himmelen, og at paktkisten ble synlig, peker derfor frem til 1844 da Det aller helligste i den himmelske helligdom ble åpnet, og da Kristus gikk inn der for å fullføre sin tjeneste.

De som i troen fulgte den store øverstepresten da han begynte tjenesten i Det aller helligste, fikk øye på paktkisten. Da de for alvor studerte spørsmålet om helligdommen, ble de klar over at Kristus hadde gått inn i en ny tjeneste. De forstod at han nå gjorde tjeneste foran Guds paktkiste, der han med sitt blod talte synderes sak.

Guds lov fikk en høyverdig plass

Paktkisten i møteteltet på jorden inneholdt de to steintavlene som Guds lov var skrevet på. Den var et oppbevaringssted for lovtavlene, og det var disse guddommelige bud som gjorde den hellig og betydningsfull. Da Guds tempel i himmelen ble åpnet, kom paktkisten til syne. I Det aller helligste i himmelen oppbevares Guds lov, den loven som Gud selv forkynte under tordendrønn på Sinai og som han skrev med sin egen finger på steintavlene.

Guds lov i den himmelske helligdom er selve originalen, og budene som Gud skrev på steintavlene og som er gjengitt i Mosebøkene, var en nøyaktig kopi. De som oppfattet dette viktige punktet, ble klar over at Guds lover hellig og uforanderlig. Som aldri før forstod de betydningen av Frelserens ord: «Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i loven forgå.»

Guds lov, som er en åpenbaring av hans vilje, et uttrykk for hans karakter, må bestå til evig tid som et pålitelig vitne i himmelen. Ikke et eneste bud er blitt opphevet, ikke en bokstav eller en tøddel er blitt forandret. «I evighet, Herre, varer ditt ord, det står fast i himmelen.» «Pålitelige er alle hans påbud. De står ved lag for evig og alltid.»

Midt i Guds lov har vi det fjerde bud slik som det først ble forkynt: «Kom hviledagen i hu, så du holder den hellig! Seks dager skal du arbeide og gjøre din gjerning. Men den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. Da skal du ikke gjøre noe arbeid, verken du selv eller din sønn eller din datter, verken tjeneren eller tjenestekvinnen eller feet, eller innflytteren i dine byer. For på seks dager skapte Herren himmelen, jorden og havet og alt som er i dem; men den sjuende dagen hvilte han. Derfor velsignet Herren hviledagen og lyste den hellig.»

Guds Ånd virket på dem som studerte hans ord. De ble klar over at de uten å vite det hadde overtrådt dette budet ved å overse Skaperens hviledag, og de begynte å undersøke hvorfor de helligholdt den første dagen i uken i stedet for den dagen som Gud hadde helliget. I Bibelen kunne de ikke finne noe bevis for at det fjerde budet var blitt opphevet eller at hviledagen var blitt forandret. Velsignelsen som i tidenes morgen ble knyttet til den sjuende dagen, var aldri blitt fjernet. I oppriktighet hadde de prøvd å forstå Guds vilje og å rette seg etter den. Da de nå oppdaget at de selv overtrådte hans lov, ble de sorgfulle, og de viste sin troskap mot Gud ved å helligholde hans hviledag.

Det ble gjort mange iherdige anstrengelser for å få dem til å vakle i troen. Hvis helligdommen på jorden var et bilde av helligdommen i himmelen, kunne ingen unngå å se at loven i paktkisten på jorden var en tro kopi av loven i paktkisten i himmelen. Å godta sannheten om den himmelske helligdom måtte medføre at man aksepterte kravene i Guds lov og dermed sabbatens gyldighet ifølge det fjerde bud. Dette forklarer den bitre og besluttsomme motstand mot den systematiske tolkning av Bibelen som klarla Kristi tjeneste i den himmelske helligdom.

Mennesker prøvde å lukke den døren Gud hadde åpnet, og åpne den døren han hadde lukket. Men «han som åpner, så ingen kan stenge, og stenger, så ingen kan åpne», hadde sagt: «Se, jeg har satt foran deg en åpnet dør, som ingen kan stenge.»Kristus hadde åpnet døren, eller tjenesten, i Det aller helligste. Lys strålte ut fra den åpne døren i helligdommen i himmelen, og det ble klart at det fjerde bud var en del av den loven som finnes der. Det som Gud hadde bestemt, kunne ikke noe menneske endre.

Varselsbudskapene i Johannes' åpenbaring

De som hadde tatt imot lyset om Kristi midlertjeneste og den evige gyldighet av Guds lov, oppdaget at det var nettopp dette Åp 14 handlet om. Innholdet i dette kapittel utgjør en tredobbelt advarsel som skal forberede menneskene på Jesu gjenkomst. Kunngjøringen at «nå er timen kommet da han skal holde dom», gjelder den siste fase av Kristi frelsergjerning. Den inneholder et budskap som må forkynnes inntil Frelserens midlertjeneste opphører og han vender tilbake til jorden og henter sitt folk. Den domsprosessen som begynte i 1844, skal fortsette inntil alle har fått sin sak avgjort, både de levende og de døde. Derfor fortsetter den inntil nådetiden er slutt.

For at menneskene skal berede seg for å bestå i dommen, lyder budskapet: «Frykt Gud og gi ham æren! ... Tilbe ham som skapte himmel og jord, hav og kilder.» Konsekvensen av å ta imot dette budskapet blir beskrevet slik: «De hellige står fast, de som holder seg til Guds bud og troen på Jesus.»

Hvis menneskene skal være beredt til dommen, må de lyde Guds lov. Etter den vil deres karakter bli bedømt. Apostelen Paulus skriver: «Alle de som syndet og hadde loven, skal dømmes etter loven.» «Dette skal bli klart den dagen Gud ved Jesus Kristus dømmer det

som skjuler seg i menneskene, slik jeg har forkynt i mitt evangelium.» Og han sier at «de som gjør det loven sier, skal godtas som rettferdige». Troen er en forutsetning for å holde Guds lov, for «uten tro er det umulig å behage Gud», og «alt som ikke skjer i tro, er synd».5

Den første engelen oppfordrer menneskene til å frykte Gud og gi ham æren, og tilbe ham som himmelens og jordens skaper. For å kunne gjøre dette må de holde hans lov. Vismannen sier: «Frykt Gud, og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre.» Uten en slik holdning er enhver tilbedelse nytteløs. «Å elske Gud er å holde hans bud.» «Når noen vender øret bort og ikke vil høre på rettledningen, da er selv hans bønn en styggedom.»

Når vi tilber Gud, er det fordi han er Skaperen som har gitt alle skapninger liv. Overalt i Bibelen hvor vi møter kravet om å ære og tilbe ham fremfor hedningenes guder, blir hans skaperkraft nevnt. «Alle folkenes guder er ingenting verd. Det var Herren som skapte himmelen.» «'Hvem vil dere ligne meg med, hvem er jeg lik?' sier Den Hellige. Løft øynene mot det høye og se: Hvem var det som skapte disse?» «Ja, så sier Herren, himmelens skaper, han, den eneste Gud, som skapte jorden og formet den ... : Jeg er Herren, det er ingen annen.» Salmisten sier: «Kjenn at Herren er Gud! Han har skapt oss, ikke vi selv.» «Kom, vi vil bøye oss og tilbe, bøye kne for Herren, vår skaper!» De hellige skapninger som i himmelen tilber Gud, forteller grunnen til at de skylder ham ære og hyllest: «Verdig er du, vår Herre og Gud, til å motta all pris og ære og makt. For du har skapt alle ting.»

Skapelsen og hviledagen

I Åp 14 blir menneskene oppfordret til å tilbe Skaperen, og profetien lar oss få se en gruppe som holder Guds bud som en følge av det trefoldige budskapet. Et av disse budene viser direkte til Gud som Skaperen. Det fjerde bud sier: «Den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud. ... For på seks dager skapte Herren himmelen, jorden og havet og alt som er i dem; men den sjuende dagen hvilte han. Derfor velsignet Herren hviledagen og lyste den hellig.»

Om sabbaten sier Herren videre at den er «et tegn, ... så dere kan vite at jeg er Herren deres Gud». Og grunnen er denne: «For på seks dager skapte Herren himmelen og jorden, men den sjuende dagen hvilte han og holdt seg i ro.» Betydningen av sabbaten som et minne om skapelsen består i at den stadig fremholder den virkelige grunnen til at vi skal tilbe Gud - at han er Skaperen, og at vi er hans skapninger. «Sabbaten er en del av selve grunnlaget for tilbedelsen, for den uttrykker denne viktige sannheten mer overbevisende enn noe annet instrument. Det virkelige grunnlaget for gudsdyrkelse, ikke bare på den sjuende dagen, men i det hele tatt, finner vi i forskjellen mellom Skaperen og hans skapninger. Denne kjensgjerning kan aldri bli foreldet og aldri bli glemt.»

For at menneskene alltid skulle bli minnet om dette, innstiftet Gud sabbaten i Eden. Og så lenge årsaken til vår tilbedelse er det faktum at han er vår skaper, vil sabbaten fortsatt være tegnet og minnet om dette. Hvis alle hadde helligholdt sabbaten, ville de ha rettet sine

tanker og sin hengivenhet mot Skaperen i ærefrykt og tilbedelse, og det ville aldri ha eksistert noen avgudsdyrker, ateist eller fritenker. Å holde sabbaten hellig er et tegn på troskap mot den sanne Gud, mot «ham som skapte himmel og jord, hav og kilder». Derfor vil det budskapet som pålegger menneskene å tilbe Gud og holde hans bud, særlig oppfordre dem til å etterleve sabbatsbudet.

«Draken» og «dyret» øver tvang

I motsetning til dem som holder seg til Guds bud og troen på Jesus, retter den tredje engelen søkelyset mot en annen gruppe og gir dem en alvorlig og fryktelig advarsel på grunn av deres villfarelser: «Om noen tilber dyret og bildet av det og tar imot merket på pannen eller hånden, skal han få drikke av Guds vredes vin.»Skal vi forstå dette budskapet, må vi skjønne meningen med de symbolene som er brukt. Hva menes med dyret, bildet og merket?

Rekken av profetier som inneholder disse symbolene, begynner i Åp 12 med draken som prøvde å utrydde Kristus da han ble født. Det sies at draken er Satan. Det var han som påvirket Herodes til å prøve å ta Frelseren av dage. Men Satans viktigste redskap i kampen mot Kristus og hans folk i de første århundrer var det hedenske Romerriket. Draken er i første rekke et symbol på Satan, men også et symbol på det hedenske Rom.

I Åp 13 tales det om et annet dyr som lignet «en leopard», og «draken gav det sin kraft og sin trone og stor makt». Som de fleste protestanter har trodd, er dette en fremstilling av pavedømmet som overtok makten, tronen og myndigheten fra det gamle Romerriket. Om dette leopardlignende dyret står det: «Det ble gitt dyret en munn som kunne tale store og bespottelige ord. ... Da åpnet det munnen for å spotte Gud og begynte å håne hans navn og hans bolig, ja, alle som bor i himmelen. Det fikk også lov til å føre krig mot de hellige og vinne over dem, og det fikk makt over hver stamme og hvert folk, hvert tungemål og hver nasjon.» Denne forutsigelsen, som er nesten identisk med beskrivelsen av det lille hornet i Dan 7, sikter uten tvil til pavedømmet.

«Det fikk makt til å holde på i 42 måneder.» Profeten sier: «Et av dyrets hoder så ut som om det hadde fått banesår.» Og videre: «Den som skal i fangenskap, han må gå i fangenskap! Den som skal drepes med sverdet, han må dø for sverd!» De førtito måneder svarer til «en tid og tider og en halv tid» - tre og et halvt år, eller 1260 dager (Dan 7) - tiden da pavedømmet skulle undertrykke Guds folk. Denne perioden begynte altså da pavedømmet kom til makten i 538 e.Kr., og endte i 1798. Da ble paven tatt til fange av en fransk hær, og pavemakten fikk sitt banesår. Dermed gikk denne profetien i oppfyllelse: «Den som skal i fangenskap, han må gå i fangenskap!»

En ny makt står frem

Her møter vi et nytt symbol. Om dette sier profeten: «Da så jeg et annet dyr; det steg opp av jorden. Det hadde to horn som et lam, men talte som en drake.» Utseendet, og måten

dyret steg opp av jorden på, viser at det symboliserer en nasjon som er annerledes enn de som ble fremstilt i de tidligere symboler.

De store rikene som har hersket i verden, ble fremstilt for Daniel som rovdyr som stod frem da «himmelens fire vinder satte storhavet i opprør». En engel forklarte Johannes at hav og vann betyr «folk og folkemasser og nasjoner og mennesker med ulike tungemål».11 Vind og storm er uttrykk for krig. Himmelens fire vinder som satte storhavet i opprør, er en fremstilling av de fryktelige erobringer og borgerkriger som brakte rikene til makten.

Men dyret som lignet et lam og hadde to horn, «steg opp av jorden». Denne nasjonen skulle altså ikke knuse andre for å grunnfeste sin makt, men vokse frem gradvis og fredelig i et fritt område. Derfor kunne den ikke stå frem blant de tett befolkede og krigførende nasjoner i den gamle verden - dette urolige hav av «folkemasser og nasjoner». Man må søke lenger vest. Hvilken nasjon i «den nye verden» var det som i tiden omkring 1798 fikk stadig større makt og innflytelse, med utsikt til storhet og styrke og som tiltrakk seg verdens oppmerksomhet? Det kan ikke være noen tvil om hva dette symbolet peker på. Bare en nasjon svarer til beskrivelsen i profetien. Det er Amerikas forente stater.

Når historikere har skildret denne nasjonens oppkomst og vekst, har de gang på gang og uten selv å vite det gitt uttrykk for de samme tankene og benyttet nesten de samme ord som profeten. Han så at dyret «steg opp av jorden». Ifølge de språk kyndige betyr det ordet som er gjengitt med «steg opp», ordrett å spire eller vokse opp som en plante. Denne nasjonen skulle altså vokse frem i et fritt område. En fremtredende forfatter som skildrer De forente staters oppkomst, taler om nasjonens «gåtefulle oppkomst av tomheten», og sier: «Som et stumt frø vokste vi opp til en stormakt.» En avis skrev i 1850 om De forente stater som et merkelig rike som «dukket opp» og «i all stillhet stadig økte sin makt og storhet».

I et foredrag om pilegrimsfedrene som grunnla nasjonen, uttalte den amerikanske statsmannen Edward Everett: «Var menigheten fra Leyden på leting etter et bortgjemt sted som var harmløst og ubemerket, fjernt og trygt, der de kunne nyte samvittighetsfrihet? Tenk på de veldige områdene som de i fredelig erobring... har krysset med korsets banner!»

«Det hadde to horn som et lam.» Lammehornene står for ungdom, uskyld og mildhet - karakteristiske egenskaper for De forente stater slik profeten så nasjonen omkring 1798 da den «steg opp».

Blant de landsforviste kristne som først flyktet til Amerika og søkte et fristed fra fyrsters undertrykkelse og geistlighetens intoleranse, var det mange som bestemte seg for å danne en forfatning basert på borgerlig og religiøs frihet. Deres synspunkter ble nedfelt i uavhengighetserklæringen som gir uttrykk for den viktige grunnsetning at alle mennesker er skapt like og har umistelig rett til «liv, frihet og til å søke lykke».

Forfatningen sikrer folket retten til selvstyre og bestemmer at folkevalgte representanter skal vedta og håndheve lovene. Religionsfrihet ble også sikret, så enhver hadde rett til å

dyrke Gud etter sin egen samvittighet. Protestantisme og demokratisk styresett var de grunnleggende prinsippene, og disse er årsaken til landets styrke og fremgang. Forfulgte og undertrykte mennesker fra hele den kristne verden har med håp og forventning søkt til dette landet. Millioner har dratt dit, og nasjonen har vokst frem til å bli en av verdens mektigste.

Men dette dyret med lammehorn «talte som en drake. All den makt det første dyret har, bruker det andre dyret etter oppdrag fra det første. Det får hele jorden og dens folk til å tilbe det første dyret - det som hadde fått sitt banesår legt. ... Det sier til jordens folk at de skal lage en billedstøtte til ære for dyret - det som var såret med sverd, men livnet til». Lammehornene og drakerøsten viser en slående kontrast mellom ord og handling hos den nasjonen som er fremstilt i symbolet. Nasjoner taler gjennom sin lovgivning og sitt rettsvesen. På den måten vil denne nasjonen fornekte de liberale og fredelige prinsipper som skulle være basis for dens forfatning.

Profetien om at den «talte som en drake» og skulle bruke «all den makt det første dyret har», viser klart at nasjonen skulle forandre seg til å bli en intolerant og forfølgende makt i likhet med de nasjoner som er fremstilt ved draken og leoparden. Utsagnet om at dyret med de to horn «får hele jorden og dens folk til å tilbe det første dyret», viser at denne nasjonen vil gjøre bruk av sin myndighet for å tvinge igjennom en eller annen vedtekt som vil være en hyllest til pavedømmet.

En slik handling vil være i strid med landets styreform, dets frie institusjoner, de klare og høytidelige forpliktelser i uavhengighetserklæringen, og med selve forfatningen. Nasjonens grunnleggere var kloke nok til å hindre at kirken gjorde bruk av borgerlig makt, som uvegerlig ville føre til intoleranse og forfølgelse. Forfatningen sier uttrykkelig at «kongressen ikke skal vedta noen lov om innføring av religion, eller forby fri religionsutøvelse», og at «en persons holdning til religionen aldri skal være noen betingelse for å kvalifisere til en offentlig stilling i De forente stater».

Bare ved en åpenbar tilsidesettelse av disse garantier for nasjonens frihet kan de borgerlige myndigheter gi religiøse pålegg. Men en slik handling er ikke mer inkonsekvent enn det som fremgår av symbolet dyret med lammehorn som gir seg ut for å være rent, uskyldig og harmløst, men som taler med drakerøst. «Det sier til jordens folk at de skal lage en billedstøtte til ære for dyret.» Dette viser en regjeringsform der folket har den lovgivende myndighet, et slående bevis for at De forente stater er den nasjonen profetien taler om.

Men hva er «dyrets bilde», og hvordan skal det fremtre? Det blir laget av dyret med de to horn og er et bilde av det første dyret. Det blir også kalt «dyrets bilde». For å få vite hvordan bildet ser ut og hvordan det fremtrer, må vi undersøke egenskapene hos selve dyret - pavedømmet.

Da den første kristne menighet ble korrupt fordi den vek av fra det rene evangelium og innførte hedenske skikker og former, mistet den Guds Ånd og kraft. For å kunne herske over

menneskenes samvittighet, søkte den støtte hos de verdslige makter. Resultatet ble pavedømmet, en kirke som dominerte statsmakten og gjorde bruk av den for å fremme sine egne hensikter, især for å straffe kjetteri.

Skal De forente stater kunne lage et bilde av dyret, må de religiøse kretser ha så stor innflytelse over statsmakten at de kan bruke den for å nå sine egne mål. Hver gang kirken har fått verdslig makt, har den brukt den til å straffe dem som vek av fra dens lære. Protestantiske kirkesamfunn som fulgte romerkirkens eksempel og allierte seg med verdslige makter, har vist den samme tendens til å begrense trosfriheten. Et eksempel på dette er den engelske kirkes langvarige forfølgelse av dissentere. På 1500- og 1600-tallet ble tusener av frikirkelige predikanter tvunget til å forlate sine menigheter, og mange, både prester. og legfolk, ble dømt til bøter, fengsel, tortur og martyrdød.

Det var frafall som i begynnelsen fikk den kristne menigheten til å søke støtte hos de borgerlige myndigheter, og dette banet veien for pavedømmet, som er «dyret». Paulus skriver: «Først må frafallet komme og Den Lovløse komme til syne.»Slik vil frafall i menigheten bane vei for dyrets bilde. Bibelen forteller at før Herrens komme skal det være et religiøst frafall som i de første århundrer. «Du skal vite at i de siste dager skal det komme vanskelige tider. For da vil menneskene være egoistiske, glade i penger, fare med skryt, være overmodige, snakke stygt om andre, være ulydige mot foreldre, utakknemlige, uten respekt for det hellige, ukjærlige og uforsonlige, fare med sladder, mangle selvbeherskelse, være rå, likegyldige for det gode, svikefulle, oppfarende, innbilske. De elsker lystene høyere enn Gud. I det ytre har de gudsfrykt, men de fornekter dens kraft.»

«Ånden sier med klare ord at i de siste tider skal noen falle fra troen. De skal holde seg til ånder som fører vill, og til lærdommer som stammer fra onde makter.» Satan «opptrer med stor makt og med under og falske tegn. Med all slags urett forfører han dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot og elsket sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender Gud over dem en villfarelse som virker i dem så de tror løgnen».15 Når en slik ugudelighet får innpass, vil den få de samme følger som i de første århundrer.

Mange oppfatter de sprikende trosretninger i de protestantiske kirkesamfunn som et avgjørende bevis på at det ikke går an å få i stand enhet ved tvang. Men i de protestantiske kretser har det gjennom årene vært et stadig voksende ønske om en sammenslutning på basis av felles trospunkter. For å virkeliggjøre dette må man nødvendigvis unngå å drøfte emner som det ikke er full enighet om, uansett hvor viktige de måtte være fra et bibelsk synspunkt.

I en preken i 1846 uttalte den presbyterianske presten Charles Beecher: «I de evangeliske og protestantiske kirkesamfunn er presteskapet hele tiden utsatt for et fryktelig press av menneskefrykt. De lever, ånder og ferdes i bunnfordervede forhold som stadig appellerer til de mer primitive sider av deres natur, så de fortier sannheten og bøyer kne for frafallet. Var det ikke slik det gikk med romerkirken? Lever vi ikke dens liv om igjen? Og hva er det vi øyner like foran oss? Et nytt kirkemøte! Et verdenskonvent! En evangelisk

allianse og felles trosbekjennelse!»16 Når man har nådd så langt, er det bare et steg igjen til maktbruk for å oppnå full enhet.

Når de ledende kirkesamfunn i De forente stater slutter seg sammen om felles trospunkter, og de får statsmakten til å tvinge igjennom deres vedtak og støtte deres ordninger, vil det protestantiske Amerika ha opprettet et bilde av det romersk-katolske presteveide. Det vil uvegerlig føre til at dissentere blir dømt etter straffeloven. Dyret med de to horn «sørger for at alle - små og store, rike og fattige, frie menn og treller - får et merke på sin høyre hånd eller på pannen. Og ingen kan kjøpe eller selge uten å ha dette merket: dyrets navn eller det tall som svarer til navnet». Slik lyder advarselen fra den tredje engel: «Om noen tilber dyret og bildet av det og tar imot merket på pannen eller hånden, skal han få drikke av Guds vredes vin, som er skjenket opp ublandet i hans harmes beger.»

«Dyret» som omtales her, og som lammet med de to horn skal tvinge menneskene til å tilbe, er det første dyret i ÅP 13, leoparden eller pavemakten. «Dyrets bilde» betyr en form for frafallen protestantisme som oppstår når de protestantiske kirkesamfunn søker støtte hos borgerlige myndigheter for å tvinge igjennom sine dogmer. Hva «dyrets merke» er, skal vi komme tilbake til.

Tyranniets identifikasjonsmerke

Etter advarselen mot å tilbe dyret og dets bilde, kunngjør profeten: «Her gjelder det at de hellige står fast, de som holder seg til Guds bud og troen på Jesus.» Når de som holder Guds bud, blir stilt opp mot dem som tilber dyret og dets bilde og tar dets merke, må forskjellen mellom dem som tilber Gud og dem som tilber dyret, være at den ene gruppen holder Guds lov, mens den andre overtrer den. Det spesielle kjennetegnet på dyret, og derfor også på dets bilde, er at de overtrer Guds bud. Om det lille hornet, som er pavedømmet, sier Daniel: «Han skal sette seg fore å forandre tider og lover.»Og Paulus omtaler denne samme makt som Den Lovløse, som skulle opphøye seg over Gud.

Den ene profetien supplerer den andre. Bare ved å forandre Guds lov kunne pavedømmet opphøye seg over Gud. Enhver som mot bedre vitende retter seg etter den forandrede loven, ærer den makten som foretok forandringen. Å lyde pavelige lover er et tegn på troskap mot pavemakten i stedet for mot Gud.

Pavedømmet har forsøkt å endre Guds lov. Det annet bud, som forbyr billedtilbedelse, er fjernet fra loven, mens det fjerde bud er endret slik at den første ukedag er blitt gjort til helligdag i stedet for den sjuende. Som grunn til å sløyfe det annet bud hevder romerkirkens talsmenn at det er overflødig, ettersom det er innbefattet i det første bud, og at kirken gjengir loven på den måten Gud vil at den skal oppfattes. De mener at dette ikke kan være den forandringen som profeten forutsier, for han taler om en bevisst, forsettlig forandring. «Han skal sette seg fore å forandre tider og lover.» Forandringen av det fjerde bud svarer nøyaktig

til profetien. Den er basert utelukkende på kirkens autoritet. Her har pavedømmet tydelig opphøyet seg over Gud.

Det spesielle kjennetegnet på dem som tilber Gud, er at de også respekterer det fjerde bud, fordi dette er tegnet på hans skapermakt, og viser at menneskene skylder ham ære og tilbedelse. De som tilber dyret, utmerker seg ved sitt forsøk på å bryte ned Skaperens minnesmerke og opphøye den dagen som romerkirken har innstiftet.

Da pavemakten første gang kom med sine arrogante påstander, gjaldt det søndagshelligholdelse. Det var for å tvinge igjennom at denne dagen skulle holdes hellig som «Herrens dag», at den første gang gjorde bruk av statsmakten. Bibelen sier at Herrens dag er den sjuende ukedagen, ikke den første. Kristus sa: «Derfor er Menneskesønnen herre også over sabbaten.» Det fjerde bud sier: «Den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud.» Og gjennom profeten Jesaja kaller Herren sabbaten «min hellige dag».19

Ofte blir det hevdet at Kristus forandret sabbaten, men dette blir motbevist av hans egne ord. I bergprekenen uttalte han: «Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve loven eller profetene! Jeg er ikke kommet for å oppheve, men for å oppfylle. Sannelig, jeg sier dere: Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i loven forgå - før alt er skjedd. Om altså noen opphever et eneste av disse minste budene og lærer menneskene dette, skal han regnes for den minste i himmelriket.»

Protestantene er vanligvis enige i at det ikke finnes bibelsk belegg for å endre hviledagen. Dette går tydelig frem av publikasjoner fra Det amerikanske traktatselskap og Den amerikanske søndagsskoleunion. Her blir det slått fast at «Det nye testamente ikke har noe som helst påbud om søndagen som hviledag eller noen bestemmelse om at den skal holdes hellig». På et annet sted sies det: «Inntil Kristi død ble det ikke gjort noen forandring med dagen.» «Så langt man kjenner den skrevne historie, ... gav apostlene ikke noe påbud om at den sjuende dagen skulle avskaffes som hviledag, og at den første dagen i uken skulle holdes i stedet.»

Den romersk-katolske kirke innrømmer at den har forandret hviledagen, og hevder at protestantene anerkjenner dens makt ved at de holder søndagen hellig. Fra katolsk hold svarer man slik på spørsmålet om hvilken dag man bør helligholde i henhold til det fjerde bud: «Under den gamle loven var lørdagen helligdag, men kirken, som var undervist av Kristus og ledet av Guds Ånd, har innført søndagen i stedet for lørdagen. Derfor helligholder vi nå den første dag, ikke den sjuende. Søndagen betyr og er nå Herrens dag.»

Som et tegn på den katolske kirkes autoritet henviser katolske skribenter til «endringen av hviledagen til søndag, noe som protestantene godkjenner, ... for når de holder søndagen, anerkjenner de kirkens makt og rett til å innføre helligdager og til å bestemme at det er synd å overtre dens påbud».23 Hva er da forandringen av hviledagen annet enn tegnet eller merket på romerkirkens autoritet, altså «dyrets merke»?

Samspill med Rom

Romerkirken har ikke oppgitt kravet om overhøyhet, og når verden og de protestantiske kirkesamfunn godtar en hviledag som den har innført, mens de forkaster den bibelske sabbat, innrømmer de i virkeligheten at kravet er berettiget. De kan påberope seg tradisjonen og kirkefedrene til støtte for endringen. Men når de gjør det, overser de det prinsippet som skiller dem fra romerkirken - at Bibelen og Bibelen alene er grunnlaget for protestantenes troslære. En katolikk er klar over at protestantene bedrar seg selv når de villig lukker øynene for de faktiske forhold. Han gleder seg når bevegelsen for å tvinge frem helligholdelsen av søndag får vind i seilene, og er overbevist om at hele den protestantiske verden snart vil fylke seg under romer kirkens fane.

Romerkirkens tilhengere erklærer at «når protestantene helligholder søndagen, er dette en hyllest som de mot sin vilje viser den katolske kirke».24 Når protestantiske kirker innskjerper helligholdelsen av søndag, er det i virkeligheten en form for tvangstilbedelse av pavemakten. De som forstår hva det fjerde bud krever, men velger å holde den falske sabbat i stedet for den sanne, ærer dermed den makten som har eneansvaret for at den er blitt innført. Men når kirken påtvinger en religiøs plikt ved hjelp av verdslig makt, danner den selv et bilde av dyret. Når helligholdelsen av søndagen blir tvunget igjennom i De forente stater, er det ensbetydende med å tvinge mennesker til å tilbe dyret og dets bilde.

Men kristne i tidligere tider holdt søndag i den tro at det var den bibelske sabbat. Den dag i dag finnes det oppriktige kristne i alle kirkesamfunn, også i den katolske leir, som ærlig tror at søndag er den hviledagen Gud har innstiftet. Herren aksepterer deres oppriktighet og gode vilje. Men når helligholdelsen av søndag blir gjennomført ved lov, og verden blir opplyst om plikten til å holde den sanne sabbat, vil de som overtrer Guds bud for å lyde et påbud som bare er basert på romerkirkens autoritet, sette pavemakten over Gud. De hyller romerkirken og den makten som håndhever det som Rom har påbudt. De tilber dyret og dets bilde.

Når menneskene forkaster den dagen som Gud har sagt er tegnet på hans autoritet, og i stedet helligholder den dagen som romerkirken har valgt som et tegn på sin suverenitet, aksepterer de tegnet på lydighet mot romerkirken, nemlig «dyrets merke». Først når dette er blitt tydelig fremholdt, og folk er stilt på valg mellom Guds bud og menneskebud, vil de som fortsetter å overtre Guds bud, ta «dyrets merke». Den tredje engels budskap inneholder den frykteligste trussel som noen gang er forkynt for mennesker. Det må være en forferdelig synd som er årsak til Guds vrede som er ublandet med nåde. Mennesker skal ikke holdes i uvitenhet om denne viktige saken. Advarselen mot denne synden skal kunngjøres før Guds straffedommer faller, så alle kan vite hvorfor straffen kommer, og de kan ha mulighet til å unngå den.

Profetien sier at den første engelen forkynner et budskap for «alle nasjoner og stammer, tungemål og folk». Den tredje engelens advarsel, som er en del av det samme trefoldige

budskapet, skal ikke bli mindre kjent. Ifølge profetien skal det forkynnes med høy røst av en engel som flyr høyt oppe under himmelhvelvet, og det vil tiltrekke seg verdens oppmerksomhet. I denne konflikten blir hele kristenheten delt i to leirer - de som holder seg til Guds bud og troen på Jesus, og de som tilber dyret og dets bilde og tar dets merke. Selv om kirke og stat forener sine krefter for å tvinge «alle - små og store, rike og fattige, frie menn og treller» til å ta «dyrets merke», vil Guds folk ikke ta imot det.

Profeten på Patmos ser dem «som hadde seiret over dyret og bildet av det og tallet som står for dets navn». De står på glasshavet med «Guds harper i hendene og synger den lovsangen som Guds tjener Moses sang, den som også er sangen for Lammet».

Kapittel 26 - Viktig Reform

Hviledagsreformen som skal finne sted i den siste tid, er tydelig omtalt hos profeten Jesaja: «Så sier Herren: Hold lov og rett og gjør det som rett er! For min frelse er nær, den kommer, og min rettferdighet skal åpenbares. Salig er den som gjør det jeg vil, hvert menneske som står fast ved det, så han holder sabbaten og ikke vanhelliger den, og vokter sin hånd fra å gjøre noe ondt.»

«Og de fremmede som har sluttet seg til Herren, som vil tjene Herren og elske hans navn og være hans tjenere, alle som holder sabbaten og ikke vanhelliger den, men holder fast ved min pakt, dem fører jeg til mitt hellige fjell og lar dem glede seg i mitt hus der de kan be. Deres brennoffer og slaktoffer skal bli mottatt vel på mitt alter. For mitt hus skal kalles et bønnens hus for alle folk.»

Tilbake til kilden

Dette gjelder den kristne tidsalder, slik det går frem av sammenhengen: «Så lyder ordet fra Herren vår Gud, som samler de fordrevne av Israel: Enda flere vil jeg føre sammen foruten dem som alt er samlet.» Her blir det antydet at evangeliet skal samle hedningene, de som ikke er jøder. Og det blir uttalt en velsignelse over dem som da helligholder sabbaten. Sabbatsbudets gyldighet strekker seg altså lenger enn til Kristi korsfestelse, oppstandelse og himmelfart. Det gjelder også på den tiden da hans tjenere forkynner det glade budskap for alle folkeslag.

Gjennom den samme profeten befaler Herren: «Jeg vil binde vitnesbyrdet sammen og forsegle budskapet hos mine disipler.»Seglet i Guds lov finner vi i det fjerde bud. Dette er det eneste av de ti bud som inneholder både lovgiverens navn og tittel. Det tilkjennegir at han er himmelens og jordens skaper, og at han fremfor noen andre har krav på ære og tilbedelse. Med unntak av dette ene budet er det ikke noe i tibudsloven som viser hvem som egentlig har gitt den. Da pavedømmet forandret hviledagen, ble seglet fjernet fra loven. Jesu disipler blir oppfordret til å sette det på plass igjen ved å opphøye sabbaten i det fjerde bud til dens rette plass som Skaperens minnesmerke og tegnet på hans autoritet.

«Til ordet og til vitnesbyrdet!» Det vrimler av motstridende læresetninger og teorier, men Guds lover den eneste ufeilbare norm som alle meninger, lærepunkter og teorier skal prøves etter. Profeten sier: «Samtykker de ikke i dette, det folk som ikke har lysning av dag.» Igjen lyder befalingen: «Rop av full hals og uten stans, løft din røst som en lur! Fortell mitt folk om deres ondskap, Jakobs ætt om deres synder.» Det er ikke de gudløse som her blir irettesatt for sine synder, men de som Herren kaller «mitt folk». Og han fortsetter: «De søker meg dag for dag og vil gjerne kjenne mine veier. Lik et folk som gjør det rette og ikke forlater sin Guds lov, spør de etter mine rettferdige bud.»Dette er folk som mener at de er

rettferdige og synes å ha stor interesse for å tjene Gud. Men den strenge og alvorlige irettesettelsen fra ham som gransker hjertene, viser at de tråkker på Guds bud.

Slik peker profeten ut det budet som er blitt tilsidesatt: «Du skal bygge opp igjen gamle ruiner og gjenreise grunnmurer fra svunne slekter. Da skal de kalle deg den som murer revnene igjen og setter veiene i stand, så folk kan bo i landet. Hvis du holder foten tilbake på sabbatsdagen, så du ikke driver med ditt yrke på min hellige dag, men kaller sabbaten en lyst og glede og Herrens helg en ærverdig dag, hvis du holder den høyt i ære så du ikke går dine egne veier, men avstår fra handel og tomt snakk, da skal du ha din glede i Herren.»5Også denne profetien gjelder vår tid. Bruddet i Guds lov skjedde da romerkirken forandret hviledagen. Men nå er tiden kommet til å gjenopprette denne guddommelige ordning. Bruddet skal mures til, og grunnmurer fra svunne slekter skal bli gjenreist.

I sin uskyld i Edens hage holdt Adam den hviledagen som Skaperen helliget da han velsignet den og selv hvilte på den. Det samme gjorde Adam etter at han hadde syndet og i dyp anger var nødt til å forlate sitt lykkelige hjem. Alle patriarkene holdt den, fra Abel til den rettferdige Noah, til Abraham og til Jakob. Da det utvalgte folket var slaver i Egypt, glemte mange Guds lov under avgudsdyrkelsen som omgav dem. Men da Herren frigjorde Israel, kunngjorde han sin lov med ærefryktinngytende myndighet for at folket skulle kjenne hans vilje og frykte og ære ham i all fremtid.

Fra den dagen og til vår egen tid har mennesker hatt kjennskap til Guds lov og har hellig holdt sabbaten slik den er omtalt i det fjerde bud. Selv om Den Lovløse har lykkes i å trå ned Guds hellige dag, var det trofaste mennesker på skjulte steder som midt under hans velmaktstid holdt dagen hellig. Siden reformasjonstiden har det i hvert slektsledd vært noen som har holdt den. Tross forfølgelse og spott har de hele tiden vitnet om at Guds lover uforanderlig, og om forpliktelsen til å helligholde den sabbaten som ble innstiftet ved skapelsen.

Disse sannhetene, som kunngjøres i Åp 14 i forbindelse med «et evig evangelium», skal kjennetegne den sanne menighet når Kristus kommer igjen. For som et resultat av det trefoldige budskapet sies det: «Her gjelder det at de hellige står fast, de som holder seg til Guds bud og troen på Jesus.» Dette budskapet er det siste som skal lyde før Jesu gjenkomst. Straks etter ser profeten at Menneskesønnen kommer i herlighet for å høste jorden.

De som tok imot lyset om helligdommen og om at Guds lover uforanderlig, ble glade og forundret over skjønnheten og harmonien i det sannhetssystem som de nå begynte å forstå. De ville at alle kristne skulle få del i det lyset som betydde så mye for dem selv, og de kunne ikke tenke seg annet enn at det ville bli mottatt med glede. Men mange som gav seg ut for å være Kristi etterfølgere, mislikte lærepunkter som ville sette dem i motsetningsforhold til verden. Lydighet mot det fjerde bud krevde et offer som de færreste var villige til å gi.

Det fjerde bud

Da plikten til å holde sabbaten ble fremholdt, var det mange som ut fra et verdslig synspunkt sa: «Vi har alltid holdt søndagen, og det samme gjorde våre forfedre. Mange gode og fromme personer døde som glade og lykkelige søndagsholdere. Dersom de hadde rett, har vi det og. Hvis vi skal holde den nye sabbaten hellig, kommer vi i utakt med verden ellers, og vil ikke kunne påvirke den. Hva kan en liten flokk som holder den sjuende dagen, håpe å utrette mot hele verden som holder søndagen?»

Med lignende argumenter prøvde jødene å forsvare sin holdning da de hadde forkastet Kristus. Gud hadde vist velvilje mot fedrene deres da de kom med sine offer. Hvorfor skulle så ikke deres sønner og døtre oppnå frelse når de gjorde det samme? På Luthers tid hevdet romerkirkens tilhengere at mange gode kristne døde i den katolske tro, og at den derfor var nok til frelse. En slik tenkemåte viste seg å bli en effektiv hindring for ethvert fremskritt i kristelig tro og livsstil.

Mange hevdet at søndagsfeiring i århundrer hadde vært et fast forankret lærepunkt og en utbredt kirketradisjon. Denne påstanden ble møtt med. at helligholdelsen av sabbaten var enda eldre og mer utbredt, at den var like gammel som jorden selv, og stadfestet både av Gud og engler.

Da jorden ble skapt, mens alle morgenstjerner jublet og alle Guds sønner ropte av fryd, ble grunnvollen til sabbaten lagt.6 Sabbaten har derfor krav på vår aktelse. Den ble ikke innstiftet av noen menneskelig myndighet og hviler ikke på menneskelig tradisjon. Det var den gamle av dager som innstiftet den, og den er påbudt i hans ord. Da folk ble stilt overfor spørsmålet om hvilken hviledag som var den rette, var det mange populære forkynnere som forvrengte Guds ord og utla det på den måten som best kunne berolige dem som var usikre. Og de som ikke selv studerte Skriften, slo seg til tåls med tolkninger som var i samsvar med deres egne ønsker.

Mange prøvde å tilbakevise sannheten ved hjelp av spissfindige argumenter og ved å henvise til kirkefedrenes overleveringer og kirkens autoritet, mens sannhetens talsmenn støttet seg til Bibelen for å forsvare gyldigheten av det fjerde bud. Ydmyke personer som bare var væpnet med Guds ord, motstod angrepene fra lærde personer. Disse ble forbauset og forbitret da de oppdaget at deres spissfindige talemåter var uten virkning overfor det enkle og likefremme resonnement fra personer som hadde bedre kjennskap til Skriften enn til akademisk ordkløveri.

I mangel av bibelsk støtte for sitt syn var det mange som i utrettelig utholdenhet, og uten selv å vite det, brukte de samme talemåter som Kristus og apostlene ble møtt med:

«Hvordan kan det være at fremtredende religiøse ledere ikke forstår dette med sabbaten? Bare noen få tror det samme som dere. Det er utenkelig at dere har rett og at alle de lærde i verden tar feil.»

For å tilbakevise slike påstander behøvde de bare å sitere Bibelen og minne om hvordan Herren gjennom tidene hadde ledet sitt folk. Gud virker gjennom dem som hører og lyder hans røst. De er om nødvendig villige til å forkynne ubehagelige sannheter, og er ikke redde for å påtale populære synder. Når Gud ikke oftere velger lærde og fremtredende personer til å stå i spissen for reformasjonsbevegelser, er det fordi de stoler på sine trosbekjennelser, sine teorier og teologiske systemer, og har ikke trang til å bli undervist av Gud. Bare de som har personlig kontakt med visdommens kilde, er i stand til å forstå og forklare Bibelen.

Personer som bare har liten formell utdanning, blir somme tider kalt til å forkynne sannheten, ikke fordi de er uten lærdom, men fordi de ikke er for selvkloke til å lære av Gud. De får undervisning i Kristi skole, og deres ydmykhet og lydighet gjør dem store. Ved å gi dem kunnskap om sannheten viser Gud dem en slik ære at jordisk heder og menneskelig storhet blir uten betydning i sammenligning.

Ingen vet dagen og timen

Flertallet av de adventtroende forkastet sannheten om helligdommen og Guds lov. Mange oppgav også troen på adventbevegelsen og godtok usunne og motstridende meninger om de profetier som gjaldt denne bevegelsen. Noen gjorde den feilen at de gang på gang fastsatte et tidspunkt for Kristi gjenkomst.

Lyset som nå strålte over helligdomsspørsmålet, ville ha vist dem at ingen profetisk tidsperiode når helt ned til gjenkomsten, og at det nøyaktige tidspunkt for denne begivenheten ikke er forutsagt. Men de vendte seg bort fra lyset og fastsatte det ene tidspunkt etter det andre for Herrens komme, og hver gang ble de skuffet.

Da menigheten i Tessalonika hadde fått en feilaktig oppfatning av Kristi gjenkomst, rådet apostelen Paulus dem til omhyggelig å prøve sitt håp og sine forventninger med Guds ord. Han gjorde dem oppmerksom på profetiene om de begivenheter som skulle inntreffe før Kristus kunne komme, og gjorde det klart for dem at de ikke hadde noen grunn til å vente ham i deres egen tid. «La ingen bedra dere på noe vis!» lyder hans advarende ord.7 Dersom de hadde forventninger som ikke hadde støtte i Skriften, ville det føre galt av sted. Feiltagelser ville utsette dem for hån og spott. De ville stå i fare for å miste motet og bli fristet til å tvile på de sannheter som var nødvendige for frelse.

Formaningen apostelen gir de troende i Tessalonika, rommer en viktig undervisning for dem som lever i de siste dager. Mange adventtroende følte at dersom de ikke kunne se frem til et bestemt tidspunkt for Jesu gjenkomst, kunne det redusere deres iver og nidkjærhet i beredelsen. Når håpet blir tent gang på gang, for bare å bli knust, får troen en slik knekk at de store sannhetene i det profetiske ord nesten ikke gjør inntrykk lenger.

Gud ville at den første engels budskap skulle inneholde det bestemte tidspunkt da dommen skulle begynne. Beregningen av de profetiske tidsperiodene som budskapet var basert på, og som fastsatte slutten på de to tusen tre hundre dager til høsten 1844, kan det ikke herske tvil om. De gjentatte forsøk på å finne nye tidspunkter for begynnelsen og slutten på de profetiske periodene, og de usunne spekulasjoner som støtter slike holdninger, tjener ikke bare til å lede oppmerksomheten bort fra sannheten for vår tid, men forkludrer ethvert forsøk på å forklare profetiene.

Jo oftere det blir fastsatt et bestemt tidspunkt for Jesu gjenkomst, og jo mer dette blir kunngjort, desto bedre svarer det til Satans hensikt. Når tiden er utløpt, vekker han forakt for dem som forfektet slike ideer. På den måten setter han den store adventvekkelsen i 1843 og 1844 i et ugunstig lys. De som holder fast på denne villfarelsen, vil til slutt fastsette et fjernt tidspunkt for Jesu gjenkomst. Dermed faller de til ro i en falsk trygghetsfølelse, og mange oppdager ikke bedraget før det er for sent.

Hvorfor venter Herren?

Det gamle Israels historie har en slående likhet med de adventtroendes erfaring. Gud ledet sitt folk i adventbevegelsen på samme måte som han førte israelittene ut av Egypt. Deres tro ble satt på prøve i den store skuffelsen på samme måte som med israelittene ved Rødehavet. Hvis de fortsatt hadde satt sin lit til ham som hittil hadde ledet dem, ville de ha opplevd Guds frelse. Hvis alle som hadde gjort en felles innsats i virksomheten i 1844, hadde tatt imot den tredje engels budskap og forkynt det i Den Hellige Ånds kraft, ville Herren ha utført store ting gjennom dem. Et flomlys ville ha strømmet ut over verden, menneskene ville for lenge siden ha vært advart, det avsluttende verk ville ha vært fullført og Kristus ville ha kommet for å utfri sitt folk.

Det var ikke etter Guds vilje at Israel skulle vandre omkring i ørkenen i førti år. Han ville helst ha ført dem direkte inn i Kanaans land og latt dem bosette seg der som et hellig og lykkelig folk. Men «det var vantro som gjorde at de ikke kunne komme inn».8 På grunn av synd og frafall bukket de under i ørkenen, mens en ny slekt fikk dra inn i løftets land.

Heller ikke var det Guds vilje at Kristi gjenkomst skulle bli utsatt så lenge og at hans folk skulle være så mange år i denne syndens og sorgens verden. Men vantro skilte dem fra Gud. Fordi de nektet å utføre det han hadde pålagt dem, ble andre kalt til å forkynne budskapet. Av medlidenhet med verden utsetter Jesus sitt komme for at syndere kan få anledning til å høre advarselen og finne ly hos Gud før hans vrede slippes løs.

Sannhetens vektere

Nå som i tidligere tider vil forkynnelsen av en sannhet som avslører tidens synder og villfarelser, vekke motstand. «For den som gjør det onde, hater lyset og vil ikke komme til lyset, for at hans gjerninger ikke skal bli avslørt.»Mange som innser at de ikke kan forsvare sitt standpunkt med Skriften, tviholder likevel på det. De angriper dem som gjør seg til

talsmenn for en upopulær sannhet, og mistenkeliggjør deres karakter og motiver. Slik har det alltid vært. Elia ble beskyldt for å bringe ulykke over Israel, Jeremia ble anklaget for forræderi, og Paulus for å vanhellige templet.

De som ville være tro mot sannheten, er alltid blitt stemplet som opprørere, kjettere eller skismatikere. Mange er vantro og vil ikke godta det troverdige profetordet, men aksepterer uten videre beskyldningene mot dem som våger å refse tidens fornemme synder. Denne holdningen blir mer og mer alminnelig. Bibelen sier rent ut at det vil komme en tid da landets lover i den grad vil komme i konflikt med Guds lov, at enhver som vil lyde alle Guds bud, risikerer å bli anklaget og straffet som forbrytere.

Hva skal så sannhetens budbærer gjøre? Bør han si til seg selv at det er best ikke å forkynne sannheten, fordi det eneste den ofte utretter, er å få folk til å unngå eller motsette seg dens krav? Nei, han har like liten grunn til å holde Guds ord tilbake fordi det vekker motstand, som reformatorene i tidligere tider. Martyrers og andre fromme personers trosvitnesbyrd er skrevet til gagn for etterfølgende slekter. Disse levende eksempler på hellighet og rettskaffenhet er bevart for å sette mot i dem som nå blir kalt til å være vitner for Gud. De fikk nåde og sannhet, ikke bare for sin egen skyld, men for at kunnskapen om Gud gjennom dem skulle opplyse jorden. Har Gud gitt lys til sine tjenere i dette slektsledd? Da bør de la det skinne for verden.

For lenge siden sa Herren til en av dem som talte på hans vegne: «Israels ætt vil ikke høre på deg, for de vil ikke høre på meg.» Likevel sa han: «Du skal tale mine ord til dem enten de vil høre eller ikke.» Til sine tjenere i vår tid sier han: «Rop av full hals og uten stans, løft din røst som en lur! Fortell mitt folk om deres ondskap, Jakobs ætt om deres synder.» Så langt mulighetene rekker, har enhver som mottar lys og sannhet, det samme alvorstunge ansvar som profeten i Israel, han som fikk dette påbud: «Du menneske, jeg har satt deg til vaktmann for Israels ætt. Når du hører et ord fra min munn, skal du gi dem en advarsel fra meg. Hvis jeg sier til en ugudelig mann: 'Du skal sannelig dø', og du ikke advarer ham mot det livet han fører, da skal han dø fordi han har syndet. Men deg vil jeg kreve til ansvar for hans død. Men advarer du ham mot hans gudløse liv for at han skal vende om, og han likevel ikke vender om, da skal han dø på grunn av sin synd. Men du har berget livet.»

Det som i stor grad hindrer folk i å ta imot sannheten og vitne om den, er det besvær og den vanære det medfører. Dette er det eneste argument mot sannheten som dens talsmenn aldri har kunnet gjendrive. Men dette skremmer ikke Kristi sanne etterfølgere. De venter ikke at sannheten skal bli populær. De vet hva som er deres plikt. Villig tar de korset opp, og sier likesom apostelen Paulus: «De trengsler vi nå må bære, er lette, og de skaper for oss en evig rikdom av herlighet som er uendelig mye større.» I likhet med en av Guds menn i gammel tid akter de «Kristi vanære for en større rikdom en skattene i Egypt».

De som i hjertet tjener verden, vil i sitt religiøse liv handle mer ut fra bekvemmelighetshensyn enn ut fra prinsipper, og det gjelder uansett trosbekjennelse. Vi bør velge det som er rett, fordi det er rett, og overlate resten til Gud. De store reformer i verden skyldes prinsippfaste personer med tro og vågemot. Det er slike personer som må føre reformarbeidet videre også i vår tid. Så sier Herren: «Hør på meg, dere som har kjennskap til rettferd, du folk som har min lov i hjertet! Vær ikke redd for menneskers hån, bli ikke skremt av deres spottende ord! De skal bli som møllspiste klær, lik ulltøy som er fortært av mott. Men min rettferd skal vare evig, min frelse fra slekt til slekt.»

Kapittel 27 - Vekkelsesbevegelser i Nyere Tid

Overalt hvor Guds ord trofast er blitt forkynt, har resultatet bekreftet dets guddommelige opprinnelse. Guds Ånd fulgte hans tjeneres budskap, og Ordet hadde kraft. Syndere følte at deres samvittighet våknet. «Det sanne lys som lyser for hvert menneske,» skinte i hver hemmelig krok i deres sinn, og skjulte ting kom for dagen. De ble grepet av dyp syndserkjennelse. De ble overbevist om synd, om rettferdighet og om den kommende dom. De fattet Guds rettferdighet, og i sin urenhet og med sin skyld fryktet de for å stå frem for ham som gransker hjertene. I fortvilelse ropte de: «Hvem skal fri meg fra dette dødens legeme?»

Da de fikk øye på Golgatas kors med dets ufattelige offer for menneskenes synd, ble de klar over at ikke noe annet enn Kristi fortjeneste kunne sone for dem. Ikke noe annet kunne forlike menneskene med Gud. I tro og ydmykhet tok de imot Guds lam som bærer verdens synd. Ved Jesu blod fikk de tilgivelse for «de syndene som var begått».

Kjennetegn på sann vekkelse

Disse menneskene bar frukt som svarte til omvendelsen. De trodde og ble døpt og begynte å leve et nytt liv som nye skapninger i Kristus Jesus. De fulgte ikke lenger sine tidligere lyster, men i troen på Guds Sønn fulgte de i hans fotspor, gjenspeilte hans karakter og renset seg, likesom han er ren.

Nå satte de pris på det de før avskydde, og avskydde det de før satte pris på. De som var stolte og hovmodige, ble milde og ydmyke. De forfengelige og overmodige ble alvorlige og stillferdige. De lettsindige ble gudfryktige, drankere ble edruelige og de lastefulle ble rene. Verdslig snobberi forsvant. De troende fulgte oppfordringen fra apostelen Peter: «La ikke ytre stas, frisyrer, gullkjeder og fine klær være det som pryder dere. Deres smykke skal være det indre, skjulte menneske med sitt milde og rolige sinn, som er uforgjengelig og dyrebart for Gud.»

Vekkelsene førte til ydmykhet og dyp selvransakelse. Et typisk trekk var den alvorlige og inntrengende appell til de uomvendte, og byrden for dem som var kjøpt med Kristi blod. De bad og kjempet med Gud for at mennesker skulle bli frelst. Resultatet av slike vekkelser var personer som ikke vek unna selv fornektelse og offer, men gledet seg fordi de ble aktet verdige til å lide vanære og utstå harde påkjenninger for Kristi skyld.

Folk så hvordan det skjedde en forandring i liv og levnet hos dem som bekjente Jesu navn. Deres innflytelse gagnet omgivelsene. De samlet med Kristus og sådde i Ånden for å høste et evig liv. Om dem kunne det sies: «Sorgen drev dere til omvendelse. ... For når sorgen er slik Gud vil, fører den til omvendelse og frelse, og det angrer ingen. Men verdens sorg fører til død. Se hva det førte til at dere lot sorgen bli som Gud vil: iver, forsvar, harme

og frykt, lengsel, alvor og vilje til å straffe. På alle måter har dere vist at dere er uten skyld i denne saken.»

Dette skjer når Guds Ånd får virke. Sann omvendelse vil forandre livet. Dersom synderen gir pant tilbake, erstatter det han har ranet til seg, bekjenner sine synder og elsker Gud og nesten, kan han være sikker på at han har fått fred med Gud. Slik virket vekkelsene i tidligere tider. Resultatene viste at Gud brukte dem som et middel til å frelse mennesker og til å øve en positiv innflytelse på samtiden.

Kjennetegn på falsk vekkelse

Mange av vekkelsene i nyere tid er helt forskjellige fra den åpenbaring av Guds nåde som i tidligere tider kjennetegnet det arbeid hans tjenere utførte. Riktignok blir interessen vakt i vide kretser. Mange gir til kjenne at de er blitt omvendt, og det er stor tilstrømning til de ulike kirkesamfunn. Men resultatene gir likevel ikke skjellig grunn til å tro at det har skjedd en tilsvarende åndelig vekst. Lyset som flammer opp for en tid, dør snart ut, og mørket blir enda tettere enn før.

Populære vekkelser blir ofte satt i gang ved at man appellerer til fantasien, pirrer følelsene og tilfredsstiller trangen til det som er nytt og spennende. De som blir vunnet på denne måten, har ikke særlig lyst til å høre Bibelens budskap, og har liten interesse av profetenes og apostlenes vitnesbyrd. Dersom et møte ikke er sensasjonspreget, har det liten interesse. En forkynnelse som taler til sunn fornuft, vekker ingen gjenklang. De tydelige advarslene i Guds ord som gjelder deres evige liv, gir de ikke akt på.

For den som virkelig er omvendt, vil forholdet til Gud og de evige ting være det viktigste i livet. Men hvordan er det med sann gudsfrykt i de populære kirkesamfunn i vår tid? Medlemmene gir ikke slipp på sin stolthet og sin kjærlighet til verden. De er like uvillige til å fornekte seg selv og ta korset opp og følge den milde og ydmyke Jesus, som de var før de ble omvendt.

Fritenkere og skeptikere spotter kristendommen fordi mange som kaller seg kristne, ikke kjenner dens prinsipper. Mange trossamfunn er så å si uten kraft og gudsfrykt. Fester, underholdninger, praktfulle boliger og pynt og stas har hindret folk i å tenke på Gud. Eiendom og verdslige sysler opptar sinnet, og det som hører evigheten til, får liten oppmerksomhet.

Falsk etterligning

Til tross for den utbredte mangel på tro og fromhet, finnes det oppriktige kristne i disse kirkesamfunn. Før Guds straffedommer til sist rammer jorden, vil det blant Guds folk skje en slik gjenoppvekkelse av ekte gudsfrykt som man ikke har vært vitne til siden apostlenes tid. Gud vil gi sitt folk Ånd og kraft. Da vil mange forlate de kirkesamfunn der kjærlighet til verden har fortrengt kjærligheten til Gud og hans ord. Mange, både forkynnere og legfolk,

vil med glede ta imot det budskapet som Gud sender i denne tiden for å berede folk for. Kristi gjenkomst.

Satan vil forsøke å motvirke dette, og før tiden er inne for en slik bevegelse, vil han prøve å forhindre den ved å fremby en etterligning. I de kirkesamfunn som han får i sin forførende makt, lar han det se ut som om Guds spesielle velsignelser blir utøst. Ting vil skje som blir oppfattet som stor åndelig interesse. Mange vil fryde seg over at Gud utfører store ting, mens det er en annen ånd som er i virksomhet. I religiøs forkledning vil Satan prøve å utvide sin innflytelse i kristenheten.

I mange av de vekkelser som har funnet sted de siste femti år, har de samme krefter vært i virksomhet i større eller mindre grad, og de vil også prege de enda mer omfattende bevegelser i fremtiden. Det skjer en følelsesmessig opphisselse og en sammenblanding av sannhet og villfarelse som lett kan føre på villspor. Men ingen behøver å bli bedratt.

I lyset fra Guds ord er det ikke vanskelig å gjøre seg opp en mening om disse bevegelsene. Når mennesker setter Bibelen til side og vender seg bort fra de klare, prøvende sannheter som krever selvfornektelse og forsakelse, kan vi være sikre på at Guds velsignelser uteblir. Kristus selv gav oss denne målestokken: «På fruktene skal dere kjenne dem.»Etter denne regelen er det tydelig at disse bevegelsene ikke er av Guds Ånd.

Lydighet fremfor alt

I sitt ord har Gud åpenbart seg selv. For alle som tar imot sannheten som finnes der, er det et skjold mot Satans bedrag. Fordi folk har tilsidesatt Bibelens sannhet, er døren blitt åpnet for de onder som nå er så utbredt i religiøse kretser. Folk har i stor utstrekning glemt innholdet og betydningen av Guds lov. En feilaktig oppfatning av lovens innhold og krav og dens evigvarende gyldighet har ført til uriktige meninger om omvendelse og helliggjørelse. Resultatet er at kravene til gudsfrykt i menigheten er senket. Her er forklaringen på at vekkelsene i vår tid mangler Guds Ånd og kraft.

I de forskjellige kirkesamfunn finnes det gudfryktige personer som innrømmer og beklager dette forhold. I omtalen av de farer som truer kristenheten i vår tid, sier professor i teologi Edward A. Park: «Det er farlig når man fra prekestolen forsømmer å forkynne Guds lov. I tidligere tider var prekestolen et ekko av samvittighetens stemme. ... Våre mest fremtredende forkynnere talte med myndighet fordi de fulgte Mesterens eksempel og fremhevet loven, dens påbud og advarsler. De pekte på de to store grunnsetningene - at loven åpenbarer Guds fullkommenhet, og at de som ikke bryr seg om loven, heller ikke bryr seg om evangeliet. For både loven og evangeliet er et speil som gjengir Guds karakter. Denne forsømmelsen fører til at folk undervurderer syndens ondskap, omfang og gru. Overtredelsen er like syndig som budet er rettferdig. ...

I sammenheng med de farer som alt er nevnt, er også muligheten for å undervurdere Guds rettferdighet. I dagens forkynnelse er det en tendens til å skille Guds rettferdighet fra

hans kjærlighet, og redusere kjærligheten til å bli bare en følelsessak i stedet for å opphøye den til et prinsipp. Det nye teologiske prisme spalter det som Gud har føyd sammen. Er Guds lov god eller ond? Den er god. Altså er rettferdigheten god, for den gjør det mulig å håndheve loven. Når mennesker kommer i vane med å undervurdere Guds lov og rettferdighet og omfanget og skadevirkningen av ulydighet, er det lett også å undervurdere nåden som har skaffet soning for synd.» Slik mister folk sansen for evangeliets verdi og betydning, og snart er de parat til endog å forkaste selve Bibelen.

Mange forkynnere påstår at Kristus ved sin død avskaffet loven, og at man derfor er fri for dens krav. Noen fremstiller den som et trelldomsåk og en kontrast til den frihet evangeliet gir. Men slik oppfattet ikke profetene og apostlene Guds hellige lov. David sa: «La meg ferdes i åpent land, for jeg spør etter dine påbud!» Apostelen Jakob henviser til tibudsloven som «den kongelige lov» og «frihetens fullkomne lov». Og et halvt århundre etter korsfestelsen uttalte Johannes en velsignelse over dem «som holder hans bud» (ifølge gammel oversettelse), så de får rett til å spise av livets tre og gå gjennom portene inn i byen.

Det finnes ikke noe grunnlag for påstanden om at Kristus ved sin død opphevet Guds lov. Hvis det hadde vært mulig å forandre eller oppheve loven, ville Kristus ikke ha behøvd å dø for å frelse menneskene fra syndens straff.

Kristi død opphevet ikke loven, men viser tvert om at den er uforanderlig. Guds Sønn kom for å «gjøre loven stor og herlig». Han sa: «Tro ikke at jeg er kommet for å oppheve loven og profetene! ... Før himmel og jord forgår, skal ikke den minste bokstav eller en eneste tøddel i loven forgå.» Om seg selv uttalte han: «Å gjøre din vilje, Gud, er min lyst, jeg har din lov i mitt hjerte.»

Ifølge sin natur er Guds lov uforanderlig. Den åpenbarer lovgiverens vilje og karakter. Gud er kjærlighet, og hans lover kjærlighet. De to store prinsipper i loven er kjærlighet til Gud og kjærlighet til nesten. Kjærligheten er «oppfyllelsen av loven». Guds natur er rettferdighet og sannhet. Slik er også hans lov. Salmisten sier: «Din lov er sannhet.» «Alle dine bud er rettferdige.» Og apostelen Paulus slår fast: «Så er da loven hellig, og budet er hellig, rett og godt.»En slik lov som er uttrykk for Guds sinn og vilje, må bestå like lenge som lovgiveren.

Lovens plass i Guds plan

Omvendelse og helliggjørelse har til hensikt å forsone menneskene med Gud ved å bringe dem i samsvar med prinsippene i hans lov. I begynnelsen ble mennesket skapt i Guds bilde. Adam var i fullkommen harmoni med Guds lov og hans natur. Rettferdighetens prinsipper var skrevet i hans sinn. Men synd skilte ham fra Skaperen, og han gjenspeilte ikke lenger Guds bilde. Han kom i konflikt med prinsippene i Guds lov. «Det menneskene av naturen trakter etter, betyr fiendskap mot Gud, for vår onde natur bøyer seg ikke for Guds

lov, ja, den kan ikke gjøre det.» Men «så høyt har Gud elsket verden at han gav sin Sønn, den enbårne», for at menneskene skulle bli forsont med Gud.

Ved Kristi fortjeneste kan mennesket igjen komme i harmoni med Skaperen. Hjertet må bli fornyet ved Guds nåde, det må få et nytt liv fra ham. Denne forandringen er den nye fødsel, og uten den, sier Jesus, kan ingen «se Guds rike». Overbevisning om synd er det første steg til forsoning med Gud. «Synd er lovbrudd.» «Ved loven lærer vi synden å kjenne.»For å kunne innse sin skyld må synderen prøve sin karakter med Guds store norm for rettferdighet. Den er et speil som åpenbarer fullkommenheten i en rettferdig karakter og setter mennesket i stand til å se manglene i sin egen.

Loven viser en person at han er en synder, men den gir ikke noe botemiddel. Den lover liv til den som vil tjene Gud, men erklærer at overtrederens lodd er døden. Bare Kristi evangelium kan fri ham fra syndeskyld og straff. Han må vende om til Gud, for det er hans lov han har overtrådt, og han må tro på Kristus som er hans sonoffer. Slik får han tilgivelse for sine tidligere synder og får del i guddommelig natur. Han hører Gud til og har fått barnekårets ånd som gjør at han roper: «Abba, Far»!

Er han nå fri til å overtre Guds lov? Paulus sier: «Opphever vi så loven ved troen? Slett ikke! Vi stadfester loven.» «Vi som døde bort fra synden, hvordan kan vi fremdeles leve i den?» Og Johannes skriver: «Å elske Gud er å holde hans bud. Og hans bud er ikke tunge.»9I den nye fødsel kommer hjertet i harmoni med Gud fordi det blir brakt i samsvar med hans lov.

Når denne gjennomgripende forandring har skjedd med synderen, har han gått over fra død til liv, fra synd til hellighet, fra overtredelse og opprør til lydighet og troskap. Det gamle livet borte fra Gud er forbi, og det nye livet i forsoning, tro og kjærlighet har begynt. «Slik skulle lovens krav bli oppfylt i oss som ikke lar oss lede av vår onde natur, men av Ånden.» Fra dypet av hjertet vil han utbryte: «Å, hvor høyt jeg elsker din lov, hele dagen grunner jeg på den.» «Herrens lover fullkommen, den gir sjelen nye krefter.»

Uten loven har menneskene ikke noe riktig begrep om Guds renhet og hellighet eller om sin egen skyld og urenhet. De har ingen virkelig syndsbevissthet og føler ingen omvendelsestrang. Fordi de ikke innser at de som lovovertredere er fortapt, ser de heller ikke sitt behov for Kristi soningsblod. De håper å bli frelst uten at det har skjedd en gjennomgripende hjerteforandring eller endret livsførsel. Derfor skjer det mange overfladiske omvendelser, og en stor del av dem som slutter seg til menigheten, har aldri vært knyttet til Kristus.

Sann helliggjørelse

Også feilaktige teorier om helliggjørelsen, som er et resultat av at man har forsømt eller forkastet Guds lov, står sentralt i vår tids religiøse bevegelser. Disse ubibelske læresetninger

har farlige konsekvenser. Fordi så mange godtar dem, er det dobbelt nødvendig å ha en klar forståelse av hva Bibelen lærer om dette.

Sann helliggjørelse er bibelsk lære. Apostelen Paulus skriver til menigheten i Tessalonika: «Dette er Guds vilje - deres helliggjørelse.» Og han ber: «Må han, fredens Gud, hellige dere helt igjennom.» Bibelen lærer klart hva helliggjørelse er og hvordan den kan oppnås. Frelseren bad for disiplene: «Hellige dem i sannheten; ditt ord er sannhet.» Og Paulus sier at de troende skal bli «innviet ved Den Hellige Ånd».

Hva er Åndens oppgave? Jesus sa til disiplene: «Når han kommer, sannhetens Ånd, skal han veilede dere til den fulle sannhet.» Og salmisten skriver: «Din lov er sannhet.» Ved Guds ord og Ånd får menneskene se rettferdighetens store prinsipper som finnes i hans lov. Og fordi Guds lover hellig, rett og god, et uttrykk for hans fullkommenhet, vil en karakter som blir dannet ved lydighet mot denne loven, også være hellig:

Kristus er det fullkomne eksempel på en slik karakter. Han sier: «Jeg har holdt min fars bud.» «Jeg gjør alltid det som er etter hans gode vilje.»Kristi etterfølgere skal bli lik ham. Ved Guds nåde danner de en karakter som er i samsvar med prinsippene i hans hellige lov. Dette er bibelsk helliggjørelse. Dette kan bare skje ved tro på Kristus og ved Åndens kraft som den troende har fått del i. Paulus sier til de troende: «Arbeid på deres frelse med frykt og beven! For det er Gud som virker i dere både å ville og å gjøre etter hans gode vilje.» En kristen vil bli fristet til å synde, men han kjemper stadig imot. Til dette trenger han Kristi hjelp. Menneskelig svakhet blir forenet med guddommelig kraft, og i tro kan vi si: «Gud være takk, som gir oss seier ved vår Herre Jesus Kristus!»

Bibelen viser klart at helliggjørelsen skjer gradvis. Når synderen vender om og får fred med Gud ved Kristi forsoning, har kristenlivet bare begynt. Nå skal han søke å bli «den modne mann», vokse inntil han «har nådd sin fulle vekst og har fått hele Kristi fylde». Apostelen Paulus skriver: «Men en ting gjør jeg: Jeg glemmer det som ligger bak og strekker meg etter det som er foran, og jager fram mot målet og den seierspris som Gud fra det høye har kalt oss til i Kristus Jesus.»

Også Peter viser oss veien til bibelsk helliggjørelse: «Derfor må dere sette alt inn på at troen viser seg i rett liv, og det rette liv i innsikt, innsikten i selvbeherskelse, selvbeherskelsen i utholdenhet, utholdenheten i gudsfrykt, gudsfrykten i brorskap, og brorskapet i kjærlighet. ... Gjør dere dette, skal dere aldri falle.»De som opplever bibelsk helliggjørelse, er ydmyke. Likesom Moses har de fått se Guds hellige og fryktinngytende storhet, og de ser sin egen uverdighet som en kontrast til den evige Guds renhet og fullkommenhet.

Profeten Daniel var et eksempel på sann helliggjørelse. Gjennom sitt lange liv var han opptatt med edel tjeneste for sin Herre. Han var «elsket av Gud». Men i stedet for å gjøre krav på å være ren og hellig, identifiserte denne aktede profeten seg med de største synderne

i Israel, og bad til Gud for sitt folk: «Det er ikke i tillit til våre rettferdige gjerninger at vi bærer våre ydmyke bønner fram for deg, men i tillit til din store barmhjertighet.» «Vi har syndet og vært ugudelige.» Videre sier han at han talte og bad og bekjente sin egen og sitt folk Israels synd. Og da Guds Sønn senere kom for å undervise Daniel, virket det slik på ham: «Jeg skiftet farge og ble likblek; all min kraft var borte.»

Da Job hørte Herrens røst gjennom stormen, sa han: «Jeg... viser min anger i støv og aske.» Da Jesaja så Herrens herlighet og hørte serafene som ropte: «Hellig, hellig, hellig er Herren Sebaot,» utbrøt han: «Ve meg! Det er ute med meg.» Etter at Paulus hadde vært rykket opp i den tredje himmel og hadde hørt ting som et menneske ikke har lov til å uttale, omtalte han seg selv som «den minste av de hellige». Den elskede Johannes, som lente seg mot Jesu bryst og så hans herlighet, falt ned foran engelen som om han var død.

De som lever i skyggen av korset, opphøyer ikke seg selv og gjør ikke krav på å være syndfrie. De vet at deres synd var årsak til den dødskval som knuste Guds Sønns hjerte. Tanken på dette gjør dem ydmyke. De som lever nærmest Jesus, ser klarest hvor syndig og skrøpelig menneskenaturen er. Deres eneste håp er en korsfestet og oppstanden frelsers fortjeneste.

Misforstått helliggjørelse

Den form for helliggjørelse som nå vinner frem i religiøse kretser, fører til selvforherligelse og til ringeakt for Guds lov, noe som er helt fremmed for bibelsk kristendom. Dens talsmenn hevder at helliggjørelsen skjer i et øyeblikk, og at de ved tro alene oppnår fullkommen hellighet. «Bare tro,» sier de, «så er alt vel.» Noen ytterligere innsats fra den troende later ikke til å være nødvendig. Samtidig avviser de Guds lovs autoritet og påstår at de ikke er forpliktet til å holde den. Er det mulig for et menneske å være hellig og i samsvar med Guds vilje og karakter uten å komme i harmoni med de prinsipper som er uttrykk for hans natur og som viser hva han ønsker?

Ønsket om en lett kristendom som hverken krever anstrengelse, selvfornektelse eller forsakelse av verdslighet, har gjort læren om tro og tro alene populær. Men hva sier Guds ord? Apostelen Jakob skriver: «Mine brødre! Hva hjelper det om noen sier at han har tro, når han ikke har gjerninger? Kan vel troen frelse ham? ... Vet du ikke, du uforstandige menneske, at tro er til ingen nytte uten gjerningene? Var det ikke pågrunn av gjerninger at vår far Abraham ble erklært rettferdig? Han brakte jo sønnen Isak som offer på alteret. Der ser du: Troen virket sammen med hans gjerninger, og gjennom gjerningene ble troen fullendt. ... Dere ser altså at mennesket blir erklært rettferdig ved gjerninger og ikke bare ved tro.»

Guds ord taler imot denne besnærende lære om tro uten gjerninger. Å gjøre krav på gunst hos Gud uten å oppfylle betingelsene for å få del i hans nåde, er ikke tro, men formastelse. Sann tro bygger på Bibelens løfter og forutsetninger. Ingen må bedra seg selv

ved å tro at de kan bli hellige når de forsettlig overtrer et av Guds bud. Bevisst synd forstummer Åndens tale og skiller sjelen fra Gud. «Synd er lovbrudd,» og «den som synder, har ikke sett ham og ikke kjent ham».

Enda Johannes i sine brev utførlig beskriver kjærligheten, nøler han ikke med å avsløre den sanne karakter hos dem som gir seg ut for å være helliggjort, mens de stadig overtrer Guds lov. «Den som sier at han kjenner ham, men ikke holder hans bud, er en løgner, og sannheten er ikke i ham. Men den som holder hans ord, i ham er kjærligheten til Gud fullendt.»Her er prøven på enhver bekjennelse.

Vi kan ikke regne en person som helliggjort uten på grunnlag av Guds norm for hellighet i himmelen og på jorden. Hvis mennesker ikke tar moralloven alvorlig, hvis de reduserer og forringer Guds bud, og hvis de bryter bare et av de minste av disse budene og lærer andre å gjøre det samme, har de ingen aktelse i himmelen, og vi kan vite at deres påstand er grunnløs.

Å påberope seg syndfrihet er i seg selv et bevis på at den som kommer med en slik påstand, langtfra er hellig. En slik person har ikke noen virkelig forståelse av Guds uendelige renhet og hellighet, og hva som må skje for at et menneske skal være i harmoni med hans karakter. Det er fordi han ikke har noen klar oppfatning av Jesu renhet og godhet og av syndens heslighet og gru, at han anser seg selv som hellig. Jo større avstanden er mellom ham og Kristus, og jo mer mangelfulle begreper han har om Guds natur og hans krav, desto mer rettferdig tar han seg ut i egne øyne.

Sunn livsstil - et moralsk ansvar

Bibelsk helliggjørelse omfatter hele mennesket - ånd, sjel og legeme. Paulus hadde dette ønske for de troende i Tessalonika: «Må deres ånd, sjel og legeme bli bevart uskadd, så dere kan være uklanderlige når vår Herre Jesus Kristus kommer.» Til de kristne i Rom skrev han: «Ved Guds barmhjertighet formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag.»

I det gamle Israel undersøkte man omhyggelig hvert offerdyr. Dersom det ble oppdaget noen feil på dyret, ble det vraket, for Gud hadde påbudt at offerdyret skulle være «uten lyte». På samme måte blir de troende pålagt å fremstille seg «som et levende og hellig offer som er til Guds behag». Men da må de bevare sine evner og krefter i best mulig stand.

Enhver handling som svekker de fysiske eller mentale krefter, reduserer evnen til å tjene Skaperen. Vil Gud nøye seg med noe mindre enn det beste vi kan yte? Kristus sa: «Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte.» De som virkelig elsker Gud helt og fullt, vil gjerne gi ham sin beste tjeneste, og hele tiden vil de prøve å bringe alle evner og krefter i samsvar med de lover som kan styrke deres muligheter til å gjøre hans vilje. De vil ikke gi etter for appetitt eller lidenskaper som svekker eller vanhelliger det offer som de byr sin himmelske Far.

Peter skriver: «Sky alle sanselige lyster, som er i kamp mot sjelen.» Enhver syndig tilfredsstillelse bidrar til å sløve tankevirksomheten og svekke den mentale og åndelige fatteevne, så Guds ord eller hans Ånd bare gjør lite inntrykk. Paulus skriver til menigheten i Korint: «La oss rense oss for all urenhet på kropp og sjel og fullføre vår helliggjørelse i frykt for Gud.» Sammen med Åndens frukt som er «kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet, tålsomhet», regner han også «selvbeherskelse».

Tross disse inspirerte utsagn er det mange kristendomsbekjennere som svekker sine krefter i jakten etter penger eller i tilbedelse av moten. Mange forringer sitt gudgitte menneskeverd ved fråtseri, drukkenskap og forbudt fornøyelse. I stedet for å tale imot slike onder, fremmer kirken dem altfor ofte ved å appellere til menneskenes appetitt, pengejakt og fornøyelsestrang for å skaffe de midler som kjærligheten til Kristus er for svak til å bringe frem. Hvis Jesus kom inn i de kristelige forsamlinger i vår tid, og så de fester og den vanhellige trafikken som foregår i kristendommens navn, ville han jage disse menneskene ut av Guds hus, slik som han drev pengevekslerne ut av templet.

Apostelen Jakob sier at visdommen ovenfra er «først og fremst ren». Tenk om han hadde møtt slike som nevner Jesu dyrebare navn med lepper og ånde som er forurenset av tobakk, som er helt gjennomtrengt av den motbydelige lukten, som forurenser luften og tvinger sine medmennesker til å puste inn giften! Hvis han var blitt kjent med denne skikken som i den grad er i strid med evangeliets renhet, ville han da ikke ha stemplet den som «jordisk, rent menneskelig, ja, djevelsk»? Tobakksslaver som gjør krav på å være helliggjorte, snakker om sitt himmelske håp. Men Guds ord sier klart at «noe urent skal ikke komme inn».

«Vet dere ikke at deres legemer er et tempel for Guds Ånd som er i dere, og som dere har fått av Gud? Dere tilhører ikke lenger dere selv: Dere er kjøpt, og prisen betalt. Bruk da legemet til Guds ære!» Den som betrakter legemet som et tempel for Den Hellige Ånd, vil ikke bli slave av en skadelig vane. Hans evner og krefter tilhører Kristus som har kjøpt ham med sitt eget blod. Det han eier, tilhører Herren. Hvordan skulle han være skyldfri hvis han ødelegger det som er betrodd ham?

Bekjennende kristne bruker hvert år store beløp på unyttige og skadelige nytelsesmidler, mens mennesker omkring dem går til grunne av mangel på livets ord. Gud blir bedratt for tiende og offergaver, mens de på lystens alter ofrer mer enn de gir for å hjelpe de fattige og fremme forkynnelsen av evangeliet. Hvis alle som bekjenner seg til å følge Kristus, virkelig var helliggjorte, ville de bringe pengene til Herrens skattkammer i stedet for å bruke dem til unødvendige og endog skadelige nytelsesmidler. På den måten ville de kristne være et eksempel på måtehold, selvfornektelse og offer. Da ville de være verdens lys.

Verden har gitt seg over til nytelseslyst. «Sanselig begjær og øynenes lyst og hovmodig skryt på grunn av rikdom» har fått makten over de fleste. Men Kristi etterfølgere har et større kall. «Dra bort fra dem, og skill dere fra dem, rør ikke noe urent!»22 I lyset fra Guds

ord har vi rett til å hevde at helliggjørelsen ikke er ekte, med mindre den får et menneske til fullstendig å forkaste verdens syndige vaner og nytelser.

Mot stadig større lys

De som følger oppfordringen, har fått dette løfte fra Gud: «Da vil jeg ta imot dere, jeg skal være deres far, og dere skal være mine sønner og døtre, sier Herren, Den Allmektige.» Enhver kristen har rett og plikt til å få rike erfaringer i det som hører Gud til. Jesus sa: «Jeg er verdens lys. Den som følger meg, skal ikke vandre i mørket, men ha livets lys.» «Rettferdiges sti er som morgenens lysskjær, det vokser til det blir høylys dag.»

Hvert steg i tro og lydighet fører oss nærmere «verdens lys», og «i ham finnes det ikke mørke». De klare stråler fra «rettferds sol» skinner på Guds tjenere, og de skal gjenspeile dens lys. Likesom stjernene forteller om et stort lys på himmelen som får dem til å skinne, skal de kristne vise at der er en Gud på universets trone som fortjener lovprisning, og som er verd å etterligne. Åndens egenskaper og renheten og helligheten i hans natur skal prege hans vitner.

I sitt brev til menigheten i Kolossæ nevner Paulus de rike velsignelser som Guds barn skal få: «Vår bønn er at dere må bli fylt av kunnskap om Guds vilje og få all den visdom og innsikt som Ånden gir. Da kan dere, leve et liv som er Herren verdig, og som fullt ut er etter hans gode vilje. Da bærer dere frukt i all god gjerning og vokser i kjennskap til Gud. Dere skal styrkes og få kraft, av den kraft som han i sin herlighet eier, så dere alltid er utholdende og tålmodige.»

Til de troende i Efesos gav Paulus uttrykk for sitt ønske om at de måtte forstå hvilken stor forrett den kristne har. På en tydelig måte skildret han den forunderlige kraft og innsikt Guds sønner og døtre kunne oppnå. Herren ville styrke dem «i det indre menneske med sin kraft og med sin Ånd», så de kunne bli «rotfestet og grunnfestet i kjærlighet», og «bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden, ja, kjenne hele Kristi kjærlighet, som er mer enn noen kan fatte». Men det aller største de kunne oppleve, var å «bli fylt av hele Guds fylde».

Dette viser hvor høyt vi kan nå når vi tror på vår himmelske Fars løfter og oppfyller hans krav. Ved Kristi fortjeneste har vi adgang til Allmaktens trone. «Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, kan han gjøre noe annet enn å gi oss alle ting sammen med ham?» Gud gav sin Ånd uten mål til sin Sønn, og også vi kan få del i dens fylde. Jesus sier: «Når selv dere som er onde, vet å gi barna deres gode gaver, hvor mye mer skal ikke da Faderen gi Den Hellige Ånd fra himmelen til dem som ber ham!» «Dersom dere ber meg om noe i mitt navn, vil jeg gjøre det.» «Be, og dere skal få, så deres glede kan være fullkommen.»

Den største gleden

En kristen skal kjennetegnes ved ydmykhet, men han bør likevel ikke gå omkring og være nedtrykt og føle seg mindreverdig. Det er opp til den enkelte å leve på en måte som Gud kan anerkjenne og velsigne. Vår himmelske Far vil ikke at vi stadig skal leve i mørke og føle oss fordømt. Å gå med bøyd hode og bare tenke på seg selv er ikke noe bevis på sann ydmykhet. Vi kan gå til Jesus og bli renset, og stå for loven uten skam og samvittighetsnag. «Så er det da ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus.»

Ved Jesus blir Adams falne etterkommere «Guds barn». «Han som helliggjør, og de som blir helliggjort, har alle samme opphav. Derfor skammer ikke Sønnen seg over å kalle dem brødre.» Den kristnes liv bør være preget av tro, seier og glede i Gud. «For alt som er født av Gud, seirer over verden. Og det som har seiret over verden, er vår tro.» Med rette sa Guds tjener Nehemja: «Gleden i Herren er deres styrke.» Og Paulus skriver: «Gled dere i Herren alltid! Igjen vil jeg si: Gled dere!» «Vær alltid glade, be stadig, takk Gud under alle forhold! For dette er Guds vilje med dere i Kristus Jesus.»

Tro og lydighet

Dette er frukter av bibelsk omvendelse og helliggjørelse. Når disse fruktene så sjelden kommer til syne, er det fordi kristenheten er så likegyldig overfor rettferdighetens store prinsipper som er fremholdt i Guds lov. Derfor ser vi så lite av den dyptgripende og varige virkning av Guds Ånd som preget vekkelsene i tidligere tider.

Vi blir forvandlet ved det vårt sinn dveler ved. Når folk forsømmer de hellige budene som åpenbarer Guds fullkomne og hellige karakter, og i stedet blir opptatt med menneskelige tanker og teorier, er det ikke underlig at levende gudsfrykt avtar i kristenheten. Herren sier: «De har gått bort fra meg, kilden med levende vann, og de har hogd seg brønner, sprukne brønner som ikke holder vann.»

«Salig er den som ikke følger ugudelige menneskers råd og ikke slår inn på synderes vei eller sitter sammen med spottere, men har sin glede i Herrens lov og grunner på den dag og natt. Han er lik et tre, plantet ved bekker med rennende vann: det gir sin frukt i rette tid, og løvet visner ikke på det. Alt det han gjør, skal lykkes for ham.»

Bare hvis Guds lov igjen får sin rette plass, kan det skje en gjenopplivelse av den opprinnelige tro og gudsfrykt blant dem som bekjenner seg til å være hans folk. «Så sa Herren: Still dere på veiene og se! Spør etter de gamle stiene, etter veien til det gode! Gå på den, så finner dere hvile.»

Kapittel 28-Dommens Dag

«Videre så jeg: Tronstoler ble satt fram, og en som var gammel av dager, tok sete. Hans klær var hvite som snø og håret på hans hode som ren ull. Hans trone var flammende luer, og dens hjul var luende ild. En strøm av ild fløt fram, og den gikk ut foran ham. Tusen på tusen tjente ham, ti tusen, ja, titusener stod foran ham. Retten ble satt, og bøker ble åpnet.»

Slik fikk profeten Daniel se den store, høytidelige dagen da hele jordens dommer skulle vurdere menneskenes liv og karakter, og «gi enhver igjen etter det han har gjort». Den gamle av dager er Gud selv. Salmisten sier: «Før fjellene ble født, før jorden og verden ble til, ja, fra evighet til evighet er du, Gud.»Han som er kilden til alt liv og opphavet til all lov, leder rettergangen. Og hellige engler, som teller «tusen på tusen» og «ti tusen, ja, titusener», er rettsvitner.

«Videre så jeg i mine nattsyner: Se, med himmelens skyer kom det en som var lik en menneskesønn. Han nærmet seg den gamle av dager og ble ført fram for ham. Han fikk herredømme, ære og rike; folk og stammer med ulike språk, alle folkeslag skal tjene ham. Hans velde er et evig velde, det skal ikke forgå; hans rike går aldri til grunne.»Dette er ikke Kristi gjenkomst til jorden. Han kommer til den gamle av dager i himmelen for å ta imot herredømme og ære og et rike som vil bli hans når han slutter sin midlertjeneste.

Det var dette komme, ikke hans gjenkomst til jorden, som skulle inntreffe i 1844 ved slutten av de 2 300 dagene. Fulgt av himmelens engler går vår store øversteprest inn i Det aller helligste, der han trer frem for Gud for å utføre den siste del av sin tjeneste for menneskene, da enhver får sin sak undersøkt, og Jesus går god for alle som nyter godt av hans forsoning.

I den symbolske offertjenesten kunne bare de som hadde kommet frem for Gud med bekjennelse og anger, og som gjennom syndofferblodet hadde fått sine synder overført til helligdommen, nyte godt av tjenesten på soningsdagen. Slik er det også i den undersøkende domshandling på den endelige, store soningsdagen. Bare de som har hørt Herren til, får sin sak behandlet. Dommen over de ugudelige er en sak for seg, og skal foregå senere. Apostelen sier om dommen at «den skal begynne med Guds eget folk. Men kommer dommen over oss først, hvordan går det da til slutt med dem som er ulydige mot Guds evangelium»?4

«Bøker ble åpnet»

Domskjennelsen vil bli avsagt på grunnlag av bøkene i himmelen der menneskenes navn og handlinger er nedskrevet. Profeten Daniel sier: «Retten ble satt og bøker ble åpnet.» Johannes skildrer den samme begivenheten og føyer til: «De døde ble dømt etter det som stod skrevet i bøkene, etter sine gjerninger.» Livets bok inneholder navnene på alle som en

gang begynte å tjene Gud. Jesus sa til disiplene: «Gled dere over at dere har fått navnene skrevet i himmelen.» Paulus omtaler sine trofaste medarbeidere «som har sine navn skrevet i livets bok». Daniel forutser «en trengselstid som det ikke har vært maken til», og kunngjør at «på den tid skal ditt folk bli frelst, alle som er skrevet opp i boken». Og Johannes sier at «bare de som er innskrevet i livets bok hos Lammet», får adgang til Guds by.

Profeten sier om Gud: «Hos ham ble det skrevet en minnebok om dem som frykter Herren og ærer hans navn.» Ord uttalt i tro, og gjerninger gjort i kjærlighet, er skrevet i himmelen. Nehemja hentyder til dette når han sier: «Min Gud, kom meg i hu for dette! Glem ikke alt det gode jeg har gjort for min Guds hus og for tjenesten der.»

Alle rettferdshandlinger blir foreviget i Guds minnebok. Det blir også regnet med hver eneste fristelse som blir motstått, alt ondt som blir overvunnet, og hvert eneste medfølende ord. Det samme skjer med hver oppofrende handling og hver lidelse og sorg for Kristi skyld. Salmisten sier: «Du har skrevet opp hvordan jeg flakket omkring; mine tårer har du samlet i din flaske. Står det ikke i din bok?»

Det blir også holdt regnskap med menneskenes synder. «Gud skal dømme hver gjerning, holde dom over alt som er skjult, enten det er godt eller ondt.» Jesus sa: «Hvert unyttig ord menneskene sier, skal de svare for på dommens dag.» «Etter dine ord skal du kjennes rettferdig, og etter dine ord skal du dømmes skyldig.» De skjulte planer og motiver finnes i den ufeilbare boken, for Gud «skal bringe fram i lyset det som er skjult i mørket, og avsløre alt det menneskene har hatt i sinne». «Se, hos meg er det skrevet opp: Jeg vil ikke tie før jeg har gjort gjengjeld. Jeg vil gi dem igjen midt opp i fanget, både for deres og fedrenes synder, sier Herren.»

Gud har oversikt over hvert menneskes handlinger, og de blir stående som uttrykk for enten troskap eller utroskap. Ved hvert navn er skrevet med pinlig nøyaktighet hvert forkjært ord, hver selvisk handling, hver forsømt plikt, hver skjult synd og hvert kløktig forsøk på å føre andre bak lyset. Upåaktede advarsler og irettesettelser fra Gud, forspilte øyeblikk, ubenyttede anledninger, god eller dårlig innflytelse med dens vidtrekkende følger - alt blir skrevet ned.

Guds lover den norm som menneskenes liv og karakter blir prøvd med i dommen. Vismannen sier: «Frykt Gud, og hold hans bud! Det bør alle mennesker gjøre. For Gud skal dømme hver gjerning.» Slik formaner apostelen Jakob sine trosfeller: «Dere skal dømmes etter frihetens lov, og etter det må dere leve, i ord og gjerning.» De som i dommen «blir funnet verdige», får del i de rettferdiges oppstandelse. Jesus sa: «De som blir funnet verdige til å være med i den kommende verden og oppstandelsen fra de døde, ... er lik englene, og fordi de har fått del i oppstandelsen, er de Guds barn.» Videre sier han at «de som har gjort det gode, skal stå opp til livet». 10 De rettferdige som er døde, skal ikke oppstå før etter den domskjennelsen som finner dem verdige til å «stå opp til livet».10 De møter derfor ikke frem personlig når deres livsregnskap blir gjennomgått og deres sak blir avgjort.

Jesus er deres talsmann og fører deres sak hos Gud. «Om noen synder, har vi en som taler vår sak hos Faderen, Jesus Kristus, Den Rettferdige.» «Kristus gikk ikke inn i en helligdom som er gjort av menneskehånd og bare er et bilde av den sanne helligdom. Han gikk inn i selve himmelen; nå skulle han for vår skyld tre fram for Guds ansikt.» «Derfor kan han også fullt og helt frelse dem som kommer til Gud ved ham, fordi han alltid lever og går i forbønn for dem.»

Når bøkene blir åpnet i dommen, ser Gud livsløpet til alle som har trodd på Jesus. Han som er vår talsmann, legger først frem livsregnskapet til de første som levde på jorden. Han fortsetter med de etterfølgende slektsledd og ender opp med dem som lever. Hvert navn blir nevnt, hver enkelt sak omhyggelig vurdert. Noen navn blir godkjent, andre forkastet. Hvis noen har synder som ikke er angret og tilgitt, blir navnet slettet av livets bok, og det gode de har gjort, blir fjernet fra Guds minnebok. Herren sa til Moses: «Den som synder mot meg, stryker jeg ut av min bok.» Profeten Esekiel sier om en rettferdig person som vender seg bort fra sin rette ferd og gjør urett, at «alle de rettferdige gjerninger han har gjort, skal være glemt».

Kristus - vår forsvarer

Når mennesker virkelig har angret sin synd og i tro tilegnet seg Kristi blod som deres sonoffer, blir det skrevet «tilgitt» ved navnet deres. De har tatt imot Kristi rettferdighet, og deres karakter er i samsvar med Guds lov. Derfor vil syndene deres bli strøket, og de får del i det evige liv. Herren sier ved profeten Jesaja: «Jeg, ja jeg, er den som utsletter dine misgjerninger for min skyld; dine synder kommer jeg ikke mer i hu.» Jesus sa: «Den som seirer, skal bli kledd i hvitt, og jeg vil aldri stryke hans navn ut av livets bok, men kjennes ved hans navn for min Far og hans engler.» «Den som bekjenner meg for menneskene, ham skal også jeg kjennes ved for min Far i himmelen. Men den som fornekter meg for menneskene, ham skal også jeg fornekte for min Far i himmelen.»

Selv den dypeste interesse mange legger for dagen når det gjelder viktige rettsavgjørelser, blekner i sammenligning med det engasjement som preger de himmelske vesener når navnene i livets bok legges frem for all jordens dommer. Talsmannen ber om at alle som har seiret ved tro på hans blod, får tilgivelse for sine synder, at de må få Eden-hjemmet tilbake og bli kronet som hans medarvinger til det herrevelde de hadde før.

Ved sine forsøk på å bedra og friste menneskeslekten hadde Satan regnet med å ødelegge Guds plan med å skape mennesket. Men nå ber Kristus om at denne planen må bli gjennomført, som om mennesket aldri hadde syndet. Han ber om at hans folk ikke bare må bli fullstendig tilgitt og rettferdiggjort, men få del i hans herlighet og en plass på hans trone. Mens Jesus går i forbønn for dem som har tatt imot hans nåde, anklager Satan dem for å være syndere. Den store bedrageren har forsøkt å få dem til å tvile. Han har forsøkt å svekke deres tillit til Gud, skille dem fra hans kjærlighet og få dem til å overtre hans lov. Nå peker han på deres livs rulleblad, deres karakterbrist, deres manglende Kristus-likhet som har

vanæret deres Herre, og på alle syndene han har fristet dem til å begå. Derfor gjør han krav på dem som sine undersåtter.

Jesus unnskylder ikke deres synder, men viser til deres anger og tro. Han krever tilgivelse for dem, idet han løfter de sårede hendene opp for Faderen og englene og sier: Jeg vet hvem de er. Jeg har tegnet dem i mine hender. «Offer for Gud er en knust ånd. Et hjerte som er brutt og knust, ringeakter du ikke, Gud.» Til ham som anklager hans folk, sier han: «Måtte Herren vise deg til rette, Satan! Ja, måtte Herren som har utvalgt Jerusalem, vise deg til rette! Er ikke denne mann en brann, revet ut av ilden?» Kristus vil kle sine trofaste etterfølgere i sin egen rettferdighet, så han kan stille dem frem for sin Far som en menighet «uten flekk eller rynke eller noe slikt». Deres navn er skrevet i livets bok, og det står om dem: «De skal følge med meg i hvite klær, for de er verdige til det.»

Slik blir løftet i den nye pakt fullstendig oppfylt: «Jeg vil tilgi deres misgjerning og ikke komme i hu deres synd.» «I de dager, når den tid kommer, lyder ordet fra Herren, skal de lete etter Israels skyld, men forgjeves, etter Judas synd, men den finnes ikke.» «Den dagen skal Herrens spire være til pryd og ære og landets frukt bli til stolthet og heder for dem som slapp unna i Israel. De som er blitt tilbake i Sion, og som er igjen i Jerusalem, de skal kalles hellige, alle som er skrevet opp til livet i Jerusalem.»

Når synden blir utslettet

Granskingen skal avsluttes og synden utslettes før Herrens gjenkomst. Fordi de døde skal bli dømt etter det som står i bøkene, kan synden umulig bli utslettet før deres sak er avgjort. Men apostelen Peter sier tydelig at de troendes synder skal bli strøket ut. «Da skal Herren gi tider med lindring, og han skal sende den Messias som er bestemt for dere, Jesus.»Når denne undersøkelsen er slutt, kommer Kristus, og han har lønnen med for å gjengjelde enhver etter hans gjerning.

Etter at øverstepresten i den gammeltestamentlige helligdomstjenesten hadde gjort soning for Israel, kom han ut og velsignet forsamlingen. Slik vil Kristus ved slutten av sin midlertjeneste komme til syne, «ikke for syndens skyld, men for å frelse dem som venter på ham», og gi dem evig liv. På samme måte som presten fjernet synden fra helligdommen og la den på syndebukken, vil Kristus legge denne synden på Satan, han som er syndens opphavsmann.

Bukken, som bar Israels synder, ble sendt «ut i villmarken».18 Slik vil Satan, som bærer skylden for de synder han har fått Guds folk til å begå, bli bundet til denne jorden i tusen år. Jorden er da øde og ubebodd. Til sist skal han lide syndens fulle straff i ilden som utrydder de ugudelige. Frelsesplanen vil bli fullbyrdet ved at synden definitivt er utryddet, og alle som har villet avstå fra det onde, er utfridd.

En rettferdig dom

På det tidspunkt som var fastsatt for den avgjørende gransking ved slutten av de to tusen tre hundre år i 1844, begynte også fjerningen av synd. Alle som noen gang har bekjent seg til å tro på Kristus, må gjennom denne grundige gransking. Både levende og døde blir dømt «etter det som stod skrevet i bøkene, etter sine gjerninger».

Synder som ikke er angret og oppgitt, vil ikke bli tilgitt og strøket av bøkene, men vil vitne mot synderen på den store dag. Uansett om de onde handlingene har foregått i dagslys eller nattemørke, ligger de blottet og bar for ham vi skal stå til regnskap for. Engler var vitne til hver eneste synd og førte dem inn i de ufeilbare bøkene.

Mennesker kan benekte synden og skjule den for far og mor, ektefelle, barn og medarbeidere. Kanskje ingen uten den skyldige selv har anelse om noe galt. Men uretten ligger naken og bar for de himmelske vesener. Det sorteste nattemørke og ethvert kunstig påfunn for å dekke over synden, kan ikke skjule en eneste tanke for den evige Gud. Han vet om hvert uriktig regnskap og hver uhederlig handling. Han lar seg ikke lure av påtatt fromhet. Han tar ikke feil når han vurderer menneskers karakter. Folk kan bli bedratt av slike som innvendig er korrupte, men Gud gjennomskuer forkledningen og leser de innerste tanker.

Dette er en alvorlig sak. For hver dag som går, blir det skrevet nye ting i de himmelske bøker. Ord som en gang er uttalt og handlinger som er gjort, kan aldri kalles tilbake. Engler har skrevet ned både godt og ondt. Den mektigste erobrer i verden kan ikke kalle tilbake rapporten fra bare en eneste dag. Våre handlinger, våre ord og endog våre innerste motiver teller med når vår skjebne skal avgjøres til frelse eller fortapelse. Selv det vi har glemt, vil enten rettferdiggjøre eller fordømme oss. På samme måte som ansiktstrekk kan gjengis med usvikelig nøyaktighet, inneholder bøkene i himmelen en tro skildring av karakteren. Likevel er mange svært lite opptatt av det livsregnskap som himmelske vesener skal se. Hvor mange ord ville ikke forbli usagt og hvor mange handlinger ugjort hvis det gikk an å fjerne sløret som skiller den synlige verden fra den usynlige, og man kunne se at en engel noterer hvert ord og hver handling som vi må møte igjen i dommen!

I dommen vil bruken av hvert talent bli nøye vurdert. Hvordan har vi brukt de ressurser som Herren har betrodd oss? Får han sitt igjen med rente når han kommer? Har vi utviklet de fysiske, åndelige og mentale evner og krefter til Guds ære og til gagn for verden? Hvordan har vi brukt vår tid, vår penn, vår stemme, våre penger og vår innflytelse? Hva har vi gjort for Kristus ved å hjelpe den fattige, den som sørger, den foreldreløse eller enken?

Gud har betrodd oss sitt hellige ord. Hvordan har vi forvaltet lyset og sannheten som vi har fått for å gi mennesker visdom som leder til frelse? En blott og bar Kristus-bekjennelse har ingen verdi. Bare den kjærligheten som kommer til uttrykk i handling, er ekte. Det er bare kjærligheten som gjør en handling verdifull i Guds øyne. Han godkjenner og lønner alt som blir gjort av kjærlighet, uansett hvor ubetydelig det er etter menneskelig vurdering.

Menneskenes skjulte selviskhet blir avslørt i himmelens bøker. Der står alt om forsømte plikter mot medmennesker og om Frelserens krav som ble glemt. Der får vi se hvor ofte Satan fikk den tiden, de tankene og de kreftene som tilhørte Kristus. Ofte er det en tragisk rapport englene bringer med seg til himmelen. Fornuftige mennesker som bekjenner seg til å følge Kristus, er opptatt med å skaffe seg eiendom og nyte verdslige gleder. Penger, tid og krefter blir ofret på forfengelighetens og forlystelsens alter, mens liten tid blir brukt til bønn og bibelstudium, til å søke ydmykhet og til syndsbekjennelse.

Vi bør vite hva som skjer

Satan finner på utallige planer for å legge beslag på vårt tankeliv, så vi ikke er opptatt med det som vi bør kjenne best til. Den store bedrageren hater de sannheter som åpenbarer ham som er vårt sonoffer og vår allmektige mellommann. Han vet at alt avhenger av at han kan få lede oppmerksomheten bort fra Jesus og hans sannhet.

De som vil ha del i Frelserens midlertjeneste, må ikke la noe forstyrre deres plikt til å fullføre helliggjørelsen i gudsfrykt. I stedet for å bruke de kostbare timene til fornøyelser, til å pleie forfengeligheten eller til å skaffe seg fordeler, bør man bruke dem til alvorlig bønn og bibelstudium. Guds folk bør ha en klar forståelse av helligdommen og det som foregår der.

Alle behøver personlig kjennskap til den tjenesten vår store øversteprest utfører. Ellers kan de ikke øve den tro som er nødvendig i denne tiden, eller fylle den plassen Gud har bestemt for dem. Hvert enkelt menneske har et evig liv å oppnå eller miste. Alle har en sak til behandling for Guds domstol. Enhver skal stå ansikt til ansikt med den store dommer. Derfor er det så viktig at hver enkelt ofte tenker på den alvorlige kjensgjerning at retten er satt og bøkene åpnet. Sammen med Daniel skal hvert eneste menneske stå opp til sin lodd ved dagenes ende.

Alle som er klar over dette, må fortelle andre om de store sannhetene Gud har gitt dem. Helligdommen i himmelen er midtpunktet i Kristi tjeneste for menneskene. Den angår oss alle. Den gir innblikk i frelsesplanen, fører oss ned til tidens slutt og åpenbarer det seierrike utfall av striden mellom rettferdighet og synd. Det er uhyre viktig at vi setter oss grundig inn i disse tingene, så vi kan svare dem som spør om grunnene for det håp vi har.

Kristus taler vår sak

Den gjerning Kristus utfører som menneskenes talsmann i helligdommen i himmelen, har like stor betydning for frelsesplanen som hans død på korset. Hans død var begynnelsen til den gjerning han etter oppstandelsen for opp til himmelen for å fullføre. I tro må vi gå gjennom forhenget, «dit Jesus gikk inn og åpnet veien for oss».19 Der reflekteres lyset fra korset. Der kan vi få en klarere innsikt i frelsens hemmelighet. Menneskets frelse har kostet himmelen uendelig meget. Offeret svarer til de strengeste krav i Guds lov. Jesus har åpnet

veien til Faderens trone, og på grunn av hans midlertjeneste kan alle som søker ham i tro, legge frem sine oppriktige ønsker for Gud.

«Den som skjuler sine synder, går det ikke vel; den som bekjenner sin synd og vender seg fra den, han finner barmhjertighet.»Hvis de som skjuler og unnskylder sine feil, kunne se hvordan Satan gleder seg over dem, og hvordan han håner Kristus og englene for deres handlemåte, ville de ikke nøle med å bekjenne sine synder og avstå fra dem.

Satan arbeider gjennom menneskers karaktermangler for å få kontroll over hele sinnet. Han vet at det vil lykkes dersom de ikke retter pådisse manglene. Derfor prøver han hele tiden å få Kristi etterfølgere til å tro den skjebnesvangre usannhet at det er umulig for dem å seire. Men i kraft av sårmerkene i hendene sine og sitt brutte legeme går Jesus i forbønn for dem, og han sier til alle som gjerne vil følge ham: «Min nåde er nok for deg.» «Ta mitt åk på dere og lær av meg, for jeg er tålsom og ydmyk av hjertet, og dere skal finne hvile for deres sjeler. For mitt åk er godt, og min byrde lett.»Ingen bør derfor mene at det ikke går an å rette på feilene. Gud vil gi tro og mulighet til å overvinne dem.

Vi lever nå i tiden for den store soningsdagen. Mens øverstepresten i den gammeltestamentlige offertjenesten gjorde soning for Israel, måtte alle gå i seg selv, bekjenne sin synd og ydmyke seg for Herren, for at de ikke skulle bli utryddet. Slik må alle som gjerne vil at deres navn skal bli stående i livets bok, ydmyke seg for Gud i de få dagene som er tilbake av nådetiden, angre sin synd og vende om. Det må skje en dyp, oppriktig selvprøving. Den overfladiske, sorgløse holdning hos mange som kaller seg kristne, må bort. Alle som gjerne vil undertrykke de onde tilbøyelighetene som presser på, må kjempe hardt. Det må skje en personlig forberedelse. Vi blir ikke frelst gruppevis. Renhet og fromhet hos en person kan ikke oppveie manglene hos en annen. Selv om alle skal frem for Guds domstol, undersøker han den enkeltes sak grundig, som om dette var det eneste menneske på jorden. Alle må gjennom denne prøven, og de må bli funnet «uten flekk eller lyte eller noe slikt».

Alvorlige er de begivenheter som knytter seg til avslutningen av soningsverket. Mye står på spill. Domsprosessen i helligdommen i himmelen går mot slutten. Den har pågått i mange år. Snart - ingen vet hvor snart - vil den angå dem som lever. I Guds nærvær vil vårt liv bli undersøkt. Mer enn noen gang før gjelder det nå for hver enkelt å følge Frelserens oppfordring: «Vær på vakt og våk! For dere vet ikke når tiden er inne.» «Hvis du ikke våker, skal jeg komme som en tyv, og du skal ikke vite timen når jeg kommer over deg.»

Når den rettslige forundersøkelse er slutt, vil alle menneskers skjebne være avgjort til liv eller død. Prøvetiden opphører kort tid før Jesu gjenkomst. Med tanke på den tiden uttaler Jesus i Åpenbaringsboken: «La den som gjør urett, fortsatt gjøre urett, og den urene fortsette i sin urenhet! La den rettferdige fortsatt gjøre det som er rett, og den hellige fortsette i helliggjørelse. Se, jeg kommer snart og har min lønn med meg, for å gjengjelde enhver etter hans gjerning.»

De rettferdige og de gudløse lever fremdeles på jorden i sin dødelige tilstand. Menneskene er opptatt med å plante og bygge, spise og drikke, og aner ikke noe om den endelige og ugjenkallelige avgjørelsen som er truffet i helligdommen i himmelen. Da Noah hadde gått inn i arken før storflommen, lukket Gud ham inne og stengte de ugudelige ute. Menneskene, som ikke visste at dommen over dem hadde falt, fortsatte enda i sju dager sitt sorgløse liv i vellyst, og drev gjøn med advarslene om en forestående straffedom. «Slik skal det også være når Menneskesønnen kommer.»Stille og ubemerket som en tyv om natten kommer det avgjørende øyeblikk som slår fast hvert eneste menneskes skjebne, da Guds nåde ikke lenger blir tilbudt syndige mennesker.

«Våk da! ... Når han plutselig er der, må han ikke finne dere sovende.» De som blir trette av å våke, og blir opptatt med verdslige ting, er virkelig i en farlig situasjon. Kanskje nettopp mens forretningsmannen er opptatt med å tjene penger, mens den fornøyelsessyke morer seg og den forfengelige pynter seg, uttaler hele jordens dommer: «Veid er du på vekten og funnet for lett.»

Kapittel 29 - Ondskapens Opprinnelse

Syndens opphav og eksistens er et stort problem for mange. De ser hvordan ondskapen fører til mye sorg og ulykke, og de undrer seg over at slikt kan skje der en allvis, allkjærlig og allvitende Gud hersker. Dette er et mysterium de ikke kan finne noen forklaring på. Deres uvisshet og tvil gjør dem blinde for det som er klarlagt i Guds ord og som er av frelses betydning.

Noen av dem som prøver å finne løsning på syndens problem, gir seg i kast med noe som Gud aldri har åpenbart. Derfor finner de heller ingen løsning på problemene. Andre har tendens til å tvile og kritisere og bruke dette som en unnskyldning for å forkaste Den hellige skrift. Det er også noen som av andre grunner ikke finner en tilfredsstillende forklaring på det ondes store problem, fordi gamle forestillinger og uriktige tolkninger har formørket Bibelens lære om Guds natur, hans lederskap og måten han behandler synden på.

En uløst gåte

Det er umulig å forklare syndens opphav på en måte som kan begrunne dens eksistens. Likevel kan vi fatte så mye av dens opphav og natur at vi kan se Guds rettvishet og godhet i all hans handlemåte med det onde.

Ikke noe er tydeligere fremholdt i Bibelen enn at Gud på ingen måte var ansvarlig for at synden oppstod. Opprøret skyldtes ikke at Gud vilkårlig fjernet sin nåde eller at det var noen mangel ved hans lederskap. Synden har trengt seg inn, og ingen kan gi noen fornuftig forklaring på dens eksistens. Den er mystisk, uforklarlig. Å unnskylde den er å forsvare den. Hvis man fant en unnskyldning for den eller kunne påvise noen grunn til at den burde eksistere, ville den opphøre å være synd. Den eneste definisjon av synd er den som finnes i Guds ord: «Synd er lovbrudd.» Den er følgen av et prinsipp som er i strid med kjærlighetens store lov som er grunnlaget for Guds styresett.

Før det onde fikk innpass, var det fred og glede i hele universet. Alt var i fullkomment samsvar med Skaperens vilje. Kjærligheten til Gud var grenseløs, og den innbyrdes kjærlighet var upartisk. Kristus, Ordet, Guds enbårne Sønn, var ett med den evige Far - ett i natur, karakter og hensikt - det eneste vesen i universet som hadde del i alle Guds råd og planer. I Kristus skapte Gud alle himmelske vesener. «I ham er alt blitt skapt, i himmelen og på jorden, det synlige og usynlige, de som troner og de som hersker, både makter og myndigheter.»Alle himmelske vesener viste Kristus den samme lojalitet som de viste Faderen.

Fordi kjærlighetens lover grunnlaget for Guds lederskap, var alle skapningers lykke avhengig av at de fullt ut var i samsvar med dens rettferdighetsprinsipper. Gud vil at alle skapninger skal tjene ham av kjærlighet. Han ønsker en hyllest som springer ut av en

forstandsmessig anerkjennelse av hans karakter. Han er ikke interessert i tvungen lydighet, og han gir alle en fri vilje så de selv kan velge å tjene ham.

Syndens opphavsmann

Men det var en som valgte å misbruke sin frihet. Synden begynte hos ham som nest etter Kristus var blitt mest æret og som hadde størst respekt og innflytelse blant himmelens innbyggere. Før Lucifer syndet, var han den fremste blant kjerubene, han var hellig og ren. «Så sier Herren Gud: Du var fullkommenhetens segl, full av visdom og skjønnhet. Du bodde i Eden, Guds hage, og var dekket av alle slags edelstener. ... Jeg gjorde deg til en strålende og vernende kjerub. Du var på det hellige gudefjell og vandret mellom funklende steiner. Fra den dagen du ble født, var du hel i din ferd, inntil det ble funnet urett hos deg.»

Lucifer kunne fortsatt ha beholdt Guds gunst og englehærens kjærlighet og hyllest, og brukt sine krefter til gagn for andre og til ære for Skaperen. Men profeten sier: «Din skjønnhet gjorde deg hovmodig, og fordi du var så strålende, forspilte du din visdom.»

Litt etter litt gav han etter for trangen til selvhevdelse. «Fordi du føler deg som en gud.» «Det var du som sa med deg selv: 'Til himmelen vil jeg stige opp; høyt over Guds stjerner reiser jeg min trone. Jeg tar plass på tingfjellet lengst i nord. Jeg vil stige opp over de høye skyer og gjøre meg lik Den Høyeste. '» I stedet for å få skapningene til å sette Gud høyest i kjærlighet og lojalitet, forsøkte Lucifer selv å vinne deres tjeneste og hyllest. Denne englefyrsten ønsket den ære som den evige Far hadde gitt sin Sønn, og han prøvde å oppnå den makten som bare Kristus hadde rett til å utøve.

Hele himmelen gledet seg over å gjenspeile Skaperens herlighet og hylle ham med lovprisning. Hvis Gud fortsatt var blitt æret, ville alt vært fred og glede. Men nå var det en mislyd som forstyrret den himmelske harmoni. Ønsket om å opphøye og tjene seg selv, noe som var i strid med Skaperens plan, gjorde at de som satte Guds ære over alt annet, fikk bange anelser om at noe ondt var i emning.

Guddommen tryglet Lucifer om å oppgi sine planer. Guds Sønn minnet ham om Skaperens storhet, kjærlighet og rettvishet og at hans lov var hellig og uforanderlig. Gud hadde selv innført den ordning som eksisterte i himmelen. Hvis Lucifer vek av fra den, ville han vanære Skaperen og bringe ødeleggelse over seg selv. Men denne advarselen, som ble gitt i ubeskrivelig kjærlighet og medlidenhet, resulterte bare i trass. Misunnelse mot Kristus fikk overhånd, og Lucifer ble bare mer besluttsom i sitt forsett.

Stolthet over hans egen herlighet gav næring til ønsket om å være den største. All den ære Lucifer ble vist, så han ikke på som en gave fra Gud, og han viste ingen takknemlighet til Skaperen. Han var stolt over sin egen skjønnhet og storhet og traktet etter å bli lik Gud. Himmelens engler elsket og æret ham. Med glede gjorde de det han bad om. Han var visere og mer strålende enn dem alle. Men Guds Sønn var likevel anerkjent som himmelens hersker, likestilt med Faderen i makt og myndighet. Kristus tok del i alle Guds

rådslagninger, mens Lucifer ikke hadde adgang til Guds planer. «Hvorfor skal Kristus ha førsteplassen?» spurte denne mektige engelen. «Hvorfor skal han få mer ære enn jeg?»

Lucifer forlot sin plass i Faderens umiddelbare nærhet og gikk ut for å spre misnøye blant englene. Han arbeidet i dypeste hemmelighet og skjulte en tid sin virkelige hensikt under skinn av aktelse for Skaperen. Slik prøvde han å vekke misnøye med de lovene som gjaldt for de himmelske vesener, og antydet at de var urimelig strenge. Fordi englene var hellige vesener, påstod han at de rolig kunne følge sin egen vilje. Han forsøkte å vekke sympati for seg selv ved å hevde at Gud hadde behandlet ham på urettferdig vis da han gav Kristus den høyeste ære. Han påstod at det ikke var for å opphøye seg selv at han prøvde å oppnå større makt og ære. Det var for å gi himmelens innbyggere frihet så de kunne få del i en høyere livsform.

Guds tålmod med Lucifer

l sin store barmhjertighet bar Gud lenge over med Lucifer. Han mistet ikke straks sin ærefulle plass da han begynte å spre utilfredshet, ikke engang da han kom med falske påstander overfor de lojale englene. Lenge fikk han lov til å bli i himmelen. Gang pågang fikk han tilbud om tilgivelse hvis han vendte om og rettet seg etter Guds vilje. Bare en uendelig kjærlig og vis Gud kunne tenke ut det som ble gjort for å overbevise ham om at han var på villspor. Misnøye var tidligere ukjent i himmelen.

Til å begynne med var ikke Lucifer selv klar over hvor det bar hen. Han skjønte ikke hva slags følelser han egentlig bar på. Men da hans misnøye viste seg å være ugrunnet, ble han klar over at han hadde tatt feil, at Guds krav var rettferdige og at han burde innrømme dette overfor hele himmelen. Hvis han hadde gjort det, kunne han ha reddet seg selv og mange andre engler.

Enda hadde han ikke helt oppgitt troskapen mot Gud. Riktignok hadde han sviktet sin oppgave som kjerub. Men hvis han hadde vendt om, anerkjent Guds visdom og vært tilfreds med den plassen han hadde fått, ville han ha beholdt sin status. Men stolthet hindret ham i å gi etter. Iherdig forsvarte han sin fremgangsmåte og hevdet at han ikke hadde noe å angre, og han gikk til åpen kamp mot Skaperen.

Erkeengelens forræderi

Nå satte han hele sin enestående intelligens inn på å sikre seg velvilje hos de englene som hadde vært under hans ledelse. Selv det faktum at Kristus hadde advart og rådet ham, brukte han for å fremme sine egne svikefulle planer. Overfor dem som var spesielt knyttet til ham, hevdet han at han var urettferdig dømt, at hans status ikke ble respektert, og at hans frihet ville bli begrenset. Etter at han slik hadde forfalsket Kristi ord, kom han med utflukter og direkte løgn, idet han beskyldte Guds Sønn for å ville ydmyke ham overfor himmelens innbyggere. Han prøvde også å mistenkeliggjøre de englene som var lojale mot Gud. Alle som han ikke fikk over på sin side, beskyldte han for ikke å bry seg om de himmelske

skapningers ve og vel. Han anklaget dem for å stå bak det bedraget han selv hadde fått i stand.

For å begrunne anklagen om at Gud hadde behandlet ham urettferdig, forvrengte han Skaperens ord og handlinger. Han prøvde å forvirre englene ved å komme med spissfindige påstander om Guds hensikt. Alt som var enkelt og liketil, innhyllet han i mystikk, og ved list og bedrag skapte han tvil om Herrens tydelige utsagn. Hans stilling og status og nære tilknytning til Guddommen gav hans ord større vekt. Mange ble villedet og gikk sammen med ham i opprøret mot Gud og hans ledelse.

Hvorfor fikk synden innpass?

Den allvise Gud lot ham fortsette inntil misnøyen utviklet seg til åpent opprør. Planene hans måtte utfoldes helt og fullt så alle kunne se hva de gikk ut på og hva de førte til. Som salvet kjerub hadde Lucifer hatt en fremtredende posisjon. Englene aktet ham høyt, og han hadde stor innflytelse over dem. Guds herredømme omfattet ikke bare himmelens innbyggere, men alle skapte verdener. Satan tenkte at dersom han fikk himmelens engler med i opprøret, kunne han også dra de andre verdener med. Listig fremholdt han sine synsmåter og gjorde bruk av løgn og bedrag for å nå sitt mål. Han var en mester i å villede, og han tjente på å opptre i forkledning. Ikke engang de lojale englene klarte helt å gjennomskue ham og finne ut hvor det hele bar hen.

Satan hadde en så høy status, og alt han gjorde, var så omgitt av mystikk at det var vanskelig for englene å bli klar over hva planene hans egentlig gikk ut på. Synden ville ikke bli fullstendig avslørt før den var fullt utviklet. Hittil hadde den ikke eksistert i Guds univers, og hellige skapninger hadde ingen anelse om hvordan den virket og hvor farlig den var. De kunne ikke se de forferdelige følgene av å tilsidesette Guds lov.

I begynnelsen hadde Satan skjult sin hensikt ved å late som om han var lojal mot Gud. Han hevdet at han bare ville fremme Guds ære, sikre hans herredømme og gjøre alt for å gagne himmelens innbyggere. Når han spredte misnøye blant de englene som han hadde innflytelse over, fikk han det til å se ut som om han forsøkte å fjerne all misnøye. Når han hevdet at Guds lov og styresett burde endres, gav han inntrykk av at dette var nødvendig for å bevare samholdet i himmelen.

I sin håndtering av syndens problem kunne Gud bare gjøre bruk av rettferd og sannhet. Satan kunne ty til smiger og bedrag, noe Gud ikke kunne. Satan hadde prøvd å forfalske det Gud hadde sagt, og hadde gitt englene en feilaktig fremstilling av hans styreform ved å påstå at han ikke var rettvis når han laget lover og regler for himmelens innbyggere. Han hevdet at når Gud krevde lydighet og underkasteise, var det bare for å opphøye seg selv. Av den grunn måtte Gud gjøre det klart for innbyggerne i himmelen og i alle verdener at hans styreform var rettvis og hans lov fullkommen. Satan hadde fremstilt seg selv som universets

velgjører. Det var nødvendig at alle ble klar over opprørerens virkelige karakter og målsetting. Han måtte få tid til å avsløre seg selv gjennom sine onde gjerninger.

Satan skyldte på Guds lov og lederskap for det motsetningsforhold han selv var årsak til. Han påstod at alt ondt var en følge av Guds måte å lede på, og at han selv ville forbedre de guddommelige lover. Derfor måtte han få anledning til å utfolde sine planer og vise hvordan hans egne lovendringer kom til å virke. Hans egne gjerninger måtte felle ham. Helt fra begynnelsen hadde Satan påstått at han ikke var i opposisjon til Gud. Derfor var det nødvendig at universet fikk se bedrageren avslørt. Selv da det ble bestemt at Satan måtte fjernes fra himmelen, tilintetgjorde ikke den allvitende Gud ham. Fordi Gud bare kan godta kjærlighetens tjeneste, må alle skapningers troskap være grunnet på deres overbevisning om hans rettvishet og godhet.

Innbyggerne i himmelen og andre verdener som ikke fattet hva synd var, og hva den førte til, ville ikke ha forstått Guds rettvishet og barmhjertighet hvis han straks hadde tilintetgjort Satan. Dersom Satan øyeblikkelig var blitt utryddet, ville de ha tjent Gud mer av frykt enn av kjærlighet. Bedragerens innflytelse ville ikke blitt fjernet helt og fullt, og heller ikke opprørsmentaliteten. Det onde måtte få lov til å modnes. Hensynet til universets fremtid krever at Satan får utvikle sine ideer fullt u t. Da vil alle skapningene se hans anklager mot Guds ledelse i det rette lys, og de vil aldri kunne tvile på at Gud er rettvis og nådig og hans lov uforanderlig.

Satans opprør skulle være en advarsel for universet i alle kommende tider, et stadig vitnesbyrd om syndens natur og dens forferdelige følger. Satans herredømme og dets virkning både på mennesker og engler skulle vise følgene av å tilsidesette Guds myndighet. Slik skulle det bli klart at alle skapningers ve og vel er knyttet til Guds ledelse og hans lov. Kunnskapen om dette fryktelige opprørsforsøket skulle være en stadig påminnelse for alle hellige fornuftsvesener, et vern mot å bli ført vill i spørsmålet om hva overtredelse er, og skulle hindre dem i å synde og lide straffen for synd.

I opposisjon til himmelens lov

Helt til konflikten i himmelen tok slutt, fortsatte den store makt raneren å rettferdiggjøre seg selv. Da det ble kjent at han og tilhengerne hans skulle fjernes fra himmelen, gav han åpent uttrykk for sin forakt for Skaperens lov. Han gjentok påstanden om at engler ikke behøvde noen kontroll, men burde være fri til å følge sin egen vilje fordi den alltid ville lede dem på rett vei. Han erklærte at Guds lov begrenset deres frihet og at han selv tok sikte på å avskaffe all lov. Når englene ble kvitt dette åket, ville de oppnå en høyere form for eksistens.

Satan og englehæren som støttet ham, var enige om å gi Kristus skylden for opprøret. De fremholdt at de aldri ville ha gjort opprør hvis de ikke var blitt kritisert. På en trassig og provoserende måte prøvde den store maktraneren og tilhengerne hans forgjeves å velte Guds

styresett, mens de frekt og freidig påstod at de selv var uskyldige ofre for undertrykkelse. Men til sist ble de fjernet fra himmelen.

Han som stod bak opprøret i himmelen, ansporer fremdeles til opprør på jorden. Satan benytter den samme taktikk overfor menneskene som han benyttet blant englene. Nå er hans mentalitet virksom i dem som lever i ulydighet. Også de vil rive ned de skranker som Guds lov setter, og lover menneskene frihet hvis de overtrer hans bud. Irettesettelse av synd vekker fremdeles hat og motstand. Når Guds varselsbudskaper trenger inn i samvittigheten, får Satan menneskene til å rettferdiggjøre seg og til å søke støtte hos andre for sin syndige livsførsel. I stedet for å rette på sine feil blir de irritert på dem som påtaler synden, som om de skulle være årsak til vanskelighetene. Fra den rettferdige Abels tid og helt til våre dager er de som våget å påtale synd, blitt møtt på denne måten.

Satan har forledet menneskene til å synde ved å fremstille Gud i et falskt lys som en streng dommer, slik han gjorde i himmelen. Når dette lyktes, erklærte han at Guds rettvise bud førte til menneskenes fall, likesom de hadde ført til hans eget opprør. Men den evige Gud sier om seg selv: «Herren, Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet! Han lar sin miskunn vare i tusen slektsledd; han tilgir synd og skyld og brott. Men han lar ikke den skyldige slippe straff.»

Da Gud fjernet Satan fra himmelen, viste han sin rettvishet og opprettholdt respekten for sitt styresett. Men da mennesket hadde syndet ved å gi etter for bedrageren, åpenbarte Gud sin kjærlighet ved å gi sin enbårne Sønn i døden for den syndige menneskeslekten. Guds natur kommer til syne i forsoningen. Korsets mektige tale gir til kjenne for hele universet at Guds styreform på ingen måte var årsak til Lucifers syndige handlemåte.

Golgata avslører bedrageren

I konflikten mellom Kristus og Satan under Kristi virksomhet på jorden, ble den store bedragerens natur avslørt. Ikke noe kunne så fullstendig ødelegge den hengivenhet som englene og hele universet hadde hatt for ham, som hans grusomme kamp mot verdens frelser. Med dristig gudsforakt forlangte han at Kristus skulle tilbe ham. Frekt og freidig førte han ham opp på fjellet og på tempelmuren og la sin onde hensikt for dagen da han oppfordret ham til å kaste seg ut. Med utrettelig ondskap forfulgte han Jesus fra sted til sted og fikk prestene og folket til å avvise hans kjærlighet og til slutt å rope: «Korsfest! Korsfest ham!» Alt dette vakte forferdelse og harme hos englene og alle skapninger i hele universet.

Satan fikk verden til å forkaste Kristus. Ondskapens fyrste satte all sin makt og list inn på å utrydde ham, for han så at Kristi barmhjertighet og kjærlighet og ømme medynk viste verden Guds natur. Han kom med innvendinger mot alt det Guds Sønn gjorde krav på, og benyttet mennesker som sine redskaper til å fylle Jesu liv med sorg og lidelse. Det utspekulerte bedraget han gjorde bruk av for å hindre Jesu gjerning, det hatet som troløse mennesker viste, hans grusomme anklager mot ham som var grenseløst god - alt dette hadde

sitt utspring i en dypfølt hevntørst. All oppdemmet misunnelse og ondskap, hat og hevnlyst brøt frem mot Guds Sønn på Golgata, mens hele himmelen så på i stum forferdelse.

Da Kristus hadde ofret seg selv, for han opp til himmelen. Men han ville ikke ta imot englenes hyllest før han hadde lagt frem sitt ønske: «Jeg vil at der jeg er, skal de som du har gitt meg, være hos meg.» Guds svar kom med ubeskrivelig kjærlighet og kraft: «Alle Guds engler skal tilbe ham.»Jesus var plettfri. Ydmykelsen var slutt, offeret fullbrakt, og han fikk det navn som er over alle navn. Nå viste det seg at det ikke var noen unnskyldning for Satans synd. Han hadde avslørt seg som løgner og drapsmann. Det ble klart at dersom han hadde fått herske over himmelens innbyggere, ville han ha benyttet de samme metoder som overfor de menneskene han hadde makt over. Han hadde påstått at lovovertredelse ville gi frihet og ære, men resultatet var fornedrelse og slaveri.

Satans falske beskyldninger mot Gud og hans lederskap kom i det rette lys. Han hadde anklaget Gud for å kreve lydighet og underkastelse av sine skapninger bare for å opphøye seg selv. Han hadde hevdet at Skaperen krevde selvfornektelse av alle andre, uten selv å vise vilje til selvfornektelse eller offer. Men nå viste det seg at han som er herre over universet, hadde gitt det største offer som kjærligheten kunne gi for å frelse den falne og syndige menneskeslekten. «Det var Gud som i Kristus forsonte verden med seg selv.»Alle ble klar over at når Lucifer traktet etter ære og makt, hadde han åpnet døren for synd, mens Kristus hadde fornedret seg selv og vært lydig til døden for å tilintetgjøre synden.

Et skuespill for universet

Gud hadde vist sin avsky for opprør. Hele himmelen så hans rettvishet både i dommen over Satan og i menneskenes frelse. Lucifer hadde kunngjort at hvis Guds lov var uforanderlig, og straffen for å overtre den ikke kunne bli ettergitt, måtte enhver overtreder for alltid være utestengt fra Skaperens nåde. Han hevdet at den syndige menneskeslekten ikke kunne bli frelst, og var derfor hans rettmessige bytte. Men Kristi død var et ugjendrivelig argument mot dette. Lovens straff falt på ham som var Gud lik. Menneskene kunne fritt ta imot Kristi rettferdighet og ved anger og ydmykhet seire over Satans makt, likesom Guds Sønn hadde seiret. Gud er rettferdig, og han rettferdiggjør alle som tror på Jesus. Det var ikke bare for å frelse menneskene at Kristus kom til verden for å lide og dø. Han kom også for å «gjøre loven stor og herlig»; ikke bare for at folk skulle akte loven på rett måte, men for å vise alle verdener i universet at Guds lover uforanderlig.

Hvis man kunne ha sett bort fra lovens krav, hadde Guds Sønn ikke behøvd å gi sitt liv for å sone overtredelsen. Kristi død viser at Guds lov ikke kan endres. Det offer som Faderen og Sønnen i grenseløs kjærlighet gav for at syndere skulle bli frelst, gjør det klart for hele universet at barmhjertighet og rettvishet er grunnvollen for Guds lov og lederskap. Ikke noe annet enn denne forsoning kunne ha utrettet dette.

Når dommen skal fullbyrdes, vil det vise seg at det ikke finnes noen unnskyldning for synd. Når all jordens dommer spør Satan: «Hvorfor gjorde du opprør mot meg og røvet fra meg noen av borgerne i mitt rike?» vil det ondes opphavsmann ikke ha noe å unnskylde seg med. Hver munn vil være lukket og hele opprørshæren vil være stum. Golgatas kors, som vitner om at Guds lover uforanderlig, kunngjør for universet at syndens lønn er døden. Da Frelseren ropte: «Det er fullbrakt!» ringte dødsklokken over Satan. Da ble den langvarige konflikten avgjort, og syndens endelige utryddelse var et faktum. Guds Sønn hadde gått igjennom gravens port. «Slik skulle han ved sin død gjøre ende på ham som hersker ved døden, det er djevelen.»

Lucifers maktbegjær hadde fått ham til å si: «Høyt over Guds stjerner reiser jeg min trone.» Jeg vil «gjøre meg lik Den Høyeste». Men Gud sa: «Jeg lot deg bli til aske på jorden. ... Borte er du for alltid.» «Se, dagen kommer, den brenner som en ovn. Alle frekke og ugudelige skal da være som halm, og dagen som kommer, skal brenne dem opp, sier Herren, Allhærs Gud, så verken rot eller gren blir igjen.» Hele universet skal være vitne til syndens natur og følger. Dens totale utryddelse, som i begynnelsen ville ha vakt frykt hos engler og påført Gud vanære, viser nå hans kjærlighet og grunnfester hans ære for alle skapninger i universet som med glede gjør hans vilje og har hans lov i sitt sinn. Aldri mer skal det være noe ondt. Guds ord sier: «Nøden kommer ikke en gang til.» Guds lov, som Satan har stemplet som et slaveåk, blir hedret som frihetens lov. De som har bestått prøven, vil aldri mer svikte ham som er bunnløs kjærlighet og grenseløs visdom.

Kapittel 30-Djevelens Strategi

«Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.»Denne dommen som Gud felte over Satan etter syndefallet, var en profeti som gjaldt alle tidsaldrer helt til tidens slutt, og den gav varsel om den store maktkampen som alle folkeslag skulle ta del i. Gud sier: «Jeg vil sette fiendskap.» Dette fiendskapet var ikke en del av menneskenes opprinnelige natur. Da de overtrådte Guds lov, ble deres natur ond, og de kom i harmoni med Satan, ikke i konflikt med ham.

Det eksisterer ikke noe naturlig fiendskap mellom det syndige menneske og syndens opphavsmann. Begge ble fordervet ved frafall. Den frafalne er hvileløs uten sympatien og støtten fra dem han lokker til å følge hans eget eksempel. Derfor slutter falne engler og ugudelige mennesker seg sammen. Hvis Gud ikke hadde grepet inn, ville Satan og mennesket ha alliert seg mot himmelen, og hele menneskeslekten ville ha stått samlet mot Gud i stedet for mot Satan.

På samme måte som Satan fikk englene til å gjøre opprør, fristet han mennesket til å synde. Det var for å sikre seg hjelp i kampen mot himmelen. Hat mot Kristus forente ham og de falne englene. Selv om de var uenige i alt annet, stod de samlet mot universets hersker. Men da Satan fikk vite at det skulle bli fiendskap mellom ham og kvinnen og mellom hans avkom og hennes ætt, visste han at forsøket på å ødelegge menneskets natur ville bli motarbeidet, og at mennesket på en eller annen måte ville motstå hans makt.

Satan hater menneskene fordi de gjennom Kristus er gjenstand for Guds kjærlighet og barmhjertighet. Han motarbeider frelsesplanen og vanærer Gud ved å skjemme og sverte hans verk. Han skaper sorg i himmelen og fyller jorden med ulykke og fortvilelse, og påstår at alt ondt er en følge av at Gud skapte mennesket. Nåden som Kristus planter i mennesket, skaper fiendskap mot Satan. Uten denne nåde som omvender og fornyer, ville mennesket fortsatt vært Satans fange, en tjener som alltid ville vært parat til å etterkomme hans ordre. Dette nye prinsippet skaper strid der det før var fred. Kraften som Jesus gir, gjør det mulig for mennesket å motstå tyrannen og maktraneren. Enhver som avskyr synden i stedet for å nyte den, som motstår og overvinner de lidenskaper som har hatt herredømmet, viser virkningen av et prinsipp som bare kan stamme fra Gud.

En kamp på liv og død

Motsetningsforholdet mellom Kristi holdning og Satans holdning kom meget klart frem i den måten verden tok imot Jesus på. Når jødene forkastet ham, var det ikke så meget fordi han manglet jordisk rikdom, pomp og prakt. De så at han eide en kraft som mer enn oppveide disse ytre fortrinn. Men hans renhet og hellighet tente de ugudeliges hat. Hans uselviskhet og syndfrie gudsliv var en stadig irettesettelse av et stolt og vellystig folk. Det

var dette som vakte fiendskap mot Guds Sønn. Satan og onde engler sluttet seg sammen med onde mennesker. Alle frafallets krefter allierte seg mot sannhetens talsmann.

Kristi tilhengere møter det samme fiendskap som deres Herre. Alle som avskyr synden og i Guds kraft står imot fristelsen, vil uten tvil vekke vrede hos Satan og dem han har innflytelse over. Hat mot sannhetens rene prinsipper, og hån og forfølgelse mot dem som forkynner dem, vil fortsette så lenge det finnes synd og syndere. Kristi tilhengere og Satans tjenere kan ikke enes. Korset vekker ennå anstøt. «Alle som vil leve et gudfryktig liv i troen på Kristus Jesus, skal bli forfulgt.» Under Satans ledelse arbeider hans redskaper hele tiden for å stadfeste hans myndighet og bygge opp hans rike i motsetning til Guds herredømme. Derfor prøver de å villede Kristi tilhengere og få dem til å oppgi troskapen mot Gud. For å oppnå dette mistolker og forvrenger de Skriften, som deres leder gjorde.

Likesom Satan anklaget Gud, prøver hans redskaper å sverte hans folk. Den ånd som drev Kristus i døden, driver de ugudelige til å ødelegge hans etterfølgere. Alt dette er forutsagt i den første profetien: «Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt.»

Satan mobiliserer alle sine styrker og setter alt han rår over inn i kampen. Hvorfor møter han ikke større motstand? Hvorfor er Kristi stridsmenn så søvnige og likegyldige? Fordi de har så liten virkelig kontakt med Kristus, og nesten fullstendig mangler hans Ånd. Synden er ikke så frastøtende og avskyelig for dem som den var for deres Herre. De møter den ikke med fast og besluttsom motstand, som Kristus gjorde. De skjønner ikke hvor heslig og grufull synden er, og de er blinde for djevelens natur og for hans makt. Fordi det hersker så stor uvitenhet om Satans makt og ondskap, og om omfanget av hans kamp mot Kristus og hans menighet, er det ingen større motstand mot ham og hans onde verk.

Her blir mange villedet. De vet ikke at fienden er en mektig hærfører som kontrollerer de onde englenes tankeliv, og at han fører krig mot Kristus etter nøye gjennomtenkte planer og dyktige manøvrer for å hindre at mennesker blir frelst. Blant folk som kaller seg kristne, ja til og med slike som forkynner evangeliet, hører man sjelden tale om Satan, unntagen en tilfeldig bemerkning fra prekestolen. De overser bevisene på hans stadige aktivitet og fremgang. De enser ikke de mange advarsler om hans list, og tilsynelatende ignorerer de hans eksistens.

Selv om folk ikke kjenner til de knep denne våkne fienden benytter, er han hele tiden i hælene på dem. Han trenger seg inn på hvert område i samfunnslivet. Han er på ferde overalt i byene våre, i menighetene, i lovgivende forsamlinger og i rettssalene. Han forvirrer, bedrar, forfører og ødelegger barn og voksne både fysisk og mentalt. Han splitter familier og egger til hat, rivalisering, strid, provokasjon og drap. Og kristenheten later til å mene at dette er noe som Gud anerkjenner, og at det derfor er nødt til å være slik.

Utsatt for bedrag

Satan prøver hele tiden å få bukt med Guds folk ved å bryte ned de skranker som skiller dem fra verden. Israelittene ble lokket til å synde da de knyttet forbudte forbindelser med hedningene. Slik blir også vår tids Israel ført på villspor. «For denne verdens gud har blindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset som stråler fram fra evangeliet om Kristi herlighet, han som er Guds bilde.»

Alle som ikke følger Kristus helt og fullt, er Satans tjenere. De som ikke har vendt om, elsker synden, kjæler for den og unnskylder den. De som er født på ny, hater synden og kjemper mot den. Når kristne mennesker foretrekker selskap med ugudelige og vantro, utsetter de seg for fristelse. Satan holder seg ute av syne og legger i all hemmelighet et villedende slør over øynene deres. De innser ikke at slikt samkvem skader. Og mens de hele tiden etterligner verden i holdning, tale og handling, blir de mer og mer blindet.

Når menigheten følger verdslige skikker, blir den omvendt til verden, men dette kan aldri omvende verden til Kristus. Fortrolighet med synd vil uvegerlig få den til å virke mindre avskrekkende. Den som foretrekker å omgås Satans tjenere, mister snart all frykt for deres herre. Når pliktens vei fører oss i prøvelser, som med Daniel ved kongens hoff, kan vi være sikre på at Gud vil beskytte oss. Men utsetter vi oss for fristelse, faller vi før eller senere.

Fristeren har ofte størst hell med seg når han arbeider gjennom dem som man minst mistenker for å være under hans kontroll. De talentfulle og velutdannede blir gjerne beundret og æret som om disse kvaliteter kan erstatte gudsfrykt eller skaffe et menneske gunst hos Gud. Begavelse og dannelse er i og for seg gaver fra Gud. Men når disse egenskapene blir satt i stedet for gudsfrykt, og de fjerner menneskene fra Gud heller enn å føre dem nærmere ham, blir de en forbannelse og en snare.

Mange mener at alt som minner om høflighet eller dannelse, på en eller annen måte har noe med Kristus å gjøre. Men det er fullstendig galt. Riktignok burde disse egenskaper pryde enhver kristen, for de er i sterk grad med til å fremme sann kristentro. Men hvis de ikke stilles til rådighet for Gud, er også de en kraft i det ondes tjeneste. Mange kultiverte og dannede personer som aldri ville finne på å gjøre noe umoralsk, kan likevel være blankpolerte redskaper for Satan. Deres lumske og bedragerske innflytelse og eksempel gjør dem til farligere fiender av Kristi sak enn de som er uvitende og ukultiverte.

Ved inderlig bønn og tillit til Gud oppnådde Salomo en visdom som vakte forbauselse og beundring. Men da han vendte seg bort fra ham som var kilden til hans styrke, og begynte å stole på seg selv, ble han et bytte for fristelse. De fantastiske evner som denne vises te av alle konger var utrustet med, gjorde ham til et desto mer effektivt redskap for den onde.

I kamp mot ondskapens makter

Fordi Satan hele tiden prøver å dekke over virkeligheten, bør kristne mennesker aldri glemme at de «har ikke kamp mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot verdens herskere i dette mørket, mot ondskapens åndehær i himmelrommet». Denne inspirerte advarselen lyder ned gjennom århundrene til vår egen tid: «Vær nøkterne og våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve for å finne noen å sluke.» «Ta på Guds fulle rustning, så dere kan holde stand mot djevelens lumske angrep.»

Helt fra Adams tid har den mektige fienden brukt sin makt til å undertrykke og ødelegge. Nå forbereder han seg til det siste fremstøt mot menigheten. Alle som gjerne vil følge Jesus, kommer i konflikt med denne uforsonlige fienden. Jo mer den kristne ligner det guddommelige mønster, desto sikrere er det at han blir et mål for Satans angrep. Enhver som er aktivt engasjert i Guds verk, som prøver å avsløre den ondes bedrag og forkynne Kristus for menneskene, vil samstemme med Paulus når han taler om å tjene Herren i ydmykhet og med tårer og prøvelser.5

Satan angrep Kristus med de mest intense og utspekulerte fristelser, men han tapte hver gang. Kampene ble utkjempet for vår skyld, og Kristi seier gjør det mulig for oss å seire. Kristus gir kraft til alle som ber om hans hjelp. Satan kan ikke vinne over noe menneske mot dets egen vilje. Fristeren har ikke makt til å kontrollere viljen eller tvinge noen til å synde. Han kan plage, men ikke forderve. Han kan skape angst, men ikke gjøre noen vanhellig. Det faktum at Kristus har seiret, skulle inspirere hans etterfølgere til å kjempe tappert mot synden og Satan.

Kapittel 31 - Engler og Ånder

Sammenhengen mellom den synlige og den usynlige verden, de gode englenes tjeneste og de onde åndenes virksomhet, er tydelig omtalt i Bibelen, og er uløselig knyttet til menneskenes liv og historie. Stadig færre tror at det finnes onde ånder, mens andre mener at de hellige englene som «sendes ut for å være til hjelp for dem som skal få frelsen»,1 er de dødes ånder. Men Bibelen lærer ikke bare at det finnes både gode og onde engler, men gir også ugjendrivelige beviser på at disse ikke er døde menneskers ånder som har forlatt legemet.

Hva Bibelen lærer om englene

Det fantes engler før mennesket ble skapt, for «morgenstjerner jublet, og alle Guds sønner ropte av fryd» da jorden ble til. Etter at mennesket falt i synd, ble engler satt til å vokte livets tre. Dette var før døden rammet noe menneske. Englene står på et høyere nivå enn menneskene, for mennesket ble skapt lite ringere enn englene,2 som noen bibeloversettelser uttrykker det.

Bibelen forteller om englenes grenseløse antall, om deres makt og herlighet, deres kontakt med Guds rike og om deres forhold til frelsesverket. «Herren har reist sin trone i himmelen, og han rår som konge over alt.» Og profeten sier: «I mitt syn hørte jeg koret av de mange engler som stod omkring tronen.» I den himmelske kongens nærhet står «hans engler», «sterke helter, som gjør det han sier». Daniel fikk se tusen på tusen, ja, titusener av himmelske sendebud. Apostelen Paulus taler om «ti tusener av engler», Som Guds budbærere går de ut og er «som lyn å se til» - så strålende er de, og så hurtig beveger de seg. Engelen som viste seg ved Jesu grav, «var som lynet å se til, og drakten var hvit som snø».

Vaktsoldatene skalv av frykt for ham, «og de ble liggende som døde», Da den hovmodige assyrerkongen Sankerib hånte og spottet Gud og truet med å ødelegge Israel, «gikk Herrens engel ut og slo i hjel hundre og åttifem tusen mann i assyrernes leir». Han «gjorde ende på alle krigere, høvdinger og stormenn i assyrerkongens leir, så han med skam måtte vende tilbake til sitt land».

Engler blir sendt for å gjøre barmhjertighetstjeneste for Guds folk. De ble sendt til Abraham med løfter om velsignelse; til Sodoma for å redde den rettferdige Lot før byen ble ødelagt i flammehavet; til Elia i ødemarken da han holdt på å bukke under av tretthet og sult; til Elisja med ildhester og ildvogner som omringet den lille byen hvor fienden hadde sperret ham inne; til Daniel da han ved det hedenske hoffet bad Gud om visdom, og da han var prisgitt løvene. Engler ble sendt til Peter som satt i fengsel og ventet på døden, til fangene i Filippi, til Paulus og alle som var om bord den stormfulle natten ute på havet, og til Kornelius for å gjøre ham mottagelig for evangeliet. Og de ble sendt for å fortelle Peter at

han skulle gå med frelsens budskap til den ukjente hedningen. Slik har hellige engler til alle tider hjulpet Guds folk.

Alle Kristi etterfølgere har en skytsengel. Disse himmelske vektere verner de rettferdige mot den ondes makt. Satan selv innrømmet dette da han sa: «Det er vel ikke uten grunn at Job frykter Gud? Har du ikke på alle måter vernet om ham og hans hus og alt det han eier?» David forteller hvordan Gud beskytter sitt folk: «Herrens engel slår leir til vern om dem som frykter Herren, og frir dem ut av fare.» Frelseren sa om dem som trodde på ham: «Pass dere for å se med forakt på en eneste av disse små! For jeg sier dere: Deres engler i himmelen ser alltid min himmelske Fars åsyn.»Englene som har til oppgave å hjelpe Guds folk, har alltid adgang til Gud.

Guds folk som er utsatt for den bedragerske makt og det hvileløse hat fra mørkets fyrste, og som kjemper mot alle ondskapens makter, har forsikring om stadig englevakt. Og det har sine gode grunner. Når Gud har lovt sitt folk hjelp og beskyttelse, er det fordi de konfronteres med ondskapens veldige krefter som er tallrike, besluttsomme og utrettelige. Ingen kan uten fare være uvitende om disse ondskapens makter eller stille seg likegyldig til dem.

Demoner - finnes de?

Onde ånder, som i begynnelsen ble skapt syndfri, hadde samme natur, styrke og glans som de hellige vesener som nå er Guds sendebud. Men etter at de syndet, sluttet de seg sammen for å vanære Gud og ødelegge mennesker. De tok del i opprøret på Satans side og ble fjernet fra himmelen sammen med ham. Siden har de samarbeidet med ham i kampen mot Guds lederskap. Bibelen omtaler denne alliansen av onde engler - hvordan de er organisert, deres stilling og status, deres forstand og sluhet, og deres onde planer mot menneskenes fred og lykke.

Det gamle testamente inneholder spredte hentydninger til disse onde englenes eksistens og virksomhet. Men det var mens Kristus var her på jorden, at de onde ånder aller tydeligst viste sin makt. Han kom for å gjennomføre frelsesplanen, men Satan bestemte seg for å hevde sin rett til å herske over verden. Han hadde klart å innføre avgudsdyrkelse overalt på jorden unntatt i jødenes hjemland. Kristus kom til det eneste landet som ikke helt og fullt hadde gitt etter for fristerens makt, og lot lyset fra himmelen skinne der. To rivaliserende makter gjorde nå krav på overhøyhet. I kjærlighet tilbød Kristus tilgivelse og fred til alle som ville ta imot. Mørkets makter innså at de ikke hadde ubegrenset makt, og de skjønte at dersom Kristi misjon lyktes, ville det snart være slutt på deres herredømme. Satan raste som en løve i bur, og i trass øvde han sin makt både over menneskenes kropp og sjel. Det nye testamente gjør det klart at mennesker har vært besatt av onde ånder. De som var plaget på denne måten, led ikke bare av sykdom som hadde naturlige årsaker. Kristus var fullstendig klar over hva han stod overfor, at demoner var til stede og drev sin virksomhet.

Bibelske eksempler

Et slående eksempel på deres antall, styrke og ondskap, men også på Kristi makt og barmhjertighet, er fortellingen om de besatte i Gerasener-landet og hvordan Jesus helbredet dem. Disse ulykkelig besatte sprengte lenkene de var bundet med. De vred seg og frådet av raseri. De ropte og skrek, mishandlet seg selv og truet alle som kom i nærheten. Mørkets fyrste frydet seg over disse forrykte menneskene som mishandlet seg selv så blodet rant. En av demonene som herjet i dem, sa: «Mitt navn er Legion; for vi er mange.»I den romerske hæren utgjorde en legion fra tre til fem tusen mann. Satans hær består også av organiserte avdelinger, og de som disse demonene tilhørte, var på minst en legion. Jesus ga v demonene beskjed om å fare ut av sine ofre, som så satte seg stille ned ved siden av ham. Nå var de rolige, fornuftige og vennlige. Men demonene fikk lov til å drive en svineflokk ut i sjøen.

For innbyggerne i Gerasener-landet betydde tapet av disse svinene mer enn det gode Jesus hadde gjort for dem, og den guddommelige helbrederen ble oppfordret til å dra sin vei. Dette var i samsvar med Satans plan. Han gjorde folk redde og appellerte til deres selviskhet da han gav Jesus skylden for tapet de hadde hatt. Derfor ville de ikke høre hva han hadde å si. Hele tiden anklager Satan de kristne for å være årsak til tap, ulykker og lidelse i stedet for å legge skylden der den hører hjemme - på seg selv og sine hjelpere. Men Jesu plan ble likevel ikke forpurret. Han lot demonene ødelegge svineflokken for å straffe de jødene som alte opp disse «urene» dyrene for å tjene penger. Hadde Jesus ikke holdt demonene i sjakk, ville de ikke bare ha drevet svineflokken på sjøen, men også røkterne og eierne. De ble spart utelukkende fordi han i sin godhet benyttet sin makt for å redde dem.

Men denne hendelsen tjente også en annen hensikt. Den gjorde at disiplene fikk øynene opp for Satans grusomme makt over både mennesker og dyr. Jesus ville at hans tilhengere skulle kjenne fienden som de kom til å møte, så de ikke ble bedratt og overvunnet. Han ville også at folk der på stedet skulle se at han hadde makt til å bryte Satans lenker og sette fanger fri. Og selv om Jesus drog sin vei, ble de som han på denne mirakuløse måten hadde hjulpet, tilbake for å vitne om sin velgjører.

Bibelen omtaler også andre, lignende tilfeller. Datteren til kvinnen fra Fønikia i Syria var hardt plaget av en ond ånd som Jesus drev ut ved å tale til den. Vi leser om «en besatt som var blind og stum», og om en ung mann som hadde en demon som ofte hadde «kastet ham både i ild og i vann for å ta livet av ham». Likeså om en besatt person som ble pint «av en uren ånd» og som forstyrret sabbatsfreden i synagogen i Kapernaum. Jesus helbredet dem alle, for han hadde medlidenhet med dem. Så å si hver gang talte Kristus til den onde ånden som til et fornuftsvesen og befalte den å fare ut av sitt offer og aldri komme tilbake. De som var til gudstjeneste i Kapernaum og så hans makt, ble alle grepet av forferdelse, og de sa til

hverandre: «Hva er dette for slags tale? Med makt og myndighet befaler han de urene ånder, og de farer ut.»

Man får inntrykk av at de som var besatt, hadde det svært vondt. Men det fantes unntak. For å oppnå overnaturlig makt var det noen som mer enn gjerne stilte seg åpne for den djevelske innflytelsen. De hadde selvfølgelig ingen problemer med demonene. Blant disse var de som hadde en spådomsånd, for eksempel trollmennene Simon og Elymas og slavepiken som fulgte etter Paulus og Silas i Filippi.

De som avviser djevelens eksistens

Ingen er i større fare for innflytelsen fra onde ånder enn de som på tross av Bibelens direkte og klare utsagn benekter djevelens og hans englers eksistens og virksomhet. Så lenge man er uvitende om deres list, har de en nesten ufattelig fordel. Mange mennesker tror at de handler etter egen fornuft, mens de i virkeligheten følger innskytelser fra demoner. Etter hvert som vi nærmer oss tidens slutt, og Satan setter alt inn på å bedra og ødelegge, prøver han derfor overalt å få folk til å tro at han ikke er til. Han legger an på å skjule seg selv og sin virkemåte.

Det er ikke noe den store bedrageren er mer redd for enn at vi skal komme under vær med hans planer. For bedre å skjule sin virkelige natur og hensikt har han sørget for å bli fremstilt slik at det ikke vekker sterkere reaksjoner enn hån og forakt. Han er tilfreds med å bli skildret som en komisk eller avskyelig figur, misdannet, halvt menneske og halvt dyr. Han har ingenting imot at folk som mener om seg selv at de er opplyste og intelligente, bruker navnet hans lettsindig og spøkefullt.

Fordi djevelen mestrer forkledningens kunst til fullkommenhet, er det mange som spør: «Finnes det virkelig et slikt vesen?» Når kristenheten i så stor utstrekning godtar teorier som går imot de tydeligst e utsagn i Bibelen, viser det at han har hellet med seg. Satan får lettest kontroll over dem som ikke er klar over at de er under hans innflytelse. Nettopp derfor gir Guds ord så mange eksempler på hans onde virksomhet og avslører de skjulte kreftene han rår over, så vi kan være på vakt mot angrepene han setter inn. Ondskapens krefter som Satan og hans hær gjør bruk av, kunne ha skremt noen hver, om vi ikke hadde hatt anledning til å søke ly og redning i Kristi overlegne styrke. Vi beskytter omhyggelig huset vårt med lås og slå for å verne liv og eiendom mot onde mennesker. Men vi tenker sjelden på de onde englene som til stadighet prøver å trenge seg inn, og som vi i egen kraft ikke kan forsvare oss mot. Hvis de får lov til det, kan de forvirre oss, påføre oss legemlig plage og ødelegge liv og eiendom. De er bare innstilt på å ødelegge og bringe ulykke. De som setter seg imot Guds krav og som gir etter for Satans fristelser inntil Gud overlater dem i demoners vold, er i en farlig situasjon. Men de som følger Kristus, er alltid trygge i hans varetekt. Mektige engler blir sendt fra himmelen for å beskytte dem. Den onde kan ikke bryte igjennom det vern Gud har reist omkring sitt folk.

Kapittel 32 - Grusom Fiendskap

Konflikten mellom Kristus og Satan, som har pågått i nesten seks tusen år, nærmer seg slutten. Satan fordobler derfor sine anstrengelser for å ødelegge Kristi gjerning og fange menneskene i sine garn. Han tar sikte på å holde folk i mørke og hindre dem i å gå i seg selv inntil Frelserens midlertjeneste er slutt og det ikke lenger er tilgivelse for synd. Når folk ikke tar seg sammen for å by Satan motstand, og når likegyldighet rår i kristenheten og i verden, har han ikke noe å frykte. For da risikerer han ikke å miste dem han har i sitt grep. Men når oppmerksomheten blir ledet inn på de evige ting, og folk spør: «Hva skal jeg gjøre for å bli frelst?» er han på pletten for å måle styrke med Kristus og motarbeide innflytelsen fra Den Hellige Ånd.

Farlige feller

Bibelen forteller at da Guds engler en gang stilte seg frem for Herren, kom også Satan.1Han kom ikke for å bøye seg for himmelens hersker, men for å fremme sine egne onde planer mot de rettferdige. Derfor er han også til stede når mennesker samles til gudstjeneste. Selv om han ikke opptrer synlig, arbeider han flittig for å påvirke tankene hos dem som tilber. Som en dyktig hærfører legger han sine planer på forhånd.

Når han ser at Herrens budbærer studerer Guds ord, legger han merke til det emne de skal fremholde. Han gjør da bruk av all sin list og skarpsindighet for å legge forholdene slik til rette at budskapet ikke når frem til dem han villeder nettopp på det punktet. De som trenger advarselen mest, blir opptatt med et eller annet som de må ta seg av, eller de blir på annen måte hindret i å høre nettopp det som for dem kunne bli en duft av liv til liv.

Satan ser også hvor tynget Herrens tjenere er på grunn av det åndelige mørke som folk er i. Han hører de inntrengende bønnene om nåde og kraft fra Gud til å bryte likegyldighetens, lettsindighetens og sløvhetens tryllemakt. Med fornyet iver øver han så sine kunstgrep. Han frister folk til å gi etter for begjæret eller på annen måte tilfredsstille sine lyster. Slik lammer han sansene deres så de ikke hører det de mest av alt trenger.

Satan er fullstendig klar over at alle som han kan forlede til å forsømme bønn og bibelstudium, vil falle for hans angrep. Derfor finner han på alle mulige ting som legger beslag på oppmerksomheten deres. Alltid er det noen som regner seg som gudfryktige, men som gjør det til sin religion å finne feil og villfarelse hos dem de er uenige med, i stedet for selv å søke etter sannhet. Slike mennesker er Satans beste medhjelpere. Mange er de som anklager sine trosfeller. De er alltid aktive når Gud virker og hans tjenere ærer ham. De forvrenger det som sannhetens talsmenn sier og gjør. De sier om Kristi mest alvorlige, ivrige og selvfornektende tjenere at de er ført vill og fører vill. De mistolker motivene bak enhver god og edel handling og insinuerer og vekker mistanke hos dem som er uerfarne. På enhver tenkelig måte prøver de å få det som er rent og rettferdig, til å virke urent og bedragersk.

Men ingen behøver å bli villedet. Det er lett å se hvem de tilhører, hvilket eksempel de følger og hvem de arbeider for. «På fruktene skal dere kjenne dem.» De handler på samme vis som Satan, den ondskapsfulle intrigemakeren, «våre brødres anklager».

Mange farer vill

Den store bedrageren har mange hjelpere som er parat til å fremstille alle slags villfarelser for å lede mennesker på avveier - falske læresetninger tilpasset smak og evner hos dem han vil ødelegge. Han vil gjerne få uomvendte personer inn i menigheten. De skaper tvil og vantro og er en hemsko for alle som ønsker at Guds verk skal vokse, og som vil vokse sammen med det. Mange som ikke har noen virkelig tro på Gud og hans ord, godtar enkelte sannhetsprinsipper og går for å være gode kristne. Dermed kan de fremholde villfarelsene som bibelsk lære.

Påstanden om at det er likegyldig hva mennesker tror, er et av Satans mest virkningsfulle bedrag. Han vet at sannheten helliger dem som av kjærlighet tar imot den. Derfor prøver han hele tiden å føre inn myter og falske teorier - et annet evangelium.

Helt fra begynnelsen har Guds tjenere kjempet mot vranglærere, ikke fordi de var onde mennesker, men fordi de fremholdt skjebnesvangre læresetninger. Elia, Jeremia og Paulus kjempet fryktløst mot dem som ledet folk bort fra Guds ord. Det frisinn som anså rett gudstro som uvesentlig, fant ingen gjenklang hos disse sannhetens forkjempere.

De uklare og fantasifulle tolkninger av Bibelen som vi finner i kristenheten, og de mange motstridende teorier om troen, er noe vår store motstander har innført for å forvirre folk så de ikke skal kunne oppfatte sannheten. Den uenighet og splid som rår i de forskjellige kirkesamfunn, skyldes for en stor del at de forvrenger Den hellige skrift til støtte for en populær teori. I stedet for å studere Guds ord omhyggelig og med all ydmykhet for å forstå hans vilje, er mange bare opptatt med å lete etter noe som lyder merkelig eller originalt.

Til støtte for falsk lære eller ukristelig levemåte gjør noen mennesker bruk av løsrevne bibelsitater. De gjengir kanskje en del av et enkelt vers til støtte for sitt standpunkt, mens resten av verset ville ha vist at meningen var den stikk motsatte. Med slangens list forskanser de seg bak løsrevne utsagn som er satt sammen slik at de passer deres menneskelige ønsker. Slik fordreier mange Guds ord med overlegg. Andre, som har en livlig fantasi, griper fatt i Bibelens billedbruk og symboluttrykk og tolker dem slik det passer dem selv, og uten å ta særlig hensyn til at Den hellige skrift er sin egen fortolker. Så fremholder de sine påhitt som om det skulle være Bibelens lære.

Når noen går i gang med å studere Bibelen uten å be og uten å være preget av en ydmyk og lærvillig holdning, blir både de enkleste og de vanskeligste bibelord fratatt sin rette mening. Katolske teologer velger ut slike deler av Bibelen som best tjener deres hensikt. De tolker dem som de selv vil, og fremholder dem så for folk i stedet for å la folk selv studere Bibelen og forstå dens innhold. Menneskene trenger hele Guds ord slik som det er. Det ville

være bedre for dem å unnvære bibelundervisning enn å få Bibelens lære så grovt forfalsket. Bibelen er ment som veileder for alle som ønsker å kjenne Skaperens vilje. Gud gav mennesket det sikre profetordet. Engler, ja, endog Kristus selv underviste Daniel og Johannes om det som snart skulle skje.

De viktige kjensgjerninger som gjelder vår frelse, ble ikke innhyllet i mystikk. De ble ikke åpenbart på en måte som skulle forvirre og villede dem som oppriktig søker etter sannhet. Herren sa gjennom profeten: «Skriv synet opp, riss det inn på tavler, så folk kan lese det lett!» Guds ord er klart for alle som leser det med en bedende holdning. Hvert eneste oppriktig menneske vil finne lys og sannhet. «Lys stråler fram for rettskaffen mann.»Ikke noen menighet kan vokse i hellighet hvis ikke medlemmene alvorlig søker etter sannhet som etter en skjult skatt.

De liberale tendenser som markerer seg så sterkt i vår tid, har gjort mange mennesker blinde for djevelens planer, mens han hele tiden, arbeider for å nå sine mål. Når det lykkes for ham å sette menneskelige spekulasjoner i stedet for Bibelen, blir Guds lov satt til side, og kirkesamfunnene kommer under syndens åk, selv om de påstår at de er fri.

Vi skjønner bare stykkevis

Forskning er blitt en forbannelse for mange. Gud har latt et vell av lys stråle ut over verden i form av vitenskapelige nyvinninger. Men selv de skarpeste hjerner farer vill i sine forsøk på å analysere forholdet mellom vitenskap og åpenbaring når de ikke er ledet av Guds ord. Menneskers viten så vel på det materielle som på det åndelige felt er begrenset og ufullkommen. Derfor er det mange som ikke finner samsvar mellom vitenskapens teorier og Bibelens utsagn. Hypoteser og spekulasjoner blir lett godtatt som vitenskapelige fakta. Mange mener at Guds ord må prøves med «den såkalte erkjennelse».

Skaperen og hans verk ligger utenfor deres fatteevne, og fordi de ikke kan forklare de bibelske utsagn ved hjelp av naturlover, anser de dem som upålitelige. De som tviler på Bibelen, går ofte et steg videre og tviler på Guds eksistens og tillegger naturen all makt. Når de på denne måten har gitt slipp på ankeret, driver de inn mot vantroens farlige skjær.

På den måten blir mange villedet av djevelen. De prøver å gjøre seg klokere enn Skaperen. Menneskelig filosofi har forsøkt å forklare mysterier som aldri vil bli åpenbart. Hvis mennesker bare ville prøve å forstå det som Gud har åpenbart om seg selv og sine hensikter, ville de få en slik oppfatning av hans herlighet, makt og storhet at de ville forstå sin egen begrensning og være tilfreds med det som er åpenbart for dem og deres etterkommere.

Et av Satans mesterlige bedrag er å få mennesker til å gjøre seg opp meninger om ting som Gud ikke har åpenbart og som han ikke vil at vi skal befatte oss med. Det var slik Lucifer mistet sin plass i himmelen. Han ble misfornøyd fordi Gud ikke innviet ham i alle sine planer, og han overså fullstendig det han hadde fått vite om sin egen oppgave og høye

posisjon. Han vakte den samme misnøye hos englene som han var leder for, og ble dermed årsak til deres fall. Nå prøver han å få mennesker til å innta den samme holdning og få dem til å tilsidesette Guds tydelige pålegg.

Populære ideologier

De som ikke vil godta de klare, skarpe sannhetene i Bibelen, er hele tiden på leting etter tiltalende myter som kan berolige samvittigheten. Jo mindre åndelighet det er i de lærepunktene som blir fremholdt, jo mindre selvfornektelse og ydmykhet de krever, desto større velvilje blir de møtt med. Slike personer forkvakler åndsevnene så de tjener menneskenaturen. Fordi de mener om seg selv at de er så kloke, føler de ikke noe behov for å studere Guds ord med et angerfullt sinn og med inderlig bønn om guddommelig veiledning. Derfor har de ikke noe vern mot villfarelse. Satan er parat til å oppfylle deres ønsker. Han narrer dem til å godta vranglære i stedet for sannhet.

Slik oppnådde pavedømmet sin makt over menneskenes sinn. Når protestantene forkaster sannheten fordi den innebærer et kors, følger de i samme spor. Alle som tilsidesetter Guds ord og i stedet prøver å finne hva som er mest bekvemt og hensiktsmessig, så de slipper å skille seg ut fra verden omkring dem, kommer i en situasjon der de tar imot villfarelse som bibelsk sannhet. De som velger å forkaste sannheten, vil ta imot enhver tenkelig villfarelse. De kan føle avsky for en løgn, men aksepterer gladelig en annen.

Apostelen Paulus sier om en gruppe mennesker at de «ikke tok imot og elsket sannheten, så de kunne bli frelst». Og han føyer til: «Derfor sender Gud over dem en villfarelse som virker i dem så de tror løgnen. Og slik skal de få sin dom, alle de som ikke trodde sannheten, men hadde sin glede i uretten.»Slike advarsler bør få oss til å være nøye med hvilke læresetninger vi tar imot.

Et av de virksomste midler den store bedrageren gjør bruk av, er spiritismen med dens villedende læresetninger og falske undere. Forkledd som en lysengel setter han garnene der folk minst aner det. Dersom de bare ville lese Bibelen med alvorlig bønn om å forstå den, ville de ikke bli prisgitt falsk lære. Men når de avviser sannheten, blir de et bytte for bedrag.

En annen farlig villfarelse er den læren som benekter Kristi guddom og foruttilværelse. Mange som gir seg ut for å tro Bibelen, godtar denne teorien. Men den er i direkte strid med Frelserens klare utsagn om sitt forhold til Faderen og om sin natur og foruttilværelse. Man kan ikke forsvare en slik lære uten å forvrenge Guds ord fullstendig. Den reduserer menneskenes forståelse av forsoningen og undergraver troen på Bibelen som en åpenbaring fra Gud. Dermed blir den farligere og også vanskeligere å imøtegå.

Hvis menneskene forkaster Bibelens utsagn om Kristi guddom, er det nytteløst å drøfte denne saken med dem, for selv de mest avgjørende argumenter vil ikke kunne overbevise dem. «Men slik et menneske er i seg selv, tar det ikke imot det som hører Guds Ånd til. For ham er det uforstand, og han kan ikke fatte det; det kan bare bedømmes på åndelig

vis.»Ingen som holder fast på denne villfarelsen, kan få en korrekt oppfatning hverken av Kristi natur og gjerning eller av Guds store frelsesplan for menneskene.

En annen listig og skadelig villfarelse som hurtig sprer seg, er den tanke at Satan ikke er en virkelig person, at navnet blir brukt i Bibelen bare som et uttrykk for menneskets onde tanker og ønsker. Den læren som blir forkynt fra mange prekestoler om at Kristi gjenkomst er hans komme til den enkelte ved døden, tar sikte på å lede folks tanker bort fra hans personlige komme. I årevis har Satan sagt: «Han er inne i huset.»Mange er gått fortapt fordi de har godtatt dette bedraget.

Ifølge såkalt verdslig visdom er bønn unødvendig. Vitenskapen regner ikke med bønnesvar som en realitet. Det ville være et mirakel og derfor i strid med naturlovene, og mirakler forekommer ikke. De sier at universet blir styrt av bestemte lover, og at ikke engang Gud gjør noe som strider mot disse lovene. De fremstiller altså Gud som om han var begrenset av sine egne lover - som om disse lovene skulle utelukke guddommelig frihet. Dette er i strid med Bibelen. Utførte ikke Kristus og apostlene mirakler?

Den samme medfølende frelser lever også i dag, og han lytter like gjerne til den troendes bønn nå som da han gikk synlig blant menneskene. Det menneskelige samarbeider med det overnaturlige. Gud vil gjerne gi oss det vi i tro ber om, og som vi ellers ikke ville få.

Skeptisk til Bibelen

Uendelig mange forkjærte læresetninger og forskrudde ideer finner grobunn i ulike kirkesamfunn. Det er umulig å beregne de onde følgene av å fjerne et eneste av de landemerker som Guds ord har satt. De som er dristige nok til å gjøre dette, nøyer seg sjelden med å forkaste bare et enkelt lærepunkt. De fleste går videre og tilsidesetter det ene sannhetsprinsipp etter det andre inntil de ender som gudsfornektere. Mange som ville ha trodd Bibelens budskap, er skeptisk innstilt på grunn av villfarelsen i den gjengse teologi. De kan ikke godta læresetninger som går på tvers av deres begreper om rettferd, barmhjertighet og medmenneskelighet. Og ettersom disse lærepunktene går for å være bibelske, kan de ikke akseptere Bibelen som Guds ord.

Det er nettopp dette Satan prøver å oppnå. Det er ikke noe han heller vil enn å ødelegge tilliten til Gud og hans ord. Satan står i spissen for den store hær av tvilere, og han anstrenger seg til det ytterste for å lokke flere over på sin side. Tvilen er blitt en motesak. En mengde mennesker har mistro til Guds ord og dets opphav fordi det irettesetter og fordømmer synd. De som ikke vil rette seg etter kravene i Guds ord, prøver å bryte ned dets autoritet. De leser Bibelen eller lytter til forkynnelsen bare for å finne feil. Mange inntar en skeptisk holdning som en unnskyldning eller et forsvar for deres egen pliktforsømmelse. Andre gjør det av stolthet eller latskap. De er for makelige til å gjøre en skikkelig innsats som krever anstrengelse og selvfornektelse, og prøver å skaffe seg ry for overlegen visdom ved å kritisere Bibelen.

Det er mye som menneskesinnet ikke kan fatte når det ikke er opplyst av guddommelig visdom, og dette gjør dem kritisk innstilt. Noen synes å mene at det er en dyd å forsvare vantro og skeptisisme. Men selv om de kan virke oppriktige, viser det seg at de er drevet av selvgodhet og stolthet.

Mange har fornøyelse av å finne frem til noe i Bibelen som kan sette andre i forlegenhet. Noen begynner å argumentere og kritisere bare for å være uenig. De er ikke klar over at de på den måten vikler seg inn i en snare. Når de først har gitt uttrykk for vantro, synes de at de må forsvare sin holdning. På den måten gårde sammen med de gudløse og stenger seg selv ute fra Guds rike.

Tro og tvil

Bibelen inneholder tilstrekkelige beviser for dens guddommelige opphav. De store sannheter om forsoningen kommer klart frem. Med hjelp av Den Hellige Ånd, som er lovt alle som oppriktig ber om den, kan enhver selv forstå Guds ord. Gud har gitt menneskene en solid grunnvoll å bygge sin tro på. Med sin begrensede forstand kan mennesket likevel ikke fullt ut fatte den evige Guds planer og hensikter. Vi kan aldri utforske Guds natur. Vi må ikke driste oss til å prøve å fjerne sløret som skjuler hans storhet. Apostelen Paulus utbryter: «Hvor uransakelige hans dommer er, og hvor ufattelige hans veier!» Vi kan forstå så mye av hans handlemåte med oss, og motivene som ligger bak, at vi oppdager en grenseløs kjærlighet og barmhjertighet som er forent med ubegrenset makt.

Vår Far i himmelen ordner alt på en klok og rettvis måte. Vi må ikke være utilfredse eller ha mistillit til ham, men ha en ærbødig holdning. Han viser oss så mye av sine hensikter som vi bør kjenne til. Utover det må vi stole på ham som er allmektig og full av kjærlighet. Selv om Gud har gitt tilstrekkelig med beviser til støtte for troen, vil han aldri fjerne ethvert påskudd til tvil. Alle som leter etter en knagg å henge tvilen på, vil finne den. Og de som nekter å ta imot Guds ord og rette seg etter det før hver hindring er fjernet og all tvil utelukket, finner aldri lyset.

For et uomvendt menneske er det naturlig å ha mistillit til Gud og være fiendtlig innstilt til ham. Troen blir stimulert av Den Hellige Ånd, og den må ha næring for å vokse. Ingen kan få en sterk tro uten ved energisk innsats. Også vantroen blir styrket når den får næring. Hvis folk kritiserer og kverulerer i stedet for å feste seg ved de bevisene Gud har gitt til støtte for troen, opplever de at tvilen fester seg mer og mer.

De som tviler på Guds løfter og har mistillit til forsikringene om hans nåde, vanærer ham, og deres innflytelse bidrar til å drive andre bort fra Kristus i stedet for å føre dem til ham. De er trær som ikke bærer frukt. De tørre grenene brer seg vidt og bredt og holder sollyset borte fra andre planter, så de visner og dør under den kalde skyggen. Slike menneskers livsverk vitner stadig mot dem. De sår tvilens og vantroens frø, og avlingen slår ikke feil.

De som ønsker å kvitte seg med tvilen, har bare en ting å gjøre. I stedet for å lage et nummer av det de ikke forstår, bør de akte på det lyset som allerede skinner. Da vil de få mer lys. Hvis de utfører de plikter de forstår, vil de også forstå og utføre de pliktene som de nå er i tvil om. Satan kan fremstille det falske så likt det sanne at det bedrar dem som vil bli bedratt og som gjerne vil slippe den selvfornektelse og det offer som sannheten krever. Men det er umulig for ham å få makt over et menneske som for enhver pris ønsker å kjenne sannheten. Kristus er sannheten, det sanne lys «som lyser for hvert menneske». Sannhetens Ånd er sendt ut for å lede mennesker til hele sannheten. Det er Guds Sønn selv som sier: «Let, så skal dere finne.» «Den som vil gjøre hans vilje, skal kjenne om læren er av Gud.»

Fast tillit til Gud

Kristi etterfølgere kjenner lite til de onde planer som Satan og hans hær legger for å komme dem til livs. Men himmelens Herre villede alt slik at det fremmer hans egne planer. Herren lar sitt folk bli utsatt for fristelsens ildprøve, ikke fordi han har noen glede av at de lider, men fordi denne prosessen er nødvendig for at de til sist skal kunne seire. Han kan ikke verne dem mot alle fristelser, for hensikten med prøven er nettopp å sette dem i stand til å stå imot syndens dragende makt.

Hverken gudløse mennesker eller djevler kan stanse Guds verk eller hindre ham i å være hos sitt folk dersom de i ydmykhet og anger bekjenner sin synd og kvitter seg med den og i tro griper hans løfte. Man behøver ikke være prisgitt noen fristelse eller nedbrytende innflytelse, enten den er åpenbar eller skjult. Det skjer «ikke ved makt og ikke ved kraft, men ved min Ånd, sier Herren, Allhærs Gud».

«Herrens øyne følger de rettferdige, han vender øret til deres rop. ... Hvem kan gjøre dere noe ondt, hvis dere brenner for det gode?» Med løfte om stor belønning ble Bileam lokket til å uttale forbannelse over Israel. Han brukte trolldom og ofret også til Herren, men Guds Ånd forbød ham å uttale det onde han hadde planlagt. I stedet ble han pålagt å si: «Hvordan kan jeg forbanne den som Gud ikke har forbannet? Hvordan kan jeg være harm på den som Herren ikke er harm på?» «Måtte jeg dø som de rettsindige dør, og til slutt få en lagnad som de!»

Etter en ny ofring erklærte denne ugudelige profeten: «Jeg fikk jo bud om å velsigne; velsigner han, kan jeg ikke gjøre det om. Det er ingen ondskap å se i Jakob, ingen ulykke i Israel. Herren deres Gud er med dem, han hylles som konge iblant dem.» «Det er ingen som driver med spådom i Jakob, ingen som tar varsler i Israel. I rette tid blir det meldt til Jakob, til Israel hva Gud vil gjøre.» For tredje gang ble det bygd altere, og enda engang forsøkte Bileam å uttale en forbannelse. Men fra profetens uvillige lepper forkynte Guds Ånd at Herrens utvalgte skulle ha fremgang, og refset fienden for det ondskapsfulle påfunn: «Velsignet er den som velsigner deg, og forbannet den som forbanner deg.»

På den tiden var israelittene tro mot Gud, og så lenge de rettet seg etter hans lov, kunne ingen makt på jorden eller i helvete stå seg mot dem. Men forbannelsen som Bileam ikke fikk lov å uttale mot Guds folk, klarte han til slutt å bringe over dem ved å få dem til å synde. Da de overtrådte Guds bud, skilte de seg fra ham og fikk føle ødeleggerens makt.

Satan er fullstendig klar over at selv det svakeste menneske som holder seg til Kristus, er sterkere enn alle mørkets makter, og at han ville bli avvist dersom han stilte seg åpent frem. Derfor prøver han å lokke korsets stridsmenn bort fra den sterke festningen, mens han ligger på lur med sine styrker, parat til å ødelegge alle som våger seg inn på hans område. Bare når vi ydmykt stoler på Gud og retter oss etter alle hans bud, kan vi være trygge.

Uten bønn kan ingen være trygg en eneste dag eller en eneste time. Særlig bør vi be Herren om visdom til å forstå hans ord, for det åpenbarer fristerens list og de midlene vi kan motstå ham med. Satan er en mester i å sitere Bibelen. Han tolker bibelske utsagn på sin egen måte for å få oss til å snuble. Vi bør lese Bibelen med en ydmyk innstilling og aldri glemme vår avhengighet av Gud. Hele tiden må vi være på vakt mot Satans list, og stadig be i tro: «Led oss ikke inn i fristelse.»

Kapittel 33-Historiens Første Løgn

Alt i starten av slektenes historie begynte Satan å bedra menneskene. Han som hadde gjort opprør i himmelen, ville gjerne ha jordens innbyggere med i kampen mot Guds lederskap. Adam og Eva var fullkommen lykkelige så lenge de rettet seg etter Guds lov. Dette var en stadig utfordring til Satans påstand om at Guds lov førte til undertrykkelse og ikke til skapningenes beste. Dessuten mislikte han at det syndfrie paret fikk leve i så vakre og fullkomne omgivelser. Han bestemte seg for å få dem til å synde. Når han så hadde skilt dem fra Gud og fått dem i sin makt, kunne han få herredømme over jorden og etablere sitt eget rike i opposisjon til Gud.

«Dere kommer slett ikke til å dø!»

Hvis Satan hadde avslørt sin virkelige natur, ville han straks blitt avvist, for Gud hadde advart Adam og Eva mot den farlige fienden. Men han arbeidet i det skjulte og dekket over sin virkelige hensikt for bedre å kunne gjennomføre sin plan. Til dette brukte han slangen, som på den tiden var en fascinerende skapning. Slangen sa til Eva: «Har Gud virkelig sagt at dere ikke skal spise av noe tre i hagen?» Hvis Eva ikke hadde innlatt seg i samtale med fristeren, ville hun vært utenfor fare. I stedet gav hun seg i snakk med ham og ble offer for hans list. Slik blir mange fremdeles overmannet. De tviler på Guds krav og reiser innvendinger mot dem. I stedet for å rette seg etter Guds bud, godtar de menneskelige teorier som bare er kamuflasje for Satans planer.

Kvinnen svarte slangen: «Vi kan godt spise av frukten på trærne i hagen. Bare om frukten på det treet som står midt i hagen, har Gud sagt: Den må dere ikke spise av og ikke røre; ellers skal dere dø!» Da sa slangen til kvinnen: «Dere kommer slett ikke til å dø! Men Gud vet at den dagen dere spiser av frukten, vil deres øyne bli åpnet; dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt.»

Han påstod at de ville bli lik Gud. De skulle få større visdom enn før og få del i en tilværelse på et høyere plan. Eva falt for fristelsen, og hun forledet også Adam til å synde. De trodde at slangen snakket sant da den hevdet at Gud ikke mente det han sa. De mistrodde Skaperen og innbilte seg at han begrenset deres frihet, og at de kunne oppnå stor visdom og en høyere form for tilværelse hvis de overtrådte hans lov. Gud hadde sagt: «Den dagen du spiser av det, skal du dø.» Hvordan oppfattet Adam dette utsagn etter at han hadde syndet? Var det sant det som Satan hadde fått ham til å tro - at han skulle oppnå en høyere tilværelse? I så fall ville lovovertredelse gi mange goder, og Satan ville ha vist at han var menneskenes velgjører. Men Adam oppdaget at dette slett ikke var meningen med Guds dom.

Gud sa at som straff for sin synd måtte mennesket vende tilbake og bli til jord. «Av jord er du, og til jord skal du bli.»Når Satan sa at øynene deres skulle bli åpnet, var dette sant

bare i den mening at da Adam og Eva hadde vært ulydige mot Gud, fikk de se hvor dumt de hadde handlet. De fikk virkelig lære å kjenne det onde, og de smakte overtredelsens bitre frukt.

Midt i Edens hage vokste livets tre, og frukten kunne gi evig livskraft. Hvis Adam hadde vært lydig mot Gud, ville han fremdeles hatt fri adgang til dette treet og ville ha levd evig. Men da han syndet, fikk han ikke lenger spise av livets tre og ble dødens bytte. Gud sa til ham: «Av jord er du, og til jord skal du bli.» Denne dommen tilkjennegir livets totale opphør. Udødeligheten som menneskene fikk løfte om på betingelse av lydighet, mistet de på grunn av overtredelse. Adam kunne ikke gi sine ætlinger det han ikke selv eide.

Det ville ikke ha vært noe håp for den falne menneskeslekten hvis Gud ikke hadde ofret sin Sønn, og dermed gjort det mulig for menneskene å oppnå udødelighet. Mens «døden rammet alle mennesker, fordi alle syndet», førte Kristus «liv og udødelighet fram i lyset ved evangeliet». Bare gjennom Kristus kan et menneske oppnå udødelighet. Jesus sa: «Den som tror på Sønnen, har evig liv. Den som er ulydig mot Sønnen, skal ikke se livet.» Alle kan få del i dette uvurderlige gode dersom de oppfyller betingelsene. «De som utrettelig gjør det gode og søker ære, herlighet og uforgjengelighet, skal få evig liv.»

Den eneste som lovte Adam liv, selv om han var ulydig, var den store bedrageren. Slangen sa til Eva i Edens hage: «Dere kommer slett ikke til - å dø!» Dette er den første preken som noen gang er holdt om sjelens udødelighet. Men denne uttalelsen, som utelukkende bygger på Satans autoritet, lyder som et ekko fra talerstolene i kristenheten, og de fleste mennesker godtar den like villig som våre stamforeldre gjorde. Guds dom: «Den som synder, skal dø,»5 tolker man slik: «Den som synder, skal ikke dø, men leve evig.» Man må undre seg over den merkelige mangel på dømmekraft som gjør at folk har så lett for å tro det Satan sier, og så vanskelig for å tro det Gud sier.

Dersom menneskene etter syndefallet hadde fått fri adgang til livets tre, ville de ha levd evig, og synden ville blitt udødelig. Men kjeruber med flammende sverd ble satt til å «vokte veien til livets tre».6 Ikke en eneste av Adams ætt har fått lov å passere denne sperringen, og har fått spise av den livgivende frukten. Derfor finnes det ingen udødelig synder.

En falsk lære

Etter syndefallet gav Satan sine engler beskjed om å gjøre særskilte anstrengelser for å få menneskene til å tro på medfødt udødelighet. Når de hadde fått dem til å godta denne villfarelsen, ville de også få dem til å tro at synderen skulle leve i evigvarende lykke. Nå virker mørkets fyrste gjennom sine redskaper og fremstiller Gud som en hevngjerrig tyrann. Han påstår at alle som Gud misliker, havner i helvete, der de for all fremtid skal oppleve hans vrede. Der lider de ubeskrivelige kvaler og vrir seg i de uslokkelige flammene, mens Skaperen ser på med tilfredshet.

På den måten fremstiller erkefienden menneskehetens skaper og velgjører som en person med hans egne karaktertrekk. Grusomhet er djevelsk. Gud er kjærlighet, og alt det han skapte, var rent, hellig og godt inntil den store opprøreren brakte synden inn i verden. Satan er selv fienden som frister menneskene til synd og deretter ødelegger dem hvis han kan. Og når han er sikker på sitt bytte, fryder han seg over det han har fått i stand. Hvis han fikk lov til det, ville han fange hele menneskeheten i sitt garn. Om ikke Gud grep inn, ville ikke en eneste av Adams etterkommere slippe unna. På samme måte som Satan fikk makt over våre første stamforeldre, prøver han nå å få mennesker i sin makt ved å svekke deres tillit til Skaperen, så de tviler på om hans lederskap er klokt og hans lover rettvise. For å rettferdiggjøre sin egen ondskap og sitt opprør, prøver han og hjelperne hans å få det til å se ut som om Gud er enda verre enn de selv er.

Djevelen prøver å overføre sine egne grusomme egenskaper på vår himmelske Far, og gir det utseende av at han led stor urett da han ble fjernet fra himmelen fordi han ikke ville bøye seg for en så urettferdig hersker. Han lokker menneskene med den friheten de kan få under hans milde herredømme, i motsetning til det slaveriet som Herrens harde bud medfører. Slik får han mennesker til å svikte Gud. Læren om at de ugudelige skal pines med ild og svovel i et evigvarende helvete, at de som straff for de syndene de gjorde under sitt kortvarige liv på jorden, skal pines og plages så lenge Gud lever, er ikke bare i strid med all barmhjertighet og kjærlighet, men også med vår rettferdssans. Likevel er denne læren vidt utbredt og finnes fremdeles i mange kristnes trosbekjennelse.

En fremtredende teolog har uttalt: «Synet av helvetes kvaler vil forsterke de frelstes lykke i all evighet. Når de ser at andre som har samme natur som de selv og er født under samme vilkår, er havnet i en slik ulykke, mens de selv er blitt opphøyet, vil de forstå hvor heldige de er.» En annen sier det på denne måten: «Mens de fortapte gjennom endeløse tider må lide straffen for sin synd, vil røken av deres pine i evighet stige opp for de frelstes øyne. I stedet for å føle med disse ulykkelige skapningene, skal de si: Amen, halleluja! Pris Herren!»

Hvor i Bibelen finner vi en slik lære? Vil de frelste i himmelen være blottet for all medmenneskelighet og barmhjertighet eller for alminnelige menneskelige følelser? Skal de i stedet være preget av stoisk upåvirkelighet eller av barbarisk grusomhet? Slett ikke! Dette er ikke Bibelens lære. Folk med slike synspunkter kan nok være lærde og endog oppriktige, men de er blitt offer for Satans bedrag. Han får dem til å feiltolke visse uttrykk i Bibelen og gl ordene den snev av bitterhet og ondskap som kjennetegner ham selv, ikke Skaperen.

«Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø, men at han skal vende om fra sin onde ferd og leve. Vend om, vend om fra det onde livet dere fører! Hvorfor vil dere dø?» Hva vil det tjene til om vi hevder at Gud gleder seg ved synet av endeløs tortur, at han nyter å høre skrik og jammer fra lidende skapninger som han holder i

helvetes flammer? Kan disse hjerteskjærende stønn lyde som musikk i den kjærlige Guds ører?

Man påstår at når de ugudelige må pines i en tid uten ende, så viser det at Gud avskyr synden fordi den ødelegger all fred og orden i universet. Slikt lyder rett og slett blasfemisk! Som om Gud skulle forevige synden fordi han avskyr den! For etter hva disse teologene lærer, vil en fortsatt pine uten noe håp om barmhjertighet drive de ulykkelige ofrene til vanvidd. Når de lar raseriet komme til uttrykk i spott og forbannelse, øker de bare sin syndeskyld. Men Guds herlighet blir ikke større ved en slik evigvarende forøkelse av synden.

Det er umulig å forestille seg hvor mye ondt villfarelsen om evig pine har vært årsak til. Bibelens budskap, som er fullt av kjærlighet, godhet og barmhjertighet, blir formørket av overtro og preget av gru. Er det i grunnen så merkelig at mennesker frykter og avskyr den barmhjertige Skaperen, ja endog hater ham, når vi tenker på hvordan Satan har svertet hans natur? Den skremmende fremstilling av Gud som lyder fra prekestolene ut over verden, har gjort tusener, ja millioner av mennesker til tvilere og gudsfornektere.

Læren om evig pine er en av de falske dogmene som utgjør den avskyelige vinen som Babylon gir alle folkeslag å drikke.8 At kristne forkynnere skulle godta denne vranglæren og spre den fra prekestolen, er ikke til å fatte. De fikk den fra romerkirken, der de også fikk den falske sabbaten. Riktignok har fremtredende personer forkynt den, men de hadde ikke fått lys over dette slik vi har i dag. De var ansvarlige bare for det lyset som skinte på deres tid. Vi skal stå til ansvar for det lyset som skinner i våre dager. Hvis vi vender oss bort fra Guds ord og godtar falske læresetninger fordi våre forfedre forsvarte dem, blir vi rammet av dommen som ble uttalt over Babylon. Da drikker vi av hennes urene vin.

Blir alle frelst?

Mange av dem som finner læren om evigvarende pine opprørende, blir drevet til den motsatte ytterlighet. De vet at Den hellige skrift fremstiller Gud som kjærlig og barmhjertig, og de kan ikke tro at han vil sende sine skapninger ned i et evig brennende helvete. Men fordi de mener at sjelen av naturen er udødelig, ser de ingen annen mulighet enn at alle mennesker til sist blir frelst. Mange mener at advarslene i Bibelen bare har til hensikt å skremme mennesker til lydighet, og at de aldri blir oppfylt bokstavelig. Det betyr at synderen fortsatt kan leve i egenkjærlig lyst, se bort fra Guds krav og likevel vente å bli tatt til nåde. En slik lære, som regner med Guds nåde, men ser bort fra hans rettferd, tiltaler menneskenaturen og får de ugudelige til å gå enda lenger i synd.

For å vise hvordan de som påstår at alle til sist blir frelst, forvansker Bibelen for å få den til å støtte deres egne sjelsødeleggende læresetninger, er det nok å vise til deres egne uttalelser. Ved begravelsen til en ung mann som ikke var kristen, benyttet en

universalistprest denne bibelteksten om David:«Han var kommet over sorgen etter Amnons død.»

«Ofte blir jeg spurt hvordan det vil gå med dem som forlater denne verden i sin synd,» uttalte han videre, «de som kanskje dør i beruset tilstand eller med blodflekker på klærne fra en forbrytelse, eller som denne unge mannen døde, uten å være en bekjennende kristen og uten å ha opplevd kraften i den kristne tro. Vi har bare Bibelen å ty til og den løser dette store problemet for oss. Amnon var en stor synder. Han var uomvendt, drakk seg full og ble drept. David var en Guds profet. Han må ha vært klar over om Amnon skulle få det godt eller ille i det neste liv. Hvordan kom hans følelser til uttrykk? 'Etter hvert holdt kongen opp å bære nag til Absalom. For han var kommet over sorgen etter Amnons død.'

Hva kan vi så lære av dette? At David ikke trodde på noen endeløs pine! Slik oppfatter vi det. Her finner vi et avgjørende bevis til støtte for den mer tiltalende, mer opplyste og mer humane tanke at alle til slutt skal oppleve renhet og fred. Han fant trøst i tanken om at sønnen var død. Hvorfor? Fordi han med profetisk blikk så inn i en strålende fremtid der sønnen var langt borte fra alle fristelser, fri fra last og renset for synd. Etter at han var blitt tilstrekkelig hellig og opplyst slapp han inn i kretsen av henfarne jublende ånder.

Davids eneste trøst var at den kjære sønnen som var tatt bort fra synd og lidelse, nå hadde gått dit hvor Den Hellige Ånd ville opplyse hans formørkede sinn, og der han ville få kjennskap til himmelens visdom og lykkelig erfare den udødelige kjærlighet. Med en helliggjort natur ville han der nyte den himmelske arv med dens hvile og glede. Det jeg her har sagt, viser at vi ikke kan gjøre noe her i livet for å oppnå himmelens salighet. Den avhenger verken av en sinns forandring her i tiden eller av vår tro og bekjennelse.»

Slik gjør en forkynner seg til talsmann for den falske påstanden slangen kom med i Edens hage: «Dere kommer slett ikke til å dø!» «Den dagen dere spiser av frukten, vil deres øyne bli åpnet; dere vil bli som Gud.» Han sier at endog de verste syndere - mordere, tyver, ekteskapsbrytere - etter døden blir beredt til å gå inn til den evige salighet.

Hva bygger så denne forkynneren på? Jo, på en enkelt setning om at David gav seg inn under forsynets ledelse. Han lengtet etter å treffe Absalom, «for han var kommet over sorgen etter Amnons død». Da tiden hadde mildnet den bitre sorgen, var han ikke lenger så opptatt av den døde sønnen, men tenkte mer på ham som levde og som hadde rømt av frykt for den rettferdige straffen som ventet ham.

Dette skal altså bevise at den fordrukne Amnon, som hadde gjort seg skyldig i blodskam, fikk komme til herlighetens boliger i dødsøyeblikket for å bli renset og beredt til å omgås syndfrie engler! En hyggelig fabel, må man si, og den er vel egnet til å tilfredsstille menneskenaturen. Det er Satans egen lære, og den er virkningsfull. Er det til å undres over at ondskap florerer, når den slags blir forkynt?

Fremgangsmåten til denne falske læreren er typisk for mange. De trekker noen få bibelord ut av en sammenheng som i mange tilfeller sier det motsatte av den tolkningen de legger i den. Slike løsrevne tekster blir fordreid og brukt som bevis for læresetninger som ikke har basis i Guds ord. Det som er fremført som bevis for at den fordrukne Amnon er i himmelen, er en påstand som motsies av Bibelens tydelige ord om at ingen drukkenbolt skal arve Guds rike.10 Slik er det at tvilere, vantro og skeptikere gjør sannhet til løgn. Og mange blir bedratt av slike spekulasjoner og dysset i en trygghetens søvn som passer menneskenaturen.

Hvis det var sant at menneskesjelen ved døden gikk direkte til himmelen, kunne man gjerne ønske seg døden fremfor livet. Denne oppfatning har fått mange til å gjøre slutt på sin jordiske tilværelse. Når vanskeligheter, bekymring og skuffelse overmanner dem, kan det ofte være en lett sak å kutte den skjøre livstråden og sveve inn i den evige verdens salighet.

De ugudeliges skjebne

I sitt ord har Gud gjort det klart at han vil straffe dem som overtrer hans lov. De som innbiller seg at han er for barmhjertig til å øve rettferdighet mot syndere, behøver bare å kaste et blikk på Golgatas kors. At Guds syndfrie Sønn måtte dø, viser at «syndens lønn er døden», og at ethvert brudd på Guds lov medfører rettferdig straff.

Den syndfrie Kristus ble gjort til synd for menneskene. Han bar skylden for overtredelse, og måtte tåle at Faderen skjulte seg for ham til hans hjerte brast og han døde. Dette store offeret ble gitt for at syndere skulle bli frelst. Ikke på noen annen måte kunne menneskene unngå straffen for synd. Enhver som avslår å få del i forsoningen som kostet så mye, må selv ta syndens skyld og straff.

La oss se hva mer Bibelen forteller om de gudløse og ubotferdige som universalistpresten plasserer i himmelen som hellige, lykkelige engler. «Den som tørster, vil jeg la drikke av kilden med livets vann for intet.» Dette løftet er bare for dem som tørster. Bare de som vet at de trenger livets vann og som søker etter det på bekostning av alt annet, vil få det. «Den som seirer, skal få dette i arv, og jeg skal være hans Gud, og han skal være min sønn.»Også her er betingelsene gitt. Om vi skal arve alle ting, må vi kjempe imot synden og seire over den.

Herren sier gjennom profeten Jesaja: «Si at det går den rettferdige vel. ... Ve den ugudelige! Ham går det ille; han får igjen for det han har gjort.» Og vismannen sier at «det går de gudfryktige godt, de som har age for Gud. Men den ugudelige har ingen medgang.» Til synderen sier Paulus at han samler seg opp «vrede som skal komme over deg på vredens dag, når Gud åpenbarer sin rettferdige dom. Han skal lønne enhver etter det han har gjort. ... Trengsel og angst skal komme over hvert menneske som gjør det onde.»

«For dere skal vite at ingen som driver hor, lever i umoral eller er pengegrisk og altså dyrker en avgud, skal få del i Guds og Kristi rike.» «Legg vinn på å leve i fred med alle og

strev etter helliggjørelse, for uten helliggjørelse skal ingen se Herren.» «Salige er de som vasker sine klær, så de får rett til å spise av livets tre og gå gjennom portene inn i byen. Men utenfor er hundene og trollmennene og de som driver hor, drapsmennene, avgudsdyrkerne og alle som elsker løgn og taler løgn.»

Gud har fortalt menneskene om sin karakter og hvordan han behandler synd. «Herren, Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet! Han lar sin miskunn vare i tusen slektsledd; han tilgir synd og skyld og brott. Men han lar ikke den skyldige slippe straff.» «Alle ugudelige utrydder han.» «Alle brottsmenn går til grunne, de gudløse har ingen fremtid.»Gud vil bruke sin makt og myndighet for å stanse opprøret. Likevel vil alle utslag av gjengjeldende rettferdighet være i fullkommen samsvar med hans barmhjertighet, langmodighet og godhet.

Villig lydighet bringer lykke

Gud tvinger ikke viljen eller dømmekraften hos noe menneske. Han er ikke interessert i en slavisk lydighet. Han vil at hans skapninger skal elske ham fordi han er verd deres kjærlighet, og lyde ham fordi de kan verdsette hans visdom, rettvishet og godhet. Alle som er i stand til å verdsette disse egenskapene, elsker ham fordi de er tiltrukket av ham og beundrer hans karaktertrekk.

Den vennlighet, barmhjertighet og kjærlighet som Frelseren forkynte og viste i sitt liv, er et uttrykk for Guds vilje og vesen. Kristus har selv sagt at han ikke forkynte noe som han ikke hadde mottatt fra sin Far. Guds lederskap er i fullkommen harmoni med den oppfordring Frelseren gav: «Elsk deres fiender.» Når Gud utøver rettvishet overfor de ugudelige, er det til gagn for universet og endog for dem som blir hjemsøkt av straffedommen. Han ville gjøre dem lykkelige dersom det kunne skje i samsvar med lovene for hans styresett og hans egen rettvishet.

Han omgir dem med beviser på sin kjærlighet, underviser dem om sin lov og tilbyr dem sin barmhjertighet. Men de forakter hans godhet, bryter hans lov og avviser hans nåde. Mens de hele tiden tar imot hans gaver, vanærer de giveren. De vil ikke ha noe med Gud å gjøre fordi de vet at han avskyr deres synd. Herren bærer lenge over med deres ondskap, men til slutt kommer øyeblikket da deres skjebne blir avgjort. Vil han da tvinge disse opprørerne over på sin side? Vil han true dem til lydighet?

De som har valgt Satan til leder og gitt seg inn under hans kontroll, er ikke beredt til å stille seg frem for Gud. Stolthet, bedrag, villskap og grusomhet har satt sitt preg på deres karakter. Kan de få adgang til himmelen og gjennom evigheten være sammen med dem som de foraktet og hatet på jorden? Sannhet kan aldri passe for en løgner. Ydmykhet vil ikke tilfredsstille selvgodhet og stolthet. Renhet betyr ikke noe for den utuktige. Uselvisk kjærlighet tiltaler ikke den egenkjærlige. Hvilke gleder kunne himmelen by dem som bare er opptatt av materielle og selviske interesser?

Kan de som har levd i opprør mot Gud, plutselig omplasseres til himmelen og erfare den opphøyede, hellige og fullkomne tilværelsen der hver eneste skapning er fylt med kjærlighet, der hvert ansikt stråler av glede og der henrivende musikk og klangfulle toner lyder til ære for Gud og Lammet? Fra ham som sitter på tronen, veller en uopphørlig strøm av lys ut over de frelste. Kan de som ikke bryr seg om Gud, sannhet og hellighet, blande seg med den himmelske skaren og ta del i deres lovsang? Kan de tåle synet av Guds og Lammets herlighet? Det er umulig.

De fikk mange års nådetid for å utvikle en karakter som passet for himmelen. Men de brydde seg ikke om å eie renhet, og de lærte aldri himmelens språk. Nå er det for sent. Et liv i opprør mot Gud har gjort dem uskikket til å leve i himmelen. Renheten, helligheten og freden der ville bare være en lidelse, og Guds herlighet ville være en fortærende ild. De ville lengte bort fra dette hellige stedet. De ville heller bli tilintetgjort enn å være i nærheten av ham som døde for å frelse dem. De ugudelige har valgt sin egen skjebne. De har selv valgt å være utenfor. Og fordi Gud er rettvis og barmhjertig, oppfyller han deres ønske.

Guds barmhjertighet

Likesom storflommen på Noahs tid, er ilden på den ytterste dag en domsakt der Gud forkynner at de ugudelige nå er uten håp. De vil ikke anerkjenne hans myndighet. Viljen er vant til opprør, og når livet tar slutt, er det for sent å vende tankestrømmen i motsatt lei. Det er for sent å snu om fra overtredelse til lydighet, fra hat til kjærlighet. Da Gud sparte drapsmannen Kain, gav han verden et eksempel på hva som skjer når synderen får leve og fortsette sin ville ferd. Kains ord og eksempel ledet mange av etterkommerne til synd. «Menneskenes ondskap var stor på jorden. Alle tanker som rørte seg i deres hjerter, var onde dagen lang.» «Jorden ble stadig verre i Guds øyne; den ble full av lovløshet.»

Av medlidenhet med verden utslettet Gud dens onde innbyggere på Noahs tid. Av samme grunn ødela han de moralsk fordervede innbyggerne i Sodoma. Gjennom Satans forførende innflytelse oppnår ugudelige mennesker sympati og beundring, og får derfor hele tiden andre til å gjøre opprør. Slik var det på Kains og Noahs tid og da Abraham og Lot levde. Slik er det også i dag. Det er i barmhjertighet overfor universet at Gud til sist utrydder dem som forkaster hans nåde.

«Syndens lønn er døden, men Guds nådes gave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.» De rettferdige skal arve livet, men døden er de ugudeliges lodd. Moses sa til Israel: «I dag har jeg lagt fram for deg livet og det gode og døden og det vonde.»Døden som her er nevnt, er ikke den som ble forkynt for Adam, for hele menneskeheten lider straffen for hans synd. Det er «den annen død», kontrasten til det evige liv.

Fordi Adam syndet, må hele menneskeslekten dø. Alle uten unntak går i graven. Men takket være Guds frelsesplan skal alle en gang stå opp fra graven. «Rettferdige og urettferdige... skal stå opp fra de døde,» «for likesom alle dør på grunn av Adam, skal alle få

liv ved Kristus». Men Bibelen skjelner mellom de to grupper av mennesker som står opp. «Alle de som er i gravene, skal høre hans røst. De skal komme fram, og de som har gjort det gode, skal stå opp til livet, men de som har gjort det onde, skal stå opp til dom.» De som blir funnet verdige til å stå opp til liv, er salige og hellige. «Over dem har den annen død ingen makt.» Men de som ikke ved anger og tro har fått tilgivelse, må ta straffen for overtredelse - «syndens lønn».17

Straffen er ikke ens for alle, for de blir dømt «etter sine gjerninger». Men det endelige utfall er den annen død. Fordi Guds rettvishet og barmhjertighet gjør det umulig for ham å frelse synderen i hans synd, tar han fra ham det liv som han ved sine overtredelser har forspilt, og som han ikke har vist seg verdig til.

En av Bibelens forfattere skriver: «Om en liten stund er den ugudelige borte; ser du etter på hans sted, så er han der ikke.» En annen sier: «De skal... bli som om de aldri hadde vært til.»Dekket med skam forsvinner de i håpløs og evig glemsel. Slik blir synden fjernet, sammen med all den smerte og ødeleggelse som den har vært årsak til. David sier: «Du... gjorde ende på de onde og utslettet deres navn for evig.» Idet apostelen Johannes skuer inn i evigheten, hører han en mektig lovsang uten en eneste mislyd, der hver skapning i himmelen og på jorden lover Gud.19 Da finnes det ingen fortapte mennesker som spotter Gud mens de vrir seg i endeløs pine. Ingen ulykkelige skapninger i helvete vil blande sine skrik med de frelstes sang.

Bak dødens port

Læren om bevissthet i døden grunner seg på den fundamentale villfarelsen at mennesket er udødelig i seg selv. I likhet med læren om evig pine kommer også dette dogmet i konflikt med Bibelens utsagn, med vår fornuft og med våre medmenneskelige følelser.

Det er en utbredt oppfatning at de frelste er i himmelen og vet om alt som skjer på jorden, særlig hvordan det går med venner som de etterlot. Men hvordan kan det være til glede for de døde å vite om de levendes vanskeligheter, være vitne til de synder som deres kjære begår, og se dem lide under livets sorger, skuffelser og kvaler? Hvordan skal de som er i himmelen og våker over sine venner på jorden, kunne nyte himmelens salighet? Hvor opprørende er ikke den tanke at når et uomvendt menneske dør, blir sjelen overlatt til helvetes luer! For en grenseløs lidelse det må være for dem som ser sine venner gå uforberedt i graven og inn i en evighet av smerte og synd! Denne forferdelige tanken har drevet mange til vanvidd.

Hva lærer Guds ord om dette? David sier at mennesket er uten bevissthet i døden. «Når de utånder, blir de til jord igjen, da er det forbi med deres planer.» Salomo er inne på det samme: «De levende vet at de skal dø, men de døde vet slett ingen ting. ... Deres kjærlighet, hat og misunnelse er det slutt med for lenge siden. Aldri i evighet skal de få del i alt det som

skjer under solen.» «For i dødsriket, som du går til, er det verken arbeid eller plan, verken kunnskap eller visdom.»

Da Kong Hiskia fikk som bønnesvar at hans liv skulle bli forlenget med femten år, fremførte den takknemlige kongen en lovsang til Gud for hans store barmhjertighet. I denne sangen nevner han grunnen til sin glede: «Dødsriket priser deg ikke, ingen døde lovsynger deg. De som er gått i graven, venter ikke på din trofasthet. De levende er det som priser deg, slik jeg gjør det i dag.»

Mange teologer i vår tid hevder at de rettferdige døde har gått inn til herligheten der de priser Gud med en udødelig røst. Men Hiskia så ikke noen herlighet i døden. Han er helt på linje med det som står i Salmene: «Blant de døde er det ingen som tenker på deg. Hvem priser vel deg i dødsriket?» «De døde priser ikke Herren, det gjør ingen av dem som stiger ned i stillheten.»

Oppstandelseshåpet

På pinsedagen forkynte Peter at David «døde og ble begravet, og den dag i dag har vi hans grav hos oss». «For David for ikke opp til himmelen.»Det faktum at David blir i graven til oppstandelsen, viser at de rettferdige ikke går til himmelen når de dør. Bare gjennom oppstandelsen og fordi Kristus har oppstått, skal David til sist få en plass ved Guds høyre hånd.

Paulus sa det slik: «Hvis døde ikke står opp, er jo heller ikke Kristus stått opp. Men hvis Kristus ikke er stått opp, da er deres tro uten mening, og dere er fremdeles i deres synder. Da er også de fortapt som er døde i troen på Kristus.»Hvis de rettferdige gjennom fire tusen år var gått direkte til himmelen da de døde, hvordan kunne da Paulus si at dersom det ikke er noen oppstandelse, «er også de fortapt som er døde i troen på Kristus»? Det ville ikke være nødvendig med noen oppstandelse.

Om de dødes tilstand uttalte den engelske martyren Tyndale: «Jeg innrømmer åpent at jeg ikke er overbevist om at de allerede opplever den herlighet som Kristus har, eller som Guds engler opplever. Dette er heller ikke noen trosartikkel for meg. Hvis så var, ville forkynnelsen av legemets oppstandelse være meningsløs.»

Det er et uomtvistelig faktum at håpet om evig salighet fra dødsøyeblikket har resultert i at mange ignorerer Bibelens lære om oppstandelsen. Om dette skrev dr. Adam Clarke: «Det synes som om læren om oppstandelsen betydde langt mer for de første kristne enn tilfellet er i dag. Hva kan årsaken være? Dette var noe apostlene stadig fremholdt, og det oppmuntret de troende til flid, lojalitet og begeistring. Men det blir sjelden nevnt av deres arvtagere i dag. Apostlene forkynte det, og de første kristne trodde. Vi forkynner det, og de som hører, tror. Ikke noe lærepunkt blir sterkere fremhevet i evangeliene, men ikke noe blir mer forsømt i forkynnelsen i vår tid.»

Dette har ført til at sannheten om oppstandelsen nesten er tapt helt av syne i kristenheten. En fremtredende religiøs forfatter skriver i sin kommentar til l Tess 4,13-18: «Som en virkelig kilde til trøst foretrekker vi læren om de rettferdiges velsignede udødelighet fremfor den tvilsomme læren om Herrens annet komme. Når vi dør, opplever vi Herrens komme. Dette venter vi på og ser frem til. De døde har allerede gått inn i herligheten. De venter ikke på at basunen skal signalisere dom eller salighet.»

Da Jesus skulle forlate disiplene, sa han ikke at de snart skulle komme til ham. Men han sa: «Jeg går for å gjøre i stand et sted for dere. Og når jeg er gått bort og har gjort i stand et sted for dere, vil jeg komme tilbake og ta dere til meg.» Apostelen Paulus skrev: «Da skal Herren selv stige ned fra himmelen. Og de som døde i troen på Kristus, skal først stå opp. Deretter skal vi som er blitt tilbake og fremdeles lever, sammen med dem bli rykket opp i skyene, i luften, for å møte Herren. Og så skal vi være sammen med Herren for alltid. Trøst da hverandre med disse ord!»

Hvilken kontrast det er mellom disse trøstefulle ordene og de uttalelsene universalistpresten kom med! Han trøstet de sørgende med en forsikring om at når en person døde, ville englene ta imot ham, uansett hvor syndig han måtte ha vært. Paulus derimot henviste sine trosfeller til Herrens fremtidige gjenkomst da gravens lenker skal brytes og «de som døde i troen på Kristus», skal stå opp til evig liv.

En tid for dom

Ingen kan få en plass i Guds rike før deres sak er blitt undersøkt og deres karakter og livsløp vurdert av Gud. Alle skal bli dømt etter det som er skrevet i bøkene, og bli lønnet etter sine gjerninger. Denne dommen foregår ikke ved døden. Legg merke til hva Paulus sier: «Han har fastsatt en dag da han skal dømme verden med rettferdighet, og har til dette bestemt en mann. Det har han gjort troverdig for alle ved å oppreise ham fra de døde.»Her sier apostelen tydelig at en bestemt dag i fremtiden er fastsatt da dommen over verden skal finne sted.

Judas sier om den samme tiden: «De engler som ikke tok vare på sitt høye verv, men forlot sin egen bolig, dem holder han bundet i mørke med evige lenker til dommen på den store dag.» Og han siterer Enoks utsagn: «Se, Herren kommer med sine hellige engler i tusentall for å holde dom over alle.» Johannes forteller at han «så de døde, både store og små: De stod foran tronen, og bøker ble åpnet. ... Og de døde ble dømt etter det som stod skrevet i bøkene».28

Hva er hensikten med en dom i fremtiden hvis de døde allerede er i himmelen eller i helvete? Guds ord om disse viktige spørsmål er hverken utydelig eller selvmotsigende. Vanlige mennesker kan forstå det. Men hvilket oppriktig menneske kan se noen fornuft eller rettferdighet i den gjengse oppfatning? Skal de rettferdige, etter at de kanskje har vært i Guds rike i årtusener, høre disse oppløftende ordene når deres sak er blitt undersøkt i

dommen: «Det er bra, du gode og tro tjener. ... Kom inn til gleden hos din herre!» Blir de ugudelige kalt opp fra pinestedet for å høre all jordens dommer si: «Gå fra meg, dere som er forbannet, bort til den evige ild»?29 Det er en hån mot Gud, en skammelig anklage mot hans visdom og rettvishet!

Teorien om sjelens udødelighet var en av de falske læresetninger som romerkirken lånte fra hedenskapet og innførte i kristendommen. Luther satte den i klasse med de «uhyrlige fabler som er en del av den romerske søppelhaug av pavebrev». I en kommentar til Salomos ord om at de døde slett ingen ting vet, sier han: «Her har vi igjen en tekst som viser at de døde ikke har noen... følelse. For i dødsriket er det hverken arbeid eller plan, hverken kunnskap eller visdom. Salomo mener at de døde sover og slett ikke merker noe. For de døde ligger der og teller hverken dager eller år. Men når de blir vekket opp, vil det være som om de bare hadde sovet et øyeblikk.»

I Den hellige skrift står det ikke noe om at de rettferdige får sin lønn når de dør, eller at de ugudelige da får sin straff. Patriarkene og profetene har aldri uttalt noe slikt. Heller ikke Kristus og apostlene har antydet noe i den retning. Bibelen sier klart at ingen går til himmelen i dødsøyeblikket. Den sier at de sover til oppstandelsen. På den dagen da «sølvsnoren slites og gullskålen brister», opphører menneskets tanker. De som går ned i graven, er tause. De har ikke lenger del i det som skjer under solen.31

Salige ro for de rettferdige som er lagt til hvile! Enten tiden er kort eller lang, føles den bare som et øyeblikk. De døde sover. De blir vekket opp av Guds basun til en herlig udødelig het. «For basunen skal lyde, de døde skal stå opp i uforgjengelighet. ... Og når det skjer, og dette forgjengelige og dødelige er blitt kledd i uforgjengelighet og udødelighet, da oppfylles det som står skrevet: Døden er oppslukt, seieren vunnet.»

Når de blir kalt ut av sin dype søvn, begynner de å tenke nettopp der hvor de sluttet. Det siste de merket, var dødens smerte. Deres siste tanke var at de nå skulle være i dødsrikets vold. Når de våkner, kommer deres første tanke til uttrykk i det triumferende ropet: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?»

Kapittel 34 - Kan de Levende Samtale med de Døde?

Den gjerning englene utfører og som Bibelen forteller om, er en kilde til trøst og oppmuntring for alle Kristi etterfølgere og betyr mye for dem. Men den gjengse teologi har tilslørt og forvrengt Bibelens lære om dette. Læren om medfødt udødelighet, som stammer fra hedensk filosofi og ble innført i kristendommen i den mørke tidsperioden under det store frafallet, har fortrengt den sannhet som Bibelen så tydelig lærer, at «de døde vet slett ingen ting».

Mange tror at «ånder i Guds tjeneste, som sendes ut for å være til hjelp for dem som skal få frelsen», er døde menneskers ånder. Dette til tross for Bibelens klare utsagn om englenes eksistens og deres engasjement i menneskenes historie før noen enda var blitt dødens offer.

Et farlig bedrag

Læren om at mennesket er bevisst i døden, og særlig troen på at de dødes ånder vender tilbake for å tjene de levende, har åpnet veien for vår tids spiritisme. Dersom de døde kan komme i kontakt med Gud og englene og få del i en kunnskap som langt overgår den de hadde før, hvorfor skulle de da ikke komme tilbake til jorden og informere og undervise dem som lever? Hvis det er slik som mange teologer hevder, at døde menneskers ånder holder øye med sine venner på jorden, hvorfor skulle de da ikke ha lov til å søke kontakt med dem og advare dem mot det onde eller trøste dem i sorgen? Hvordan kan de som tror at mennesket er bevisst i døden, avvise det de oppfatter som guddommelig lys som herliggjorte ånder kommer med?

Dette kontaktleddet blir betraktet som hellig, og Satan virker gjennom det for å nå sine mål. De falne englene som lyder ham, opptrer som sendebud fra åndeverdenen. Mørkets fyrste later som om han formidler kontakt mellom de levende og de døde, og øver på den måten sin trolldomsmakt over dem. Han er i stand til å vise seg for mennesker i en skikkelse som ligner deres døde venner. Etterligningen er fullkommen. De kjente trekk, ordene og stemmen blir imitert forbausende nøyaktig. Mange blir trøstet når de hører at deres kjære er i himmelen, og uten å ane noen fare lytter de til «ånder som fører vill, og til lærdommer som stammer fra onde makter».

Når de er blitt forledet til å tro at de døde virkelig kommer tilbake for å samtale med dem, får Satan det til å se ut som om de som gikk uforberedt i graven, virkelig viser seg. De påstår at de er lykkelige i himmelen, og at de endog har en høy status der. Villfarelsen om at det ikke er noen forskjell på de rettferdige og de ugudelige, blir dermed forkynt vidt og bredt. Disse angivelige gjestene fra åndeverdenen kommer av og til med advarsler og

oppfordringer som viser seg å være riktige. Når de så har vunnet tiltro, forkynner de læresetninger som direkte undergraver troen på Bibelen. Mens de later til å ha stor interesse for sine jordiske venners ve og vel, lurer de inn farlige villfarelser.

At de delvis taler sant og til tider kan forutsi begivenheter, gir deres utsagn et preg av troverdighet. Folk flest tar imot de falske læresetningene og tror dem like fullt og fast som om de var de helligste sannheter i Bibelen. De overser Guds lov, forakter hans Ånd og ringeakter paktens blod. Disse åndene fornekter Kristi guddom og stiller endog Skaperen på like fot med dem selv. I ny forkledning fortsetter den store opprøreren å kjempe mot Gud. Krigen begynte i himmelen og har fortsatt på jorden i nesten seks tusen år.

Overnaturlige foreteelser

Mange prøver å bortforklare de spiritistiske foreteelsene ved å påstå at det bare er bløff og bedrag. Men selv om det foregår mye svindel, har det ofte skjedd oppsiktsvekkende utslag av overnaturlige krefter. De mystiske bankelyder som vår tids spiritisme begynte med, skyldtes ikke menneskelig list og smarthet, men ble satt i scene av onde engler som på den måten innførte et av de mest effektive og sjelsødeleggende bedrag.

Mange blir ført vill fordi de tror at spiritismen bare er et menneskelig bedrag. Når de så står overfor manifestasjoner som ikke har noen naturlig forklaring, blir de narret til å tro at det er utslag av guddommelig makt. Disse menneskene overser Bibelens ord om de mirakler som djevelen og hans redskaper gjør. Det var demoniske makter som hjalp faraos spåmenn til å etterligne Guds verk. Paulus sier at forut for Kristi gjenkomst vil det skje lignende åpenbaringer av Satans makt. Da skal Satan opptre «med stor makt og med under og falske tegn. Med all slags urett forfører han dem som går fortapt».

Når Johannes forteller om den undergjørende kraft som skal vise seg i den siste tid, sier han: «Det gjør store under, lar til og med ild falle ned fra himmelen på jorden, like for øynene på folk. Det forfører dem som bor på jorden, med de tegn det får makt til å gjøre i dyrets tjeneste.»Her er det ikke tale om svindel. Folk blir bedratt av de miraklene djevelens redskaper har makt til å gjøre, ikke det de bare gir seg ut for å gjøre.

Spiritismen appellerer til sansene

Mørkets fyrste som så lenge har brukt sin overlegne intelligens i bedragersk hensikt, er smart nok til å avpasse fristelsene for alle slags mennesker og situasjoner. Overfor dannede og kultiverte personer legger han vekt på de mer artistiske og intellektuelle sider ved spiritismen. Slik klarer han å bedra mange. Apostelen Jakob har dette å si om den visdommen spiritismen representerer: «En slik visdom kommer ikke ovenfra, men er jordisk, rent menneskelig, ja, djevelsk.»Men den store bedrageren skjuler dette når det tjener hans hensikt best.

Han som under fristelsen i ødemarken kunne stille seg frem for Kristus i serafers stråleglans, kommer til menneskene i den mest tiltalende skikkelse - som en lysengel. Ved hjelp av åndrike talemåter appellerer han til fornuften. Ved å benytte fascinerende kulisser stimulerer han fantasien, og han trollbinder følelsene ved sin gripende omtale av kjærlighet og barmhjertighet. Han egger til luftig fantasiflukt og får folk til å bli så stolte over sin egen visdom at de forakter den evige Gud. Denne mektige skapningen som kunne ta verdens frelser med opp på et høyt fjell og vise ham alle verdens riker og deres herlighet, vil by frem fristelsene slik at det besnærer alle som ikke er beskyttet av Guds makt.

Satan bruker de samme metoder overfor mennesker i dag som han brukte overfor Eva i Edens hage. Han bruker smiger, stimulerer trangen hos dem til å oppnå forbudt kunnskap og tenner lysten til selviske ambisjoner. Han hadde selv gitt næring til slike tilbøyeligheter, og det førte til hans fall. Nå tar han sikte på å ødelegge hele menneskeheten med de samme metodene. «Dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt,» sier han.

Spiritismen lærer «at mennesket er i stadig utvikling, at det fra fødselen av er skjebnebestemt til en evigvarende utvikling mot det guddommelige». Og videre: «Enhver må dømme seg selv, ikke andre.» «Dommen vil bli rettferdig fordi det er selvet som dømmer. ... Tronen er i ditt eget indre.» En spiritistrepresentant uttalte da den «spiritualistiske bevissthet» våknet i ham: «Mine medmennesker var alle syndfrie halvguder.» En annen forkynte: «Enhver rettvis og fullkommen skapning er Kristus.»

Satan har fornektet den evige Guds fullkommenhet og rettvishet, han som alene har krav på tilbedelse, og tilsidesatt hans lov som er den fullkomne norm for menneskets liv. I stedet har han fremhevet menneskets syndige, fordervede natur som det eneste mål for tilbedelse, den eneste regel i dommen og det eneste karaktermønster. Dette er en utvikling som fører nedover, ikke oppover.

Det er en lov som gjelder både vårt mentale og åndelige liv, at vi blir forandret av det vårt sinn dveler ved. Sinnet blir gradvis preget av de ting det er opptatt av. Det vil ligne det som er gjenstand for vår interesse og beundring. Vi kan aldri nå høyere enn vårt mål for renhet, godhet eller sannhet. Dersom selvet er vårt høyeste ideal, vil vi aldri nå høyere. Vi vil snarere synke dypere og dypere. Bare Guds nåde kan løfte et menneske opp. Blir vi overlatt til oss selv, bærer det uvilkårlig nedover. Overfor de nytelsessyke og dem som hengir seg til sanselighet og fornøyelseslyst, opptrer spiritismen mindre raffinert enn overfor de mer kultiverte og intellektuelle. I dens primitive form finner de det som passer til deres interesser og tilbøyeligheter. Satan studerer hvert svakhetstegn i menneskenaturen. Han legger merke til de synder som den enkelte er tilbøyelig til å begå, og sørger for at det ikke skorter på anledninger til å tilfredsstille de onde tilbøyelighetene. Han frister mennesker til å overdrive det som i seg selv er tillatt. Ved å få dem til å vise mangel på måtehold, svekker han dem både fysisk, åndelig og moralsk.

Satan har ødelagt og ødelegger fremdeles mange mennesker ved å få dem til å gi etter for lidenskapene, og brutaliserer dermed hele menneskets natur. På toppen av det hele kunngjør han gjennom åndene at «sann viten plasserer mennesket over loven», at «alt som er, er riktig», at «Gud ikke fordømmer noen», og at «alle synder man begår, er uskyldige».

Slik blir folk forledet til å tro at begjær er den høyeste lov, at frihet er det samme som tøylesløshet og at mennesket bare er ansvarlig overfor seg selv. Er det da til å undres over at last og korrupsjon utfolder seg overalt. Folk er mer enn villige til å godta læresetninger som gir dem frihet til å gjøre det de har lyst til. Selvbeherskelsens tøyler slappes, og sinnets og sjelens krefter blir kontrollert av dyriske tilbøyeligheter. Satan fryder seg over å kunne fange tusener av kristendomsbekjennere i sitt garn.

Forbudte kontakter

Men ingen behøver å bli bedratt av spiritismens falske påstander. Gud har gitt verden tilstrekkelig lys til å oppdage faren. Vi har allerede sett at den teorien som danner grunnlaget for spiritismen, strider mot Bibelens tydeligste utsagn. Guds ord forteller at de døde vet slett ingen ting, at det er forbi med deres tanker, og at de ikke mer har noen del i det som skjer under solen. De kjenner ikke til gledene eller sorgene som møter deres nærmeste på jorden.

Dessuten har Gud uttrykkelig forbudt all såkalt forbindelse med de dødes ånder. I det gamle Israel var det noen som, i likhet med spiritistene i vår tid, påstod at de hadde forbindelse med de døde. Men Bibelen sier at «gjenferd og spådomsånder» som disse overnaturlige vesener ble kalt, er «demoniske ånder». Å søke kontakt med åndeverdenen var en styggedom som var forbudt under dødsstraff.

Ordet trolldom vekker bare forakt nå til dags. Påstanden om at mennesker kan få kontakt med onde ånder, oppfattes som en myte fra den mørke middelalder. Men spiritismen har hundretusener, ja millioner av tilhengere. Den har fått innpass i vitenskapelige kretser, trengt seg inn i kristenheten og er blitt godt mottatt av lovgivende myndigheter og endog ved kongelige hoff. Dette gigantiske bedrag er ikke annet enn en gjenopplivelse i ny forkledning av de trolldomskunster som ble fordømt og forbudt i gammel tid.

Selv om det ikke var noe annet som avslørte spiritismens virkelige innhold, burde det være nok for den kristne at disse åndene ikke gjør forskjell på rettferd og synd, på de reneste og mest edelmodige av Kristi sendebud og de mest fordervede av Satans tjenere. Ved å hevde at de mest lastefulle mennesker er opphøyd i himmelen, sier Satan til verden: «Det betyr ikke noe hvor onde dere er, og om dere tror eller ikke tror på Gud og Bibelen: Lev som dere lyster. Himmelen er deres hjem.» Spiritismens talsmenn sier faktisk: «Den som gjør ondt, er i virkeligheten god, og Gud er tilfreds med ham. Hvor er den Gud som dømmer?» Men Bibelen sier: «Ve dem som kaller det onde godt og det gode ondt, som gjør mørke til lys og lys til mørke.»

De «apostler» som disse løgnaktige ånder gir seg ut for å være, motsier det som de virkelige apostlene skrev under inspirasjon av Den Hellige Ånd mens de levde. De fornekter Bibelens guddommelige opprinnelse og fjerner dermed grunnlaget for den kristnes håp og slukker det lyset som viser vei til himmelen. Satan får verden til å tro at Bibelen bare er oppspinn eller i beste fall en bok som passet i menneskeslektens barndom. Nå behøver man ikke ta den på alvor, men kassere den som foreldet. Og han fremhever spiritistiske manifestasjoner på bekostning av Guds ord. Dette middel behersker han helt og holdent, og gjennom det kan han få verden til å tro hva han vil. Den boken som skal dømme ham og hans tilhengere, skyver han ut i mørke, akkurat der han vil ha den, og verdens frelser reduserer han til et ganske alminnelig menneske.

På samme måte som vaktsoldatene ved Jesu grav spredte det usanne rykte som prestene og de eldste la i munnen deres for å motbevise hans oppstandelse, prøver de som tror på spiritistiske manifestasjoner, å få det til å se ut som om det ikke skjedde noe mirakuløst i Jesu liv. Etter at de slik har forsøkt å skyve Jesus i bakgrunnen, fokuserer de oppmerksomheten på sine egne mirakler og hevder at de langt overgår det Kristus gjorde.

Moderne spiritisme

Riktignok har spiritismen etter hvert endret form. Den opptrer i en mer kristelig forkledning, mens den skjuler noen av sine mest usympatiske trekk. Men det som den gjennom mange år offentlig har gitt uttrykk for både i skrift og tale, avslører dens virkelige natur. Disse læresetningene kan hverken benektes eller skjules.

Men til tross for at spiritismen nå viser et nytt ansikt, har den ikke krav på større toleranse enn tidligere. Den er tvert imot enda farligere fordi bedraget er så listig. Mens den tidligere forkastet både Kristus og Bibelen, blir begge nå tilsynelatende godtatt. Men Bibelen blir tolket på en måte som tilfredsstiller de uomvendte, mens de alvorsfulle og livsviktige emnene blir underslått. Kjærligheten blir fremholdt som den viktigste egenskapen hos Gud, men den blir redusert til en vag sentimentalitet som gjør liten forskjell på godt og ondt. Guds rettvishet, hans fordømmelse av synd, og lovens krav, får man ikke vite noe om.

Folk blir opplært til å betrakte tibudsloven som en samling døde bokstaver. Tiltalende og besnærende fabler fengsler sansene og får folk til å forkaste Bibelen som basis for troen. Kristus blir fornektet like mye som før, men djevelen har forblindet folk til de grader at de ikke oppdager bedraget. Det er bare få som fullt ut forstår hvilket mektig bedrag spiritismen er, og hvor farlig det er å komme under dens innflytelse. Mange søker kontakt med den bare for å tilfredsstille nysgjerrigheten. Egentlig tror de ikke på den, og de vil bli skrekkslagne ved tanken på å komme i åndenes vold. Likevel våger de seg inn på forbudt grunn, og djevelen øver sin ødeleggende makt over dem mot deres vilje. Hvis de først blir lokket til å gi seg inn under hans ledelse, slipper han dem ikke. Det er umulig for dem i egen kraft å

løsrive seg fra den besnærende, besettende trolldomsmakten. Ikke noe annet enn Guds kraft, som svar på inderlig bønn i tro, kan frigjøre disse fangene.

Alle som gir etter for syndige karaktertrekk, eller med vilje holder fast på synd som de er klar over, åpner for Satans fristelser. De skiller lag med Gud og hans englevakt. Når så den onde setter inn sine bedrag, står de vergeløse og blir et lett bytte. De som gir seg inn under hans makt, aner ikke hvor veien ender. Når fristeren har fått dem i sin vold, bruker han dem til å lokke andre i ødeleggelsen.

Det eneste vern mot bedrag

Profeten Jesaja sier: «Men enn om de sier til dere: ’Vend dere til gjenferd og spådomsånder, til dem som visler og mumler! Skal ikke et folk vende seg til sine guder og spørre de døde til råds for de levende?’ Til ordet og til vitnesbyrdet!»5

Hvis folk hadde trodd det Bibelen så tydelig lærer om menneskets natur og de dødes tilstand, ville de i spiritismens påstander og manifestasjoner ha sett Satans virksomhet når han opptrer med stor makt - og med under og falske tegn. Men mange lukker øynene for lyset heller enn å gi slipp på den frihet som er så behagelig for menneskenaturen, eller gi avkall på synder som de har forkjærlighet for. De går frem uten å bry seg om advarslene, mens Satan legger snarer for dem, og de blir hans bytte. Apostelen sier om dem som ikke tok imot og elsket sannheten, så de kunne bli frelst: «Derfor sender Gud over dem en villfarelse som virker i dem så de tror løgnen.»

De som motarbeider spiritismen, angriper ikke bare mennesker, men Satan og englene hans. De er i kamp mot makter og myndigheter og ondskapens åndehær i himmelrommet. Satan viker ikke det minste hvis han ikke blir drevet tilbake av himmelske sendebud. Guds folk skulle kunne møte ham på samme måte som Frelseren gjorde, med ordene: «Det står skrevet.» Satan kan sitere Bibelen like godt i dag som på Kristi tid, og han forvrenger innholdet for å forsvare sine villfarelser. De som i denne farlige tiden vil stå fast, må selv forstå Guds ord.

Mange vil bli konfrontert med djevleånder som gir seg ut for å være slektninger eller venner, og som kommer med den mest besnærende vranglære. Disse fremmede vesener vil prøve å påvirke våre ømmeste følelser og vil gjøre mirakler til støtte for det de sier. Vi må være beredt til å møte dem med Bibelens utsagn om at de døde vet slett ingen ting, og at de som viser seg på den måten, er djevleånder.

Like foran oss har vi «den tid av prøvelser som skal komme over hele verden for å prøve dem som bor på jorden». Alle som ikke baserer sin tro på Guds ord, blir bedratt og overvunnet. Satan er hele tiden aktiv. «Med all slags urett» prøver han å få kontroll over menneskene, og bedraget blir stadig mer omfattende. Men han lykkes bare hvis menneskene frivillig gir etter for fristelsene.

De som oppriktig søker etter sannhet, og renser seg ved å lyde den for å berede seg til kampen, finner et sikkert vern i Guds ord. «Fordi du har tatt vare på mitt ord om å holde ut, vil jeg bevare deg.»Slik lyder Frelserens løfte. Han vil heller sende hver eneste engel fra himmelen for å beskytte sitt folk, enn å la Satan overvinne et eneste menneske som stoler på Gud. Profeten Jesaja viser hvordan de ugudelige blir bedratt, slik at de føler seg trygge for Guds dom: «Vi har sluttet pakt med døden og gjort avtale med dødsriket. Når flommen kommer veltende, skal den ikke nå oss. For vi har gjort løgn til vårt ly og dekket oss bak svik.»

Blant dem som er nevnt her, er også de som i sin stahet og ubotferdighet beroliger seg selv med at synderen ikke blir straffet, og at alle mennesker, uansett hvor lastefulle de er, skal få en plass i Guds rike og bli som hans engler. Men enda mer dramatisk er det for dem som «har sluttet pakt med døden og gjort avtale med dødsriket», de som forkaster budskapet som Gud har sendt til vern for de rettferdige i trengselstiden, og i stedet søker tilflukt i løgnen som Satan tilbyr - spiritismens bedrag. Denne generasjonen er preget av en ubeskrivelig blindhet. Mange forkaster Guds ord som noe det ikke går an å tro på, og med stor tillit tar de imot Satans bedrag. Fritenkere og spottere fordømmer holdningen til dem som går inn for profetenes og apostlenes tro. De morer seg med å gjøre narr av Bibelens alvorlige utsagn om Kristus og frelsesplanen og om gjengjeldelsen som vil ramme dem som forkaster sannheten. De gir uttrykk for stor sympati for dem som er så trangsynte, svake og overtroiske at de anerkjenner Guds krav og er lydige mot hans lov. De opptrer som om de virkelig hadde sluttet pakt med døden og gjort avtale med dødsriket, som om de hadde bygd en uoverstigelig og ugjennomtrengelig barriere mellom seg og Guds straffedom, og de frykter ikke for noe. Så helt og fullt har de gitt seg fristeren i vold, så intimt er de knyttet til ham og så fullstendig er de preget av ham, at de hverken kan eller vil rive seg løs.

Satan har i lang tid forberedt sitt siste forsøk på å bedra verden. Grunnlaget la han i Edens hage da han gav Eva denne forsikringen: «Dere kommer slett ikke til å dø! Men Gud vet at den dagen dere spiser av frukten, vil deres øyne bli åpnet; dere vil bli som Gud og kjenne godt og ondt.»

Ved å utvikle spiritismen har Satan litt etter litt beredt veien for sitt mesterlige bedrag. Ennå har han ikke oppnådd det han vil, men det vil skje i den aller siste tid. Profeten sier: «Da så jeg ... tre urene ånder, som lignet frosker. Dette er demoniske ånder som gjør under og tegn, og de går ut til kongene i hele verden for å samle dem til krigen på Guds, Den Allmektiges store dag.»

Hele verden blir revet med i denne villfarelsen. Unntatt er bare de som blir bevart ved Guds makt, fordi de tror hans ord. Folk blir fort dysset inn i en skjebnesvanger trygghet og blir først vekket opp når Guds vrede ikke lenger holdes tilbake. Herren sier: «Jeg vil gjøre rett til målesnor, rettferdighet tilloddsnor. Hagl skal feie bort løgnens ly, vann skal skylle vekk det de skjuler seg bak. Den pakt dere har med døden, skal settes ut av kraft; forbundet

med dødsriket skal ikke lenger stå ved lag. Når flommen kommer veltende, skal den slå dere ned.»

Kapittel 35 - Samvittighetsfrihet

I dag er protestantene langt mer velvillig stemt overfor katolisismen enn tidligere. I de land der romerkirken ikke har så mye vind i seilene og derfor inntar en mer forsonlig holdning for å vinne innflytelse, er det en voksende likegyldighet til de lærepunkter som skiller dem fra de protestantiske kirker. Det er en stadig mer utbredt oppfatning at det egentlig ikke er så stor forskjell på de sentrale trospunkter som man tidligere mente, og at litt imøtekommenhet ville føre til bedre forståelse med den katolske kirke.

Det var en tid da protestantene virkelig verdsatte den samvittighetsfrihet som hadde kostet dem så mye. De lærte barna å avsky paveveldet, og hevdet at det ville være utroskap mot Gud å tillempe seg romerkirken. I dag er innstillingen helt annerledes. De som forsvarer pavedømmet, hevder at romerkirkens omdømme er blitt skadet, og den protestantiske kristenhet er tilbøyelig til å gi dem rett. Mange hevder at det er urettferdig å bedømme den katolske kirke i vår tid ut fra de avskyeligheter og urimeligheter som kjennetegnet dens herrevelde i århundrer med uvitenhet og mørke. De unnskylder dens grusomme fremferd med at det var et utslag av datidens barbarisme, og påstår at den moderne sivilisasjon har endret kirkens holdning.

Krav om ufeilbarhet

Har disse menneskene glemt det krav på ufeilbarhet som denne hovmodige makt har hevdet i snart tusen år? Dette kravet er ikke bare opprettholdt. I vårt århundre er det bekreftet tydeligere enn noen gang før. Hvordan skulle romerkirken kunne oppgi de prinsippene som har bestemt dens handlemåte før i tiden, når den selv påstår at kirken «aldri har tatt feil, og at den ifølge Bibelen heller aldri vil ta feil»?

Romerkirken vil aldri oppgi kravet om ufeilbarhet. Den forsvarer sin handlemåte da den forfulgte dem som forkastet dens dogmer. Mye taler for at den ville gjøre det samme i dag, om anledningen bød seg. Hvis de hindringer som borgerlige myndigheter nå legger i veien,

ble fjernet, og den fikk igjen sin tidligere makt, ville det snart bli en fornyelse av tyranni og forfølgelse.

En kjent forfatter skriver om romerkirkens holdning til samvittighetsfrihet og om de farer som særlig truer De forente stater på grunn av dens fremgangsrike taktikk: Mange mener at frykten for katolisismen i De forente stater skyldes trangsyn og naivitet. De ser ikke noe i katolisismens vesen og holdning som er i strid med vår frie forfatning, og finner ikke noe faretruende i at den stadig vokser. Derfor vil vi sammenligne noen av de grunnleggende prinsipper i vår forfatning med den katolske kirkes.

De forente staters forfatning garanterer samvittighetsfrihet. Ikke noe har større betydning for oss og er mer fundamentalt. I et hyrdebrev av 15. august 1854 uttalte pave Pius 9.: «De meningsløse og villedende læresetninger eller fantasifostre som forsvarer samvittighetsfrihet, er en høyst fordervelig villfarelse som et land må sky som pesten.» I sitt hyrdebrev av 8. desember 1864 bannlyser denne samme paven «dem som forfekter samvittighetsfrihet og fri trosutøvelse», og «alle dem som påstår at kirken ikke må bruke makt».

Fredstonene som lyder fra romerkirken i De forente stater, betyr ikke at den har endret holdning. Den er tolerant på de steder der den ikke har makt. Som biskop O' Connor uttalte: «Religionsfrihet tolereres bare inntil det motsatte kan bli gjennomført uten fare for den katolske kirke.» ... Erkebiskopen av St. Louis uttalte en gang: «Kjetteri og vantro er forbrytelser, og i kristne land som for eksempel Italia og Spania der hele folket er katolikker og der den katolske religion utgjør en vesentlig del av landets lov, er dette straffbart som andre forbrytelser.» ...

Hver kardinal, erkebiskop og biskop i den katolske kirke avlegger en troskapsed til paven, der disse ordene forekommer: «Kjettere, skismatikere og opprørere mot vår herre (paven) eller mot disse hans etterfølgere vil jeg gjøre mitt ytterste for å forfølge og motarbeide.»

Vinner terreng

Riktignok finnes det mange oppriktige kristne også i den katolske kirke. Tusener tjener Gud etter det lyset de har. De har ikke hatt adgang til Guds ord, og derfor ser de heller ikke sannheten. De har aldri oppdaget kontrasten mellom en levende, åndelig gudstjeneste og en serie tomme skikker og seremonier. Gud ser med øm medlidenhet på disse menneskene, opplært som de er i en illusorisk og utilfredsstillende tro. Han vil sende lysstråler gjennom mørket som omgir dem, og vise dem sannheten som den er i Jesus, og mange kommer til å slutte seg til hans folk. Men katolisismen som et religionssystem er ikke mer i samsvar med Kristi evangelium i dag enn noen gang tidligere. De protestantiske kirkesamfunn lever i mørke, ellers ville de ha forstått tidenes tegn.

Romerkirken har langsiktige planer og metoder. Den bruker alle midler for å utvide sin innflytelse og øke sin makt med tanke på en intens og avgjørende kamp for å vinne tilbake verdensherredømmet, så den kan gjenoppta forfølgelse og rive ned alt det som protestantismen har bygd opp.

Katolisismen har fremgang på alle fronter. Legg merke til det stadig økende antall katolske kirker og kapeller i protestantiske land, og de populære katolske universiteter og seminarer i Amerika, som også mange protestanter søker til. Legg merke til hvordan seremonier får mer og mer plass i engelsk gudstjenesteliv, og hvordan mange der går over til katolisismen. Alt dette burde vekke bekymring hos dem som verdsetter evangeliets rene lære.

Protestanter har gjort seg til venns med den katolske kirke og favorisert den. De har inngått kompromisser og gjort innrømmelser som ikke minst katolikkene selv forundrer seg over. Folk lukker øynene for katolisismens sanne karakter og de farer som dens herredømme fører med seg. De må vekkes av søvne så de kan stå imot offensiven fra denne makten som er den største trussel mot borgerlig og religiøs frihet.

Ytre prakt

Mange protestanter mener at katolisismen ikke har noen tiltrekning, at dens gudstjenesteordning består av en rekke kjedelige, meningsløse seremonier. Men her tar de feil. Selv om romerkirken bygger på et bedrag, virker det hverken plumt eller klosset. Gudstjenesteordningen er høyst imponerende. Praktutfoldelsen og de høytidelige ritualer besnærer folks sanser og lammer fornuften og samvittigheten. Det er et fascinerende syn. Praktfulle kirker, imponerende prosesjoner, gylne altere, juvelbesatte helgenskrin, utsøkte malerier og vakre skulpturer fryder skjønnhetssansen. Det appellerer også til øret. Musikken er uovertruffen. De klangfulle tonene fra mektige orgler, sammen med sangen fra tallrike forsamlinger som lyder gjennom de høyreiste hvelvinger og søyleganger i de ruvende katedralene, kan ikke unngå å fylle sinnet med høytid.

Slik pomp og prakt og seremoniell, som bare er en hån mot mennesker som er plaget av syndeskyld, vitner om indre forfall. Sann kristendom trenger ikke den slags virkemidler. I lyset fra korset er den sanne kristendom så ren og tiltalende at ingen ytre staffasje kan øke dens verdi. Det som virkelig betyr noe for Gud, er hellighet og et ydmykt og rolig sinn. Ytre prakt behøver ikke være noe kjennetegn på rene, opphøyde tanker. Folk med stor kunstforståelse og raffinert smak er til tider verdslige og sanselige. I mange tilfeller bruker Satan dem for å få mennesker til å forsømme sjelens behov, tape det evige av syne og vende seg bort fra ham som kan hjelpe dem, så de bare lever for denne verden.

En religion som består av ytre former, virker tiltrekkende på uomvendte mennesker. Prakten og seremoniene i den katolske gudstjeneste har en forførende tryllemakt som gjør at mange blir bedratt. De ser på romerkirken som selve porten til himmelen. Bare de som står

trygt på sannhetens grunnvoll og er blitt fornyet ved Guds Ånd, er gardert mot dens innflytelse. Tusener av mennesker som ikke kjenner Kristus av egen erfaring, blir lokket til å godta formell gudsfrykt uten dens kraft. Nettopp en slik religion er det folk flest vil ha.

Hva med skriftemålet?

Kirkens krav på å kunne forlate synd gjør at mange ikke tar det så tungt om de synder. Skriftemålet, som er en betingelse for syndstilgivelse, er også med til å fremelske det onde. Den som kneler for et syndig menneske og blottlegger sine innerste tanker og følelser, reduserer sitt menneskeverd og forringer alle edle instinkter. Når man åpenbarer sine synder for en prest - en feilende, syndig og dødelig person, som altfor ofte er demoralisert av drikk og last - senker man karakteridealet og tar skade på sin sjel. Gudsbegrepet blir redusert til likhet med et syndig menneske, for presten representerer Gud.

Denne nedverdigende blottleggelse overfor et annet menneske er skyld i mye av det onde som forgifter verden og modner den til endelig ødeleggelse. Men den som gjerne vil følge sine egne svakheter, foretrekker å bekjenne for et dødelig menneske fremfor å åpne sitt hjerte for Gud. Det er lettere for menneskenaturen å gjøre bot enn å avstå fra synd. Det er lettere å plage legemet enn å korsfeste sanselig begjær. Tungt er det åket som det naturlige menneske er villig til å bære fremfor å bøye seg under Kristi åk.

Det er en slående likhet mellom romerkirken og den jødiske menighet på Kristi tid. Mens jødene i hemmelighet tråkket på hvert prinsipp i Guds lov, var de i det ytre svært strenge med å holde dens bud. De belemret den med krav og tradisjoner som gjorde lydighet til en plage og en byrde. Likesom jødene mente å ha aktelse for loven, hevder romerkirkens tilhengere at de har aktelse for korset. De dyrker symbolet på Kristi lidelser, mens de i sitt liv fornekter ham som det fremstiller.

De plasserer kors på kirkene, alterene og drakten de bærer. Overalt kan man se korstegn. Alle steder blir det æret og opphøyet i det ytre. Men Kristi lære blir skjult under en mengde meningsløse tradisjoner, falske fortolkninger og strenge krav. Det Frelseren sa om de fanatiske jødene, gjelder i enda større grad lederne i den katolske kirke. «De binder tunge bører og lesser på folks skuldrer, men selv vil de ikke løfte en finger for å flytte dem.»Samvittighetsfulle personer har levd i stadig angst fordi de fryktet for Guds vrede, mens mange av kirkens fremtredende menn har levd i luksus og livsnytelse.

Å tilbe bilder og relikvier, å be til helgener og opphøye paven, er noe Satan har funnet på for å lede folks oppmerksomhet bort fra Gud og hans Sønn. For å kunne tilintetgjøre dem fullstendig prøver han å få oppmerksomheten deres bort fra ham som alene kan frelse, til hva som helst som kan settes i stedet for ham som sa: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile.»

En dyster historie

Satan prøver hele tiden å gi en falsk fremstilling av Gud, av syndens natur og det som står på spill i den gigantiske åndskampen. På en listig måte sørger han for å redusere kravene i Guds lov og gir menneskene frihet til å synde. Samtidig gir han dem falske forestillinger om Gud, så de frykter og avskyr ham i stedet for å akte og ære ham.

Han tillegger Skaperen sin egen grusomhet. Den finnes i ulike religionssystemer og kommer til uttrykk i forskjellige former for gudsdyrkelse. På den måten blir folk forblindet, og de blir Satans redskaper i kampen mot Gud. Feilaktige forestillinger om Guds egenskaper førte til at hedenske nasjoner trodde at menneskeofringer var nødvendige for å oppnå gunst hos Gud. Fryktelige grusomheter har funnet sted under de forskjellige former for avgudsdyrkelse.

Den romersk-katolske kirke, som har blandet sammen hedenskap og kristendom, og som i likhet med hedenskapet har fremstilt Gud i et feilaktig lys, har anvendt metoder som er like grusomme og opprørende. Da romerkirken hadde makten, ble tortur brukt for å tvinge folk til å godta dens læresetninger. Bålet ventet dem som ikke bøyde seg for dens krav. Det ble foretatt massakrer i en utstrekning som ikke vil bli kjent før på dommens dag. Satan fikk fremstående menn i kirken til å pønske ut metoder som utsatte ofrene for størst mulig tortur uten å ta livet av dem. I mange tilfeller ble den djevelske prosedyren gjentatt til den ytterste grensen for hva et menneske kan tåle, inntil motstandskraften ble knekket, og offeret hilste døden som en befrier.

Slik gikk det med romerkirkens motstandere. Dens egne tilhengere ble tuktet med pisk, utsulting og alle mulige former for mishandling av kroppen. For å vinne gunst hos Gud brøt de botferdige Guds lov ved å overtre naturens lover. De ble opplært til å slite i stykker de fellesskapets bånd som var skapt til gagn og glede for menneskene. Kirkegårdene rommer millioner av ofre som gjennom hele livet forgjeves prøvde å undertrykke sitt naturlige følelsesliv og fortrenge enhver medmenneskelig følelse som om den var syndig.

Om vi vil vite noe om Satans grusomheter gjennom flere århundrer, ikke blant dem som aldri hadde hørt om Gud, men i selve kristenheten, behøver vi bare å se på romerkirkens historie. Gjennom dette gigantiske bedrag oppnår ondskapens fyrste sin hensikt - å vanære Gud og bringe ulykke over menneskene. Når vi ser hvordan han opptrer i forkledning og fremmer sin hensikt gjennom kirkens ledere, forstår vi bedre hvorfor han har slik motvilje mot Bibelen. Hvis folk leser Guds ord, vil de se hans miskunn og kjærlighet, og de blir klar over at han ikke legger noen av disse tunge byrdene på mennesker. Alt han krever, er et botferdig sinn og en ydmyk og lydig holdning.

Kristus har aldri gitt uttrykk for at folk skal stenge seg inne i klostre for å bli skikket for himmelen. Han har aldri sagt at kjærlighet og medfølelse skal fortrenges. Hans liv strømmet over av kjærlighet. Jo mer moralsk helstøpt en person blir, desto klarere blir sanseevnene og forståelsen av synd, og desto dypere hans medfølelse med dem som lider. Paven påstår at han er Kristi stedfortreder, men hvordan kan hans karakter måles med Jesu karakter?

Har man noen gang hørt at Kristus sendte folk i fengsel eller til pinebenken fordi de ikke hyllet ham som himmelens konge? Felte han noen gang dødsdom over dem som ikke tok imot ham? Da han ble avvist av innbyggerne i en samaritansk landsby, ble Johannes ergerlig og spurte: «Herre, vil du at vi skal by ild fare ned fra himmelen og fortære dem?» Jesus så medlidende på disippelen og svarte idet han irettesatte ham for det harde sinnelaget han viste: «Menneskesønnen er ikke kommet for å ødelegge menneskeliv, men for å frelse.»5Hvilken forskjell det er mellom Kristi holdning og den som hans såkalte stedfortreder legger for dagen!

Burde protestantene søke nærmere kontakt med Rom?

Nå viser romerkirken seg fra en tiltalende side og prøver å bortforklare de grusomheter som historien vitner om. Den kler seg i en kristen kappe, men har likevel ikke forandret seg. Pavedømmet holder ved lag de samme prinsippene som i gammel tid. De læresetninger som ble til i den mørkeste middelalder, gjelder fremdeles.

Ingen må bedra seg selv. Pavedømmet, som protestanter nå så villig hyller, er det samme som hersket over verden på reformasjonstiden, da Guds menn med fare for sitt liv stod frem og avslørte dets ugudelighet. Det er preget av samme stolthet og overmot som da det regjerte over konger og fyrster og gjorde krav på guddommelige fortrinn. Holdningen er ikke mindre grusom og despotisk nå enn da det utryddet friheten og slo i hjel Den Høyestes hellige.

Pavedømmet er nøyaktig det som profetien kunngjorde: frafallet i den siste tid. Taktikken går ut på å spille den rollen som situasjonen til enhver tid krever. Men under kamelonens skiftende ytre finnes den samme giften. «Man skal ikke holde ord overfor kjettere eller personer som er mistenkt for kjetteri,» heter det.6 Skal denne makten, som har skrevet sin tusenårige historie med de helliges blod, nå bli anerkjent som en del av Kristi kirke?

Det er ikke uten grunn at man i protestantiske land hevder at forskjellen på katolisisme og protestantisme ikke lenger er så stor. Det har skjedd en forandring. Men det er ikke pavemakten som har endret seg. Katolisismen har virkelig stor likhet med dagens protestantisme fordi protestantismen har forandret seg siden reformatorenes tid. Mens de protestantiske kirker har forsøkt å vinne popularitet, er de blitt forblindet av en form for falsk toleranse. De mener det er riktig å tro godt om alt ondt. Konsekvensen blir at de til sist tror ondt om alt godt. I stedet for å forsvare den tro som en gang er overgitt de hellige, beklager de faktisk sin tidligere innstilling og ber romerkirken om unnskyldning for sin intolerante holdning.

Mange, selv blant dem som ikke har noe til overs for katolisismen, aner ikke hvor farlig dens makt og innflytelse er. De påstår at det var middelalderens moralske og åndelige mørke som var årsaken til at kirkens dogmer, overtro og undertrykkelse ble så utbredt, og at den

nyere tids opplysning og religiøse liberalisme vil hindre en gjentagelse av fortidens intoleranse og trangsyn. Man smiler bare ved tanken på at slike tilstander skulle kunne oppstå i vår tid. Tross alt lever vi i en opplyst tid både når det gjelder viten, moral og religion. Fra den åpne Bibelen skinner lyset ut over verden. Men vi må ikke glemme at jo større lyset er, desto større er mørket hos dem som forvansker eller forkaster det.

Hvis protestantene studerte Bibelen under bønn til Gud, ville de bli klar over pavedømmets virkelige karakter og ta avstand fra det. Men mange er så selv kloke at de ikke føler behov for ydmykt å be Gud om hjelp til å forstå sannheten. Selv om de er stolte over at de er opplyste, kjenner de ikke Skriften og heller ikke Guds kraft. De må ha noe å berolige samvittigheten med, og søker derfor det som er minst åndelig og ydmykende. De vil gjerne glemme Gud på en slik måte at det ser ut som om de tjener ham.

Katolisismen egner seg godt til å imøtekomme disse ønskene. Den passer for to typer mennesker som finnes over hele verden: de som gjerne vil bli frelst ved egne gjerninger, og de som gjerne vil bli frelst i sine synder. Her ligger nøkkelen til dens makt. En tid med liten almenopplysning har vist seg å være gunstig for pavedømmets vekst. Nå viser det seg at en opplyst tid virker like gunstig. I gammel tid da folk var uten Guds ord og ikke kjente hans vilje, var de uten åndelig gangsyn, og tusener ble ført vill fordi de ikke så fellen som var lagt for dem. I vår tid blir mange blendet av menneskelige spekulasjoner, «den såkalte erkjennelse». De ser ikke fellen og går like gladelig i den som om de hadde bind for øynene.

Gud gav menneskene åndsevner for at de skulle tjene sannhet og rettferd. Men når stolthet og ærgjerrighet får makten, og menneskene setter sine egne meninger over Guds ord, kan kunnskap gjøre mer skade enn uvitenhet. Vår tids falske vitenskap, som undergraver troen på Bibelen, vil derfor vise seg like velegnet til å bane vei for katolisismen med dens tiltalende formvesen som mangelen på kunnskap var til å berede vei for dens vekst under middelalderens mørke.

I den aktivitet som pågår i De forente stater for å skaffe statsstøtte til kirkelige institusjoner og former for religionsutøvelse, følger protestanter i katolikkenes spor. Ja, mer enn det, de gjør det mulig for pavemakten å gjenvinne det herredømme i det protestantiske Amerika som den i sin tid mistet i Europa. Det som gir disse tiltak økt betydning, er den kjensgjerning at de tar sikte på å tvinge frem helligholdelse av søndagen, en skikk som stammer fra romerkirken, og som kirken hevder er et tegn på dens autoritet. Det er pavemaktens ånd - tilpasningen til verdslige skikker, aktelsen for menneskelige tradisjoner fremfor Guds bud - som trenger inn i de protestantiske kirkesamfunn og får dem til å opphøye søndagen slik som pavemakten har gjort før dem.

Symbolet på romerkirkens makt

Den som vil vite hvilke midler som vil bli brukt i den konflikten vi snart går inn i, bør lese hva historien sier om romerkirkens fremferd i tidligere tider. Den som vil kjenne til

hvordan katolikker og protestanter i fellesskap kommer til å behandle dem som forkaster deres dogmer, kan bare merke seg romerkirkens holdning til sabbaten og til dem som forsvarte den. Kongelige vedtak, kirkemøter og kirkelige forordninger som ble håndhevet ved hjelp av statsmakten, var de midlene som ble brukt for å gi den hedenske festdagen dens ærefulle status i kristenheten.

Det første offentlige initiativ for å tvinge igjennom helligholdelsen av søndagen, var keiser Konstantins søndagslov av 321 e.Kr. Denne loven påla byfolk å hvile på «den ærverdige soldagen», mens bøndene fikk lov til å gjøre gårdsarbeid. Selv om dette i virkeligheten var et hedensk påbud, ble det satt i verk av keiseren etter at han hadde gått over til kristendommen.

Det viste seg at det keiserlige påbud ikke strakk til som erstatning for guddommelig autoritet. Biskop Eusebius, som la an på å vinne gunst hos fyrstene, og som var spesiell venn av Konstantin, som han stadig fjesket for, påstod at Kristus hadde flyttet sabbaten til søndagen. Ikke en eneste bibeltekst ble anført til støtte for dette nye lærepunkt. Uten å tenke over det, innrømmet Eusebius selv at det var falskt, og han pekte også ut dem som foretok forandringen. Han sier: «Alt det vi plikter å gjøre på sabbaten, har vi overført til Herrens dag.»Selv om dette argumentet for søndagshelligholdelse var helt verdiløst, fikk folk mot til å ringeakte sabbaten. Alle som ønsket verdens gunst, godtok den populære festdagen.

Etter hvert som pavedømmet ble fastere forankret, fortsatte arbeidet med å forherlige søndagen. Til å begynne med drev folk med jordbruk når de ikke var i kirken, og den sjuende dag ble fremdeles betraktet som sabbat. Men det skjedde en stadig forandring. De som hadde geistlige embeter, fikk forbud mot å dømme i noen borgerlig tvist på søndagen. Uansett stilling eller status fikk alle kort tid etter pålegg om å avstå fra vanlig arbeid. Straffen for frie borgere var bøter, mens tjenestefolk ble pisket. Senere ble det bestemt at rikfolk skulle straffes med å bli fratatt halvdelen av det de eide, og endelig at de skulle gjøres til slaver hvis de fortsatte med å bryte vedtektene. Folk fra de lavere samfunnslag ble landsforvist på livstid.

Man påberopte seg også mirakler. Det ble for eksempel fortalt om en bonde som var ute og pløyde på en søndag, at han med et jernstykke skrapte jord av plogen, og at jernet ble hengende fast i hånden hans. I to år bar han det med seg hvor han stod og gikk, «til umåtelig stor smerte og skam». Senere gav paven pålegg om at sognepresten skulle irettesette dem som brøt søndagsloven, og oppfordre dem til å gå i kirke og si frem sine bønner for at de ikke skulle bringe store ulykker over seg selv og naboene. Et råd av geistlige kom med en erklæring som siden ble flittig brukt også av protestanter, at søndag måtte være sabbat, ettersom noen var blitt rammet av lynet mens de arbeidet på en søndag. «Dette viser at Gud måtte være svært misfornøyd med at de misbrukte den dagen,» uttalte prelatene. Videre ble det rettet en henstilling til geistlige og øvrighetspersoner, konger og fyrster og til alle lojale

mennesker om å «anstrenge seg til det ytterste for å hedre dagen og feire den med større fromhet til ære for kristendommen».9

Da konsilvedtakene ikke virket etter hensikten, ble myndighetene oppfordret til å vedta en lov som ville sette skrekk i folk og tvinge dem til å la være å arbeide på søndagen. Et kirkemøte i Rom fornyet alle tidligere bestemmelser og gjorde det klart at nå var det virkelig alvor. Disse vedtakene ble en del av kirkeloven, og de ble håndhevet av statsmakten i nesten hele den kristne verden.

Likevel skapte det en hel del forvirring at Bibelen ikke gav hjemmel for søndagshelligholdelse. Folk tvilte på at kirkens ledere hadde rett til å tilsidesette Herrens uttrykkelige ord: «Den sjuende dagen er sabbat for Herren din Gud», til fordel for solens dag. Man var derfor nødt til å finne en erstatning for mangelen på bibelske utsagn. En ivrig talsmann for søndagsfeiring som besøkte kirkene i England på 1100-tallet, ble avvist av de lojale kristne. Så resultatløst var arbeidet hans at han drog utenlands for en tid for å finne ut hvordan han skulle få større slagkraft i forkynnelsen.

Da han kom tilbake, var tingene rettet på, og han hadde større fremgang enn tidligere. Han hadde med seg et dokument som han påstod var fra Gud selv. Det inneholdt det nødvendige påbud om søndags helligholdelse, og dessuten fryktelige trusler for å skremme dem som var ulydige. Dette enestående dokumentet - et like grovt falsum som den vedtekten det skulle støtte - hadde angivelig falt ned fra himmelen og var funnet i Jerusalem, nærmere bestemt på St. Simons-alteret på Golgata. Men i virkeligheten stammet det fra pavens residens i Rom. Svik og falsknerier for å øke kirkens makt og utbredelse har til alle tider vært ansett som lovlige midler i kirkens regi.

Dokumentet forbød arbeid fra den niende timen, klokken tre, lørdag ettermiddag til soloppgang mandag morgen, og det ble påstått at mange mirakler bekreftet dets pålitelighet. Det ble fortalt at folk som hadde trosset forbudet, var blitt rammet av lammelse. En møller som prøvde å male korn, kunne fortelle at i stedet for mel strømmet det ut blod, og møllehjulet rikket seg ikke i den strie vannstrømmen. En kone som satte deig i en glovarm ovn, oppdaget at den var rå da hun tok den ut. En annen som hadde deig ferdig til baking ved den niende timen, men bestemte seg for å utsette arbeidet til mandag, oppdaget neste dag at deigen var blitt til brød ved guddommelig kraft. En mann som hadde bakt brød etter den niende timen på en lørdag, så da han neste dag brakk det i to, at det rant blod ut av det. Ved hjelp av slike meningsløse påfunn prøvde søndagens talsmenn å stadfeste dens hellighet.

Både i Skottland og England ble det skapt større aktelse for søndagen ved å la den delvis falle sammen med den gamle sabbaten. Men det var ulike meninger om tidsrammen for det som skulle være hellig tid. Kongen av Skottland gav beskjed om at «lørdagen fra klokken tolv middag bør betraktes som hellig», og at ingen måtte drive med verdslige sysler før mandag morgen.

Men tross alle forsøk på å stadfeste søndagens hellighet, måtte kirkens folk offentlig innrømme at Gud hadde innstiftet sabbaten, og at den var blitt erstattet med en dag som mennesker hadde bestemt. Et katolsk kirkemøte på 1500-tallet vedtok denne uttalelsen: «Alle kristne bør være klar over at Gud selv helliget den sjuende dagen, og at den ikke bare var for jødene, men at alle sanne gudstilbedere har helligholdt den. Likevel har vi kristne forandret deres sabbat til Herrens dag.» De som tuklet med Guds lov, gjorde det ikke av vanvare. Med fullt overlegg opphøyet de seg over Gud.

Kristne sabbatsholdere i Etiopia

Et slående eksempel på hvordan romerkirken behandlet dissentere, var den lange, blodige forfølgelsen av valdenserne. Blant dem var det noen som helligholdt sabbaten. Andre led på lignende måte fordi de ikke ville overtre hviledagsbudet. Karakteristisk i så måte er den kristne menighetens historie i Etiopia. I den mørke middelalderen hadde verden tapt de kristne i Sentral-Afrika av syne og glemt dem, og i mange hundre år hadde de fullstendig trosfrihet. Men til sist ble romerkirken oppmerksom på dem, og keiseren av Etiopia ble overtalt til å anerkjenne paven som Kristi stedfortreder.

De måtte også gjøre andre innrømmelser. Det ble sendt ut en kunngjøring om strengeste straff for dem som helligholdt sabbaten.14Men pavens tyranni ble snart et så tungt åk at etiopierne bestemte seg for å kaste det av. Etter en fryktelig kamp ble pavens tilhengere utvist av landet, og den gamle tro ble gjeninnført. De kristne gledet seg over friheten, og de glemte aldri det de hadde lært om romerkirkens bedrag, fanatisme og despotiske makt. De var tilfreds med å leve isolert og ukjent for resten av kristenheten.

Menighetene i Afrika holdt sabbaten hellig likesom kirken hadde gjort før det fatale frafallet. Samtidig som de i lydighet mot Guds bud holdt den sjuende dagen hellig, lot de være å arbeide på søndagen i samsvar med kirkens skikk. Da romerkirken fikk suveren makt, tråkket den ned Herrens sabbat for å opphøye sin egen hviledag. Men menighetene i Afrika, som hadde levd isolert og glemt i nesten tusen år, var ikke med i dette frafallet. Da de kom under romerkirkens herredømme, ble de tvunget til å oppgi den sanne sabbaten og godta den falske. Men så snart de gjenvant selvstendigheten, begynte de igjen å holde hviledagsbudet. Disse skildringene fra fortiden viser klart hvor fiendtlig romerkirken var overfor den sanne sabbaten og dem som holdt den. Historien viser også hvilke midler den brukte for å opphøye den hviledagen den selv hadde innført. Guds ord lærer at dette vil gjenta seg når protestantene og katolikkene går sammen om å opphøye søndagen.

Pavemakten mot nye høyder

Profetien i Åp 13 viser at den makten som blir fremstilt ved dyret med horn som et lam, «får hele jorden og dens folk» til å tilbe pavedømmet, symbolisert ved dyret «som lignet en leopard». Dyret med de to horn «sier til jordens folk at de skal lage en billedstøtte til ære for

dyret».15 Videre sørger det for at «alle - små og store, rike og fattige, frie menn og treller» - mottar «dyrets merke».

Vi har tidligere vært inne på at De forente stater er den makten som ble fremstilt ved dyret med lammehorn, og at denne forutsigelsen blir oppfylt når landet tvinger igjennom feiringen av søndagen som romerkirken påstår er en særskilt anerkjennelse av dens overhøyhet. Men De forente stater blir ikke alene om denne hyllest til pavedømmet.

Romerkirkens innflytelse i de land som engang anerkjente dens herredømme, er langt fra tilintetgjort. Og profetien forutsier at dens makt skal bli gjenopprettet. «Et av dyrets hoder så ut som om det hadde fått banesår, men det dødelige såret ble leget, og all verden undret seg over dyret og fulgte det.» Dette dødelige såret sikter til pavedømmets fall i året 1798. Men profeten sier at «det dødelige såret ble leget, og all verden undret seg over dyret og fulgte det».

Paulus gjør det klart at «Den Lovløse» skal eksistere helt til Kristi gjenkomst. Til tidens slutt skal han fortsette med sitt bedrag. Det er også pavedømmet apostelen Johannes profeterer om når han sier: «Alle som bor på jorden, skal tilbe dyret, alle som fra verdens grunnvoll ble lagt, ikke har fått sitt navn skrevet i livets bok.»Både i Europa og i Amerika kommer folk til å anerkjenne pavedømmet ved å praktisere søndagsfeiring, som ikke har noen annen basis enn romerkirkens autoritet.

Siden midten på 1800-tallet har bibelforskere i De forente stater som særlig har studert profetiene, forkynt dette. Det som nå skjer, viser at vi hurtig nærmer oss den tiden da disse forutsigelsene vil bli oppfylt. Protestantiske forkynnere kommer med de samme påstander om guddommelig autoritet for å holde søndagen hellig, og de er like blottet for bibelsk belegg for dette som pavens talsmenn som fant opp mirakler til erstatning for et guddommelig påbud. Påstanden om at Guds straffedom rammer mennesker som ikke vil helligholde søndagen, vil bli gjentatt, og vi merker allerede tendenser i den retning. En bevegelse for å tvinge igjennom søndags helligholdelse er i ferd med å vinne terreng.

Romerkirken opptrer med stor skarpsindighet og list. Den ser hvordan utviklingen blir, og holder seg avventende. Den opplever at de protestantiske kirkesamfunn gjør knefall ved å godta den falske sabbaten, og at de forbereder seg til å håndheve den med de samme midler som den selv engang brukte. De som forkaster lyset, vil på ny søke hjelp hos denne makten som kaller seg selv ufeilbar, for å opphøye hviledagen som den har innført. Det er ikke vanskelig å skjønne at den mer enn gjerne vil bistå protestantene med dette. Ingen vet bedre enn romerkirkens ledere hvordan man skal håndtere dem som er ulydige mot kirken.

Med alle sine forgreninger ut over verden utgjør den katolske kirke en umåtelig organisasjon som kontrolleres av pavestolen og skal tjene dens interesser. Millioner av medlemmer i hele verden blir opplært til å vise troskap mot paven. Uansett hvilken nasjonalitet eller styreform de har, skal de sette kirkens myndighet over alt annet. Selv om

de avlegger troskapsed til staten, står løftet om lydighet mot kirken likevel ved lag og løser dem fra enhver plikt som er uforenlig med dens interesser.

Historien vitner om romerkirkens kløktige og iherdige anstrengelser for å blande seg inn i nasjonenes styre og stell. Når den har vunnet fotfeste, fremmer den sine egne planer, selv om det er til skade for både folk og myndigheter. I året 1204 fikk pave Innocens 3. overtalt kong Peter 2. av Aragonia til å avlegge denne spesielle eden: «Jeg, Peter, konge av Aragonia, kunngjør og lover alltid å være lydig og tro mot min herre, pave Innocens, mot hans katolske etterfølgere og den romerske kirke, og trofast bevare mitt rike i lydighet mot ham, forsvare den katolske troslære og forfølge kjettersk fordervelse.» Dette er fullt ut i samsvar med påstanden om den romerske pavens makt, at «han har rett til å avsette keisere», og at «han kan løse undersåtter fra deres troskap mot urettferdige herskere». Husk at romerkirken skryter av at den aldri forandrer seg. De retningslinjer som Gregor 7. og Innocens 3. holdt i hevd, gjelder fremdeles. Hvis den bare hadde makt til det, ville den håndheve dem likeså ivrig som i tidligere tider.

Protestantene er ikke klar over hva de gjør når de går inn for å ta imot støtte fra romerkirken i arbeidet med å innskjerpe søndagsfeiringen. Mens de er oppsatt på å gjennomføre sine planer, tar pavedømmet sikte på å gjenvinne makten og sitt tapte herredømme. Når De forente stater godtar prinsippet om at kirken kan gjøre bruk av statsmakten eller dirigere den, at religiøse skikker kan påtvinges ved borgerlig lovgivning kort sagt at kirke og stat skal dirigere samvittigheten - da er romerkirkens seier sikret. Guds ord har gitt varsel om faren som truer. Hvis den protestantiske kristenhet ikke enser denne faren, kommer den til å oppdage romerkirkens virkelige hensikter først når det er for sent. Sakte og sikkert vinner den makt. Dens læresetninger øver sin innflytelse i lovgivende forsamlinger, i kirkesamfunn og på det enkelte menneske. Den oppfører ruvende byggverk, og bak murene vil forfølgelser igjen bli iverksatt. I hemmelighet og uten å vekke mistanke styrker den sitt maktapparat for å virkeliggjøre sine planer når tiden er inne. Alt hva den ønsker, er en gunstig posisjon, og det har den allerede fått. Vi skal snart få se og føle hva romerkirken tar sikte på. Alle som tror Guds ord og lever etter det, kommer til å utsette seg for vanære og forfølgels.

Kapittel 36 - Krisetimen Nærmer Seg

Helt siden den store konflikten i himmelen tok til, har Satan hatt til hensikt å tilintetgjøre Guds lov. Derfor var det han satte i verk sitt store opprør mot Skaperen, og selv om han ble fjernet fra himmelen, har han fortsatt sin krig på jorden. Å bedra menneskene og få dem til å overtre Guds lov, har hele tiden vært hans målsetting. Enten han oppnår dette ved å tilsidesette hele loven eller bare ett av budene, blir resultatet det samme. Den som «bryter ett av budene», viser forakt for hele loven. Hans innflytelse og eksempel er uttrykk for overtredelse. «Han har forbrutt seg mot dem alle.»

I sitt forsøk på å bringe Guds bud i vanry har Satan forvansket Bibelens lære, og tusener som hevder at de tror Bibelen, godtar derfor villfarelser. Den siste store konflikten mellom sannhet og villfarelse er bare sluttfasen i den langvarige striden om Guds lov. Denne kampen går vi nå inn i - en kamp mellom menneskelige lover og Guds bud, mellom Bibelens kristendom og en religion som bygger på myter og tradisjoner.

En truende krise

De krefter som kommer til å alliere seg mot sannhet og rett, er nå i virksomhet. Guds hellige ord som er blitt formidlet til oss gjennom så mye lidelse og blodsutgytelse, blir lite påaktet. Bibelen er tilgjengelig for alle, men det er få som virkelig gjør den til veileder i livet.

Vantro rår i en foruroligende grad, ikke bare i verdslige kretser, men også i kristenheten. Mange avviser endog læresetninger som utgjør selve bæresøylene i den kristne tro. En stor del av kristenheten forkaster enten helt eller delvis det som de inspirerte forfattere skriver om skapelsen, syndefallet, forsoningen og den evigvarende gyldighet av Guds lov.

Tusener som roser seg av sin viten og sin uavhengighet, regner det som et svakhetstegn å stole helt og fullt på Bibelen. Å kritisere den og åndeliggjøre og bortforklare de viktigste sannhetsemnene, oppfatter de som et tegn på en overlegen begavelse og viten. Mange predikanter og lærere i kristendom fremholder at Guds lover forandret eller opphevet. De som mener at dens krav ennå er bindende og må tas bokstavelig, utsetter seg for hån og latter.

Når folk forkaster sannheten, forkaster de også dens opphavsmann. Når de tramper på Guds lov, nekter de å anerkjenne lovgiverens autoritet. Det er like lett å gjøre en avgud av falske teorier og læresetninger som å lage avguder av tre eller stein. Når Guds egenskaper blir fremstilt på en uriktig måte, får Satan folk til å se Gud i et feilaktig lys. Mange foretrekker en filosofisk avgud fremfor Herren, mens det bare er få som tilber den levende Gud slik han er åpenbart i sitt ord, i Kristus og i skaperverket. Tusener forguder naturen, mens de fornekter naturens Gud.

I kristenheten i dag eksisterer avgudsdyrkelsen like virkelig som i det gamle Israel på Elias tid, bare i en annen form. Den gud som blir dyrket av mange som går for å være vise, så som filosofer, diktere, politikere og forfattere - den gud som blir dyrket i fornemme, fasjonable kretser, på mange universiteter og høyskoler, endog ved en del teologiske fakulteter, er ikke stort bedre enn Ba' al, fønikernes solgud.

Loven som ingen kan endre

Ingen villfarelse innenfor kristenheten er mer provoserende mot Guds autoritet eller strider mer mot fornuften eller har skadeligere følger enn den populære oppfatning at mennesker ikke lenger er bundet av Guds lov. Hvert land har sine lover som folk må respektere og rette seg etter. Ikke noen regjering kan fungere uten. Kan det da tenkes at himmelens og jordens skaper ikke har noen lov som gjelder for hans skapninger?

Tenk om prestene stod frem og forkynte offentlig at landets lover som verner om borgernes rettigheter, ikke lenger stod ved makt, at de begrenset folks frihet og derfor ikke burde etterleves! Hvor lenge ville slike forkynnere bli tolerert? Men er det en grovere forseelse å vise forakt for landets lover enn å tråkke på de guddommelige lover som all myndighet bygger på? Det ville virke mindre urimelig om landets myndigheter avskaffet lovene og tillot folk å gjøre som de selv lystet, enn at universets hersker skulle avskaffe sin lov og la verden være uten noen norm å dømme de skyldige eller forsvare de lojale etter.

Hva blir følgene av å tilsidesette Guds lov? Det forsøkte man i Frankrike. Fryktelige ting hendte da ateismen fikk råderett der. Da fikk verden se at å fjerne de begrensninger som Gud har bestemt, er det samme som å gi seg inn under den grusomste av alle tyranner. Når normen for rettferd blir satt til side, er veien åpen for ondskapens fyrste til å utøve sin makt på jorden.

Overalt hvor Guds lov blir forkastet, virker synden ikke lenger syndig, og rettferdigheten føles ikke lenger som noe ønskverdig. De som ikke vil gi seg inn under Guds ledelse, er helt uskikket til å styre seg selv. Deres fordervelige livssyn gjør at barna og de unge blir oppdratt til å være ulydige, fordi de av naturen reagerer mot tvang. Dette fører til lovløse og tøylesløse tilstander i samfunnet. Mens folk flest gjør narr av dem som retter seg etter Guds bud, godtar de mer enn gjerne djevelens sansebedrag. De gir lidenskapene fritt løp og gir seg de synder i vold som i sin tid brakte straffedom over hedningene.

De som lærer andre å være likegyldige overfor Guds bud, sår ulydighet og vil høste ulydighet. Hvis menneskene frigjør seg fra de begrensninger som Guds lov legger på dem, vil de heller ikke ta hensyn til samfunnets lover. Fordi Gud forbyr uærlighet, begjær, løgn og bedrag, er menneskene parat til å trampe ned hans bud som står i veien for deres velstand. Men følgen av å tilsidesette Guds bud blir helt annerledes enn de regnet med.

Hvorfor skulle man være redd for å overtre Guds lov dersom den ikke lenger stod ved makt? Ingen kunne lenger være trygge for det de eier. Med makt ville folk rane til seg

andres eiendeler, og den sterkeste ville bli den rikeste. Ikke engang livet ville bli respektert. Ekteskapsløftet ville ikke lenger være et hellig vern om hjemmet. Den som hadde makt til det, kunne ta sin nestes hustru med vold hvis han ville. Både det femte og det fjerde bud ville bli satt til side. Barn ville ikke nøle med å ta livet av foreldrene hvis de på den måten kunne tilfredsstille sine onde ønsker. Den siviliserte verden ville bli en bande ransmenn og mordere. Fred, ro og lykke ville forsvinne fra jorden.

Følgen av å forkaste Guds lov

Læren om at mennesket ikke behøver å rette seg etter Guds bud, har allerede svekket aktelsen for moralske forpliktelser og åpnet ondskapens sluser. Lovløshet, utsvevelse og korrupsjon velter over oss som en flodbølge. Satan er virksom i familielivet. Hans fane vaier endog i hjem som kaller seg kristne. Det eksisterer misunnelse, ond mistanke, hykleri, fremmedgjøring, konflikt, utroskap og sanselighet. Hele systemet av kristelige prinsipper og lærepunkter som skulle være basis og mønster i samfunnslivet, synes å være på glid, ferdig til å bryte sammen.

De verste forbrytere som blir fengslet for sine kriminelle handlinger, blir ofte gjenstand for en oppmerksomhet som om de hadde fått en misunnelsesverdig utmerkelse. Deres livsløp og personlighet får stor publisitet. Avisene bringer opprørende detaljer om last, og tilskynder dermed andre til å øve bedrageri, ran og drap. Og Satan fryder seg over at hans onde planer lykkes. Denne lovprisning av last, forakten for menneskeliv, den fryktelige økning av umåtehold og enhver form for ondskap, burde vekke alle som frykter Gud, til å spørre seg selv hva man kan gjøre for å stoppe syndens herjinger.

På sine steder er domstolene korrupte. Mange av dem som styrer og leder, er drevet av lyst til fortjeneste og trang til sanselige fornøyelser. Drikkfeldighet har omtåket forstandsevnene hos mange, slik at Satan har nesten fullstendig kontroll over dem. Sakførere blir til tider ført på avveier, bestukket og villedet. Blant dem som forvalter lovverket, finner man på sine steder drikk og svir, lidenskap, misunnelse og uhederlighet av enhver art. «Rettferdigheten står langt borte. På torget er sannheten falt, og det som er rett, kommer ingen vei.»

Den ugudelighet og det åndelige mørke som hersket mens romerkirken hadde makten, var den uunngåelige følgen av å undertrykke Bibelen. Men hva er årsaken til den utbredte vantro, og hvorfor forkaster folk Guds lov og skeier fullstendig ut i en tid da evangeliets fulle lys skinner og menneskene har religionsfrihet?

Nå da Satan ikke lenger kan holde verden under kontroll ved å underslå Guds ord, tyr han til andre midler for å oppnå det samme. Å undergrave troen på Bibelen tjener hans hensikt like godt som å gå til det skritt å ødelegge den. Når han får folk til å tro at Bibelen ikke er bindende, fører det til overtredelse like meget som om de ikke hadde noe kjennskap til dens krav. På samme måte som i tidligere tider arbeider han gjennom kristenheten for å

fremme sine planer. Kirkesamfunnene i vår tid avviser upopulær sannhet som klart blir fremholdt i Guds ord. For å motarbeide den har de tydd til tolkninger og inntatt standpunkter som har ført til at vantroens frø er blitt sådd vidt og bredt.

Ved å klynge seg til den pavelige villfarelse om sjelens udødelighet og bevissthet i døden, har de forkastet det eneste vern mot spiritismens bedrag. Læren om evig pine har ført til at mange har mistet troen på Bibelen. Når hviledagsbudet blir fremholdt for folk, innebærer det en oppfordring om å helligholde den sjuende ukedagen. For å unngå denne plikten som de ikke vil rette seg etter, erklærer mange forkynnere i vår tid at Guds lov ikke lenger står ved makt. Dermed forkaster de både loven og sabbaten.

Etter hvert som arbeidet for en sabbatsreform går videre, vil forkastelsen av Guds lov for å unngå kravene i det fjerde bud bli alminnelig nesten overalt. I sin forkynnelse har kirkeledere åpnet døren for vantro og spiritisme og for manglende respekt for Guds lov. Når det gjelder tilstanden som rår i kristenheten, hviler det et tungt ansvar på disse lederne.

Lovløsheten øker

Likevel påstår nettopp disse menneskene at det moralske og åndelige forfall hovedsakelig skyldes at den såkalte «kristne sabbat» blir vanhelliget, og at samfunnsmoralen i høy grad ville bli bedret hvis man kunne tvinge igjennom søndagshelligholdelse. Dette kommer tydeligst til uttrykk i Amerika, der læren om den sanne hviledagen har vært forkynt i større utstrekning enn andre steder. Der blir avholdssaken, som er en av de viktigste og mest fremtredende moralske reformer, ofte knyttet sammen med søndagsbevegelsen. Dens talsmenn gir seg ut for å ville fremme samfunnets høyeste interesser, mens de som ikke vil samarbeide med dem, blir stemplet som fiender av avhold og reform.

At en bevegelse som går inn for å forsvare en villfarelse, også er med i et arbeid som i seg selv er godt, rettferdiggjør ikke villfarelsen. Vi kan skjule en gift ved å blande den i sunn mat, men dette forandrer ikke giften. Den blir tvert imot enda farligere, fordi folk da lettere kan få den i seg uten at de selv vet om det. Satans taktikk består i å blande løgn med nettopp så mye sannhet at den vekker tillit. Lederne i søndagsbevegelsen kan nok gå inn for å fremme nødvendige tiltak som er i samsvar med Bibelen. Men når de kobler disse reformene sammen med krav som kommer i konflikt med Guds lov, kan hans tjenere ikke samarbeide med dem. Ikke noe kan gi dem rett til å sette til side Guds bud til fordel for menneskelige vedtekter. Ved hjelp av to store villfarelser - læren om sjelens udødelighet og søndagens hellighet - vil Satan bedra folk. Den første danner basis for spiritismen, den andre styrker forbindelsen med romerkirken. Protestantene i De forente stater vil være de første til å rekke hånden over svelget mot spiritismen. De vil også strekke seg ut over avgrunnen mot romerkirken. Under innflytelse av denne tredobbelte alliansen vil De forente stater følge i pave maktens spor og trampe ned den enkeltes rett til å følge sin samvittighet.

Fordi spiritismen mer og mer tar etter dagens gjengse kristendomsform, har den større muligheter til å bedra og besnære. Til og med Satan er omvendt, ifølge vår tids tenkesett. Han vil vise seg som en lysengel. Ved hjelp av spiritismen vil det skje mirakler. Syke vil bli helbredet og mange uforklarlige undere vil bli utført. Og fordi åndene gir seg ut for å tro på Bibelen og viser aktelse for kirkens ordninger, blir deres virksomhet anerkjent som en åpenbaring av guddommelig makt.

Skillelinjen mellom de gudløse og dem som kaller seg kristne, er nesten ikke merkbar. Kirkemedlemmer er opptatt av de samme tingene som verdslige mennesker er opptatt av, og er parat til å gjøre felles sak med dem. Satan er fast bestemt på å gjøre dem til ett og styrke sin sak ved å samle dem alle i spiritismens leir. Ettersom mirakler ifølge katolsk tankegang er et sikkert tegn på den sanne kirke, vil de uten videre bli bedratt av disse mirakuløse krefter. Og protestantene, som har kastet fra seg sannhetens skjold, vil også bli villedet. Katolikker, protestanter og verdslige mennesker uten forskjell vil godta ytre gudsfrykt, men ikke dens kraft. De vil oppfatte denne alliansen som en storslått bevegelse som skal omvende verden og innvarsle det lenge ventede tusenårsriket.

Gjennom spiritismen opptrer Satan som menneskehetens velgjører. Han helbreder folk for sykdom og hevder at han vil innføre et nytt og mer høyverdig religionssystem. I virkeligheten er han innstilt på å ødelegge. Hans fristelser fører masser av mennesker i fortapelsen. Mangelen på måtehold lammer fornuften, og resultatet blir sensuelle utskeielser, stridigheter og vold. Satan er interessert i krig, for den vekker de verste lidenskapene i mennesket. Deretter driver han sine ofre inn i evigheten, tilsølt av last og blod. Han hisser nasjonene til krig mot hverandre, så folk blir opptatt med andre ting enn å berede seg for Herrens dag.

Tragedier og naturkatastrofer

Satan arbeider også gjennom naturkreftene for å få tak på dem som er uforberedt. Han kjenner de skjulte kreftene i naturen, og han setter alt inn på å påvirke naturkreftene så langt Gud tillater. Da han fikk lov til å hjemsøke Job, ble buskap, saueflokker, tjenere, hus og barn utryddet etter som den ene ulykken fulgte den andre i rask rekkefølge. Gud holder sin hånd over sine skapninger og verner dem mot ødeleggerens makt. Men kristenheten har vist forakt for Guds lov, og Herren vil gjøre akkurat det han har sagt han vil gjøre. Han tar sine velsignelser bort fra jorden og fjerner sin beskyttelse fra dem som gjør opprør mot hans lov og som lærer og tvinger andre til å gjøre det samme. Alle som Gud ikke beskytter, er i Satans makt. For å fremme sine egne planer vil han favorisere enkelte og gi dem fremgang. Andre vil han bringe ulykke over, og så få folk til å tro at det er Gud som hjemsøker dem.

Samtidig som Satan gir seg ut for å være en mirakeldoktor som kan helbrede folk for alle slags lidelser, bringer han sykdom og ulykke i et slikt omfang at folkerike byer blir lagt i ruiner. Han er allerede i full virksomhet. På alle steder og i utallige former utøver han sin makt gjennom ulykker og katastrofer på sjø og land, i store branner, i veldige tornadoer og

fryktelige haglvær, i stormer, oversvømmelser, sykloner, flodbølger og jordskjelv. Han ødelegger avlinger, og hungersnød og ulykker følger. Han sprer dødbringende pest i atmosfæren, og tusentalls mennesker omkommer.

Disse hjemsøkelsene kommer til å bli stadig hyppigere og mer katastrofale, og de vil ramme både mennesker og dyr. «Jorden sturer og visner, verden visner og tæres bort. ... Jorden er blitt vanhelliget av dem som bor på den; for de har overtrådt lover, satt forskrifter til side og brutt den evige pakt.» Så vil den store bedrageren få folk til å tro at disse ulykkene skyldes dem som tjener Gud. De som på denne måten har fremkalt himmelens mishag, vil legge skylden for alle sine plager på dem som på grunn av lydighet mot Guds bud er en stadig anklage mot overtredere. De vil påstå at mennesker provoserer Gud når de misbruker søndagen, og at denne synden har medført ulykker som ikke vil opphøre før søndagsfeiringen blir strengt håndhevet.

De som fremholder kravene i sabbatsbudet og ikke viser aktelse for søndagen, er trøbbelmakere som hindrer folk i å oppnå materiell velstand og gunst hos Gud. De gjentar beskyldningen som en gang i tiden ble rettet mot Guds tjener, og på samme falske grunnlag: «Med det samme Akab fikk se Elia, sa han: 'Er du her, du som fører ulykke over Israel?' Elia svarte: Det er ikke jeg som fører ulykke over Israel, men du og din ætt. For dere har sviktet Herrens bud og fulgt Ba'algudene.»Når mengdens raseri blir oppflammet av falske beskyldninger, vil de innta den samme holdning overfor Guds sendebud som det frafalne Israel gjorde mot Elia.

Den undergjørende makt som manifesterer seg gjennom spiritismen, vil rette seg mot dem som velger å lyde Gud mer enn mennesker. Det vil komme budskaper fra åndene om at Gud har sendt dem for å overbevise dem som forkaster søndagen, om at de tar feil, og at landets lover skal respekteres på lik linje med Guds lov. De vil beklage ugudeligheten i verden og støtte religiøse forkynnere som hevder at umoralen i samfunnslivet er en følge av ringeakt for søndagen. Forbitrelsen blir stor mot alle som nekter å godta dette.

De lojale blir anklaget

Satans taktikk i denne siste kampen mot Guds folk ligner den han brukte da han begynte den store striden i himmelen. Han påstod da at han gjerne ville bidra til å stabilisere Guds lederskap, mens han i hemmelighet satte alt inn på å ødelegge det. Og så beskyldte han de lojale englene for det han selv prøvde å få i stand. Den samme villedende taktikk har preget romerkirkens historie. Den gav seg ut for å opptre som Guds stedfortreder, men i virkeligheten hevet den seg over Gud og forandret hans lov. De som under pavedømmet måtte dø for sin troskap mot evangeliet, ble fordømt som brottsmenn. De ble anklaget for å være i kompaniskap med djevelen. Alle midler ble brukt for å sverte dem og fremstille dem både i folks og endog i egne øyne som de verste forbrytere. Dette vil gjenta seg. Samtidig med at djevelen prøver å ødelegge dem som holder Guds lov i hevd, vil han sørge for at de blir anklaget som lovbrytere, slike som vanærer Gud og bringer straffedommer over verden.

Gud tvinger aldri viljen eller samvittigheten. Men Satan tyr stadig til tvang og grusomhet for å få makt over dem som han ikke kan få bukt med på annet vis. Frykt og brutalitet er de midler han bruker for å dirigere folks samvittighet og sikre seg deres hyllest. For å oppnå dette arbeider han både gjennom religiøse og verdslige myndigheter og får dem til å innføre menneskelige lover som er i strid med Guds lov. De som holder den bibelske hviledagen i hevd, vil bli fordømt som fiender av lov og orden, slike som ødelegger samfunnsmoralen og er årsak til anarki og korrupsjon, og som derfor bringer Guds straffedommer over jorden. Deres samvittighetsskrupler vil bli fremstilt som trass, stahet og forakt for øvrigheten, og de vil bli stemplet som opposisjonelle.

Prester som benekter gyldigheten av Guds lov, vil fremholde fra prekestolen at mennesket har plikt til å rette seg etter øvrigheten fordi den er av Gud. Lovgivende myndigheter og domstoler vil mistenkeliggjøre og fordømme dem som vil holde Guds bud. Det de sier, vil bli forvrengt, og de vil bli tillagt de verste motiver. Når de protestantiske kirkesamfunn forkaster de klare utsagn i Bibelen som viser at Guds lov står ved makt, vil de være ivrige etter å stoppe munnen på dem som de ikke kan imøtegå med Bibelen. Uten å vite det slår de nå inn på en vei som fører til forfølgelse av dem som av samvittighetsgrunner nekter å gjøre som den øvrige kristenhet - godta den pavelige hviledagen.

Fremtredende personer i stat og kirke vil gå sammen om å bestikke, overtale eller tvinge alle til å holde søndagen. Mangelen på guddommelig autoritet blir erstattet med forbud og undertrykkelse. Politisk korrupsjon ødelegger respekten for rettferd og sannhet. For å vinne popularitet vil både den lovgivende og utøvende myndighet selv i det frie Amerika gi etter for folkets krav om en lov som innskjerper søndagshelligholdelse. Trosfriheten, som har krevd så store offer, vil ikke lenger bli respektert. I den konflikten som nå nærmer seg, vil profetens ord gå i oppfyllelse: «Fylt av raseri mot kvinnen gikk draken av sted for å føre krig mot de andre av hennes ætt, mot dem som følger Guds bud og holder fast ved vitnesbyrdet om Jesus.»

Kapittel 37 - Vårt Eneste Sikre Vern

«Til ordet og til vitnesbyrdet!» lyder Herrens oppfordring gjennom profeten Jesaja.1 Guds folk har fått Bibelen som vern mot innflytelsen fra falske forkynnere og onde ånders bedragerske makt. Satan bruker alle mulige midler for å hindre folk i å få bibelkunnskap, fordi den avslører hans bedrag.

Hver gang Guds verk får ny vind i seilene, setter også mørkets fyrste i gang en mer intens aktivitet. Nå ruster han seg for fullt til det siste fremstøt mot Kristus og hans etterfølgere. Snart står vi overfor det siste, store bedrag. Antikrist kommer til å utføre sine undergjerninger for åpen scene. Det falske blir så likt det sanne at det ikke vil være mulig å oppdage forskjellen uten ved hjelp av Den hellige skrift. På den måten må hver påstand og hvert mirakel prøves.

Bibelen og Bibelen alene

De som gjerne vil etterleve alle Guds bud, kommer til å møte hån og motstand. Bare ved Guds hjelp kan de holde stand. For å kunne klare påkjenningen som venter dem, må de forstå Guds vilje som er åpenbart i hans ord. De kan ære ham bare når de har en riktig forståelse av hans vesen, lederskap og hensikt, og handler i samsvar med det. Bare de som har styrket sinnet med Guds ord, kan klare seg gjennom den siste, store konflikten.

Hvert eneste menneske blir stilt overfor dette alvorlige spørsmålet: Skal jeg lyde Gud mer enn mennesker? Avgjørelsens time nærmer seg. Står vi på Ordets faste klippegrunn? Er vi beredt til tappert å forsvare Guds bud og Jesu tro? Før Jesus ble korsfestet, fortalte han disiplene at han skulle dø og deretter stå opp av graven, og engler kom for å prente ordene inn i deres hjerte og sinn. Men disiplene ventet en militær befrielse fra romersk okkupasjon og kunne ikke akseptere at han som alt håp samlet seg om, skulle bli utsatt for en vanærende død. De ordene som de nå så sårt trengte å huske, hadde de glemt, og da prøvens time kom, var de uforberedt. Jesu død tilintetgjorde deres håp så fullstendig som om han på forhånd ikke hadde advart dem.

Profetiene åpenbarer fremtiden like tydelig for oss som Kristus åpenbarte den for disiplene. Begivenhetene i forbindelse med utløpet av nådetiden, og beredelsen for trengselstiden, er fremholdt klart og tydelig. Men de fleste forstår ikke mer av disse viktige sannheter enn om de aldri var blitt åpenbart. Satan passer på for å fjerne hvert inntrykk som kan gi dem visdom til frelse, og når trengselstiden kommer, er de ikke beredt.

Når Gud sender så viktige varselsbudskaper at det sies at engler flyr høyt oppe under himmelhvelvet og kunngjør dem, venter han at hvert eneste menneske med evne til å tenke, tar stilling til dem. De fryktelige straffedommer som truer dem som tilber dyret og bildet av det, burde få alle til flittig å studere profetiene for å finne ut hva «dyrets merke» er, og

hvordan de kan unngå å ta det. Men de fleste vender øret bort fra sannheten og holder seg til eventyr.

Apostelen Paulus skriver om den siste tid: «Det skal komme en tid da folk ikke lenger kan tåle den sunne lære.»Den tiden er allerede kommet. Folk flest ønsker ikke Bibelens sannhet, for den griper inn i menneskets syndige og verdslige natur, og ved sine bedrag gir Satan dem det de ønsker.

Gud vil ha et folk på jorden som holder fast ved Bibelen og Bibelen alene som norm for all troslære og basis for all reform. Lærde personers meninger, vitenskapens konklusjoner, og dogmer eller vedtak fra kirkemøter, er like mangfoldige og innbyrdes motstridende som de kirkesamfunn de representerer. Hverken den enkelte eller majoriteten av dem kan benyttes som bevis for eller imot noe trospunkt. Før vi godtar noe lærepunkt eller pålegg, bør vi forlange at det blir støttet av et klart «så sier Herren».

Menneskelig autoritet er upålitelig

Hele tiden prøver Satan å lede oppmerksomheten mot mennesker i stedet for mot Gud. Han får folk til å søke åndelig veiledning hos biskoper, religiøse ledere og teologiske lærere i stedet for selv å studere Guds ord. Når han så kontrollerer tankelivet hos disse lederne, kan han påvirke folkemassene slik han vil.

Da Kristus kom og talte livets ord, lyttet folk med glede, og mange, endog blant prestene og rådsherrene, trodde på ham. Men øverstepresten og folkets ledere var fast bestemt på å fordømme og avvise hans lære. Til tross for at de mislyktes i alle forsøk på å finne noe å anklage ham for, og at de ikke kunne unngå å merke den guddommelige kraft og visdom i det han sa, lukket de seg inne i fordom. De forkastet de klareste beviser på hans Messias-verdighet, så de ikke skulle bli tvunget til å følge ham.

Disse motstandere av Jesus var menn som folk fra barnsben av hadde lært å se opp til, og uten forbehold bøyde de seg for deres myndighet. «Hvordan kan det være at våre rådsherrer og skriftlærde ikke tror på Jesus?» spurte de. «Ville ikke disse fromme menn ta imot ham dersom han virkelig var Kristus?» Det var innflytelsen fra slike lærere som fikk jødefolket til å forkaste ham. Den ånd som behersket disse prestene og rådsherrene, preger også mange i dag som har en høy bekjennelse. De vil ikke undersøke hva Bibelen sier om det som spesielt gjelder vår tid. De forteller om sitt medlemstall, sin velstand og popularitet, og de ser ned på dem som forkynner sannheten, fordi de er få, fattige og upopulære og fordi de har en tro som skiller dem fra verden.

Kristus forutså at det grunnløse krav på myndighet som fariseerne og de skriftlærde hevdet, ikke ville opphøre selv når jødefolket ble spredt. Med profetisk blikk så han at menneskelig myndighet ble satt over samvittigheten, noe som har vært til stor forbannelse for kristenheten ned gjennom alle tider. Hans fryktelige dom over de skriftlærde og

fariseerne og hans advarsler til folket om ikke å følge disse blinde ledere, ble skrevet ned som en formaning til senere slekter.

Romerkirken gir presteskapet enerett til å tolke Bibelen. Og fordi bare geistligheten er kompetent til å forklare Guds ord, holdes det borte fra vanlig folk. Til tross for at reformasjonen åpnet Bibelen for alle, er nettopp det prinsippet som romerkirken hevdet, en hindring som gjør at også mange protestanter unnlater å studere Guds ord på egen hånd. De blir opplært til uten videre å godta sin kirkes tolkning av det. Mange tør derfor ikke akseptere noe som strider mot trosbekjennelsen eller det som deres kirke har godkjent, selv om Skriftens ord er aldri så tydelig.

Til tross for at Bibelen er full av advarsler mot falske lærere, er mange villige til å overlate omsorgen for sin sjel til geistligheten. I dag finnes det tusenvis av kristendoms bekjennere som ikke kan gi noen annen grunn for det de tror, enn at de har lært det av sine religiøse ledere. De bryr seg lite om Kristi undervisning, men stoler blindt på det presten sier. Er det slik at prester er ufeilbare? Hvordan kan vi stole på den veiledning de gir, hvis vi ikke ut fra Guds ord vet at de har lyset?

Mangelen på moralsk mot til å forlate verdens brede landevei får mange til å følge etter dem som går for å være lærde. Og fordi de er uvillige til selv å undersøke, blir de hjelpeløst bundet i villfarelse. De innser at sannheten for vår tid er klart åpenbart i Bibelen, og de merker at Den Hellige Ånds kraft følger forkynnelsen av den. Likevel lar de geistlighetens motstand føre dem bort fra lyset. Selv om forstanden og samvittigheten er overbevist, tør disse villedete menneskene ikke tenke annerledes enn presten. Deres egen dømmekraft og evige interesser blir overlatt til et annet menneskes vantro, stolthet og fordom.

Satan arbeider på mange måter gjennom menneskelig påvirkning for å lenkebinde sine fanger. Han sikrer seg masser av mennesker ved å knytte dem til personer som ikke vil ha noe å gjøre med Kristi kors. Uansett om det gjelder forholdet mellom foreldre og barn, mellom ektefeller eller venner, er virkningen den samme. Sannhetens motstandere utøver sin makt til å beherske samvittigheten, og de som kommer under deres kontroll, er ikke modige eller selvstendige nok til å gjøre det de ser som sin plikt.

Uvitenhet er ingen unnskyldning

Guds sannhet og storhet kan ikke skille lag. Med Bibelen innenfor vår rekkevidde er det umulig å ære Gud med feilaktige meninger. Mange påstår at det er likegyldig hva man tror, når man bare lever rett. Men livet formes av troen. Dersom vi har adgang til lys og sannhet, og vi forsømmer anledningen til å høre og se, stiller vi oss i virkeligheten avvisende. Da velger vi mørke fremfor lys. «Om mannen mener at veien er rett, kan den likevel ende i døden.» Uvitenhet er ingen unnskyldning for villfarelse eller synd når man har rike muligheter til å kjenne Guds vilje. En vandringsmann kommer til et sted der flere veier møtes. Et veiskilt viser hvor de forskjellige veiene fører hen. Hvis han ikke retter seg etter

veiskiltet, men velger den veien han selv mener er den riktige, vil han trolig finne ut at han går i feil retning, selv om han er aldri så oppriktig.

Gud har gitt oss sitt ord for at vi skal bli kjent med det og få vite hva han ønsker av oss. Da den lovlærde kom til Jesus og spurte: «Hva skal jeg gjøre for å få evig liv?» henviste Jesus til Skriften og sa: «Hva står skrevet i loven? ... Hva leser du der?»

Uvitenhet er ingen unnskyldning hverken for ung eller gammel, og kan ikke fri dem fra den straffen som rammer overtredere av Guds lov. For i Bibelen har de en nøyaktig fremstilling av denne loven, dens prinsipper og krav. Det er ikke nok at hensikten er god. Det er ikke nok å gjøre hva en person mener er rett, eller hva presten forteller er riktig. Det gjelder hans egen frelse, og han må selv studere Skriften. Uansett hvor overbevist han er om at presten vet hva som er sannhet, må han ikke bygge på det. Han har et kart som viser hvert eneste vei merke på himmelveien, og han bør aldri på noe punkt gjette seg frem.

Personlig studium nødvendig

Den første og største plikt for ethvert tenkende menneske er å søke sannhet i Guds ord, leve i lyset og oppmuntre andre til å gjøre det samme. Hver dag bør vi ivrig studere Bibelen, veie hver tanke og sammenligne skriftsted med skriftsted. Med Guds hjelp skal vi selv danne våre meninger, for vi skal selv stå til regnskap for ham. Lærde personer har pakket Bibelens klare budskap inn i tvil og mørke. De gir inntrykk av å ha stor visdom, og fremholder at Den hellige skrift har en mystisk, åndelig mening som ikke kommer klart frem i selve teksten. De er falske lærere. Det var til slike Jesus sa: «Dere farer vill! Og kommer ikke det av at dere ikke kjenner skriftene og heller ikke Guds makt?»

Bibeltekstene må oppfattes i samsvar med deres likefremme mening, unntagen når et symbol eller et bilde er brukt. Kristus har selv sagt: «Den som vil gjøre hans vilje, skal kjenne om læren er av Gud.»Hvis folk ville tro Bibelen slik den er skrevet, og falske lærere ikke villedet og forvirret dem, ville et stort verk bli utført som englene kunne glede seg over, og tusenvis av villfarne mennesker ville bli ført inn i Kristi hjord.

Vi bør bruke alle våre forstandsevner når vi studerer Guds ord, og anstrenge oss for å fatte så mye som mulig av hans vesen og tanke. Men vi må ikke glemme at barnets lærvillighet og respekt er den rette innstilling hos en som skal ta imot kunnskap. Bibelske problemer kan ikke takles med de samme metoder som når det gjelder filosofiske spørsmål. Vi skal ikke studere Bibelen med den selvsikkerhet som mange har når de gir seg i kast med vitenskapelige spørsmål, men ha tillit til Gud og et oppriktig ønske om å forstå hans vilje. Vi må ha en ydmyk og lærvillig holdning når vi skal motta undervisning hos den store Jeg Er. Ellers vil onde engler villede og forherde oss så Guds ord ikke gjør inntrykk.

Mange deler av Bibelen som lærde personer enten kaller mystiske eller anser som uvesentlige, er fulle av trøst og informasjon for dem som er blitt undervist i Kristi skole. En av grunnene til at mange teologer ikke har klarere forståelse av Guds ord, er at de lukker

øynene for ting de ikke vil etterleve. Når det gjelder å forstå Bibelen, er det ikke først og fremst en persons intelligens det kommer an på, men om han helhjertet og oppriktig lengter etter rettferdighet.

Bibelstudium og bønn hører sammen. Bare Den Hellige Ånd kan lære oss å forstå betydningen av de lettfattelige ting, eller hindre oss i å forvrenge det som er vanskelig å forstå. Engler har til oppgave å gjøre oss mottagelige for Guds ord, så vi blir grepet av skjønnheten i det, formant av advarslene og opplivet og styrket av løftene. Vi bør gjøre salmistens bønn til vår egen: «Lukk opp mine øyne, så jeg kan se de underfulle ting i din lov!»

Fristelser virker ofte uimotståelige fordi den som blir fristet, har forsømt bibelstudium og bønn og derfor ikke alltid husker Guds løfter så han kan møte Satan med Skriftens våpen. Men engler omgir dem som er villige til å ta imot guddommelig undervisning. Når nøden er stor, vil de bli minnet om nettopp det de trenger. Jesus gav disiplene dette løfte: «Talsmannen, Den Hellige Ånd, som Faderen skal sende i mitt navn, han skal lære dere alt og minne dere om alt det jeg har sagt dere.» Men for at Den Hellige Ånd i farens stund skal kunne minne oss om Kristi kunnskap, må hans ord på forhånd bli lagret i vårt sinn. David sa: «I hjertet gjemmer jeg ditt ord, så jeg ikke skal synde mot deg.»

Farlig å så tvil

Alle som verdsetter de evige verdier, må vokte vantroens innfallsveier. Sannhetens bæresøyler vil bli angrepet. Det er umulig å unngå ironi og ordkløveri og vantroens lumske smitte. Satan tillemper sine fristelser for alle slags mennesker. Han møter de uopplyste med spøk og hån, og de intellektuelle med vitenskapelige innvendinger og filosofiske resonnementer for å skape mistillit til Bibelen og få folk til å forakte den. Endog unge mennesker med liten erfaring drister seg til å tvile på grunnprinsippene i den kristne tro. Selv om denne ungdommelige vantro ofte er noe overfladisk, gjør den sin virkning. Mange blir lokket til å gjøre narr av sine fedres tro og til å spotte nådens Ånd.

Noen av dem som gav inntrykk av å kunne bli til ære for Gud og til gagn for verden, er blitt ødelagt av vantroens fordervelige atmosfære. De som stoler på selvsikre menneskers fornuft og dømmekraft, og innbiller seg at de kan forklare guddommelige hemmeligheter og finne frem til sannhet uten hjelp av Guds visdom, blir fanget i djevelens felle.

Bibelen som leveregel

Vi lever i den alvorligste tid i verdens historie. Skjebnen for verdens myldrende millioner skal avgjøres. Vår egen fremtidige velferd og andres frelse avhenger av den kurs vi følger. Vi trenger sannhetens Ånd til å lede oss. Enhver som følger Kristus, bør oppriktig spørre: «Herre, hva vil du jeg skal gjøre?» Vi må ydmyke oss for Gud i faste og bønn, og grunne meget på hans ord, særlig det som angår dommen. Nå er tiden til å søke en dyp og levende erfaring med Gud. Det er ikke et øyeblikk å miste. Avgjørende begivenheter skjer

rundt omkring oss. Vi er på Satans forheksede grunn. Guds vaktmenn må ikke sove! Fienden lusker omkring og er parat til å angripe og gjøre dere til sitt bytte, om dere et øyeblikk skulle slappe av og bli søvnige.

Mange misforstår sitt forhold til Gud. De slår seg til ro med at de ikke gjør noen onde gjerninger, og glemmer de gode og edle handlinger som Gud venter av dem, men som de forsømmer. Det er ikke nok at de er trær i Guds hage. De skal også bære frukt, for det venter Gud av dem. Han holder dem ansvarlig for at de unnlot å gjøre alt det gode som de med hans hjelp kunne ha gjort. I himmelens bøker står det om dem at de suger ut jorden. Men selv disse er ikke uten håp. I kjærlighet og langmodighet taler Gud ennå til dem som har avvist hans nåde og barmhjertighet. Derfor sier han: «Våkn opp, du som sover, stå opp fra de døde, og Kristus skal lyse for deg. Pass derfor nøye på hvordan dere lever, … så dere kjøper den rette tid, for dagene er onde.» Når prøvetiden kommer, blir det åpenbart hvem som har gjort Guds ord til norm for sitt liv. Om sommeren er det ikke noen merkbar forskjell på eviggrønne og andre trær. Men når vinterstormene setter inn, står de eviggrønne uforandret, mens de andre mister løvet.

Nå er det ofte vanskelig å skjelne en falsk kristendomsbekjenner fra en sann kristen, men snart vil forskjellen bli synlig. Når det kommer motgang, når fanatisme og intoleranse igjen får dominere, og når forfølgelsen flammer opp på ny, vil hykleren og den lunkne miste motet og svikte troen. Men den sanne kristne står fast som fjell. Hans tro er sterkere og hans håp klarere enn i medgangstider. Salmisten sier: «Jeg grunner på dine lovbud.» «Av dine påbud får jeg forstand, derfor hater jeg alle falske stier.» «Lykkelig er den som finner visdom.» «Han er lik et tre som er plantet ved vann og strekker røttene mot bekken. Det frykter ikke når heten kommer, men står der med løvet grønt. Det sturer ikke i tørketider og holder ikke opp med å bære frukt.»

Kapittel 38 - Guds Siste Varselsbudskap

«Deretter så jeg en annen engel stige ned fra himmelen. Han hadde stor makt, og jorden ble opplyst av glansen omkring ham. Han ropte med veldig røst: ’Falt, falt er Babylon den store! Den er blitt et tilholdssted for onde ånder, et tilhold for alle slags urene ånder, ja, en tilflukt for alle slags urene og avskyelige fugler. ’ ... Fra himmelen hørte jeg nå en annen røst: Dra bort fra henne, mitt folk, så dere ikke har del i hennes synder og ikke rammes av hennes plager.»

Om å forlate «Babylon»

Denne bibelteksten peker frem til en tid da budskapet om Babylons fall som ble forkynt av den annen engel i Åp 14, skal bli gjentatt. I tillegg kommer omtalen av den korrupsjon som har trengt inn i de organisasjonene som utgjør Babylon, siden budskapet første gang ble forkynt sommeren 1844. En fryktelig tilstand i den religiøse verden er beskrevet her. For hver gang folk forkaster sannheten, blir sinnet mørkere og mer forherdet inntil det er forsteinet i vantro. I tross mot de advarsler Gud har gitt, fortsetter de å tråkke på et av de ti bud, inntil de gir seg til å forfølge dem som holder det hellig. De ringeakter Kristus ved at de forakter hans ord og hans folk.

Når de ulike kirkesamfunn godtar spiritismens læresetninger, forsvinner enhver hemning som har holdt menneskenaturen i sjakk, og religionsbekjennelsen blir bare et skalkeskjul for den groveste udåd. Troen på spiritistiske foreteelser åpner døren for ånder som fører vill og lærdommer som stammer fra onde makter. Innflytelsen fra onde engler vil bli merkbar i de forskjellige kirkesamfunn.

Om Babylon på den tiden sier profetien: «Syndene hennes rekker opp til himmelen, og Gud har husket all den urett hun har gjort»2Syndens mål er fullt, og ødeleggelsen rammer henne. Men Gud har ennå folk i Babylon. Før hans straffedommer faller, skal disse trofaste kalles bort fra henne, så de ikke får «del i hennes synder og ikke rammes av hennes plager». Derfor oppstår det en bevegelse symbolisert ved en engel som kommer ned fra himmelen, og jorden blir opplyst av glansen omkring ham. Med veldig røst kunngjør han Babylons synder. Og så lyder budskapet: «Dra bort fra henne, mitt folk!» Denne kunngjøringen sammen med den tredje engelens budskap utgjør den siste advarsel til menneskeheten.

Omfattende motstand mot Guds lov

Fryktelige ting er i vente. Jordens makter vil slutte seg sammen mot Guds bud og bestemme at «alle - små og store, rike og fattige, frie menn og treller» skal følge kirkens skikker og holde den falske sabbaten. Alle som nekter å føye seg, blir utsatt for strafforfølgning, og til sist blir det bestemt at de fortjener døden. Men Guds lov påbyr oss å helligholde Skaperens hviledag og kunngjør hans vrede over alle som overtrer hans bud.

Den som er blitt klar over dette og likevel overtrer Guds lov for å følge menneskelige påbud, tar «dyrets merke». Han tar imot tegnet på lojalitet mot den makten som han foretrekker å lyde fremfor Gud. Varselsbudskapet fra himmelen lyder slik: «Om noen tilber dyret og bildet av det og tar imot merket på pannen eller hånden, skal han få drikke av Guds vredes vin, som er skjenket opp ublandet i hans harmes beger.»

Ingen blir utsatt for Guds vrede før de har forstått sannheten og likevel forkastet den. Mange har aldri hatt anledning til å høre Guds spesielle budskap for vår tid. De er ikke blitt klar over forpliktelsen til å rette seg etter det fjerde bud. Han som kjenner hvert menneske og veier hvert motiv, vil ikke at noen som ønsker å kjenne Guds vilje, skal bli bedratt med hensyn til det saken gjelder. Folk skal ikke bli tvunget til blindt å følge ordre. Den enkelte skal ha nok lys til å treffe sitt valg etter moden overveielse.

Sabbaten blir den store lojalitetsprøven, for det er nettopp dette sannhetspunktet striden gjelder. Når folk blir satt på den avgjørende prøven, blir det trukket en grense mellom dem som tjener Gud og dem som ikke gjør det. Feiringen av den falske sabbaten i samsvar med landets lov, men i strid med det fjerde bud, vil være en lojalitetserklæring til den makten som er i opposisjon til Gud, mens helligholdelsen av den sanne sabbaten i lydighet mot Guds bud vil være en lojalitetserklæring til Skaperen. Mens den ene gruppen godtar tegnet på troskap mot jordiske makter, og dermed tar «dyrets merke», velger den andre gruppen lojalitetstegnet på Guds autoritet og får dermed «Guds segl».

Verden på valg

De som har forkynt den tredje engels budskap, er blitt betraktet som ulykkesprofeter. Deres forutsigelser om at De forente stater skulle bli preget av religiøs intoleranse, slik at kirke og stat skulle gå sammen om å forfølge dem som holder Guds bud i hevd, er blitt stemplet som grunnløse og urimelige. Man har hevdet at De forente stater aldri vil opphøre med å være trosfrihetens forsvarer. Men etter hvert som spørsmålet om å innføre søndagsfeiring ved lover kommet mer og mer frem i den offentlige debatt, later det til at det man så lenge har avvist som usannsynlig, nå synes å bli aktuelt. Den tredje engels budskap kommer derfor til å ha en gjennomslagskraft som det ikke ellers kunne oppnå.

I hvert slektsledd har Gud sendt sine tjenere for å gå til felts mot synden både i verden og i kristenheten. Men folk vil ha et mildt og hyggelig budskap og bryr seg ikke om den rene og uforfalskede sannhet. I begynnelsen av sin virksomhet var mange av reformatorene svært forsiktige når de gikk i rette med kirkens og folkets synder. Ved en ren, kristelig livsførsel håpet de ved eksemplets makt å lede folk tilbake til Bibelens troslære. Men Guds Ånd kom over dem likesom den kom over Elia da han fikk pålegg om å irettesette den ugudelige kongen og det frafalne folket for deres synd. De kunne ikke la være å fremholde Bibelens tydelige ord - et budskap som de før hadde nølt med å forkynne. De følte seg tilskyndet til med iver og glød å forkynne sannheten og informere om faren som truet. Fryktløst fremholdt de det Herren gav dem, og folk var nødt til å høre advarselen.

Slik vil den tredje engels budskap bli forkynt. Når tiden kommer da det skal lyde med maksimal kraft, vil Herren benytte ydmyke redskaper og veilede dem som vier seg til hans tjeneste. De vil bli mer kvalifisert til gjerningen ved det som Den Hellige Ånd gjør for dem, enn ved en akademisk utdanning. Troens og bønnens kvinner og menn vil bli drevet av hellig iver til å forkynne det som Gud pålegger dem. De vil avsløre Babylons synder. Alt vil komme for dagen - spiritismens utbredelse, pavemaktens skjulte, men raske vekst, og de fryktelige følger av at myndighetene håndhever kirkens påbud.

Den alvorlige advarselen vil vekke folk opp. Tusener av mennesker som aldri tidligere har hørt slik forkynnelse, vil lytte oppmerksomt. Med forbauselse hører de at Babylon er menigheten som har falt på grunn av sine villfarelser og synder, og fordi den har forkastet sannheten som er sendt fra himmelen. Folk oppsøker sine tidligere sjelesørgere og spør inntrengende om dette er sant. Disse svarer med å fortelle fabler og komme med hyggelige profetier for å fjerne frykten og berolige samvittigheten. Men mange nekter å bøye seg for menneskelig autoritet og forlanger et klart «så sier Herren». I likhet med fariseerne i gammel tid blir de religiøse ledere rasende når de ser at deres myndighet blir dratt i tvil, og stempler budskapet som Satans verk. De hisser opp folkemassene som lever i synd, og får dem til å håne og forfølge dem som forkynner budskapet.

Kampen intensiveres

Mens konflikten utvider seg til nye felter, og folk blir gjort oppmerksom på Guds lov som de fleste har forkastet, blir djevelen aktiv som aldri før. Den kraften som følger budskapet, tenner motstandernes raseri. Geistligheten gjør nesten overmenneskelige anstrengelser for å holde lyset borte fra deres tilhengere. De vil gjøre alt for å hindre at disse viktige spørsmålene blir drøftet. Kirkene vil be myndighetene om hjelp, og dette vil katolikkene og protestantene gå sammen om.

Etter hvert som arbeidet med å håndheve søndagen blir mer dristig og målbevisst, vil landets lover bli brukt mot dem som holder Guds lov i hevd. De blir truet med bøter og fengsel, og noen får tilbud om innflytelsesrike stillinger og annen form for belønning og privilegier hvis de vil oppgi sin tro. Men de svarer uten å nøle: «Vis oss fra Guds ord at vi tar feil.» Det var dette Luther svarte under lignende forhold. De som står anklaget, vil med stor kraft forsvare sannheten. Noen av dem som hører på, blir overbevist og bestemmer seg for å rette seg etter alle Guds bud. Slik blir lyset tent for tusener som ellers ikke ville ha vært informert.

Samvittighetsfull lydighet mot Guds ord vil bli behandlet som opprør. Foreldre som er forblindet av djevelen, vil opptre hardt og strengt mot barna sine som er troende. Arbeidstagere som vil rette seg etter Guds bud, vil lide overlast. Ømme følelser blir undertrykt, og barn blir gjort arveløse og jaget hjemmefra. Det Paulus sier, blir bokstavelig oppfylt: «Alle som vil leve et gudfryktig liv i troen på Kristus Jesus, skal bli forfulgt.»

Når de som forfekter sannheten, nekter å ære søndagen, blir noen av dem arrestert. Andre blir landsforvist eller behandlet som slaver. Menneskelig sett høres dette nå umulig ut. Men når Guds Ånd blir fjernet fra menneskene, og de som hater hans bud kommer helt under djevelens kontroll, vil det skje underlige ting. Menneskenaturen kan bli uhyggelig grusom når gudsfrykt og kjærlighet mangler. Når stormen nærmer seg, vil mange som har gitt seg ut for å tro den tredje engels budskap, men som ikke er helliggjort ved lydighet mot sannheten, svikte sin overbevisning og slutte seg til motstanderne. Ved å alliere seg med verden og godta dens holdninger vil de komme til å se saken fra samme synspunkt. Og når prøven kommer, velger de det som er lett og populært.

Begavede og veltalende personer som engang gledet seg over sannheten, vil da bruke sine evner til å bedra og villede folk. Det blir bittert fiendskap mellom dem og deres tidligere trosfeller. Nar de som holder sabbaten hellig, blir ført frem for domstolene for å svare for sin tro, blir disse frafalne de virksomste håndlangere for Satan. De lyver om dem og kommer med insinuasjoner og falske anklager og setter øvrigheten opp mot dem.

En tid med trengsel

I denne tiden med forfølgelse vil troen hos Herrens tjenere stå sin prøve. Trofast har de forkynt varselsbudskapet og bare holdt seg til Gud og hans ord. Guds Ånd drev dem til å tale. Fylt av hellig iver og drevet av et guddommelig kall gjorde de sin plikt. De foretok ingen kald beregning av følgene av å forkynne det budskapet Herren hadde gitt dem. De tok ikke hensyn til materielle interesser eller prøvde å bevare sin anseelse og sitt liv. Men når stormen av motstand og hån bryter løs, vil noen bli overveldet av skrekk og utbryte: «Dersom vi hadde vært klar over konsekvensene, ville vi tidd stille.»

De er omgitt av vanskeligheter. Satan setter alt inn på å friste dem. Det ser ut som om de har tatt på seg langt mer enn de har kapasitet til. Ødeleggelsen truer dem. Begeistringen som oppglødet dem, har sloknet, men likevel er det ingen vei tilbake. I ytterste nød tyr de til den allmektige Gud for å få styrke. De husker på at de ikke har forkynt sine egne ideer, men at Gud påla dem å forkynne advarselen. Han fylte sinnet deres med sannhet, og de kunne ikke la være å forkynne den. I tidligere tider har Guds tjenere møtt lignende prøver. Wiclif, Hus, Luther, Tyndale, Baxter og Wesley krevde at all troslære skulle prøves med Bibelen, og erklærte at de ville forkaste alt som var ubibelsk. De ble forfulgt på en ubarmhjertig måte, men de holdt ikke opp med å forkynne sannheten.

Forskjellige perioder i menighetens historie har vært preget av et bestemt budskap avpasset etter Guds folks behov nettopp på den tiden. Hver ny sannhet har banet seg vei gjennom hat og motstand. De som fikk del i lyset, ble fristet og prøvd. I krisetider sender Herren et spesielt budskap. Hvem tør la være å forkynne det? Han påbyr sine tjenere å bringe det siste tilbud om nåde til verden. De kan ikke tie uten fare for sitt evige liv. Kristi sendebud har ikke ansvar for konsekvensene. De må gjøre sin plikt og overlate resten til Gud.

Etter hvert som motstanden vokser til faretruende høyder, blir Guds budbærere igjen rådville, for de føler at de selv er årsak til krisen. Men Guds ord og deres egen samvittighet forteller dem at de er på rett vei. Og selv om vanskelighetene fortsetter, får de styrke til å bære dem. Striden blir stadig hardere, men deres tro og mot øker med motgangen. Derfor sier de: «Vi tør ikke tukle med Guds ord og dele opp hans hellige lov ved å kalle en del vesentlig og en annen del uvesentlig for å vinne verdens gunst. Den Herre vi tjener, er mektig nok til å frelse oss. Kristus har overvunnet alle jordiske makter. Skal vi da frykte for en verden som alt er overvunnet?»

Forfølgelse i ulike former er resultatet av et prinsipp som vil eksistere så lenge djevelen er til og kristendommen har livskraft. Ingen kan tjene Gud uten å utsette seg for motstand fra mørkets makter. En person som tjener Gud, vil bli angrepet av onde engler fordi de frykter for at hans innflytelse skal lokke byttet fra dem. Onde mennesker som føler seg irettesatt ved hans eksempel, slår seg sammen med mørkets makter og prøver ved lokkende fristelser å skille ham fra Gud. Hvis det ikke lykkes, bruker de makt for å tvinge samvittigheten.

Evangeliet skal opplyse jorden

Så lenge Jesus er menneskenes talsmann i helligdommen i himmelen, vil både folket og landets ledere merke den mildnende påvirkningen fra Den Hellige Ånd. Ennå øver den en viss innflytelse på landets lovverk. Om det ikke var for disse lovene, ville situasjonen i verden være mye verre enn den er nå. Mens mange fremtredende personer er aktive redskaper for Satan, har Gud også sine redskaper blant landets ledere. Fienden prøver å påvirke sine tjenere til å innføre bestemmelser som i stor grad vil hindre Guds verk. Men øvrighetspersoner som frykter Herren, blir påvirket av hellige engler til å møte slike forslag med ugjendrivelige argumenter. På den måten vil noen få personer demme opp for ondskapens mektige strøm. Sannhetens fiender blir holdt i sjakk for at den tredje engels budskap skal gjøre sin virkning. Når den siste advarsel lyder, vil den vekke oppmerksomheten til disse personene som Herren nå virker gjennom. Noen av dem vil ta imot budskapet og stille seg sammen med Guds folk i trengselstiden.

Engelen som tar del i forkynnelsen av den tredje engels budskap, opplyser hele jorden med glansen som omgir ham. Her gjelder det en verdensbevegelse av uvanlig styrke. Adventvekkelsen i 1840-44 var en veldig åpenbaring av Guds makt. Den første engels budskap nådde ut til hvert eneste misjonsfelt i verden. I noen land hadde man den største religiøse vekkelse siden reformasjonen på 1500-tallet. Likevel vil vekkelsen i forbindelse med varselsbudskapet som den tredje engelen forkynner, bli langt større.

Det blir som en ny pinsedag. «Tidligregnet» kom ved at Den Hellige Ånd ble sendt da evangelieforkynnelsen for alvor begynte, for at såkornet skulle spire. «Senregnet» kommer ved avslutningen for å modne avlingen. «La oss lære å kjenne Herren, la oss jage etter å kjenne ham! Han kommer like visst som lyset om morgenen. Han kommer til oss som

regnet, lik vårregn som væter jorden.» «Fryd dere, Sions sønner, gled dere i Herren deres Gud! For i rettferd gir han dere høstregn, han sender dere regnskyll, høstregn og vårregn som før.» «I de siste dager skal det skje, sier Gud: Jeg vil utøse min Ånd over alle mennesker.» «Og hver den som påkaller Herrens navn, skal bli frelst.»

Forkynnelsen av evangeliet skal ikke fullføres med en mindre åpenbaring av Guds kraft enn den som markerte begynnelsen. De profetiene som ble oppfylt ved at tidligregnet strømmet ned da evangelieforkynnelsen startet, skal igjen bli oppfylt under senregnet når den avsluttes. Dette er de «tider med lindring» som apostelen Peter så frem til da han sa: «Gjør derfor bot og vend om, så skal deres synder bli strøket ut. Da skal Herren gi tider med lindring, og han skal sende den Messias som er bestemt for dere, Jesus.» Med ansikter som stråler av hellig hengivenhet, haster Guds tjenere fra sted til sted for å forkynne budskapet fra himmelen. Tusener av røster overalt på jorden forkynner varselsbudskapet. Mirakler blir utført, syke blir helbredet, og tegn og undergjerninger følger de troende. Men samtidig virker Satan med falske tegn og under. Han får endog ild til å falle ned fra himmelen like for øynene på folk.8 Dette gjør at de blir nødt til å ta et standpunkt.

Budskapet blir ikke forkynt så mye ved argumenter som ved den dype overbevisning Guds Ånd gir. Bevisene er gitt tidligere. Frøet er sådd. Nå skal det spire og bære frukt. Litteraturen som misjonsarbeidere har spredt ut, har gjort sin virkning. Men mange av dem som ble påvirket, er blitt hindret i å forstå sannheten fullt ut eller rette seg etter den. Nå trenger lysstrålene igjennom overalt. Sannheten blir klarere, og oppriktige mennesker bryter de stengsler som har holdt dem tilbake. Hverken familiebånd eller menighetstilknytning kan lenger hindre dem. Sannheten betyr mer enn alt annet. Tross alle krefter som har alliert seg mot sannheten, går mange over på Herrens side.

Kapittel 39 - Harde Tider

«På den tid skal Mikael, den store fyrsten, stå fram, han som verner dine landsmenn. Det skal komme en trengselstid som det ikke har vært maken til helt siden folkeslag oppstod. Men på den tid skal ditt folk bli frelst, alle som er skrevet opp i boken.»

Når nådetiden opphører

Når den tredje engels budskap slutter å lyde, er det ikke lenger nåde for de gudløse. Guds folk har fullført sitt oppdrag. De har mottatt «senregnet» eller «tider med lindring» fra Herren, og de er beredt for de vonde ting de har i vente. Engler haster frem og tilbake i himmelen. En engel som kommer tilbake fra jorden, kunngjør at han har fullført sitt oppdrag. Menneskeheten har vært igjennom den siste prøven, og alle som har valgt å rette seg etter Guds bud, har fått «den levende Guds segl».

Nå avslutter Jesus sin gjerning som mellommann i helligdommen i himmelen. Han løfter hendene og sier med mektig røst: «Det er skjedd!» I dyp ærbødighet lytter engleskaren mens han høytidelig kunngjør: «La den som gjør urett, fortsatt gjøre urett, og den urene fortsette i sin urenhet! La den rettferdige fortsatt gjøre det som er rett, og den hellige fortsette i helliggjørelse.»Enhver sak er avgjort til liv eller død. Kristus har gjort soning for sitt folk og slettet deres synd. Tallet på de frelste er klart. Nå skal de overta «kongedømmet og veldet og makten i rikene under himmelen», og Jesus skal regjere som kongenes konge og herrenes herre.

Når han forlater helligdommen, brer mørket seg over menneskene på jorden. I denne forferdelige situasjonen må de rettferdige leve for Gud uten en mellommann. De kreftene som har holdt de gudløse i tømme, blir fjernet, og djevelen får fullstendig kontroll over dem. Guds langmodighet er forbi. Verden har avvist hans nåde, foraktet hans kjærlighet og tråkket på hans lov. De gudløse har krysset grensen for sin nådetid.

Guds Ånd som de hele tiden stod imot, er til sist dratt tilbake. Uten Guds nåde har de ingen beskyttelse mot den onde. Satan vil drive menneskene inn i den siste store ulykken. Når englene ikke lenger holder menneskenes fryktelige lidenskaper i sjakk, blir alle onde krefter sluppet løs. Hele verden vil oppleve en frykteligere ødeleggelse enn den som rammet det gamle Jerusalem.

En eneste engel hjemsøkte alle førstefødte i Egypt og fylte landet med sorg. Da David handlet mot Guds vilje og foretok folketelling, var det en engel som satte i verk den fryktelige ødeleggelsen på grunn av hans synd. De samme destruktive krefter som hellige engler gjør bruk av når Gud befaler, kan de onde englene også benytte når han tillater det. Det finnes krefter som er parat, og de venter bare på at Gud skal tillate dem å spre ødeleggelse overalt.

De som holder Guds lov i hevd, har fått skylden for straffedommene som har rammet verden, og de får også skylden for de forferdelige naturkatastrofer og for den konflikt og vold som fyller jorden med sorg og smerte. Virkningen av den siste advarselen har gjort de gudløse rasende. De er forbitret på alle som har tatt imot budskapet, og Satan vil intensivere hatet og forfølgelsen.

Da Gud til sist trakk seg tilbake fra den jødiske nasjon, var prestene og folket ikke klar over det. Selv om de var under Satans herredømme og behersket av de mest avskyelige lidenskaper, mente de likevel at de var Guds utvalgte folk. Tjenesten i templet fortsatte, de ofret på de urene alterene, og daglig bad de om Guds velsignelse over det folket som hadde tatt livet av hans Sønn, og prøvde å gjøre det samme med hans tjenere og apostler.

Når den ugjenkallelige avgjørelsen blir kunngjort i den himmelske helligdommen, og verdens skjebne for evig er avgjort, vil menneskeheten heller ikke vite om det. Religionsutøvelsen vil fortsette blant mennesker som Guds Ånd definitivt har forlatt. Den djevelske nidkjærhet som ondskapens fyrste inspirerer dem til for at de skal utføre hans onde planer, vil se ut som nidkjærhet for Gud.

En dømt minoritet

Ettersom sabbaten er blitt et spesielt stridspunkt i kristenheten, og kirken og staten har gått sammen om å innskjerpe feiringen av søndagen, vil den lille minoriteten som konsekvent nekter å gi etter for folkets krav, bli utsatt for alminnelig fordømmelse. Man vil gå inn for ikke å tolerere at et mindretall er i opposisjon til en kirkelig ordning og en av landets lover, og at det er bedre at de lider overlast enn at hele folket skal oppleve kaos og lovløshet.

Det samme argumentet brukte folkets ledere mot Kristus for mer enn 1900 år siden. «Det er bedre for dere at ett menneske dør for folket enn at hele folket går til grunne,» sa den listige Kaifas.3 Dette argumentet vil avgjøre saken. Det vil bli laget en spesiell lov mot dem som helligholder sabbaten i samsvar med det fjerde bud. Etter denne loven vil de kunne dømmes til døden, og etter et bestemt tidspunkt får folk frihet til å drepe dem. Katolisismen i Europa og den falne protestantismen i Amerika vil innta samme holdning overfor dem som holder alle Guds bud i hevd.

Guds folk vil da oppleve den kval og lidelse som profeten beskriver som en trengselstid for Jakob: «Så sier Herren: Vi hører et rop av angst, det er redsel som rår, og ingen fred.» «Hvorfor ser jeg ...at hvert ansikt er fordreiet og blekt? Ja, stor er denne dagen, dens like finnes ikke. Det blir en trengselstid for Jakob, men han skal berges ut av den.»

En kamp i angst og smerte

Den forferdelige natten da Jakob var i bønnekamp for å slippe bort fra Esau5, viser Guds folks erfaring i trengselstiden. Jakob hadde bedratt Esau for å sikre seg farens velsignelse

som var tiltenkt broren, og måtte flykte for livet da han fikk vite at Esau hadde truet med å drepe ham. Etter at han hadde vært mange år i landflyktighet, gav Herren ham beskjed om å dra tilbake til hjemlandet med koner og barn, buskap og saueflokker.

Da han kom til grensen, ble han skremt av nyheten om at Esau kom mot ham med en flokk væpnede menn, uten tvil for å hevne seg. Jakob og følget hans var forsvarsløse og uten våpen, og så ut til å bli et lett offer for vold og drap. I tillegg til angsten opplevde han en forferdelig selvbebreidelse, for det var hans egen synd som hadde ført ham opp i denne situasjonen. Hans eneste håp var Guds barmhjertighet. Hans eneste forsvar var bønn. Likevel unnlot han ikke å gjøre alt han kunne for å bøte på uretten mot broren og avverge faren som truet. Slik vil Kristi etterfølgere som nærmer seg trengselstiden, gjøre alt for at folk ikke skal få en feilaktig oppfatning av dem. De vil prøve å fjerne fordommer og avverge farene som truer trosfriheten.

Da Jakob hadde sendt familien bort, så de ikke skulle se hvor fortvilt han var, ble han alene tilbake for å be til Gud. Han bekjente sin synd og takket Gud fordi han hadde vært så overbærende med ham. Med dyp ydmykhet nevnte han pakten som Gud hadde gjort med hans far og farfar, og løftene han selv hadde fått i det nattlige synet i Betel og mens han var i landflyktighet. Han er kommet til det avgjørende øyeblikk i livet. Alt står på spill. I mørket og ensomheten fortsetter Jakob å be og ydmyke seg for Gud.

Plutselig kjenner han en hånd på skulderen. Han tror det er en fiende som vil drepe ham, og kjemper desperat. Idet dagen gryr, gjør den fremmede bruk av sin overnaturlige makt, og ved berøringen kjenner den robuste Jakob seg fullstendig lammet. Hjelpeløs og gråtende tar han omkring motstanderen. Nå vet Jakob at det er paktsengelen han har kjempet med. Selv om han er maktesløs og har store smerter, gir han ikke opp. Lenge har han vært plaget av uro, samvittighetsnag og syndsanger. Nå må han ha visshet om tilgivelse.

Den guddommelige gjesten skal videre. Jakob klynger seg til ham og trygler om en velsignelse. Engelen sier: «Slipp meg, for morgenen gryr!» Men Jakob roper: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg!» For en tillit, fasthet og utholdenhet Jakob viste! Hvis han hadde uttrykt seg på en overmodig og utfordrende måte, ville det betydd slutten for ham. Men han viste en tillit som bare finnes hos dem som innrømmer sin svakhet og uverdighet og stoler på den barmhjertige Gud som holder sin pakt.

«Han stridde med engelen og vant.»Ved ydmykhet og anger og ved å overgi seg til Herren, kjempet dette syndige og feilende mennesket med Gud og vant. Skjelvende holdt han fast ved Guds løfter, og han som er evig kjærlighet, kunne ikke avvise synderens bønn. Som et bevis på Jakobs seier og en oppmuntring for andre som vil følge hans eksempel, ble navnet hans forandret fra det som minnet om hans synd til det som minnet om hans seier. At Jakob hadde kjempet og vunnet, var en forsikring om at han også skulle seire over mennesker. Han var ikke lenger redd for å møte broren, for Herren ville forsvare ham.

Djevelen hadde anklaget Jakob overfor Guds engler og påstått at han hadde rett til å ta livet av ham på grunn av hans synd. Han hadde påvirket Esau til å gå imot ham, og mens Jakob kjempet hele den lange natten, prøvde djevelen å påtvinge ham skyldfølelse for å gjøre ham motløs og få ham til å slippe taket i Gud. Jakob ble nesten drevet til fortvilelse, men han visste at uten Guds hjelp ville det være ute med ham. Han hadde oppriktig angret sin store synd, og han bønnfalt Gud om nåde. Han ville ikke oppgi sin beslutning, men klamret seg til engelen og bad med alvorlige, fortvilte rop til han vant seier.

En «Jakobs-kamp» for de trofaste

Likesom Satan fikk Esau til å gå imot Jakob, vil han påvirke gudløse mennesker til å utrydde Guds folk i trengselstiden. Og likesom han anklaget Jakob, vil han anklage Guds folk. Han regner hele menneskeheten som sin rettmessige eiendom. Men de få som holder Guds bud i hevd, setter seg imot hans herredømme. Hvis han kunne utrydde dem, ville seieren være total. Han ser at hellige engler beskytter dem, og derfor regner han med at deres synd er tilgitt. Men han vet ikke at deres sak er avgjort i helligdommen i himmelen.

Satan vet nøyaktig hvilke synder han fristet dem til å begå, og fremstiller dem for Gud i det aller verste lys. Han hevder at disse menneskene like meget som han selv fortjener å bli utelukket fra Guds gunst. Han påstår at Herren ikke har rett til å tilgi deres synd og samtidig utrydde ham og englene hans. Han hevder at de er hans bytte og at de skal overlates til ham, så han kan tilintetgjøre dem.

Når Satan anklager Guds folk, gir Gud ham lov til å prøve dem til det ytterste. Deres tillit til Gud og deres tro og utholdenhet vil bli satt på den alvorligste prøven. Når de ser tilbake, svinner håpet, for livet deres fortoner seg lite smigrende. De er fullstendig klar over sin svakhet og uverdighet. Satan prøver å skremme dem med at deres sak er håpløs og at deres synder aldri kan fjernes. Han håper å ødelegge deres tro så de gir etter når han frister dem, og oppgir troskapen mot Gud.

Selv om Guds folk blir omgitt av fiender som er fast bestemt på å utrydde dem, er de ikke redde for å bli forfulgt for Kristi skyld. Men de er engstelige for at de ikke har angret all synd, og at de på grunn av egne feil og mangler ikke vil få del i Frelserens løfte om at han vil bevare dem «gjennom den tid av prøvelser som skal komme over hele verden».7 Hvis de eide visshet om syndsforlatelse, ville de ikke vike tilbake for tortur eller død. Men hvis de skulle vise seg uverdige og miste livet på grunn av sin egen karakterbrist, ville de føre skam over Guds hellige navn.

Overalt hører de om sammensvergelser og er vitne til opprør. Det vekkes til live i dem et sterkt ønske og en lengsel etter at det store frafallet må ta slutt og at de ugudeliges ondskap må opphøre. Men samtidig som de ber Gud om å stanse opprøret, bebreider de seg selv at de ikke makter å stå imot og demme opp for ondskapens flodbølge. De føler at dersom de

hadde brukt alle sine evner i tjenesten for Kristus og gått frem i hans kraft, ville Satan ikke så lett kunne få dem i sin makt.

De ydmyker seg for Gud og viser til at de har angret sine synder. Nå gjør de krav på løftet om å søke vern hos Gud og slutte fred med ham.8 De mister ikke troen, selv om de ikke får øyeblikkelig bønnesvar. Til tross for at de er plaget av angst, frykt og fortvilelse, fortsetter de å be. De setter sin lit til Guds makt, likesom Jakob klamret seg til engelen, og de roper: «Jeg slipper deg ikke uten at du velsigner meg.»

Dersom Jakob ikke hadde angret at han hadde skaffet seg førstefødselsretten på uærlig vis, kunne Gud ikke ha hørt hans bønn og spart livet hans. Hvis Guds folk i trengselstiden skulle plages av uoppgjort synd, samtidig som de er naget av frykt og angst, ville de lide nederlag. Fortvilelse ville lamme troen, og de kunne ikke ha tillit nok til å be Gud om å utfri dem. Men selv om de føler seg dypt uverdige, har de ingen skjulte synder å bekjenne. Syndene er gått i forveien til dom og er blitt fjernet, og de kan ikke lenger huske dem.

Satan får mange til å tro at Gud vil overse deres troløshet i livets små ting. Men i sin handlemåte med Jakob viser Herren at han slett ikke vil godta eller tolerere synd. Alle som prøver å unnskylde eller skjule sin synd, så den blir stående i himmelens bøker uten å være bekjent og tilgitt, vil bli overvunnet av Satan. Jo høyere bekjennelse de har, og jo mer fremtredende deres posisjon er, desto mer smertelig er det for Gud, og desto sikrere er motstanderens seier. De som venter med å berede seg for Herrens dag, får ikke anledning til det i trengselstiden eller på noe senere tidspunkt. De er i en håpløs situasjon.

Kristne som ikke har forberedt seg til den siste fryktelige konflikten, kommer til å bekjenne sine synder i dyp angst, mens de gudløse gleder seg over deres fortvilte situasjon. Deres bekjennelse har mye til felles med den som vi finner hos Esau og Judas. De beklager følgene av overtredelsen, men ikke sin skyld. De føler ikke noen virkelig anger, ingen avsky for det onde. De innrømmer sin synd av frykt for straff. Men i likhet med farao i oldtidens Egypt ville de igjen trosse himmelen hvis straffedommen ble fjernet.

Historien om Jakob er også en forsikring om at Gud ikke vil avskrive dem som er bedratt og fristet til å synde, men som i oppriktig anger har kommet tilbake til ham. Når Satan vil ødelegge dem, sender Gud sine engler for å trøste og beskytte dem når faren truer. Satan setter inn voldsomme og målbevisste angrep, og hans bedrag er utspekulerte. Men Herren holder øye med sitt folk, og han hører når de roper til ham. Påkjenningen er hard, det er som om ovnsflammene skal fortære dem. Men smelteren vil ta dem ut av ovnen som gull lutret i ild. Guds kjærlighet til sitt folk i de hardeste prøvene er like sterk og øm som i medgangens dager. Men de trenger å komme i den glødende ovnen. Verdsligheten må fjernes så de kan gjenspeile Kristi bilde.

En tro som tåler prøven

Tiden med trengsel og angst som vi har foran oss, krever en tro som kan holde ut tretthet, sult og venting, en tro som ikke blir svekket av harde påkjenninger. Alle får en prøvetid for at de skal berede seg. Jakob seiret fordi han var utholdende og besluttsom. Hans seier viser hvilken kraft det er i inntrengende bønn. De som holder fast på Guds løfter slik som Jakob gjorde, og er like oppriktige og utholdende som han, skal seire som han seiret. Men de som ikke vil fornekte selvet, som ikke vil kjempe med Gud og be lenge og inntrengende om hans velsignelse, vil heller ikke få den.

Bare få vet hva det vil si å kjempe med Gud i bønn. Bare de færreste har trengt seg inn på Gud med slik intensitet at alle sjelsevner står i spenn. Når fortvilelsen trenger på i all sin gru, er det ikke mange som med urokkelig tro klynger seg til Guds løfter. De som nå bare har liten tro, er i størst fare for å bli offer for Satans forføreriske makt og det påbud som vil tvinge samvittigheten. Selv om de klarer prøven, vil de oppleve større nød og angst i trengselstiden fordi de ikke har lært å stole på Gud. Den troserfaring de har forsømt, vil de bli nødt til å få under de vanskeligste forhold.

Nå er tiden til å lære Gud å kjenne og stole på hans løfter. Engler merker seg enhver oppriktig og alvorlig bønn. Vi bør heller gi avkall på selviske gleder enn å forsømme bønnesamfunnet med Gud. Den største fattigdom og forsakelse når man har Guds velbehag, er bedre enn rikdom, ære, gode dager og vennskap uten den. Vi må ta tid til å be. Hvis vi bare er opptatt av materielle ting, vil Gud kanskje gi oss mer tid ved å ta fra oss våre avguder av penger, hus og jord.

De unge ville ikke bli forledet til synd hvis de nektet å gå andre veier enn der de kunne be om Guds velsignelse. Dersom de som forkynner det siste varselsbudskapet, bad om Guds velsignelse, ikke på en kald, likegyldig og lettvint måte, men inderlig og i tro slik som Jakob gjorde, ville de i mange tilfeller kunne si: «Jeg har sett Gud ansikt til ansikt og enda berget livet.»Himmelen ville regne dem som fyrster, og de ville få kraft til å kjempe med Gud og mennesker.

Helhjertet overgivelse til Gud

En trengselstid uten like kommer snart over oss, og vi trenger en erfaring som vi ikke har, og som mange er for likegyldige til å søke. Det hender ofte at vanskelighetene blir mindre enn man frykter, men det vil ikke være tilfelle med den krisen vi går i møte. Den mest levende skildring kan ikke forklare omfanget av den. I den prøvetiden må hvert menneske stå alene for Gud. «Da kunne Noah, Daniel og Job, om de var der - så sant jeg lever, sier Herren Gud - verken berge sønn eller datter. Ved sin rettferd kunne de bare berge sitt eget liv.»

Nå, mens vår store øverstеprest taler vår sak, bør vi søke å bli fullkomne i Kristus. Ikke engang i tankelivet gav Frelseren etter for fristelse. I menneskesinnet finner Satan et eller

annet punkt der han kan få fotfeste. Det kan være et syndig ønske som gjør at fristelsen får makt. Men Kristus sa om seg selv: «Verdens fyrste kommer. Han har ingen rett over meg.»Satan fant ikke noen svikt hos Guds Sønn. Han hadde holdt sin Fars bud, og det var ikke noen synd som Satan kunne benytte seg av. Slik må også de være som skal komme igjennom trengselstiden.

Det er her og nå vi ved tro på Kristi soningsdød må bli kvitt synden i vårt liv. Frelseren innbyr oss til å bli ett med ham, forene vår svakhet med hans styrke, vår uvitenhet med hans visdom, vår uverdighet med hans fortjeneste. Det er i Kristi skole vi skal få del i hans saktmodighet og ydmykhet. Herren leder oss ikke på den veien vi selv ville velge, og som virker lett og behagelig, men mot livets virkelige mål. Det er opp til oss å akseptere de virkemidler himmelen benytter for å danne vår karakter etter det guddommelige mønster. Ingen kan forsømme eller utsette dette uten å komme i den største fare.

Det siste store bedrag

Apostelen Johannes hørte en kraftig røst i himmelen som sa: «Ulykkelige jord og hav! For djevelen er kommet ned til dere, og hans vrede er stor, fordi han vet at han bare har en kort tid igjen.»Det er en fryktelig situasjon som får den himmelske røsten til å rope dette. Satans raseri øker etter som tiden går, og hans bedrag og ødeleggelsesverk når sin klimaks i trengselstiden.

På himmelhvelvingen vil det skje fryktelige og overnaturlige ting som viser demonenes makt til å gjøre mirakler. Djevleånder går ut til landets ledere og til hele jordens befolkning for å føre dem vill og påvirke dem til å alliere seg med Satan i hans siste utfall mot himmelens styresett. Slik blir både myndigheter og borgere bedratt. Noen vil stå frem og gi seg ut for å være Kristus, og de gjør krav på den ære og tilbedelse som bare tilkommer verdens frelser. De utfører mirakuløse helbredelser og andre under, og påstår at de har åpenbarelser fra himmelen som motsier Skriften.

Som klimaks i bedraget vil djevelen gi seg ut for å være Kristus. I lang tid har menigheten gitt uttrykk for at håpet vil bli virkeliggjort ved Kristi gjenkomst. Nå vil bedrageren få det til å se ut som om Kristus alt er kommet. Her og der vil han opptre i en tiltalende og imponerende skikkelse som svarer til beskrivelsen av Guds Sønn i Johannes' åpenbaring.13 Stråleglansen som omgir ham, overgår alt hva mennesker ennå har sett. Overalt lyder seiersropet: «Kristus er kommet! Kristus er kommet!»

Folk bøyer seg og tilber ham mens han løfter hendene og velsigner dem slik som Kristus velsignet disiplene da han var på jorden. Stemmen er mild og dempet, men likevel klangfull. Vennlig og sympatisk forkynner han noen av de tiltalende tingene Frelseren forkynte. Han helbreder sykdommer blant folk. I skikkelse av Kristus påstår han at han har forandret sabbat til søndag, og påbyr at alle skal helligholde den dagen han har velsignet. Han sier at

de som fortsetter å holde den sjuende dagen hellig, spotter hans navn fordi de nekter å lytte til englene han har sendt til dem med lys og sannhet.

Dette er et sterkt og nesten overveldende bedrag. På samme vis som samaritanerne ble narret av trollmannen Simon, vil folk flest bli bedratt av disse trolldomskunster og si: «Han er Guds kraft, den som kalles den store.»Men Guds folk vil ikke bli ført vill. Denne falske kristendomsforkynnelsen er ikke i samsvar med Guds ord. Han som opptrer som Kristus, velsigner dem som tilber dyret og bildet av det, de som ifølge Bibelen skal oppleve Guds vrede ublandet med nåde.

Men Satan får ikke lov å etterligne Kristi gjenkomst. Frelseren har advart mot Satans bedrag og har tydelig forutsagt hvordan hans gjenkomst skal skje: «For falske messiaser og falske profeter skal stå fram og gjøre store tegn og under, for om mulig å føre vill selv de utvalgte. Hør, jeg har sagt dere det på forhånd! Om de altså sier til dere: 'Han er ute i ødemarken', så gå ikke dit ut, eller: Han er inne i huset, så tro det ikke. For som lynet begynner i øst og lyser like til vest, slik skal det være når Menneskesønnen kommer.»Denne gjenkomsten vil ingen kunne etterligne. Den vil bli kjent overalt, og hele verden vil oppleve den.

Bare de som virkelig studerer Bibelen og søker sannhet, blir beskyttet mot det mektige bedraget som folk flest vil falle for. Ut fra Bibelen vil de kunne avsløre bedrageren, selv om han er forkledd. Prøvetiden kommer til alle. Den avslører hvem som virkelig er kristne. Er Guds folk så grunnfestet i hans ord at de ikke engang vil tro det de ser og hører? Vil de i en slik krisetid holde seg til Bibelen og Bibelen alene? Satan vil gjøre alt han kan for å hindre dem i å berede seg for den dagen. Han vil legge hindringer i veien for dem, involvere dem i verdslige foretagender og tynge dem ned med hverdagens bekymringer så trengselstiden kommer overraskende på dem.

Jaget og forfulgt

Når kirkelige myndigheter vedtar forføyninger mot dem som holder Guds bud i hevd, tar de fra dem offentlig beskyttelse og prisgir dem til folk som vil utrydde dem. Da vil Guds folk dra ut fra byer og andre sentra og flokke seg sammen på ensomme og ødslige steder. Mange vil flykte til fjells. På samme måte som de kristne i Piemont-dalene vil de tilbe i naturens tempel og takke Gud for disse tilfluktsstedene.

Folk fra alle samfunnslag, høy og lav, rik og fattig, blir utsatt for de grusomste forfølgelser. Guds folk tilbringer lange dager i fengsler, der de sitter lenkebundet og dødsdømt. Noen synes å være overlatt til å dø av sult i mørke, avskyelige omgivelser. Ingen hører klageropene deres, og ingen prøver å hjelpe dem.

Glemmer Herren sitt folk i disse tunge tider? Glemte han den trofaste Noah da Guds dom rammet verden under storflommen? Glemte han Lot da ild fra himmelen fortærte byene på sletten? Glemte han Josef som var omgitt av avgudsdyrkere i Egypt? Glemte han Elia da

Jesabel sverget på at han skulle få samme skjebne som Ba' al-profetene? Glemte han Jeremia i den mørke, dystre brønnen? Glemte han de tre modige mennene i den glødende ovnen, eller Daniel i løvehulen?

«Sion sier: 'Herren har forlatt meg, min Gud har glemt meg.' Kan en kvinne glemme sitt diende barn og ikke ha ømhet for sønnen hun fødte? Og selv om en mor kan glemme, så vil jeg aldri glemme deg. Jeg har tegnet deg i mine hender.» «Så sier Herren, Allhærs Gud...: Den som rører dere, rører ved min øyesten.»

Selv om fienden sørger for at de blir fengslet, kan fengselsmurene likevel ikke skille dem fra Kristus. Han som ser alle svakheter hos dem, og som selv har vært igjennom alle slags lidelser, står over alle jordiske makter. Englene kommer til dem i fengselscellen med lys og fred fra himmelen. Fengslet blir som en herskapsbolig, for det er de rike i troen som bor der. De dystre murene blir opplyst av et himmelsk lys som da Paulus og Silas ved midnattstid bad og sang lovsanger i fengslet i Filippi.

De sju siste plager

Guds dom vil ramme dem som undertrykker og ødelegger hans folk. Fordi han har vært så langmodig med de gudløse, blir menneskene dristigere i sine overtredelser. Men straffen blir ikke mindre sikker og forferdelig fordi den har vært utsatt så lenge. «Herren skal reise seg som han gjorde på Perasim-fjellet, og harmes som i dalen ved Gibeon. Han vil gjøre sin gjerning - underlig er hans gjerning. Han vil fullføre sitt verk - selsomt er hans verk!»18

For en barmhjertig Gud føles det vondt å måtte straffe. «Så sant jeg lever, sier Herren Gud, jeg vil ikke at den ugudelige skal dø.» «Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet! Han lar sin miskunn vare i tusen slektledd; han tilgir synd og skyld og brott. Men han lar ikke den skyldige slippe straff.» «Herren er langmodig. Men hans kraft er stor, og han unnlater ikke å straffe.»

På en fryktelig måte vil Gud i rettferd vise at hans lov som menneskene har tråkket på, står ved makt. Hans ulyst til å fullbyrde dommen over de skyldige gir oss en ide om hvor alvorlig straffen blir. Det folket som han lenge bærer over med, og som han ikke fullbyrder dommen over før syndeskylden har nådd sin ytterste grense, skal til sist drikke harmens beger ublandet med nåde.

Når Kristus ikke lenger er menneskenes talsmann i helligdommen, vil ublandet vrede ramme dem som tilber dyret og bildet av det og tar dets merke. Plagene som rammet Egypt da Gud skulle frigjøre Israel, ligner de langt frykteligere straffedommer som rammer verden like før Guds folk blir utfridd. Johannes' åpenbaring gir denne skildring av disse fryktelige plagene: «Vonde og farlige byller slo ut på de mennesker som bar dyrets merke og tilbad bildet av det.» Havet «ble til blod som av en død kropp, og alt liv i havet døde». Selv om disse hjemsøkelsene er fryktelige, er Guds dom fullt ut rettferdig. En engel kunngjør:

«Rettferdig er du som dømmer slik. ... For de har utøst hellige menns og profeters blod, og du har gitt dem blod å drikke. Det har de fortjent.»

Ved å dømme Guds folk til døden er de like skyldige som om de selv hadde tatt livet av dem. På samme vis gjorde Jesus det klart at jødene på hans tid var skyldige i drapet på Guds tjenere helt fra Abels tid, for de var preget av den samme holdning og opptrådte på lignende vis som disse profetmorderne. I den neste plagen får solen «makt til å svi menneskene med ild, og menneskene ble brent i voldsom hete». Slik beskriver profeten tilstanden på jorden i denne fryktelige tiden: «Markene er herjet, jorden sturer. For kornet er ødelagt.» «Hvert tre på marken er tørket bort; all glede er blitt borte blant menneskene.» «Såkornet i jorden er tørket inn. Bingene er ødelagt. ... Hvor buskapen rauter! Bølinger streifer omkring, for de har ikke beite. ... Bekkefarene er tørre, og heten har gjort ende på beitene i ødemarken.» «Slottets sangerinner skal jamre den dagen, lyder ordet fra Herren Gud. Alle steder ligger lik i mengder. De er slengt til side.»

Disse plagene kommer ikke over hele jorden, for da ville hele menneskeheten bli utryddet. Men det blir de forferdeligste hjemsøkelser som menneskene noen gang har opplevd. All straff som har rammet menneskene i tiden før nådetidens slutt, har vært blandet med nåde. Kristi soningsblod har vernet synderen mot å få straff i fullt mål. Men i den endelige dommen blir Guds vrede utøst uten barmhjertighet. På den dagen vil mange ønske å bli beskyttet av den Guds barmhjertighet som de så lenge har avvist. «Se, dager skal komme, lyder ordet fra Herren Gud, da jeg sender hunger i landet, ikke hunger etter brød eller tørst etter vann, men etter å høre Herrens ord. De skal flakke omkring fra hav til hav, streife om fra nord til øst og søke etter Herrens ord, men de skal ikke finne det.»

Gud verner om sitt folk

Guds folk vil ikke unngå lidelser, men selv om de blir forfulgt og plaget og må lide savn og sult, skal de ikke omkomme. Han som sørget for Elia, glemmer ikke et eneste av sine selvoppofrende barn. Han som teller hode hårene deres, vil sørge for dem, og når det er hungersnød, skal de få mat. Mens de gudløse dør av sult og pest, vil englene beskytte de rettferdige og gi dem det de trenger. Den som ferdes i rettferd, har dette løftet: «Han får sitt brød og mangler ikke vann.» «De arme og fattige leter etter vann, men forgjeves; tungen brenner av tørst. Jeg, Herren, vil høre deres bønn, Israels Gud forlater dem ikke.»

«For fikentreet blomstrer ikke, og vintreet bærer ikke frukt. Oliventreets høst slår feil, og markene gir ikke føde. Sauene er borte fra kveen, og fjøset er tomt for fe.» Men om dem som frykter Herren, heter det: «Jeg vil glede meg i Herren, juble over min frelses Gud.»

«Herren er din vokter, Herren er din skygge, han er ved din høyre hånd. Solen skal ikke stikke deg om dagen og månen ikke skade deg om natten. Herren skal bevare deg fra alt ondt og verne om ditt liv.» «Han berger deg fra jegerens snare, fra pest som legger øde. Han dekker deg med sine fjær, under hans vinger finner du ly. Hans trofasthet er skjold og vern.

Du skal ikke frykte for nattens redsler, for pilene som flyr om dagen, for pest som sniker seg fram i mørket, for sott som herjer ved middagstid. Om tusen faller ved din side, ti tusen ved din høyre hånd, så skal ikke ulykken nå deg. Du skal bare være vitne til det og se at de ugudelige får sin lønn. For du sier: 'Herren er min tilflukt.' Den Høyeste har du gjort til din bolig. Du skal ikke rammes av noe vondt, og ingen plage skal nå ditt telt.»

Alt tyder på at Guds folk snart må ofre livet for det de tror på, slik som martyrene gjorde før dem. De begynner selv å frykte for at Herren har overlatt dem til fienden. De er plaget av en fryktelig angst. Dag og natt roper de til Gud om utfrielse. De ugudelige triumferer og roper hånlig: «Hvor er det blitt av deres tro? Hvorfor redder ikke Gud dere ut av vår makt dersom dere virkelig er hans folk?» Men Guds etterfølgere som venter, tenker på hvordan Jesus døde på korset, og hvordan øversteprestene og rådsherrene spottet og ropte: «Andre har han frelst, men seg selv kan han ikke frelse. Han er jo Israels konge; nå kan han stige ned av korset, så skal vi tro på ham.»

Alle kjemper de med Gud likesom Jakob gjorde. De bleke ansiktene bærer preg av en intens indre kamp. Men de holder ikke opp med å be inntrengende til Gud. Dersom menneskene kunne se tingene med Guds øyne, ville de oppdage at mektige engler omgir dem som tar vare på Guds ord om å holde ut. Med dyp medfølelse har englene vært vitne til deres fortvilelse og hørt deres bønner. De venter bare på et ord fra sin leder om å redde dem ut av faren de er i. Men de må vente enda en stund.

Guds folk må drikke kalken og døpes med dåpen. Men den pinefulle ventetiden er det beste bønnesvar. Mens de tillitsfullt venter på at Herren skal gripe inn, øver de seg opp i tro, håp og tålmod, noe de i sin tidligere kristelige erfaring ikke har praktisert i tilstrekkelig grad. Men for de utvalgtes skyld blir denne trengselstiden forkortet. «Skulle så ikke Gud hjelpe sine utvalgte til deres rett, de som roper til ham dag og natt? Er han sen til å hjelpe dem? Jeg sier dere: Han skal sørge for at de får sin rett, og det snart.»Slutten kommer mer brått enn man venter. Hveten blir høstet inn og samlet i Herrens låve, mens ugresset blir buntet sammen for å brennes.

De himmelske vaktmenn er trofaste på sin post. Selv om det er fattet vedtak om et bestemt tidspunkt da folk kan drepe dem som holder Guds bud i hevd, hender det at fienden ikke vil vente, men forsøker å drepe dem før den fastsatte tiden. Men ingen kan passere det sterke vakthold som beskytter hvert trofast menneske. Noen blir angrepet mens de flykter ut fra byene, men våpnene som blir løftet mot dem, brytes i stykker som halmstrå. Andre blir forsvart av engler i skikkelse av soldater.

Til alle tider har Gud benyttet engler for å hjelpe og utfri sitt folk. Himmelske vesener har engasjert seg aktivt i menneskelige forhold. De har opptrådt i skinnende lys klær, og de har vist seg som mennesker kledd i reisetøy. Guds tjenere på jorden har sett engler i menneskeskikkelse. De har rastet under eiketrærne ved middagstid som om de trengte hvile. De har tatt imot gjestfrihet i hjemmet hos folk. De har opptrådt som veivisere for

vandringsmenn som har gått seg vill i mørket. Med sine egne hender har de tent ild på alteret. De har åpnet fengselsdører for Herrens tjenere og satt dem fri. Kledd i himmelsk rustning kom de og rullet steinen bort fra Frelserens grav.

I menneskeskikkeise er engler ofte til stede når Guds folk er samlet. De besøker også ugudelige miljøer, som da de kom til Sodoma for å holde øye med det som foregikk, og finne ut om innbyggerne hadde overskredet grensen for Guds langmodighet. Herren er barmhjertig, og av hensyn til de få som virkelig tjener ham, forhindrer han katastrofer og forlenger freden for mange. De som lever i synd, er slett ikke klar over at de få trofaste som de driver gjøn med og undertrykker, er årsak til at deres eget liv blir spart.

Selv om de som styrer og leder, ikke er klar over det, har engler ofte grepet inn under forhandlinger. Mennesker har sett og hørt dem, og de har gått imot og latterliggjort deres forslag, og har endog til tider opptrådt uforskammet og utfordrende. I nasjonalforsamlinger og ved domstoler har disse himmelske sendebud åpenbart et intimt kjennskap til menneskenes liv og historie. De har vist at de var bedre i stand til å forsvare de undertrykte enn de beste og mest veltalende advokater. De har hindret tiltak og avverget onde planer som i høy grad ville ha skadet Guds verk og brakt store lidelser over hans folk. I nød og fare opplever de at «Herrens engel slår leir til vern om dem som frykter Herren, og frir dem ut av fare».

Forløsningen stunder til

Med lengsel venter Guds folk på tegn som viser at kongen deres kommer. Når spørsmålet lyder: «Hvor langt på natt?» svarer vaktmannen uten å nøle: «Det kommer en morgen, men også en natt» Lyset skinner på skyene over fjelltoppene. Snart skal Guds herlighet bli åpenbart. «Rettferds sol» er i ferd med å bryte frem. Det kommer både morgen og natt. En evig dag gryr for de rettferdige, men en evig natt senker seg over de gudløse.

Mens Guds folk fortsetter bønnekampen, er det som om sløret som skiller dem fra den usynlige verden, nesten blir fjernet. Himmelen gløder av gryet fra en evig dag, og som englesang lyder det for dem: «Hold ut i tro! Hjelpen kommer.» Kristus, den allmektige seierherren, rekker en krone av uforgjengelig glans frem mot sine trette stridsmenn, og røsten hans lyder fra de åpne portene: «Jeg er med dere. Ikke vær redde. Jeg vet hva dere har gjennomgått. Jeg har båret sorgene for dere. Dere kjemper ikke på det uvisse. Jeg har kjempet kampen for dere. I mitt navn skal dere vinne fullstendig seier.»

Frelseren vil sende hjelp nettopp når vi mest trenger den. Veien til himmelen er helliget av hans fotspor. Hver torn som smerter foten vår, har smertet hans. Hvert kors vi må bære, har han båret før oss. Herren tillater strid for å berede oss for fred. Trengselstiden er fryktelig for Guds folk, men det er en tid da hver sann troende må se opp. Med troens øye vil han se at løftets regnbue omgir ham.

«Nå skal de vende tilbake, de som Herren fridde ut. De kommer til Sion med jubel, med evig glede om sin panne. Fryd og glede skal nå dem igjen, sorg og sukk skal flykte. Jeg er den som trøster dere. Hvem er da du som frykter mennesker som må dø, menneskebarn som visner lik gress? Hvorfor glemmer du Herren, din skaper. ... Hvorfor skjelver du stadig, dagen lang, for undertrykkerens raseri når han sikter på å ødelegge deg? Hvor blir det vel av hans raseri? Snart skal den lenkebundne slippe fri; han skal ikke dø og gå i graven, og ikke skal han mangle brød. Jeg er Herren din Gud som setter havet i opprør, så bølgene bruser, Herren, Allhærs Gud, er hans navn. Jeg har lagt mine ord i din munn og skjult deg i skyggen av min hånd.»

«Så hør nå dette, du stakkar, du som er drukken, men ikke av vin! Så sier Herren, din Herre og Gud, som strider for sitt folk: Se, nå tar jeg ut av din hånd den skålen som gjorde deg ør; aldri mer skal du drikke av min brennende vredes beger. Jeg rekker det til dem som plaget deg, til dem som sa: 'Legg deg ned, så vi kan gå over deg!' Du måtte gjøre din rygg lik flat mark, lik en vei som de drog fram på.»

Gud som skuet ned gjennom tidene, så den krisen hans folk skulle møte når onde makter allierer seg mot dem. Lik landflyktige fanger vil de frykte at de skal dø av sult eller voldsbruk. Men han som laget vei i Rødehavet for israelittene, skal åpenbare sin veldige makt og gjøre slutt på fangenskapet. «Den dagen jeg gjør mitt verk, sier Herren, Allhærs Gud, skal de være min eiendom, og jeg vil være mild mot dem, likesom en mann er mild mot sin sønn som tjener ham.»

Hvis Kristi trofaste vitner da måtte gi sitt liv, ville det ikke likesom martyrenes blod være såkorn som gaven rik avling for Gud. Deres troskap ville ikke være et vitnesbyrd som kunne overbevise andre om sannheten. I sin hardhet har menneskene da slått barmhjertighetens bølger tilbake for godt. Dersom de rettferdige nå ble gitt i fiendens vold, ville mørkets fyrste triumfere.

Salmisten sier: «På den onde dagen gjemmer han meg i sin hytte. Han skjuler meg i sitt skjermende telt og tar meg opp på klippen.» Og profeten utbryter: «Gå inn i kamrene dine, mitt folk, lukk dørene etter deg! Hold deg skjult en liten stund, til vreden er gått over! Se, Herren går ut fra sin bolig; han vil straffe dem som bor på jorden, for deres synd og skyld.» Herlig vil utfrielsen bli for dem som tålmodig har ventet på ham, de som har navnet sitt i livets bok.

Kapittel 40 - Utfrielsen

Når de som holder Guds lov i hevd, ikke lenger har rettsvern, vil det i forskjellige land samtidig oppstå en bevegelse som har til hensikt å utrydde dem. Når det fastsatte tidspunktet nærmer seg, vil folk sammensverge seg for å utrydde den forhatte sekten. En og samme natt vil de slå til for å bringe de besværlige meningsmotstanderne til taushet.

Det store vendepunktet

Guds folk - noen i fengsel, andre skjult på øde steder i skoger og mellom fjell - fortsetter å be om Guds beskyttelse, mens det overalt finnes grupper av væpnede personer som onde engler påvirker til å sette i gang sitt dødbringende verk. Når Guds folk er i ytterste nød, vil Herren gripe inn og utfri dem. Han sier: «Da skal det være sang hos dere som en natt da høytiden innvies; dere skal juble av glede som når dere går med fløytespill til Israels Klippe på Herrens fjell. Sin mektige røst lar Herren runge, han viser hvordan hans arm slår ned med brennende vrede og fortærende ild, med storm og styrtregn og kraftig hagl»

Med seiersrop, spott og forbannelser er onde mennesker klar til å kaste seg over sitt bytte. Men plutselig blir det stummende mørkt, svartere enn nattemørket. Over himmelhvelvet kommer det til syne en regnbue som stråler ut fra Guds trone, og som synes å omgi hver gruppe som er samlet til bønn. Den opphissede mengden stanser brått. Hånsropene dør bort. Glemt er de som var gjenstand for deres morderiske raseri. Lammet av redsel stirrer de på dette paktssymbolet og ønsker seg bort fra den brennende glansen som det utstråler.

Da hører Guds folk en klangfull røst som sier: «Se opp!» Og der ser de løftets regnbue. De mørke, truende skyer som dekker himmelen, sprer seg, og i likhet med Stefanus stirrer de opp mot himmelen og ser Guds herlighet og Menneskesønnen som sitter på tronen. På hans guddomsskikkelse ser de merkene av fornedrelsen, og de hører at han sier til sin Far og til englene: «Jeg vil at der jeg er, skal de som du har gitt meg, være hos meg.» Igjen høres en triumferende røst som sier: «De kommer! De kommer! Hellige, uskyldige, rene. De har tatt vare på mitt ord om å holde ut, og de skal ferdes blant engler.» Et seiersrop lyder fra de bleke, skjelvende leppene til dem som har holdt fast på troen.

Naturkrefter i aksjon

Ved midnatt griper Gud inn for å utfri sitt folk. Solen kommer frem og lyser i all sin glans. Tegn og under skjer i rask rekkefølge. De gudløse stirrer med frykt og undring, mens de rettferdige med alvor og glede ser tegnene på utfrielsen. Alt i naturen er likesom kommet ut av lage. Elvene har stoppet opp. Mørke, tunge skyer danner seg og kolliderer med hverandre. Midt på den mørke himmelen er det et skyfritt område som lyser i ubeskrivelig glans. Derfra lyder Guds røst som bruset av veldige vannmasser: «Det er skjedd!»3

Røsten skaker både jorden og himmellegemene. Det kommer et jordskjelv «som det ikke har vært maken til så lenge det har levd mennesker på jorden».4 Det er som om himmelhvelvet åpner og lukker seg, og stråleglansen fra Guds trone synes å bryte igjennom. Fjellene bever som siv i vinden, og store steinblokker farer i alle retninger. Det høres brøl som av et uvær i anmarsj. Havet står i kok. Orkanens øredøvende brøl lyder som røster fra demoner på plyndringstokt. Hele jorden hever seg og svulmer som havsbølger. Overflaten slår sprekker. Det er som om selve grunnvollen svikter. Fjellkjeder raser sammen. Bebodde øyer forsvinner. Havnebyer som er blitt lik Sodoma i ondskap, blir slukt av havet.

Gud husker på det store Babylon og gir henne «begeret med hans harmes og vredes vin».5 Svære hagl på «hundre pund» utfører sitt ødeleggelsesverk. Store, praktfulle byer blir lagt i ruiner. Herskapshus som rikfolk har ødslet store summer på for å kaste glans over seg selv, synker i grus like for øynene på dem. Fengselsmurer raser sammen, og Guds folk som har vært innesperret for sin tro, blir fri.

Gravene åpner seg, «og mange av dem som sover i jorden, skal våkne opp, noen til evig liv, andre til skam og evig avsky». Alle som er døde i troen på den tredje engels budskap, står herliggjort opp fra graven for å høre Guds fredspakt med dem som har tatt vare på hans lov. «Også de som har gjennomboret ham,»6 de som hånte og spottet Kristus i hans dødskamp, og de som gikk hardest ut mot hans sannhet og hans folk, vekkes til live og får se ham i hans herlighet og er vitne til den heder han viser dem som har vært tro.

Ennå er himmelen dekket av tette skyer, men rett som det er bryter solen igjennom og ser ut som Guds hevnende øye. Fryktelige lyn flammer over himmelen og hyller jorden inn i et ildteppe. Over de fryktelige tordenbrakene lyder mystiske, illevarslende røster som forkynner dommen over de ugudelige. Ikke alle forstår ordene, men de falske forkynnere forstår. De som kort tid i forveien var så hensynsløse og skrytende, så utfordrende og skadefro i sin grusomhet mot Guds folk, er nå besatt av angst, og de skjelver av frykt. Klageropene deres høres gjennom stormen. Demoner anerkjenner Kristi guddom og skjelver for hans makt, mens mennesker ber om nåde og vildrer omkring i panikk.

Herrens dag

Da profetene i syner så frem til Herrens dag, sa de: «Stem i med klagerop, for Herrens dag er nær. Den kommer med ødeleggelse fra Den Allmektige.» «Gå inn i fjellet, gjem deg i jorden for Herren som vekker redsel, og for hans storhet og velde! Sine stolte øyne må mannen slå ned, menneskenes hovmod skal bøyes, Herren alene er høy den dagen. For Herren, Allhærs Gud, har fastsatt en dag til dom over alt som er stort og stolt, over alt som rager opp - det skal synke sammen.» «Den dagen skal menneskene kaste fra seg avgudene av sølv og gull, som de har laget seg og tilber, kaste dem til moldvarp og flaggermus, og komme seg inn i fjellhuler og gjemme seg i bergkløfter for Herren som vekker redsel, for hans storhet og velde, når han reiser seg og slår jorden med skrekk.»

Gjennom en sprekk i skylaget stråler en stjerne med firdobbel glans på grunn av kontrasten til mørket. Den bærer bud om håp og glede for de troende, men om strenghet og vrede for overtrederne. De som har ofret alt for Kristus, er nå trygge under Herrens vern. De er blitt prøvd, og overfor verden og sannhetens fiender har de vist at de er tro mot ham som døde for dem.

En vidunderlig forandring har skjedd med dem som var tro, selv om døden truet. Plutselig er de fridd ut fra den grusomme terror som demoniske mennesker utsatte dem for. Ansiktene deres, som var så bleke, forpinte og utmagret, stråler nå av undring, tro og kjærlighet, og de stemmer i en seierssang: «Gud er vår tilflukt og vår styrke, i alle trengsler var det han som hjalp oss. Derfor frykter vi ikke om jorden skaker, om fjellene vakler i havets dyp, om bølgene bryter og bruser, og fjellene skjelver i opprørt hav.»

Mens disse ordene, som gir uttrykk for hellig tillit, stiger opp til Gud, blir skyene feid unna, og de ser den stjerneklare himmelen i strålende kontrast til det mørke, truende himmelhvelvet omkring. Glansen fra den himmelske byen lyser fra de åpne portene. Mot himmelen viser det seg en hånd som holder to sammenlagte steintavler. Profeten sier: «Himmelen forkynner hans rettferd; for det er Gud som dømmer.»

Guds hellige lov, hans rettferdighet, som gjennom torden og ild ble kunngjort fra Sinai som menneskenes livsnorm, blir nå fremstilt som målestokk i dommen. Hånden åpner tavlene, og man ser de ti bud som lyser med ildskrift. Ordene er så tydelige at alle kan lese dem. Minner vekkes til live, overtroens og villfarelsens mørke blir feid til side, og Guds ti bud, korte, klare og myndige, blir sett av alle på jorden.

Det er umulig å beskrive skrekken og fortvilelsen hos dem som har tråkket på Guds hellige bud. Herren gav dem sin lov. De kunne ha sammenlignet seg med den og blitt klar over sine mangler mens det enda var anledning til å angre og vende om. Men for å vinne verdens gunst satte de Guds bud til side og fikk andre til å gjøre det samme. De forsøkte å tvinge Guds folk til å vanhellige hans hviledag. Nå blir de dømt av den loven de foraktet. Uhyggelig klart ser de at de er uten unnskyldning. De valgte selv hvem de ville tjene og tilbe. «Da skal dere igjen se forskjell på rettferdige og ugudelige, på dem som dyrker Gud, og dem som ikke dyrker ham.»

De som ikke vil anerkjenne Guds lov, både prester og legfolk, får en ny oppfatning av sannhet og plikt. Først når det er for sent, innser de at hviledagen i det fjerde bud er den levende Guds segl. For sent går det opp for dem hva den falske hviledagen virkelig er, og hvilket sviktende grunnlag de har bygd på. De oppdager at de har kjempet mot Gud.

Religiøse forkynnere har ført mennesker i fortapelse mens de påstod at de førte dem til Paradisets porter. Først på den endelige oppgjørsdagen skjønner man hvilket stort ansvar Ordets forkynnere har, og hvilke fryktelige følger deres utroskap vil føre til. Bare i

evigheten kan vi fullt ut forstå hva det vil si at et menneske går fortapt. En fryktelig skjebne rammer det menneske som får høre dette: «Gå fra meg, du utro tjener.»

Som kraftige tordendrønn lyder Guds røst fra himmelen idet han kunngjør dagen og timen da Jesus kommer, og forkynner den evige pakt med sitt folk. Guds folk lytter med løftet blikk. Ansiktene deres er opplyst av hans herlighet og skinner som ansiktet til Moses da han kom ned fra Sinai. De gudløse holder ikke ut å se på dem. Og når velsignelsen blir uttalt over dem som har æret Gud ved å helligholde hans sabbat, lyder det et mektig seiersrop.

Kristi gjenkomst

Snart kommer en liten sky til syne i øst, omtrent halvdelen så stor som en menneskehånd. Det er skyen som omgir Frelseren, og som på avstand ser ut til å være dekket av mørke. Guds folk vet at dette er Menneskesønnens tegn. I høytidelig taushet stirrer de på den etter hvert som den nærmer seg jorden og blir lysere og mer strålende inntil den ligner en stor, hvit sky som gløder som fortærende ild. Over den er paktens regnbue. Jesus står frem som en mektig seierherre.

Nå kommer han ikke som en «smertenes mann» for å drikke lidelsens og skammens kalk, men som himmelens og jordens seierherre for å dømme levende og døde. Han heter «'Trofast og Sannferdig', for han dømmer og kjemper rettferdig». «Himmelens hærskarer følger ham.» Himmelrommet ser ut til å være fylt av skinnende skikkelser - «titusener på titusener, tusener på tusener». Ingen menneskelig penn kan skildre denne scenen. Ikke noe menneske kan forestille seg denne stråleglansen. «Hans herlighet dekker himmelen, jorden er full av hans pris. Glansen fra ham er som lyset, stråler går ut fra hans hånd.»

Når den levende skyen kommer nærmere, kan alle se livets fyrste. Ingen tornekrone skjemmer nå det hellige hodet, men en stråleglans omgir pannen. Ansiktet lyser klarere enn middagssolen. «På kappen hans, ved hoften, står det skrevet et navn: Kongenes Konge og Herrenes Herre.» I nærheten av ham blir hvert ansikt «fordreid og blekt», og de som avviser Guds nåde, opplever fortvilelsens gru. Da blir det mange «redde hjerter og vaklende knær».13 Skjelvende roper de rettferdige: «Hvem kan bestå?» Englene slutter å synge, og det hersker en høytidsfull stillhet. Så lyder Jesu stemme: «Min nåde er nok for deg.» Ansiktene til de rettferdige lyser opp i glede mens englene stemmer i på ny idet de nærmer seg jorden.

Kongenes konge kommer ned på skyen som er omgitt av lysende flammer. Himmelen ruller seg sammen som en bokrull, jorden skjelver for ham, og hvert fjell og hver øy blir flyttet. «Vår Gud kommer, han tier ikke. Foran ham går en fortærende ild, omkring ham stormer det sterkt. Han kaller på himmelen der oppe og på jorden; for han vil dømme sitt folk.»

«Kongene på jorden, stormenn og hærførere, de rike og de mektige, hver trell og hver fri mann, alle gjemte seg i huler og mellom berghamrer. Og de sa til fjellene og berghamrene: ’Fall over oss og skjul oss for hans åsyn som sitter på tronen, og for Lammets vrede. For den store dag er kommet, vredens dag, og hvem kan da bli stående?’» Nå er det slutt på fleip og hånflir, og løgnaktige lepper er tause. Krigslarm og våpengny høres ikke lenger, og «hver kappe som er tilsølt med blod», er fjernet.16 Det høres bare bønn, gråt og klage. Fra lepper som nylig spottet, lyder ropet: «Den store dag er kommet, vredens dag, og hvem kan da bli stående?» De gudløse ber om å bli begravd under fjellene og berghamrene for å slippe å se ham som de har foraktet og forkastet.

De døde kjenner den røsten som trenger igjennom til ørene deres. Ofte har den med vemod formant dem til å vende om. Gjentatte ganger har Kristus talt til dem gjennom en venn eller en bror. For dem som har forkastet hans nåde, kunne ingen være så full av fordømmelse og anklage som denne stemmen som så lenge har bønnfalt: «Vend om, vend om fra det onde livet dere fører! Hvorfor vil dere dø, israelitter?» Hadde den bare vært en fremmed røst! Herren sier: «Dere ville ikke høre når jeg ropte, og ingen enste at jeg rakte ut hånden; dere brydde dere ikke om mine råd og ville ikke vite av mine refsende ord.» Denne stemmen vekker til live minner som de gjerne ville glemme, advarsler som de foraktet, innbydelser som de avviste, og tilbud som de forsmådde.

Der er de som spottet Kristus da han ble fornedret. Med fryktelig klarhet husker de da øverstepresten utfordret ham, at han kom med denne høytidelige erklæring: «Fra nå av skal dere få se Menneskesønnen sitte ved Kraftens høyre hånd og komme på himmelens skyer.» Nå ser de ham i hans herlighet, og snart skal de også se ham «ved Kraftens høyre hånd».18

De som harselerte da han sa at han var Guds Sønn, står nå tause. Der er den hovmodige Herodes som drev gjøn med hans kongetittel og bød de skamløse soldatene å krone ham. Der er de mennene som med vanhellige hender kledde ham i purpur kappen, satte tornekransen på hodet hans, gav ham et rør som skulle forestille et septer, og på en blasfemisk måte bøyde seg for ham. De som slo livets fyrste og spyttet på ham, snur seg nå bort fra hans gjennomtrengende blikk og prøver å komme unna den overveldende glansen som omgir ham. De som slo naglene gjennom hendene og føttene hans, og soldaten som stakk spydet i siden hans, ser med skrekk og samvittighetsnag på disse sårmerkene.

Med pinefull nøyaktighet husker prestene og rådsherrene det som skjedde på Golgata. Med skrekk og gru tenker de på hvordan de med djevelsk fryd ristet på hodet og ropte: «Andre har han frelst, men seg selv kan han ikke frelse. Han er jo Israels konge; nå kan han stige ned av korset, så skal vi tro på ham. Han har satt sin lit til Gud; la Gud redde ham nå, om han har ham kjær.»

Klart i minnet står også lignelsen om vingårdsforpakterne som nektet å gi husbonden avlingen hans, og som mishandlet tjenerne og drepte sønnen. De husker også dommen de uttalte over seg selv: «Disse onde menn skal han gi en ond død.» Prestene og rådsherrene

oppfatter disse troløse menneskenes synd og straff som et uttrykk for deres eget liv og den rettferdige straffedom som vil ramme dem. Og nå lyder et rop i dødsangst. Men sterkere enn brølet i Jerusalems gater: «Korsfest! Korsfest ham!» høres nå det fortvilte klageropet: «Sannelig, han var Guds Sønn!» De prøver å flykte for å slippe å være i nærheten av kongenes konge. Forgjeves prøver de å gjemme seg i dype jordsprekker som de voldsomme naturomveltningene har dannet.

Døde står opp

Alle som forkaster sannheten, opplever fra tid til annen at samvittigheten våkner og de med smerte ser tilbake på et liv i hykleri, mens sjelen lider i fåfengt anger. Men dette er ingenting sammenlignet med den anger de opplever den dagen da «redselen farer fram som et uvær, når ulykken kommer som en storm». De som ville utrydde Kristus og hans folk, ser nå den herlighet som omgir dem. Midt i sin angst hører de Guds folk som jublende roper: «Se, dette er vår Gud! Vi ventet på ham, og han frelste oss.»

Midt under jordskjelv, lynblink og tordenskrall kaller Guds Sønn de hellige døde frem. Han ser på gravene deres, og så løfter han hendene mot himmelen og roper: «Våkn opp, våkn opp, dere som sover, og stå opp!» Overalt på jorden hører de døde denne røsten, og de skal leve. Jorden gir gjenlyd av fottrinnene av den veldige hærskaren fra alle nasjoner og stammer, tungemål og folk. De som var dødens fanger, er nå kledd i udødelig herlighet, og de roper: «Død, hvor er din brodd? Død, hvor er din seier?»21 Både de rettferdige som lever, og de døde som nå er oppstått, stemmer i et jublende seiersrop.

De som oppstår, har samme skikkelse som da de døde. Adam, som står blant dem, er høy og staselig. Bare Guds Sønn er mer majestetisk. Adam markerer seg klart sammenlignet med senere generasjoner, noe som viser den sterke tilbakegang som har funnet sted. Men alle har den evige ungdoms friskhet og styrke. I begynnelsen ble mennesket skapt i Guds bilde, ikke bare i natur, men også i skikkelse og utseende. Synden deformerte og nesten visket ut gudsbildet, men Kristus kom for å gjenreise det som var tapt. Han vil forvandle vårt svake og forgjengelige legeme så det blir likt det legeme han har i herligheten. Det dødelige og forgjengelige som var skjemmet og fordervet av synd, blir fullkomment, vakkert og udødelig. Alle feil og skavanker blir etterlatt i graven.

De forløste vil få adgang til livets tre som Adam mistet i Paradiset, og vokse opp til den kroppshøyden menneskene hadde i begynnelsen. De siste spor av syndens forbannelse blir fjernet, og i ånd, sjel og legeme skal Guds trofaste folk på ny gjenspeile hans herlighet. Denne vidunderlige forløsning har vi lenge talt om, håpet på og drømt om i lengselsfull forventning, men aldri fullt ut forstått.

Guds folk som lever, blir forvandlet «på et øyeblikk». Når Guds røst lyder, blir de herliggjort. De blir gjort udødelige, og sammen med de hellige som er oppreist fra de døde, blir de rykket opp for å møte Frelseren i luften. Englene «skal samle hans utvalgte fra de fire

verdenshjørner, fra himmelens ene ende til den andre». Engler legger de små barna i mødrenes armer. Venner som døden lenge har skilt, kommer sammen og skal aldri mer skilles. Med jublende sang drar de samlet til det nye Jerusalem.

På hver side av skyformasjonen er det noe som ligner vinger, og det er som om den har levende hjul. Mens den beveger seg oppover, roper de: «Hellig!» Og fra vingene lyder det: «Hellig!» Hele engleskaren roper: «Hellig, hellig, hellig er Herren Gud, Den Allmektige!» Og de frelste utbryter: «Halleluja!» mens skyen beveger seg mot det nye Jerusalem.

Inn i den hellige byen

Før de drar inn i byen, overrekker Frelseren dem seierstegnet og symbolene på deres kongelige verdighet. De frelste former en strålende firkant omkring sin konge. Den majestetiske skikkelsen rager høyt over både de frelste og englene, og ansiktet hans stråler mot dem i inderlig kjærlighet. Hele den utallige, forløste skaren har blikket festet på ham, hvert eneste øye betrakter herligheten hos ham som en gang var «verre tilredt enn noen mann og så ikke ut som et menneske».

Jesus setter selv herlighetskronen på de frelste. Hver enkelt av dem får en krone «med et nytt navn» og med innskriften: «Helliget Herren». De får også en seierspalme og en harpe. Når engelen som leder, slår an tonen, spiller alle på harpestrengene med kunstnerisk ferdighet og frembringer de vakreste melodier. Alle er fylt av en ubeskrivelig glede, og hver stemme hever seg i lovprisning til ham «som elsker oss og har fridd oss fra våre synder med sitt blod, og som har gjort oss til et kongerike, til prester for Gud, sin Far - ham tilhører æren og makten i all evighet».

Foran de forløste ligger den hellige byen. Jesus åpner perleportene på vidt gap, og de som har fulgt ham, drar inn. Der ser de Guds Paradis, hjemmet Adam hadde før han syndet. Så lyder en røst som er mer klangfull enn noen musikk mennesker har hørt: «Kom hit, dere som er velsignet av min Far, og ta det rike i eie som er gjort i stand for dere fra verdens grunnvoll ble lagt.» Nå oppfylles bønnen Jesus bad for disiplene: «Far, jeg vil at der jeg er, skal de som du har gitt meg, være hos meg.» «Feilfrie og jublende» er disse som han har kjøpt med sitt blod, og som han stiller frem for Faderen, idet han sier: «Her er jeg og de barn Gud har gitt meg.»

Ufattelig er Frelserens kjærlighet. Et stort øyeblikk vil det bli når han som er fra evighet, betrakter de forløste og ser sitt eget bilde i dem. Syndens spor er fjernet, fordervelsen utslettet. På ny er menneskene i harmoni med Gud. Med ubeskrivelig kjærlighet byr Jesus sitt trofaste folk velkommen til gleden hos deres Herre. Frelserens glede er at han i herlighetens rike ser dem som er frelst ved hans smerte og ydmykelse. De frelste får del i denne gleden når de ser dem de har vunnet for Kristus ved sine bønner, sitt arbeid og sine offer. De opplever en ubeskrivelig glede når de samles omkring den store hvite tronen og ser dem de har ført til Kristus, og at disse har vunnet andre, og disse igjen andre, og alle har

nådd hvilens havn der de legger kronene ned foran Jesus og skal prise ham gjennom evigheten.

Den første og den annen Adam møtes

Når de frelste blir budt velkommen i det nye Jerusalem, fylles luften av fryderop. Den første og den annen Adam skal nå møte hverandre. Guds Sønn strekker ut armene for å ta imot slektens stamfar som han selv skapte, men som syndet mot Skaperen. Derfor må Frelseren bære korsmerkene på sitt legeme. Når Adam ser de fryktelige naglemerkene, nøyer han seg ikke med å omfavne sin Herre, men kaster seg ydmykt ned for ham og roper: «Verdig er Lammet som ble slaktet.» Varsomt løfter Frelseren ham opp og ber ham igjen å betrakte Eden-hjemmet som han så lenge har vært lukket ute fra.

Etter at Adam ble forvist fra Eden, var hans liv på jorden fylt av sorg. Hvert blad som visnet, hvert offerdyr, alt som skjemmet naturen, og hver flekk på menneskets renhet var en ny påminnelse om hans synd. Han fikk fryktelig samvittighetsnag når han så hvordan urettferdigheten økte, og når han som reaksjon på sine formaninger ble bebreidet fordi han selv var årsak til synden. I nesten tusen år led Adam tålmodig og ydmykt for sin synd. Han angret oppriktig og stolte på den lovte frelsers fortjeneste, og han døde i håpet om oppstandelsen. Guds Sønn gjenopprettet det som menneskene mistet da de led nederlag og falt, og gjennom forsoningen får Adam tilbake den status han engang hadde.

I grenseløs lykke ser han de trærne han engang beundret og som han selv plukket frukt av da han levde i glede og uskyld. Han ser vinrankene som han selv odlet, de samme blomstene som han engang gledet seg over. Det går opp for ham at dette er virkelighet. Han forstår at dette virkelig er Eden som er gjenreist, og at det er vakrere nå enn da han ble forvist fra det. Frelseren tar ham med bort til livets tre, plukker den herlige frukten og ber ham spise. Han ser seg omkring og oppdager mange av sin egen familie som er frelst i Guds Paradis. Så legger han den skinnende kronen foran Jesus og omfavner ham. Han spiller på gullharpen, og himmelens hvelvinger gir gjenlyd av seierssangen: Verdig er Lammet som ble slaktet og som lever igjen! Slektningene hans gjentar sangen, og mens også de legger kronene foran Frelseren, kneler de og tilber.

Englene som gråt da Adam syndet, og som gledet seg da Jesus stod opp fra de døde og for opp til himmelen etter at han hadde åpnet gravene for alle som ville tro på hans navn, er vitner til denne gjenforening. Nå ser de at frelsesverket er fullført, og også de synger med.

Et utvalgt folk

På krystallhavet foran tronen - det som ligner et hav av glass som stråler av Guds herlighet som om det var blandet med ild - samles de som har «seiret over dyret og bildet av det og tallet som står for dets navn». Sammen med Lammet på Sions berg står de 144 000 som er løskjøpt fra menneskene, og de har «Guds harper i hendene». Så høres en lyd «som bruset av veldige vannmasser og som drønnet av sterk torden. Og lyden var som når

harpespillere spiller på sine harper». De synger «en ny sang» for tronen, en sang som ingen andre kan lære. Det er den lovsangen Guds tjener Moses sang, den som også er sangen for Lammet - en sang om utfrieise. Ingen andre enn de 144000 kan lære denne sangen, for den handler om en erfaring som ingen andre har. «Det er de som følger Lammet hvor det så går.» De er hentet fra jorden, fra de levende, og er «en første frukt for Gud og Lammet». «Dette er de som kommer ut av den store trengsel.»

De har gått igjennom en trengselstid som det aldri har vært maken til siden folkeslag oppstod. De har kjempet Jakobs-kampen og har levd uten en mellommann mens de sju siste plagene rammet jorden. Men de ble utfridd, for de «har vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod». «Det er ikke funnet løgn i deres munn, de er uten feil og lyte.» «Derfor står de nå for Guds trone og tjener ham dag og natt i hans tempel, og han som sitter på tronen, skal reise sin bolig over dem.» De har sett at jorden ble herjet av sult og pest, og at solen fikk makt til å svi menneskene med ild. Selv har de opplevd lidelser, tørst og sult. Men «de skal ikke lenger sulte eller tørste, og sol eller brennende hete skal ikke falle på dem. For Lammet, som står midt foran tronen, skal være deres hyrde og føre dem til kilder med livets vann, og Gud skal tørke bort hver tåre fra deres øyne».

Gjennom alle tider er Guds folk blitt oppdratt og opplært i prøvelsens skole. De gikk på smale stier. De ble renset i lidelsens ild. For Jesu skyld holdt de ut motstand, hat og baktalelse. De fulgte ham gjennom tunge kamper. De viste selvfornektelse og led bitre skuffelser. Av egen smertelige erfaring lærte de å kjenne syndens gru og makt, dens skyld og ulykke, og de ser på den med avsky.

Tanken på det store offeret som måtte til for å fjerne synden, gjør dem ydmyke og fyller dem med en slik takknemlig glede at syndfrie vesener ikke kan fatte det. Fordi de har fått mye tilgitt, elsker de mye. De har tatt del i Kristi lidelser og kan derfor få del i hans herlighet. Guds folk er kommet fra fattige hjem, fra fengsler og rettersteder, fra fjell og ørken, fra jordhuler og fra havdypet der de fikk sin grav. «De led nød, hadde det vondt og fikk hard medfart.» Millioner gikk vanæret i graven fordi de nektet å følge Satans bedrag. De ble dømt som de verste forbrytere. Men nå er det Gud som dømmer. Menneskenes avgjørelser blir omgjort, og Herren skal ta bort «den skjensel hans folk lider». «De skal kalles det hellige folk, de som Herren har forløst.» Han har bestemt at de skal få «hodepynt istedenfor aske, gledesolje for sørgedrakt og lovsang istedenfor motløshet».26

De er ikke lenger svake, plaget, spredt og kuet. Fra nå av skal de alltid være med Herren. De står foran tronen i vakrere klær enn de mest ærede mennesker på jorden noen gang har hatt. De har mer strålende kroner enn noen konge har båret. Smertens og sorgens tid er forbi for alltid. Himmelens konge har tørket bort alle tårer. All årsak til sorg er fjernet. Her i fredens rike synger de en mektig lovsang til Guds ære. Alle synger med, og hele himmelen gjenlyder av sangen: «Seieren tilhører vår Gud, han som sitter på tronen, og Lammet.» Og

alle skapninger i himmelen svarer i kor: «Amen. All lov og pris og visdom, takk og ære, makt og velde tilhører vår Gud i all evighet.»

Kristi offer - et studium gjennom evigheten

I dette livet fatter vi bare litt av frelsesplanen. Med vår begrensede forstand kan vi prøve å få et begrep om fornedrelsen og herligheten, livet og døden, rettferdigheten og nåden som kommer til uttrykk i korset. Men selv om vi anstrenger oss til det ytterste, fatter vi det likevel ikke fullt ut. Lengden og bredden, dybden og høyden i den frelsende kjærlighet kan vi bare forstå stykkevis. De frelste kan ikke engang fullt ut fatte gjenløsningen når de ser og kjenner Gud ansikt til ansikt. Men gjennom evigheten vil nye sannheter stadig bli utfoldet for glade, undrende mennesker. Selv om det er slutt på sorg og smerte og fristelser, og årsaken fjernet, vil Guds folk alltid ha en klar forståelse av hva frelsen har kostet.

Gjennom evigheten skal Kristi kors være emnet for de frelstes studium og lovsang. I den herliggjorte Kristus ser de den korsfestede Kristus. Aldri kommer de til å glemme at Guds enbårne Sønn, himmelens konge, som skapte og oppholder de utallige verdener i det grenseløse verdensrommet, som kjeruber og serafer frydet seg over å tilbe, fornedret seg for å løfte det falne menneske opp. Aldri kommer de til å glemme at han måtte bære syndens skam og skyld, og tåle at Faderen vendte seg fra ham inntil den fortapte verdens synd knuste ham på korset. Universet vil alltid undres og fryde seg over at han som har skapt alle verdener i universet og rår over alt og alle, gav avkall på sin herlighet og fornedret seg selv fordi han elsket menneskene. Når de frelste ser på sin frelser og opplever Faderens evige kjærlighet som lyser fra ansiktet hans, og når de ser den evige Guds trone og vet at hans rike aldri skal ta slutt, bryter de ut i jubelsang: Verdig er Lammet som var slaktet og har gjenløst oss til Gud med sitt eget dyrebare blod!

Korsets gåte forklarer alle andre gåter. I lyset som stråler fra Golgata, vil de egenskaper hos Gud som fylte oss med redsel og ærefrykt, være skjønne og tiltalende. Barmhjertighet, ømhet og faderlig kjærlighet blander seg med hellighet, rettvishet og styrke. Når vi ser hans opphøyede trone, ser vi hans karakter i all dens skjønnhet. Som aldri før forstår vi innholdet i det vakre uttrykket: «Vår Far».

Da skal vi forstå at han som har grenseløs visdom, ikke kunne frelse oss på annen måte enn ved å ofre sin Sønn. Lønnen for dette offer er gleden Gud føler over å befolke jorden med hellige, lykkelige og udødelige mennesker. Resultatet av Jesu kamp mot mørkets makter er gleden hos de frelste som i all evighet tjener og ærer Gud. Så høyt verdsetter han hvert enkelt menneske at han er tilfreds med prisen han betalte. Og Kristus selv er tilfreds når han ser resultatet av sitt store offer.

Kapittel 41 - Jorden Legges Øde

«Syndene hennes rekker opp til himmelen, og Gud har husket all den urett hun har gjort. Gi henne igjen like for like, ja, gi henne dobbelt tilbake for alt hun har gjort, og skjenk dobbelt opp til henne i begeret hun selv har fylt. Gi henne så mye pine og sorg som hun selv gav seg av prakt og luksus. Hun sier til seg selv: 'Her troner jeg som dronning, jeg sitter ikke som enke, og sorg skal jeg aldri vite av'. Derfor skal plagene hennes komme på en dag: pest og sorg og hungersnød, og hun skal brennes opp med ild. For veldig er Gud Herren som dømmer henne. Kongene på jorden, de som har levd med henne i hor og vellevnet, de skal gråte og jamre seg over henne, ... og rope: Ve, ve deg, du store by, du mektige Babylon by! På en time kom dommen over deg.»

«Kjøpmenn jorden rundt er blitt rike av hennes overdådige vellevnet.» «De skal stå langt borte i redsel over hennes lidelser, og de skal gråte og sørge og si: 'Ve, ve deg, du store by, du som var kledd i fint lin og purpur og skarlagen, og som lyste av gull og edelstener og perler på én time er all denne rikdom gått tapt.'»2 Disse straffedommene vil ramme Babylon når Guds vrede kommer over den. Grensen for ugudelighet er nådd. Ødeleggelsens time er kommet.

Når nederlaget er et faktum

Når Guds røst gjør slutt på fangenskapet for hans folk, våkner de som har tapt alt i livets store strid, og det skjer med gru. Så lenge prøvetiden varte, var de blendet av djevelens bedrag, og de prøvde å finne unnskyldning for sitt syndige liv. De rike opptrådte nedlatende overfor dem som ikke var så heldig stilt. Men rikdommen hadde de skaffet seg ved å overtre Guds lov. De forsømte å gi mat til de sultne og klær til de nakne og gjøre rett og vise barmhjertighet. De opphøyet seg selv og ville gjerne bli beundret.

Nå har de mistet alt som gjorde dem store, de er fattige og forsvarsløse. Skrekkslagne ser de at avgudene som de foretrakk fremfor Skaperen, blir ødelagt. De solgte sin sjel for materiell rikdom og fornøyelser fremfor å bli rike i Gud. Resultatet ble et mislykket liv. Deres glede blir til sorg og deres rikdom smuldrer bort. Det de tilegnet seg gjennom et helt liv, forsvinner på et øyeblikk. De rike klager over at de praktfulle husene deres er ødelagt og at de har mistet sin rikdom. Men deres klager forstummer av frykt for at de selv skal gå til grunne sammen med sine avguder.

De gudløse gremmer seg, ikke fordi de har syndet mot Gud og forsømt sine medmennesker, men fordi Gud likevel vant. De er lei for at det gikk slik, men de angrer ikke sin ondskap. Hvis de hadde kunnet, ville de ikke skydd noe middel for selv å kunne ha seiret i kampen. Folk ser hvordan de menneskene som de foraktet, spottet og prøvde å utrydde, går uskadd gjennom pest, jordskjelv og omveltninger. Han som er som en ild for dem som overtrer hans lov, er en trygg bolig for sitt folk.

Falske hyrder

Predikanten som har ofret sannheten for å stå på god fot med mennesker, innser nå hva han har vært med på å forkynne og hvilken innflytelse det har hatt. Det viser seg at Gud som vet alt, har holdt øye med ham da han stod på prekestolen, gikk på gaten eller var sammen med mennesker i deres hverdag. Hver sinnsstemning, hver linje skrevet, hvert ord talt, hver handling som fikk noen til å dekke seg bak løgn, er frøkorn som er sådd. Nå ser han resultatet omkring seg - mennesker som går fortapt.

Herren sier: «Lettvint vil de lege skaden i mitt folk når de sier: 'Fred, fred! ' - og så er det ingen fred.» «Med løgn og svik tar dere motet fra en rettferdig mann, enda jeg ikke har voldt ham sorg. Men den gudløse støtter dere, for at han ikke skal vende om fra sin onde ferd, så jeg kan la ham leve.»

«Ve de hyrdene som ødelegger og sprer den flokken jeg har på beite. ... Nå skal jeg ta meg av dere og straffe dere for det onde dere har gjort.» «Klag og skrik, dere hyrder, velt dere i støvet, dere som er herrer over hjorden! For nå er tiden kommet da dere skal slaktes og bli spredt. ... Hyrdene finner ingen tilflukt, og det er ingen redning for dem som er herrer over flokken.» Både prester og legfolk innser at de ikke har stått i rett forhold til Gud. De vet at de har gjort opprør mot ham som er opphavet til all rettvis og hellig lov. De har ignorert Guds bud, og dette har utløst mye vondt, så som splid, hat og urett, inntil jorden ble en eneste stor slagmark, fylt med ondskap. Slik blir det nå oppfattet av dem som forkastet sannheten og foretrakk villfarelse.

Ord kan ikke uttrykke lengselen som de troløse føler for det de for alltid har mistet - det evige liv. Personer som folk så opp til fordi de var så dyktige og veltalende, ser nå alt dette i det rette lys. De forstår hva de gikk glipp av på grunn av overtredelse. Overfor dem de har hånet og foraktet, innrømmer de nå at Gud elsket dem.

Folk skjønner at de er blitt bedratt. De anklager hverandre for å ha ført dem i ødeleggelsen, men alle er enige om å rette den bitreste fordømmelsen mot de religiøse lederne. Troløse forkynnere har kommet med hyggelige spådommer. De har fått tilhørerne til å ignorere Guds lov og til å forfølge dem som ville etterleve den. I fortvilelse innrømmer disse forkynnerne nå at de har tatt feil. Folk er rasende. «Vi er fortapt, og det er deres skyld!» roper de. Og nå går de løs på de falske hyrdene. De som før beundret dem mest, går nå hardest til felts mot dem. De som engang hyllet dem, vender seg nå mot dem. Våpnene som skulle brukes mot Guds folk, blir nå brukt mot deres fiender. Overalt er det kamp og blodsutgytelse.

Oppgjørets time

«Lyden når helt til jordens ende. For Herren har sak med folkene, alle som lever, stevner han for retten. De gudløse overgir han til sverdet, lyder ordet fra Herren.»Konflikten har pågått i seks tusen år. Guds Sønn og hans himmelske budbærere har kjempet mot den ondes

makt for å advare, opplyse og frelse menneskene. Alle har tatt sin beslutning. De gudløse har helt og holdent alliert seg med djevelen i hans kamp mot Gud. Tiden er kommet da Gud vil vise all verden at hans lov står ved makt. Nå er han i konflikt ikke bare med Satan, men også med menneskene. «Herren har sak med folkene. ... De gudløse overgir han til sverdet.»

Frelsens tegn er satt på dem som «sukker og stønner over all den styggedom som foregår der». Nå kommer domsengelen som i profeten Esekiels syn var menn med ødeleggelsesvåpen. De fikk dette pålegg: «'Gamle og unge menn, unge piker, kvinner og barn skal dere slå i hjel og utrydde. Men rør ikke noen av dem som har merke på seg! Dere skal begynne ved min helligdom.'Og de begynte med de gamle mennene som stod foran Herrens hus.»

Ødeleggelsen begynner med dem som gav seg ut for å være åndelige ledere. De falske vaktmenn faller først. Det vises ingen skånsel og ingen blir spart. Menn, kvinner og barn omkommer alle sammen. «Herren går ut fra sin bolig; han vil straffe dem som bor på jorden, for deres synd og skyld. Da skal jorden la det komme for dagen, det blod som er utøst der, og ikke lenger skjule de drepte.» «Dette er den plage som Herren vil la ramme alle folk som går til strid mot Jerusalem: Kjøttet skal råtne på dem mens de ennå står på føttene. Øynene skal råtne i sine huler, og tungen råtne i munnen på dem. Den dagen skal det skje at Herren lar det komme en stor forvirring over dem, så de farer på hverandre og løfter hånd mot hverandre.&rdquo7

De gudløse omkommer i den voldsomme kampen som er resultatet av deres egne tøylesløse lidenskaper og den fryktelige utløsning av Guds ublandede harme. Det gjelder både prester og statsmenn, rik og fattig, høy og lav. «Den dagen skal folk som Herren har drept, ligge der fra den ene ende av jorden til den andre. Det blir ingen sørgehøytid over dem, de blir ikke samlet eller gravlagt.»

Han vil utrydde dem med pusten fra sin munn når han kommer i sin herlighet. Kristus tar sitt folk til den hellige byen, og jorden blir folketom. «Herren gjør jorden øde og forlatt, snur om på dens overflate og sprer dem som bor på den.» «Øde, ja, øde skal jorden bli, den skal herjes og plyndres; for dette ord har Herren talt.» «Jorden er blitt vanhelliget av dem som bor på den; for de har overtrådt lover, satt forskrifter til side og brutt den evige pakt. Derfor skal forbannelse fortære hele jorden; de som bor på den, må bøte for sin skyld. Derfor blir menneskene få på jorden, det blir ikke mange tilbake.»

Hele jorden ser ut som en ørken. Ruiner av byer som er ødelagt av jordskjelv, trær som er rykket opp med rot, steinblokker som er kastet opp fra havet eller revet ut av fjellet, ligger spredt overalt, mens uhyre kratre viser hvor fjellene stod.

Satan bundet

Nå skjer det som ble illustrert ved den siste, viktige tjenesten på den store soningsdagen. Når tjenesten i Det aller helligste var fullført, og Israels synder var fjernet fra helligdommen

ved blodet av syndofferet, ble den levende bukken ført frem for Herren. Og mens hele menigheten så på, skulle øverstepresten «bekjenne over den alle israelittenes misgjerninger, overtredelser og synder og legge dem på bukkens hode». Når Kristi tjeneste som talsmann i den himmelske helligdom er fullført, vil Satan bli erklært skyldig i alt det onde han har fått Guds folk til å begå. Dette skjer mens Gud og englene og alle de frelste er til stede. På samme måte som syndebukken ble sendt ut i ødemarken, blir Satan forvist til denne jorden som på den tiden er øde og ubebodd og et trist ørkenland.

Johannes' åpenbaring forutsier Satans forvisning og det kaos som oppstår når jorden igjen blir øde og tom, og at dette skal vare i tusen år. Etter at profeten har skildret Jesu gjenkomst og utryddelsen av de gudløse, sier han: «Jeg så nå en engel som steg ned fra himmelen med nøkkelen til avgrunnen og en svær lenke i sin hånd. Han grep draken, den gamle slange, som er djevelen og Satan, og bandt ham for tusen år. Han kastet ham i avgrunnen, låste igjen og satte segl over, så han ikke lenger skulle forføre folkene, ikke før de tusen år var gått. Etter den tid skal han slippes løs for en kort stund.»

At «avgrunnen» betyr jorden i en kaotisk og mørk tilstand, går klart frem av andre bibeltekster. Om jorden «i begynnelsen» sier Bibelen at den var «øde og tom, og mørke lå over havdypet». Profetien forteller at jorden i hvert fall til en viss grad vil komme i den samme tilstand. Profeten Jeremia sier om Guds store dag: «Jeg så på jorden - den var øde og tom, og på himmelen - dens lys var borte. Jeg så på fjellene - de skalv, og alle haugene bevet. Jeg så - det fantes ikke et menneske, og alle fugler under himmelen var fløyet. Jeg så - det fruktbare land var blitt ørken, og alle byene var revet ned.»

Her skal Satan og de onde englene være i tusen år. Han er bundet til denne jorden og har derfor ikke adgang til andre kloder for å friste og plage dem som aldri har syndet. På den måten er han bundet. Det finnes ingen han kan bruke sin makt mot. Han er helt avskåret fra å bedra og ødelegge, noe som gjennom mange årtusener har vært hans eneste interesse.

Idet profeten Jesaja ser frem til den tiden da Satans makt er brutt, utbryter han: «Å, at du er falt fra himmelen, du morgenstjerne, morgenrødens sønn! At du er slengt til jorden, du som seiret over folkeslag! Det var du som sa med deg selv: 'Til himmelen vil jeg stige opp; høyt over Guds stjerner reiser jeg min trone. Jeg tar plass på tingfjellet lengst i nord. Jeg vil stige opp over de høye skyer og gjøre meg lik Den Høyeste.' Nei, til dødsriket er du støtt ned, lengst ned i den dype hulen. De som ser deg, stirrer på deg, undres over deg og sier: Er dette den mannen som rystet jorden og fikk kongerikene til å skjelve, han som gjorde verden til ødemark, la byene i grus og aldri lot fanger vende hjem?»

I seks tusen år har Satan «rystet jorden». Han «gjorde verden til en ødemark, la byene i grus og aldri lot fanger vende hjem». I denne tiden har Guds folk vært i hans fengsel, og han hadde holdt dem i fangenskap til evig tid hvis Kristus ikke hadde brutt lenkene og satt fangene fri.

Selv de gudløse er nå utenfor Satans rekkevidde, og sammen med de onde englene er han nå alene tilbake og kan studere virkningene av den forbannelsen synden har ført til. «Alle folkenes konger hviler med heder, hver i sitt hus. Men du er slengt bort og har ingen grav, du er som en foraktet kvist. ... Du blir ikke gravlagt sammen med de andre, for du har ødelagt ditt land og slått ditt folk i hjel.»

En nødvendig domshandling

I tusen år skal Satan streife omkring på den øde jorden og se på følgene av sitt opprør mot Guds lov. Dette vil gå sterkt inn på ham. Helt siden syndefallet har hans stadige aktivitet hindret all ettertanke. Men nå er all makt tatt fra ham, og han har ikke annet å foreta seg enn å tenke over det han har fått i stand siden han første gang gjorde opprør mot Guds ledelse. I forferdelig angst venter han på det fryktelige oppgjør da han skal lide for alt det onde han har gjort, og få straff for all den synd som han er ansvarlig for.

Satans fangenskap vil bety fryd og glede for Guds folk. Profeten sier om Satan i skikkelse av Babels konge: «Den dagen Herren lar deg hvile fra ditt strev og din uro, fra det harde trellearbeidet som ble lagt på deg, da skal du stemme i denne spottevisen om Babels konge: Se, nå er det ute med voldsherren, det er slutt på hans ville framferd! Herren har brukket de gudløses stokk, tyrannenes herskerstav, som rammet folkeslag i raseri og aldri holdt opp med å slå, som underkuet folk i vrede og forfulgte dem uten skånsel.»

I tusenårsperioden mellom den første og den annen oppstandelse foregår dommen over de gudløse. Apostelen Paulus viser at denne dommen finner sted etter Kristi gjenkomst. «Døm derfor ikke før tiden, før Herren kommer. Han skal bringe fram i lyset det som er skjult i mørket, og avsløre alt det menneskene har hatt i sinne.» Daniel sier at da den gamle av dager kom, «fikk Den Høyestes hellige sin rett».

I denne tiden skal de rettferdige være konger og prester for Gud. Johannes sier i Åpenbaringsboken: «Jeg så troner, og noen satte seg på dem, og de fikk makt til å holde dom.» «De skal være Guds og Kristi prester og herske med ham i tusen år.» Det er i denne tiden «de hellige skal dømme verden», som Paulus forutsa. Sammen med Kristus skal de dømme de gudløse. Deres liv blir vurdert på grunnlag av Guds ord, og de får igjen for det de har gjort i sitt liv. Så blir straffen tilmålt og skrevet ved deres navn i dødens bok.

Kristus og hans folk skal også dømme Satan og de onde englene. Om dette skriver Paulus: «Vet dere ikke at vi skal dømme engler?» Judas omtaler «de engler som ikke tok vare på sitt høye verv, men forlot sin egen bolig, dem holder han bundet i mørke med evige lenker til dommen på den store dag». Ved slutten av de tusen år kommer den annen oppstandelse. Da blir de gudløse reist opp fra de døde og stilt frem for Gud. Sammen med de frelste skal han «holde dom over dem, slik som det står skrevet». Etter at de rettferdiges oppstandelse er omtalt, heter det videre i Åpenbaringsboken: «Men de andre døde ble ikke

levende før de tusen år var gått.» Jesaja sier om de gudløse: «De skal samles som fanger i et hull, stenges inne i et fengsel og langt om lenge få sin straff.»

Kapittel 42 - Når Alt Blir Nytt

Ved slutten av de tusen år kommer Kristus tilbake til jorden. Alle de frelste og hærskarer av engler følger ham. Han kommer i fryktinngytende majestet og byr de gudløse stå opp fra graven og få sin dom. En veldig hærskare kommer frem, talløs som havets sand. Men de er svært forskjellige fra dem som stod opp i den første oppstandelse. De rettferdige hadde evig ungdom og skjønnhet, mens de gudløse er merket av sykdom og død.

Hvert blikk i den talløse mengden er vendt mot Guds Sønn. Samstemmig roper de gudløse: «Velsignet er han som kommer i Herrens navn!» Men det er ikke kjærlighet til Kristus som får dem til å si dette. Sannhetens kraft tvinger ordene frem fra uvillige lepper. De oppstår som de gikk i graven, med det samme fiendskap mot Kristus og den samme opprørske holdning. De får ikke noen ny prøvetid for å råde bot på tidligere mangler. For det ville være nytteløst. Et helt liv i overtredelse har ikke gjort dem mer velvillig stemt. Hvis de fikk en ny prøvetid, ville de også denne gang unndra seg Guds krav og hisse til opprør mot ham.

Kristus kommer ned på Oljeberget, på det stedet der han for opp til himmelen etter oppstandelsen, og der englene gjentok løftet om at han skulle komme igjen. Profeten sier: «Da skal Herren min Gud komme, og alle hellige være med ham.» «Den dagen skal han stå med føttene på Oljeberget, som ligger rett øst for Jerusalem. Og Oljeberget skal dele seg i to fra øst til vest, så det danner seg en bred dal.» «Da skal Herren være konge over hele jorden.» Når det nye Jerusalem i sin strålende prakt kommer ned fra himmelen, vil det bli på det stedet som er renset og gjort klar til å ta imot den hellige byen. Og Kristus sammen med sitt folk og englene drar inn i den.

Et desperat angrep

Nå forbereder Satan seg til den siste, innbitte kampen om herredømmet. Mens han var fratatt sin makt og hindret i å fortsette sitt bedrag, var han ulykkelig og nedslått. Men når de gudløse blir kalt til live, og han ser den uhyre mengden som er med ham, får han nytt håp, og han bestemmer seg for ikke å gi opp. Han vil samle alle de fortapte under sin ledelse og sette alt inn på å virkeliggjøre sine planer.

De gudløse er Satans fanger. Ved å forkaste Kristus har de gått med på å følge opprørslederen. De er beredt til å godta hans forslag og lystre hans ordrer. Han opptrer på samme listige måte som før, og holder skjult at han er Satan. I stedet påstår han at han har rettmessig krav på verden, at den er tatt fra ham på ulovlig vis. Han innbiller sine bedratte tilhengere at han har reddet dem ut av graven, og at han nå vil frelse dem fra det grusomste tyranni.

De er ikke lenger under Kristi innflytelse, og Satan gjør mirakler til støtte for sin påstand. Han styrker de svake og oppildner alle med sin egen ånd og kraft. Han foreslår å lede dem mot de helliges leir og innta byen. Med djevelsk fryd peker han på det faktum at talløse millioner er oppreist fra de døde, og at han i spissen for dem vil kunne innta byen og vinne tilbake sitt rike.

I den utallige mengden er det mange som levde før storflommen da folk ble svært gamle. Det er kjemper med høy intelligens, men som lot falne engler få kontroll over dem, og som brukte all sin dyktighet og kunnskap til å opphøye seg selv. Blant dem er fremragende genier som fikk verden til å forgude dem, men som ved sin grusomhet og sine onde oppfinnelser forurenset jorden og ødela Guds bilde så han måtte utrydde dem. Der er konger og hærførere som erobret riker, dristige menn som aldri tapte et slag, og stolte, ærgjerrige krigsmenn som fikk nasjoner til å skjelve. De er ikke blitt forandret i døden. Når de kommer opp av graven, fortsetter tankene i de samme baner som da de døde. De har den samme erobringslyst som da de falt.

Satan rådslår med englene sine og med disse ledere og erobrere og andre stormenn. De ser på de veldige styrkene og slår fast at de som er inne i byen, er få sammenlignet med deres egen hær, og at de derfor kan slå dem. De planlegger å erobre det nye Jerusalem med alt som finnes der. Dyktige fagfolk fremstiller våpen, og militære ledere organiserer hæren. Når alle nødvendige forberedelser er gjort, kommer angrepsordren, og den talløse hæren rykker frem.

Aldri har noen hærfører ledet en så tallrik hær, for den er større enn alle tiders samlede militære enheter siden den første krigen ble utkjempet på jorden. Satan, den fremste av alle krigens skikkelser, leder felttoget, og englene hans følger ham i dette avgjørende angrepet. Konger og hærførere marsjerer sammen med ham, og hærmassene følger i utallige, velorganiserte avdelinger. De drar frem over den ødelagte jorden mot den hellige byen. Jesus gir ordre om å stenge portene til Jerusalem, og Satans hær omringer byen og gjør seg klar til angrep.

Kristus mottar hyllest

Nå viser Kristus seg igjen for fienden. Høyt over byen på et fundament av skinnende gull kommer Guds Sønn til syne, og han er omgitt av borgerne i sitt rike. Ord kan ikke beskrive hans makt og storhet. Han er innhyllet i sin Fars herlighet. Stråleglansen som fyller den hellige byen, skinner gjennom portene og opplyser hele jorden.

Nærmest tronen er de som engang var ivrige i Satans tjeneste, men ble reddet som en brann ut av ilden, og har fulgt Frelseren med dyp og inderlig hengivenhet. Deretter kommer de som utviklet en kristelig karakter i en verden med falskhet og vantro, de som holdt Guds lov i hevd da kristenheten forkynte at den var avskaffet, og de millioner fra alle tidsaldrer som ble martyrer for sin tro. Rundt omkring dem er «en skare så stor at ingen kunne telle

den, av alle nasjoner og stammer, av alle folk og tungemål. De stod foran tronen og Lammet, kledd i hvite kapper og med palmegrener i hendene». Kampen er over, seieren er vunnet. De har fullført løpet og vunnet prisen. Palmegrenene symboliserer seier, og den hvite drakten er et skyggebilde på Kristi fullkomne rettferdighet, som nå er deres.

De frelste stemmer i en lovsang som lenge gir ekko gjennom himmelhvelvet. «Seieren tilhører vår Gud, han som sitter på tronen, og Lammet.»Engler og serafer synger med i lovsangen. Etter at de frelste nå har sett djevelens makt og ondskap, skjønner de bedre enn noen gang at de bare kunne seire i Kristi kraft. I hele den strålende mengden er det ingen som mener at de selv har noen del i frelsen, at den skyldes deres egen kraft og godhet. Ingen nevner hva de har utrettet eller lidd, men innholdet i hver sang og grunntonen i all lovprisning er at frelsen kommer fra Gud og Lammet.

Så blir Guds Sønn kronet mens alle i himmelen og på jorden er vitner til det. Kongenes konge, som har fått all makt og myndighet, kunngjør nå dommen over dem som gjorde opprør mot hans ledelse, og han lar rettferdigheten skje fyllest overfor dem som har overtrådt hans lov og undertrykt hans folk. Profeten sier: «Jeg så en stor, hvit trone og ham som satt på den. Jord og himmel svant bort for hans åsyn og var ikke lenger til. Og jeg så de døde, både store og små: De stod foran tronen, og bøker ble åpnet. Så ble en annen bok åpnet, livets bok. Og de døde ble dømt etter det som stod skrevet i bøkene, etter sine gjerninger»

«Bøker ble åpnet»

Så snart bøkene blir åpnet og Jesus ser på de gudløse, minnes de hver synd de har begått. De ser akkurat hvor de vek av fra renhetens og hellighetens sti, hvor langt stolthet og opprør førte dem i overtredelse av Guds lov. Fristelser som de åpnet for ved å gi etter for synd - velsignelser de misbrukte - Herrens budbærere som de foraktet - advarsler som de forkastet - nådens bølger som forgjeves slo mot harde, uforsonlige hjerter - alt står som skrevet med ildskrift. Over tronen kommer korset til syne. Som i et panorama kan de se Adams fristelse og fall og de forskjellige begivenheter som fulgte etter hverandre i den store frelsesplanen: Frelserens fødsel i fattigdom, barneårene i nøysomhet og lydighet, dåpen i Jordan-elven, fasten og fristelsen i ødemarken, og hans virksomhet blant menneskene der han tilbød himmelens rikeste velsignelser.

Det var dager da han var travelt opptatt med å vise kjærlighet og barmhjertighet, og netter da han våket og bad mellom øde fjell, mens misunnelse, hat og ondskap var takken han fikk. De kan se den forferdelige, gåtefulle sjelekampen i Getsemane under den knusende vekten av all verdens synd, da han ble forrådt og overlatt til den blodtørstige mengden. Så følger de forferdelige begivenhetene denne redselsfulle natten da hans egne disipler forlot ham, og han selv som fange brutalt ble drevet gjennom gatene i Jerusalem. I triumf ble Guds Sønn ført frem for Annas, anklaget i øversteprestens residens og foran

dommerbordet til Pilatus, og ført frem for den feige og grusomme Herodes, spottet, hånet, torturert og dømt til døden. Alt er fremstilt på en levende måte.

Og nå opplever den lamslåtte mengden de siste scenene i Frelserens liv på jorden. De får se hvordan han tålmodig gikk lidelsens vei til Golgata, og at han ble naglet til korset. De arrogante prestene og den spottende pøbelhopen gjorde narr av hans dødskamp. Det overnaturlige mørket, jordskjelvet, fjellene som slo sprekker, og gravene som åpnet seg, markerte det øyeblikket da verdens frelser døde.

Disse fryktelige begivenheter blir fremstilt akkurat som de var. Satan og hans engler og undersåtter klarer ikke å fjerne blikket fra denne dramatiske fremstilling av det de selv har gjort. Enhver husker godt sin egen rolle. Der står Herodes som drepte de uskyldige barna i Betlehem for å utrydde Israels konge. Der er den onde Herodias som flekket sin sjel med døperen Johannes' blod. Og der er den svake og holdningsløse Pilatus, soldatene som spottet, prestene og rådsherrene og den rasende folkehopen som ropte: «La hans blod komme over oss og våre barn.»

Alle blir minnet om sin egen fryktelige synd. Forgjeves prøver de å gjemme seg for den guddommelige glansen som stråler fra ansiktet hans og er klarere enn sollyset, mens de frelste legger kronene foran Frelseren og roper: «Han døde for meg!» Midt blant de frelste er Jesu apostler, den heltemodige Paulus, den ivrige Peter, den elskede og elskelige Johannes og de trofaste brødrene deres. Sammen med dem er de mange martyrene. Men midt i all avskyelig styggedom utenfor murene er de som forfulgte, fengslet og drepte dem.

Der er Nero, dette grusomme og lastefulle monstrum. Han ser de lykkelige menneskene som han engang torturerte, og som fylte ham med djevelsk fryd da de led som verst. Hans mor er også der og er vitne til resultatene av sitt eget verk. Hun ser hvordan hennes egne onde karaktertrekk gikk i arv til sønnen, og at de lidenskapene hun oppmuntret og utviklet ved sin innflytelse og sitt eksempel, bar frukt i forbrytelser som fikk verden til å grøsse.

Der er pavelige prester og prelater som påstod at de var Kristi sendebud, men som brukte pinebenk, fengsel og bål for å tvinge folks samvittighet. Der er de stolte pavene som opphøyet seg over Gud og dristet seg til å forandre hans lov. Disse som har gitt seg ut for å være kirkens åndelige ledere, har en uoppgjort sak med Gud som de gjerne ville slippe unna. For sent innser de at den allvitende Gud verner om sin lov, og at han ikke lar de skyldige gå fri.

Nå forstår de at Kristus identifiserte seg med sitt folk som led, og de føler vekten av hans egne ord: «Det dere gjorde mot en av disse mine minste brødre, gjorde dere mot meg.»Hele den gudløse verden står anklaget for Guds domstol for høyforræderi mot ham. Ingen kan tale deres sak, for de er alle uten unnskyldning. De blir alle dømt til evig død.

En slagen fiende

Nå er det klart for alle at synden ikke fører til frihet og evig liv, men til slaveri, ødeleggelse og død. De gudløse innser hva de har gått glipp av fordi de har levd i opprør. De brydde seg ikke om den evige herlighet da de fikk tilbud om den. Nå har den en helt annen tiltrekningskraft. «Alt dette kunne vært vårt, men vi avslo!» roper de fortapte. «Så blinde vi var! Vi har byttet fred og lykke med usseldom, skam og fortvilelse!» Alle innser at det er rett og riktig at de lukkes ute fra himmelen. Ved sin livsførsel gav de uttrykk for at de ikke ville at Jesus skulle være Herre i deres liv.

Som tryllebundet er de gudløse vitne til at Guds Sønn blir kronet. I hendene har han lovtavlene, budene som de har foraktet og overtrådt. De legger merke til de frelstes utbrudd av undring, jubel og tilbedelse. Og mens tonene fra lovsangen bølger ut over folkemassene utenfor byen, stemmer alle i som med en røst: «Store og underfulle er dine gjerninger, Herre Gud, du Allmektige. Rettferdige og sanne er dine veier, du folkenes konge.»Og de kaster seg ned og tilber livets fyrste.

Satan er som lamslått mens han er vitne til Kristi herlighet og storhet. Han som engang var en vernende kjerub, er klar over hva han har mistet. Han som engang var en lysende seraf, «morgenrødens sønn», er nå fullstendig forandret og fornedret. For all fremtid er han utelukket fra det råd han engang var et aktet medlem av. Nå ser han en annen som står nær Gud og skjermer for hans herlighet. Han er vitne til hvordan en mektig og majestetisk engel setter kronen på Kristi hode, og han vet at det kunne vært ham selv.

Han tenker tilbake på tiden da han var uskyldig og ren, og på den fred og tilfredshet han opplevde inntil misnøyen og misunnelsen fikk makt over ham. Beskyldningene han kom med, opprøret, hans bedragerske fremferd for å vinne støtte og velvilje hos englene, og hans ubøyelige motstand da Gud appellerte til ham om å vende om så han kunne få tilgivelse - dette står nå klart for ham. Nå ser han tilbake på sitt livsverk og på resultatet av det, og han tenker på menneskenes innbyrdes fiendskap, de fryktelige blodsutgytelser, rikers oppkomst og fall, de mange statskupp og opptøyer, kriger og revolusjoner. Han tenker på sine uavlatelige anstrengelser for å motarbeide Kristi verk og få menneskene til å synke stadig dypere. Han innser at hans djevelske planer ikke har kunnet ødelegge dem som satte sin lit til Gud.

Når Satan ser på sitt rike som er frukten av hans livsverk, ser han bare nederlag og ruin. Han har fått de store folkemassene til å tro at det ville være en enkel sak å erobre den hellige byen, men han vet at det er løgn. Etter hvert som den store konflikten mellom ondt og godt utviklet seg, led han nederlag gang på gang og ble tvunget til retrett. Han kjenner bare så altfor godt den evige Guds makt og storhet.

Den store opprøreren har alltid hatt som mål å rettferdiggjøre seg selv og påvise at Gud er ansvarlig for opprøret. For å oppnå dette har han brukt alle sine evner og sin enestående kløkt. Han har arbeidet målbevisst og systematisk og med forbausende hell, og han har fått mange til å godta sin fremstilling av den store åndskonflikten som har rast så lenge. I

årtusener har mesterbedrageren fremstilt løgn som sannhet. Men nå er tiden kommet da opprøret endelig skal stanses og Satan bli avslørt. I sitt siste, desperate forsøk på å felle Kristus, utrydde hans folk og innta den hellige byen, er djevelen blitt fullstendig avslørt. De som allierte seg med ham, er nå vitne til hans totale nederlag. Kristi etterfølgere og de lojale englene er klar over omfanget av hans intrigespill mot Gud. Nå ser alle på ham med avsky.

Satan innrømmer at hans planmessige opprør har gjort ham uskikket for himmelen. Han har gått inn for å satse alle sine evner og krefter i kampen mot Gud. Derfor ville himmelens renhet, fred og harmoni være ytterst pinefullt for ham. Hans anklager mot Guds barmhjertighet og rettvishet er det nå slutt med. De anklager han har forsøkt å rette mot Gud, faller helt og holdent tilbake på ham selv. Nå er Satan nødt til å medgi at dommen over ham er rettvis. «Hvem skulle ikke frykte deg, Herre, og ære ditt navn? For du alene er hellig. Alle folkeslag skal komme og tilbe for ditt åsyn, fordi dine rettferdige dommer er blitt åpenbare.»

Guds rettferdighet er åpenbar

Hvert eneste spørsmål om sannhet og villfarelse i den langvarige striden er nå klarlagt. Følgene av opprøret og av å sette Guds bud til side er blitt åpenbart for alle fornuftsvesener. Resultatet av Satans styresett i motsetning til Guds er blitt avslørt for hele universet. Hans egne gjerninger har dømt ham. Men Guds visdom, rettvishet og godhet står urokket.

Alle er nå klar over at i den store åndskampen har Gud hele tiden handlet ut fra hensynet til sitt folks evige vel og til gagn for alle de verdener han har skapt. «Hele din skapning takker deg, Herre, de som holder din pakt, lover deg.» Historien om synd skal gjennom evigheten vitne om at alle skapningers lykke er nøye knyttet til Guds lov. Med tanke på alt som har skjedd i den store konflikten, vil alle skapninger i universet, både de lojale og de som gjorde opprør, i fellesskap utbryte: «Rettferdige og sanne er dine veier, du folkenes konge.»

Nå er det klart for alle skapninger i universet hvilket stort offer Faderen og Sønnen gav for menneskene. Timen er kommet da Kristus overtar sin rettmessige plass og blir opphøyet over alle makter og myndigheter og over alle navn som kan nevnes. For å få den glede han hadde i vente - å føre mange til herlighet - tålte han korset uten å bry seg om vanæren. Og selv om sorgen og vanæren var ufattelig stor, er gleden og herligheten likevel større. Han ser på de frelste som er gjenskapt i hans eget bilde. De er preget med hans fullkommenhet, og hvert ansikt gjenspeiler hans egne trekk. I dem ser han frukten av det han har gjennomlidd, og han er tilfreds. Med en røst som når ut til alle, både rettferdige og gudløse, kunngjør han: «Disse har jeg kjøpt med mitt blod. Jeg led og døde for dem, for at de skal være hos meg gjennom evigheten.» Og en lovsang lyder fra de hvitkledde omkring tronen: «Verdig er Lammet som ble slaktet, verdig til å få all makt og rikdom, visdom og styrke, ære og pris og takk.»

De ugudeliges skjebne

Selv om Satan nå må anerkjenne Guds rettvishet og bøye seg for Kristi overhøyhet, har han ikke forandret seg. Opprørsmentaliteten bryter frem igjen lik en stri strøm. I vilt raseri går han inn for å fortsette kampen. Nå er tiden kommet for et siste, avgjørende angrep mot himmelens konge. Han farer inn blant tilhengerne og prøver å smitte dem med sitt eget raseri og få dem til å kaste seg inn i kampen. Men blant de talløse millioner han har lokket til opprør, er det ikke lenger noen som vil følge ham. Hans makt er brutt. De gudløse hater Gud like mye som Satan gjør, men de innser at situasjonen er håpløs, at de ikke kan stå seg mot Gud. Rasende vender de seg nå mot Satan og dem som har samarbeidet med ham i å villede dem, og med demonisk villskap går de løs på dem.

Herren sier: «Fordi du føler deg som en gud, se, derfor sender jeg imot deg fremmede, hensynsløse folkeslag. Til tross for din prektige visdom trekker de sverdet mot deg og vanhelliger deg i din strålende glans. De styrter deg ned i graven.» «Din store handel førte med seg at du ble fylt av vold og begynte å synde. Da støtte jeg deg bort fra gudefjellet og gjorde ende på deg, du vernende kjerub, mellom de funklende steiner. ... Da kastet jeg deg til jorden og overgav deg til konger, så de kunne se på deg med skadefryd.» «Så sendte jeg ild imot deg, og den gjorde ende på deg. Jeg lot deg bli til aske på jorden for øynene på alle som så deg. ... Du er blitt til skrekk og gru, og borte er du for alltid.»

«Hver støvel som trampet i stridsgny, og hver kappe som er tilsølt med blod, skal brennes opp og bli til føde for ilden.» «For Herren er harm på alle folk, han er vred på hele deres hær. Han har slått dem med bann og overgitt dem til å slaktes.» «Over de onde lar han det regne glødende kull og svovel; glohet vind er den lodd de får.» Ild kommer ned fra himmelen. Jorden slår sprekker. De våpen den skjuler, kommer frem i dagen. Fortærende flammer slår ut fra hver gapende kløft. Endog fjellene står i brann. Nå er den kommet, dagen som skal brenne som en ovn. Elementene kommer i brann og blir oppløst, og jorden og alle gjerninger som er gjort der, skal komme frem i lyset. Jordskorpen er som en eneste smeltet masse - en uhyre sydende ildsjø. Det er dommens og undergangens dag for de gudløse. «Det er en hevnens dag for Herren, et år med gjengjeld i striden for Sion.»

De gudløse får sin straff på jorden. De skal «være som halm, og dagen som kommer, skal brenne dem opp, sier Herren, Allhærs Gud, så verken rot eller gren blir igjen».13 Noen blir utslettet øyeblikkelig, mens andre må lide lenger. Alle får igjen etter sine gjerninger. Satan blir straffet ikke bare for sitt eget opprør, men for all synd han har påført Guds folk. Derfor får han langt større straff enn de han har ledet vill. Han må fortsatt leve og lide etter at ofrene for hans bedrag er tilintetgjort. Til slutt vil de gudløse forsvinne i den rensende ilden - både rot og gren. Satan er roten og tilhengerne hans grenene. Lovens straff er fullbyrdet, rettferdskravene oppfylt. Himmelen og jorden kunngjør at Gud er rettferdig.

Satans ødeleggelsesverk er slutt for alltid. I seks tusen år har han gjort hva han ville, fylt jorden med lidelse og brakt sorg inn i hele universet. Alt som er skapt, har stønnet og lidd.

Nå er Guds skapninger for alltid kvitt ham og fristelsene hans. «Hele jorden har fått fred og ro, folk bryter ut i jubelrop.» Et takkens seiersrop lyder fra hele universet. Det var som «et stort kor av stemmer, som et brus av veldige vannmasser og drønn av voldsomme tordenbrak. De ropte: Halleluja! For Herren er blitt konge, vår Gud, Den Allmektige».

Mens jorden er omgitt av ilden som tilintetgjør, er de rettferdige i sikkerhet i den hellige byen. Den annen død har ingen makt over dem som var med i den første oppstandelse. Gud er en fortærende ild for de gudløse, men for sitt folk er han sol og skjold. «Og jeg så en ny himmel og en ny jord, for den første himmel og den første jord var borte, og havet fantes ikke mer.»Den samme ilden som fortærer de gudløse, renser jorden; Hvert spor av forbannelse er fjernet. Ikke noe evig brennende helvete skal minne de frelste om syndens fryktelige følger.

Kristi sårmerker

Bare ett minne blir tilbake. Frelseren vil alltid bære merkene etter korsfestelsen. På hodet, i siden og på hendene og føttene finnes de eneste spor etter syndens grusomme følger. Profeten så Kristus i hans herlighet, og han sier: «Glansen fra ham er som lyset, stråler går ut fra hans hånd. Hans makt er skjult i dem.»

Fra spydstikket i siden hans rant det blodet som forsonte menneskene med Gud. Der er Frelserens herlighet, der er hans makt skjult. På grunn av sonofferet hadde han makt til å frelse, og derfor kunne han også utøve rettvishet mot dem som avviste Guds nåde. Merkene etter hans fornedrelse er hans største heder. I all evighet skal sårene fra Golgata forkynne hans pris og kunngjøre hans makt.

De frelstes arv

«Du Sions gjetertårn og vakthaug, til deg skal det en gang komme, det herrevelde du hadde før.»Tiden er kommet som Guds folk med lengsel har sett frem til siden flammesverdet sperret veien til Eden for det første menneskeparet - forløsningen for Guds folk. Jorden, som menneskene i begynnelsen fikk som sitt rike, men som de overlot til Satan, og som helt siden den tid har vært i den farlige fiendens vold, er vunnet tilbake gjennom frelsesplanen.

Alt som gikk tapt på grunn av synd, er gjenreist. «Så sier Herren... som skapte jorden og formet den og gjorde dens grunnvoller faste, som ikke skapte den øde og tom, men laget den slik at folk kunne bo der.» Guds opprinnelige hensikt med å skape jorden blir nå oppfylt, idet den blir et evig hjem for de frelste. «De rettferdige skal arve landet og alltid få bo i det.»

For at vår fremtidige arvelodd ikke skulle få et altfor materielt preg, har mange forsøkt å åndeliggjøre nettopp de ting som får oss til å betrakte dette som vårt hjem. Kristus forsikret disiplene om at han gikk bort for å gjøre i stand et sted for dem i sin Fars hus. De som tror Guds ord, skal ikke være helt uvitende om det himmelske hjemmet. Likevel er det sant at

«det intet øye så, og intet øre hørte, det som ikke kom opp i noe menneskes tanke, alt det Gud har gjort ferdig for dem som elsker ham».19 Ord strekker ikke til for å skildre det som de rettferdige skal oppleve. Bare de som får erfare det, vil forstå. Ingen menneskehjerne kan fatte herligheten i Guds Paradis.

I Bibelen kalles de frelstes arvet fedreland.20 Der leder den himmelske hyrden sin hjord til levende vannkilder. Livets tre bærer frukt hver måned, og bladene på treet er til legedom for folkene. Der finnes elver, klare som krystall, og langs breddene vaier trærne og kaster svale skygger over stier som er for Guds folk. Vidstrakte sletter går over i vakre høydedrag, og bakom ruver de mektige fjellene. På disse fredfulle slettene og ved de levende vannstrømmer skal Guds folk, som så lenge har vært pilegrimer og vandringsmenn, ha sitt hjem.

«Mitt folk skal bo i et fredelig land, i trygge hjem, der en sorgfritt kan hvile.» «Ingen skal høre mer om vold i ditt land, om herjing og ødeleggelse innenfor dine grenser. Du skal kalle dine murer Frelse og dine porter Lovsang.» «De skal bygge hus som de selv får bo i, plante vingårder og spise frukten selv. De skal ikke bygge så andre får bo, og ikke plante så andre får spise. ... De som jeg har utvalgt, skal få nyte frukten av sitt arbeid.»

«Ørken og villmark skal glede seg, ødemarken skal juble og blomstre.» «Istedenfor tornekratt skal det vokse sypresser, og myrter istedenfor nesler.» «Da skal ulven bo sammen med lammet og leoparden legge seg hos kjeet.» «Ingen skader og ødelegger noe på hele mitt hellige fjell.»

Smerte kan ikke eksistere i himmelen. Der blir det ingen tårer, ingen begravelser, ikke noe tegn på sorg. «Døden skal ikke være mer, heller ikke sorg eller skrik eller smerte. For det som før var, er borte.» «Ingen borger skal si: 'Jeg er syk.' De som bor der, har fått sine synder tilgitt.»

Der ligger det nye Jerusalem, hovedstaden på den nye jord, «en herlig krans i Herrens hånd, et kongelig diadem som din Gud har i hånden». «Den hadde Guds herlighet, og den strålte som den skjønneste edelsten, som krystallklar jaspis.» «Folkene skal vandre i lyset fra byen, og kongene på jorden skal føre sine rikdommer inn i den.» Herren sier: «Jeg vil fryde meg over Jerusalem og glede meg over mitt folk.» «Guds bolig er hos menneskene. Han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem.»

Det blir aldri natt i den hellige byen. Ingen har behov for hvile. Ingen blir trette av å gjøre Guds vilje og ære ham. Hele tiden skal vi kjenne morgenens friskhet, og den skal aldri ta slutt. «De skal ikke ha bruk for lys av lampe eller av sol, for Gud Herren skal lyse over dem.»Sollyset blir overstrålt av en glans som ikke blender, men som likevel er mye sterkere enn middagssolen slik vi kjenner den. Guds og Lammets herlighet fyller den hellige byen med et lys som aldri forsvinner. De frelste skal ferdes i den solfrie herlighet fra en evig dag.

«Noe tempel så jeg ikke i byen, for Gud Herren, Den Allmektige, og Lammet er dens tempel.» Guds folk får den store forrett å ha åpent og fritt samfunn med Faderen og Sønnen. «Nå ser vi som i et speil, i en gåte.»I naturen og i Guds handlemåte med menneskene ser vi nå et speilbilde av ham. Men da skal vi se ham ansikt til ansikt, uten noe slør som skiller. Vi skal være i hans nærhet og se hans herlighet.

Guds kjærlighets triumf

Der skal de frelste forstå fullt ut, slik Gud kjenner dem fullt ut. Kjærlighet og sympati som Gud selv har lagt ned i sjelslivet, skal der komme til uttrykk på den sanneste og fineste måten. Den rene samhørighet med hellige vesener, det harmoniske fellesskap med engler og de trofaste fra alle tidsaldrer som har «vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod», de hellige bånd som forener hele familien i himmelen og på jorden, er alt sammen en del av de frelstes lykke.

Der skal udødelige mennesker med stadig fryd betrakte skaperkraftens under og frelserkjærlighetens mysterium. Ingen grusom, listig fiende skal der friste noen til å glemme Gud. Hver evne skal utvikles, hvert anlegg vokse. Tilegnelsen av kunnskap vil ikke trette tanken eller tære på kreftene. Der vil de mest storslåtte planer bli gjennomført, de største forventninger og de mest opphøyede mål bli til virkelighet. Likevel vil det alltid være nye høyder å nå, nye under å fordype seg i, nye sannheter å gripe, og nye utfordringer for kroppens, åndens og sjelens krefter.

Alt i universet ligger åpent for de frelste. Uhemmet av død og tretthet beveger de seg gjennom himmelrommet til fjerne kloder som sørget dypt over menneskenes ulykke, men som gjenlød av gledessang hver gang et menneske ble frelst. Med ubeskrivelig fryd får jordens barn del i gleden og visdommen hos vesener som aldri syndet. De får del i de skatter av kunnskap og innsikt som er oppnådd gjennom uminnelige tiders gransking av Guds skaperverk. Med forklaret blikk skuer de inn i skaperverkets herlighet - soler og kloder og stjernesystemer - som alle i lovmessig orden kretser omkring Guds trone. På alle ting, fra de minste til de største, står Skaperens navn skrevet. Alt bærer preg av hans allmakt.

Etter hvert som evighetens år svinner, åpenbarer de stadig rikere og herligere ting om Gud og Kristus. Som kunnskapen vokser, vil også kjærligheten, ærbødigheten og lykken øke. Jo mer de frelste lærer om Gud, desto mer vil de beundre ham. Når Jesus åpenbarer frelsens hemmeligheter for dem, og det som ble oppnådd i kampen mot Satan, vil de føle en enda dypere hengivenhet for ham. Med desto større jubel spiller de på gullharpene mens titusener på titusener og tusener på tusener av stemmer forener seg i lovsangen.

«Hver skapning i himmelen og på jorden og under jorden og på havet, ja, alt som der finnes, hørte jeg si: Han som sitter på tronen, han og Lammet skal ha all takk og ære, pris og makt i all evighet.» Den store strid er slutt. Synd og syndere er ikke mer. Hele universet er rent. Harmoni og glede går som puls-slag gjennom hele det umåtelige skaperverket. Fra ham

som skapte alt, strømmer liv, lys og glede ut gjennom universets grenseløse rom. Alle ting, fra det minste atom til den største klode, det levende og det livløse, forkynner i ufordunklet skjønnhet og fullkommen glede at Gud er kjærlighet!

I Påvente av Slutten